

แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

Ethnolinguistic Maps of Thailand

คณะผู้วิจัย

สุวิไล เปรมศรีรัตน์	หัวหน้าคณะ
สุจิตลักษณ์ ดิผดุง	เอกพงศ์ สุวรรณเกษร
อภิัญญา บัวสรวง	อิสระ ชูศรี
โสภณา ศรีจำปา	มยุรี ถาวรพัฒน์
อมร ทวีศักดิ์	ประภาศรี คำสอาด

ที่ปรึกษาด้านคอมพิวเตอร์

Mr.Philipp Dill

Mr.Greg Lyons

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

Ethnolinguistic Maps of Thailand

คณะผู้วิจัย

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ หัวหน้าคณะ

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง

อภิัญญา บัวสรวง

โสภณา ศรีจำปา

อมร ทวีศักดิ์

เอกพงศ์ สุวรรณเกษร

อิสระ ชูศรี

มยุรี ถาวรพัฒน์

ประภาศรี ดำสอาด

ที่ปรึกษาด้านคอมพิวเตอร์

Mr. Philipp Dill

Mr. Greg Lyons

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ชื่อหนังสือ

แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

Ethnolinguistic Maps of Thailand

ปีที่พิมพ์

กันยายน 2547

จำนวนพิมพ์

1,000 เล่ม

เลขประจำหนังสือสากล

ISBN 974-7103-58-3

ผู้จัดพิมพ์

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สถานที่พิมพ์

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว

แขวงวังทองหลาง

เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้พิจารณาให้การสนับสนุนการวิจัยทางวัฒนธรรม เรื่อง แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วประเทศ การจัดทำแผนที่ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวนี้ ทำให้สามารถทราบถึงความหลากหลายของกลุ่มภาษาและการกระจายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาเดียวกันในประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายภาษา วัฒนธรรม และการศึกษาบนฐานประชากรในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิทางภาษาและชาติพันธุ์ในระดับสากล นอกจากนี้ สามารถก่อให้เกิดความร่วมมือทางการวิจัยกับประเทศที่มีภาษาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือทางวิชาการ การเมือง การปกครองกับประเทศต่างๆ เหล่านั้นในระดับภูมิภาคอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดพิมพ์ผลงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้เป็นที่รับทราบเป็นที่กว้างขวางและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยเรื่องนี้จะเป็ประโยชน์กับนักวิชาการ นักการศึกษา นักปกครอง ที่สนใจศึกษาค้นคว้าและพัฒนางานวิจัยทางวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป

(นางปรีศนา พงษ์ทัตศิริกุล)

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
ถ้อยแถลงของคณะผู้วิจัย	ก
บทคัดย่อ	จ
Abstract	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังของการวิจัย	1
1.2 จุดประสงค์	2
1.3 วิธีการศึกษาวิจัย	2
บทที่ 2 การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำแผนที่ภาษาของชาติพันธุ์ในประเทศไทย	6
บทที่ 3 ผลของการวิจัย	15
3.1 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางวัฒนธรรม	15
3.1.1 การกระจายของภาษาในตระกูลภาษาต่างๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ด้านการร่วมเชื้อสาย	18
3.1.2 การกระจายของภาษาใหญ่-ภาษาย่อย ตามลักษณะความสัมพันธ์ด้านสังคม	31
3.1.3 การกระจายของแต่ละกลุ่มภาษาในประเทศไทย	36
3.2 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และการปกครอง	108
3.2.1 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคอีสาน	110
3.2.2 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคเหนือ	134
3.2.3 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคกลาง	155
3.2.4 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคใต้	187
บทที่ 4 สรุปและอภิปราย	205
บรรณานุกรม	210
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น	215
ภาคผนวก 2 ภาษาของชาติพันธุ์ในแต่ละจังหวัด	223

ถ้อยแถลงของคณะผู้วิจัย

หนังสือเล่มนี้เป็นงานวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย งานวิจัยนี้ใช้ความรู้สามด้านด้วยกัน คือ 1) ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistics) เนื่องจากเป็นการศึกษาโดยใช้ภาษาพูดของกลุ่มชนต่างๆเป็นเกณฑ์ 2) วิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ (computer science) เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับภาษาและชาติพันธุ์ของประชากรในประเทศ และเพื่อการแสดงผลด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) และ 3) ศาสตร์ในการทำแผนที่ (cartography) เพื่อเสนอข้อมูลการกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ด้วยสีและสัญลักษณ์บนแผนที่ ความสำเร็จของงานวิจัยนี้จึงเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของบุคคลในประเทศหลายฝ่าย นับตั้งแต่ชาวบ้านและบุคลากรในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งให้ข้อมูลภาษาที่พูดในพื้นที่ นักศึกษาผู้ช่วยวิจัย ซึ่งร่วมในการจัดการข้อมูลภาคสนาม ประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และเตรียมงานพื้นฐานเพื่อการทำแผนที่ในหลายช่วงเวลาของการดำเนินการวิจัย ด้านเทคนิคการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการประมวลผล การจัดทำฐานข้อมูล รวมถึงการทำแผนที่แสดงการกระจายของภาษาในพื้นที่ต่างๆ เอสไอแอล อินเตอร์เนชันแนล (SIL International) ได้ส่งบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Mr. Greg Lyons และ Mr. Philipp Dill มาร่วมคิดกับคณะผู้วิจัยในการสรรหาและทดลองใช้โปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดทำฐานข้อมูลและจัดทำแผนที่ โดยให้คำแนะนำและจัดฝึกอบรมด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ แก่คณะผู้วิจัย บุคลากรและนักศึกษาผู้ร่วมงาน เช่น โปรแกรม Shoebox, Access และ GIS ซึ่งทำให้คณะผู้วิจัยสามารถประยุกต์ใช้วิธีการนำเสนอได้สอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานแต่ละครั้ง และสามารถปรับข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

การทำงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในวงกว้างทั่วประเทศ งานวิจัยนี้จึงนับว่าเป็นงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ด้านภาษาและชาติพันธุ์ของประชากรของประเทศในระดับพื้นฐานที่สำคัญ นำไปสู่การวิจัยในระดับลึก ทั้งด้านภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ การสืบค้นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ความเชื่อดั้งเดิม การปรับเปลี่ยนเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ฯ และส่งเสริมการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ในวงกว้าง สอดคล้องกับรากฐานทางภาษาและวัฒนธรรมของประชากรในพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงของงานฝ่ายการศึกษาและฝ่ายปกครอง ซึ่งยังไม่เคยมีข้อมูลเช่นนี้มาก่อน นับว่าเป็นฐานข้อมูลด้านภาษาและวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งสมบูรณ์ที่สุดในปัจจุบัน แม้ว่าในรายละเอียดของข้อมูลอาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เนื่องจากเป็นงานระดับทั้งประเทศ แต่ก็เป็พื้นฐานข้อมูลและการจัดทำแผนที่ด้านภาษาและชาติพันธุ์ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนข้อมูลให้ทันสมัยได้ ผลการวิจัยสามารถใช้ในการกำหนดนโยบายภาษาของประเทศ นโยบายด้านวัฒนธรรม และนโยบายด้านการศึกษา บนฐานของประชากรในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิทางภาษาและชาติพันธุ์ในระดับสากล นอกจากนี้ในอนาคตงานวิจัยนี้สามารถขยายฐานการวิจัยไปในระดับภูมิภาค ซึ่งมีสายภาษาและวัฒนธรรมต่อเนื่องเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อความเข้าใจและความร่วมมือในระดับภูมิภาคด้วย

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้สนับสนุนทุนการวิจัย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ในการสนับสนุนบุคลากรการวิจัยและงบประมาณบางส่วน เพิ่มเติมในการจัดหาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเอสไอแอล อินเตอร์เนชันแนล (SIL International) ในการสนับสนุนบุคลากรด้านเทคนิคและคอมพิวเตอร์ สำหรับฐานข้อมูลและการนำเสนอแผนที่ ผลจากการวิจัยนี้ สามารถจะปรับข้อมูลให้ทันสมัย และสามารถใช้ศึกษาการเปลี่ยนแปลง การตาย การสับเปลี่ยนภาษา และการเคลื่อนย้ายของประชากรได้ในโอกาสต่อไป

สุวิไล เปรมศรีรัตน์
หัวหน้าโครงการวิจัย

บทคัดย่อ

แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

ประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์ จึงมีความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรมของประชากรในชาติเป็นอย่างมาก แต่ในโลกยุคปัจจุบันภาษาและวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆ กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลายกลุ่มอยู่ในภาวะวิกฤต และกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยมีโอกาสสูญหายได้ในอนาคตอันใกล้ งานวิจัยนี้เป็นงานที่ผนวกศาสตร์ 3 ด้านเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ คอมพิวเตอร์ และการทำแผนที่ โดยได้ 1) ศึกษารวบรวมภาษาที่พูดในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทยปัจจุบันในระดับหมู่บ้าน (ประมาณ 7 หมื่นหมู่บ้าน) ว่ามีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ใด พูดอยู่ที่ไหน และมีผู้พูดมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบสอบถาม 2) จัดทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ด้านภาษาและชาติพันธุ์ในระดับประเทศ 3) เผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปของแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่างๆ โดยใช้โปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ผลของการวิจัย ได้พบว่า 1. กลุ่มภาษาต่างๆ ในประเทศไทยมีทั้งสิ้นกว่า 60 กลุ่ม ซึ่งจัดอยู่ในตระกูลภาษา 5 ตระกูลสำคัญของภาษาในเอเชียอาคเนย์ คือ 1) ตระกูลไท ประมาณร้อยละ 94 2) ตระกูลออสโตรเอเชียติก (มอญ-เขมร) ประมาณร้อยละ 4.3 3) ตระกูลจีน-ทิเบต ประมาณร้อยละ 1.1 4) ตระกูลออสโตรนีเซียน หรือมาลาโยโพลีเนเซียน ประมาณร้อยละ 0.3 และ 5) ตระกูลม้ง-เมี่ยน (หรือแม้ว-เย้า) ประมาณร้อยละ 0.3 กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งได้จัดเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลด้านภาษาและชาติพันธุ์ของประชากร 2. ในการจัดทำแผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ เสนอเป็น 2 ลักษณะ คือ 2.1 *แผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มภาษาตามพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรม* โดยแสดงการกระจายของภาษาในตระกูลต่างๆ แต่ละตระกูลทั้ง 5 ตระกูล รวมทั้งการกระจายของภาษาใหญ่และภาษาย่อยในสังคม เช่น ภาษาท้องถิ่นตามภูมิภาค ภาษาพลัดถิ่น ภาษาชายขอบ ภาษาในวงล้อม เป็นต้น และได้แสดงการกระจายของแต่ละกลุ่มภาษาเป็นรายภาษาทั้ง 60 กลุ่ม 2.2 *แผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มภาษาตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์การปกครอง* โดยเสนอการกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในระดับประเทศ ภาค (แต่ละภาค) และรายจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด เป็นต้น ผลงานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงทรัพยากรด้านภาษาและวัฒนธรรมของประเทศซึ่งกระจายในพื้นที่ต่างๆ สามารถนำไปใช้เป็นฐานในงานด้านนโยบาย การปฏิบัติงานในพื้นที่ การวิจัยในระดับลึกลงด้านต่างๆ ทั้งด้านภาษาศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การสืบค้นและสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิง และเป็นฐานข้อมูลด้านภาษาและวัฒนธรรมของประเทศ

ABSTRACT

Ethnolinguistic Maps of Thailand

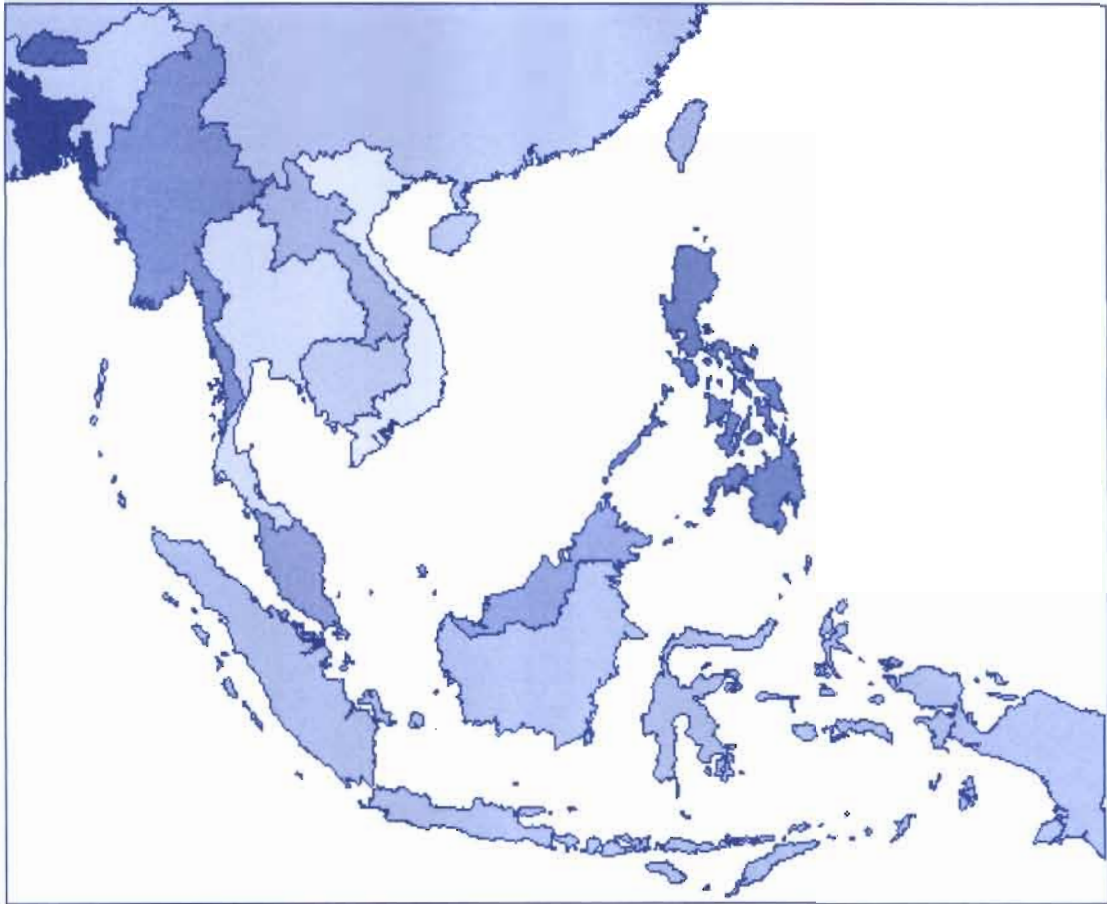
SUWILAI Preamsirat et al.

Institute of Language and Culture for Rural Development
Mahidol University

Thailand, which is situated right at the heart of South East Asia (SEA), represents one of the most complex areas in terms of languages and ethnicities. In the present age, of globalization, modern economic development, the mass media and a new urban culture have played a vital role in destroying indigenous languages and cultures. The languages of wider communication have heavily influenced the small vernacular languages. The research project on the Ethnolinguistic Maps of Thailand was undertaken to provide a language database and to act as a point of reference in mapping the distribution of ethnolinguistic groups in the country.

The language data was collected at the village level by the use of questionnaires and aimed at getting information about the languages spoken in the homes as well as the number of the speakers of each language. After trials and errors, the enormous amount of ethnolinguistic data was organized using database programs (Shoebox, Microsoft Access, etc.). GIS applications (Arc/Info, ArcView, etc.) were used as a tool for mapping by linking ethnolinguistic data with the geographic information. In this paper the socio-cultural and geo-political distributions of more than 60 languages classified by ethnonyms are presented. The distribution of languages belonging to 5 language families (the Tai-Kadai, Austro-Asiatic, Sino-Tibetan, Hmong-Mien and Austronesian) are displayed as well as the distribution of major regional, marginal, displaced and enclave languages. Finally, the distribution of languages at the different geo-political level of 76 provinces and four regions are displayed.

The research result illustrates the resource in languages and cultures in various parts of the country. This knowledge is important for policy making and action planning including the detailed research in linguistics, anthropology, sociology and the documentation and revival of traditional wisdom.

ประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางแผ่นดินใหญ่
เอเชียอาคเนย์ ที่มีความหลากหลาย
ทางด้านภาษาและชาติพันธุ์มากที่สุด
แห่งหนึ่งของโลก

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังของการวิจัย

เอเชียอาคเนย์เป็นดินแดนที่มีประชากรต่างชาติพันธุ์และภาษาปะปนกันมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ใจกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์ จึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายของภาษา วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ของประชากรที่น่าสนใจยิ่ง ประชากรไทยกลุ่มต่างๆ มีภูมิปัญญา ภาษา วัฒนธรรม และโลกทัศน์ หรือวิธีการให้ความสำคัญ ให้ความหมายกับสิ่งต่างๆ รอบตัวที่แตกต่างหลากหลาย มีผลทำให้เกิดการประพุดติปฏิบัติ ธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมที่แตกต่างกันไป ดังนั้นความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานของประชากรในชาติ ด้านภาษา วัฒนธรรม และโลกทัศน์ จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยระดับลึกในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นฐานสำหรับการวางนโยบาย และการวางแผนปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในด้านต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น การปกครอง การจัดการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม คนส่วนมากยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ไม่มากนัก โดยทั่วไปพอจะรู้ว่ามิชชันนารีชาวเขาอยู่ทางเหนือประมาณ 9-10 กลุ่ม มีกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มที่พูดภาษามลายูถิ่นไทยในสี่จังหวัดภาคใต้ เป็นต้น ทั้งที่ในความเป็นจริงประชากรไทยเรามีความหลากหลายกว่านี้เป็นอย่างมาก ซึ่งถ้ามีความรู้และความเข้าใจในความแตกต่างของประชากรอย่างชัดเจน จะนำไปใช้ประโยชน์ในงานพัฒนาประชากรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ในยุคโลกาวัตน์ดังเช่นปัจจุบัน เศรษฐกิจสมัยใหม่ วัฒนธรรมภายนอก การสื่อสารไร้พรมแดน มีส่วนทำให้ภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาพื้นบ้านเสื่อมสลายไปอย่างรวดเร็ว ภาษาและวัฒนธรรมใหญ่ที่มีอำนาจสื่อจะมีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ภาษาและวัฒนธรรมย่อยกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยซึ่งอยู่ในภาวะวิกฤต มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะเสื่อมและสูญไปในที่สุด ทำให้สังคมชุมชนอ่อนแอ ขาดอัตลักษณ์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดขวัญและกำลังใจ ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความพยายามที่จะศึกษาและสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับภาษาของชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย ก่อนที่จะเสื่อมสลายไป โดยได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย (Ethnolinguistic Maps of Thailand) ในสภาวะปัจจุบัน¹

โครงการนี้ดำเนินการโดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ในระหว่าง พ.ศ. 2536-2544 โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นผู้สนับสนุนการวิจัย

---

¹แผนที่ภาษาในประเทศไทยได้เคยมีการจัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2520 โดยเจอร์รี เกย์ (Jerry Gainy) และธีระพันธ์ ล. ทองคำ โดยใช้วิธีแสดงการกระจายของกลุ่มชนต่างๆ โดยใช้ตัวเลขแทนชื่อและแสดงการกระจายในระดับอำเภอ แต่ไม่มีขนาดขงกลุ่มชนต่างๆ ว่ามีผู้พูดมากน้อยเพียงใด เป็นงานพื้นฐานที่มีประโยชน์สำหรับงานภาษาศาสตร์ในยุคต้น นอกจากนั้นมิงานแผนที่ทางภาษาศาสตร์หลายชิ้นที่เจาะจงเฉพาะพื้นที่ โดยใช้ลักษณะทางเสียงหรือคำศัพท์เป็นเกณฑ์

1.2 จุดประสงค์

จุดประสงค์ของงานวิจัย

- 1) ศึกษารวบรวมภาษาที่พูดในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทยในปัจจุบัน ว่ามีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ใด พูดอยู่ที่ไหน และมีผู้พูดมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ได้ภาพรวมของภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
- 2) จัดทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ด้านภาษาและชาติพันธุ์ของประเทศ
- 3) เผยแพร่ข้อมูลผลการวิจัยในรูปของแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่างๆ ในพื้นที่ต่างๆ พร้อมทั้งพื้นที่ทางวัฒนธรรม และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และการปกครองระดับต่างๆ พร้อมทั้งคำอธิบายโดยสังเขป

1.3 วิธีการศึกษาวิจัย

1.3.1 การใช้ภาษาในการจำแนกกลุ่มคนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ “ภาษา” หมายถึงระบบสัญลักษณ์ที่คนในสังคม วัฒนธรรมหนึ่งๆ ใช้ในการติดต่อสื่อสาร สื่อความหมาย เพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกัน ภาษาในแต่ละวัฒนธรรมจะมีลักษณะเฉพาะ มีระบบของตนเอง และสะท้อนโลกทัศน์ของผู้พูด “กลุ่มชาติพันธุ์” หรือบางครั้งเรียกว่า “กลุ่มชน” หมายถึงกลุ่มคนที่มีประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตร่วมกัน และประการสำคัญมีสำนึกในความเป็นกลุ่มหรือเผ่าพันธุ์เดียวกัน แม้ว่าภาษาและชาติพันธุ์มิใช่สิ่งเดียวกัน ภาษาไม่อาจจะบอกความเป็นชาติพันธุ์ในทุกกรณี แต่การใช้ภาษาในการศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ก็เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เนื่องจากภาษา มีความสัมพันธ์กับชาติพันธุ์อย่างใกล้ชิด การมองผ่านภาษาจะทำให้เกิดความเข้าใจและความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก และเนื่องจากภาษาเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่าย คนทั่วไปเมื่อได้ยินเสียงพูดก็จะบอกได้ว่า กลุ่มคนผู้พูดนั้นเป็นกลุ่มเดียวกับตนหรือไม่อย่างใด ดังนั้นการใช้แบบสอบถามเพื่อหาว่าตนเองและเพื่อนบ้านพูดภาษาอะไรจึงเป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินไปและตรวจสอบได้ และจากการที่ภาษาที่พูดกันภายในบ้านจะเกี่ยวข้องกับความเป็นชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก ความรู้ที่ผ่านภาษาจึงเป็นกุญแจที่นำไปสู่ความเข้าใจระดับลึกด้านโลกทัศน์ วัฒนธรรม ความคิด และความเชื่อของผู้พูดภาษานั้นๆ ได้ งานวิจัยนี้ใช้ภาษาเป็นหลักในการจัดจำแนกกลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย โดยใช้ชื่อภาษาที่เจ้าของภาษาใช้เรียกตนเองหรือชื่อที่ปัจจุบันยอมรับว่าหมายถึงภาษาหรือกลุ่มของตนเป็นเกณฑ์

1.3.2 การเก็บข้อมูล

1.3.2.1 การใช้แบบสอบถาม² จากการที่มีความต้องการภาพรวมทั้งประเทศ งานวิจัยนี้จึงใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านในประเทศไทยมีทั้งสิ้นกว่าเจ็ดหมื่นหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจภาษาเพื่อถามถึงภาษาที่ใช้พูดในบ้านหรือในครัวเรือนว่ามีภาษาอะไรบ้าง มีจำนวนผู้พูดกี่คนหรือกี่เปอร์เซ็นต์ของประชาชนทั้งหมดในหมู่บ้าน และส่งแบบสอบถามดังกล่าวไปยังหมู่บ้านต่างๆ โดยได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรม พัฒนาการ

²โปรดดูตัวอย่างของแบบสำรวจภาษาในภาคผนวก 1

หรือผู้ใดผู้หนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ หรือทำงานเกี่ยวข้องกับพื้นที่หรือเป็นบุคคลที่น่าจะมีความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านดังกล่าวเป็นผู้ตอบ ในบางกรณีต้องส่งหลายครั้งจึงจะได้รับข้อมูลกลับมา ข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดประมาณร้อยละ 95 การส่งแบบสอบถามนี้ใช้รายชื่อหมู่บ้านในทำเนียบหมู่บ้านของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นหลัก และมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมในปีต่างๆ ตามข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยและตามคำแนะนำผู้ตอบคำถาม

1.3.2.2 การตรวจสอบข้อมูล นำข้อมูลจากหมู่บ้านซึ่งบอกจำนวนประชากรรวม ภาษาที่พูดและจำนวนประชากรที่พูดภาษาแต่ละภาษามาตรวจสอบ ในกรณีที่มีปัญหาจะส่งแบบสอบถามไปใหม่หรือส่งทีมวิจัยลงไปในพื้นที่ หรือขอความร่วมมือจากนักภาษาศาสตร์และนักวิชาการด้านอื่นๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยราชการหรือบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ข้อจำกัดของการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลจำนวนมากทั้งประเทศ จึงต้องใช้แบบสอบถามซึ่งมีข้อจำกัดและปัญหาในรายละเอียด ในการตอบแบบสอบถามในเรื่องของภาษาที่พูดและจำนวนผู้พูดในหมู่บ้านนั้น การให้จำนวนเป็นเพียงตัวเลขโดยประมาณ และอาจจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม แต่ก็ยังนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความรู้ที่เกี่ยวกับขนาดของกลุ่มคนผู้พูดกว่า 60 กลุ่มภาษา ซึ่งหลายกลุ่มยังไม่เคยมีการบันทึกตัวเลขมาก่อน อย่างไรก็ตามการเก็บข้อมูลจำนวนมากทั่วประเทศเป็นการยากที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมด การปรับเปลี่ยนข้อมูลให้ถูกต้องทันสมัยในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยตระหนักถึง นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ไม่มีการเก็บข้อมูลในเขตเทศบาลหรือเขตเมือง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ประชากรมีความซับซ้อน เคลื่อนไหว อพยพโยกย้าย ต้องใช้วิธีการศึกษาวิจัยที่ต่างออกไปเพื่อศึกษาวิจัยภาษาและชาติพันธุ์ในเขตเมือง อย่างไรก็ตามอาจอนุมานโดยภาพรวมได้ว่า ภาษาพูดโดยทั่วไปจะเป็นภาษากลางของภูมิภาคนั้นๆ เช่น กรุงเทพมหานครพูดภาษาไทยกลาง เขตเมืองเชียงใหม่พูดภาษาคำเมือง เขตเมืองขอนแก่นพูดภาษาลาวอีสาน เป็นต้น

1.3.3 ชื่อภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ ชื่อภาษาและชาติพันธุ์ต่างๆ มีความซับซ้อน ทั้งนี้เนื่องจากได้พบว่าบางกลุ่มภาษามีชื่อมากกว่า 1 ชื่อ เช่น ข่า/ขมุ/ลาวเทิง กูย/กวย/ส่วย โข้/ข่า/ข่ากะ โข้ ลัวะ/ละว้า/ละเวือะ และลัวะ/ถิ่น/มัล/ปรีย เป็นต้น และบางครั้งชื่อหนึ่งชื่อสามารถใช้เรียกได้หลายภาษาหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ตัวอย่างเช่นคำว่า *ข่า* ใช้เรียกภาษากลุ่มมอญ-เขมร หลายกลุ่มในลาวและภาคอีสานของไทย เช่น กลุ่มขมุ กลุ่มโข้ กลุ่มบรู เป็นต้น คำว่า *ลัวะ* ใช้เรียกภาษากลุ่มมอญ-เขมร และบางครั้งภาษากลุ่มทิเบต-พม่า ด้วยเช่น ใช้เรียกกลุ่มปรีย-มัล ในจังหวัดน่าน กลุ่มละเวือะ กลุ่มว้า กลุ่มปะหล่อง กลุ่มบิซูในภาคเหนือ และกลุ่มก่องหรืออุก่องในภาคกลาง เป็นต้น เช่นเดียวกับคำว่า *ละว้า* ซึ่งใช้เรียกกลุ่มละเวือะ กลุ่มญีสกูรหรือชาวบนในภาคเหนือ และกลุ่มก่องในภาคกลาง ส่วนคำว่า *โข้* ใช้เรียกกลุ่มที่เรียกตัวเองว่าโข้ และบรู ซึ่งอยู่ในสาขากะตุ และเรียกโข้ที่อยู่ในสาขาเวียดคิก ซึ่งอพยพมาจากลาว มีชื่อที่ลาวว่า “ทะว้าง” ซึ่งที่จริงเป็นคนละภาษากันโดยสิ้นเชิง เหตุสับสนทั้งหลายและการมีชื่อหลายๆ ชื่อ หรือชื่อเดียวเรียกหลายๆ กลุ่มนั้น มาจากสาเหตุว่ากลุ่มชนต่างๆ มีชื่อที่เรียกตนเอง (autonym) และชื่อที่ผู้อื่นเรียก (exonym) ส่วนมากชื่อที่เรียกตัวเองมักจะมีความหมายว่า “คน” “คนป่า” “คนภูเขา” “คนที่ทำนา” เพื่อแยกออกจาก “ภูตผี” หรือ “สัตว์” ส่วนชื่อที่ผู้อื่นเรียกมักมี

ความหมายที่ไม่ดี เป็นเครื่องบรรณาการ ผี หรือ หากความหมายไม่ได้ เป็นต้น ตัวอย่างของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีชื่อที่เรียกตนเองต่างจากชื่อที่ผู้อื่นเรียกมีดังต่อไปนี้

ชื่อที่เรียกตัวเอง	ชื่อที่ผู้อื่นเรียก
กวย/กวย	ส่วย
บรู/โซ่	โซ่/ข่า/ข่ากะโซ่
ขมุ/กขุ/กำมู/กำสมู	ข่า/ขมุ/ลาวเทิง
มัล/ปรัย	ลัวะ/ถิ่น
ละเวือะ	ลัวะ/ละว้า
ญ้อฮกร	ละว้า/ชาวบน
ก่อง	ลัวะ/ละว้า
มลาบรี	(ผี) ตองเหลือง
อูรักละไว้ย	ชาวเล
มอเกลิ้น-มอเกิน	ชาวเล
มั้ง	แม้ว
เมี่ยน	เย้า
เวียด	ญวน/เวียดนาม/แกว
มลาญ-นาญ	ยาวี

ฯลฯ

อย่างไรก็ตามกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มในบางพื้นที่บางครั้งรับชื่อที่ผู้อื่นเรียกว่าเป็นชื่อของตน เช่น โซ่ ส่วย ลัวะ ยาวี เป็นต้น

ในการเสนอข้อมูลการกระจายของภาษาของชาติพันธุ์ในประเทศไทย จะใช้ชื่อที่กลุ่มชนใช้เรียกตนเองหรือชื่อที่ยอมรับโดยทั่วไป (ethnonym) จากเหตุผลในการใช้ชื่อกลุ่มภาษาดังกล่าว บางกลุ่มที่ลักษณะทางภาษาศาสตร์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มภาษาเดียวกัน แต่ผู้พูดภาษาถิ่นจะใช้ชื่อที่แตกต่างกันเช่น ลาวอีสาน ลาวหล่ม (ที่จังหวัดเพชรบูรณ์) และไทยเลย (ที่จังหวัดเลย) รวมทั้งลาวเวียงในภาคกลาง ซึ่งอันที่จริงเป็นภาษาลาวเช่นเดียวกันแต่ต่างสำเนียงกัน และมีประวัติการตั้งถิ่นฐานและอพยพเข้ามาในประเทศไทยจากต่างสถานที่และต่างเวลา ผู้พูดจึงพอใจที่จะใช้ชื่อต่างกัน งานวิจัยนี้จะแยกชื่อตามความต้องการของเจ้าของภาษา อีกกรณีหนึ่งได้แก่ภาษาโซ่ (สาขากะตุ) ที่จังหวัดสกลนคร มุกดาหาร และอุบลราชธานี ซึ่งเรียกตนเองว่า **โซ่** บ้าง **บรู** บ้าง และบางครั้งไม่ตรงกับชื่อที่คนภายนอกรู้จัก เช่น กลุ่มโซ่ที่มุกดาหารที่คนทั่วไปรู้จัก เรียกตนเองว่าบรู แต่มีหลักฐานจากการศึกษาทางภาษาศาสตร์พบว่าเป็นภาษาเดียวกัน บางครั้งจึงรวมเข้าด้วยกันเป็นภาษาโซ่-บรู ส่วนชื่อโซ่ที่อำเภอกุสุมาลย์ และโซ่ที่อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร แม้จะมีชื่อเดียวกันแต่ก็มีลักษณะทางภาษาคู่กันเป็นคนละภาษา (Miller and Miller 1997, and Suwilai 1997) และผู้พูดภาษาทั้งสองกลุ่มรู้สึกว่าเป็นคนละภาษา ผู้วิจัยจึงแยกชื่อโซ่ที่อำเภอส่องดาวเป็นโซ่ทะวึง (ทะวึงเป็นชื่อที่รู้จักกันในลาว) ในกรณีเช่นนี้

งานศึกษาทางภาษาศาสตร์เพื่อดูความแตกต่างและความเกี่ยวข้องในรายละเอียด จึงเป็นงานในลำดับต่อไปที่เป็นประโยชน์

1.3.4 การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภาษาและแผนที่ งานวิจัยนี้เป็นงานที่ผนวกศาสตร์สามด้านเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภาษาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และการทำแผนที่ กล่าวคือในการประมวลผลข้อมูลหมู่บ้านต้องใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถจัดการข้อมูลจำนวนมากได้ และสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุงข้อมูลได้ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถปรับข้อมูลให้ทันสมัยได้เสมอ และที่สำคัญคือสามารถใช้กับโปรแกรมที่ใช้ในการทำแผนที่ได้ ซึ่งหลังจากได้มีการทดลองใช้โปรแกรมต่างๆ แล้ว ในที่สุดผู้วิจัยได้ตกลงที่จะใช้โปรแกรม SHOEBOX สำหรับฐานข้อมูลซึ่งมีขนาดใหญ่มาก และใช้โปรแกรม ACCESS เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลภาษาและใช้โปรแกรม GIS หรือโปรแกรมสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ซึ่งได้แก่โปรแกรม ArcInfo และ ArcView เป็นต้น ในการจัดทำแผนที่เพื่อแสดงการกระจายของภาษาต่างๆ³ (รายละเอียดโปรดดูในบทที่ 2)

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนที่ ปัญหาสำคัญที่ผู้วิจัยประสบ คือ การขาดแผนที่พื้นฐาน (base map)⁴ ในภาพรวมทั้งประเทศ ที่มีรายละเอียดแต่ละพื้นที่ ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภูมิภาคทั่วทั้งประเทศ ซึ่งเป็นปัจจุบันที่สมบูรณ์ จากการที่ผู้วิจัยไม่สามารถหาแผนที่ที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านหรือตำบล อำเภอที่ต่อเนื่องกันทั้งประเทศได้ ผู้วิจัยจึงต้องใช้เวลาในการเชื่อมแผนที่แผ่นต่างๆ เท่าที่มีเข้าด้วยกัน รวมทั้งดิจิทัลไชน์แม่น้ำ ภูเขาลงในคอมพิวเตอร์ (เท่าที่จะทำได้) แต่อย่างไรก็ตามโครงการนี้ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกรมแผนที่ทหาร เป็นต้น และในการเสนอข้อมูลภาษาจากหมู่บ้านต่างๆ บนแผนที่นั้น ผู้วิจัยจะต้องเชื่อมโยงข้อมูลที่เก็บจากหมู่บ้านต่างๆ กับพิกัดแผนที่ ซึ่งกำหนดที่ตั้งของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดต่างๆ บนแผนที่ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือด้านพิกัดหมู่บ้านจากศูนย์สารสนเทศ กระทรวงมหาดไทย ดังนั้นความถูกต้องในการเสนอข้อมูลการกระจายของภาษา จึงขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของข้อมูลหมู่บ้านกระทรวงมหาดไทยด้วย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดและมีปัญหาในรายละเอียดมากมาย ทั้งด้านการเก็บข้อมูลซึ่งใช้แบบสอบถาม การจัดทำฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการแสดงแผนที่การกระจายของภาษา ซึ่งรูปแบบที่น่าเสนอในที่นี้เป็นผลของงานวิจัยที่เกิดจากการที่คณะผู้วิจัยซึ่งมีเพียงพื้นฐานด้านภาษาศาสตร์ต้องศึกษา ค้นหา และทดลอง โดยการลองผิดลองถูกมาก่อนในทุกขั้นตอน

³งานด้านนี้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากบุคลากรของสถาบัน เอส ไอ แอล อินเตอร์เนชันแนล (SIL International) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Mr. Greg Lyons และ Mr. Philipp Dill ที่ร่วมทำงานกับนักวิจัยของมหิดล โดยฝึกปฏิบัติและสอนวิธีการใช้โปรแกรมต่างๆ กับข้อมูลทางภาษาแก่นักศึกษาและบุคลากรของมหิดล เพื่อประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้

⁴แผนที่พื้นฐานทั้งประเทศอยู่ในระหว่างการจัดทำ โดยกรมแผนที่ทหารซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน

บทที่ 2

การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดทำแผนที่ภาษาของชาติพันธุ์ในประเทศไทย

ในงานวิจัยนี้ คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสำคัญ ผลของการศึกษาวิจัยในงานนี้ ทำให้ได้วิธีการในการจัดการข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และการสร้างแผนที่ภาษาด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

2.1 “ข้อมูล” และ “ระบบฐานข้อมูล” “ข้อมูล” หมายถึงจำนวนผู้พูดภาษาแต่ละภาษา ในแต่ละหมู่บ้านของประเทศไทย โดยสามารถจำแนกออกได้เป็นข้อมูลที่เป็น (1) จำนวน (2) ชื่อของภาษา (3) ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค (4) ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ที่ข้อมูลรายการนั้นๆ ปรากฏอยู่ เช่น อยู่ในพื้นที่ภาคใด เป็นต้น

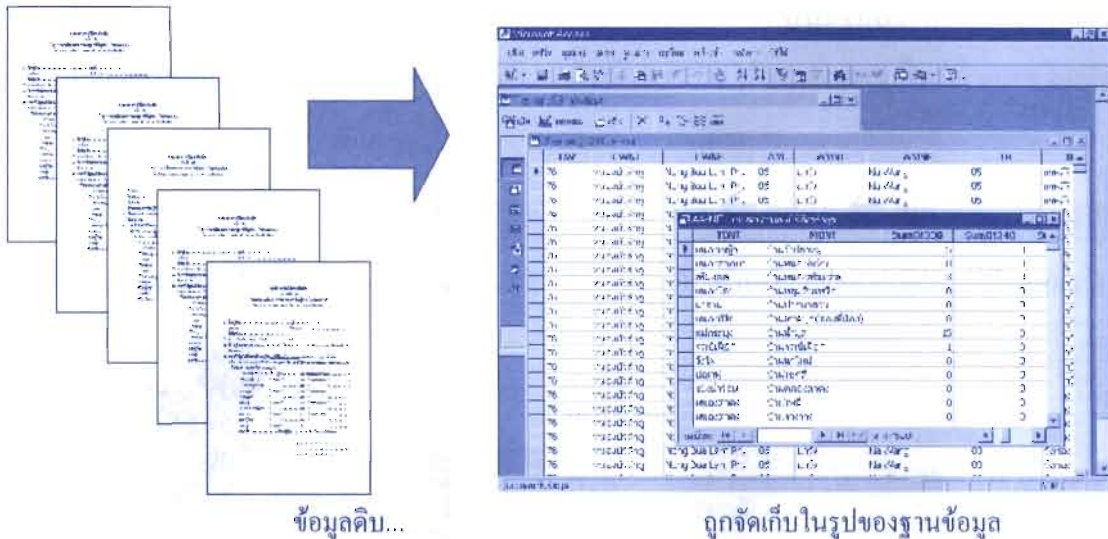
ในการรวบรวม วิเคราะห์ แจกแจง และนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ในรูปของแผนที่ภาษา ต้องใช้ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่สามารถจัดการฐานข้อมูลมากกว่า 66,000 รายการ (หมู่บ้าน) และมีการแจกแจงฟิลด์หรือเขตข้อมูล (field) อีกกว่า 100 ฟิลด์

	Field1	Field2	Field3	Field4	Field5	Field6
record1	...	...	...	...	...	...
record2	...	...	...	...	...	...
record3	...	...	...	...	...	...

ภาพ 1. เขตข้อมูลและหมู่บ้าน

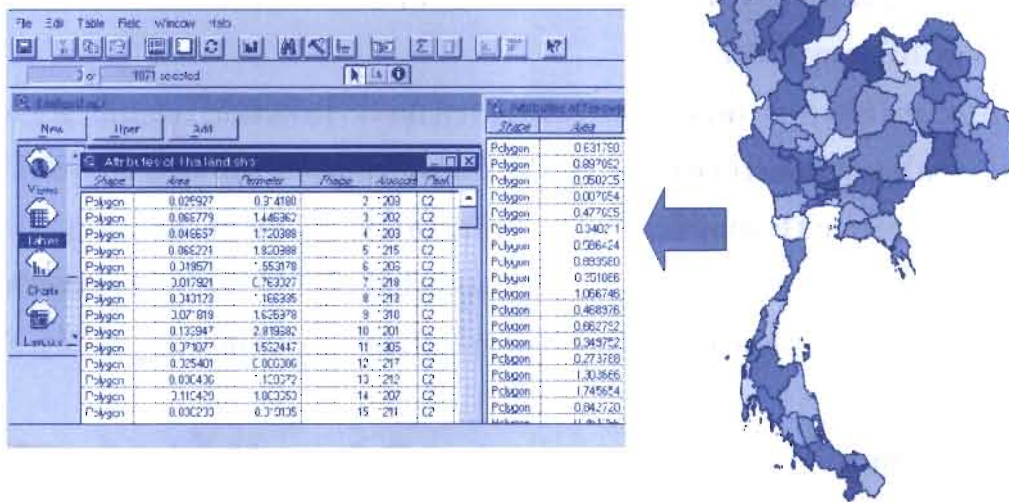
ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ผู้วิจัยใช้งานนั้นประกอบด้วยระบบย่อย 2 ระบบคือ ระบบฐานข้อมูลทั่วไป (Database System) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านและภาษาที่ใช้ในแต่ละหมู่บ้าน และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือ GIS (Geographical Information System) ซึ่งมีความสามารถในการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยระบบย่อยที่สองจะดึงเอาข้อมูลในระบบแรกมาใช้สร้างแผนที่ได้ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive data) เข้ากับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) แล้วนำมาประมวลผลให้เป็นสารสนเทศ (แผนที่)

2.1.1 โครงสร้างของฐานข้อมูลหมู่บ้าน ประกอบด้วยรายการหรือเรคอร์ดของหมู่บ้านในประเทศไทยประมาณ 66,000 กว่ารายการ (1 หมู่บ้าน = 1 เรคอร์ด) ในแต่ละรายการมีฟิลด์หรือเขตข้อมูลสำหรับเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ (1) รหัสประจำหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค (2) ชื่อของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด (3) พิกัดภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน (4) จำนวนประชากรรวมและประชากรผู้พูดภาษาต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้ได้จากแบบสอบถามและข้อมูลท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเมื่อถูกนำมาจัดเก็บในรูปแบบของฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์แล้ว ก็จะสามารถเรียกข้อมูลกลับมาดูใหม่ (retrieval) แก้ไขข้อมูล (editing) สรุปจำนวน (summary) หรือเลือกข้อมูลที่ต้องการ (query) เพื่อค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวก เช่น ข้อมูลสรุปจำนวนผู้พูดภาษาทุกและเขมรถิ่นไทยในอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

ภาพ 2. ฐานข้อมูลภาษาและชาติพันธุ์

2.1.2 โครงสร้างข้อมูลเชิงพื้นที่ ข้อมูลอยู่ในรูปของแผนที่เชิงเลข (digital maps) ซึ่งประกอบด้วยรูปร่างลักษณะ (feature) อันได้แก่ จุด เส้น และรูปหลายเหลี่ยม (points, lines, and polygons) คุณสมบัติเชิงบรรยาย (attributes) ของข้อมูลเหล่านี้ก็สามารถจำแนกเป็นรายการ (record) และเขตข้อมูล (field) เช่นเดียวกับที่พบในฐานข้อมูลทั่วไป เช่น รหัสหมู่บ้าน มิติเชิงพื้นที่ หรือรหัสอื่นๆ ที่จะใส่ลงไปให้เป็นต้น

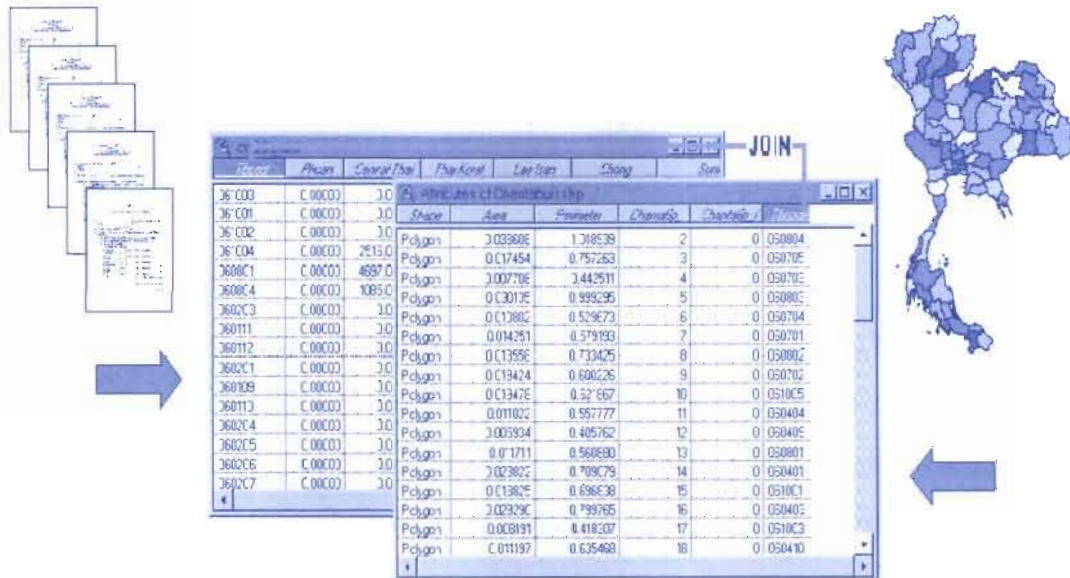
ภาพ 3. ข้อมูลเชิงพื้นที่ (รูปร่างและคุณสมบัติ)

ด้วยคุณสมบัติข้างต้นนี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถที่จะเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลภายนอกเข้ากับข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งในกรณีของงานวิจัยนี้เราเรียกข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ยังไม่ได้เชื่อมโยงกับข้อมูลภาษาว่า แผนที่พื้นฐาน (Base Map) ซึ่งประกอบด้วยแผนที่เชิงเลขในระดับจังหวัด (76 จังหวัด) ระดับภาค (4 ภาค) และระดับประเทศ

จากที่ได้กล่าวมาจนถึงขั้นนี้ จะเห็นได้ว่าทั้งฐานข้อมูลภาษาและชาติพันธุ์และฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ต่างก็ถูกออกแบบให้มีโครงสร้างที่อ้างอิงกับกับโครงสร้างเขตการปกครองของประเทศไทย คือ

หมู่บ้าน → ตำบล → อำเภอ → จังหวัด (→ ภาค) → ประเทศ

ด้วยเหตุนี้เอง เราจึงสามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน ดังแสดงไว้ในภาพต่อไปนี้

ภาพ 4. การเชื่อมโยงข้อมูล

ในหัวข้อถัดไปจะได้กล่าวถึงวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในโครงการวิจัยนี้

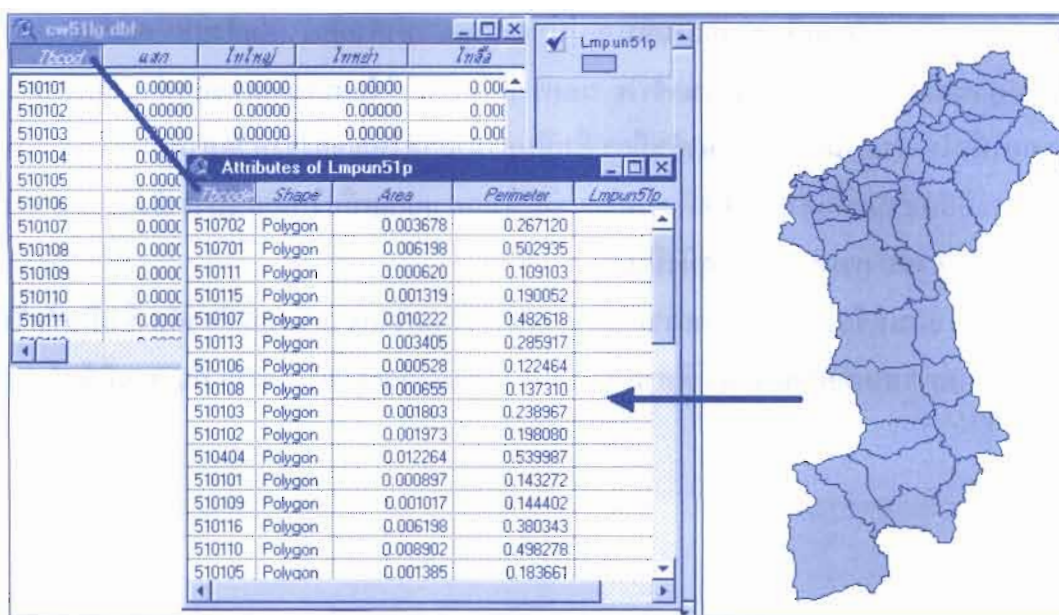
2.2 การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในกระบวนการวิจัยเพื่อจัดสร้างแผนที่ภาษาและชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่านอกเหนือไปจากการจัดการกับข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับภาษาที่ใช้พูดกันในแต่ละหมู่บ้านทั่วประเทศไทยแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นระบบที่สามารถจะวิเคราะห์ แจกแจง และนำเสนอข้อมูลข้างต้นนั้นในเชิงพื้นที่ได้ โดยยังคงสะท้อนภาพความซับซ้อนของการดำรงอยู่ร่วมกันของภาษาและชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

อย่างไรก็ตาม ในการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในโครงการวิจัยนี้ ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก็คือต้องมีแผนที่เชิงเลข (digital maps) ของเขตการปกครองตั้งแต่ระดับตำบลขึ้นมา ซึ่งจะต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย สอดคล้องกับฐานข้อมูลทางด้านภาษาและชาติพันธุ์ที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้ว จึงจะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้าง “แผนที่พื้นฐาน” ขึ้นใช้เอง ซึ่งในช่วงเวลาของการวิจัยยังไม่มีปรากฏแผนที่ที่สมบูรณ์ทั้งประเทศพอที่จะนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์ได้

2.2.1 การสร้างแผนที่พื้นฐาน ในการสร้างแผนที่เชิงเลขสำหรับใช้เป็นแผนที่พื้นฐานในการเชื่อมโยงกับข้อมูลภาษานั้น ผู้วิจัยได้ใช้แผนที่มาตราส่วน 1:250,000 ของกรมแผนที่ทหารเป็นแหล่งข้อมูลหลัก ประกอบกับแผนที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และแผนที่การแบ่งเขตตำบล-อำเภอ ที่ผู้วิจัยได้ติดต่อสอบถามและขอข้อมูลไปยังที่ว่าการอำเภอต่างๆ เท่าที่จะหาได้

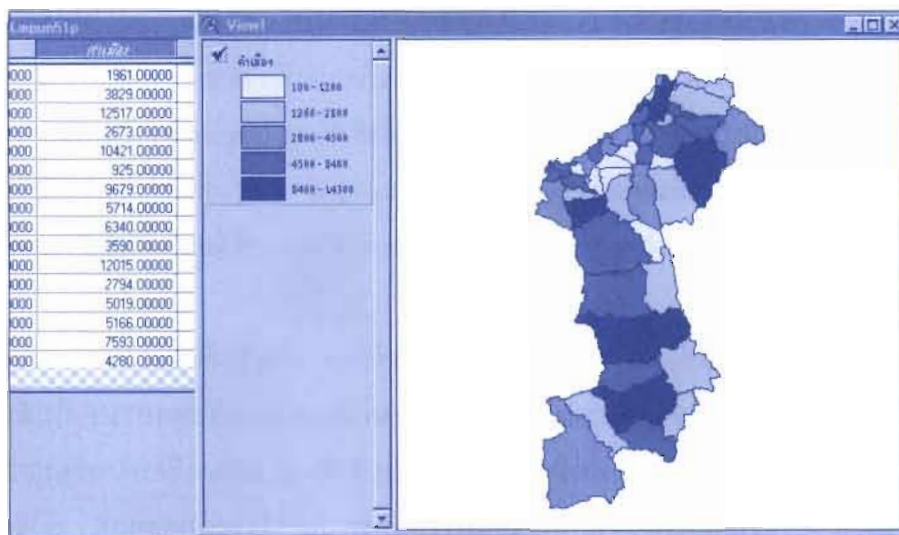
หลังจากได้เตรียมข้อมูลให้เป็นแผนที่ลายเส้นแล้ว ผู้วิจัยได้แปลงข้อมูลจากแผนที่กระดาษเป็นแผนที่เชิงเลข (digitize) ด้วยเครื่องมือเฉพาะที่เรียกว่า Digitizing Board ซึ่งใช้สำหรับการนำเข้าแผนที่กระดาษเป็นแผนที่เชิงเลข ต่อจากนั้นผู้วิจัยยังได้ทำการแปลงข้อมูล (Conversion) ที่อยู่ในรูปของแผนที่ลายเส้นให้เป็นแผนที่รูปหลายเหลี่ยม (Polygons) ที่ใช้กับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โดยเฉพาะ ซึ่งการทำงานในขั้นตอนนี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปชื่อ PC Arc/Info 3.5.1 หลังจากขั้นตอนนี้แล้วทำให้มีฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลภาษาได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโปรแกรม PC Arc/Info เป็นโปรแกรมที่ทำงานบนระบบปฏิบัติการ DOS ที่ผู้ใช้ต้องจดจำคำสั่ง (Commands) ในการทำงานทำให้ยากต่อการใช้งานและเรียนรู้ได้ช้า ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้โปรแกรม ArcView GIS ที่ทำงานบนระบบปฏิบัติการของโปรแกรม Windows ในขั้นตอนของการการเชื่อมโยงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างแผนที่เพื่อนำเสนอข้อมูล

2.2.2 การเชื่อมโยงข้อมูล หลังจากที่ได้จัดการข้อมูลให้อยู่ในลักษณะที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการ กล่าวคือ มีการแยกแยะข้อมูลตามพื้นที่จังหวัด ภาค ราชอาณาจักร ภาษา เป็นต้น ผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลภาษานั้นมาเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการที่จะเชื่อมโยงข้อมูลภาษาในจังหวัดลำพูนกับแผนที่ฐานของจังหวัดลำพูน (ที่แสดงเขตการปกครองย่อยถึงระดับตำบล) ผู้วิจัยจะสรุปข้อมูล (Summary) ในฐานข้อมูลจากระดับหมู่บ้านมาเป็นระดับตำบล เฉพาะของจังหวัดลำพูน จากนั้นก็ส่งออกมาให้กับจีไอเอส ซึ่งจะนำข้อมูลนั้นไปเชื่อมโยงกับแผนที่ฐานของจังหวัดลำพูนโดยใช้ “ฟิลด์” ที่ข้อมูลทั้งสองส่วนมีร่วมกัน คือ “รหัสตำบล”

ภาพ 5. วิธีการเชื่อมโยงข้อมูล

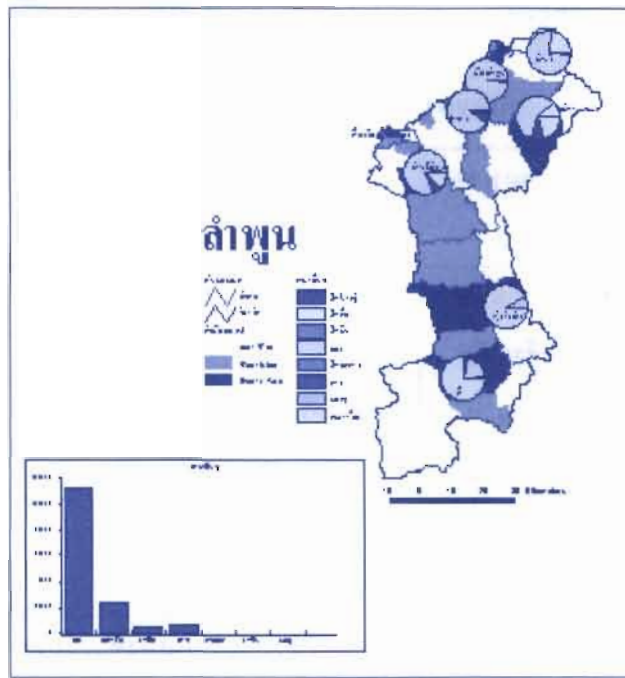
2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากแผนที่ที่จะต้องสร้างขึ้นนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งในแง่ของพื้นที่ (จังหวัด ภาค ประเทศ) และการแยกย่อยไปตามรายภาษาและตระกูลภาษา การที่สามารถเห็นภาพของแผนที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิธีการใช้สัญลักษณ์หลายแบบ (Legend Types) และด้วยเกณฑ์ต่างๆ กันที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการแบ่งชั้นข้อมูล (Classification) จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถเลือกได้ว่าจะนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น การกระจายของภาษาคำเมืองในจังหวัดลำพูน เป็นไปอย่างสม่ำเสมอทั่วทั้งจังหวัด แต่มีจำนวนแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่จึงน่าจะใช้วิธีการเสนอข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ใดมีผู้พูดภาษาคำเมืองมากและพื้นที่ใดมีน้อย

ภาพ 6. การวิเคราะห์ข้อมูลก่อนสร้างแผนที่

2.2.4 การสร้างแผนที่เพื่อนำเสนอข้อมูล หลังจากที่มีความเข้าใจในลักษณะของข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงจะทราบว่าต้องใช้วิธีการการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดออกมาอย่างไร จึงสร้างแผนที่ที่สำเร็จรูปขึ้นมาได้ เช่น ในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยใช้ภาพที่แสดงความหนาแน่นของผู้พูดภาษาคำเมือง (ต่อตำบล) แต่ลดจำนวนชั้นของข้อมูล (Class) ลงเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้เรายังใช้แผนภูมิแสดงสัดส่วนของภาษาอื่นๆ ในแต่ละอำเภอ เพื่อให้เห็นว่านอกจากภาษาคำเมือง ซึ่งเป็นภาษาส่วนใหญ่ของจังหวัดลำพูนแล้ว ยังมีภาษาอื่นใดอยู่อีกบ้าง และมีสัดส่วนแตกต่างกันไปเพียงใดในแต่ละอำเภอ นอกเหนือไปจากนั้น เรายังต้องอาศัยวิธีการอื่นในการแสดงข้อมูล เช่น การสร้างแผนภูมิ เป็นต้น

วิธีการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ที่สามารถนำเสนอข้อมูลด้วยรูปแบบต่างๆ กัน ตามที่ผู้สร้างแผนที่จะเห็นสมควร

ภาพ 7. ตัวอย่างการใช้วิธีการต่างๆ ในการนำเสนอข้อมูล

2.3 แนวความคิดและวิธีการนำเสนอข้อมูล เนื่องจากข้อมูลภาษาที่ได้จากการวิจัยในโครงการนี้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายอย่างยิ่งของภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย การนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ในรูปของแผนที่จึงต้องมีแนวความคิดที่ชัดเจน และต้องอาศัยวิธีการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นวิธีการที่เครื่องมือทางด้านซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เอื้ออำนวยให้ทำได้ด้วย

2.3.1 ประเภทของแผนที่ที่จัดทำ

2.3.1.1 แผนที่ที่แสดงข้อมูลภาษาตามเขตการปกครอง ได้แก่ แผนที่ราชจังหวัด และแผนที่ราชการ แผนที่เหล่านี้จะแสดงให้เห็นว่าในแต่ละพื้นที่นั้นมีภาษาใดปรากฏอยู่ในจำนวนและสัดส่วนเท่าไร โดยไม่คำนึงว่าภาษาเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันในแง่ตระกูลภาษา (Language Families) อย่างไรบ้าง ทั้งนี้มีแนวคิดว่าจะแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย

2.3.1.2 แผนที่รายภาษา ซึ่งทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นการกระจายของภาษาแต่ละภาษาในประเทศไทย และยังแสดงว่าในบริเวณที่ภาษานั้นๆ ปรากฏอยู่ มีจำนวนผู้พูดหนาแน่นแตกต่างกันอย่างไรในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะภาษาที่มีการกระจายในบริเวณกว้าง เช่น ลาวอีสาน เขมรถิ่นไทย เป็นต้น

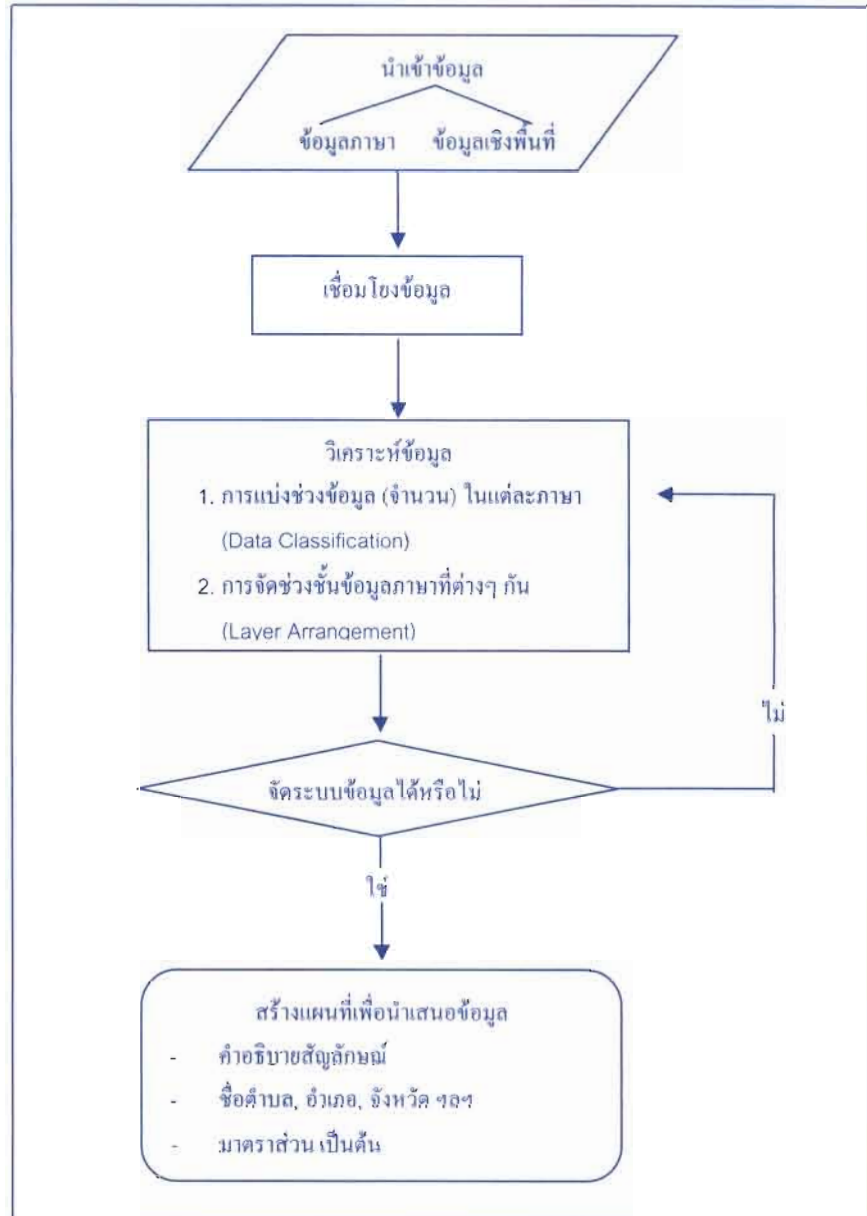
2.3.1.3 แผนที่ที่จัดกลุ่มข้อมูลตามตระกูลภาษา เป็นการสร้างแผนที่ที่อาศัยความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์เข้ามาช่วยจัดระบบข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นการกระจายของภาษาต่างๆ ที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน อย่างเป็นแบบแผนในเชิงพื้นที่ (Spatial Pattern) ตลอดจนสามารถแสดงจำนวนผู้พูดภาษาเหล่านั้นว่ามีอยู่หนาแน่นหรือเบาบางในบริเวณใดบ้าง

2.3.1.4 วิธีการนำเสนอข้อมูลของแผนที่ในแต่ละประเภท โดยสรุปมีดังนี้

กลุ่มของแผนที่	ชนิดของสัญลักษณ์ (Legend Type)			วัตถุประสงค์
	จำนวนผู้พูดมาก	จำนวนผู้พูดปานกลาง	จำนวนผู้พูดน้อย	
1. แผนที่รายชื่อจังหวัดและภาค	แสดงช่วงข้อมูลด้วยเฉดสีระดับต่างๆ กัน (Graduate Value)	แผนภูมิวงกลมและแผนภูมิแท่ง (Pie Chart & Bar Chart)		- แสดงจำนวนและความหนาแน่น - แสดงสัดส่วนและจำนวน
2. แผนที่รายชื่อภาษา	แสดงช่วงข้อมูลด้วยเฉดสีระดับต่างๆ กัน (Graduate Value)			แสดงจำนวนและความหนาแน่น
3. แผนที่ตระกูลภาษา	แสดงช่วงข้อมูลด้วยเฉดสีระดับต่างๆ กัน (Graduate Value)	แสดงช่วงข้อมูลด้วยเฉดสีระดับต่างๆ กัน (Graduate Value)	แสดงช่วงข้อมูลด้วยเครื่องหมายขนาดต่างๆ กัน (Graduate Symbol)	แสดงจำนวนและความหนาแน่น และการปรากฏซ้อนทับกันเป็นชั้นๆ

ตาราง 1. วิธีการนำเสนอข้อมูล

2.3.2 วิธีการสร้างแผนที่ภาษาด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

แผนภูมิ 1. ขั้นตอนการสร้างแผนที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของโครงการวิจัย

2.3.3 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้

เครื่องมือทางด้านซอฟต์แวร์ที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้

โปรแกรมฐานข้อมูล	โปรแกรมแก้ไขเส้น	โปรแกรมจีไอเอส
SHOEBOX	AUTOCAD (แก้ไขเส้นแผนที่)	PC ARC/INFO (แปลงข้อมูลเป็น polygons แผนที่รูปหลายเหลี่ยม)
ACCESS		ARCVIEW GIS (วิเคราะห์ข้อมูลและสร้างแผนที่)

- การใช้ SHOEBOX ทำให้การเพิ่มฟิลด์หรือเขตข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น และสะดวกต่อการพิมพ์รายงานเพื่อตรวจสอบข้อมูล
- การเปลี่ยนจาก SHOEBOX เป็น ACCESS ทำให้การจัดการฐานข้อมูล (Database Management) ทำได้ครบถ้วนกว่า และยังทำให้การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สะดวกขึ้น
- โปรแกรม PC Arc/Info เป็นโปรแกรมที่ทำงานบน Dos และต้องใช้คำสั่งแตกต่างจากโปรแกรม ArcView GIS ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ทำงานบน Windows ได้โดยไม่ต้องจดจำคำสั่งใดๆ ทางโครงการจึงเลือกใช้โปรแกรม ArcView GIS นี้ในขั้นตอนการสร้างแผนที่
- เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการทำงานเรื่อยมา ก็คือพัฒนาการของซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่ใช้งานง่ายขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะซอฟต์แวร์ที่ทำงานบนระบบปฏิบัติการ Windows ที่ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่คุ้นเคยอยู่แล้ว การปรับเปลี่ยนมาใช้ซอฟต์แวร์ที่ง่ายต่อการใช้งานและคนส่วนใหญ่คุ้นเคย ทำให้บุคลากรที่สลับสับเปลี่ยนกันเข้ามาร่วมงานสามารถปฏิบัติงานด้วยซอฟต์แวร์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรับการฝึกฝนเป็นระยะเวลานาน

บทที่ 3

ผลของการวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย

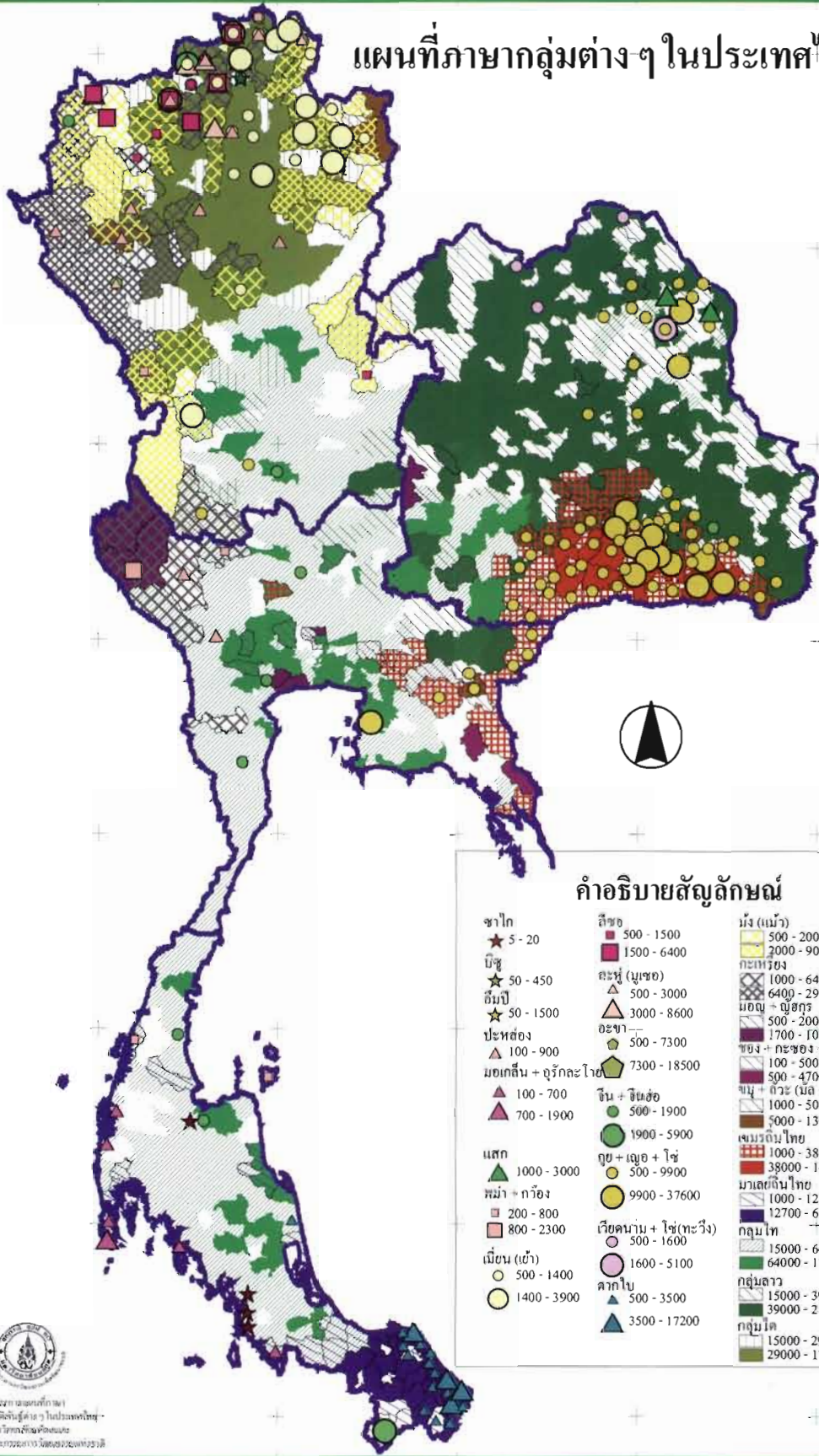
จากการศึกษาวิจัยภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ได้พบว่าภาษาในประเทศไทยมีทั้งสิ้นมากกว่า 60 กลุ่ม มีผู้พูดภาษาไทยกลางมากที่สุดคือร้อยละ 39 รองลงไปคือภาษาลาวอีสานร้อยละ 28 ภาษาคำเมืองร้อยละ 10 ภาษาปักษ์ใต้ร้อยละ 9 ภาษาเขมรถิ่นไทยร้อยละ 3 ภาษาไทยโคราช ผู้ไทย กูย (ส่วย) ฉ้อ ไทยเลย ลาวหล่ม กะเหรี่ยง แต่ละภาษาร้อยละ 1 และภาษาอื่นๆ ภาษาละไม่ถึงร้อยละ 1 ในการนำเสนอการกระจายของภาษาต่างๆ ได้เสนอเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การกระจายของภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางวัฒนธรรม และ 2) การกระจายของภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และการปกครอง

3.1 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางวัฒนธรรม ภาษาต่างๆ ที่พบในประเทศไทยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ในการเสนอภาพการกระจายของกลุ่มภาษาตามพื้นที่ทางวัฒนธรรมจึงเสนอในรายละเอียดลงไปเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การกระจายของภาษาในตระกูลภาษาต่างๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ด้านการร่วมเชื้อสาย (genetic relationship) โดยบางภาษาอยู่ในตระกูลเดียวกัน และบางภาษาอยู่คนละตระกูลกัน และ 2) การกระจายของภาษาใหญ่-ภาษาย่อย ตามลักษณะความสัมพันธ์ด้านสังคม (social relationship) โดยภาษาต่างๆ มีความสัมพันธ์ต่อกันด้านสังคม เนื่องจากทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ประเทศไทย และอยู่ในระบบสังคมไทยด้วยกัน และ 3) การกระจายของแต่ละกลุ่มภาษาในพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย

---

⁵จำนวนกลุ่มภาษาอาจมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับวิธีการพิจารณาว่าภาษาหนึ่งๆ นั้นเป็นภาษาหลัก (language) หรือเป็นเพียงภาษาถิ่นย่อยของภาษาหนึ่งๆ (dialect) เนื่องจากการพิจารณาสถานะว่าเป็นกลุ่มภาษาหลักหรือภาษาถิ่นย่อยขึ้นกับเกณฑ์ทางสังคมและการเมือง เช่น ภาษาลาวในประเทศไทย โดยทั่วไปถือว่าเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทย แต่ในประเทศลาวถือว่าเป็นภาษาหลัก เป็นต้น ในงานนี้ถือว่าภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาคเป็นภาษาหลัก เนื่องจากมีจำนวนผู้พูดมาก มีการตั้งถิ่นฐานชัดเจน มีภาษาเขียนของตนเอง แม้จะไม่มีการใช้ทั่วไปในปัจจุบัน สำหรับภาษาจีนซึ่งแยกย่อยได้เป็นภาษาจีนต่างๆ ไม่ได้นับแยกในงานนี้ เนื่องจากส่วนมากเป็นภาษาที่ใช้ในเขตตลาดหรือเขตเมือง ซึ่งมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มชนต่างๆ สูง เป็นการศึกษารายภาษาในเขตเมือง ต้องการการสำรวจวิจัยที่แตกต่างออกไป จึงไม่นับรวมในที่นี้

แผนที่ภาษากลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย

คำอธิบายสัญลักษณ์

ชาวกูย ★ 5 - 20 ปักษ์ ★ 50 - 450 ถิ่นปักษ์ ★ 50 - 1500 ปะหัง ▲ 100 - 900 มอญ + อูรักละโว้ ▲ 100 - 700 ▲ 700 - 1900 แสก ▲ 1000 - 3000 พม่า + กว๊อง ■ 200 - 800 ■ 800 - 2300 เมียน (เข้า) ○ 500 - 1400 ○ 1400 - 3900	อีสาน ■ 500 - 1500 ■ 1500 - 6400 กระบุรี (มูเซอ) ▲ 500 - 3000 อะข่า ▲ 3000 - 8600 อะซำ ▲ 500 - 7300 จีน + จีนฮ่อ ● 500 - 1900 กูย + เงอ + โจ้ ● 1900 - 5900 ● 500 - 9900 ● 9900 - 37600 เวียดนาม + โจ้ (ทะเลวี่ง) ● 500 - 1600 คาทาลี ● 1600 - 5100 ▲ 500 - 3500 ▲ 3500 - 17200	ม้ง (แนว) ■ 500 - 2000 ■ 2000 - 9000 กะเหรี่ยง ■ 1000 - 6400 มอญ + อูรัก ■ 6400 - 29700 ชอง + กะชอง + ชวกร ■ 500 - 2000 ■ 1700 - 10900 ขม + กัว (มิล + ปวี่) ■ 100 - 500 ■ 500 - 4700 ■ 1000 - 5000 ■ 5000 - 13000 เขมรจีนไทย ■ 1000 - 38000 ■ 38000 - 142000 มาเลย์จีนไทย ■ 1000 - 12700 ■ 12700 - 61100 กลุ่มไท ■ 15000 - 64000 ■ 64000 - 1730000 กลุ่มลาว ■ 15000 - 39000 ■ 39000 - 211000 กลุ่มไต ■ 15000 - 29000 ■ 29000 - 171000

 วิทยาลัยราชภัฏ
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
 จังหวัดปทุมธานี

3.1.1 การกระจายของภาษาในตระกูลภาษาต่างๆ ตามลักษณะความสัมพันธ์ด้านการร่วมเชื้อสาย กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาในประเทศไทยทั้งหมดกว่า 60 กลุ่ม จัดอยู่ในตระกูลภาษา 5 ตระกูล ซึ่งเป็นตระกูลภาษาหลักของคนในเอเชียอาคเนย์ ดังนี้

(1) ภาษาตระกูลไท (Tai language family) มีจำนวน 24 กลุ่มภาษา (นับรวมภาษาหลักและภาษาถิ่นย่อย เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีผู้พูดเป็นจำนวนมาก และการพิจารณาสถานะว่าเป็นภาษาหลักหรือภาษาถิ่นย่อย ขึ้นกับเกณฑ์ทางสังคมและการเมือง) ภาษาในตระกูลนี้เป็นภาษาพูดของคนส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นกลุ่มภาษาที่มีการกระจายทั่วไปในส่วนต่างๆ ทั่วประเทศ นอกเหนือจากในประเทศไทยยังพบผู้พูดภาษาตระกูลไท ในลาว พม่า เวียดนาม และจีน รวมทั้งบางหมู่บ้านในตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย สำหรับในประเทศไทยมีผู้พูดภาษาในตระกูลนี้เป็นจำนวนร้อยละ 94 ของประชากรในประเทศ

(2) ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) มีจำนวน 22 กลุ่มภาษาหลัก โดยทั่วไปเชื่อกันว่ากลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมในดินแดนเอเชียอาคเนย์ ภาษาออสโตรเอเชียติกในเอเชียอาคเนย์ทั้งหมดมีประมาณ 150 ภาษา (Diffloth 1980) กระจายอยู่ในบริเวณกว้างทั่วดินแดนเอเชียอาคเนย์ ภาษาเหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่งด้านประวัติศาสตร์และความเข้าใจในมนุษยชาติของดินแดนแถบนี้ ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกที่พบในประเทศไทยในปัจจุบันทั้งหมดเป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมร มีทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยและกลุ่มใหญ่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 4.3 ของประชากรในประเทศ

(3) ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan language family) มีจำนวน 11 กลุ่มภาษาหลัก ผู้ที่พูดภาษาตระกูลนี้เป็นชนกลุ่มใหญ่ทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ติดต่อกับจีน มีจำนวนกว่า 200 ภาษา ในประเทศไทยพบในเขตภาคเหนือและตะวันตกเป็นส่วนมาก ส่วนภาษาจีนต่างๆ จะพบในเขตเมืองด้วย ภาษาในตระกูลนี้มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 1.1 ของประชากรในประเทศ

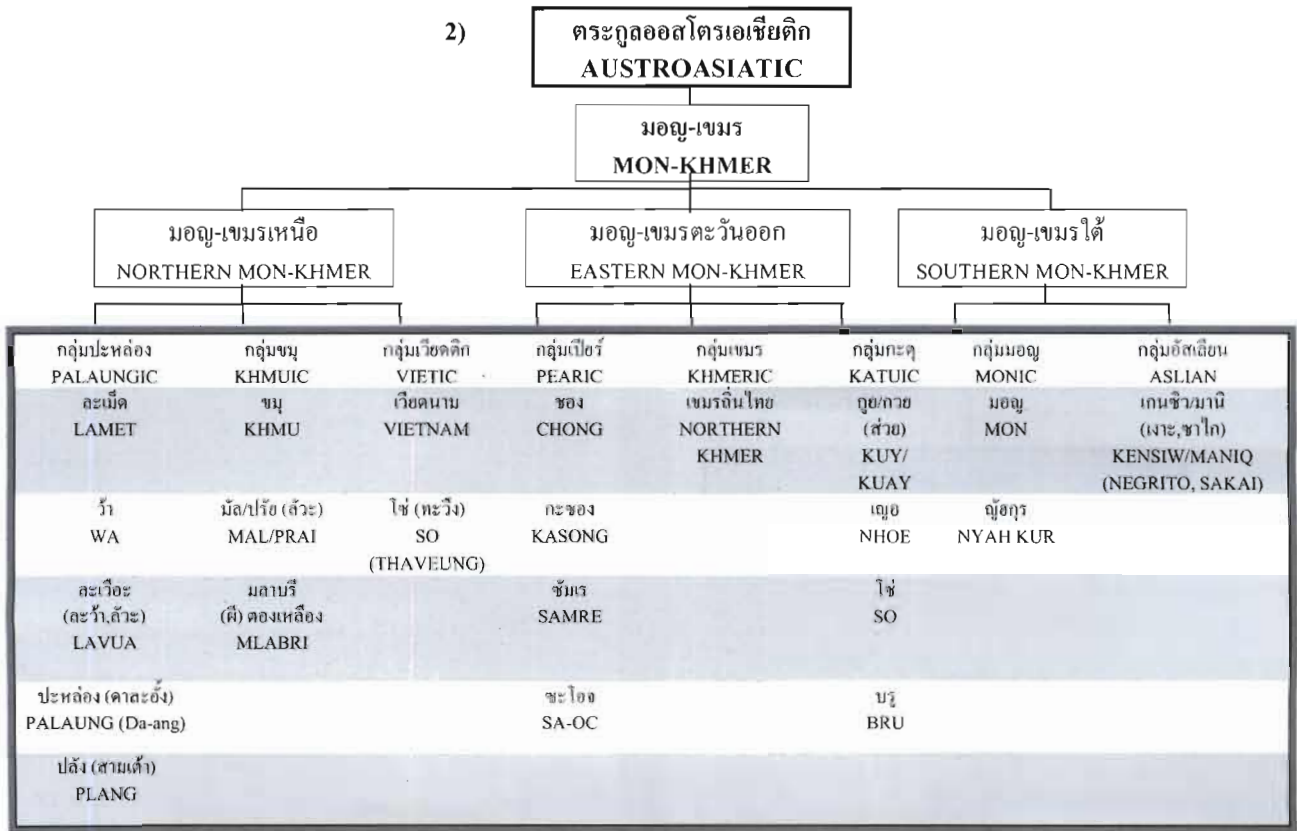
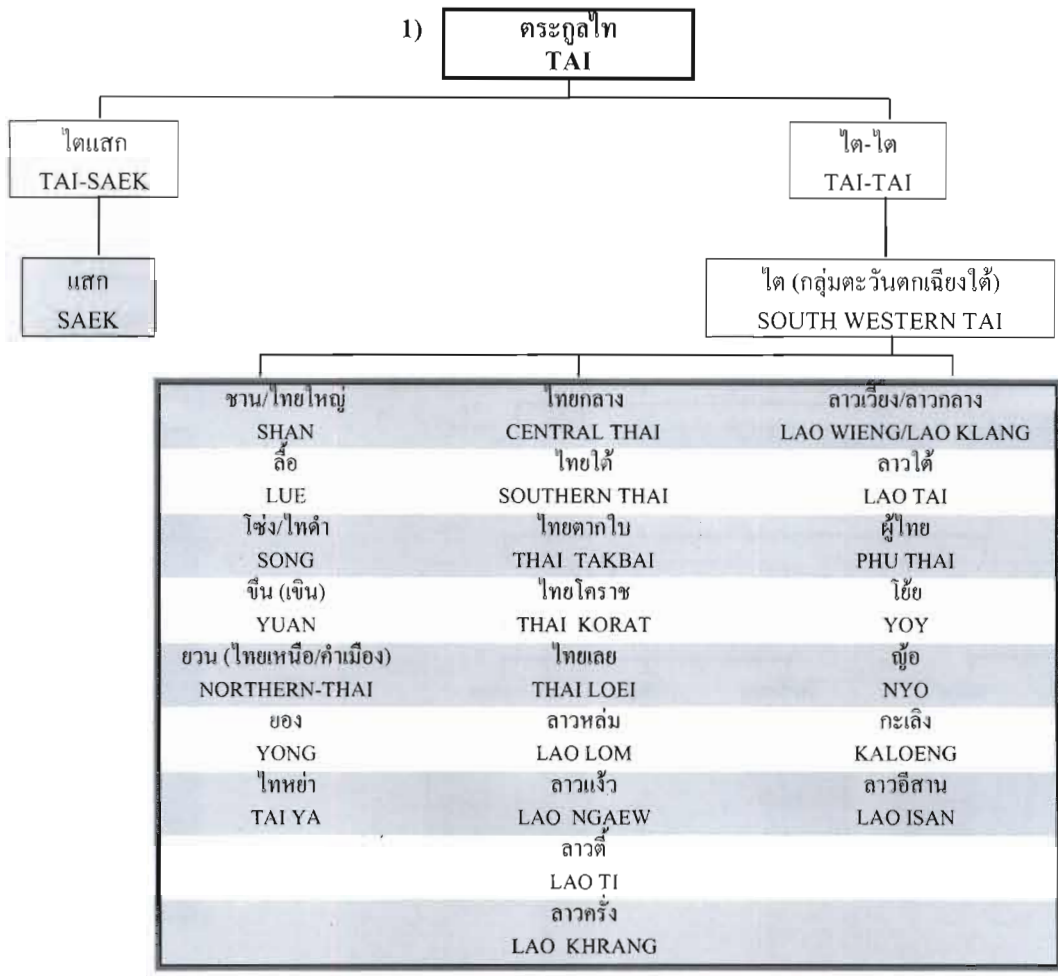
(4) ภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน หรือมาลาโยโพลีเนเซียน (Austronesian or Malayo-Polynesian language family) มีจำนวน 3 กลุ่มภาษาหลัก กลุ่มชนที่พูดภาษาออสโตรเนเซียนส่วนมากเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่อยู่ในเขตหมู่เกาะทางตอนใต้ของเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ภาษาตระกูลนี้ในประเทศไทยพบในเขตภาคใต้เป็นส่วนมาก มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ⁶

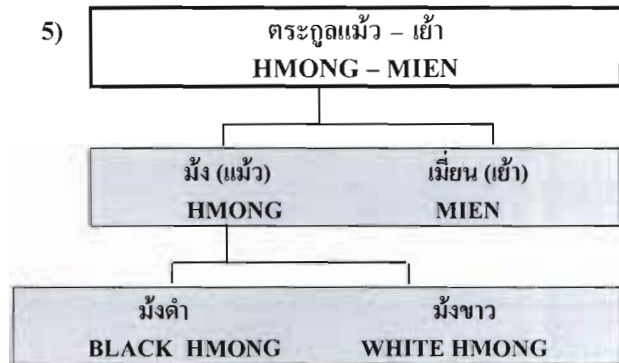
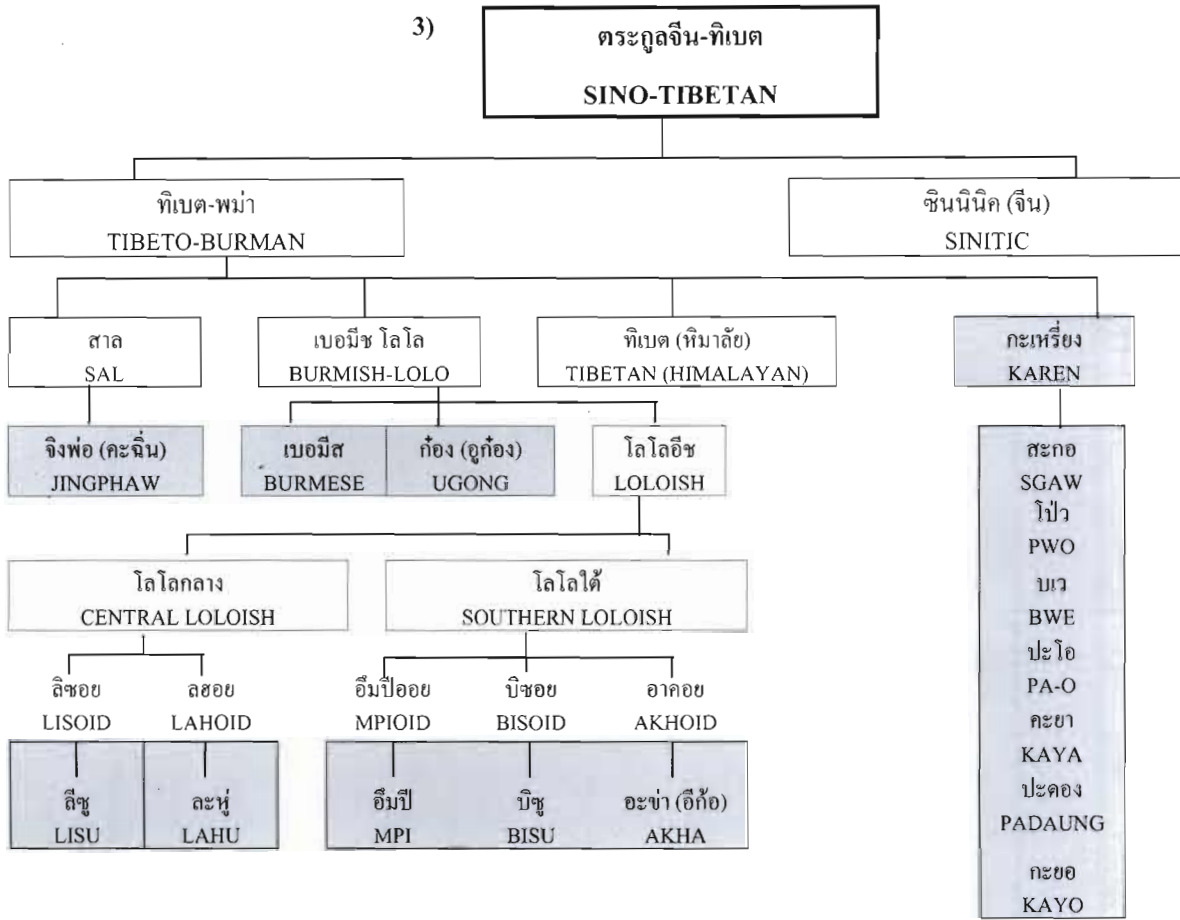
(5) ภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน (หรือแม้ว-เย้า) (Hmong-Mien or Miao-Yao language family) มีจำนวน 2 กลุ่มภาษาหลัก กลุ่มม้ง-เมี่ยนหรือแม้ว-เย้าเป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ อยู่ทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ในประเทศไทยพบในภาคเหนือเป็นส่วนมากมีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ

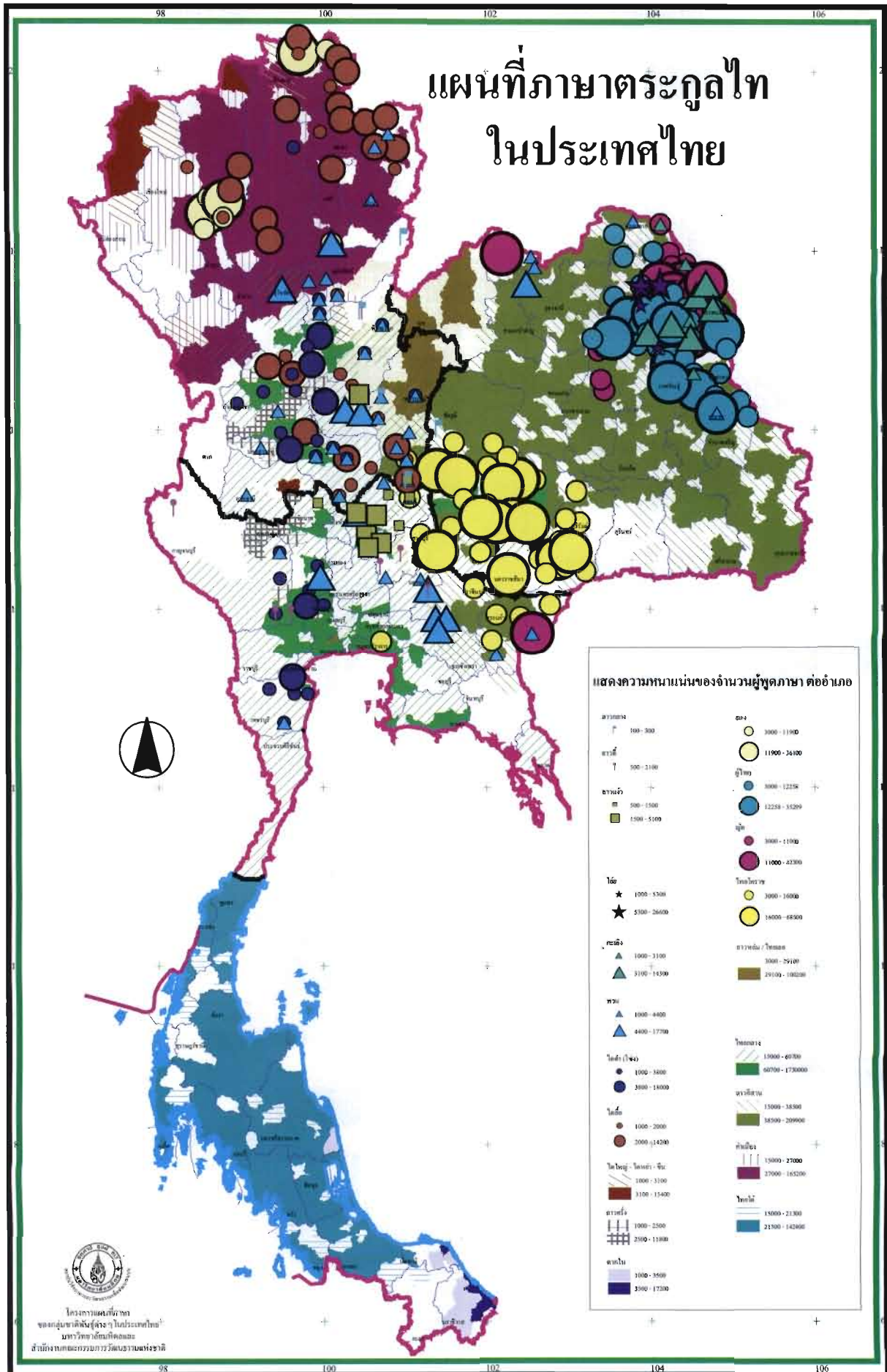
แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาต่างๆ ที่อยู่ในแต่ละตระกูล มีดังต่อไปนี้

---

⁶นอกจากนี้ยังมีกลุ่มจาม (Cham) ในเขตกรุงเทพมหานคร (บ้านแขกคร้ว) โดยมีประวัติว่ามาจากประเทศกัมพูชา และรับราชการในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ (กองอาสาจาม) ปัจจุบันไม่ได้พูดภาษาจามในชีวิตประจำวัน

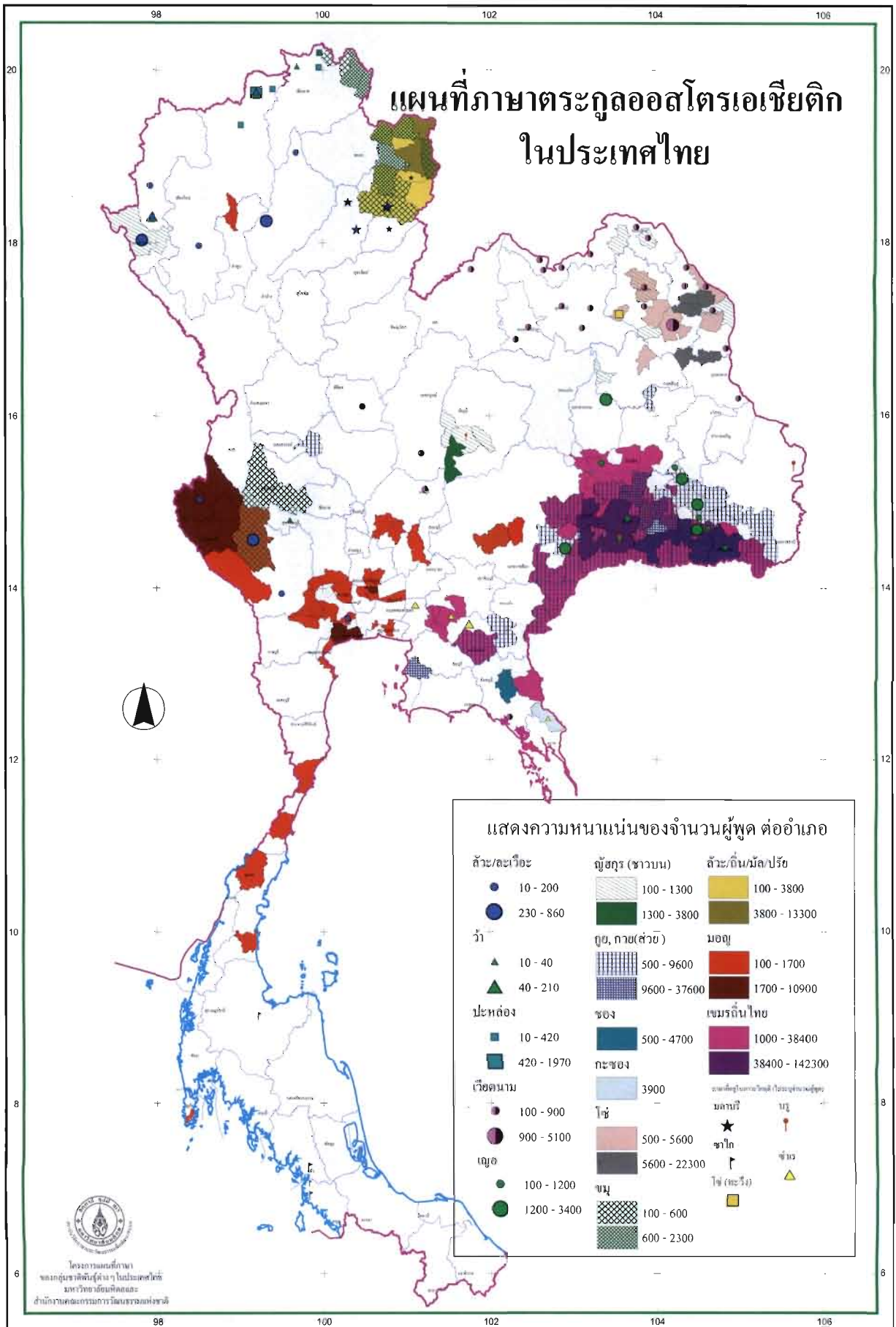

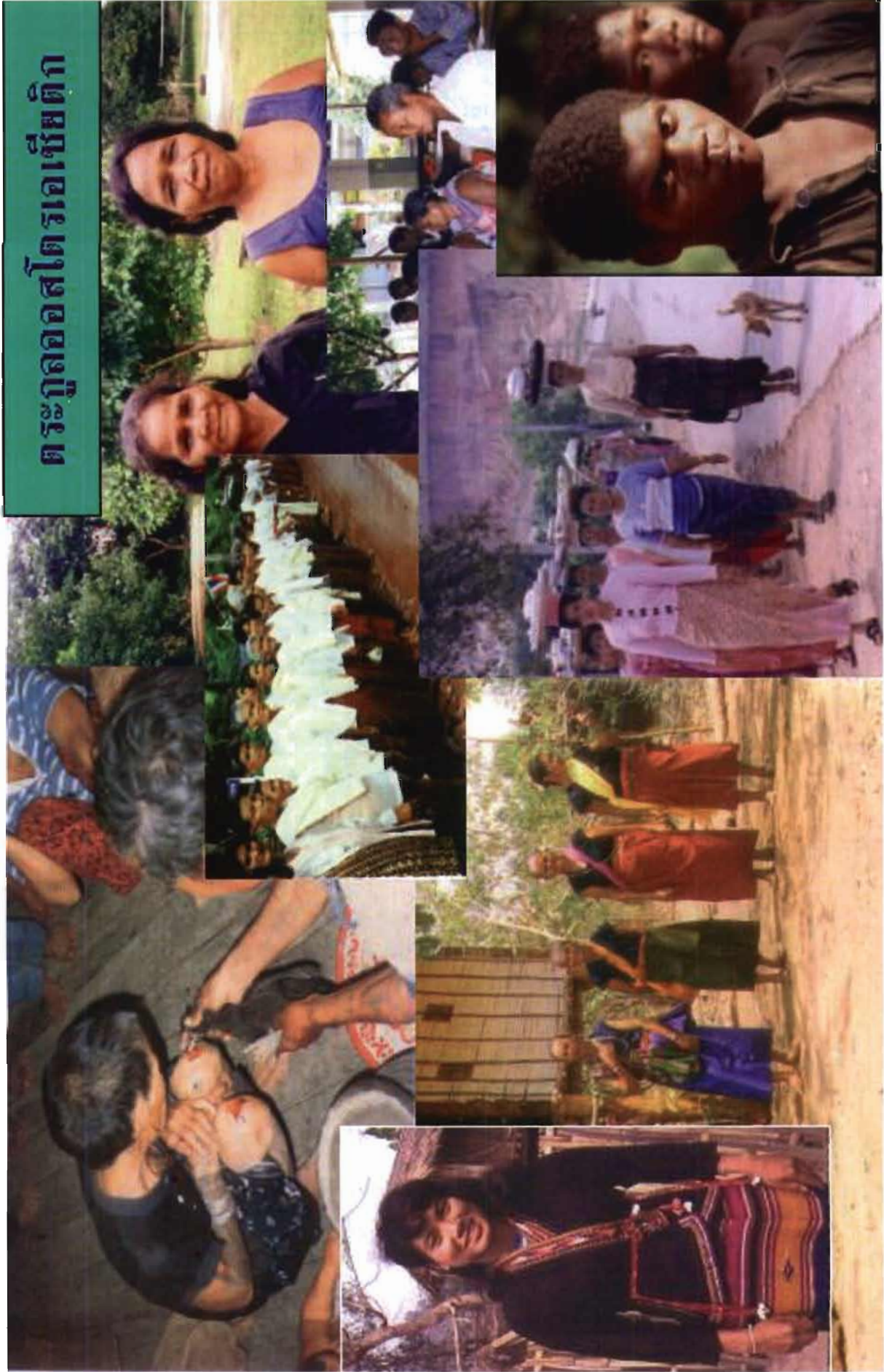

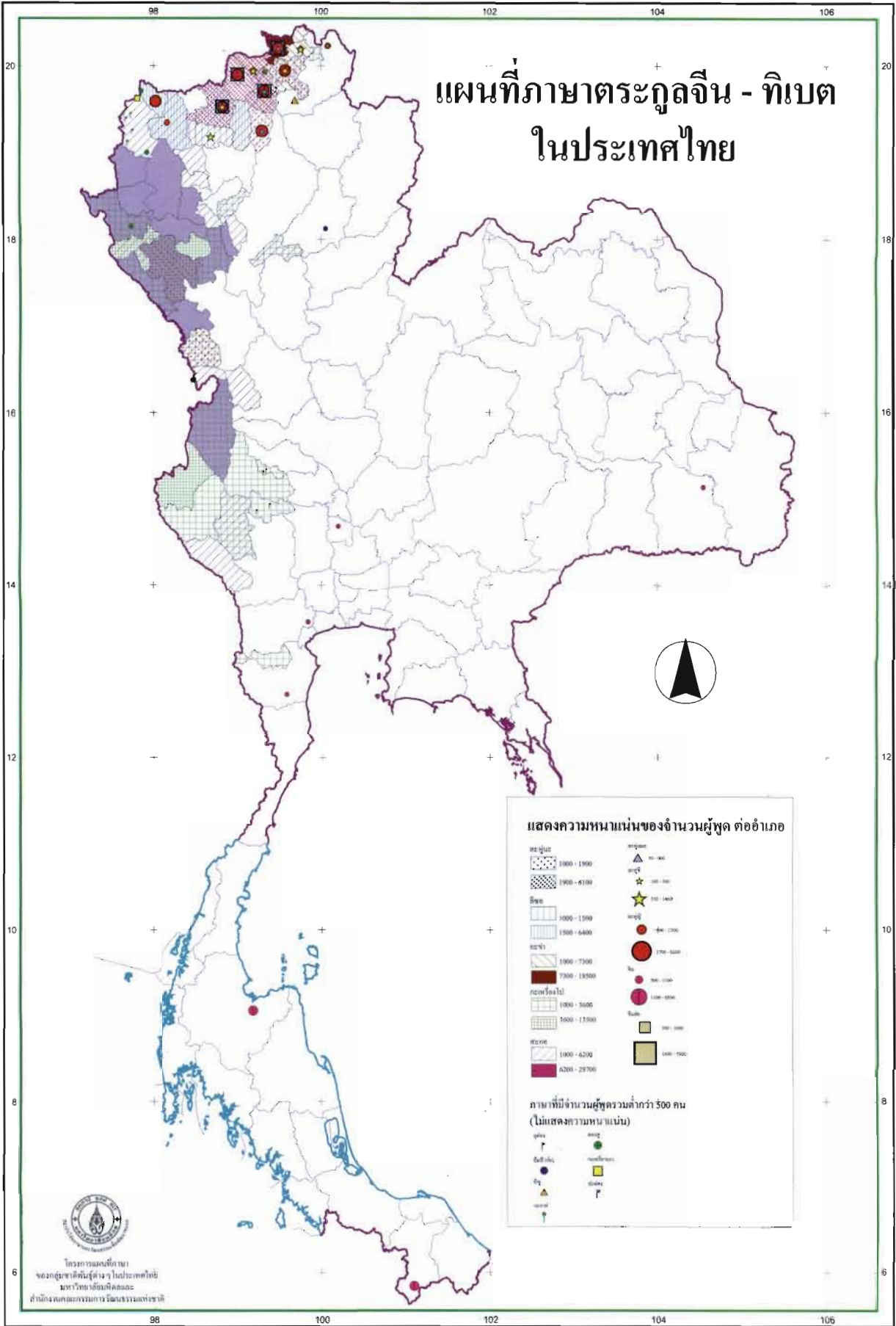

ကဏ္ဍ

ตระกูลออสโตรเอเชียติก

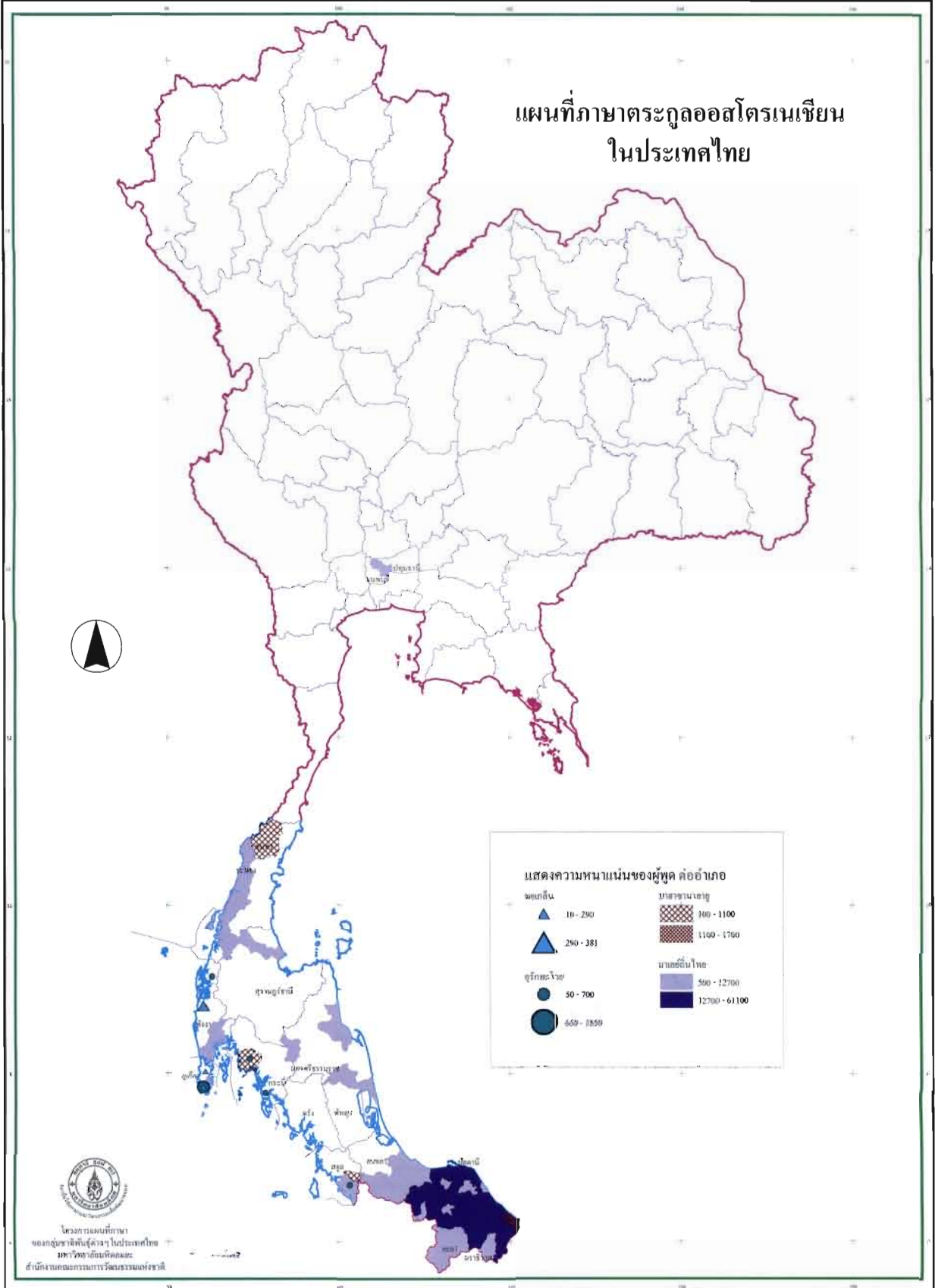

ตระกูลสิน-ทิเบต

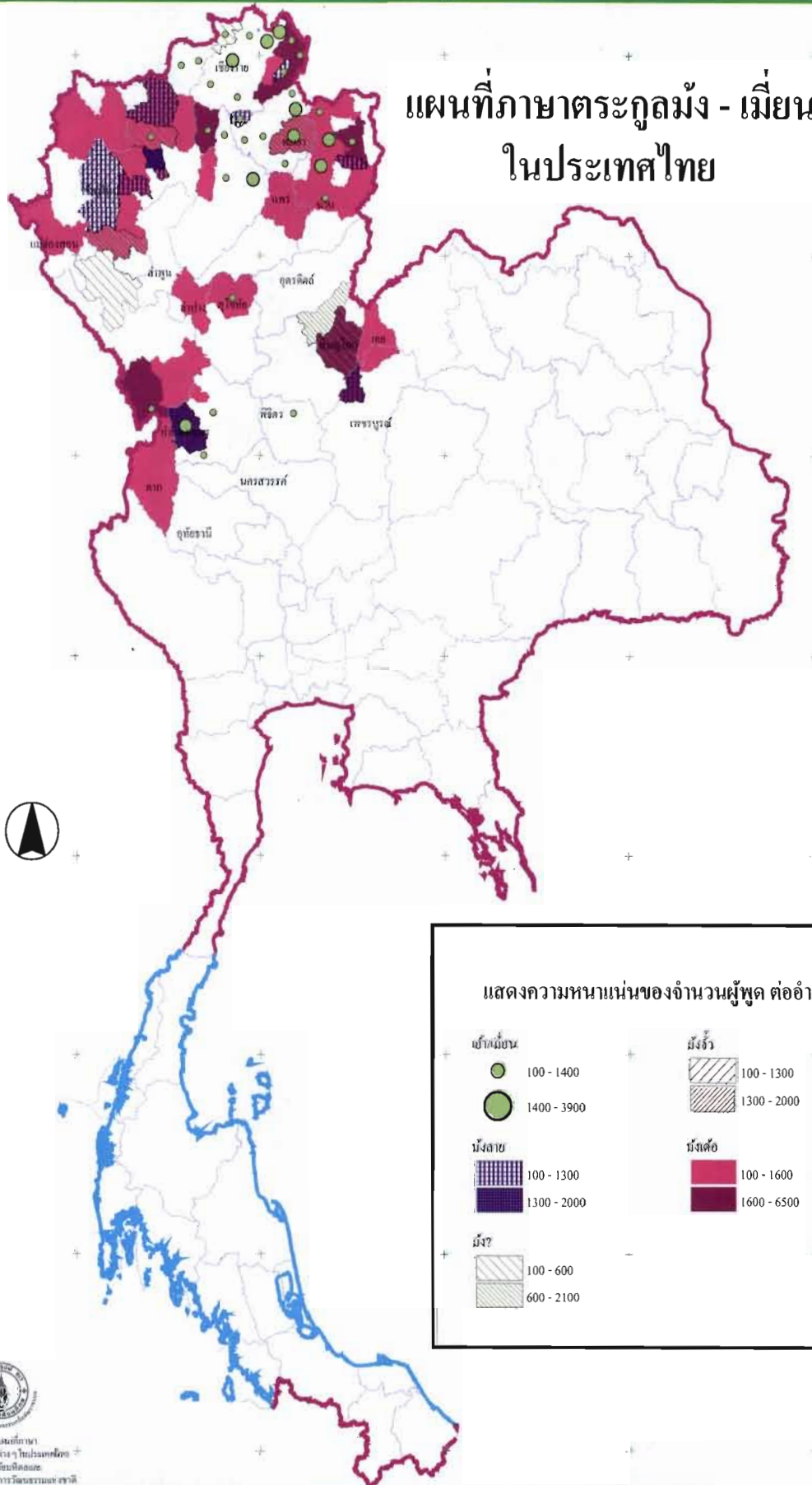
แผนที่ภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน ในประเทศไทย

ตระกูลออสโตรเนเซียน

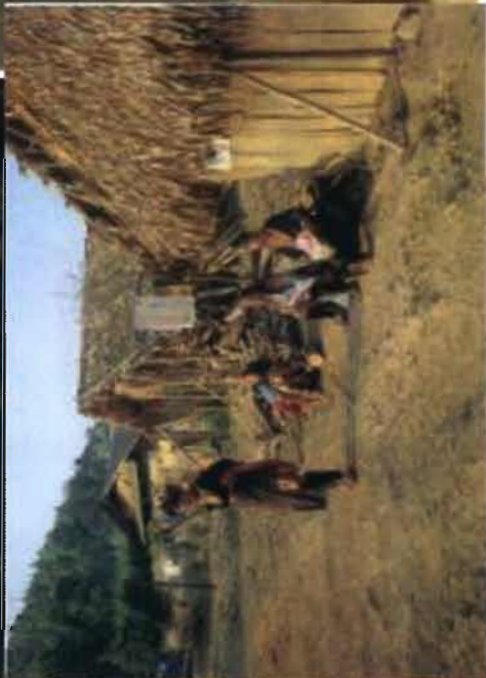

แผนที่ภาษาตระกูลม้ง - เมี่ยน ในประเทศไทย

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมชาติ
ของกรมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ศูนย์วิจัยและรวบรวมการวิจัยชุมชน ภาษา

ตระกูลม้ง-เมี่ยน

3.1.2 การกระจายของภาษาใหญ่-ภาษาย่อย ตามลักษณะความสัมพันธ์ด้านสังคม แม้ว่าประเทศไทยจะมีความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก แต่อาจกล่าวได้ว่ามีปัญหาการแข่งขันหรือการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่เห็นได้ชัดเจนน้อยมาก วิลเลียม สมอลลีย์ (William Smalley 1994) ผู้ซึ่งเป็นทั้งนักมานุษยวิทยาและนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน และมีประสบการณ์ทำงานในประเทศลาวและประเทศไทยได้เสนอความคิดว่า สาเหตุของการที่กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขบนแผ่นดินไทยก็เพราะแต่ละกลุ่มภาษาทั้งภาษาใหญ่และภาษาย่อย มีหน้าที่และสถานะทางสังคมแตกต่างกันและสูงหรือต่ำลดหลั่นกันตามลำดับชั้นของภาษาในสังคมไทย (language hierarchy) ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความแตกต่างของลำดับชั้นทางสังคม (social hierarchy) ของคนในประเทศไทยซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วไป⁷

ลำดับชั้นของภาษา (language hierarchy) ในสังคมไทย มีดังต่อไปนี้

1. ภาษาไทยมาตรฐาน (Standard Thai)

2. ภาษาไทยถิ่น (ตามภูมิภาค) ได้แก่ คำเมือง ลาวอีสาน ปักษ์ใต้ ไทยกลาง
(Regional Thai Languages : Kammuang, Lao Isan, Paktay and Central Thai)

3. ภาษาพื้นบ้าน (ภาษาชนกลุ่มน้อย)
- 3.1 ภาษาพลัดถิ่น (Displaced Languages)
  - 3.2 ภาษาในเมือง/ตลาด (Town Languages)
  - 3.3 ภาษาตามชายขอบ (Marginal Languages)
  - 3.4 ภาษาในวงล้อม (Enclave Languages)

ภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งเป็นภาษาราชการและภาษาประจำชาติจะอยู่ในชั้นที่สูงที่สุด เป็นภาษาที่ใช้ในการจัดการศึกษาหรือในโรงเรียน ใช้ในการติดต่อราชการและใช้ในสื่อสารมวลชน ภาษานี้เป็นภาษาใหญ่ใช้ทั่วไปทั้งประเทศ (จึงไม่ได้แสดงบนแผนที่) ภาษาใหญ่ชั้นรองลงมาคือ ภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาค ได้แก่ คำเมือง (ไทยถิ่นเหนือ ร้อยละ 10) ลาวอีสาน (ไทยถิ่นอีสาน ร้อยละ 28) ปักษ์ใต้ (ไทยถิ่นใต้ ร้อยละ 9) และ ไทยกลาง (ร้อยละ 39) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ทั่วไปและใช้เป็นภาษากลางในแต่ละภูมิภาค ชั้นรองลงไปจากภาษาไทยท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคคือกลุ่มภาษาย่อย ได้แก่ ภาษาพื้นบ้าน หรือ ภาษาชนกลุ่มน้อย ที่พูดกันอยู่ในหมู่บ้านหรือภายในบ้าน แต่ละกลุ่มมีขนาดและสถานภาพต่างๆ กันไป แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

(1) ภาษาพลัดถิ่น ส่วนมากเป็นภาษาในตระกูลไท ที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่นอกประเทศไทยและมีประวัติการอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ ภาษาลื้อ ของ พวน ญ้อ โย้ย แสก โข่ง เป็นต้น และกลุ่มภาษาลาวต่างๆ ในเขตภาคกลาง เช่น ลาวเวียง ลาวดี ลาวแจ้ว และลาวครั่ง เป็นต้น

(2) ภาษาในเขตเมือง/ตลาด ได้แก่ ภาษาจีน (เขตเมืองหรือตลาดทั่วไป) และภาษาเวียดนาม (เขตเมืองหรือตลาดในภาคอีสานตอนบน) ภาษาในเขตเมืองไม่ได้แสดงบนแผนที่ เนื่องจากมีแทรกอยู่ทั่วไป และงานวิจัยนี้ไม่ครอบคลุมการวิจัยภาษาในเขตเมือง

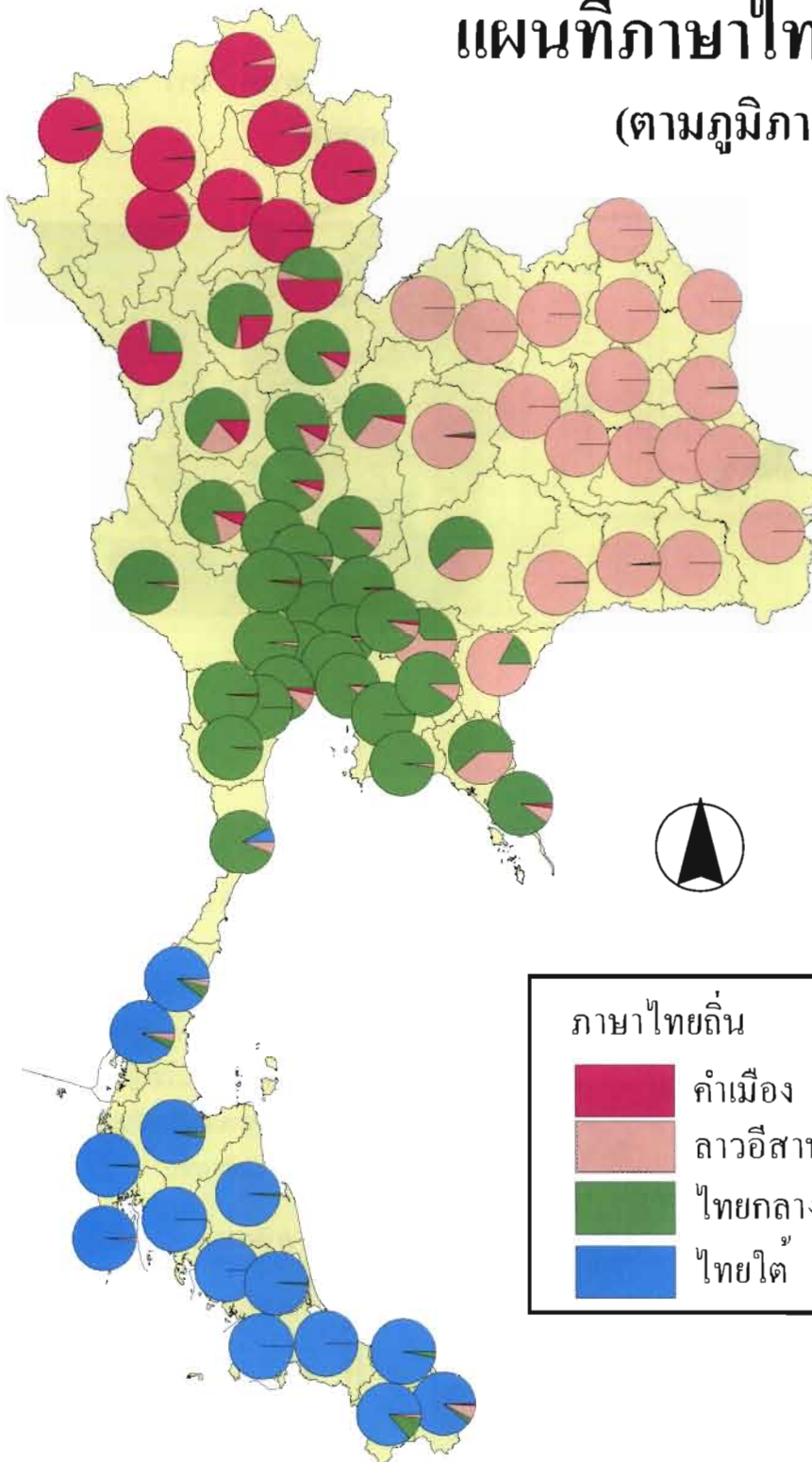
⁷William Smalley. 1994. *Language Diversity and National Unity*. Chicago: The University of Chicago Press.

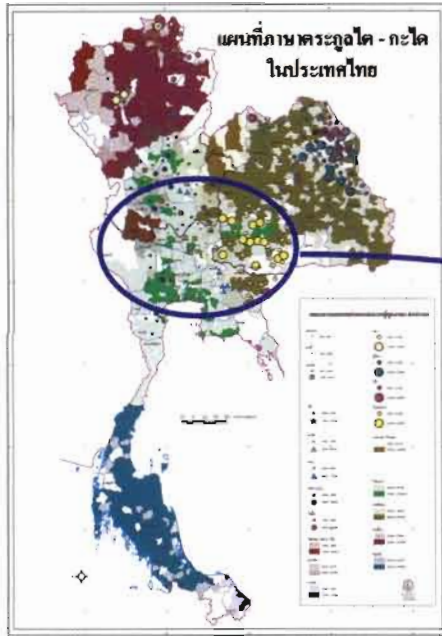
(3) *ภาษาชายขอบ* ได้แก่ ภาษาชนกลุ่มน้อยที่อยู่ในตระกูลภาษาต่างๆ นอกเหนือจากภาษาตระกูลไท ได้แก่ภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก, ออสโตรเนเซียน, จีน-ทิเบต และม้ง-เมี่ยน เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย มลายูถิ่นไทย ขมุ กูย แม้ว เข้า ลีซอ มูเซอ กะเหรี่ยง เป็นต้น ผู้พูดภาษาเหล่านี้ส่วนมากจะอยู่ตามชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และมักจะมีผู้พูดภาษาเดียวกันต่อเนื่องกับภายนอกประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน เช่น ภาษาเขมร นอกจากจะพบในประเทศไทย เรียกว่า “ภาษาเขมรถิ่นไทย” แล้ว ยังพบในดินแดนที่ต่อเนื่องกันในประเทศกัมพูชาและเวียดนาม ภาษาขมุนอกจากจะพบในประเทศไทย ยังพบในบริเวณกว้างในตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ครอบคลุมบางส่วนของลาว เวียดนาม และจีน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่นๆ ที่มีผู้พูดข้ามพรมแดนประเทศได้แก่ กูย/กวย มลายู ว้า ไทใหญ่ และกะเหรี่ยง เป็นต้น ภาษาเหล่านี้จะมีสถานภาพแตกต่างกันไป บางภาษามีผู้พูดมาก และใช้เป็นภาษากลางในท้องถิ่นด้วย เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทยในเขตอีสานใต้ เป็นต้น

(4) *ภาษาในวงล้อม* เป็นภาษากลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในเขตห่างไกล ทุรกันดาร หรือถูกล้อมรอบด้วยภาษาและวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น ฉุฮกูร ละเวือะ มลาบริ ((ผี) ตองเหลือง) โช (ทะเว็ง) ก่อง อิมปี บิซู ของ กะซอง และซัมเร เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับลำดับชั้นของภาษาซึ่งทำให้ผู้พูดภาษาต่างๆ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยอย่างสงบสุข โดยต่างมีหน้าที่ของตนนั้นแม้จะเป็นจริงในหลายประการ แต่ใน โลกยุคปัจจุบันภาษาชนกลุ่มน้อยกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม โดยเฉพาะภาษาในวงล้อม กำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ เสี่ยงต่อการเสื่อมสูญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งลักษณะภาษาและการใช้ภาษาเป็นอย่างมาก เป็นผลมาจากอิทธิพลของสื่อสารมวลชน ระบบการศึกษา และลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม ผู้พูดรุ่นเยาว์จึงหันไปพูดภาษาใหญ่ในชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อยๆ และความรู้ในภาษาแม่ของตนลดลงเป็นอย่างมาก (Suwilai 2001) งานวิจัยนี้ได้พบว่าภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤติในประเทศไทยมีถึง 14 ภาษา และมีความรุนแรงต่างๆกัน ภาษาที่จัดอยู่ในภาวะวิกฤติทั้ง 14 ภาษา (ซึ่งเป็นภาษาที่อยู่ในวงล้อม) ได้แก่ ภาษาซัมเร กะซอง ชะโอจ มลาบริ เกนชีว โช (ทะเว็ง) ละเวือะ ของ ฉุฮกูร ก่อง อิมปี บิซู มอเกิน/มอเกลิน อูร์กละไว

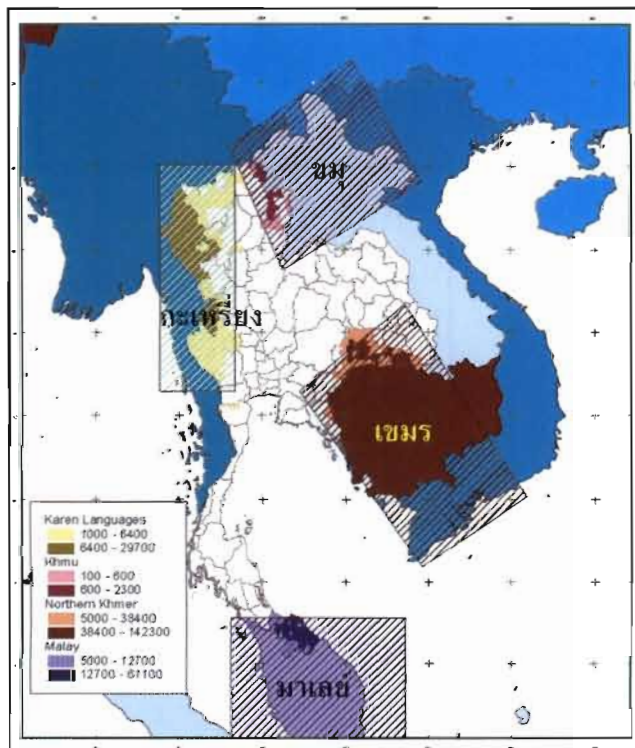
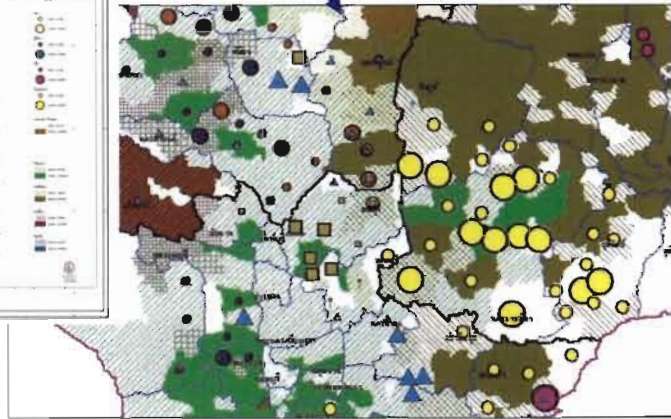
แผนที่ภาษาไทยถิ่น (ตามภูมิภาค)

ภาษาพลัดถิ่น

ยกตัวอย่างเช่น ภาษา “ลาว” ต่างๆ
ในเขตภาคกลาง

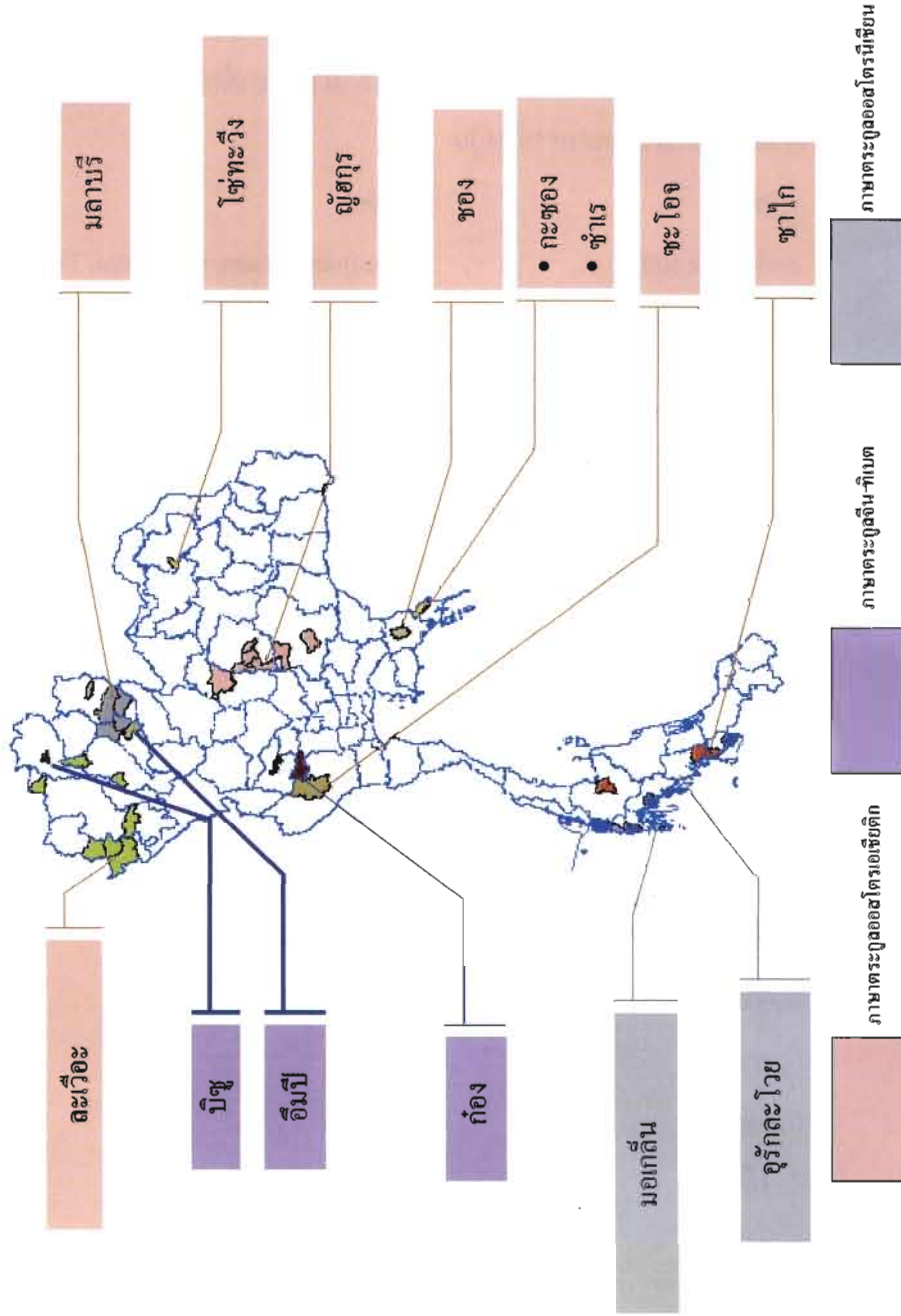

ภาษาชายขอบ

ภาษาของชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณชายขอบของประเทศและผู้พูดส่วนใหญ่ของภาษานั้นตั้งถิ่นฐานอยู่อีกประเทศหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น

- ภาษาชัม
- ภาษาเขมร
- ภาษากะเหรี่ยง
- ภาษามาเลย์

ภาษาในวงล้อม

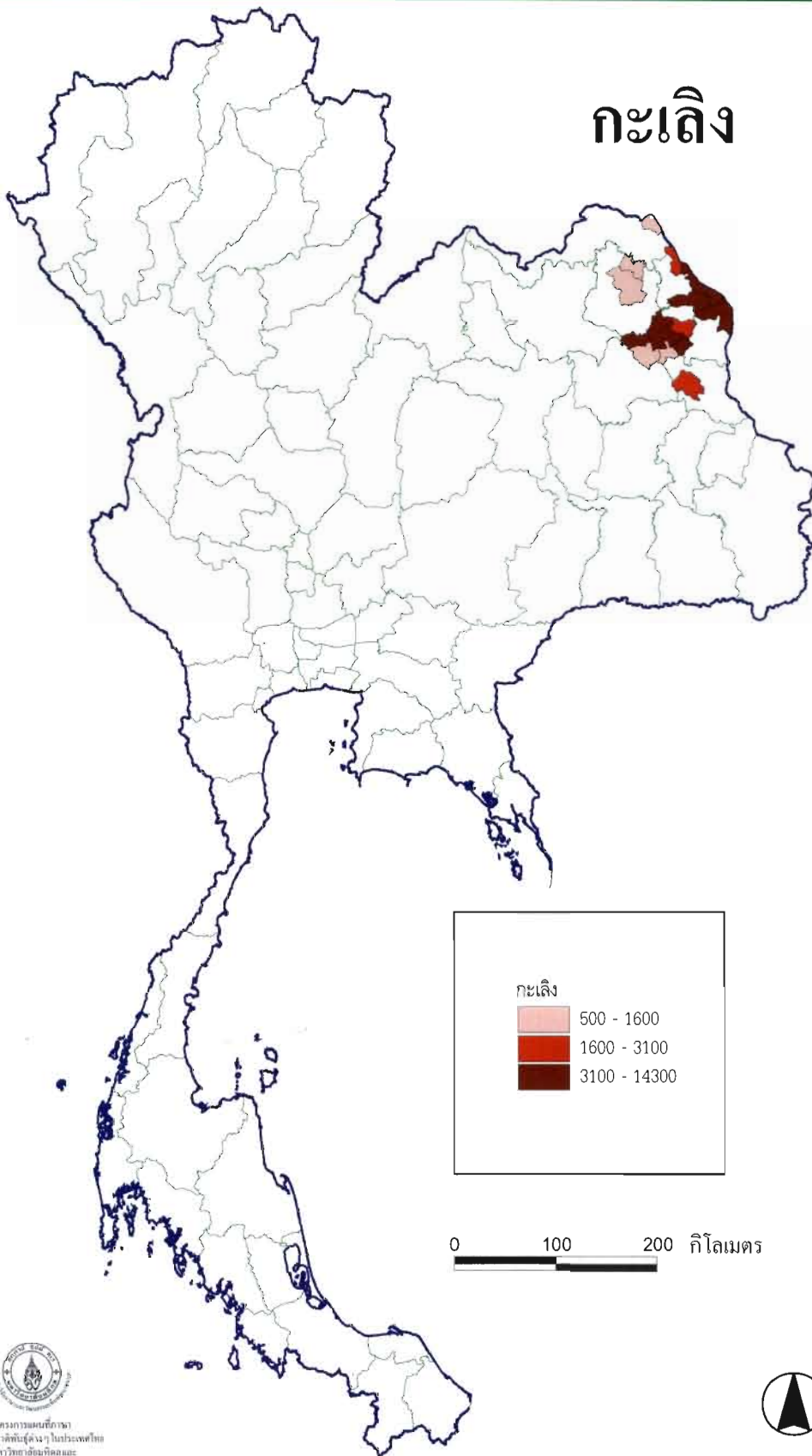
3.1.3 การกระจายของแต่ละกลุ่มภาษาในประเทศไทย กลุ่มภาษาต่างๆ ทั้งกว่า 60 กลุ่ม จะแสดงด้วยแผนที่แสดงการกระจายแต่ละกลุ่มในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยพร้อมทั้งคำอธิบายโดยสังเขป โดยจัดตามตระกูลภาษา ดังต่อไปนี้

ทั้งนี้ โดยในการเสนอแผนที่ของแต่ละภาษา กลุ่มภาษาที่มีผู้พูดจำนวนมาก เช่น ภาษาตระกูลไท จะแสดงการกระจายผู้พูดตั้งแต่ 1,000 หรือ 2,000 คนขึ้นไป ส่วนภาษาในตระกูลอื่นๆ จะแสดงการกระจายแม้จะมีเพียงจำนวนน้อย และบางครั้งจะนำเสนอเป็นกลุ่มภาษาที่เกี่ยวข้องกันในแผนที่แผ่นเดียวกัน

1. กลุ่มภาษาตระกูลไท มีจำนวน 24 กลุ่ม

1. กะเลิง	Kaloeng
2. คำเมือง (ยวน)	Khammuang/Yuan (Northern Thai)
3. ไช่ง (ไทดำ)	Tai Dam
4. ฉ้อ	Nyaw
5. ไทขิ่น	Tai Khun
6. ไทกลาง	Central Thai
7. ไทโคราช	Thai Korat
8. ไทตากใบ	Thai Takbai
9. ไทเลย	Thai Loei
10. ไทลื้อ	Tai Lu
11. ไทหย่า	Tai Ya
12. ไทใหญ่	Tai Yai, Shan
13. ปักษ์ใต้ (ไทยใต้)	Southern Thai
14. ผู้ไท	Phu Thai
15. พวน	Phuan
16. ยอง	Yong
17. โย้ย	Yoy
18. ลาวครั่ง	Lao Khrang
19. ลาวเงี้ยว	Lao Ngaew
20. ลาวตี้	Lao Ti
21. ลาวเวียง/ลาวกลาง	Lao Wiang/Lao Klang
22. ลาวหล่ม	Lao Lom
23. ลาวอีสาน	Lao Isan
24. แสก	Saek

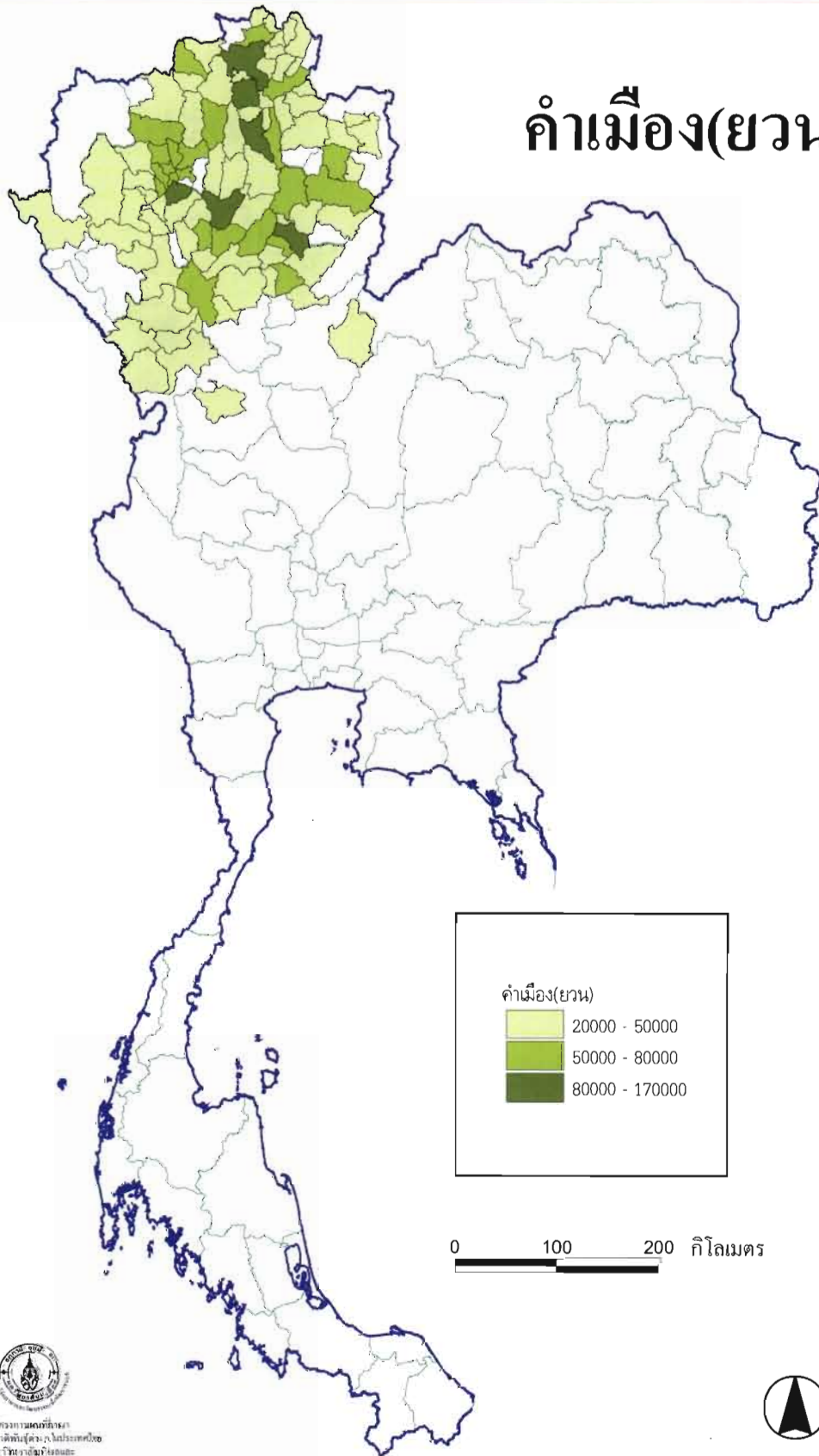
กะเลิง

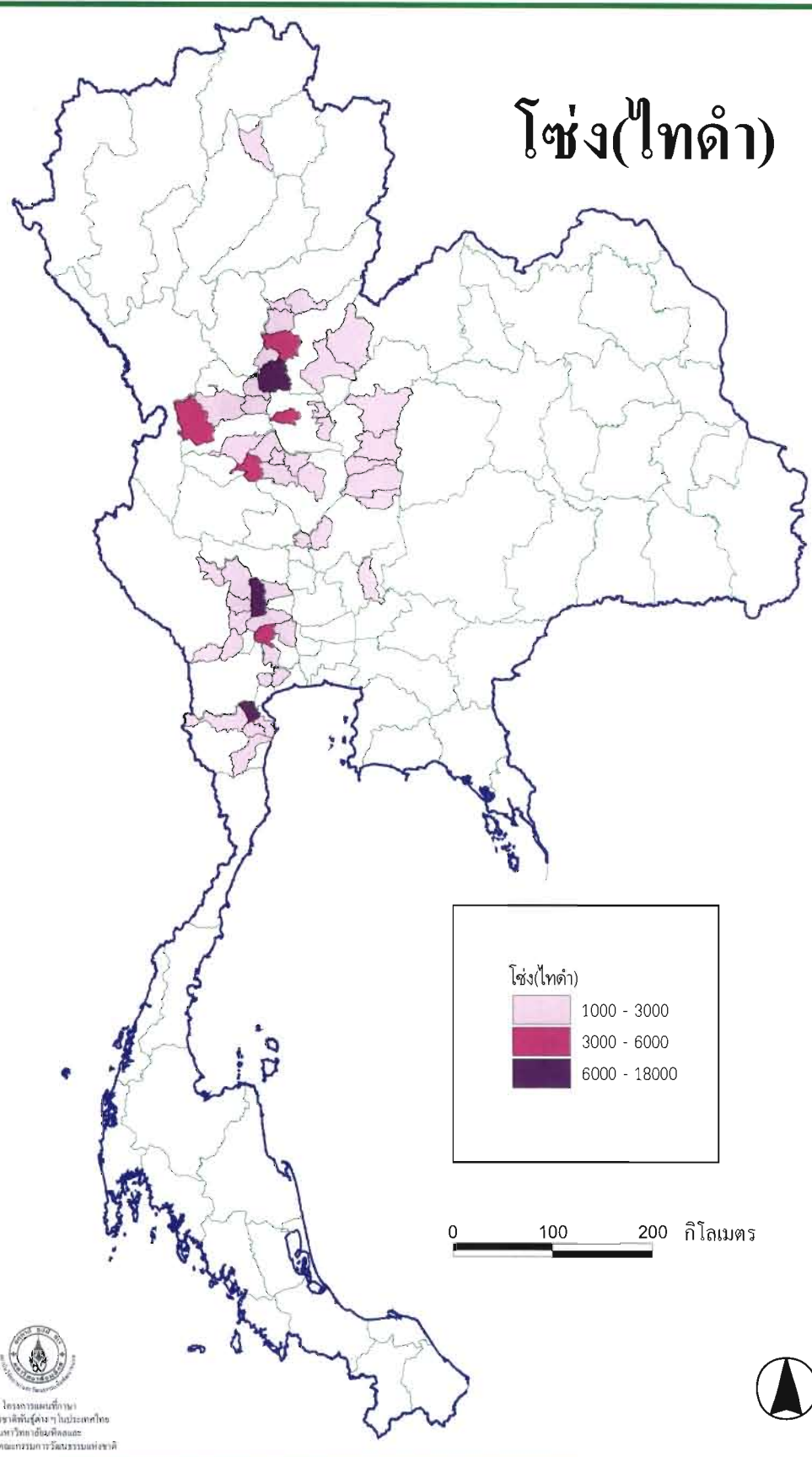
โครงการแผนที่ภาษา
ของศูนย์ชาติพันธุ์วิทยา ไลประเวศพิทย
มหาวิทยาลัยมหิดล และ
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

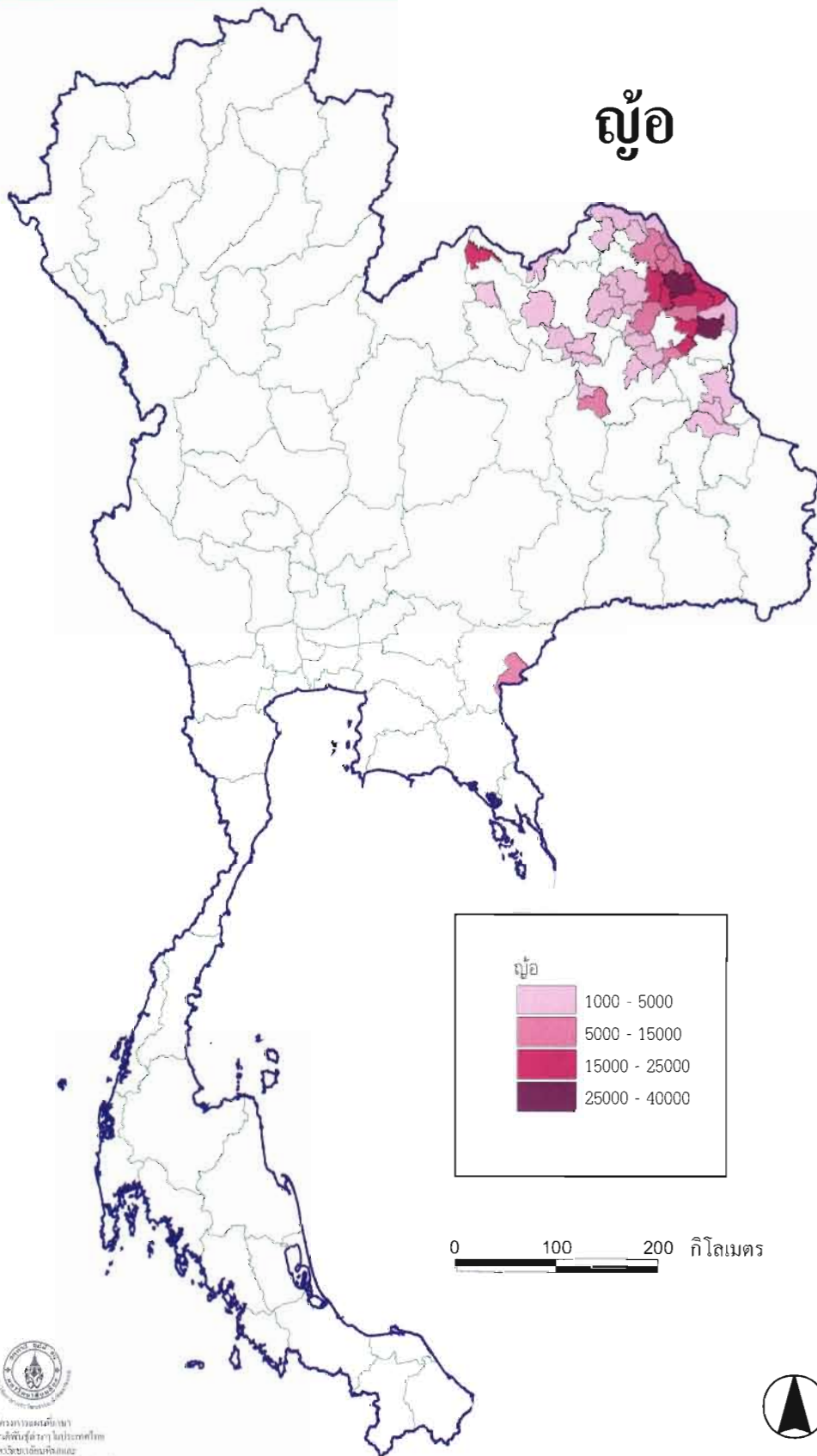
ค่าเมือง(ยวน)

โชน่ง(ไทดดำ)

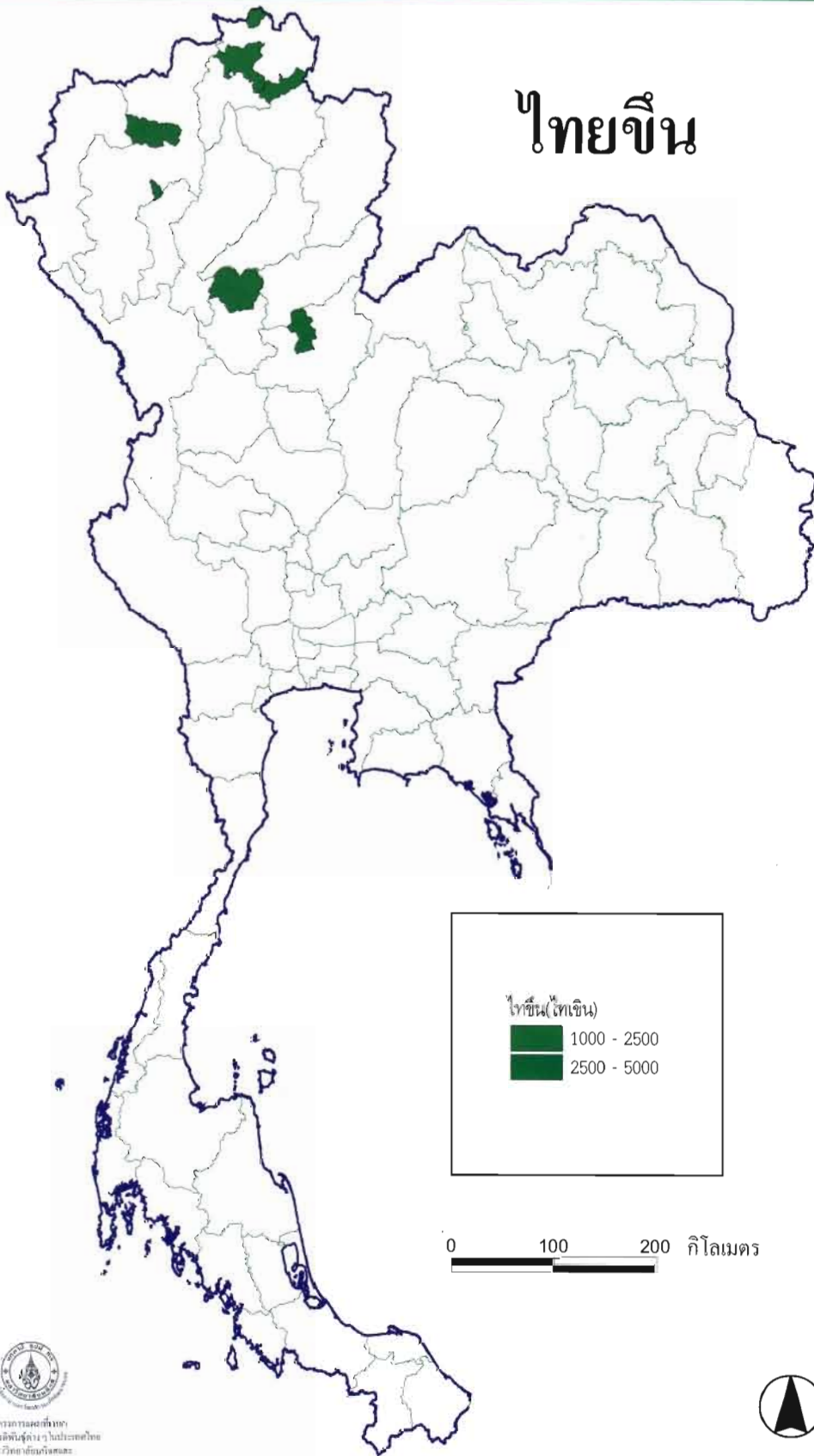

ญ้อ

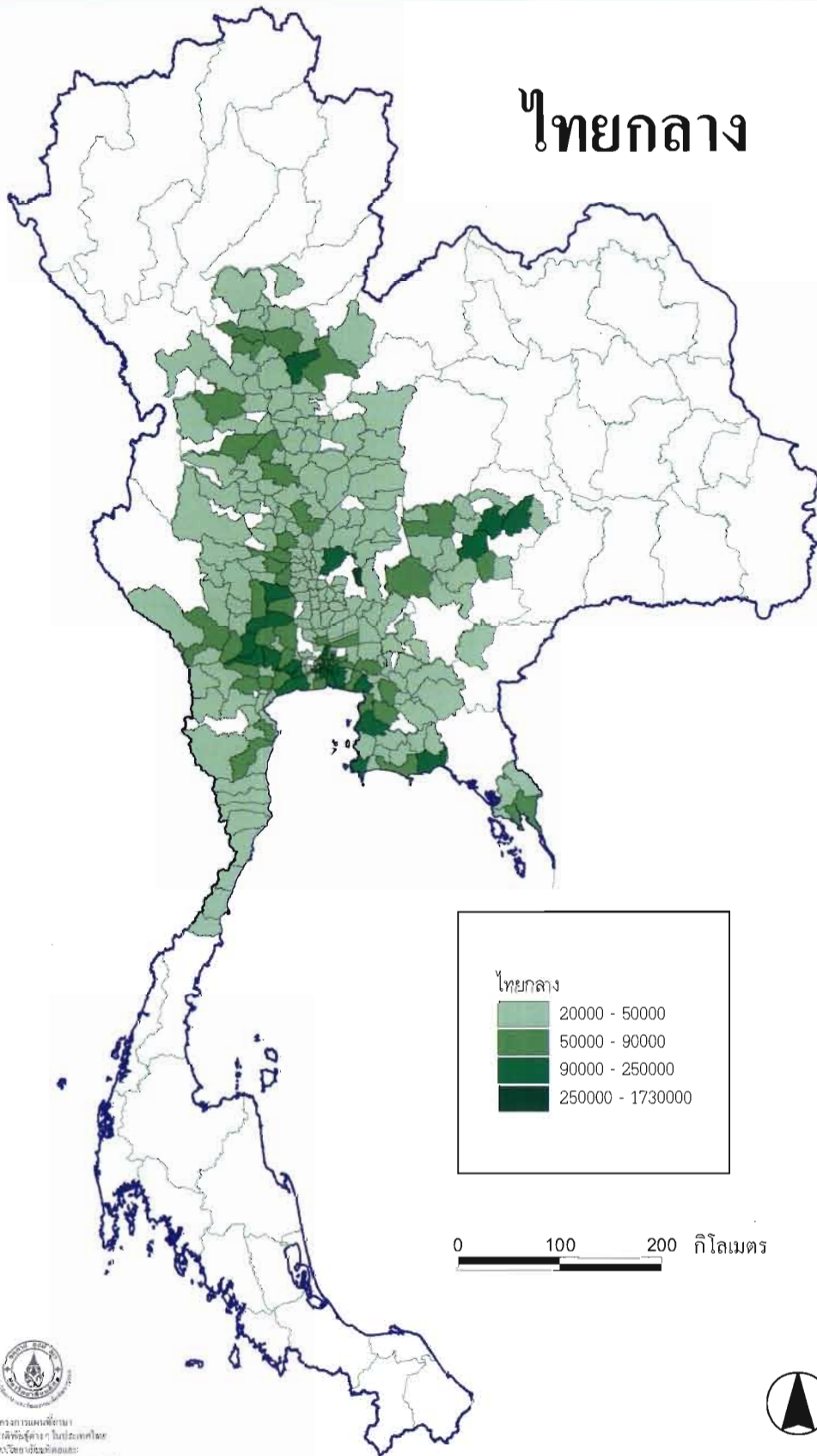

โครงการสำมะโนครัว
ประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๕
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ไทยจีน

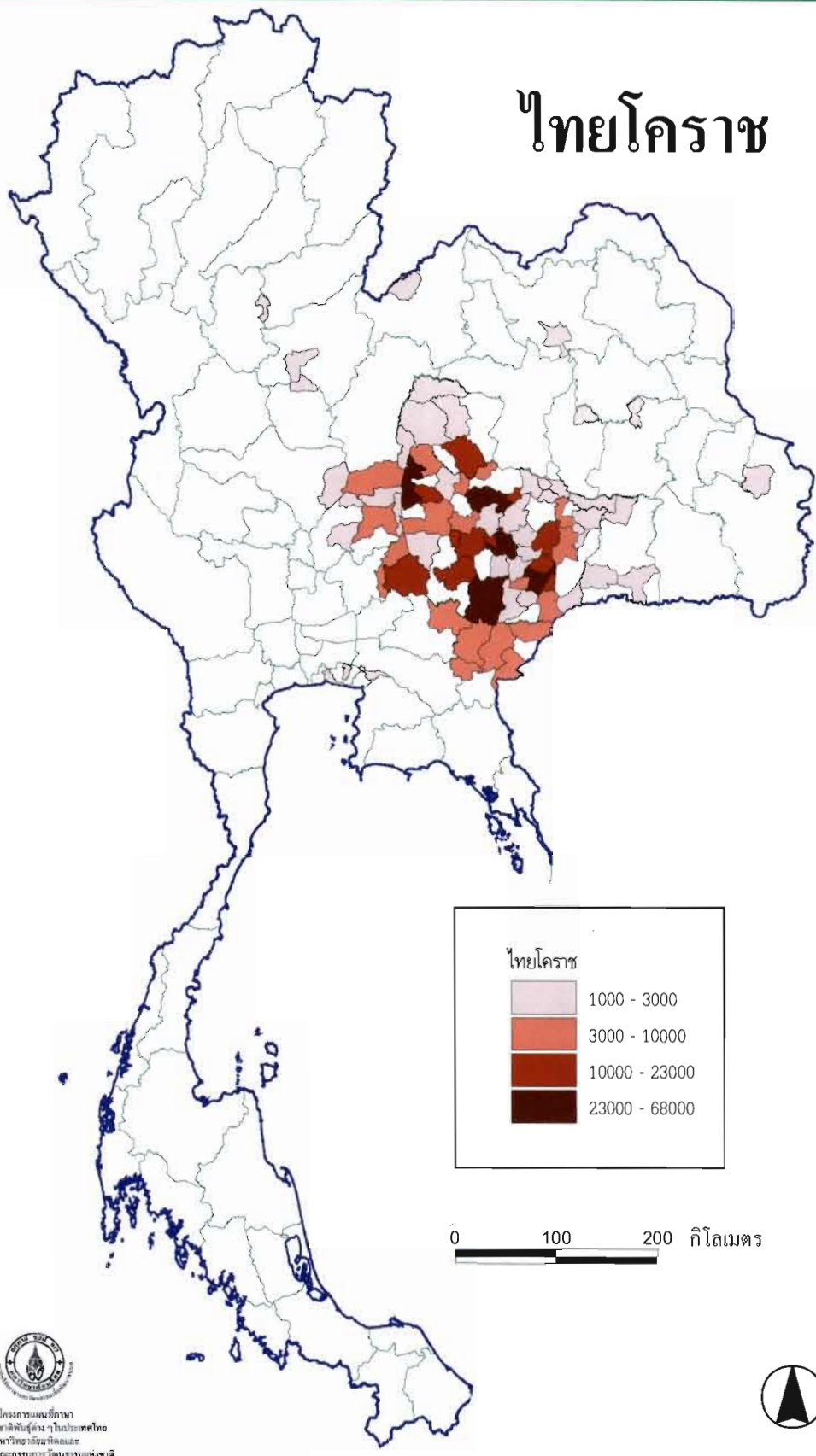

ไทยกลาง

โครงการแผนที่ฐาน
ประเทศไทย ๑:๑๐๐,๐๐๐
แบบเวกเตอร์
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

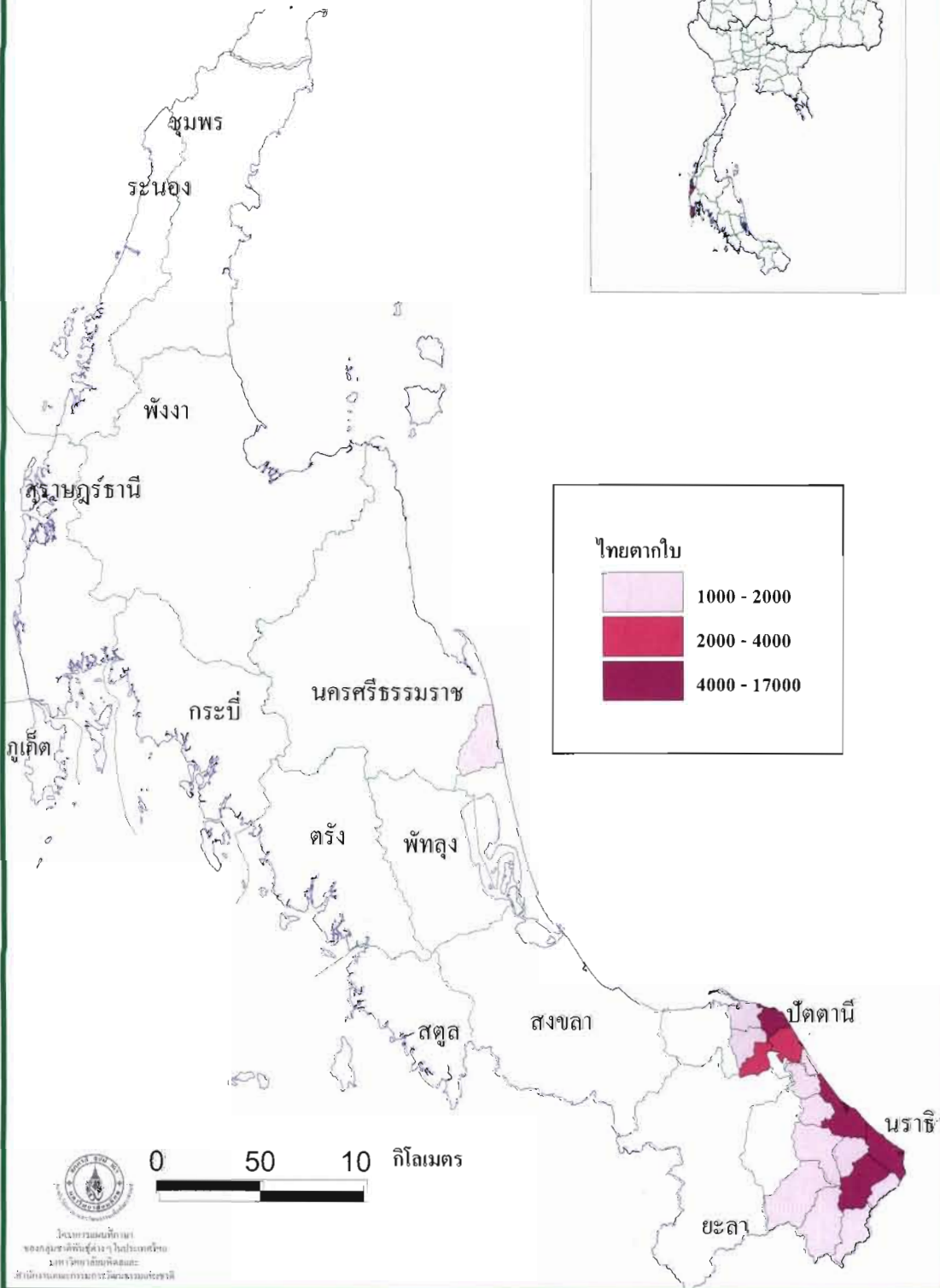
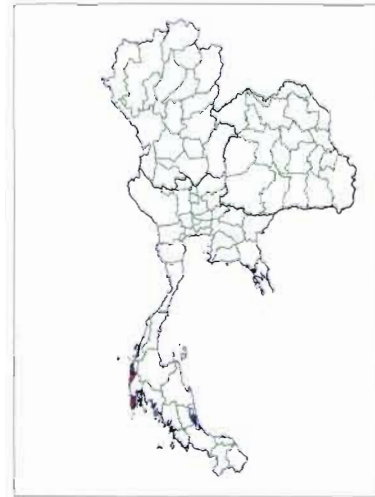
ไทยโคราช

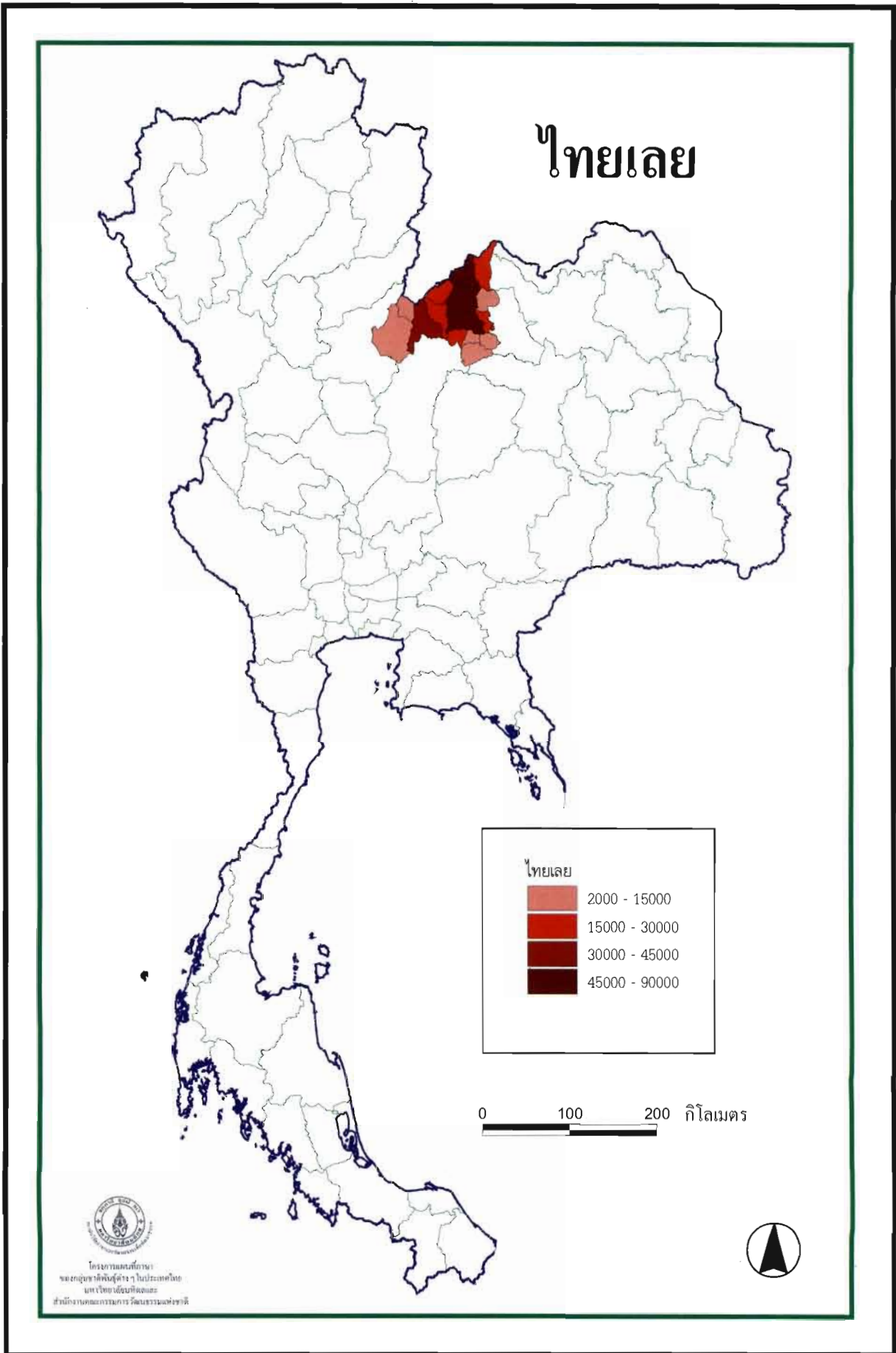

โครงการแผนที่ความ
ของคู่โคราชาธิปไตยในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

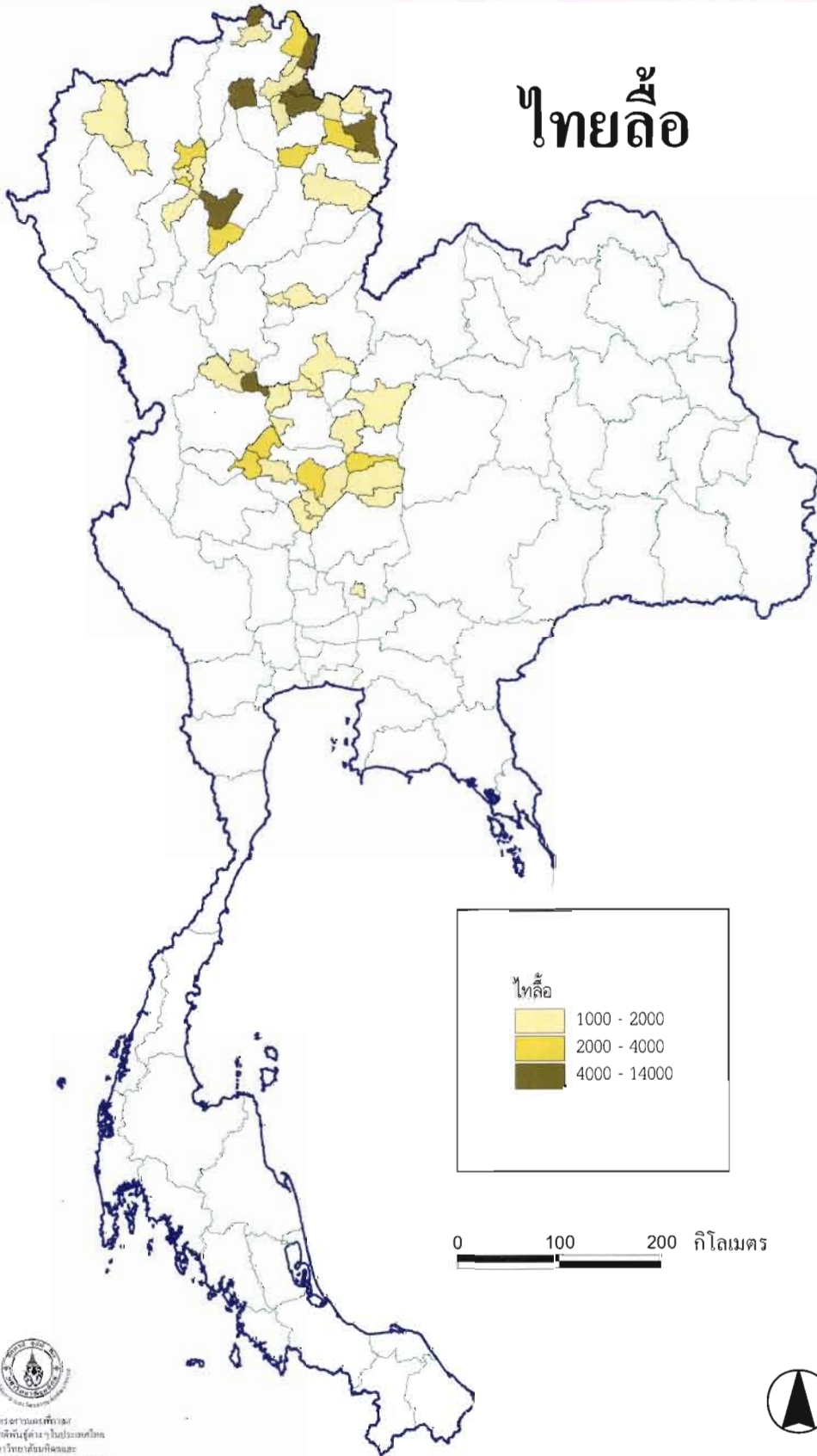

ไทยตากใบ

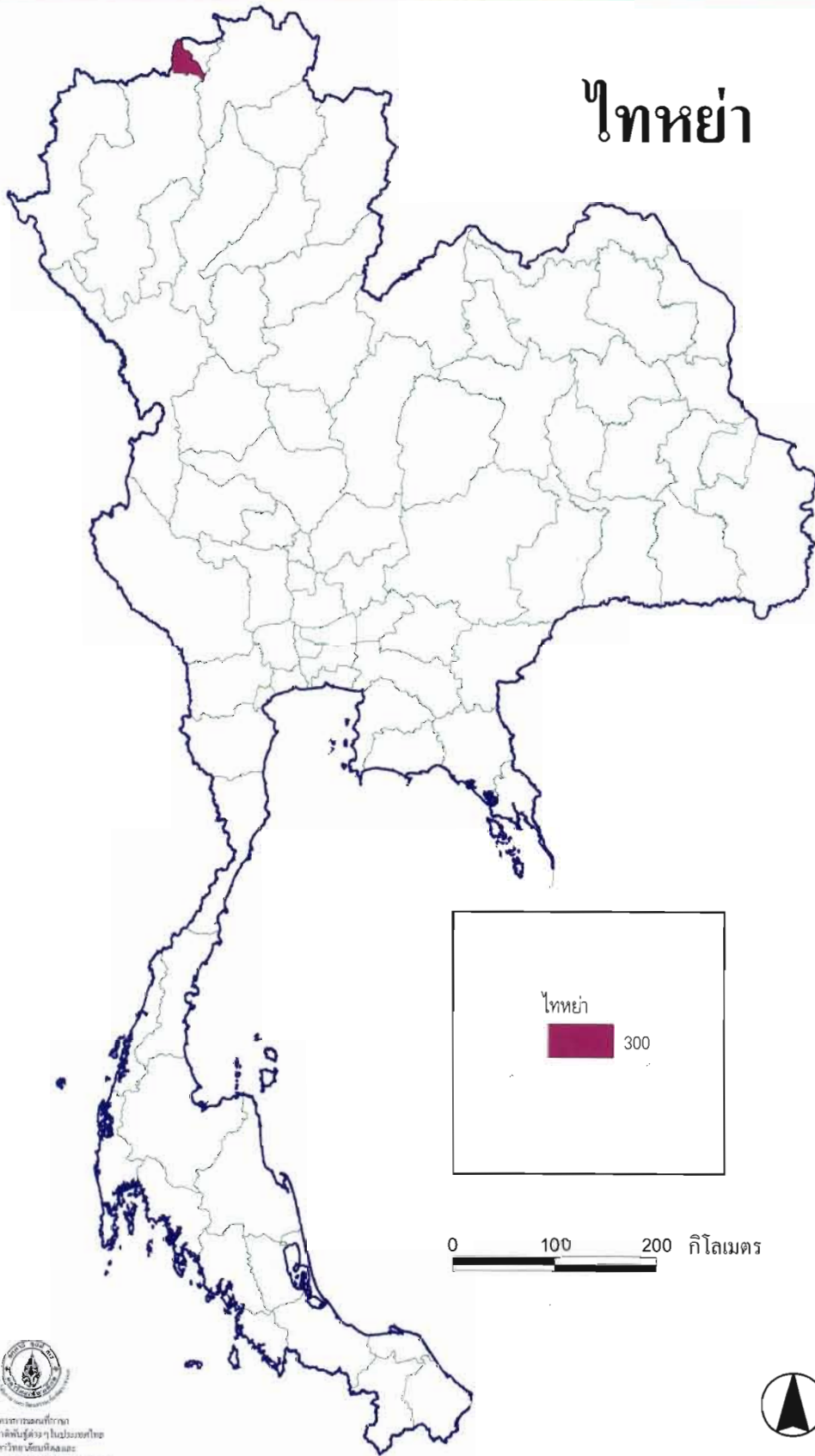
ไทรลื้อ

โครงการพัฒนา
และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ในภาคเหนือ
ศูนย์วิจัยและพัฒนา
ชีววิทยาและพันธุศาสตร์
เชียงใหม่

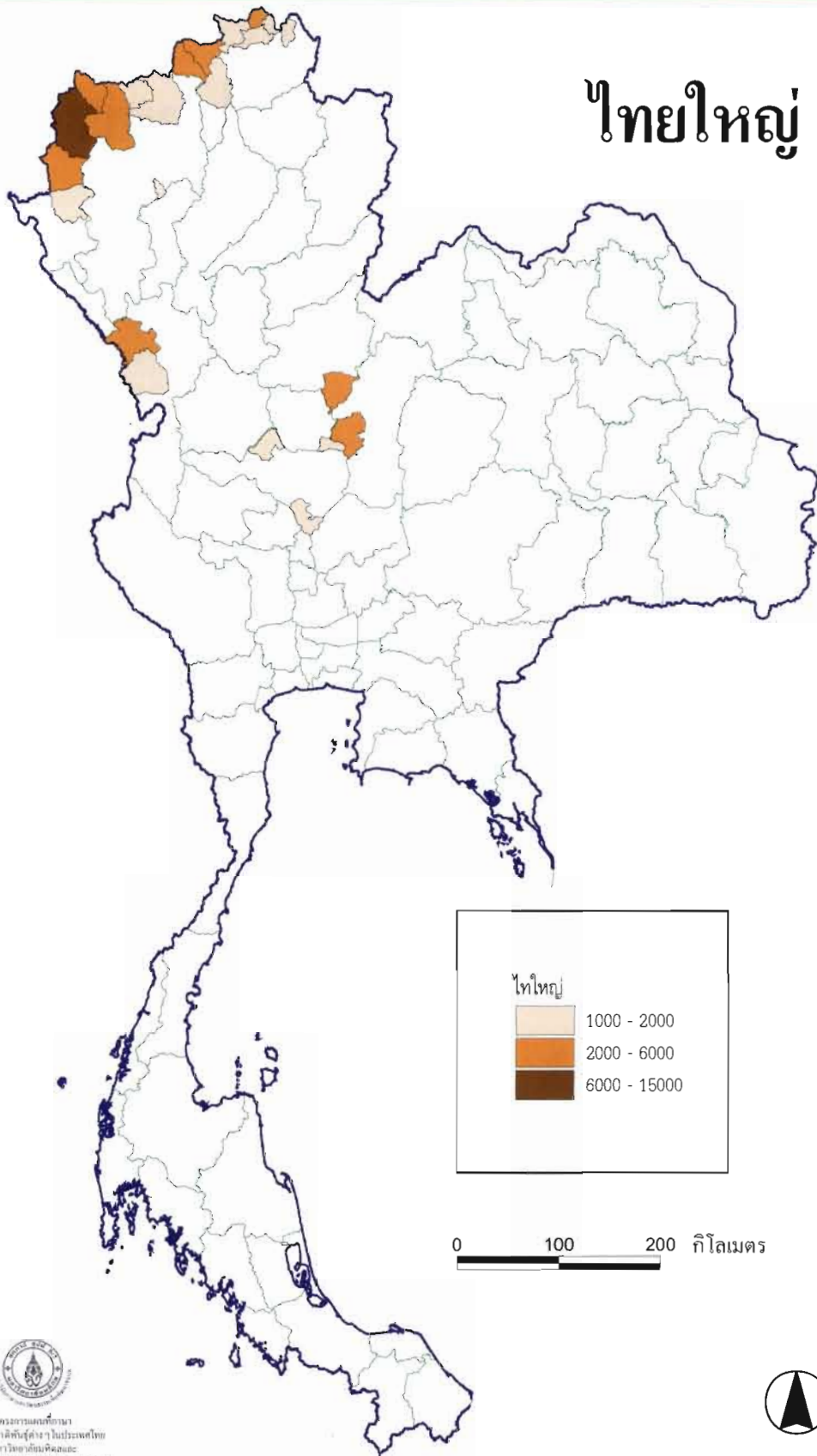

ไทรโยค

โครงการแผนที่จาก
ข้อมูลขนาดใหญ่ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

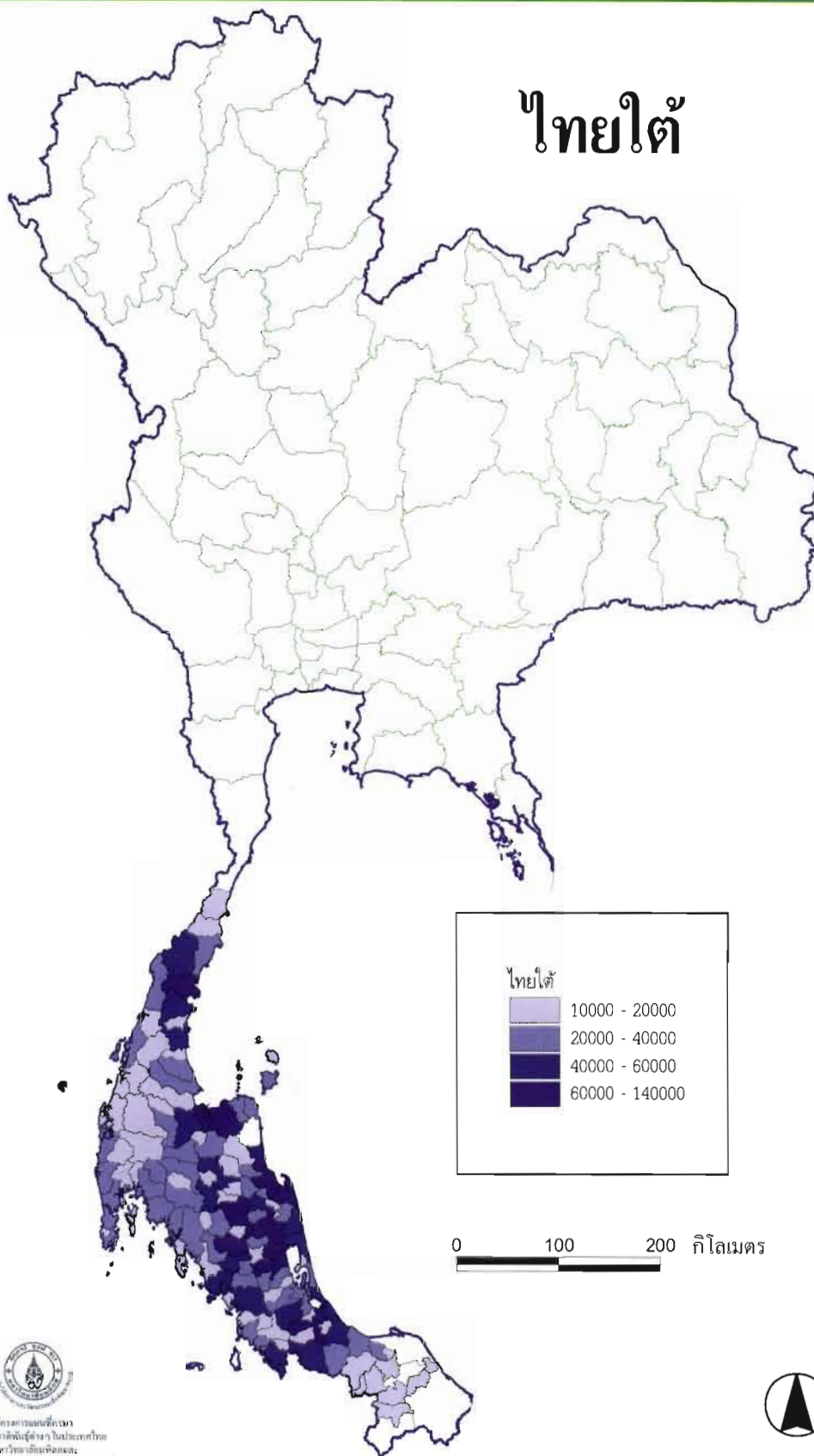
ไทยใหญ่

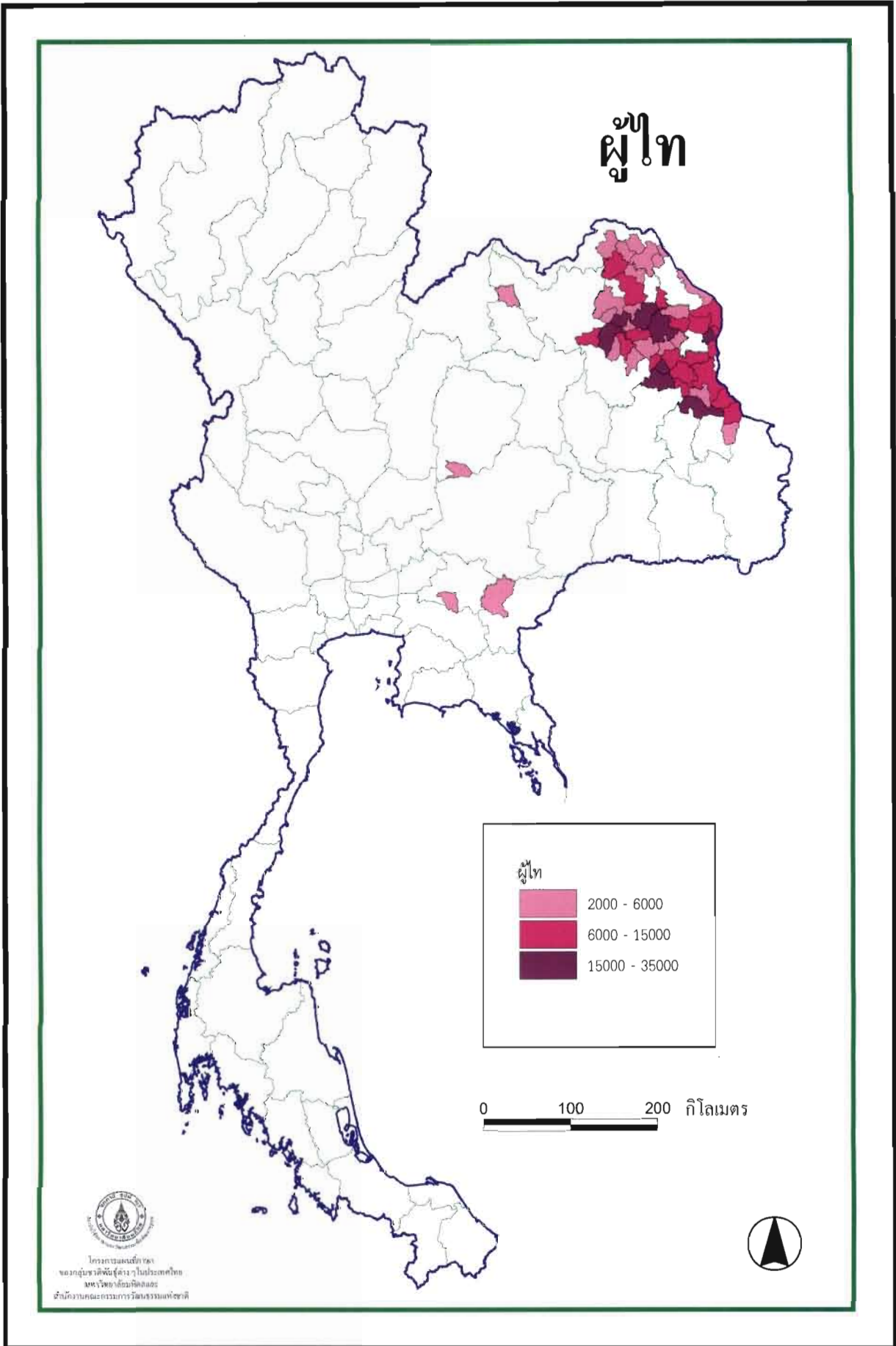
โครงการแผนที่ภาษา
ของชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย
ภายใต้โครงการวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

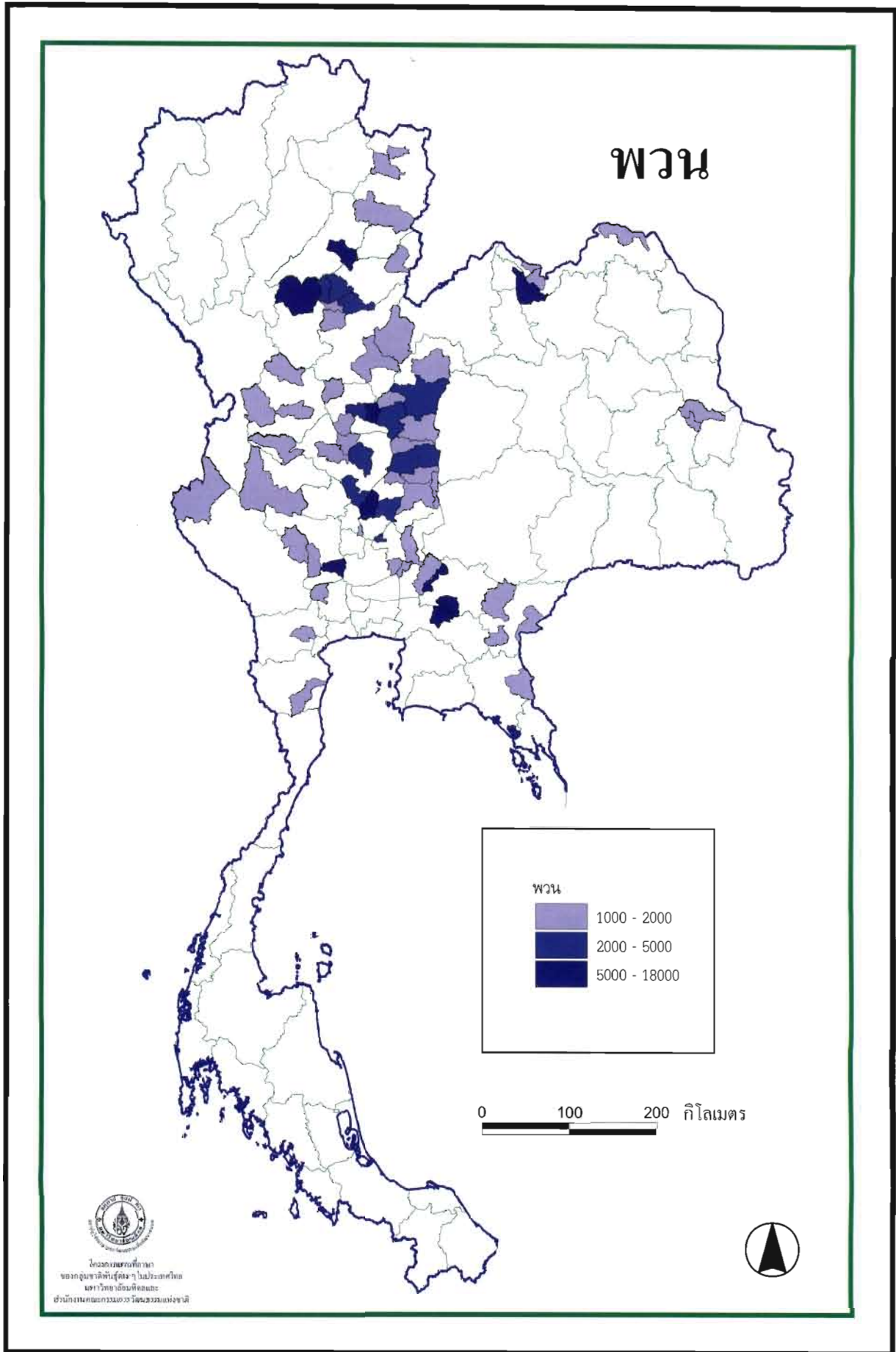

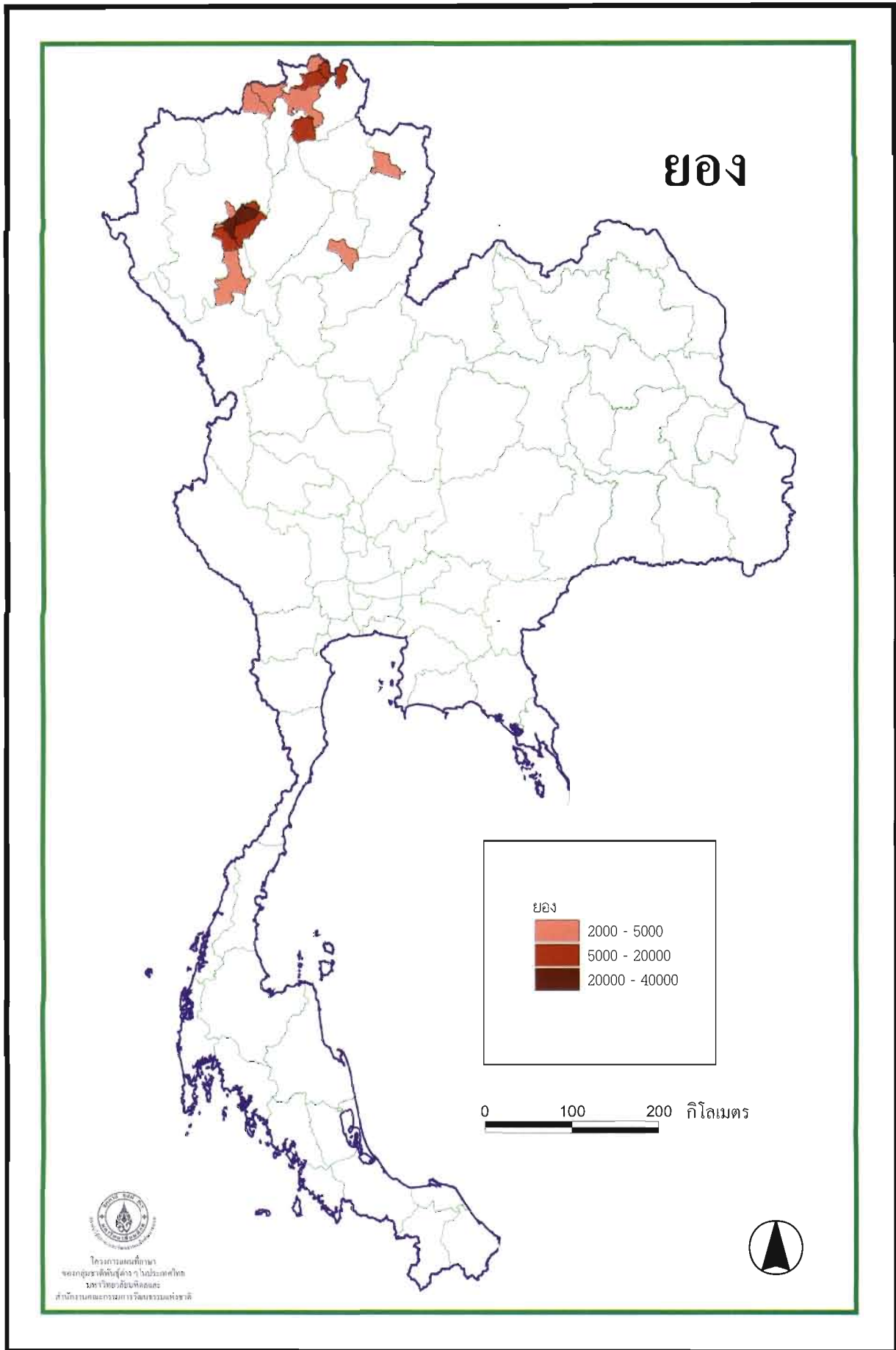
ไทยใต้

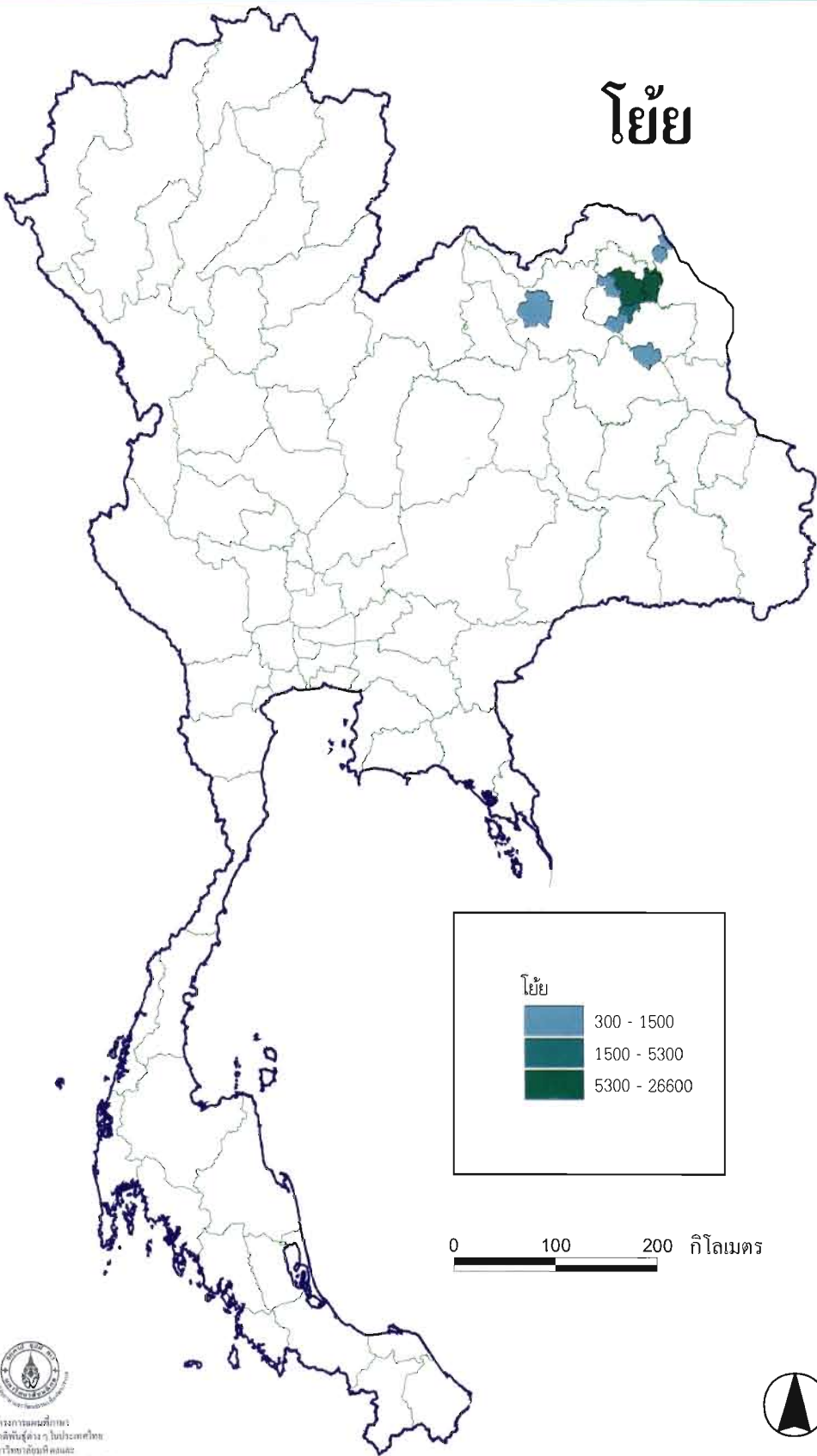
โครงการแผนที่ความ
ละเอียดสูงพื้นที่ฐานข้อมูลประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการวิจัยและวิจัย

โย้ย

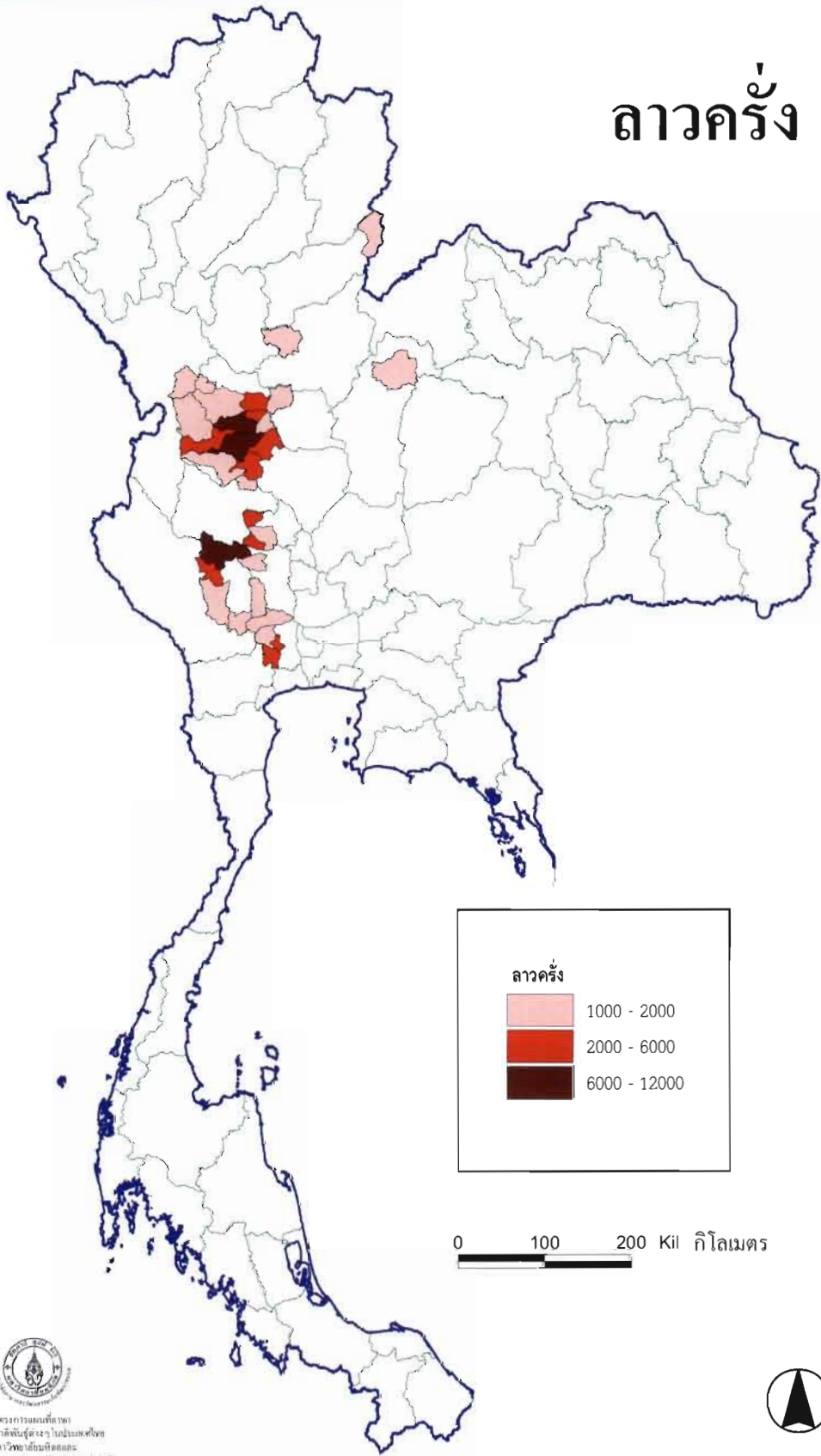
0 100 200 กิโลเมตร

โครงการแผนที่การ
พอลกุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ส่วนงานคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา

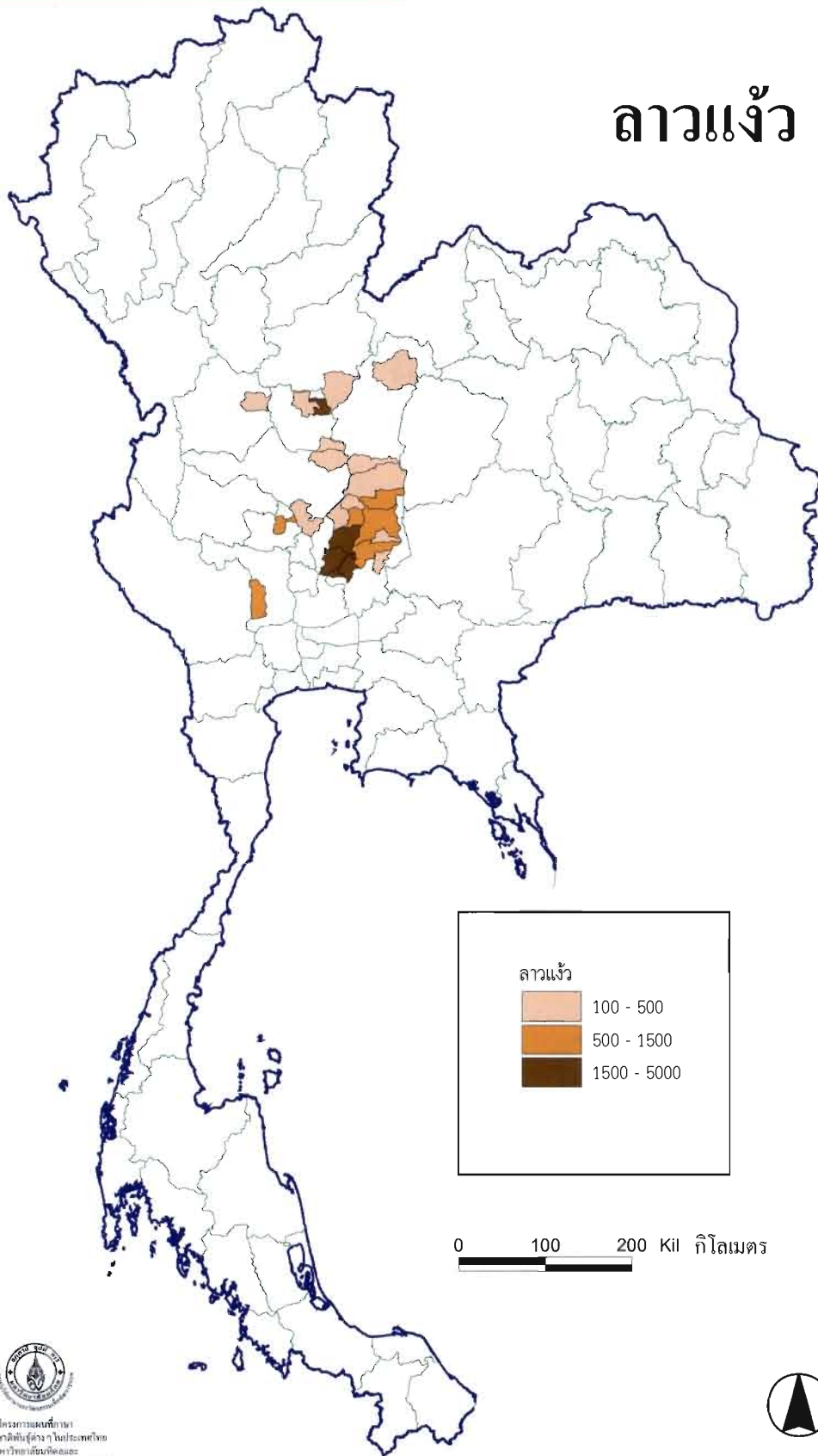
ลาวครึ่ง

โครงการพันธุวิศวกรรม
และชีวเคมีขั้นสูง (ไบโอเทค) สวทช.
สาขาพันธุวิศวกรรมและ
สำนักวิทยาศาสตร์การไหลเวียนแห่งชาติ

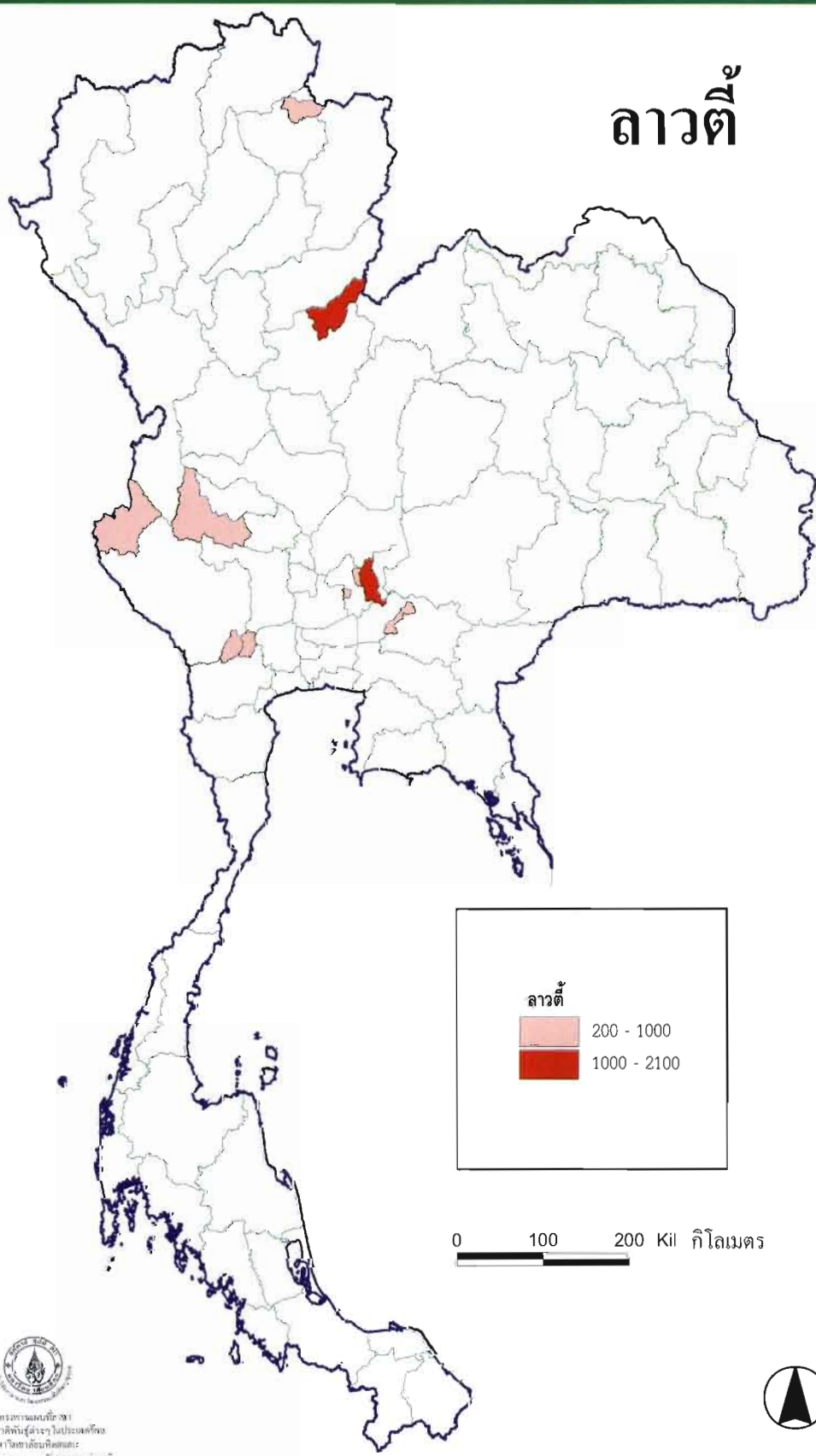
ลาวแก้ว

โครงการแผนที่ความ
ของชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการวิจัยและ
ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

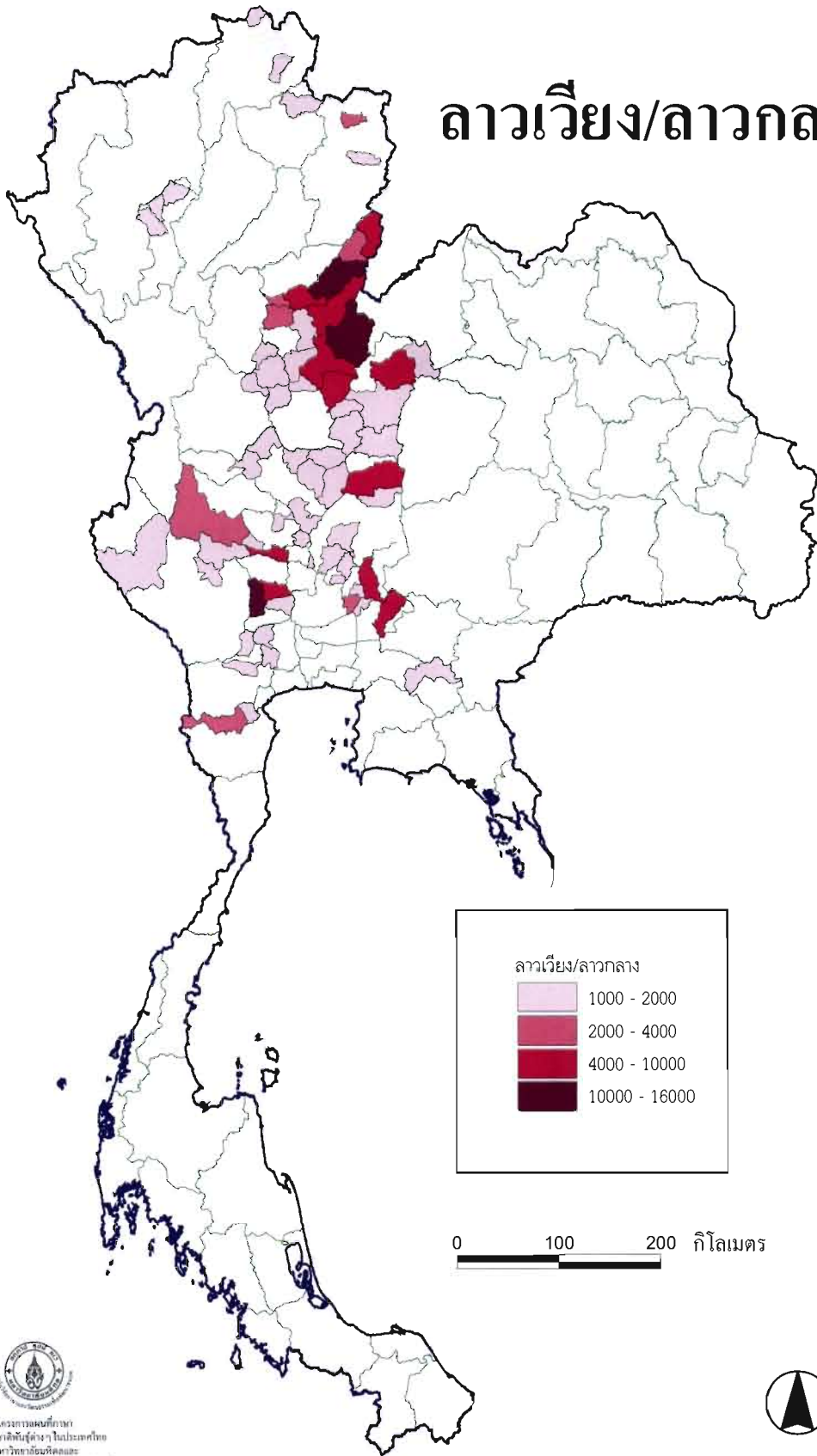
ลาวตี

โครงการสนับสนุน
ของศูนย์วิจัยพัฒนา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

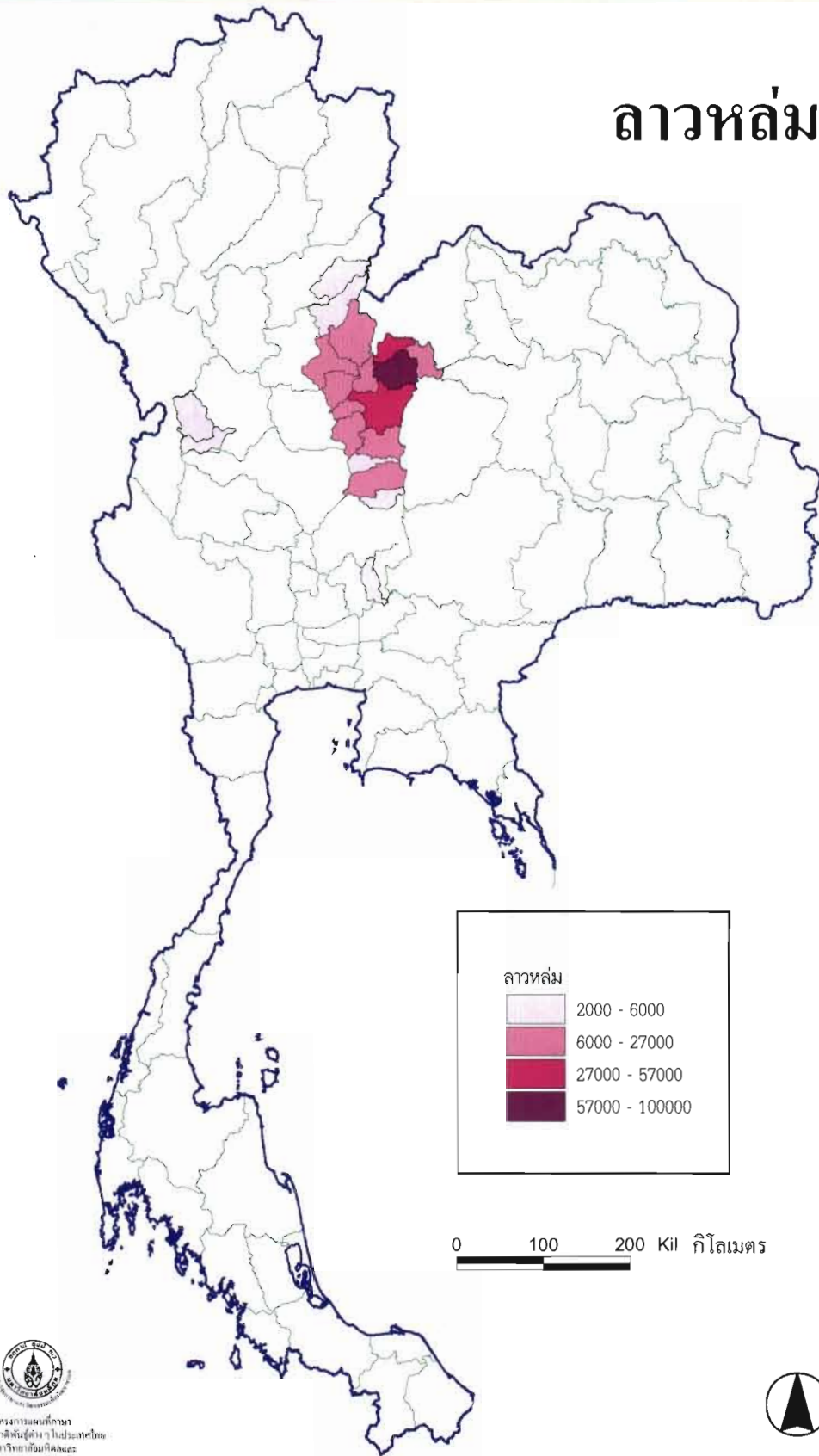
ลาวเวียง/ลาวกลาง

โครงการแผนที่การ
ของชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

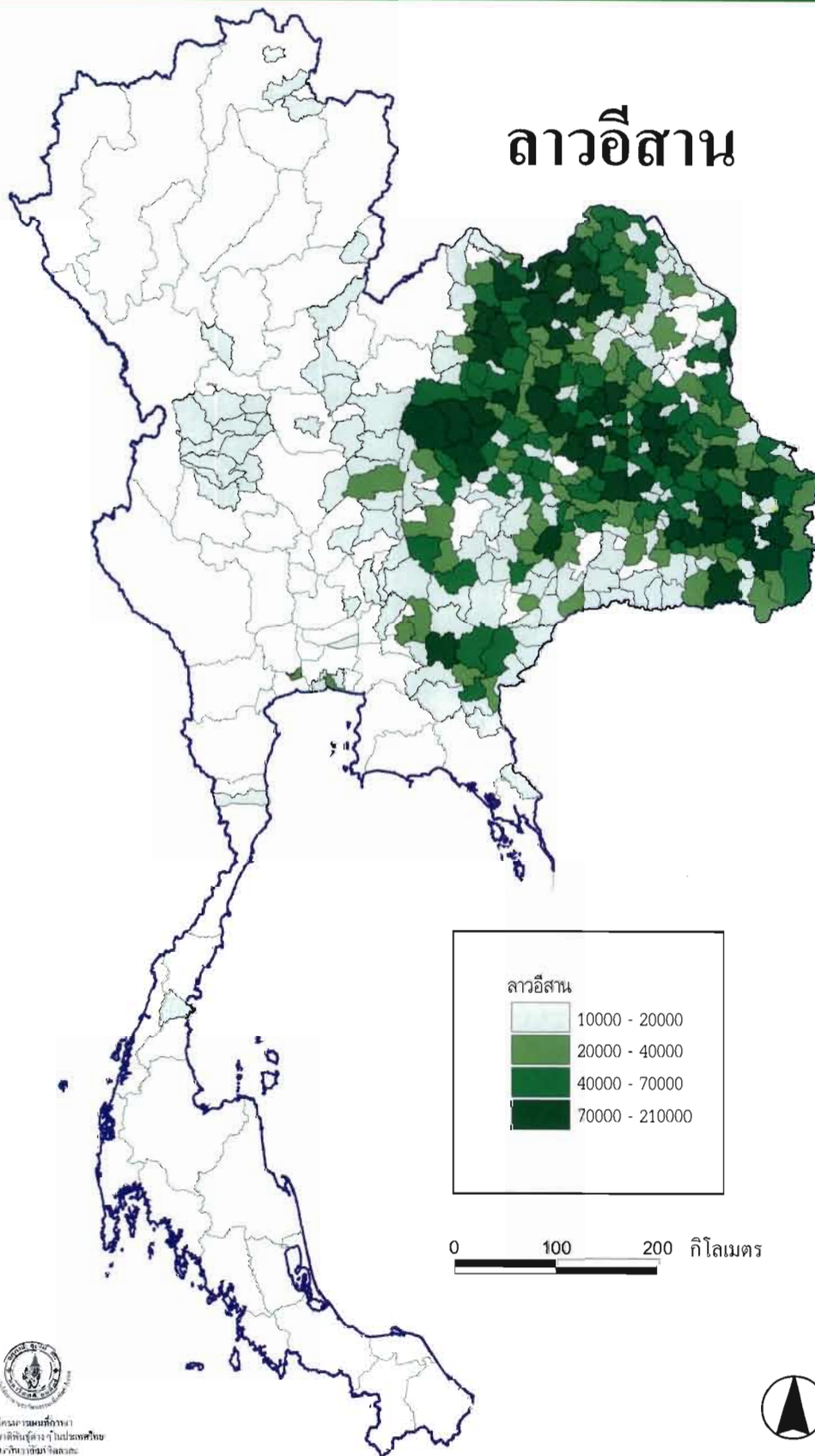
ลาวหล่ม

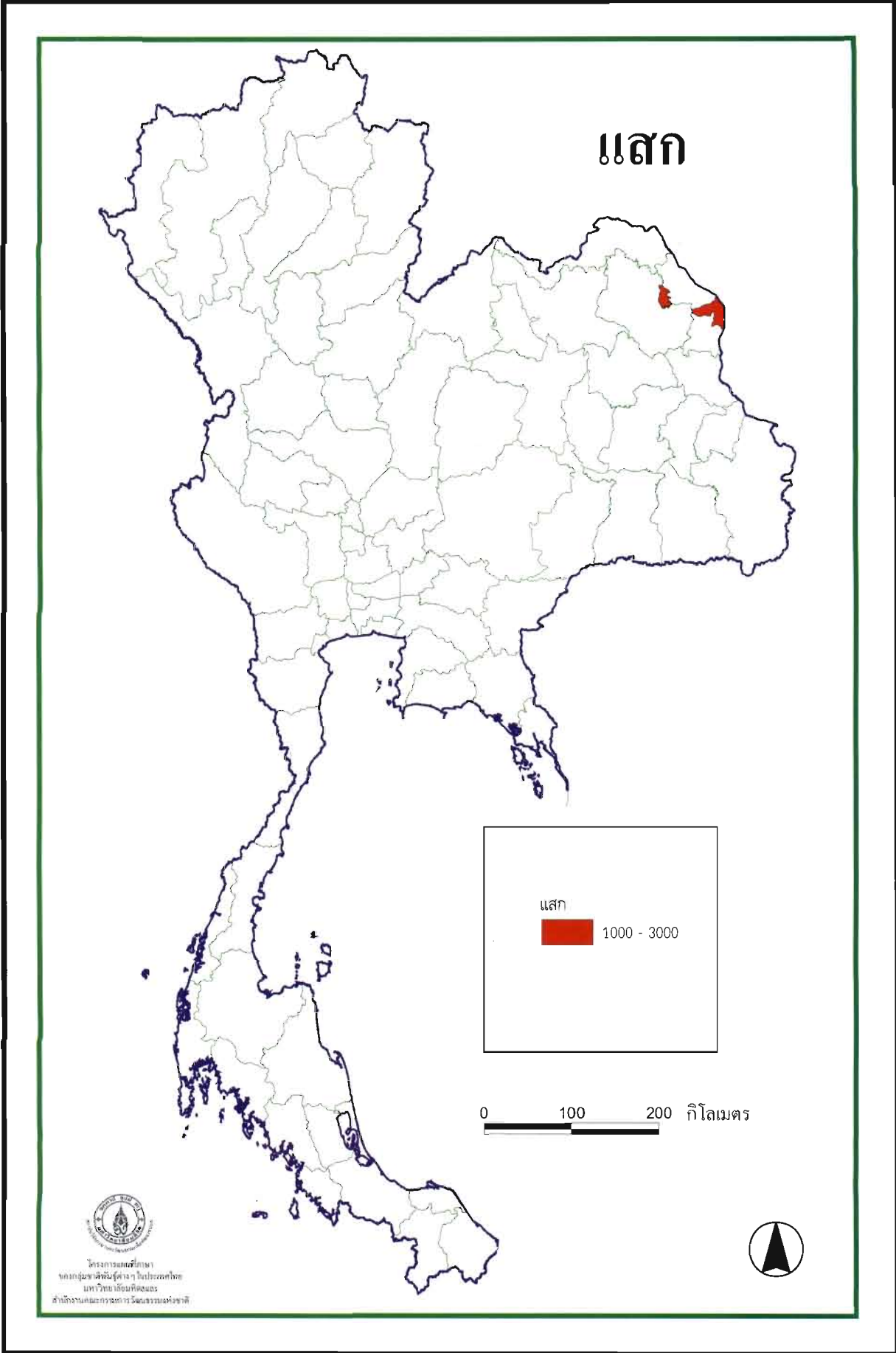

โครงการแผนที่ทาง
ของข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วย GIS ของสถาบัน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ
เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลฉัตร

ลาวอีสาน

1. ชื่อ	กะเลิง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	กะเลิง
จำนวนประชากร	70,000 คน
การกระจายตัว	สกลนคร นครพนม หนองคาย
2. ชื่อ	ยวน (คำเมือง)
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไทยเหนือ ล้านนา
จำนวนประชากร	6,000,000 คน
การกระจายตัว	เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา แพร่ อุตรดิตถ์ ตาก สระบุรี ราชบุรี เป็นต้น
3. ชื่อ	โซ่ง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	โซ่ง ไทยโซ่ง ลาวโซ่ง ลาวทรงดำ ผู้ไทดำ ผู้ไตดำ ไทยทรงดำ
จำนวนประชากร	120,000 คน
การกระจายตัว	เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี พิจิตร โลก นครสวรรค์ นครปฐม สุพรรณบุรี เลย พิจิตร กำแพงเพชร เป็นต้น
4. ชื่อ	ญ้อ
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ญ้อ ย้อ
จำนวนประชากร	400,000 คน
การกระจายตัว	สกลนคร นครพนม หนองคาย กาฬสินธุ์ สระแก้ว เป็นต้น
5. ชื่อ	ไทจีน
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	จีน เขิน
จำนวนประชากร	20,000 คน
การกระจายตัว	เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน
6. ชื่อ	ไทยกลาง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไทย

จำนวนประชากร	20,000,000 คน
การกระจายตัว	จังหวัดต่างๆในภาคกลางของประเทศไทย
7. ชื่อ	ไทยโคราช/ไทยเบ็ง ไทยเค็ง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไทย
จำนวนประชากร	650,000 คน
การกระจายตัว	นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สระแก้ว จະเซ็งเทรา ลพบุรี เป็นต้น
8. ชื่อ	ไทยตากใบ
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ตากใบ
จำนวนประชากร	70,000 คน
การกระจายตัว	ปัตตานี นราธิวาส เป็นต้น
9. ชื่อ	ไทยเลย
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาว, ลาวเลย
จำนวนประชากร	400,000 คน
การกระจายตัว	เลย
10. ชื่อ	ลื้อ
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไตลื้อ ไทลื้อ ไทยลื้อ ยอง (ลื้อเมืองยอง)
จำนวนประชากร	100,000 คน
การกระจายตัว	เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำพูน น่าน ลำปาง เป็นต้น (ทั่วไปในภาคเหนือ)
11. ชื่อ	ไทหย่า
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไตหย่า
จำนวนประชากร	300 คน
การกระจายตัว	เชียงราย
12. ชื่อ	ไทใหญ่
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ชาน ไทชาน ไต ไทใหญ่ เจียว

จำนวนประชากร	95,000 คน
การกระจายตัว	แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ดาก เป็นต้น (ชายแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นส่วนมาก)
13. ชื่อ	ไทยใต้
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ปักยี่ใต้
จำนวนประชากร	4,500,000 คน
การกระจายตัว	ทุกจังหวัดในภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สุราษฎร์ธานี ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สตูล เป็นต้น
14. ชื่อ	ผู้ไท
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ผู้ไทย
จำนวนประชากร	470,000 คน
การกระจายตัว	อีสานเหนือเป็นส่วนมาก ได้แก่ กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร เป็นต้น
15. ชื่อ	พวน
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาวพวน ไทยพวน
จำนวนประชากร	200,000 คน
การกระจายตัว	กาญจนบุรี กำแพงเพชร ฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครปฐม นครสวรรค์ สุโขทัย น่าน อุทัยธานี พิจิตร เพชรบูรณ์ ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี อุครธานี เลย พิชณุโลก เพชรบุรี แพร่ ยโสธร หนองคาย อุบลราชธานี
16. ชื่อ	ยอง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไทยยอง ไตยอง ลื้อเมืองยอง
จำนวนประชากร	150,000 คน
การกระจายตัว	เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ เป็นต้น

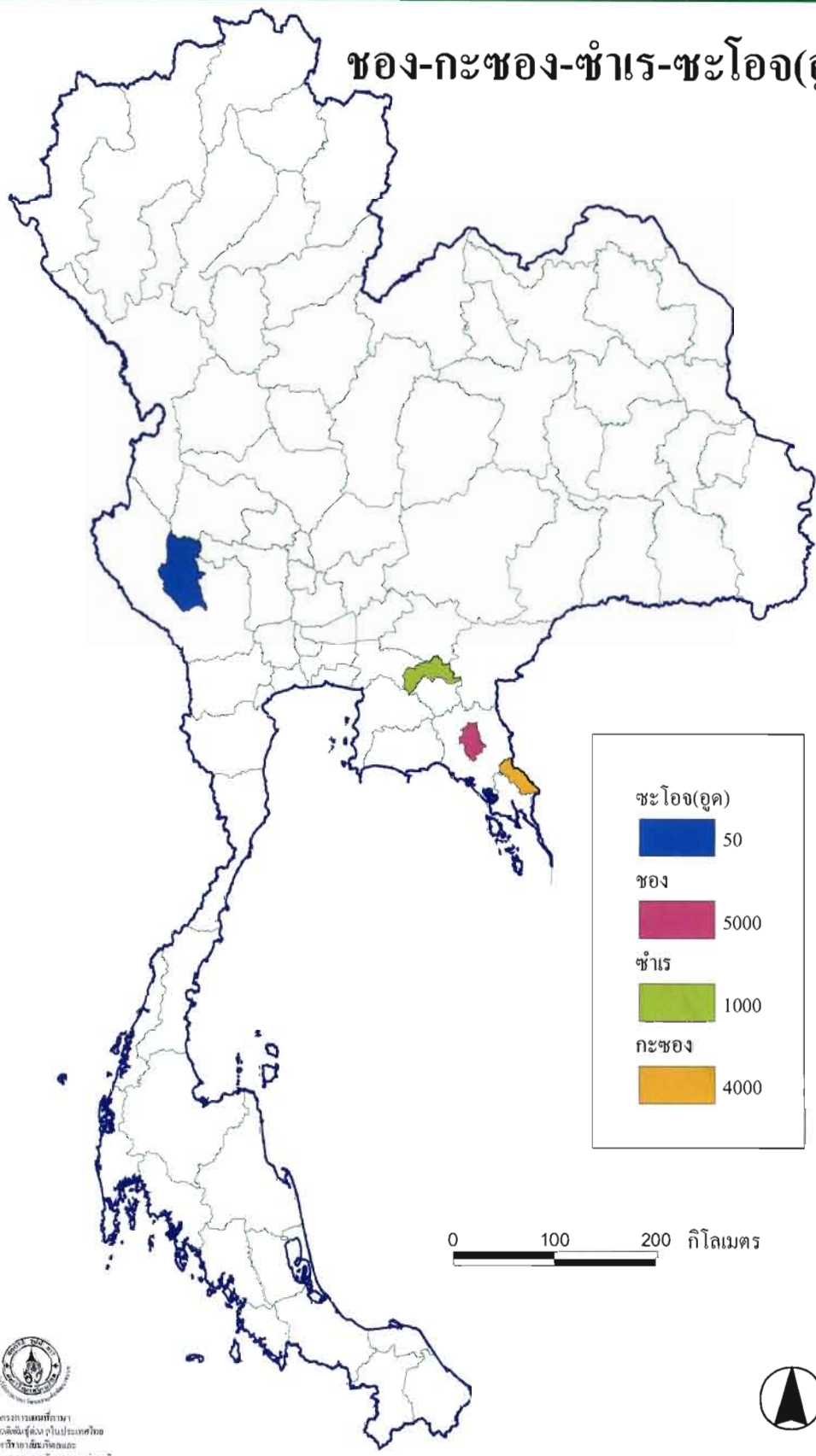
17. ชื่อ	ໄຮ້
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไทໄຮ້ ຍ້ອຍ
จำนวนประชากร	50,000 คน
การกระจายตัว	สกลนคร เป็นต้น
18. ชื่อ	ลาวตี้
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาว
จำนวนประชากร	10,000 คน
การกระจายตัว	กาญจนบุรี ราชบุรี นครนายก เป็นต้น
19. ชื่อ	ลาวแง้ว
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาว
จำนวนประชากร	30,000 คน
การกระจายตัว	สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี เป็นต้น
20. ชื่อ	ลาวเวียง/ลาวกลาง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาว
จำนวนประชากร	200,000 คน
การกระจายตัว	เพชรบุรี พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ฉะเชิงเทรา นครนายก นครปฐม สระบุรี ลพบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี เป็นต้น
21. ชื่อ	ลาวครั่ง
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาวจี้ครั่ง, ลาว
จำนวนประชากร	90,000 คน
การกระจายตัว	เลย นครปฐม สุพรรณบุรี อุทัยธานี กำแพงเพชร นครสวรรค์ เป็นต้น
22. ชื่อ	ลาวหล่ม
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาว
จำนวนประชากร	350,000 คน
การกระจายตัว	เพชรบูรณ์ พิษณุโลก เป็นต้น

23. ชื่อ	ลาวอีสาน
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ลาว, ไทยอีสาน
จำนวนประชากร	14,000,000 คน
การกระจายตัว	ทั่วไปภาคอีสานและจังหวัดในภาคอื่นๆ เกือบทั่วประเทศ
24. ชื่อ	แสก
ตระกูลภาษา	ไท
ชื่ออื่นๆ	ไตแสก
จำนวนประชากร	3,500 คน
การกระจายตัว	นครพนม

2. กลุ่มภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก มีจำนวน 22 กลุ่ม

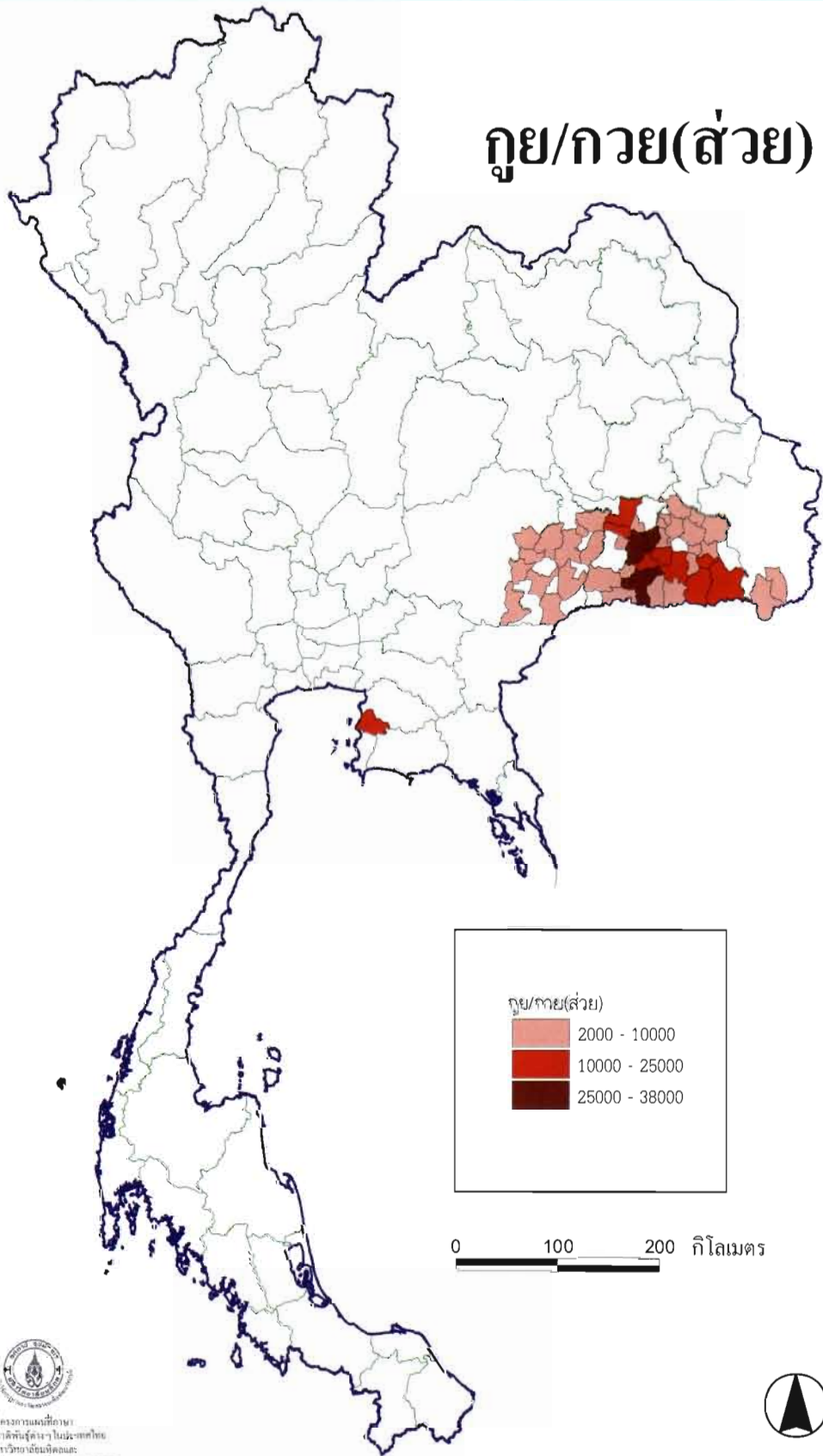
1. กะซอง	Kasong
2. กุย-กาย (ส่วย)	Kuy/Kuay
3. ขมุ	Khmu
4. เขมรถิ่นไทย	Thailand Khmer/Northern Khmer
5. ชอง	Chong
6. ซะโอจ (อูด, ชูฮุ้ง)	Sa-oc
7. ซากไก (เคนซีว, มานี)	Sakai (Kensiw/Maniq)
8. ซัมเร/ซำเร	Samre
9. โซ (ทะเวียง)	So (Thavueng)
10. โซ	So
11. ฉัยฮุกร (ชาวบน, คนดง)	Nyah Kur (Chaobon)
12. ฉเยอ	Nyoe
13. บรู (ข่า)	Bru (Kha)
14. ปลัง (สามเต้า, ลัวะ)	Plang (Samtao, Lua)
15. ปะหล่อง (ดาอั้ง, ดาสะอั้ง)	Palaung (Dala-ang)
16. มอญ	Mon
17. มัล-ปรีย (ลัวะ/ถิ่น)	Mal-Pray (Lua/Tin)
18. มลาบรี (ตองเหลื่อง)	Mlabri (Tongluang)
19. ละเม็ต (ลัวะ)	Lamet (Lua)
20. ละเวือะ (ละว้า/ลัวะ)	Lavua (Lawa/Lua)
21. ว้า (ลัวะ)	Wa
22. เวียดนาม (ญวน/แกว)	Vietnamese

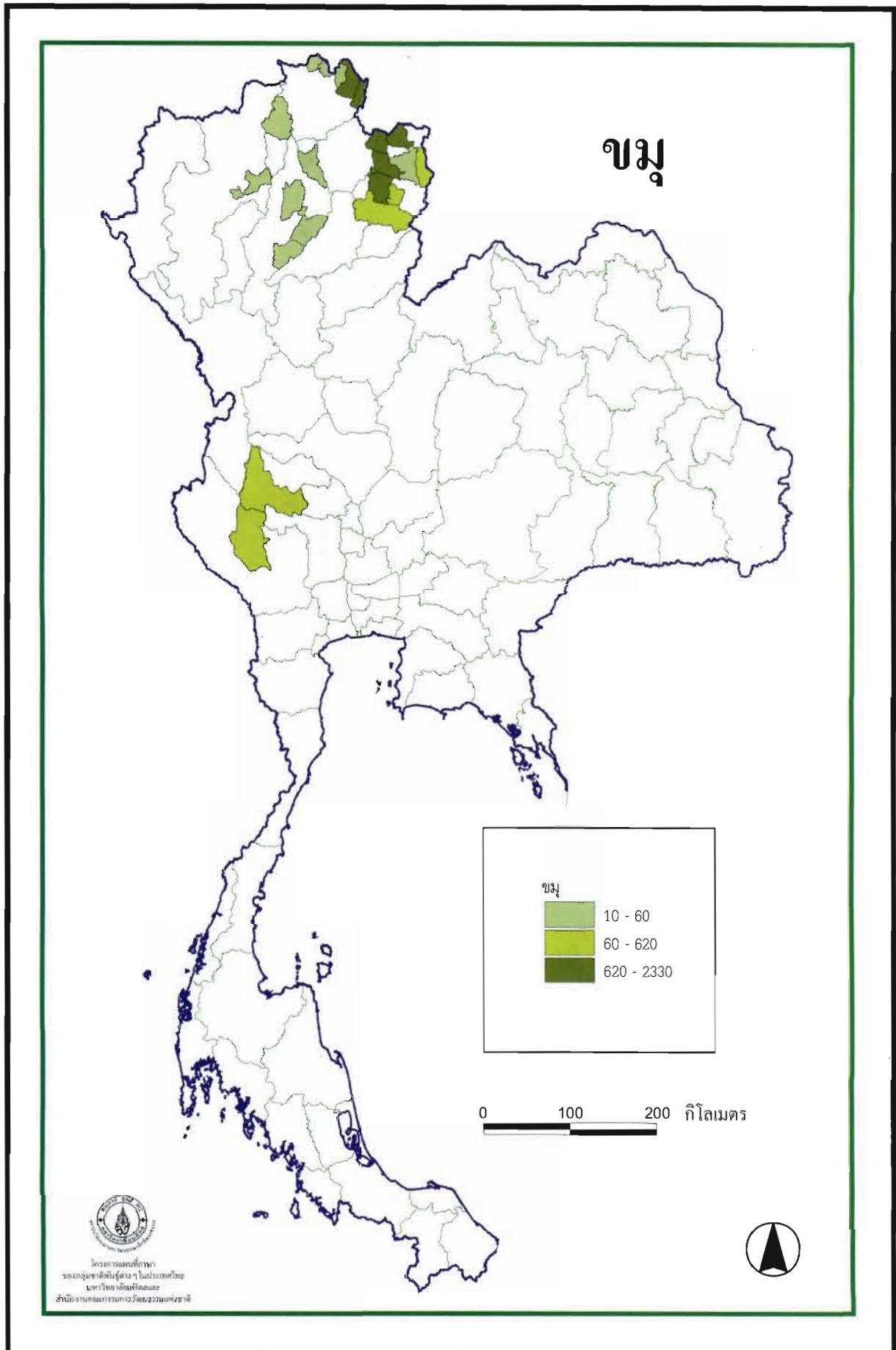
ชอง-กะชอง-ชำเร-ชะโอง(อูด)

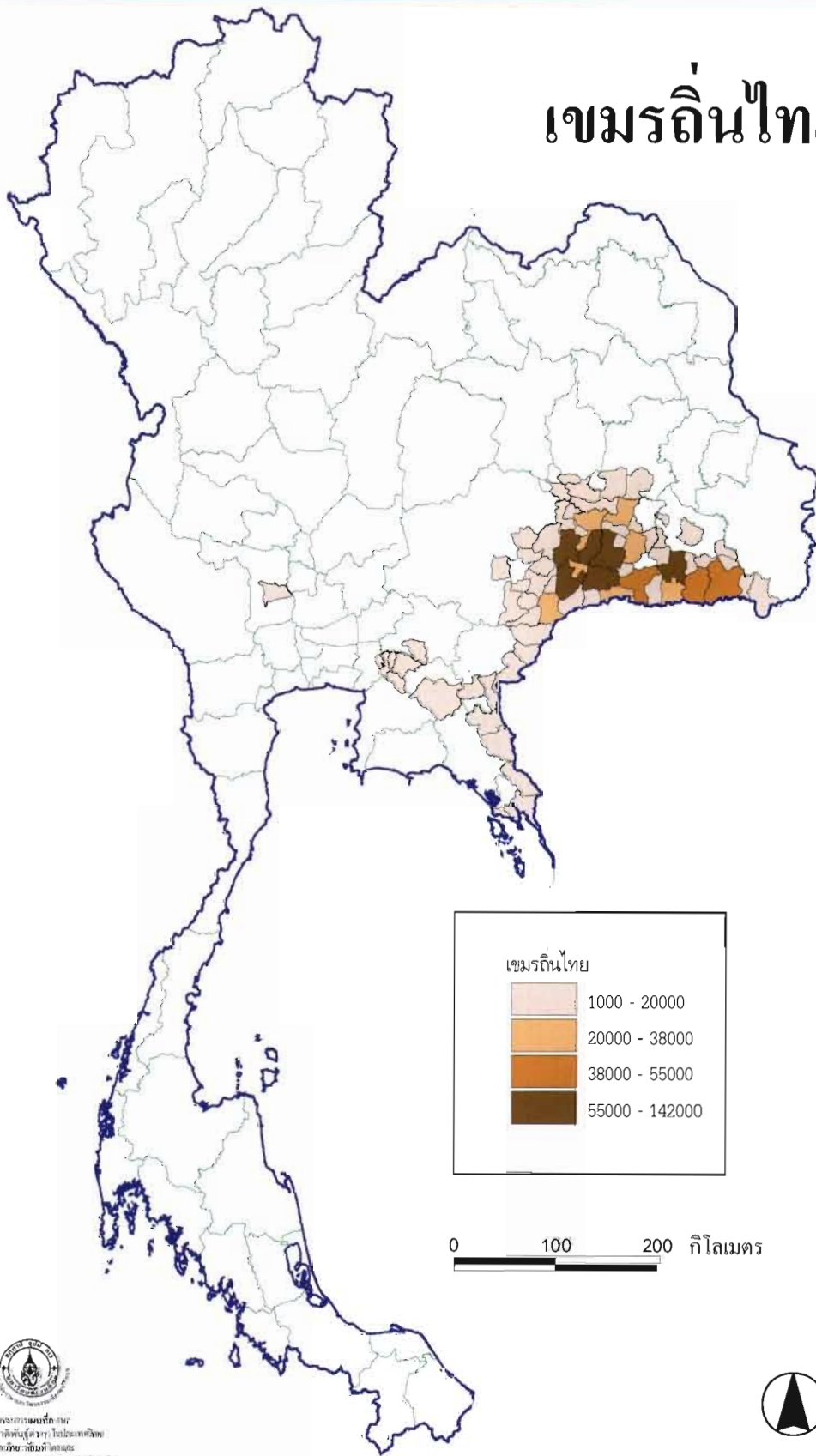
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

กัญช/กาวย(ส่วย)

เขมรถิ่นไทย

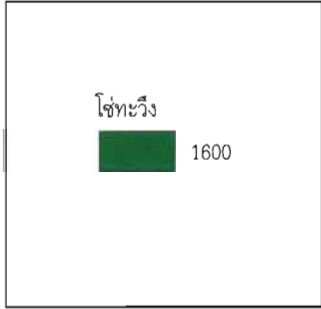
ซาไก(เกินชีว,มานิ)

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรม
และภูมิปัญญาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สำนักงานคณะกรรมาธิการบริหารงานอนุรักษ์

โซ่ตะวี่ง

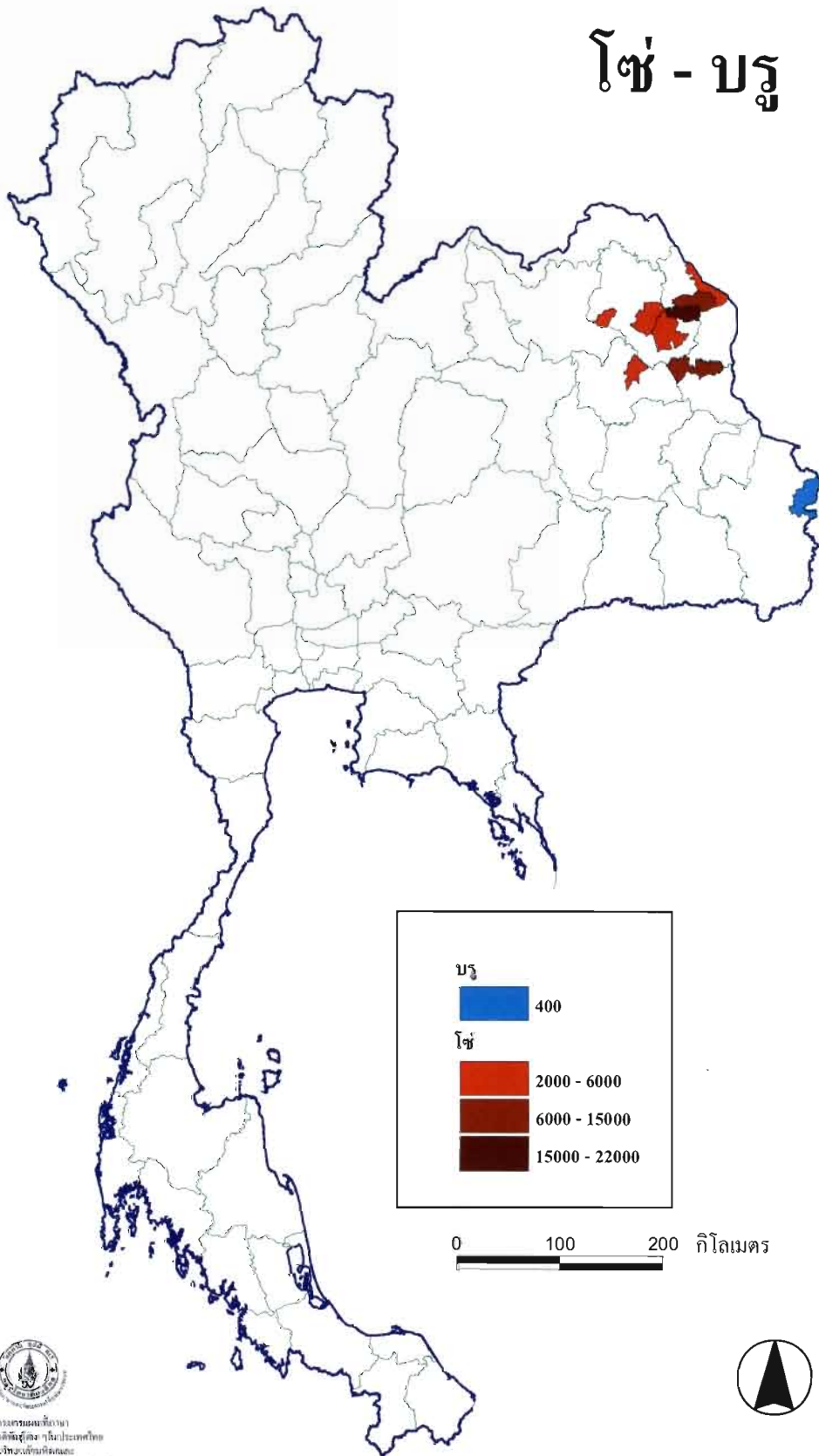
0 100 200 กิโลเมตร

โครงการแผนที่ทาง
ข้อมูลภูมิสารสนเทศฯ โครงการพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระ
เจ้าจอมเกล้าพระนครเหนือ

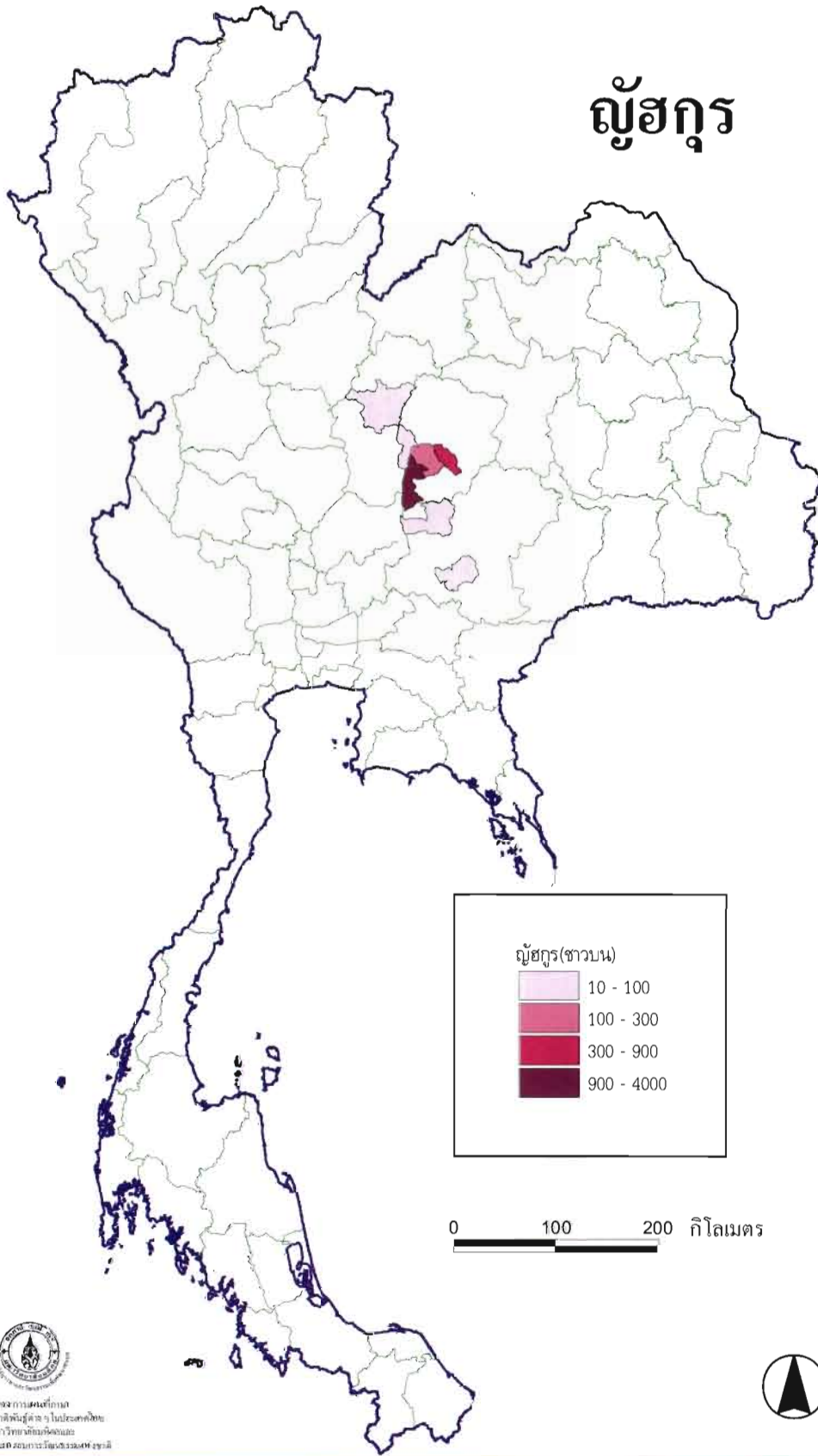
ໂຮ່ - ບຽງ

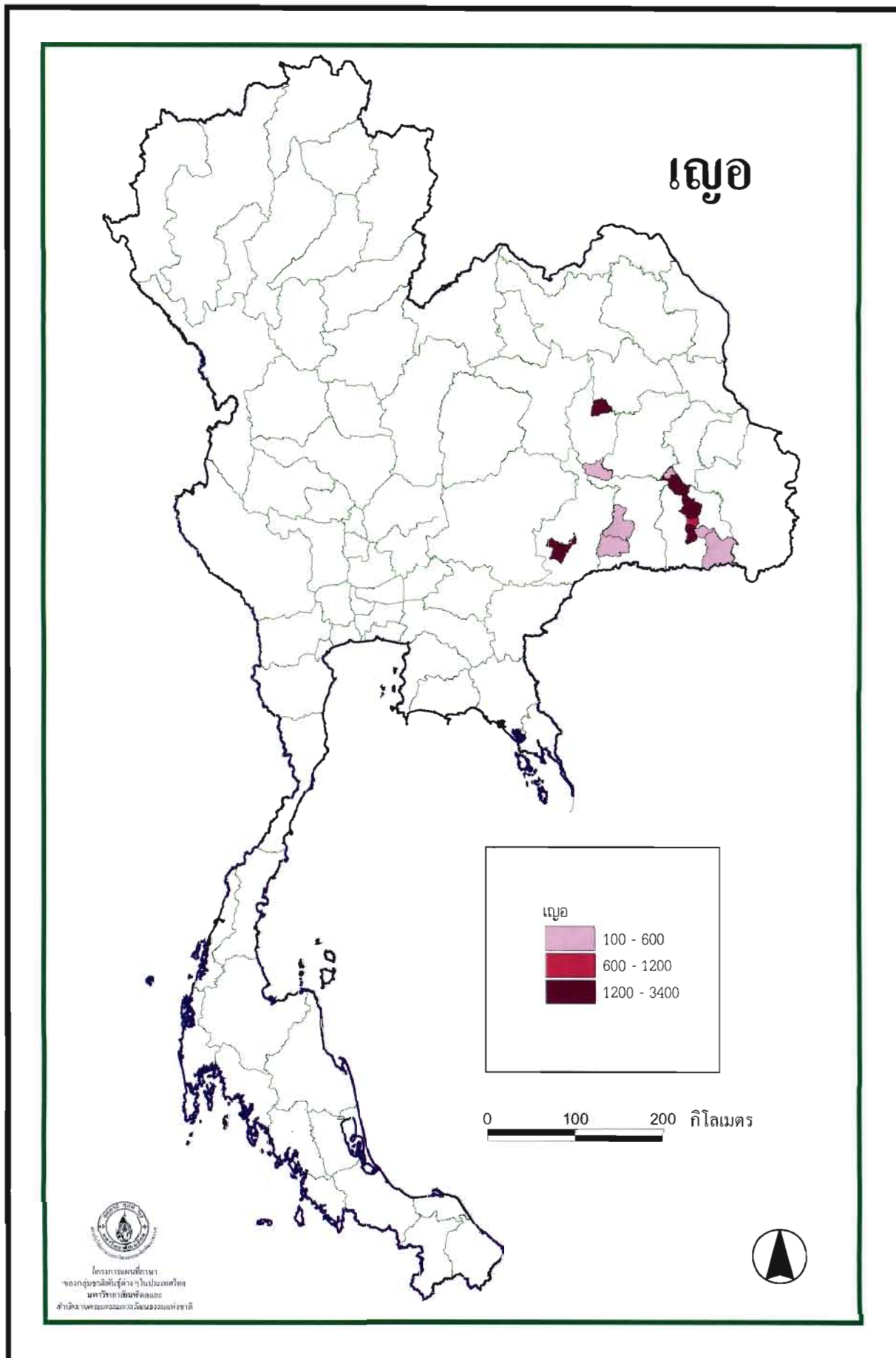

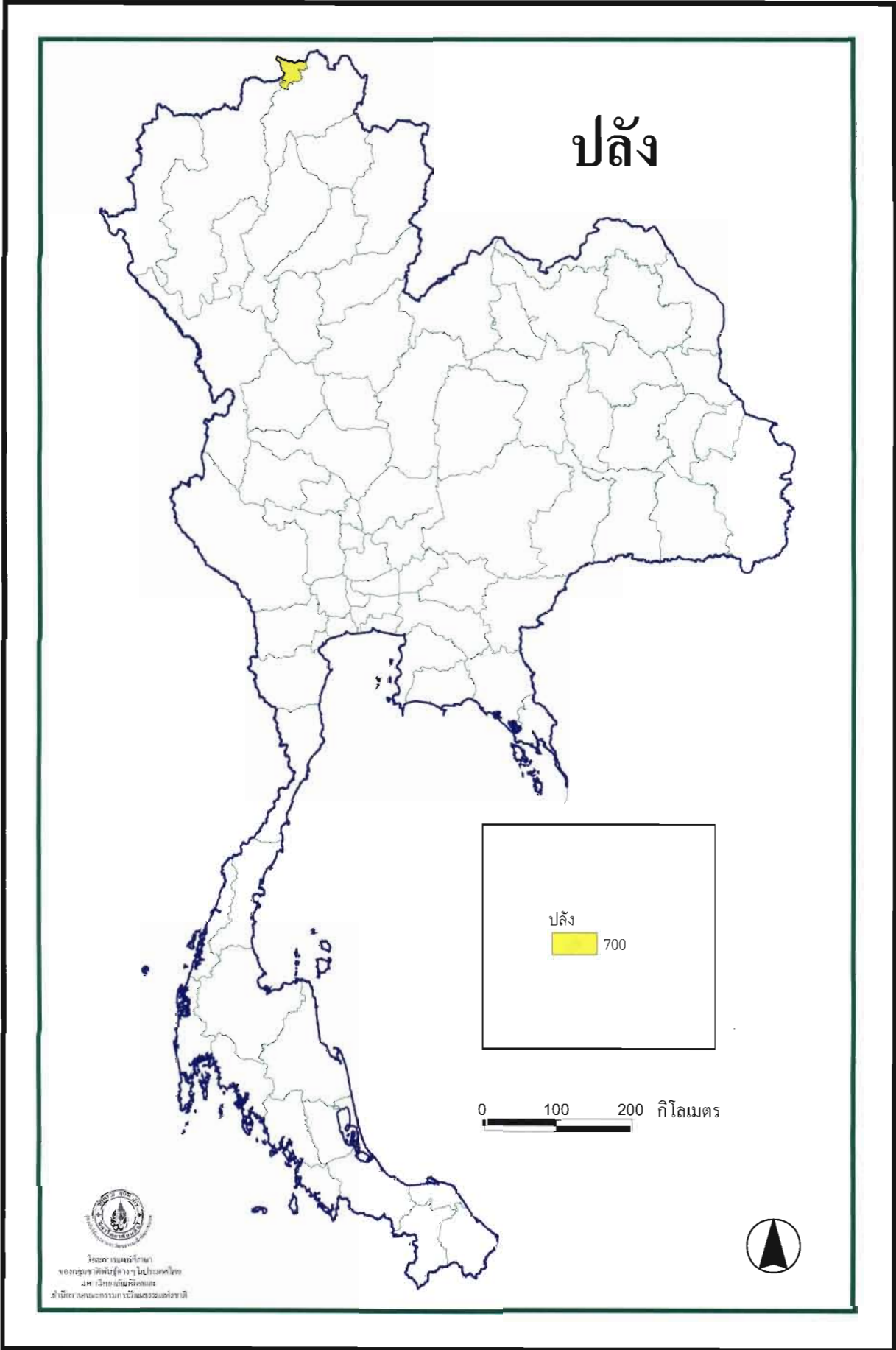
ຈຸດສຳຄັນ
ສຳນວນສຳນວນສຳນວນ
ສຳນວນສຳນວນສຳນວນ
ສຳນວນສຳນວນສຳນວນ

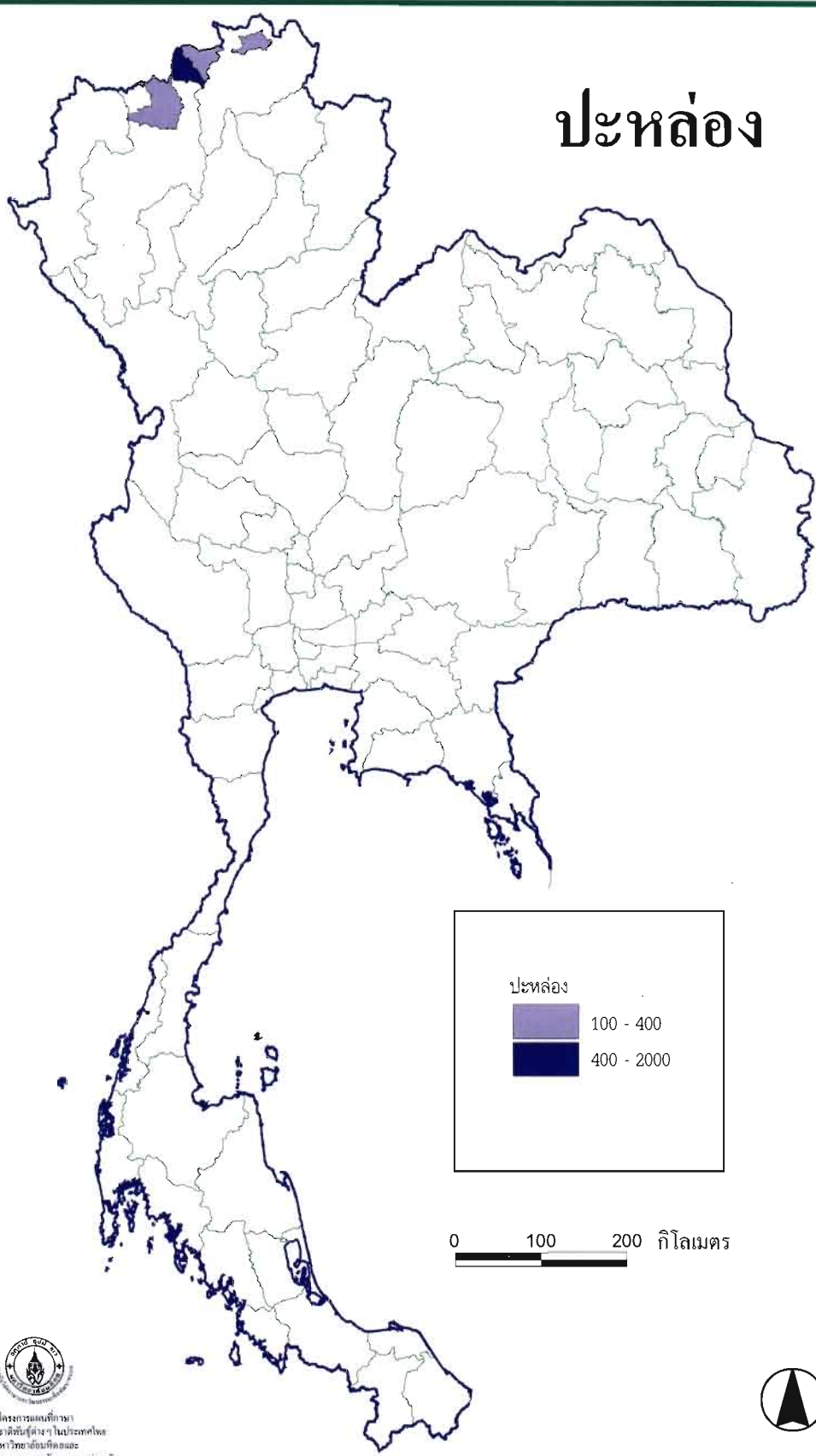
ญัฮกूर

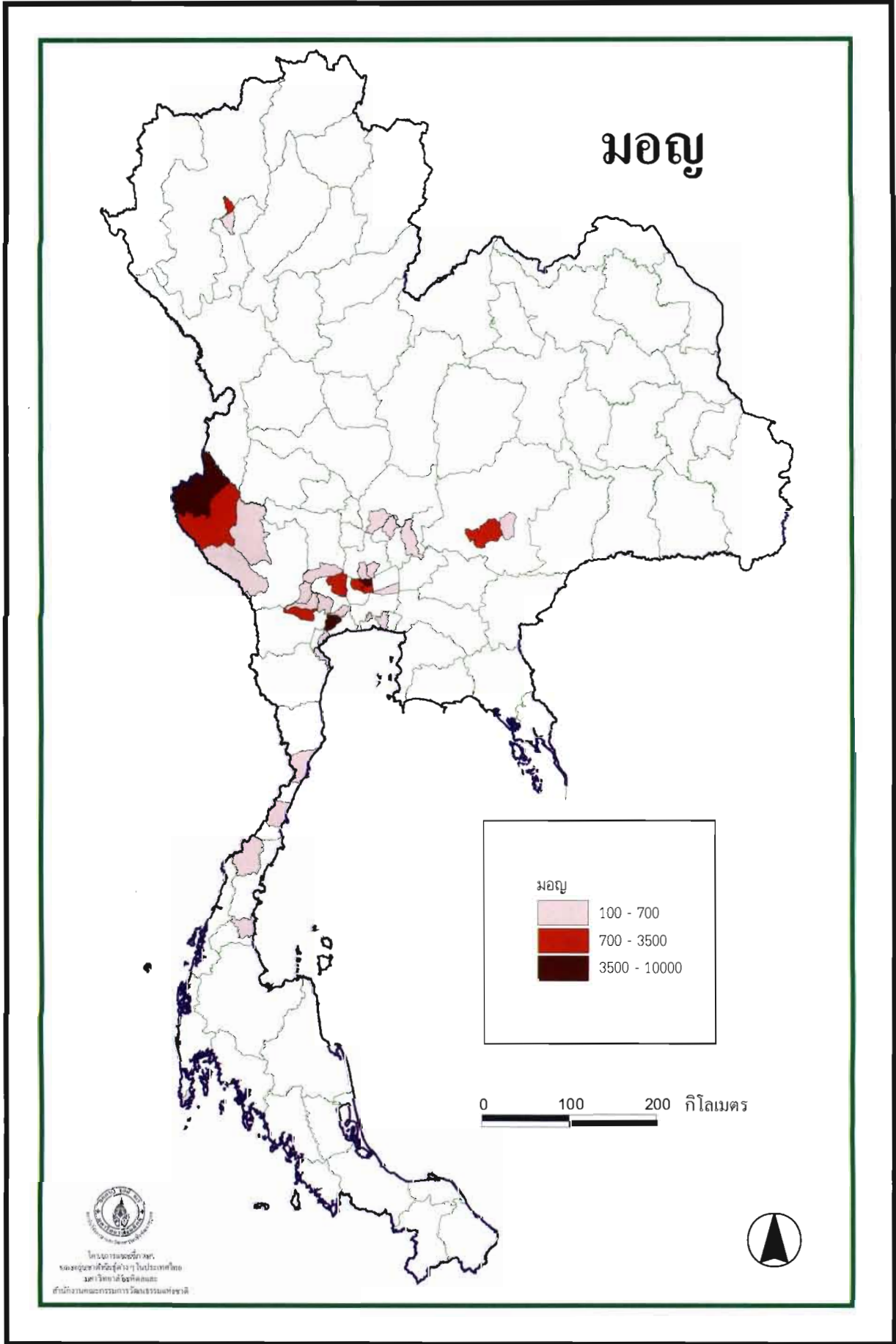

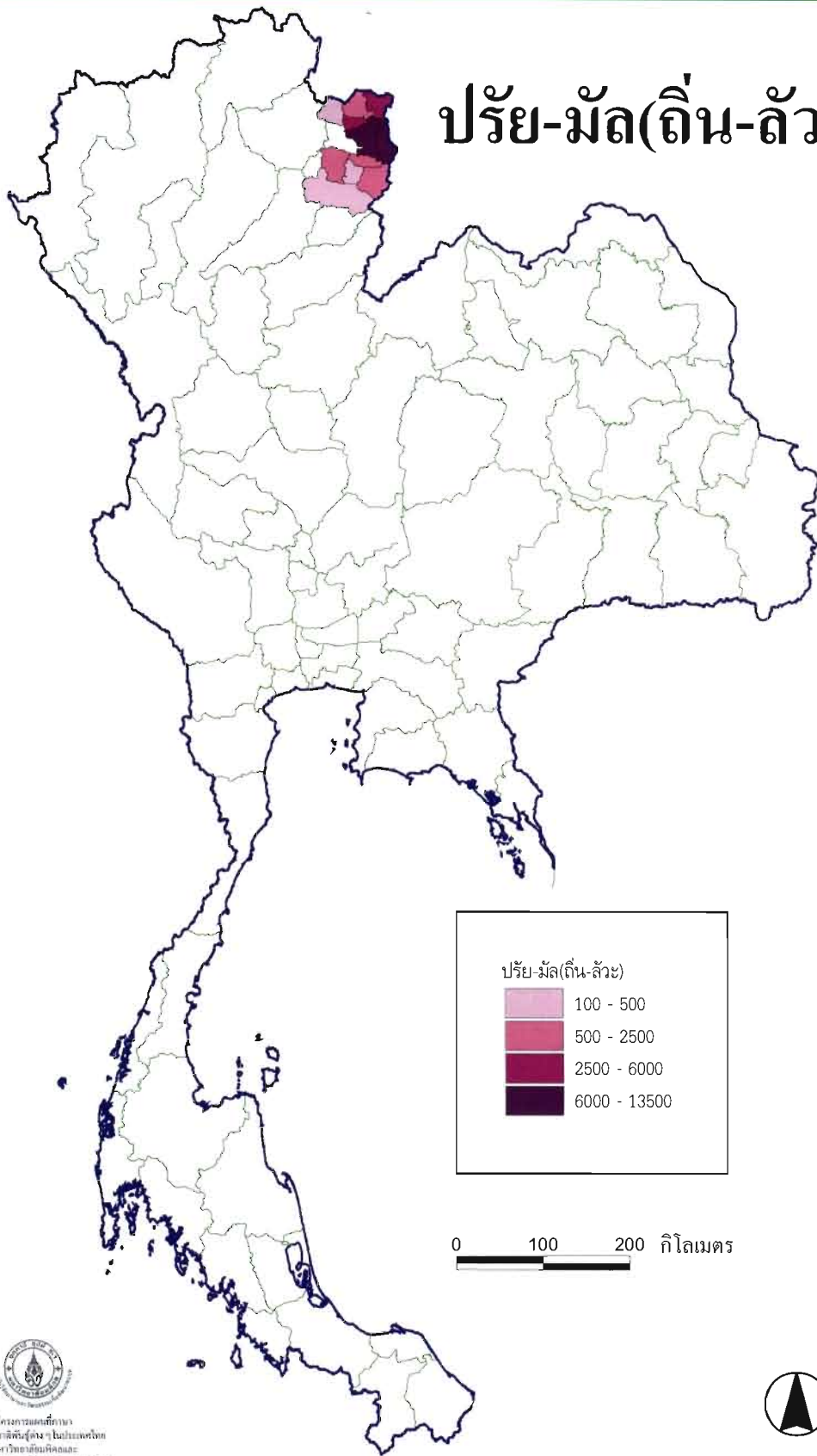
ปะหล่อง

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
มหาวิทยาลัยขอนแก่นและ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

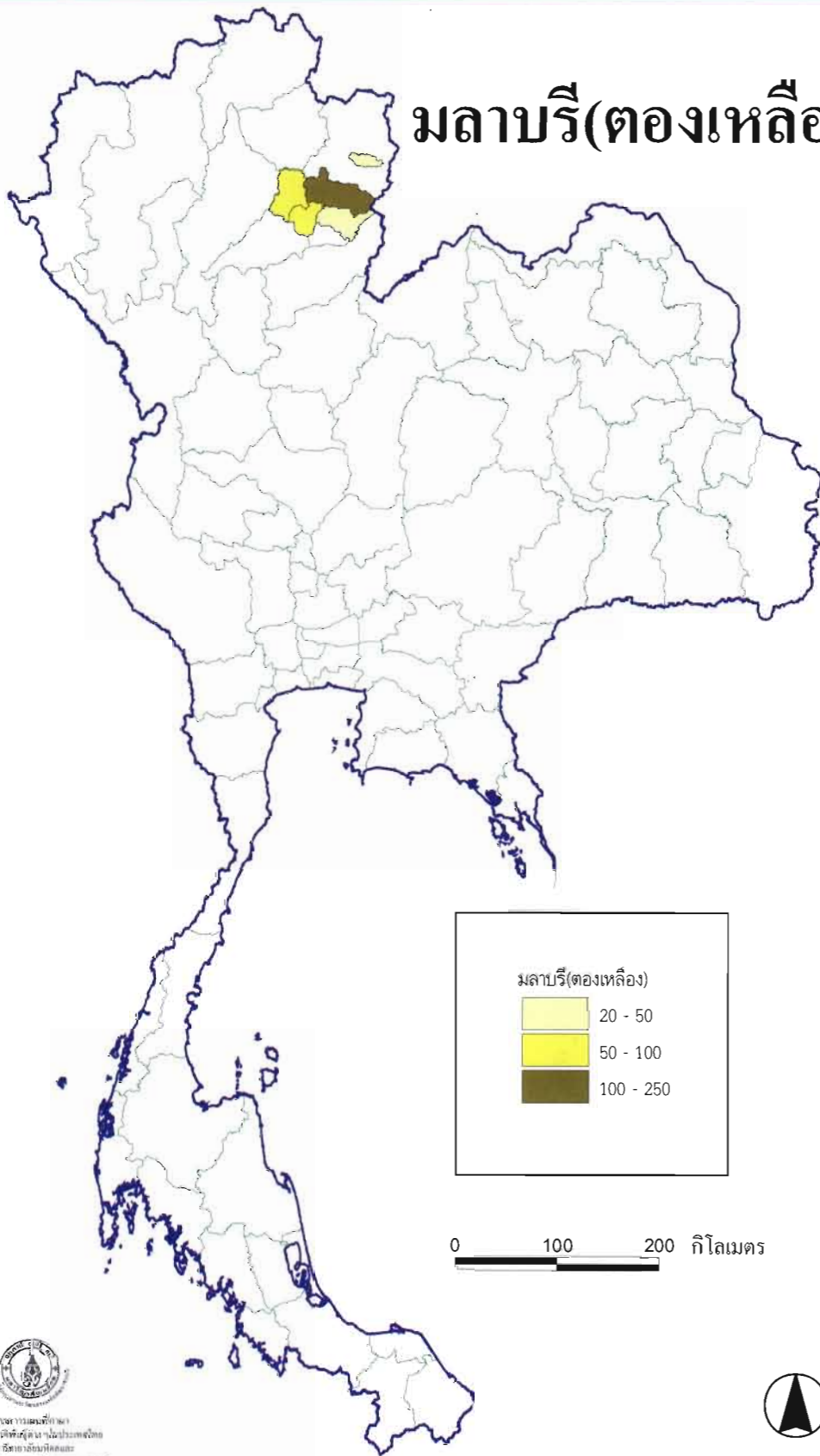
ปรัย-มัล(ถิ่น-ลัวะ)

โครงการวิจัยการ
ของศูนย์ชาติพันธุ์-ภาษา ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยมหิดลและ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

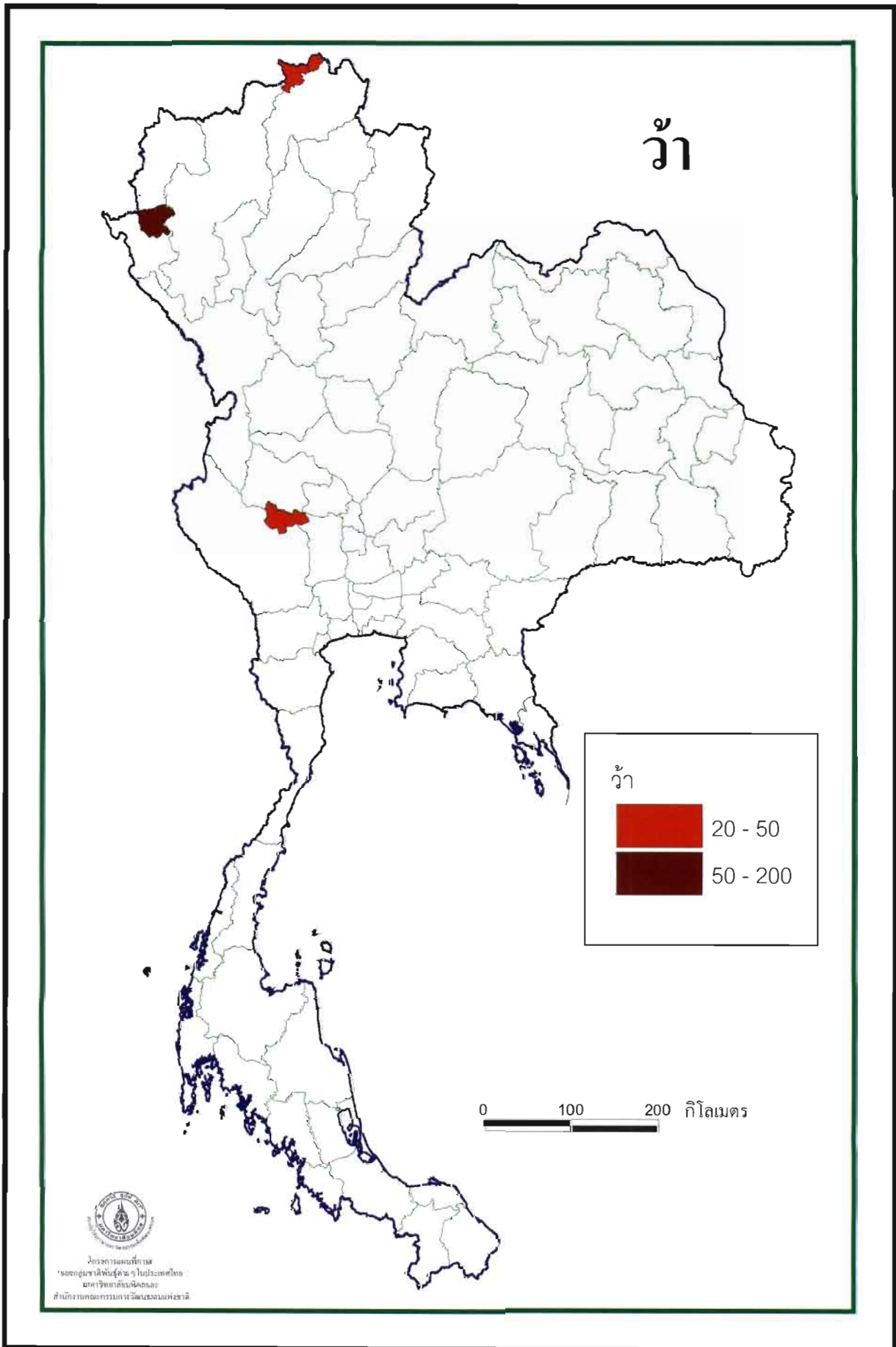
มลาปรี(ตองเหลือง)

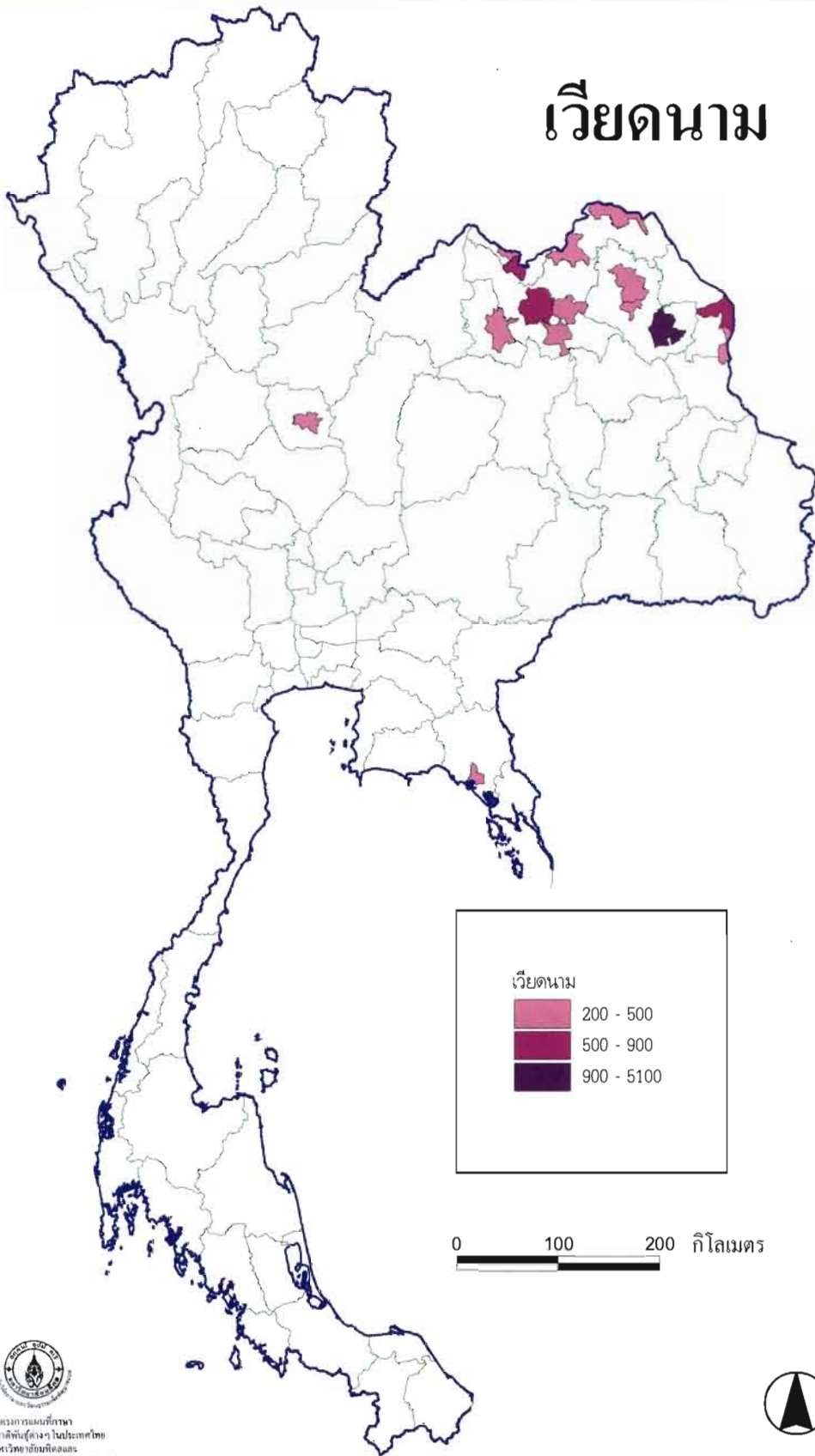
โครงการแผนที่ภาพ
ผลกระทบต่อสุขภาพในสิ่งแวดล้อม
และสุขภาพของประชาชน
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

เวียดนาม

โครงการแผนที่ภาพ
ของอุษาคเนย์ (ต่างๆ ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ส่วนกลางและกรมการพัฒนาระบบราชการ)

1. ชื่อ	กะซอง
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ซอง
จำนวนประชากร	50-3,000 คน
การกระจายตัว	ตราด (อำเภอบ่อไร่ บ้านด่านชุมพล ปะเคา คลองแสง)
2. ชื่อ	กวย/กวย (ส่วย)
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	กวย กวย ส่วย
จำนวนประชากร	400,000 คน
การกระจายตัว	บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และภาคตะวันออกเฉียง ประเทศไทย
3. ชื่อ	ขมุ
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร กลุ่มย่อยมอญ-เขมรเหนือ
ชื่ออื่นๆ	ข้าขมุ ลาวเทิง กมุ กำมุ กำขมุ
จำนวนประชากร	12,000 คน
การกระจายตัว	เขียงราย น่าน ลำปาง กาญจนบุรี อุทัยธานี
4. ชื่อ	เขมรถิ่นไทย
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	เขมรสูง เขมรเหนือ คแมร-ลือ
จำนวนประชากร	1,400,000 คน
การกระจายตัว	สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ นครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สระแก้ว ปราจีนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา เป็นต้น
5. ชื่อ	ซอง
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	-
จำนวนประชากร	2,000-4,000 คน
การกระจายตัว	จันทบุรี
6. ชื่อ	ชะโอจ
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	อูด, ชูอั้ง

จำนวนประชากร	50 คน
การกระจายตัว	กาญจนบุรี (อำเภอศรีสวัสดิ์ – บ้านท่าทุ่งนา ตำบลท่ากระดาน)
7. ชื่อ	เกนจิวิ/มานิ
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	เงาะ เงาะป่า ซาไก
จำนวนประชากร	50-100 คน
การกระจายตัว	ตรัง พัทลุง สตูล ยะลา และสันเขายายแคน ไทย-มาเลเซีย เป็นต้น
8. ชื่อ	ซัมเร/ซำเร
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ซอง
จำนวนประชากร	50-1,000 คน
การกระจายตัว	จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ^๙
9. ชื่อ	โซ่ทะวึ่ง
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	โซ่ ทะวึ่ง ข่า
จำนวนประชากร	1,500 คน
การกระจายตัว	สกลนคร
10. ชื่อ	โซ่
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	โซ่, ข่า, บรู
จำนวนประชากร	70,000 คน
การกระจายตัว	สกลนคร นครพนม มุกดาหาร
11. ชื่อ	ญี่ฮูกร
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ละว้า เนียะกวล ชาวบน คนดง
จำนวนประชากร	4,000 – 6,000 คน
การกระจายตัว	นครราชสีมา เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ

^๙ เครื่องหมาย ? หมายถึงมีรายงานที่เคยมีอยู่ ในปัจจุบันไม่ยืนยัน

12. ชื่อ	ญอ
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	กวยเมอ ส่วยเมอ
จำนวนประชากร	15,000 คน
การกระจายตัว	ศรีสะเกษ อุบลราชธานี สุรินทร์
13. ชื่อ	บรู (โซ)
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ข่า โซ
จำนวนประชากร	500 คน
การกระจายตัว	อุบลราชธานี มุกดาหาร
14. ชื่อ	ปลั่ง
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ลัวะ คนดอย สามเต้า
จำนวนประชากร	1,200 คน
การกระจายตัว	เชียงราย
15. ชื่อ	ปะหล่อง
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	คาลอั้ง คาลอั้ง
จำนวนประชากร	2,000 คน
การกระจายตัว	เชียงใหม่
16. ชื่อ	มอญ
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	รามัญ ตะเลง เพกวน
จำนวนประชากร	45,000-400,000 คน
การกระจายตัว	กาญจนบุรี นนทบุรี ปทุมธานี ลพบุรี นครราชสีมา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี เชียงใหม่ ลำพูน นครปฐม ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี อยุธยา ปราจีนบุรี กรุงเทพฯ เป็นต้น
17. ชื่อ	มัล/ปรัย (ลัวะ)
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	มัล มัย ถิ่น ปรัย ลัวะ ลัวะปรัย ลัวะมัล ข่าถิ่น พ่าย ไพร

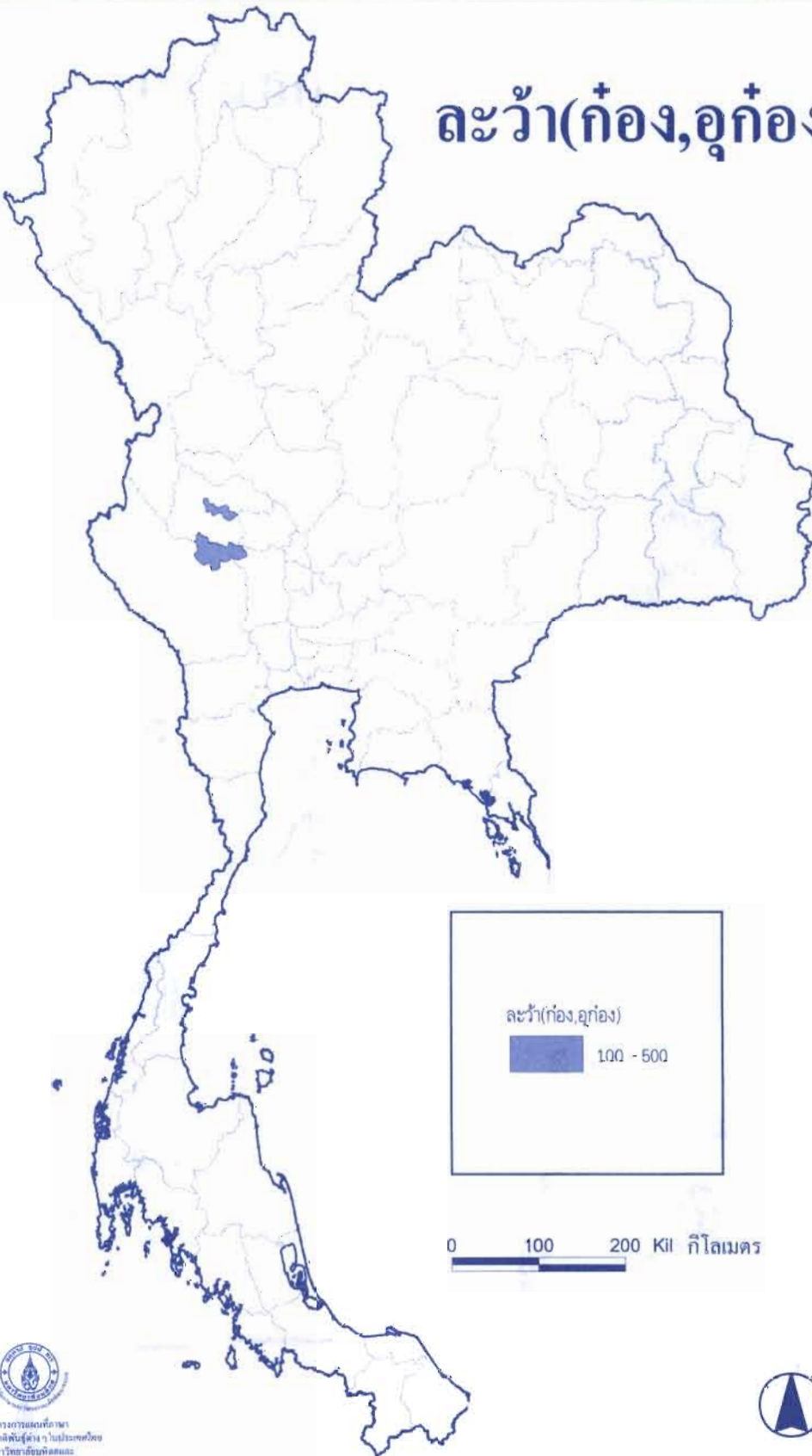
จำนวนประชากร	40,000 คน
การกระจายตัว	น่าน
18. ชื่อ	มลาปรี
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ยุมปรี (ผี) ตองเหลือง
จำนวนประชากร	200 คน
การกระจายตัว	น่าน แพร่
19. ชื่อ	ละเม็ด
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ละเม็ด ข่าละเม็ด คะเม็ด กะเม็ด
จำนวนประชากร	100 คน
การกระจายตัว	ลำปาง เชียงราย
20. ชื่อ	ละเวือะ
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ละว้า ละเวือะ ลัวะ
จำนวนประชากร	5,000 คน
การกระจายตัว	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
21. ชื่อ	ว้า
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก
ชื่ออื่นๆ	ลัวะ
จำนวนประชากร	400 คน
การกระจายตัว	เชียงราย เชียงใหม่
22. ชื่อ	เวียดนาม
ตระกูลภาษา	ออสโตรเอเชียติก สาขาเวียดติก
ชื่ออื่นๆ	เวียด แกว ฉวน
จำนวนประชากร	20,000 คน (เท่าที่ปรากฏตัวเลข)
การกระจายตัว	นครพนม สกลนคร มุกดาหาร หนองคาย อุบลราชธานี เลข อุครธานี จันทบุรี สระแก้ว กรุงเทพฯ เป็นต้น

3. กลุ่มภาษาตระกูลจีน-ทิเบต มีจำนวน 11 กลุ่ม

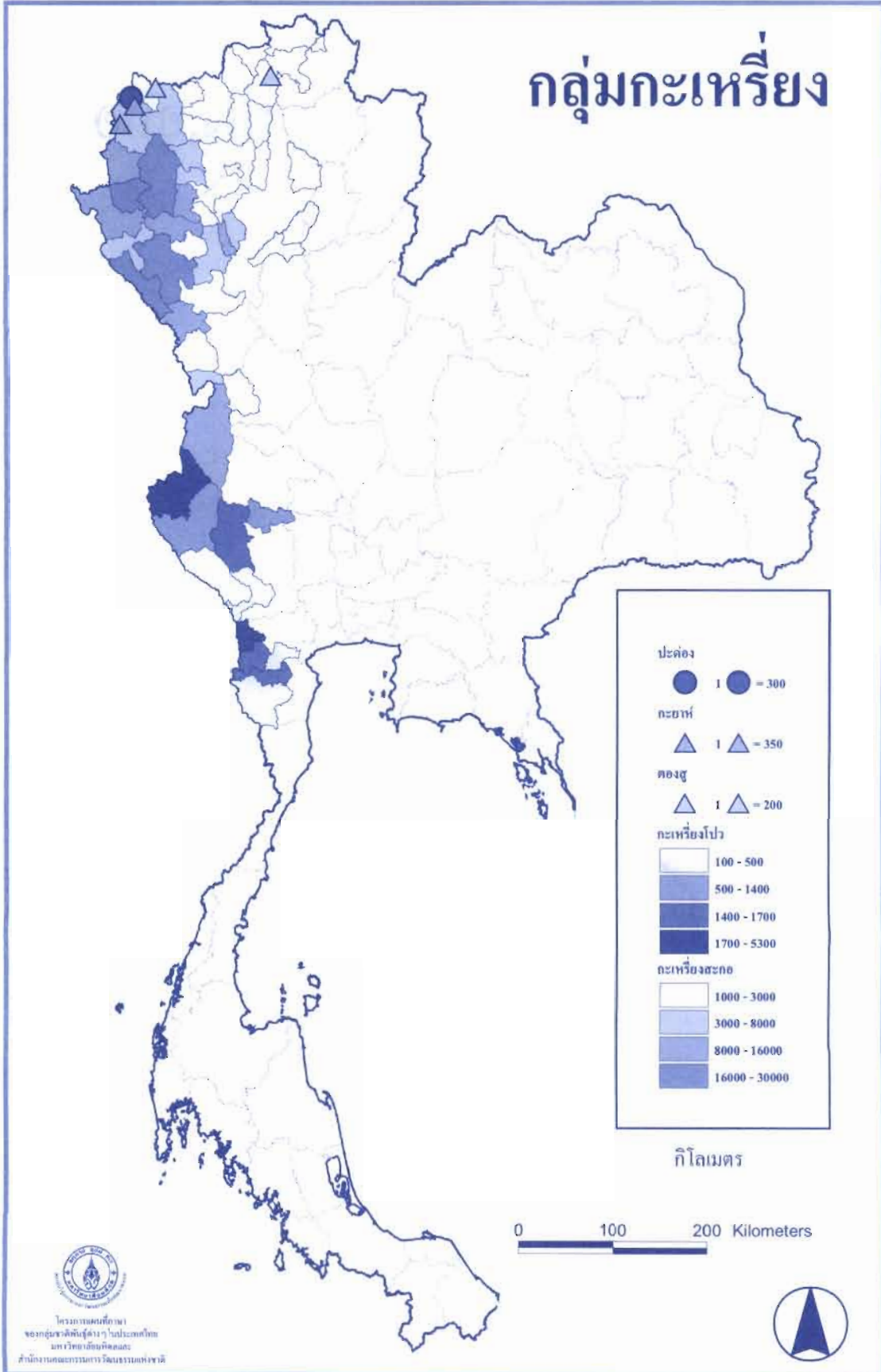
1. ก๋อง (อุก๋อง)	Guong (Ugong)
2. กะเหรี่ยง	Karen
2.1 กะเหรี่ยงสะกอ	Sgaw
2.2 กะเหรี่ยงโปว	Pwo
2.3 กะยา	Kaya
2.4 บเว	Bwe
2.5 ปะโอ	Pa-O
2.6 ปะดอง	Padaung
2.7 กะยอ	Kayo
3. จิงพ้อ/คะฉิ่น	Jingpaw/Kachin
4. จีน (กลุ่มต่างๆ ในเขตเมือง)	Chinese
5. จีนฮ่อ	Yunnannese Chinese
6. บิซู	Bisu
7. พม่า	Burmese
8. ละหู่ (มุเซอ)	Lahu (Muzur)
9. ลีซู (ลีซอ)	Lisu
10. อะข่า (อิก้อ)	Akha
11. อิมปี (มปี, ก้อ, ปะกอ)	Mpi

ทั้งนี้โดยแต่ละกลุ่มยังอาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ อีกด้วย

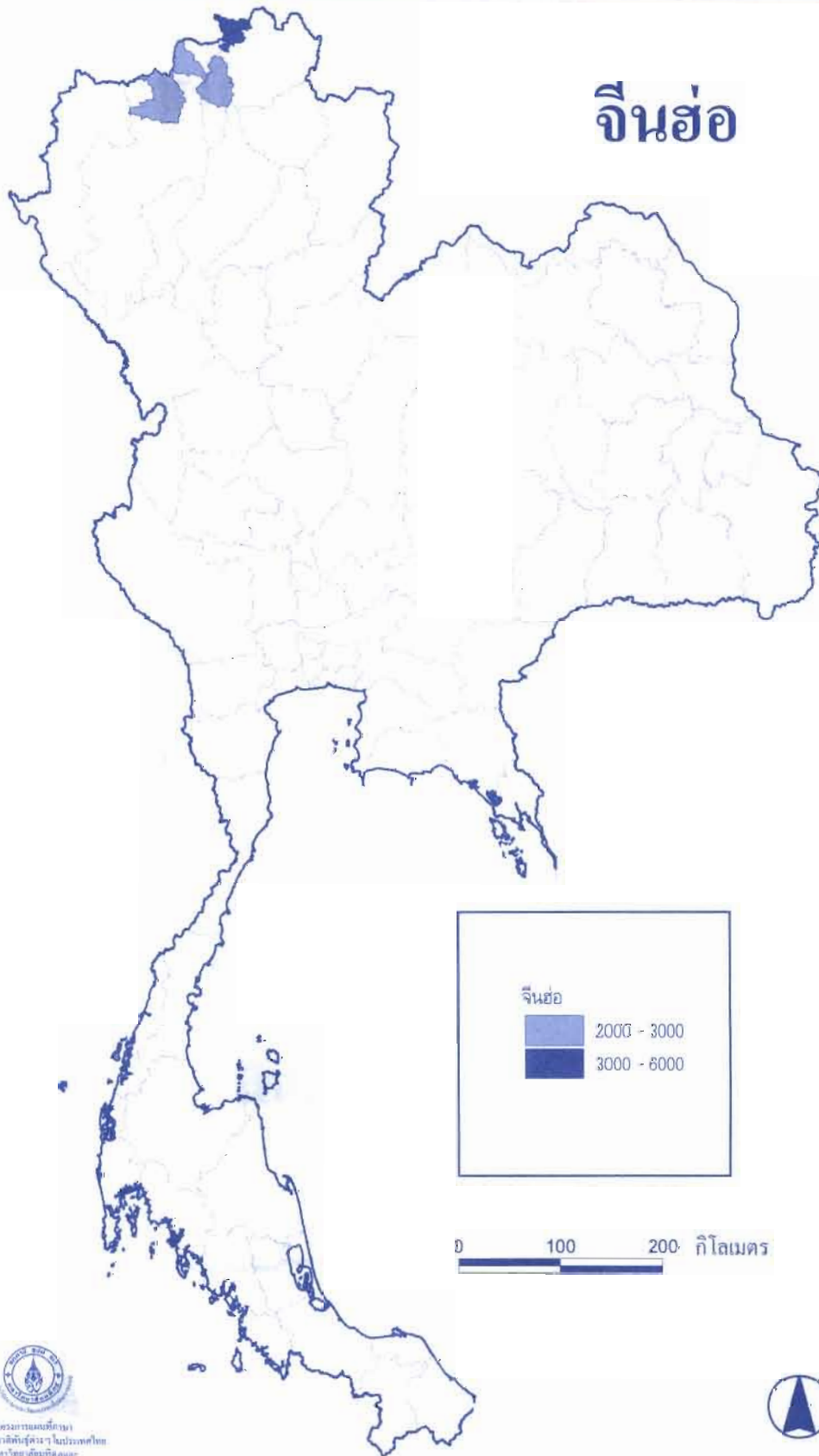
ละว้า(ก๋อง,อุก๋อง)

กลุ่มกะเหรี่ยง

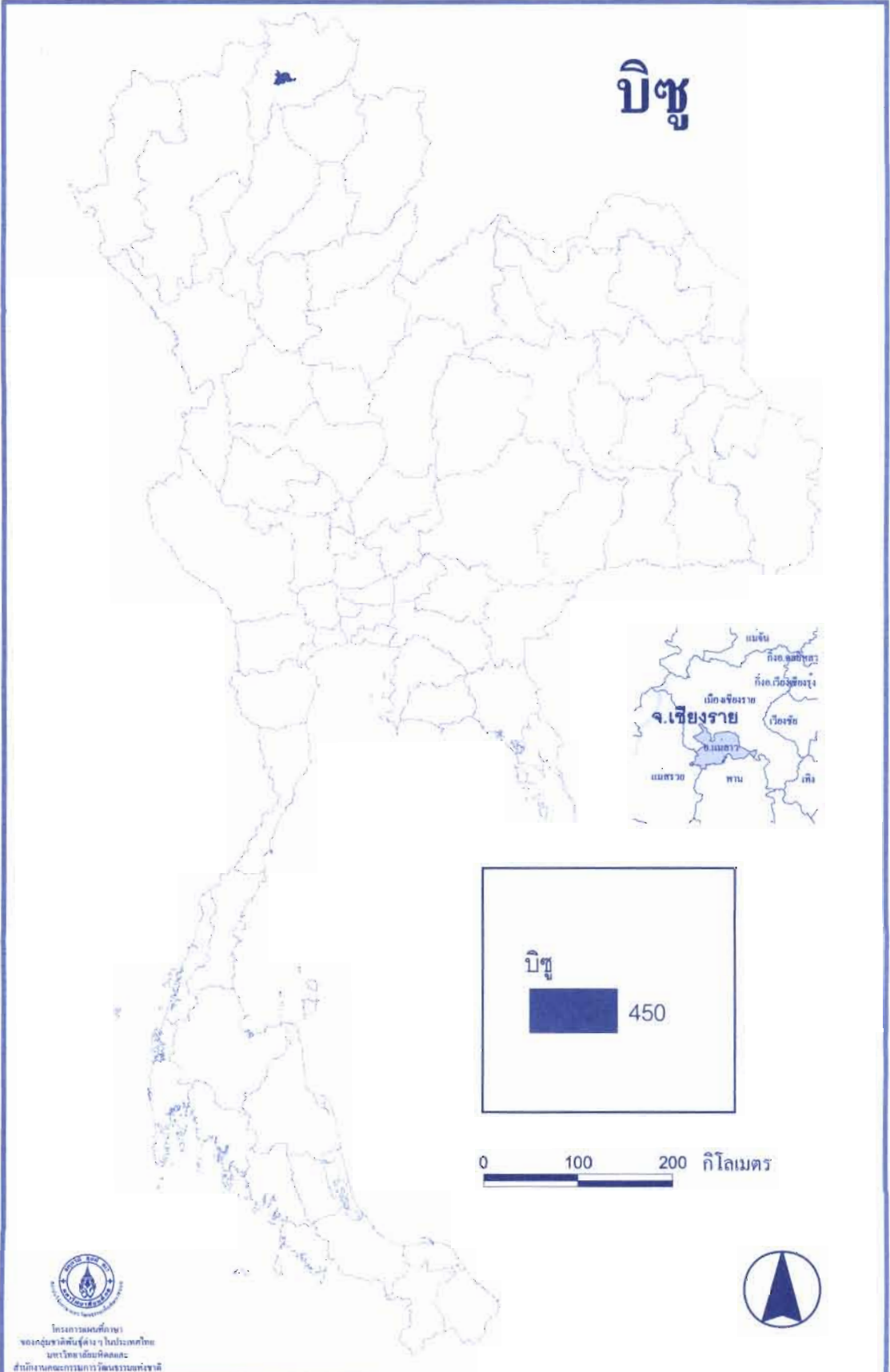
จีนฮ่อ

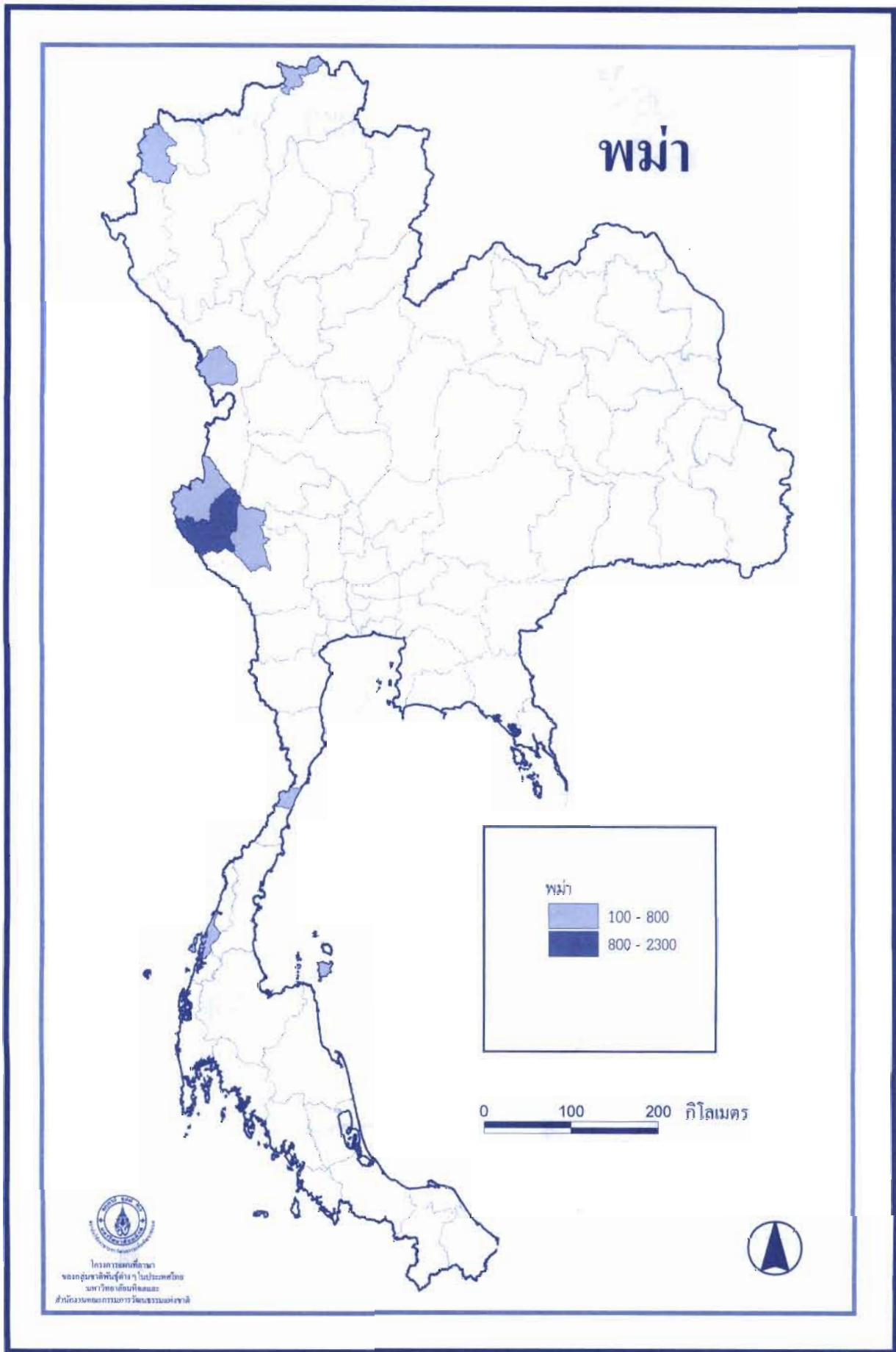
โครงการแผนที่ชนชาติ
ของศูนย์วิจัยศึกษาและพัฒนา
ชาติพันธุ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

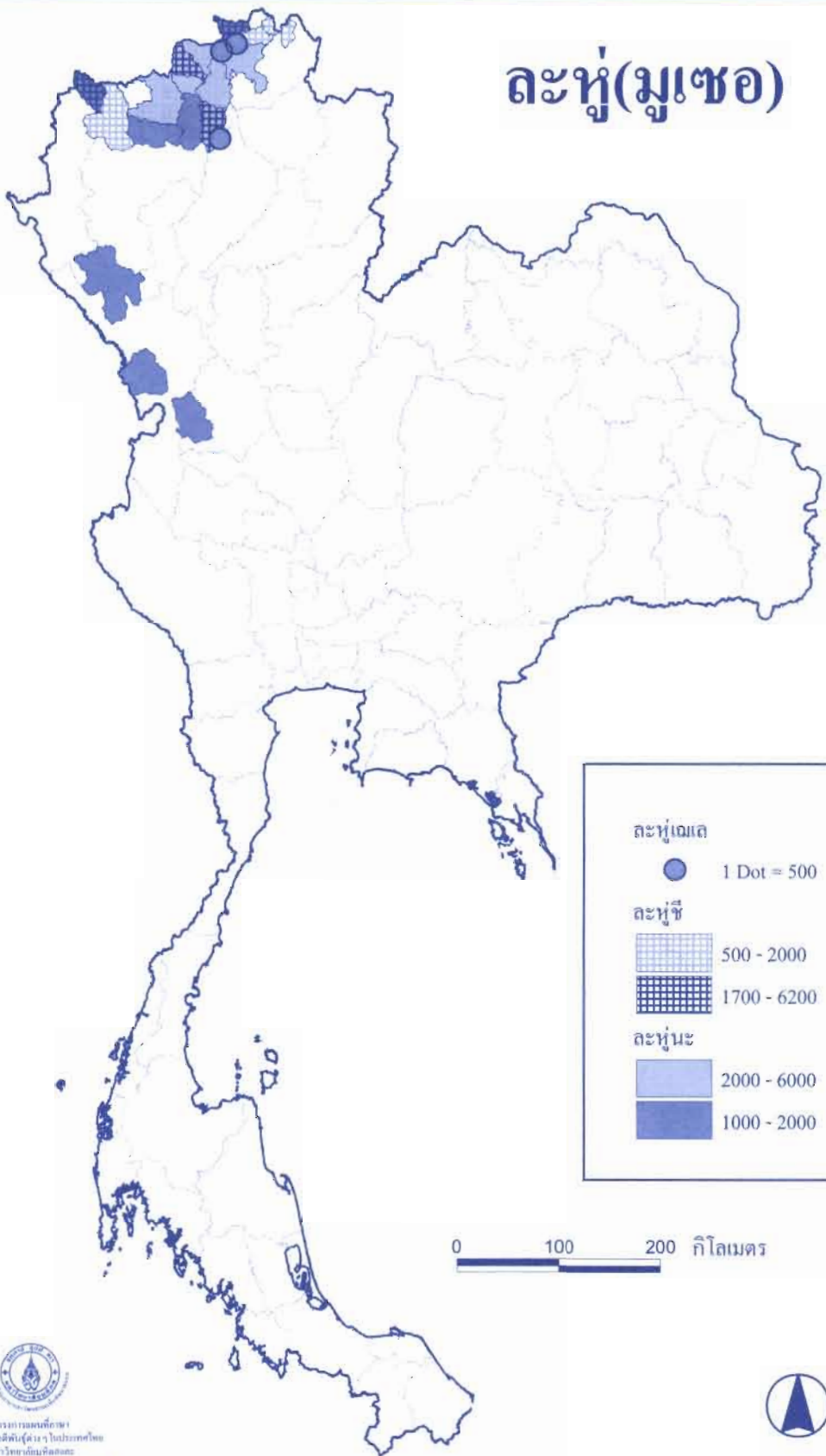
บึง

โครงการแผนที่ทาง
ของศูนย์สารสนเทศฯ ทั่วประเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

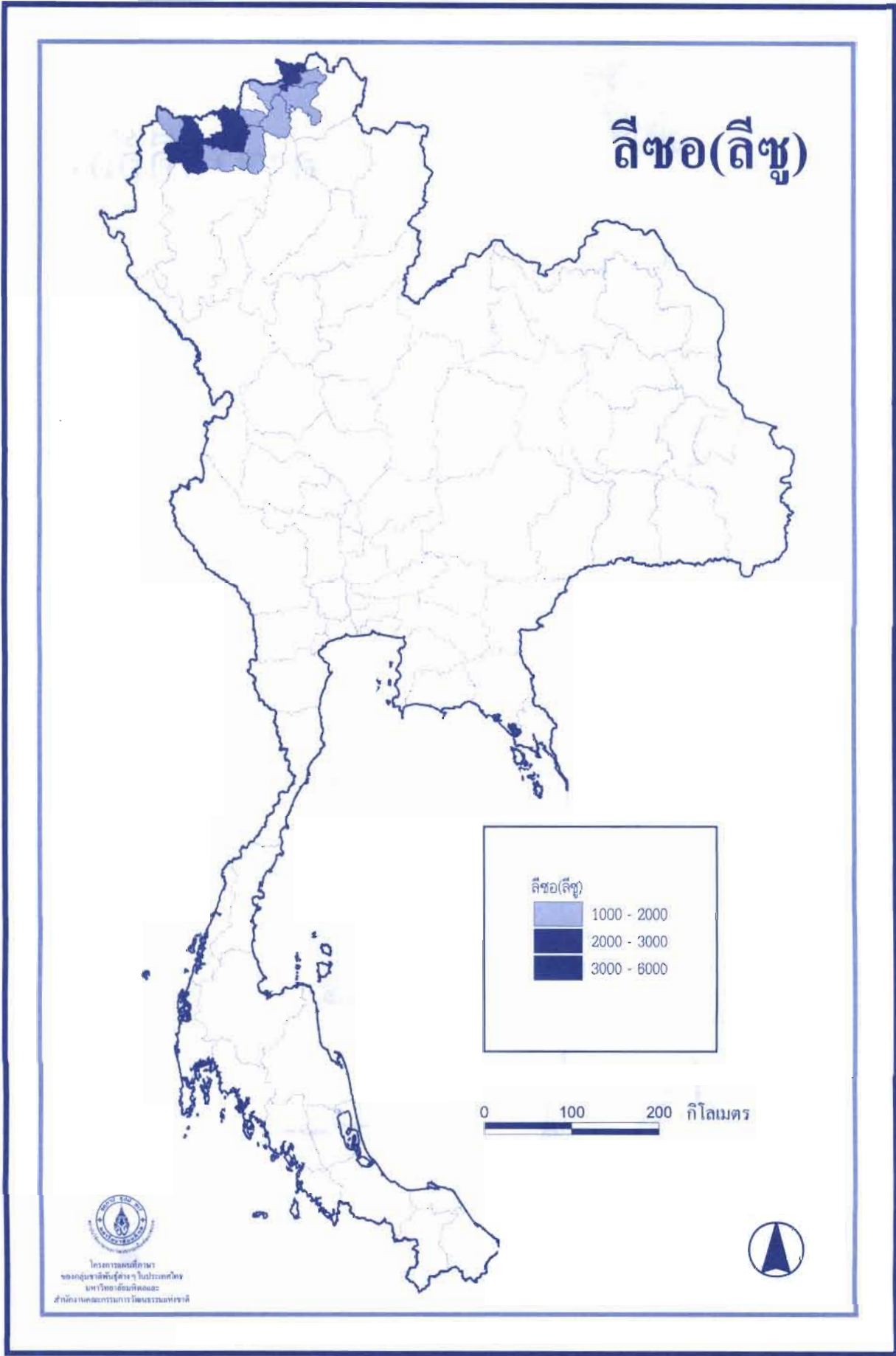

ละหุ่ง(มูเซอ)

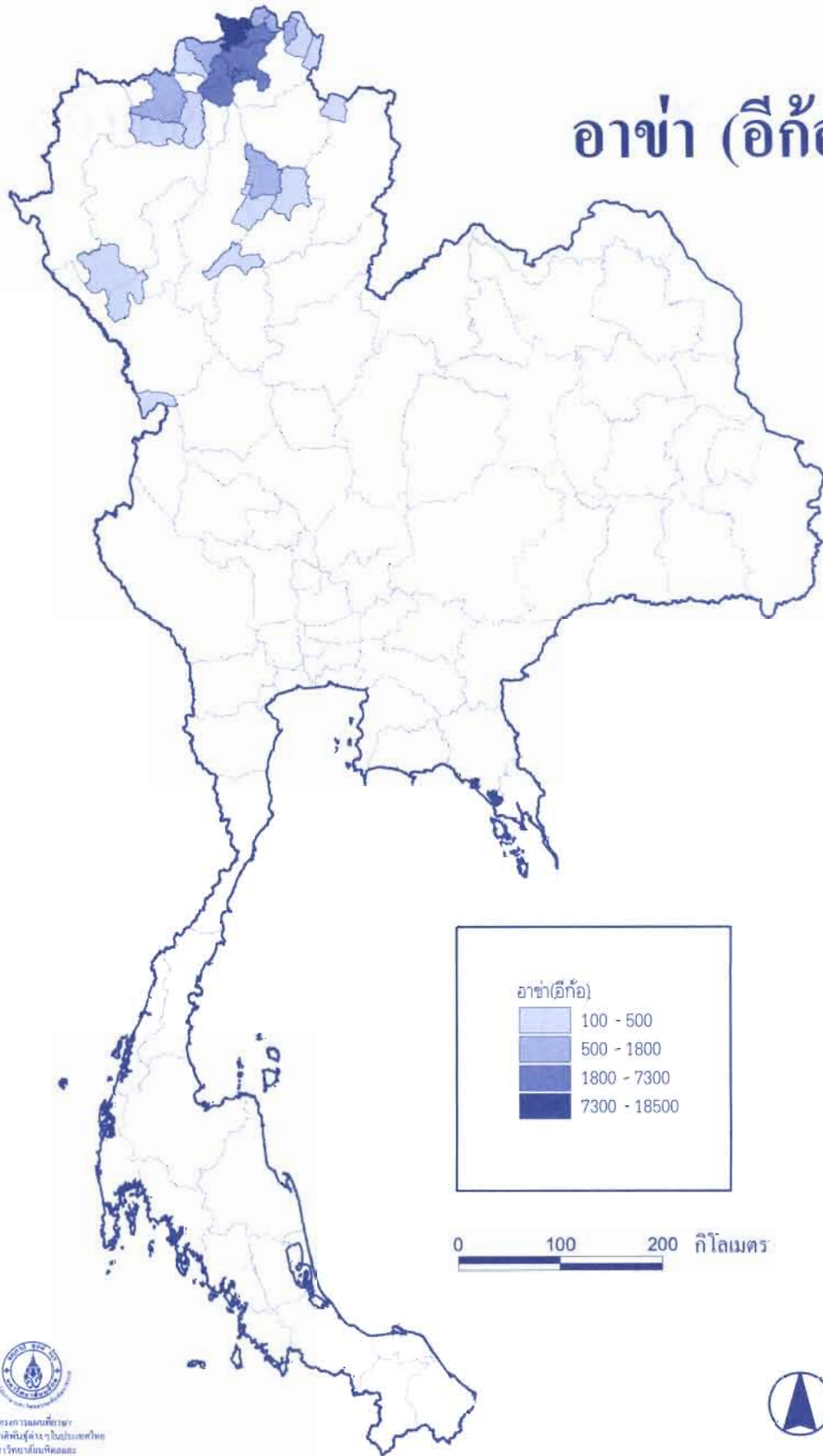

โครงการแผนที่
พจนานุกรมพืชสวนในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สำนักวิจัยและพัฒนาการวิจัยสวนพฤกษศาสตร์

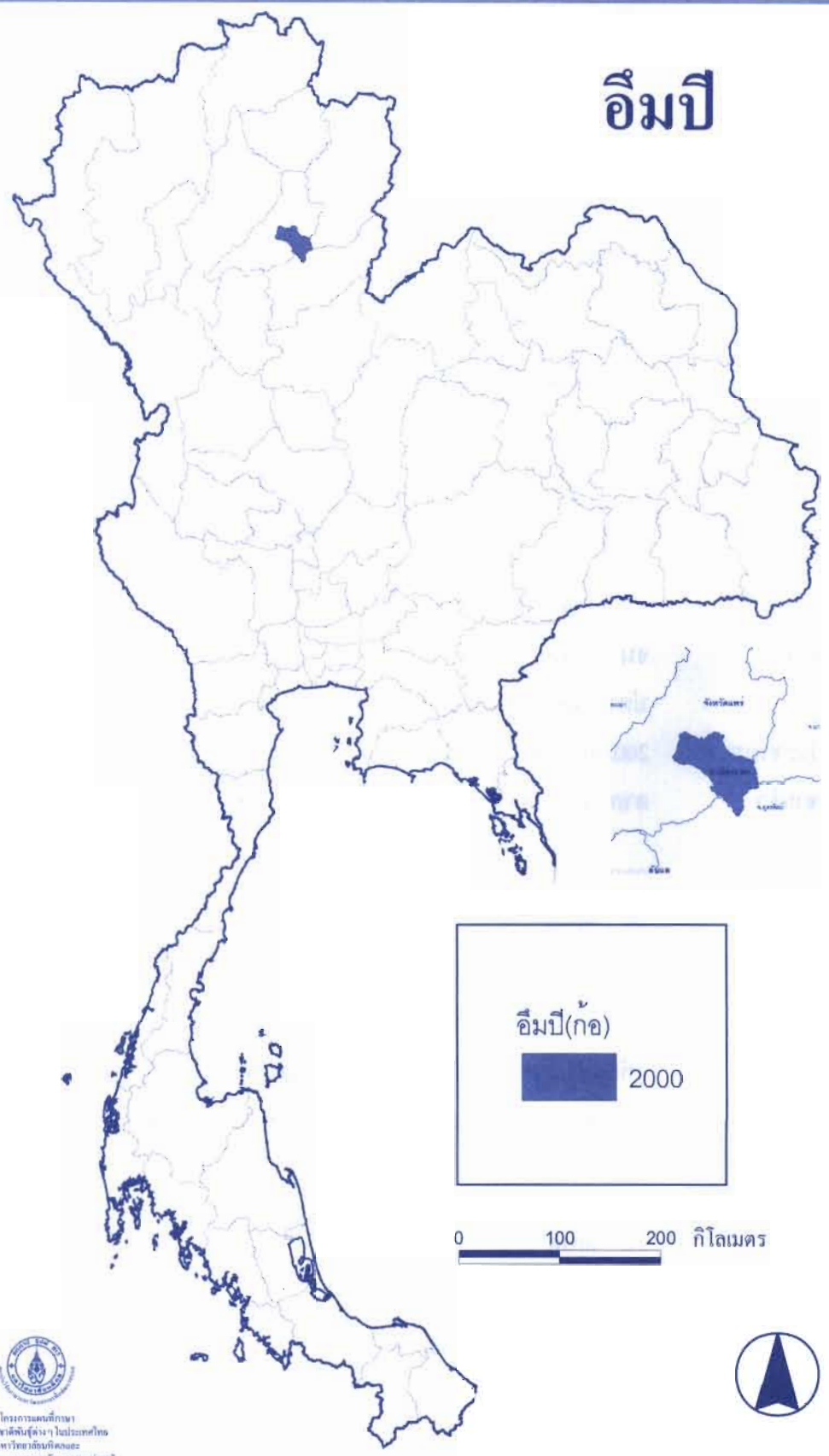
อาชีพ (อีโก้)

โครงการแผนที่อาชีพ
ของสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

อิมปี

โครงการสนับสนุน
ของศูนย์วิจัยน้ำและน้ำประปาไทย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

1. ชื่อ	ก๋อง/อุก๋อง
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ละว้า ลัวะ ก๊อง กว๊อง
จำนวนประชากร	100 – 600 คน
การกระจายตัว	อุทัยธานี สุพรรณบุรี (บ้านละว้าคอกควาย บ้านละว้ากกเชียง บ้านละว้าวังควาย) กาญจนบุรี ⁹
2. ชื่อ	กะเหรี่ยง ¹⁰
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ยาง สะกอ ปกากะญอ โป่ว พล่ง
จำนวนประชากร	350,000 คน
การกระจายตัว	กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก แพร่ แม่ฮ่องสอน
2.1 ชื่อ	กะเหรี่ยงสะกอ
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ปกากะญอ กะหรั่ง ยางขาว
จำนวนประชากร	200,000 คน
การกระจายตัว	ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน กาญจนบุรี ราชบุรี
2.2 ชื่อ	กะเหรี่ยงโปว
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	กะเหรี่ยงโป่ว พล่ง โพล่ง โคล่ว
จำนวนประชากร	50,000 – 100,000 คน
การกระจายตัว	อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กำแพงเพชร ตาก เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย เป็นต้น
2.3 ชื่อ	กะยา
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	กะเหรี่ยงกะยา ยางแดง
จำนวนประชากร	600 คน
การกระจายตัว	แม่ฮ่องสอน

⁹ เครื่องหมาย ? หมายถึงมีรายงานที่เคยมีอยู่ในปัจจุบันไม่ยืนยัน

¹⁰ ชื่อนี้มักใช้รวมเรียกหมายถึง กะเหรี่ยงสะกอและโปว

2.4 ชื่อ	ปะดอง
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	กะยั้น กะเหรี่ยงกะยอ
จำนวนประชากร	300 คน
การกระจายตัว	แม่ฮ่องสอน
3. ชื่อ	จิงพ้อ (คะฉิ่น)
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ถั่วะ
การกระจายตัว	เชียงใหม่ (อำเภอเชียงดาว)
4. ชื่อ	จีน
ตระกูลภาษา	จีน-ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	เจ๊ก
การกระจายตัว	ทั่วทุกจังหวัด โดยเฉพาะในเขตเมือง/ตลาด (งานวิจัยนี้ไม่ครอบคลุม)
5. ชื่อ	จีนฮ่อ
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ฮ่อ จีนชุนนาน
จำนวนประชากร	200,000 คน
การกระจายตัว	เชียงราย เชียงใหม่ เป็นต้น
6. ชื่อ	บิซู
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	มบิซู มิบิซู
จำนวนประชากร	500 คน
การกระจายตัว	เชียงราย
7. ชื่อ	พม่า
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	เมียนมา
การกระจายตัว	ระนอง กาญจนบุรี ตาก เชียงราย

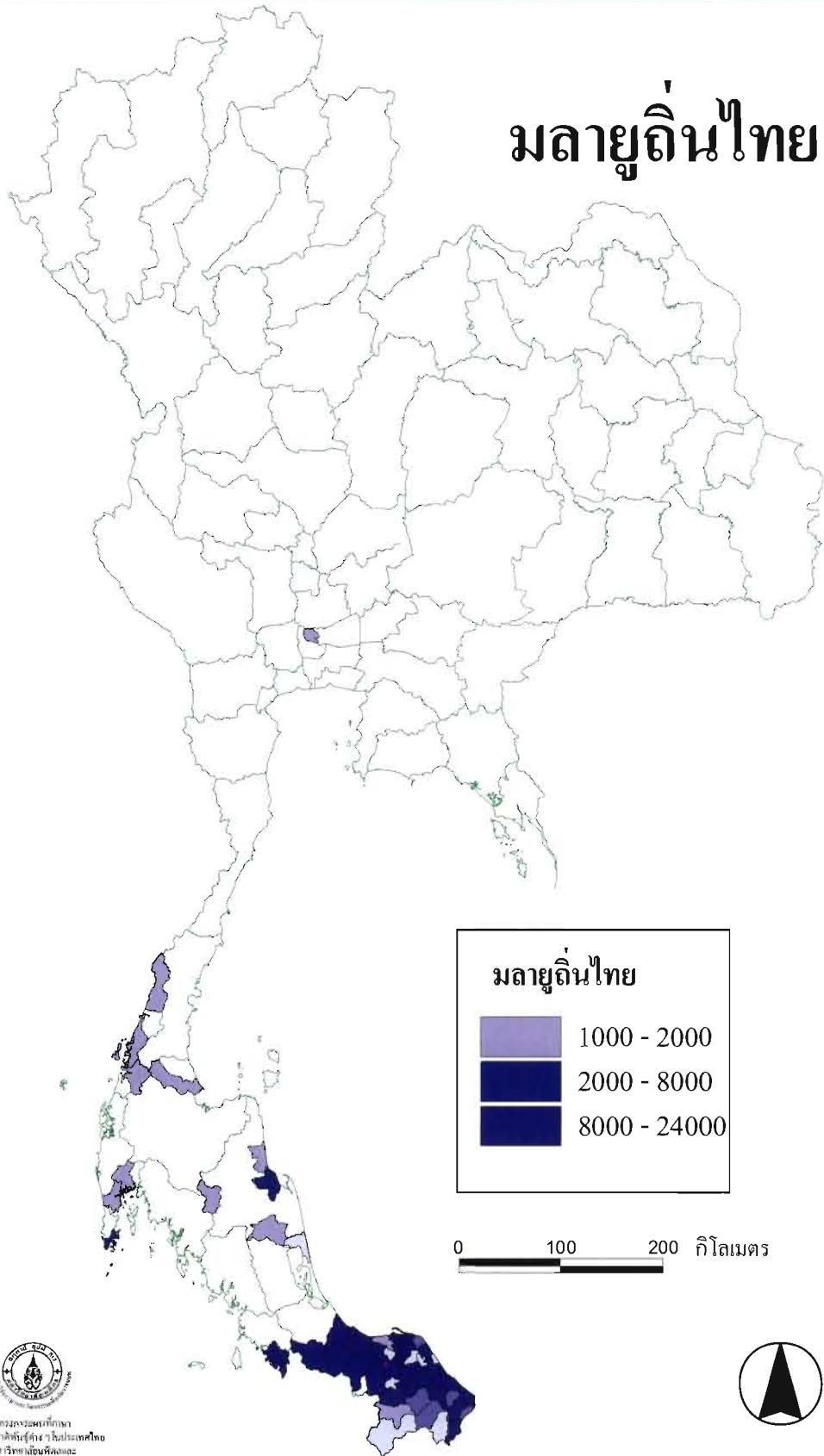
8. ชื่อ	ละหู่ (มุเซอ)
ตระกูลภาษา	ทิเบต - พม่า
ชื่ออื่นๆ	ละหู่ณะ ละหู่ญี่ ละหู่เฉแล มุเซอร์ดำ มุเซอร์แดง มุเซอร์เหลือง ลาฮูลอยเหย
จำนวนประชากร	80,000 คน
การกระจายตัว	กำแพงเพชร เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง พะเยา น่าน ดาก เพชรบูรณ์
9. ชื่อ	ลีซุ
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ลีซอ แซ่ลีซอ เลอเซอ เขายิน
จำนวนประชากร	30,000 คน
การกระจายตัว	เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ดาก สุโขทัย กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ ลำปาง พะเยา แพร่
10. ชื่อ	อะข่า/อีก้อ
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ก้อ ข่าก้อ
จำนวนประชากร	50,000 คน
การกระจายตัว	เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง พะเยา แพร่ ดาก เพชรบูรณ์ เป็นต้น
11. ชื่อ	อิมปี
ตระกูลภาษา	จีน - ทิเบต
ชื่ออื่นๆ	ก้อ, มะปี
จำนวนประชากร	1,500 คน
การกระจายตัว	แพร่, น่าน

4. กลุ่มภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน (มาลาโยโพลีเนเซียน) มีจำนวน 3 กลุ่ม

1. มลายูถิ่นไทย	Melayu/Nayu/Yawi
2. มอเกิ่น (มอเกลิน)	Moken/Moklen
3. อูรักละโว้ย	Urak Lawoy

1. ชื่อ	มลายูถิ่นไทย
ตระกูลภาษา	ออสโตรเนเซียน
ชื่ออื่นๆ	ยาวิ นายู ภาษาแขก มาเลย์ มาเลย์ถิ่นไทย มลายูปัตตานี
จำนวนประชากร	900,000 คน
การกระจายตัว	ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลา นครศรีธรรมราช กระบี่ ภูเก็ต และจังหวัด ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี เป็นต้น
2. ชื่อ	มอเกิ่น/มอเกลิน
ตระกูลภาษา	ออสโตรเนเซียน
ชื่ออื่นๆ	มอเกิ่น มอเกลิน มอแกน ชาวเล ชวน้ำ ไทยไม้ม
จำนวนประชากร	1,000 คน
การกระจายตัว	ภูเก็ต พังงา กระบี่ เป็นต้น
3. ชื่อ	อูรักละโว้ย
ตระกูลภาษา	ออสโตรเนเซียน
ชื่ออื่นๆ	ชาวเล ชวน้ำ ไทยใหม่
จำนวนประชากร	3,000 คน
การกระจายตัว	ภูเก็ต หมู่เกาะลันตา สตูล (และชายฝั่งทะเลทางตะวันตกของภาคใต้ของ ประเทศไทย)

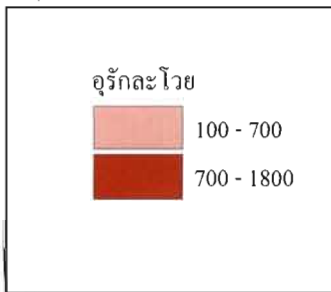
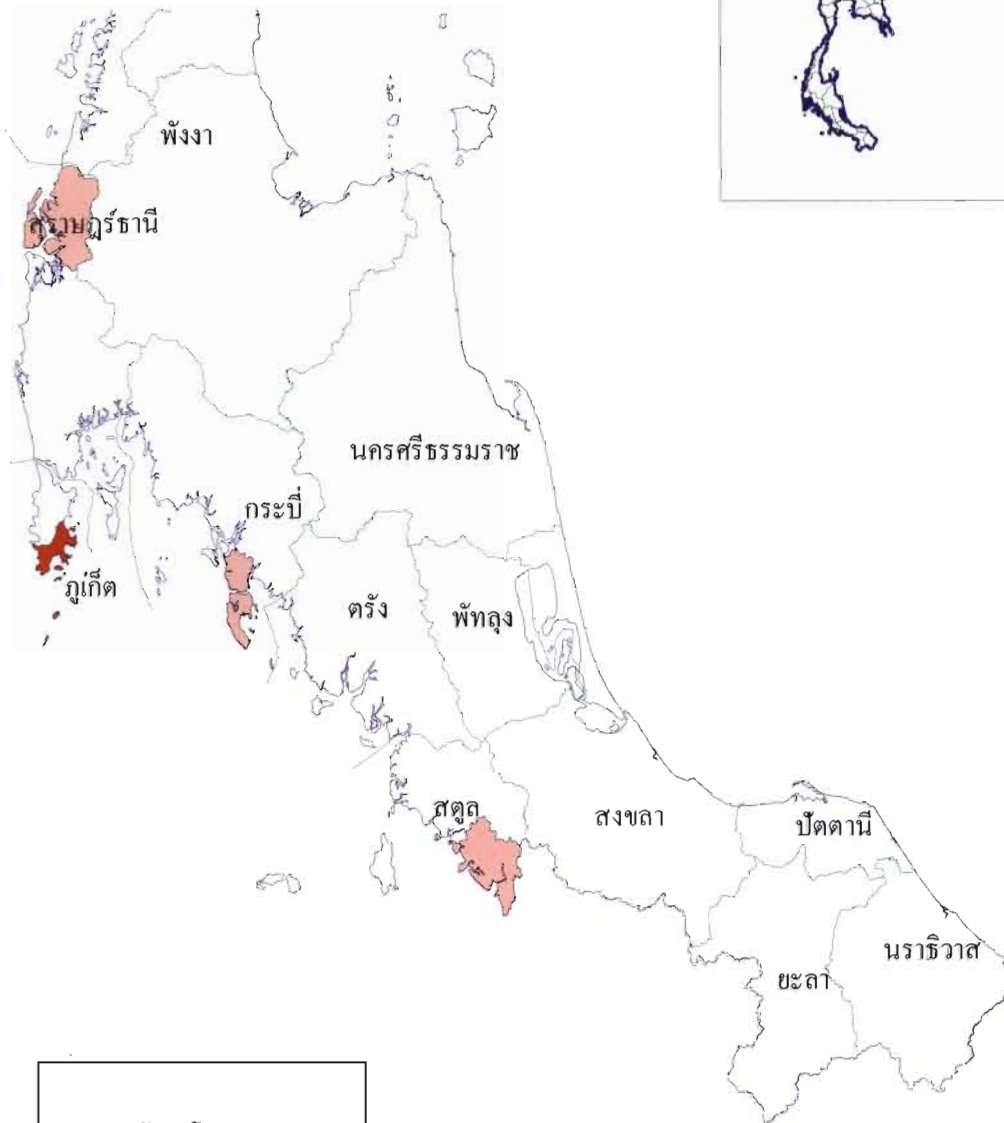
มลายูถิ่นไทย

โครงการแผนที่ทาง
ของมลายูถิ่นไทย (ต่าง ๆ ในประเทศไทย)
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

อุรฺกละโวย

0 100 200 กิโลเมตร

โครงการพัฒนาระบบ
ข้อมูลชาติพันธุ์ด้วยจีโนมในประเทศไทย
399 ราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

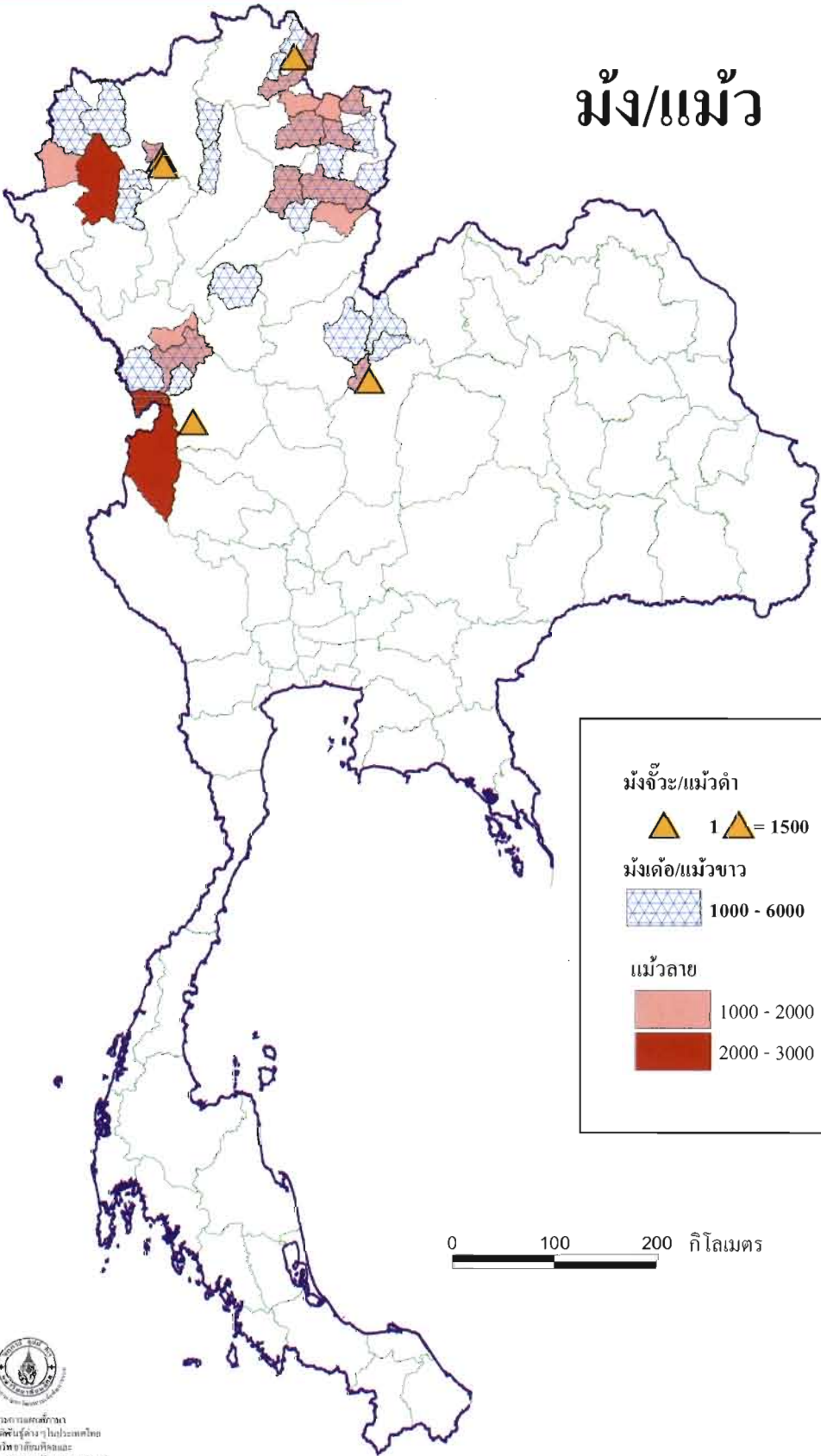

5. กลุ่มภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน มีจำนวน 2 กลุ่ม

1. ม้ง (ม้งดำ, ม้งขาว)	Hmong (Meo)
2. เมี่ยน (เย้า)	Mien (Yao)

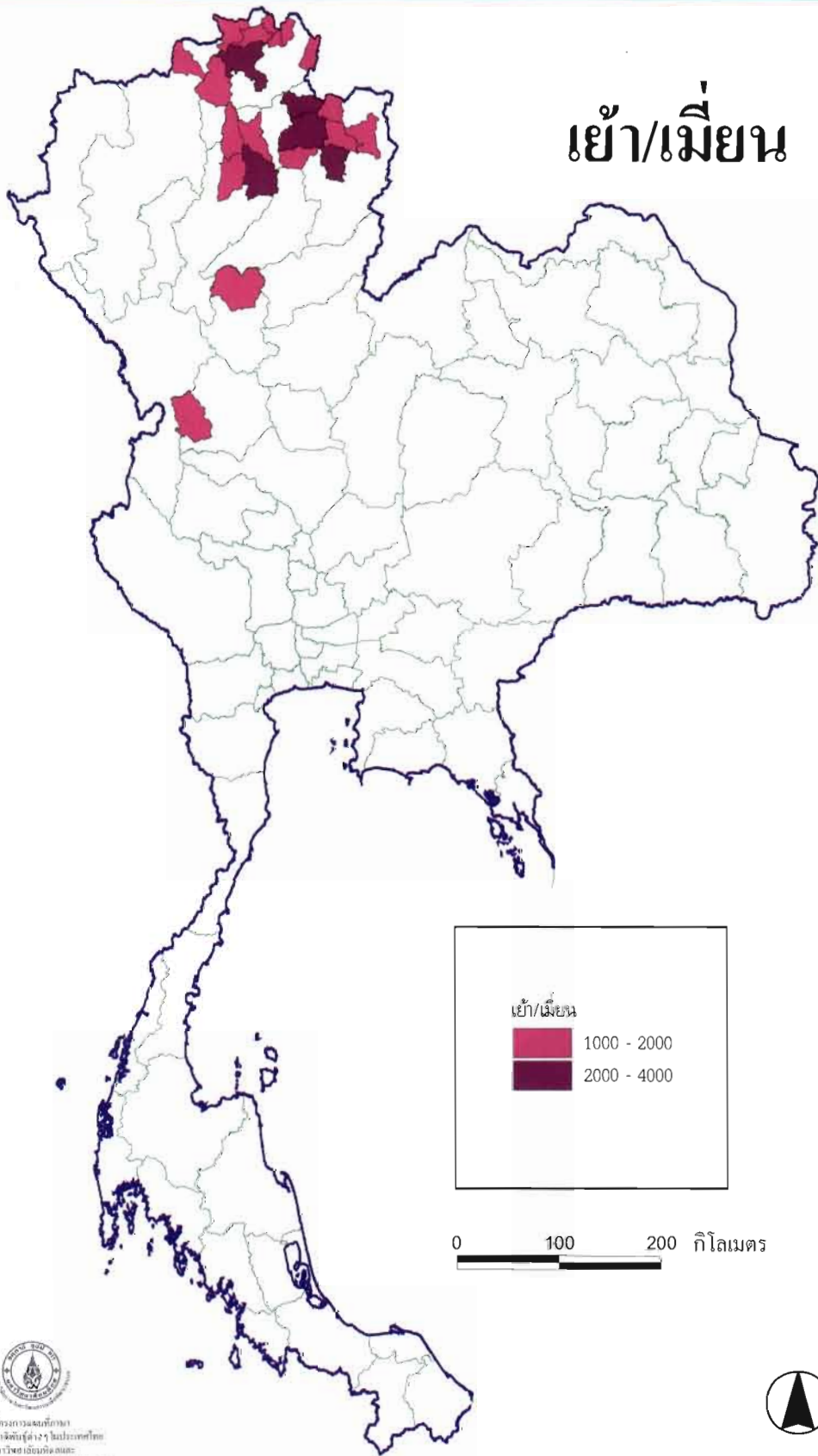
1. ชื่อ	ม้ง (แม่่ว)
ตระกูลภาษา	ม้ง-เมี่ยน
ชื่ออื่นๆ	-
จำนวนประชากร	150,000 คน
การกระจายตัว	กำแพงเพชร เชียงใหม่, เชียงราย, แม่ฮ่องสอน ลำปาง พะเยา สุโขทัย ดาก น่าน แพร่ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ เป็นต้น
1.1 ชื่อ	ม้งขาว
ตระกูลภาษา	ม้ง-เมี่ยน
ชื่ออื่นๆ	ม้ง แม่่ว ม้งเดี้ยว ม้งขาว
จำนวนประชากร	25,000 – 30,000 คน
การกระจายตัว	เพชรบูรณ์ ดาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ น่าน เชียงราย พิษณุโลก เลย สุโขทัย กำแพงเพชร แพร่ พะเยา อุตรดิตถ์ ลำปาง
1.2 ชื่อ	ม้งเขียว/ม้งดำ
ตระกูลภาษา	ม้ง - เมี่ยน
ชื่ออื่นๆ	ม้ง แม่่ว ม้ง(น)จื้อ ม้งเขียว ม้งน้ำเงิน ม้งลาย ม้งดำ ม้งดอก
จำนวนประชากร	33,000 คน
การกระจายตัว	ดาก น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เพชรบูรณ์ เชียงราย พะเยา แพร่ เลย สุโขทัย กำแพงเพชร อุทัยธานี
2. ชื่อ	เมี่ยน (เย้า)
ตระกูลภาษา	ม้ง - เมี่ยน
ชื่ออื่นๆ	เมี่ยน อิวเมี่ยน อิวเมี่ยน เย้า
จำนวนประชากร	40,000 คน
การกระจายตัว	เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง ดาก กำแพงเพชร น่าน สุโขทัย เพชรบูรณ์

มั่ง/แม่ั่ว

โครงการพัฒนาระบบ
ข้อมูลฐานข้อมูลสินค้าเกษตร
ภาคเกษตรกรรมและ
ส่วนกลางของกรมการเกษตรและ
สหกรณ์

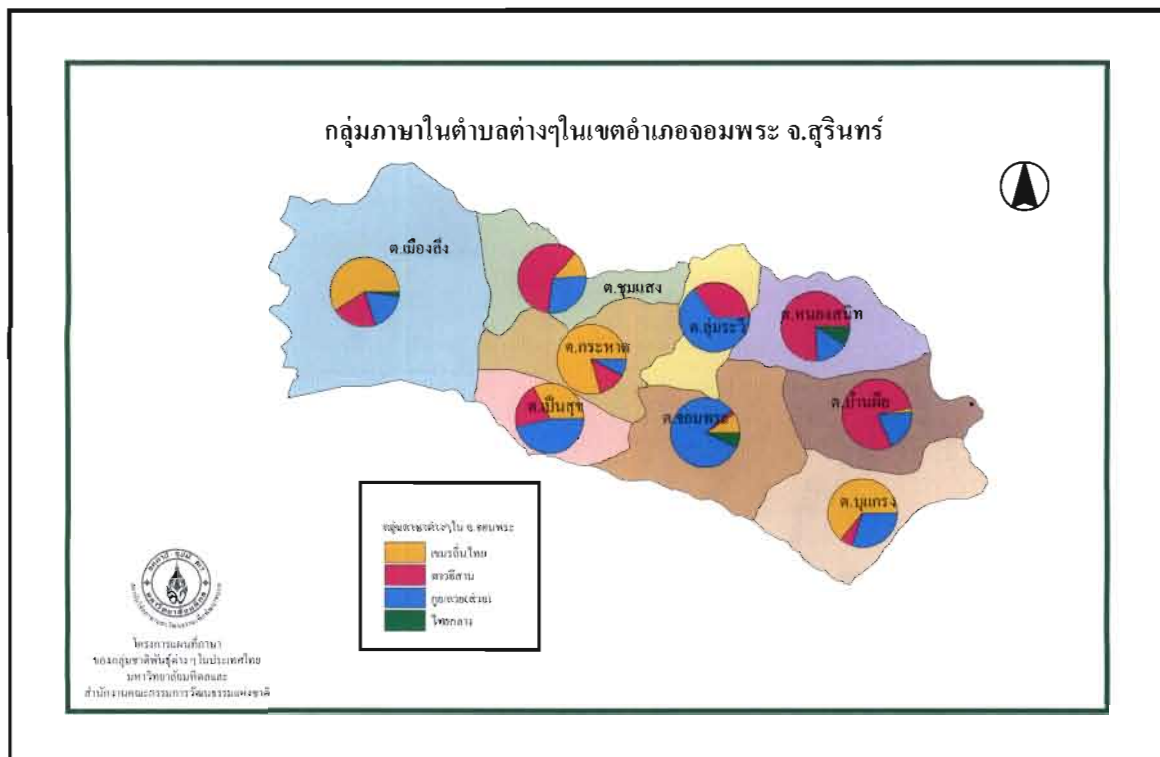
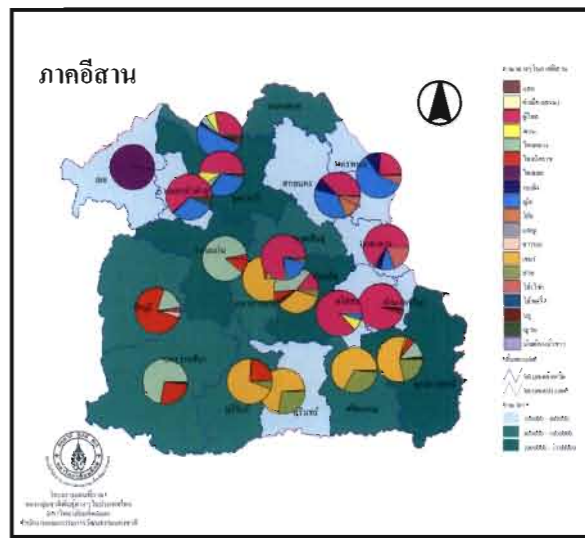
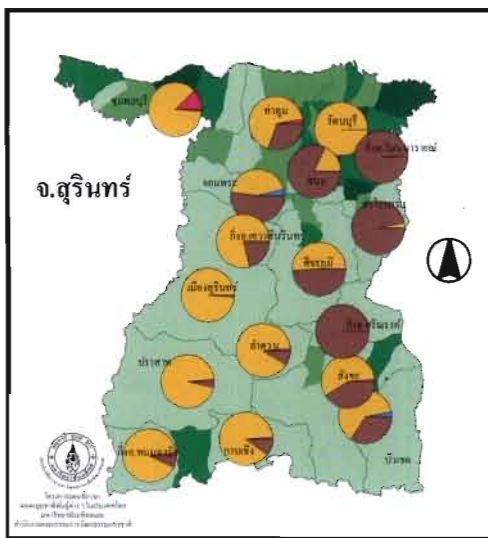
เข้า/เมียน

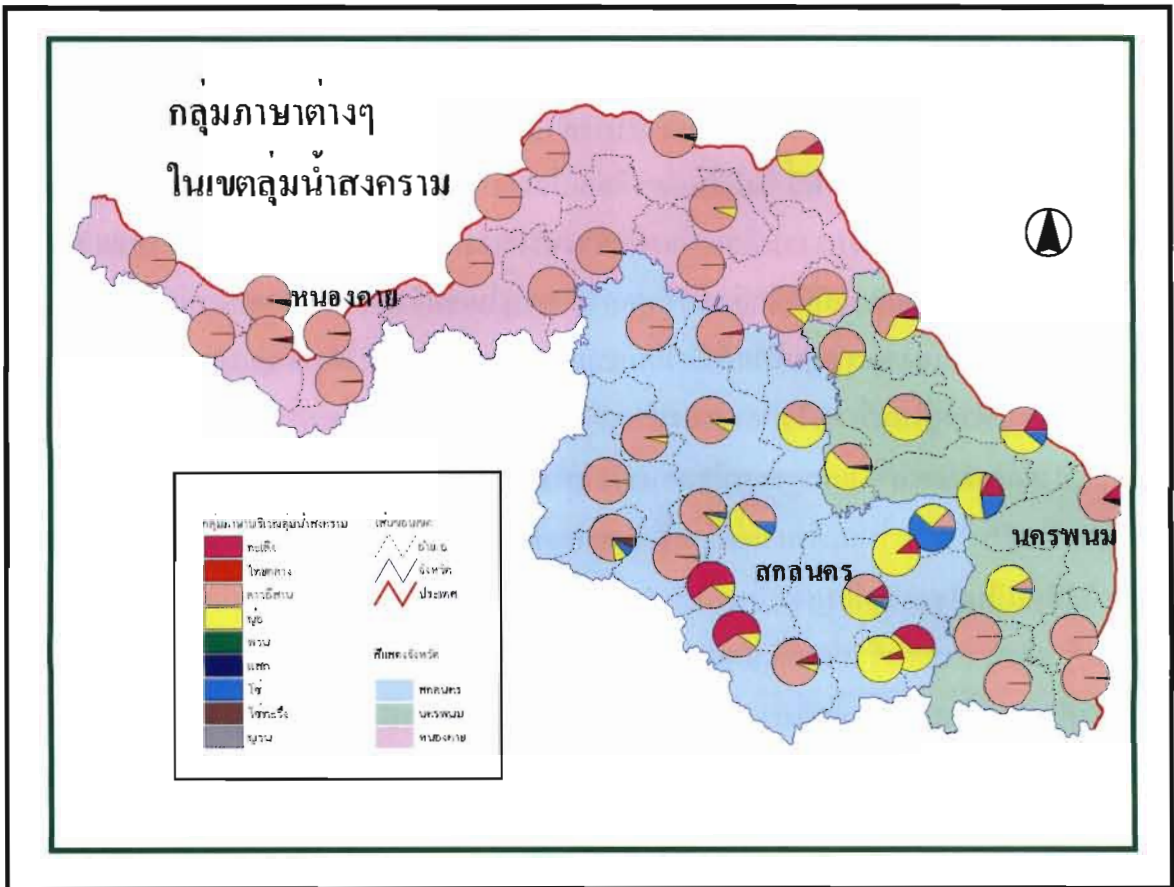
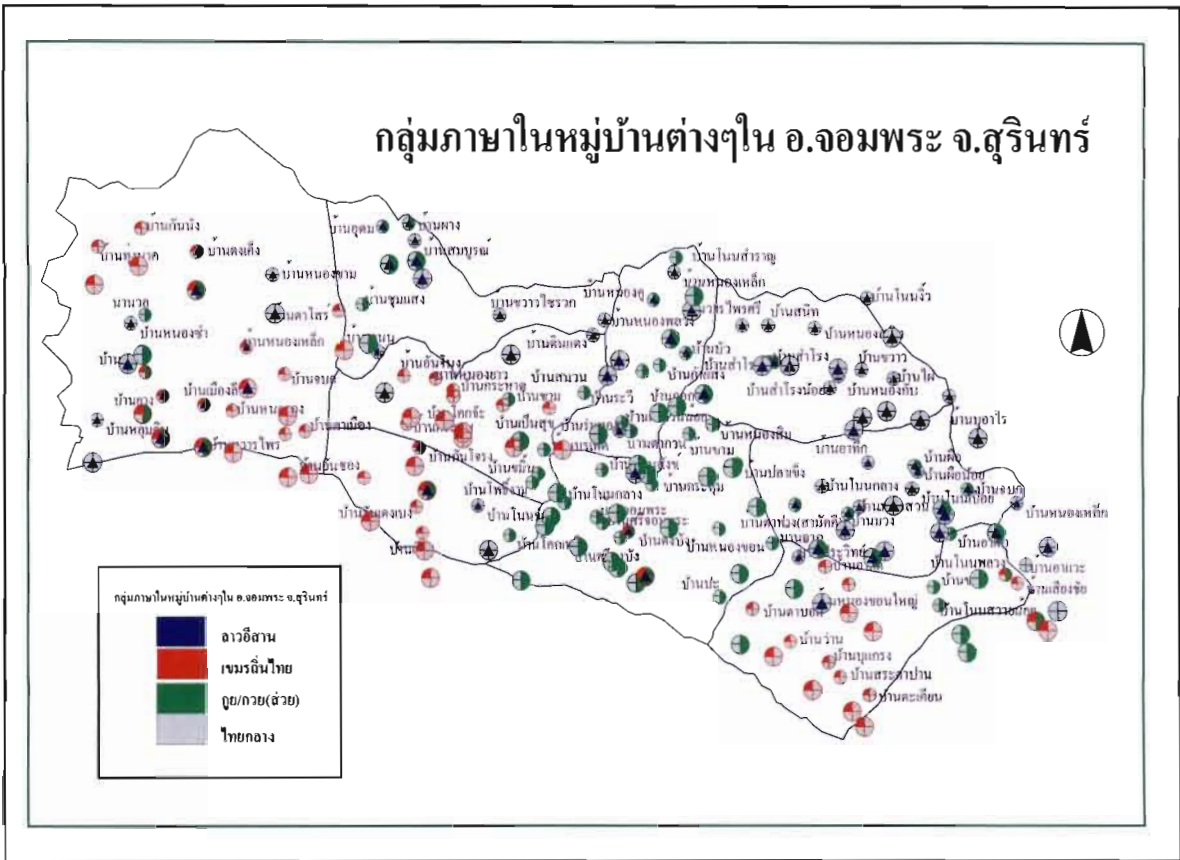

สำนักงานสถิติแห่งชาติ
แหล่งข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในประเทศไทย
สาขาวิชา เศรษฐกิจและสังคม
ดำเนินการจัดทำและเผยแพร่โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3.2 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และการปกครอง ในการเสนอผลงานวิจัยในครั้งนี้แสดงผลการศึกษาและชาติพันธุ์ ในรูปของแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่างๆ ในระดับประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และระดับหมู่บ้าน โดยที่ในระดับตำบลและหมู่บ้านจะเสนอแผนที่พอเป็นตัวอย่าง เพื่อแสดงการกระจายของภาษาในหมู่บ้านต่างๆ ในเขตตำบลต่างๆ ของอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ในภาคอีสาน รวมทั้งการกระจายของภาษาต่างๆ ในเขตลุ่มน้ำสงคราม เป็นต้น สำหรับแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และการปกครองจะแสดงแผนที่ในระดับภาคทั้งสี่ภาค ได้แก่ ภาคอีสาน ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และการกระจายของภาษาต่างๆ ในแต่ละจังหวัดของแต่ละภาค ทั้ง 76 จังหวัด

3.2.1 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคอีสาน

ประชากรในเขตภาคอีสานมีทั้งสิ้นกว่า 20 ล้านคน พื้นที่ภาคอีสานครอบคลุม 19 จังหวัด หรือ 1 ใน 3 ของประเทศ มีจำนวนหมู่บ้านกว่าสองหมื่นหมู่บ้าน พื้นที่เป็นที่ราบสูงเรียกว่า “ที่ราบสูงโคราช” ดินแดนนี้เป็นดินแดนของอารยธรรมมาแต่โบราณ ดังจะเห็นได้จากการค้นพบโครงกระดูกและเครื่องใช้ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี พบศิลาจารึกภาษามอญและเขมร รวมทั้งสิ่งก่อสร้างในอารยธรรมเขมรเป็นจำนวนมากในหลายพื้นที่ จากแผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่างๆ ในภาคอีสาน จะเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 73 หรือประมาณกว่าสิบล้านคนพูดภาษาลาวอีสาน ซึ่งเป็นภาษากลางของภาคอีสาน โดยพบพูดในทั้ง 19 จังหวัด แต่พูดหนาแน่นในเขตอีสานตอนบน ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้พูดภาษาอื่นๆ อีกถึงกว่า 20 ภาษา

พื้นที่ภาคอีสานแบ่งออกเป็นอีสานตอนบนหรืออีสานเหนือและอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ ลักษณะของกลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ในเขตดังกล่าวแตกต่างกัน กล่าวคือ อีสานใต้ซึ่งอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำชี-มูล ประกอบไปด้วย 9 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ โยธาธร ชัยภูมิ และร้อยเอ็ด เป็นเขตของกลุ่มชนที่พูดภาษามอญ-เขมร ตระกูลออสโตรเอเชียติกเป็นส่วนใหญ่ โดยมีผู้พูดภาษาเขมรถิ่นไทยจำนวนถึงกว่าหนึ่งล้านสี่แสนคน หรือประมาณร้อยละ 13 กระจายตัวอยู่ใน 8 จังหวัดในภาคอีสาน มีผู้พูดภาษาเขมรหนาแน่นในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ นอกจากนี้กลุ่มเขมรถิ่นไทยยังพบในอีก 4 จังหวัดภาคกลางตะวันออกซึ่งเป็นดินแดนที่ต่อเนื่องกับภาคอีสาน ได้แก่ สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี ภาษามอญ-เขมรอื่นๆ ที่อยู่ในบริเวณอีสานใต้เช่นเดียวกัน ได้แก่ ภาษากูย/กวย (ส่วย) จำนวนกว่าสี่แสนคนหรือกว่าร้อยละ 2 พบใน 9 จังหวัด และภาษาญ้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษากูย/กวย มีจำนวนประมาณหนึ่งหมื่นคน ภาษาเหล่านี้บางส่วนมีประวัติการอพยพมาจากฝั่งลาว แต่จำนวนมากน่าจะเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของพื้นที่นี้ ซึ่งมีดินแดนที่ต่อเนื่องกับประเทศกัมพูชา สายภาษาและวัฒนธรรมในบริเวณนี้เป็นสายภาษาและวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องกันข้ามพรมแดนประเทศ เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรฟูนันและเจนละในอดีตกาล นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนที่พูดภาษามอญในเขตจังหวัดนครราชสีมาประมาณพันกว่าคน มีประวัติว่ามาจากประเทศพม่า กลุ่มที่ใกล้เคียงกับภาษามอญอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่กลุ่มญ้อหรือชวบนหรือคนคง ซึ่งกระจายตัวอยู่ในบริเวณใจกลางของประเทศ คือ บริเวณรอยต่อของภาคอีสาน (นครราชสีมาและชัยภูมิ) กับภาคกลาง (ลพบุรี) และภาคเหนือตอนล่าง (เพชรบูรณ์) จำนวนประชากรมีประมาณ 4,000-7,000 คนกระจายตัวอยู่ใน 20 กว่าหมู่บ้าน แต่ความรู้และความสามารถในการพูดแตกต่างกันไปเป็นอย่างมาก ผู้ที่พูดภาษาได้ดีจะเป็นผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ บริเวณที่มีผู้พูดภาษาญ้อหรือชวบนหนาแน่นอยู่ในเขตจังหวัดชัยภูมิ จากการศึกษาด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Diffloth 1984) ได้พบว่าภาษาพูดปัจจุบันของคนญ้อหรือชวบนมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษามอญ โบราณที่ปรากฏในจารึกสมัยทวารวดีจนนับได้ว่าเป็นภาษาเดียวกัน จึงมีข้อสันนิษฐานว่าชนกลุ่มนี้น่าจะเป็นกลุ่มชนที่สืบเนื่องมาจากคนที่พูดภาษามอญในสมัยทวารวดีกว่า 2,000 ปีมาแล้ว ที่ยังหลงเหลือในเขตป่าเขาชายขอบที่ราบสูงโคราช ส่วนภาษามอญปัจจุบันแม้จะนั้นมีลักษณะใกล้เคียงกัน จัดอยู่ในกลุ่มภาษาสาขาย่อยเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกัน นับว่าเป็นคนละภาษา กลุ่มคนที่พูด

ภาษาตระกูลไทในเขตอีสานใต้ กลุ่มใหญ่ได้แก่กลุ่มไทยโคราชหรือไทยเบ็ง ไทยเค็ง พูดกันหนาแน่นในเขต นครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง เช่น บุรีรัมย์ ชัยภูมิ เป็นต้น (รวมทั้งในเขตพื้นที่ภาคกลางที่ต่อเนื่องกับภาค อีสาน เช่น ลพบุรี และฉะเชิงเทรา เป็นต้น) ในเขตภาคอีสานมีจำนวนถึงเกือบหกแสนคน หรือประมาณร้อยละ 3.3 พบกระจายใน 12 จังหวัด ภาษาไทยโคราชมีลักษณะเป็นภาษาไทยกลางที่มีลักษณะเฉพาะของคน กำเนิดยังไม่แน่ชัด มีข้อสันนิษฐานว่าอาจเป็นภาษาใหม่ที่เกิดจากการที่กลุ่มภาษาไท-ลาวกับกลุ่มภาษามอญ-เขมรมีปฏิสัมพันธ์กันในอดีตกาล นอกจากนั้นในเขตนี้ก็ยังมียุคภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษาราชการจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยทั้งภาคอีสานมีถึงประมาณร้อยละ 7 หรือประมาณแปดแสนคน นอกเหนือไปจากภาษาลาว อีสานซึ่งเป็นภาษากลางของภาคอีสาน นอกจากนี้ยังเห็นได้ชัดว่าในบางเขตของอีสานใต้ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทย เป็นภาษากลาง

ส่วนในเขตอีสานเหนือซึ่งประกอบไปด้วย 10 จังหวัดได้แก่ เลข อุตรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร เป็นเขตของกลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำ สงคราม ประกอบไปด้วยกลุ่มชนต่างๆ หลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มภาษาตระกูลไทและกลุ่มภาษาตระกูลมอญ-เขมร โดยเกือบทั้งหมดมีประวัติการอพยพมาจากฝั่งลาวในช่วงต่างๆ ของประวัติศาสตร์อีสาน นอกเหนือจากกลุ่ม ลาวอีสาน ซึ่งเป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ และกระจายทั่วไปทั้งภาค กลุ่มภาษาตระกูลไท-ลาวอื่นๆ ในเขต อีสานเหนือได้แก่ ภาษาไทยเลย ซึ่งเป็นภาษาลาวที่มีประวัติอพยพมาจากหลวงพระบาง และมีภาษาผู้ไทย ภาษาญ้อ มีจำนวนผู้พูดภาษาละประมาณร้อยละ 2-2.5 หรือประมาณห้าแสนคน ส่วนภาษากะเลิง โย้ย และ พวนจำนวนไม่ถึงร้อยละ 1 ภาษาแสกจำนวนสามพันกว่าคน โดยคนที่พูดภาษาแสกมีบรรพบุรุษที่อพยพมา จากเขตประเทศเวียดนามผ่านลาวเข้าสู่ประเทศไทย สำหรับภาษาตระกูลมอญ-เขมรในเขตนี้ส่วนที่มีประวัติ การอพยพมาจากฝั่งลาวได้แก่ ภาษาโซ้-บรูประมาณเจ็ดหมื่นคน ภาษาโซ้ทะวึงเกือบหนึ่งพันห้าร้อยคน และ กลุ่มคนที่พูดภาษาเวียดนามที่อพยพมาจากเวียดนามอีกจำนวนไม่น้อย แต่มีหลักฐานปรากฏประมาณสองหมื่นคน

ภาษาที่พูดกันในเขตภาคอีสานทั้ง 20 ภาษาหลัก ประกอบไปด้วยภาษาตระกูลไท 11 ภาษา และภาษา ตระกูลออสโตรเอเชียติก 9 ภาษา ดังต่อไปนี้

ตระกูลออสโตรเอเชียติก

1. ภาษาเขมรถิ่นไทย
2. ภาษาโซ้
3. ภาษาบรู
4. ภาษาเวียดนาม
5. ภาษาโซ้ (ทะวึง)
6. ภาษากูย/กวย (ส่วย)
7. ภาษาญ้อ

ตระกูลไท

1. ภาษาลาวอีสาน
2. ภาษาผู้ไท
3. ภาษาญ้อ
4. ภาษาโย้ย
5. ภาษากะเลิง
6. ภาษาแสก
7. ภาษาพวน

8. ภาษาญ้อ

9. ภาษามอญ

8. ภาษาไทยโคราช (ไทยเบ็ง, ไทยเทิง)

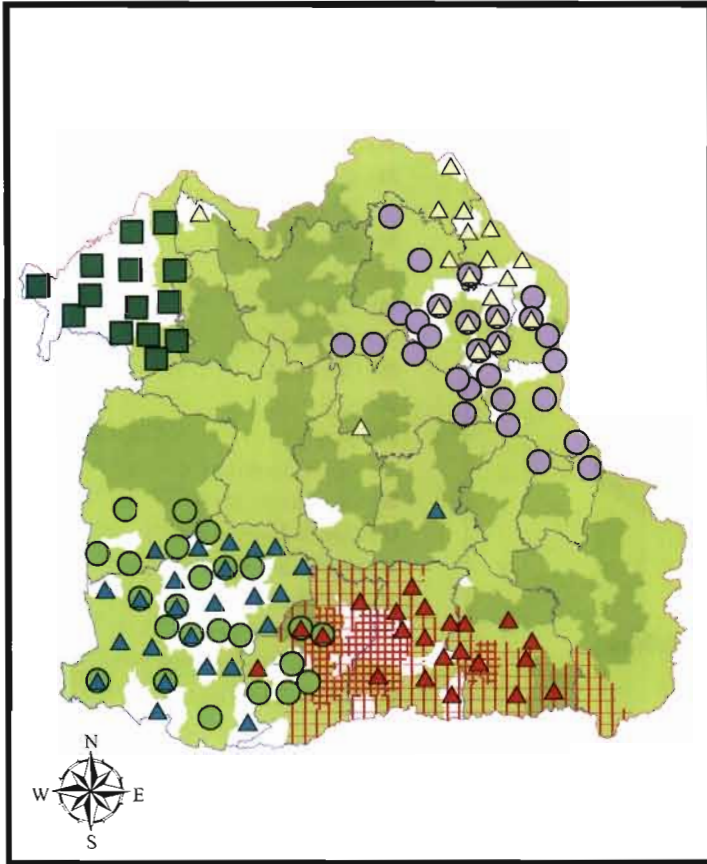
9. ภาษาไทยเลย

10. ภาษาไทดำ (โซ่ง)

11. ภาษาไทยกลาง

ทั้งนี้โดยผู้พูดภาษาในตระกูลไทมีจำนวนร้อยละ 90 และผู้พูดภาษากลุ่มมอญ-เขมร ตระกูล ออสโตรเอเชียติกมีจำนวนร้อยละ 10 นอกจากนี้ยังมีคนพูดภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาจีนแต้จิ๋ว ในเขต เมืองและในบางหมู่บ้าน รวมทั้งคำเมือง ลาวหล่ม ม้ง ลาว (ประเทศลาว) และเขมรกัมพูชาแทรกอยู่ในส่วน ต่างๆ จำนวนเล็กน้อยอีกด้วย สัดส่วนจำนวนประชากรที่พูดภาษาแต่ละภาษาในภาคอีสานแสดงด้วยแผนภูมิ และแผนที่การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในภาคอีสาน และแผนที่การกระจายของภาษาในแต่ละจังหวัดทั้ง 19 จังหวัด

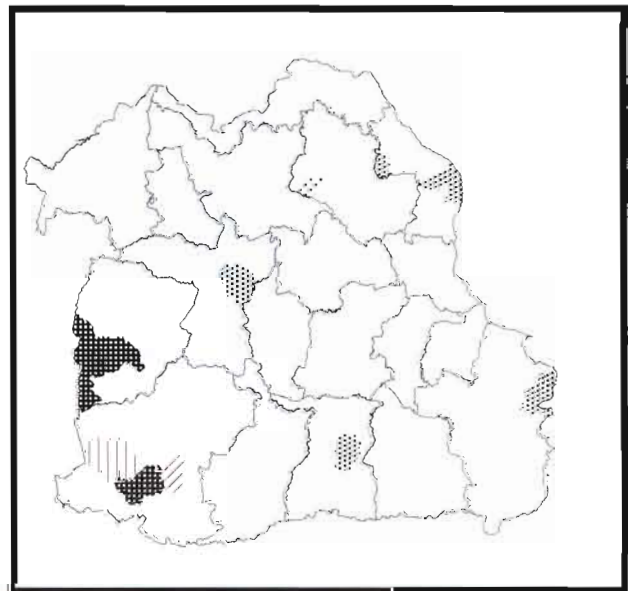
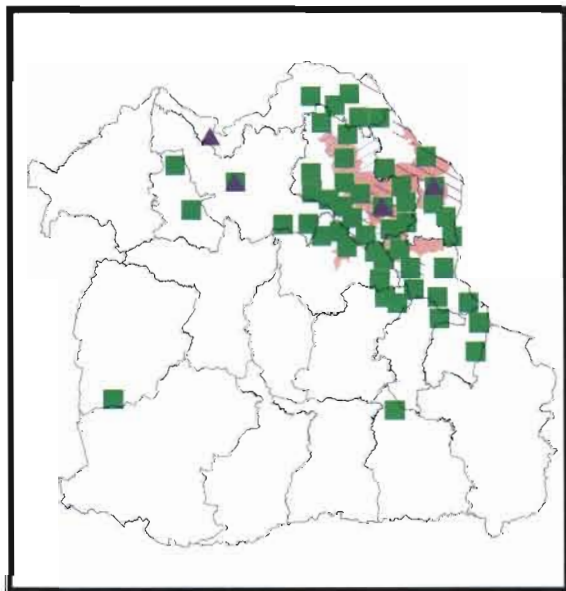
แผนที่ภาษา ของชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคอีสาน

ภาษาที่มีจำนวนผู้พูดปานกลางถึงมาก

จำนวนผู้พูด (ใน 10000 คน (สัดส่วนภาษา))

ญ้อ	△ 5000 - 42300	ไทยโคราช	● 5000 - 68500
ผู้ไทย	● 5000 - 35300	เขมรถิ่นไทย	▨ 5000 - 55000
กูย	▲ 5000 - 37600		▨ 55000 - 142000
ไทยเลย	■ 5000 - 85600	จำนวนผู้พูดถึง 10000 คน (สัดส่วนภาษา)	
ไทยกลาง	▲ 5000 - 113500	ลาวอีสาน	■ 10000 - 74000
			■ 74000 - 210000

ภาษาที่มีจำนวนผู้พูดน้อย

เวียงคานาม	ทวน	โง๋
▲ 500 - 5135	■ 1000 - 35299	■ 1000 - 22300
	กะเต็ง	โฮ้ย
	▨ 1000 - 14300	▨ 1000 - 26600

โครงการภาษาถิ่น
ของภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศูนย์วิจัยภาษาและวัฒนธรรมภาษาถิ่น

ภาษาที่มีจำนวนผู้พูดน้อยมาก

จัน	มอญ	โจ้ (ทะเวียง)
▨ 100 - 500	▨ 100 - 1200	▨ 1565
แบก	ญ้อกร	บรู
▨ 100 - 2600	▨ 100 - 3800	▨ 405
จ่าเงิง		
▨ 400 - 600		

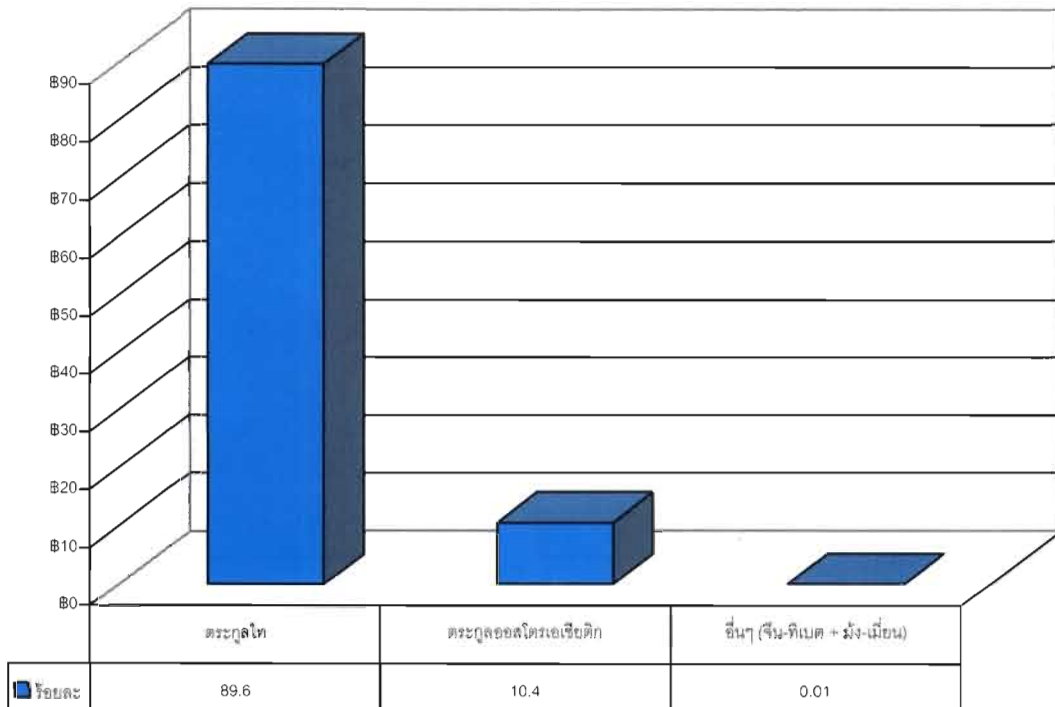
โครงการแผนที่กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆในประเทศไทย

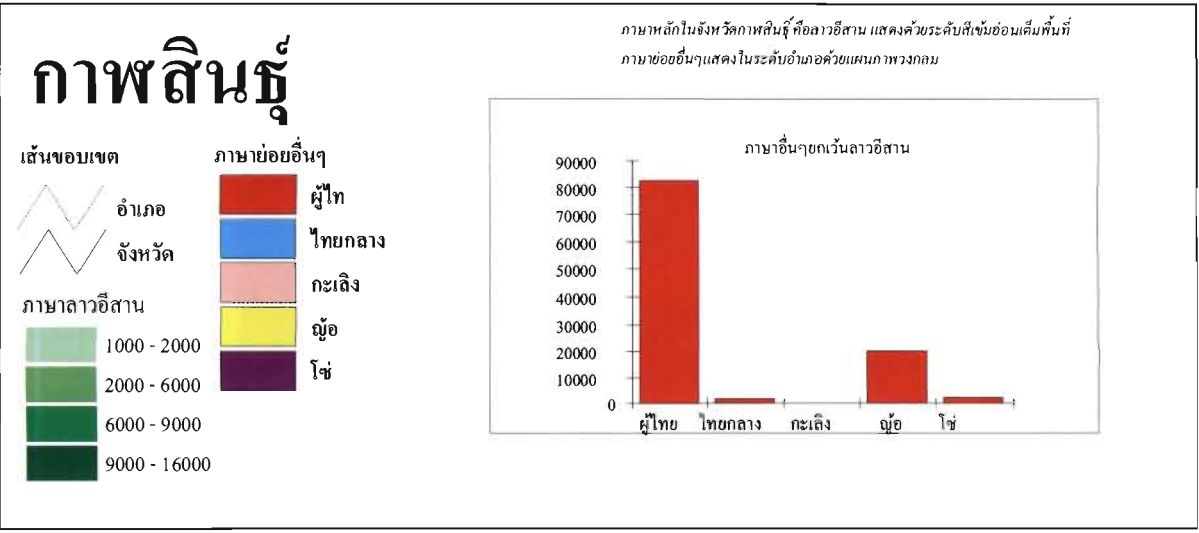
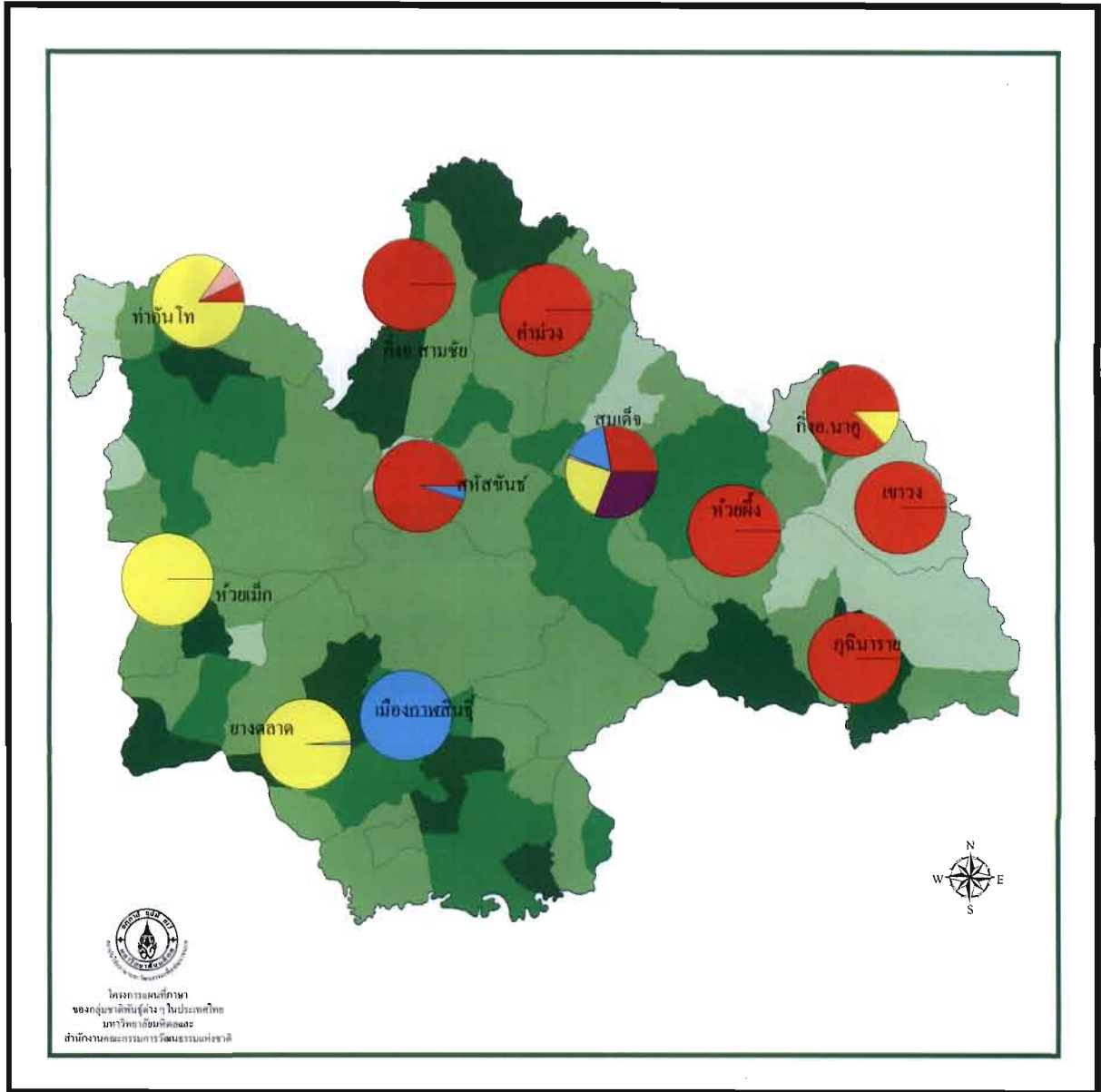

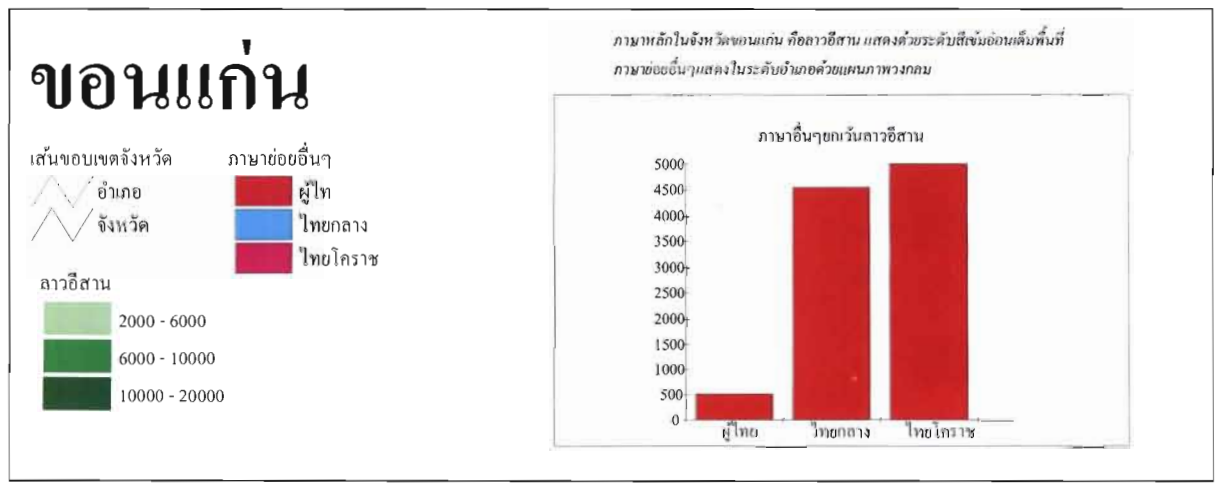
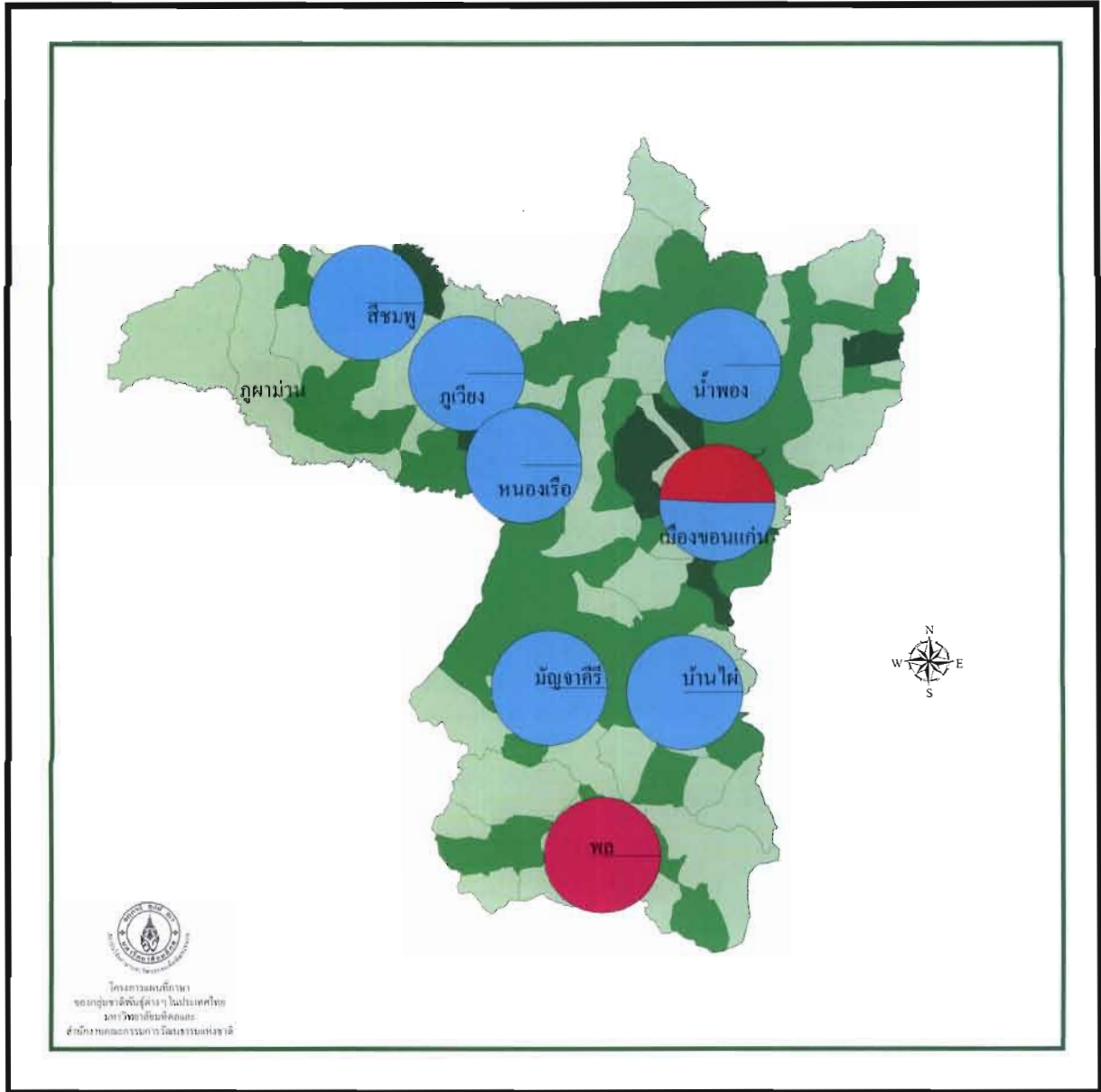
แผนภูมิแสดงสัดส่วนผู้พูดภาษาต่างๆในภาคอีสาน

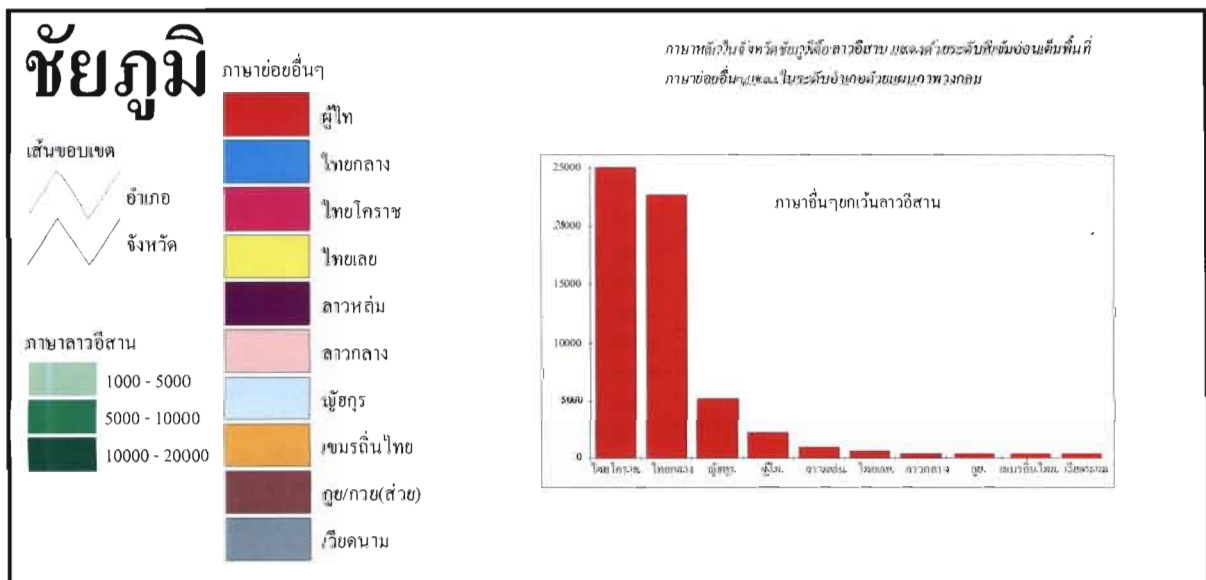
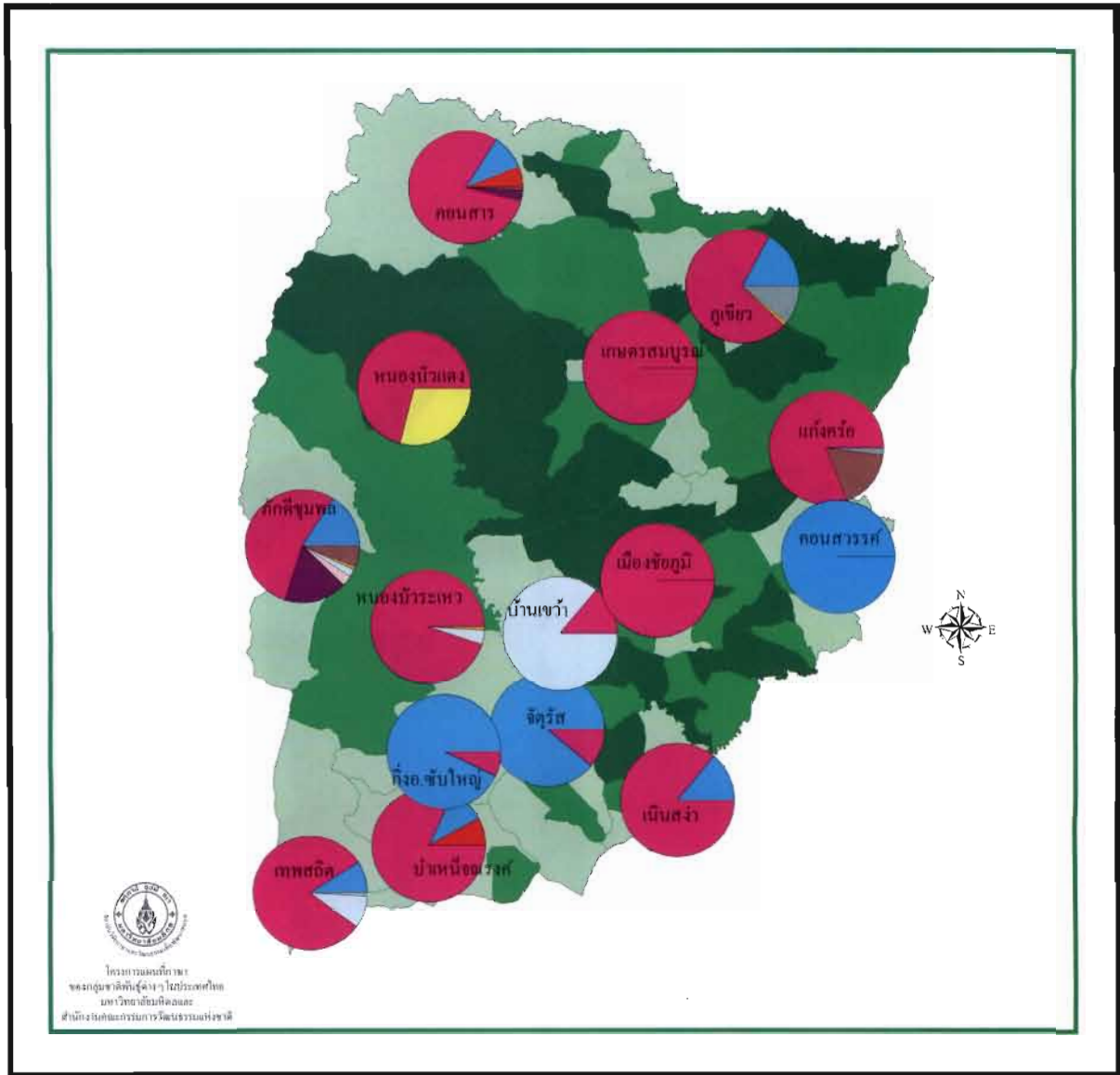
- 1.ลาวอีสาน 73%
- 2.เขมรถิ่นไทย 7%
- 3.ไทยกลาง 7%
- 4.ไทยโคราช 3%
- 5.ผู้ไทย 2.5%
- 6.ไทยเลย 2%
- 7.ส่วย(ญะ,กวย) 2%
- 8.ญ้อ 2%
- 9.กะเลิง 0.35%
- 10.โซ 0.35%
- 11.โซ้ย 0.25%
- 12.ญ้อ 0.1%
- 13.พวน 0.1%
- 14.ญ้อกร น้อยกว่า 0.05 %
- 15.แสก น้อยกว่า 0.05 %
- 16.โซทะวัง น้อยกว่า 0.05 %
- 17.คำเมือง (ยวน)น้อยกว่า 0.05 %
- 18.มอญ น้อยกว่า 0.05 %
- 19.จีน น้อยกว่า 0.05 %
- 20.ลาวหล่ม น้อยกว่า 0.05 %
- 21.ม้ง/แม้ว น้อยกว่า 0.05 %
- 22.ลาวกลาง น้อยกว่า 0.05 %

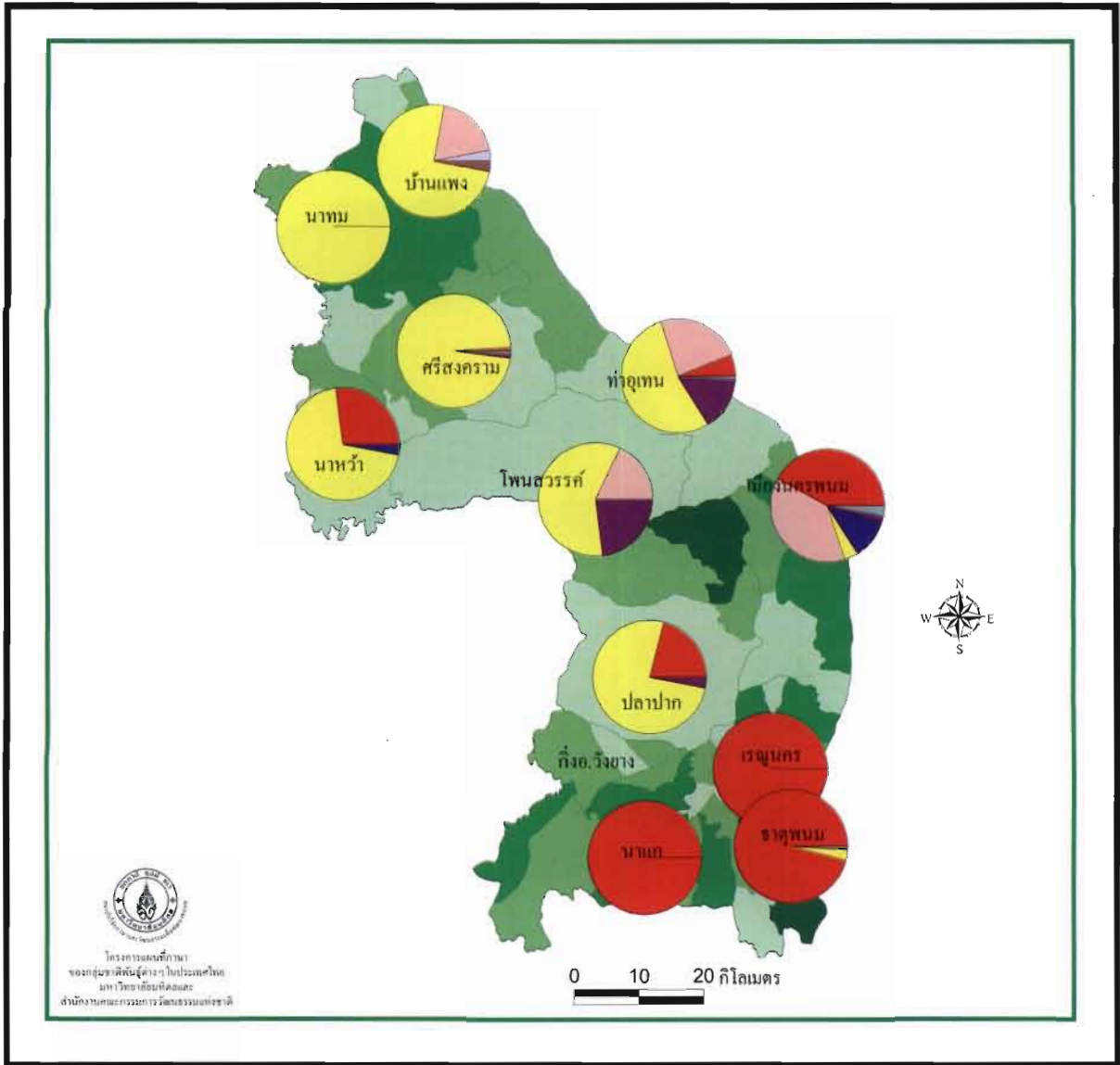
แผนภูมิแสดงร้อยละของผู้พูดภาษาตระกูลต่างๆ ในภาคอีสาน

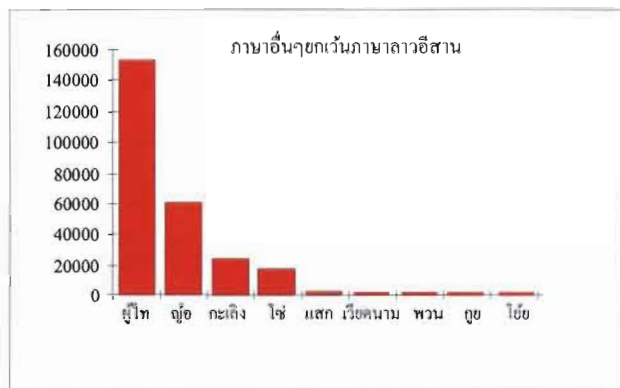

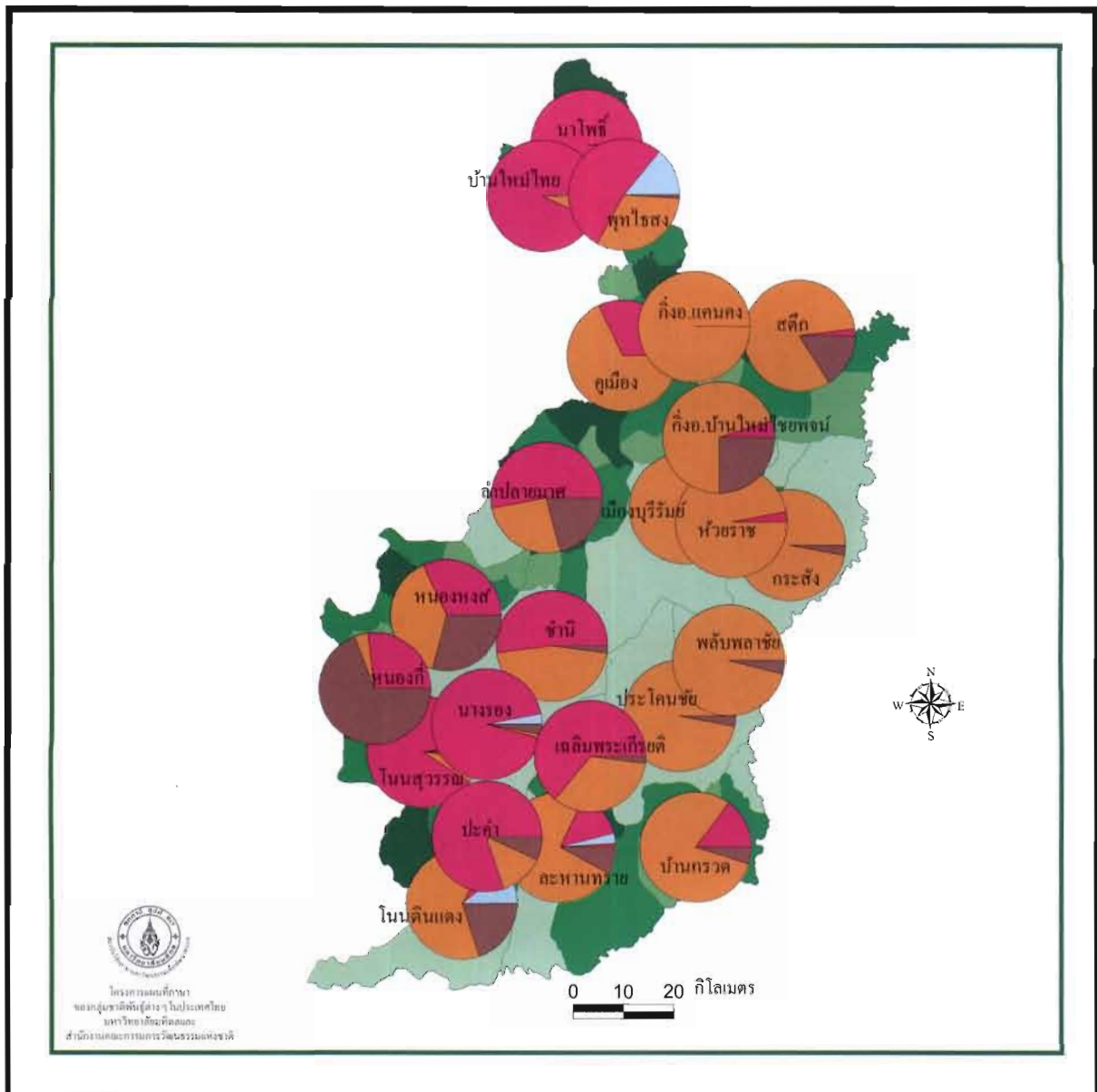

นครพนม

ภาษาหลักในจังหวัดนครพนมคือลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเขียวเข้มจนถึงพื้นที่
ภาษาอื่นๆแสดงในระดับอ่อนด้วยแผนภาพวงกลม

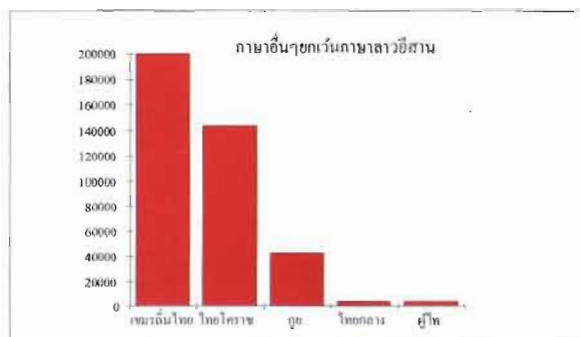

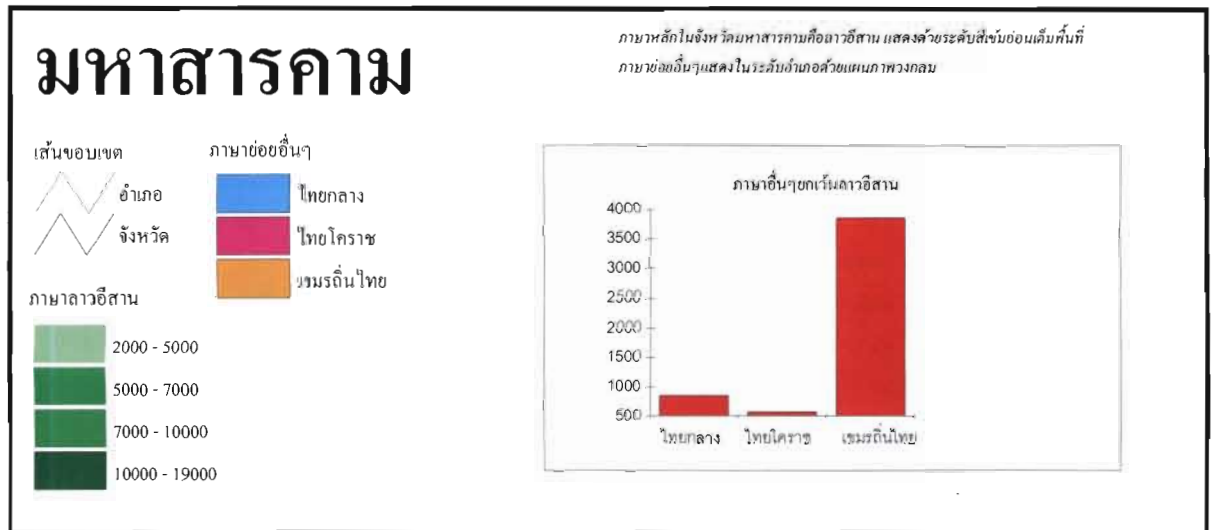
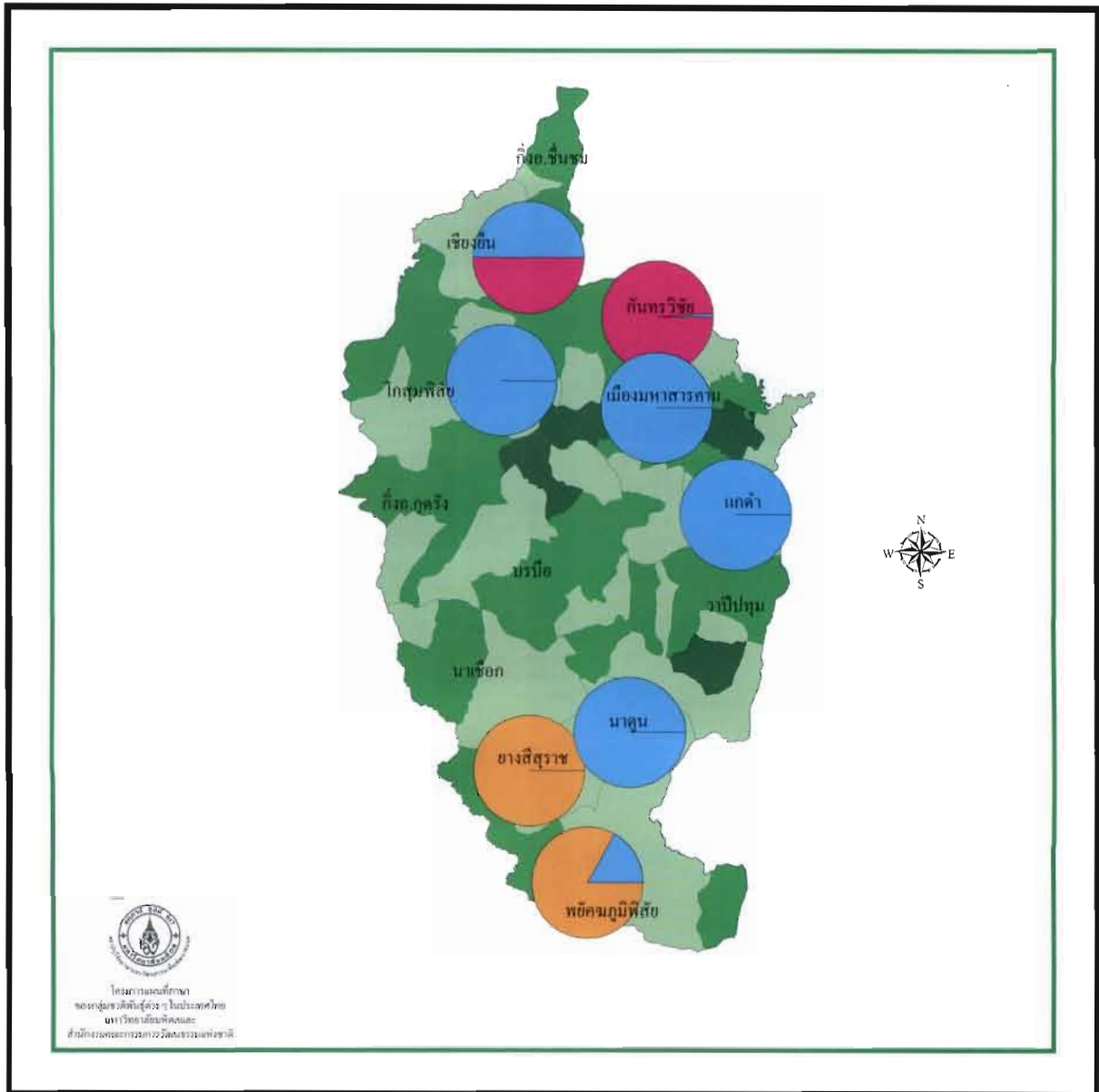

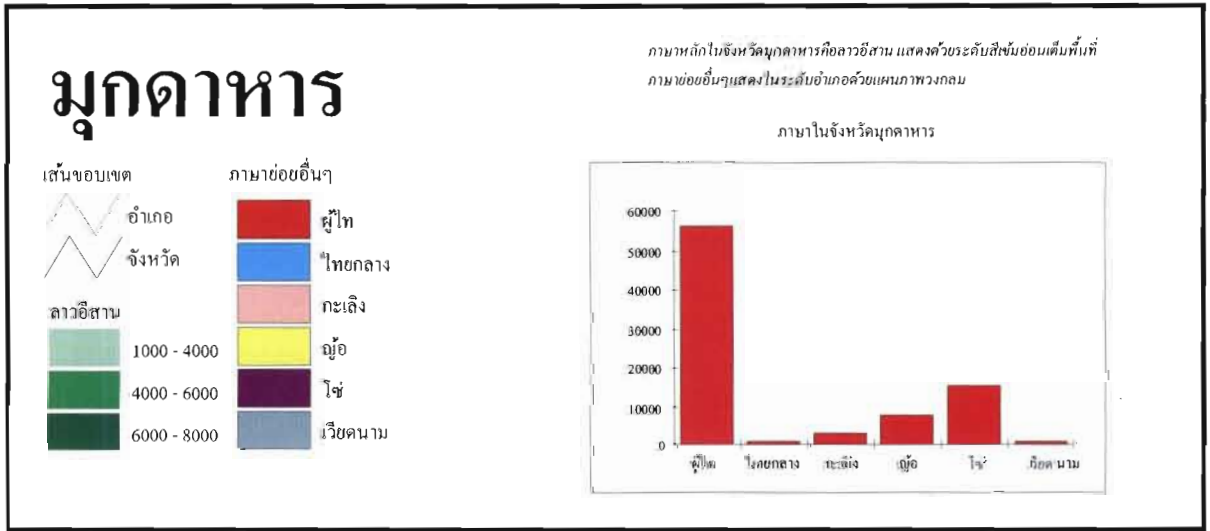
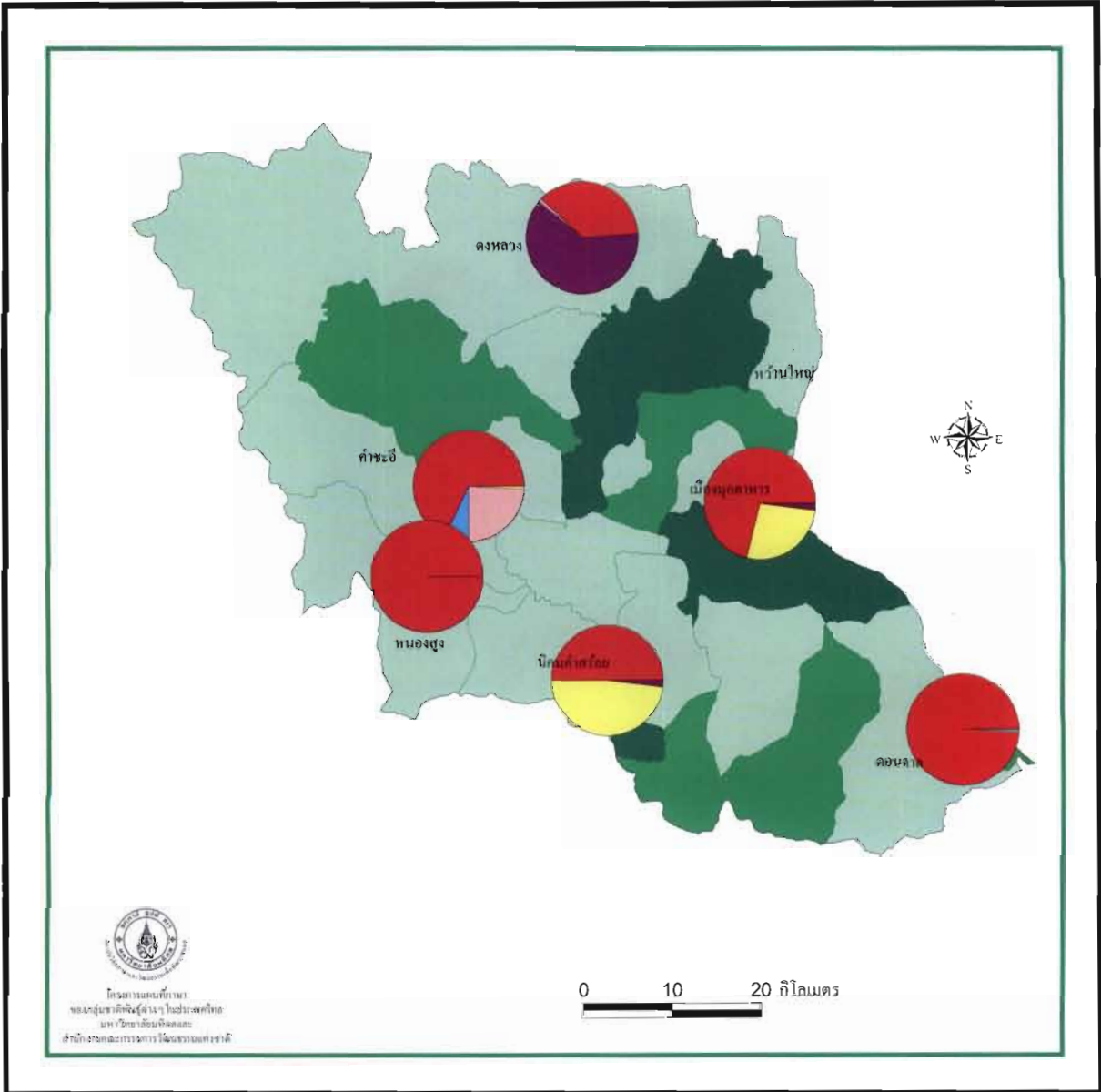

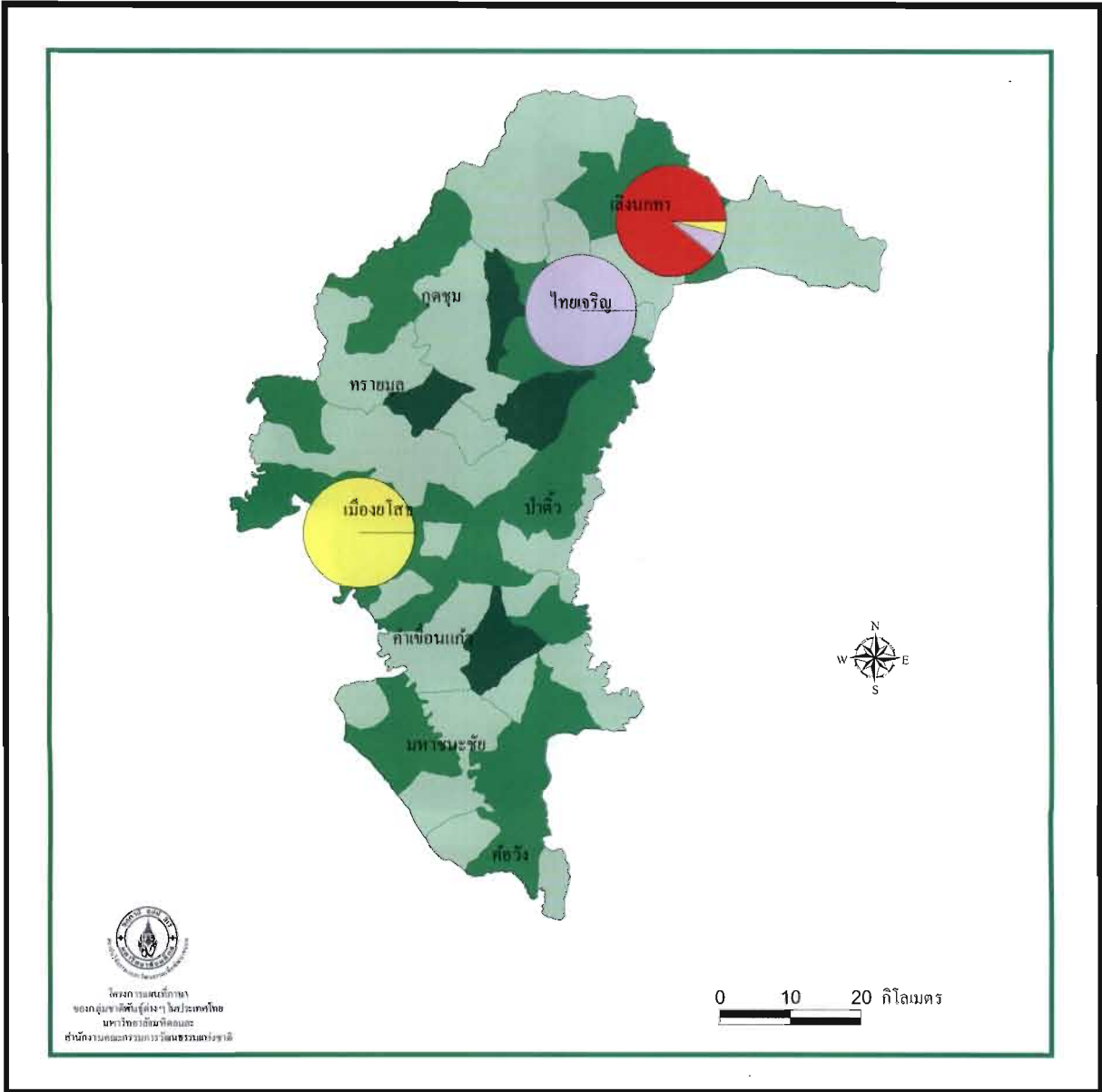
บุรีรัมย์

ภาษาหลักในจังหวัดบุรีรัมย์คือภาษาลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนคือพื้นที่ภาษาอื่น ๆ แสดงในระดับอำเภอกด้วยแผนภาพวงกลม

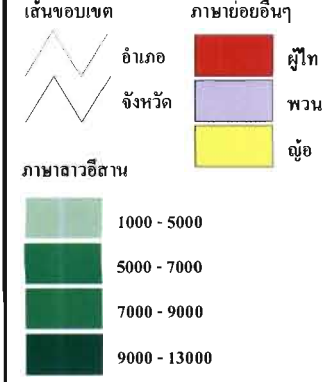

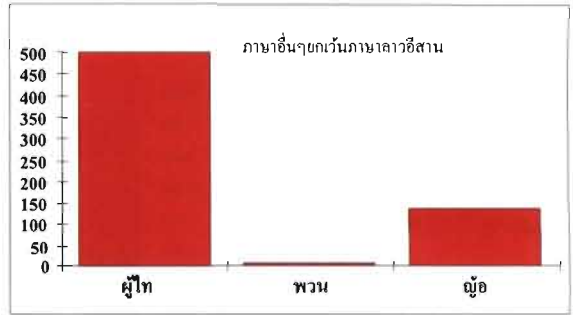

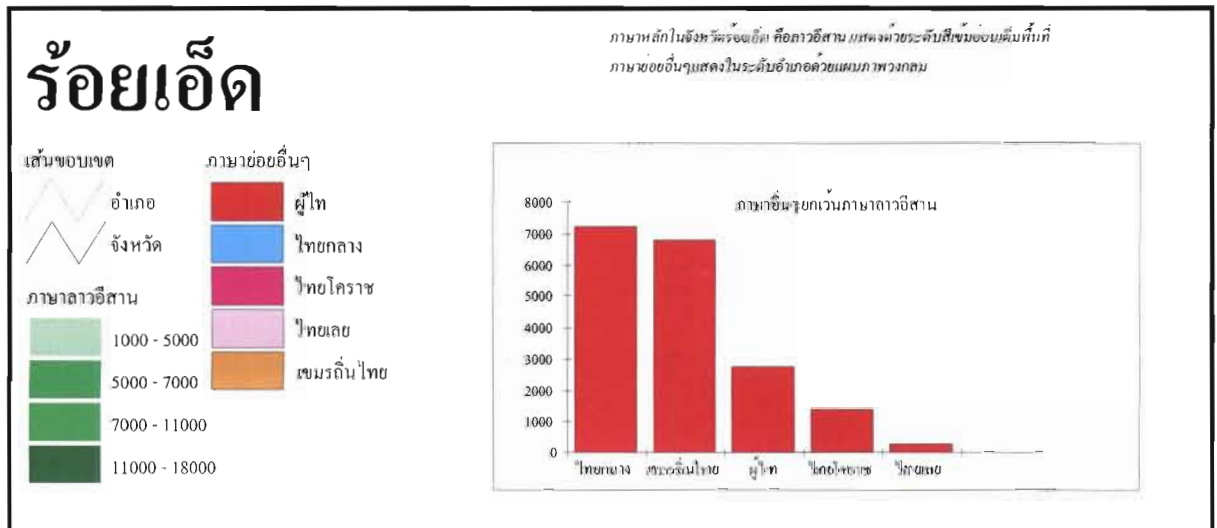
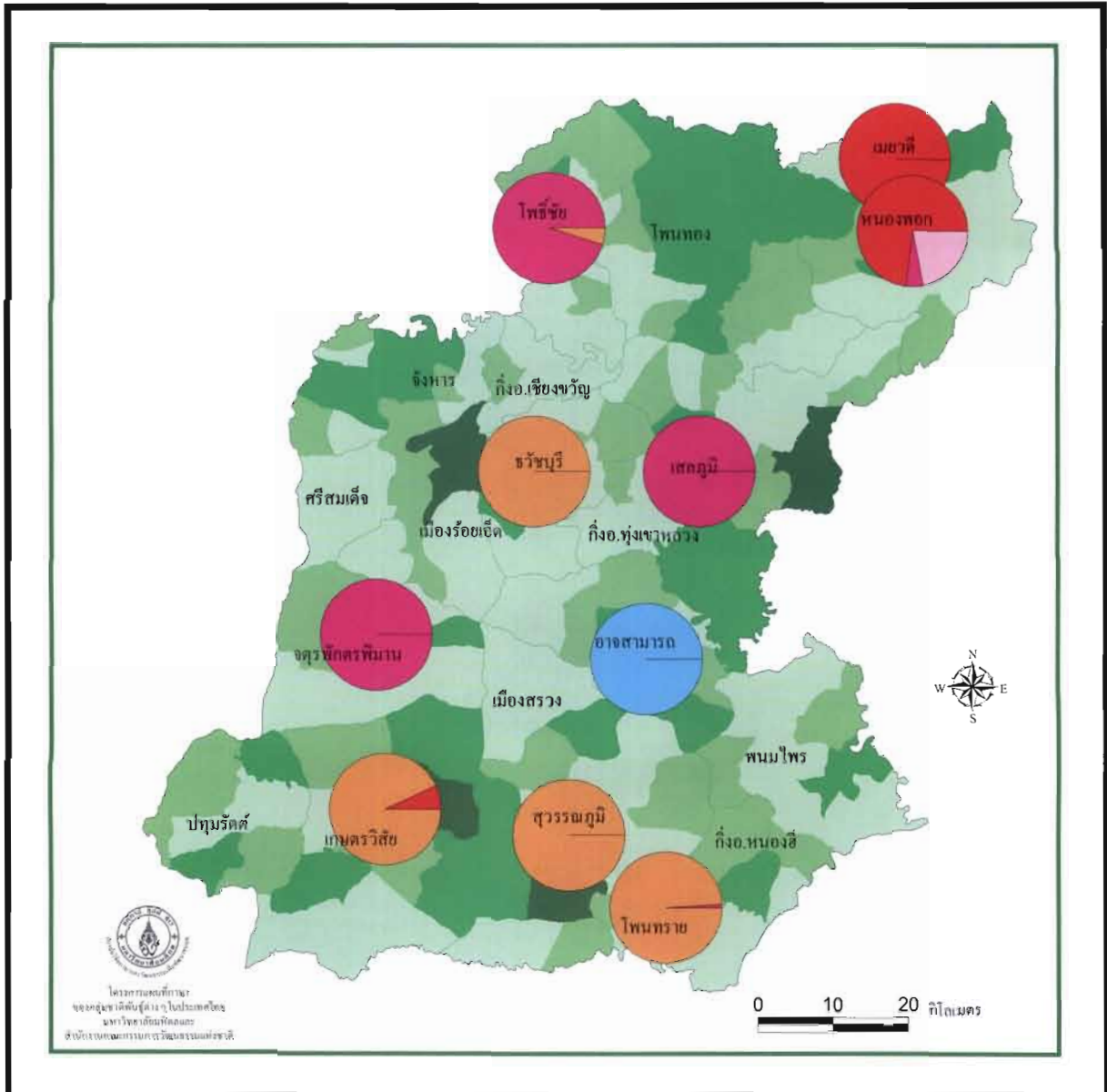

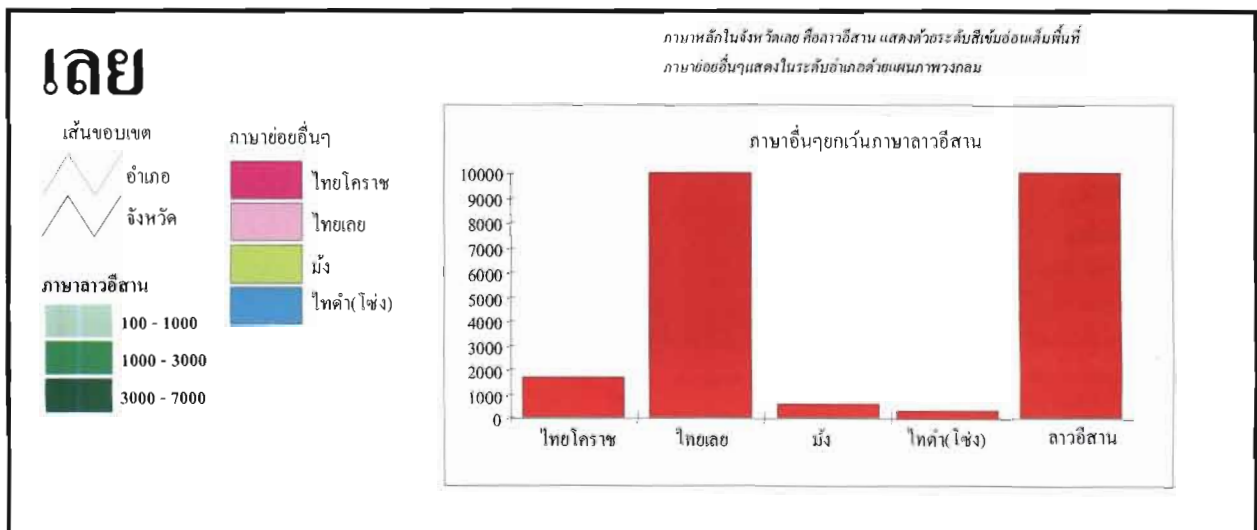
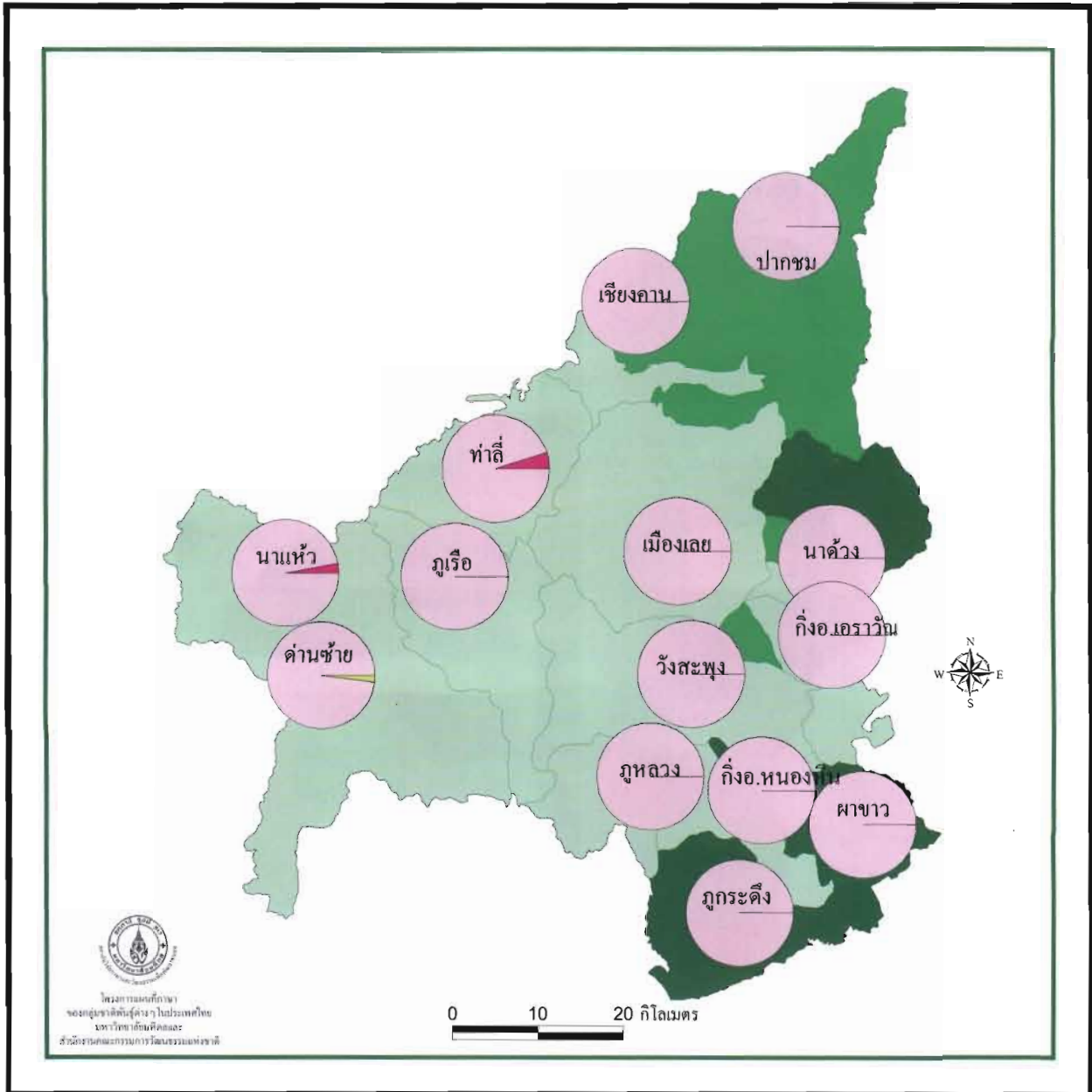
ยโสธร

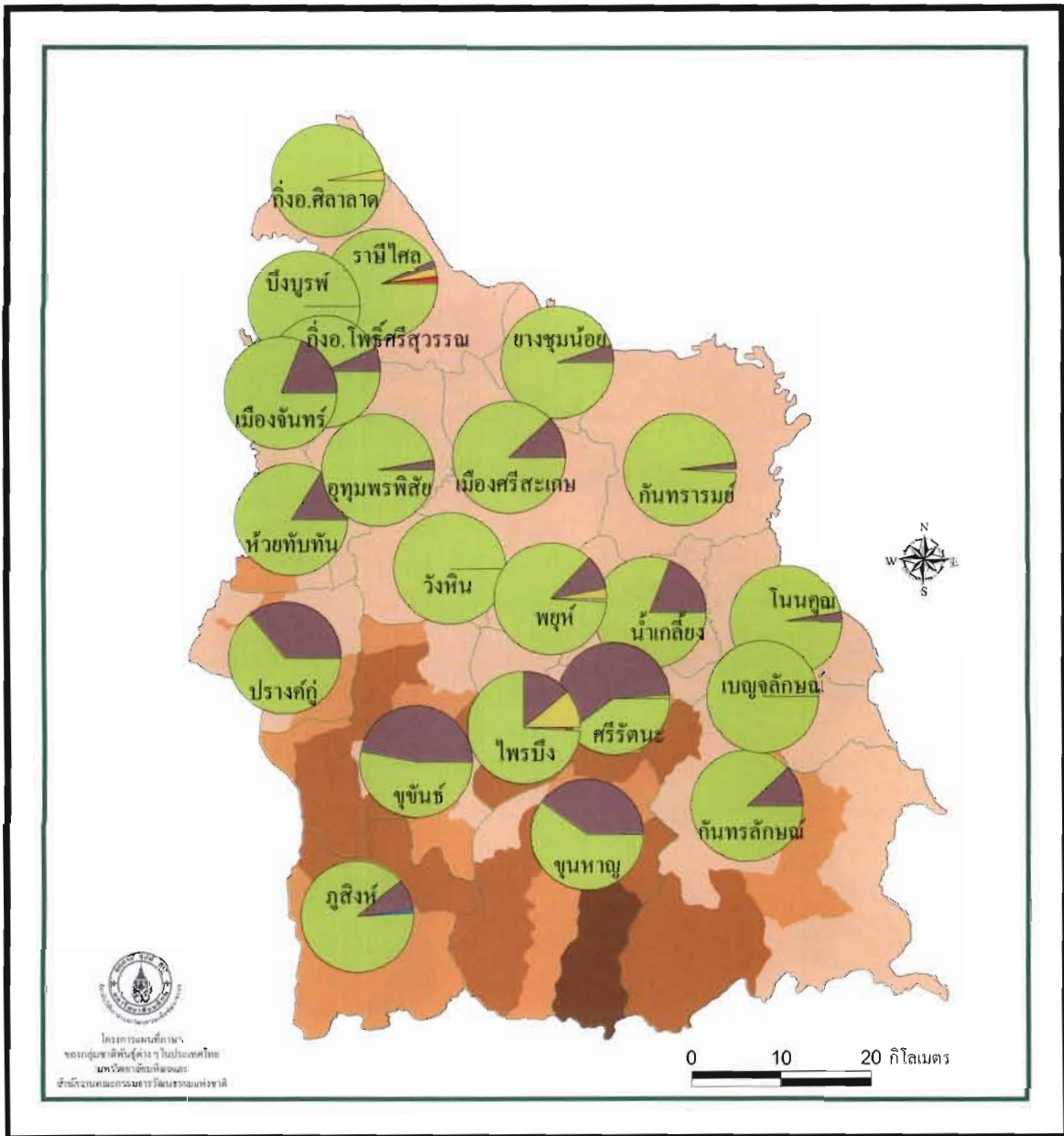

ภาษาหลักในจังหวัดยโสธรคือลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเข้มที่ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

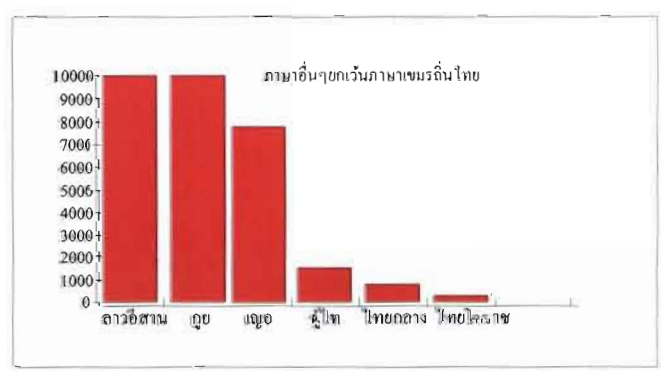
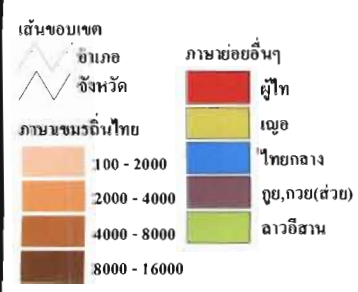

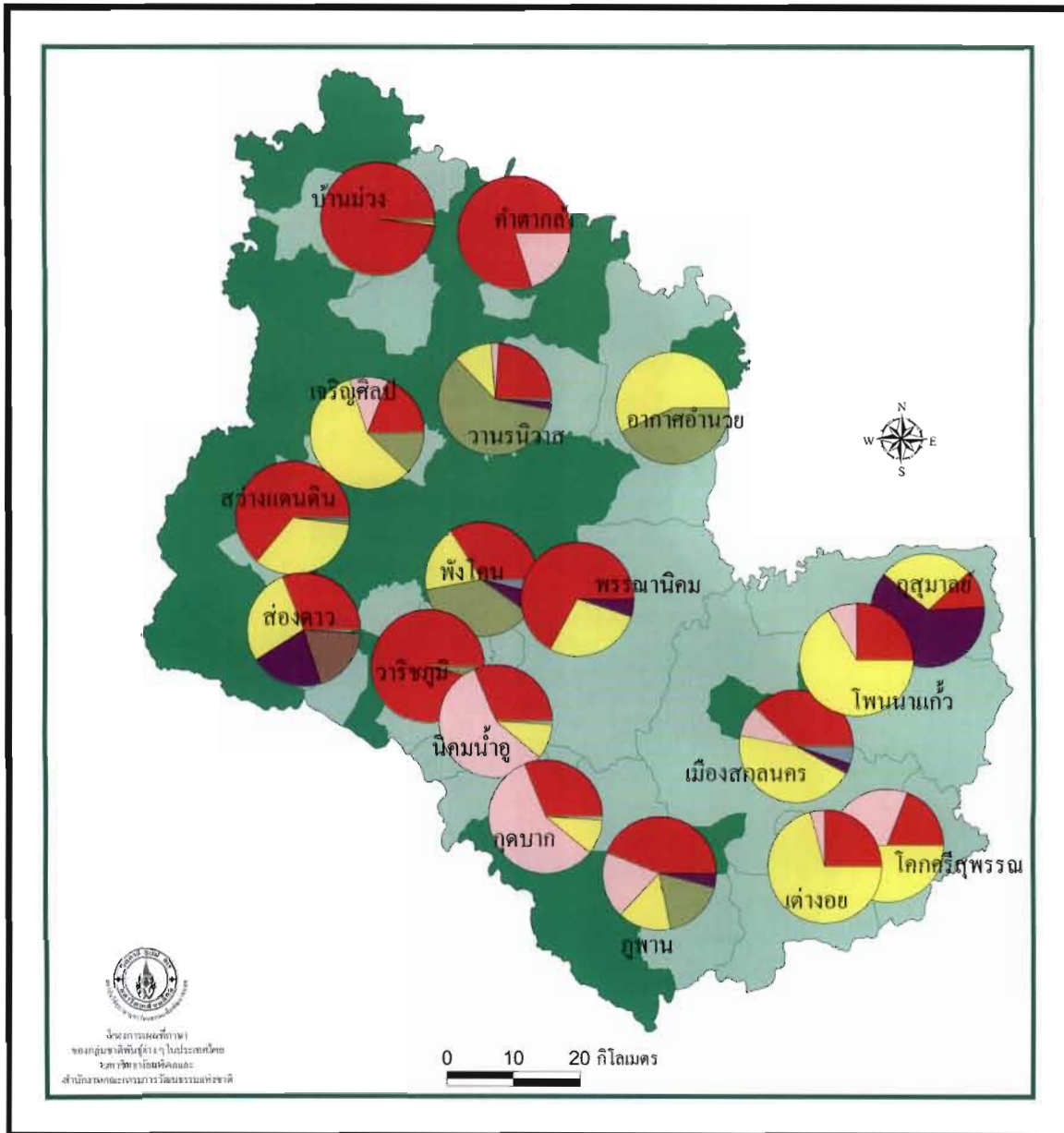

ศรีสะเกษ

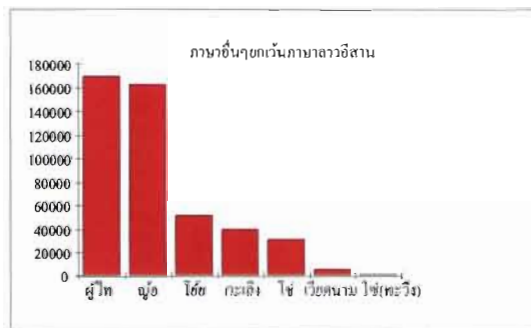
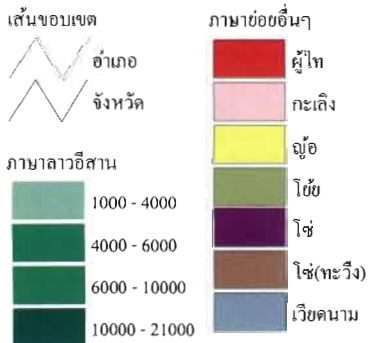
ภาษาหลักในจังหวัดศรีสะเกษ คือเขมรถิ่นไทย แสดงความใกล้เคียงกับพื้นที่ตอนเหนือพื้นที่ที่
ภาษาอื่นๆ แสดงในแผนที่ภาคอีสานภาคกลางภาคเหนือ

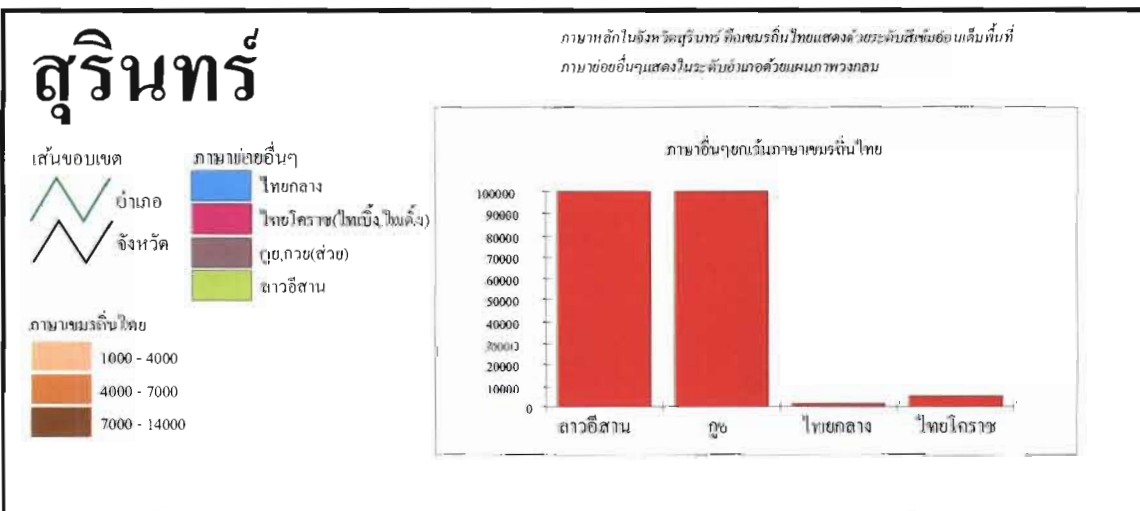
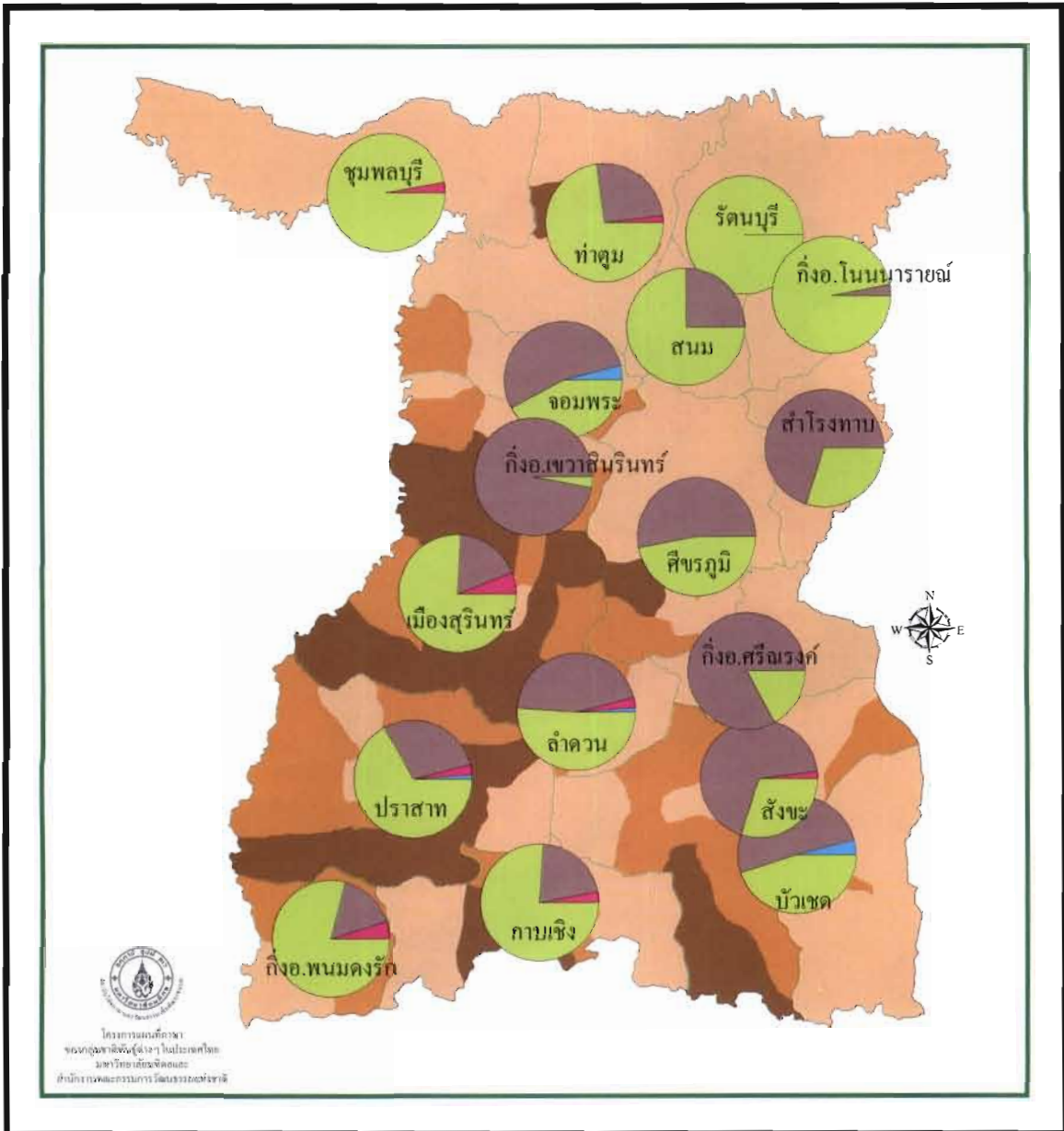

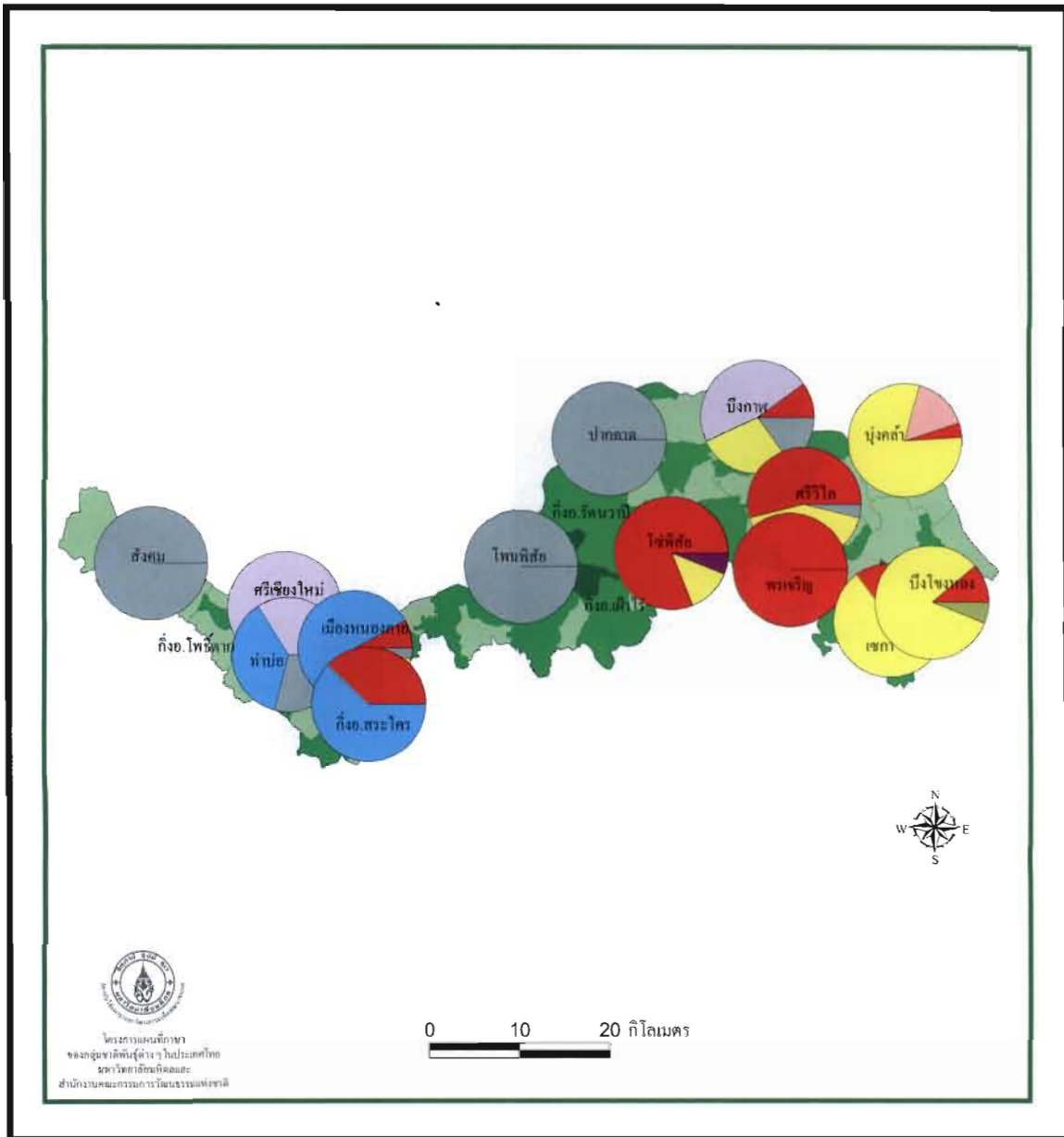

สกลนคร

ภาษาหลักในจังหวัดสกลนครคือลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนตามที่
ภาษาอื่น ๆ แสดงในระดับอำเภอดังแผนภาพวงกลม

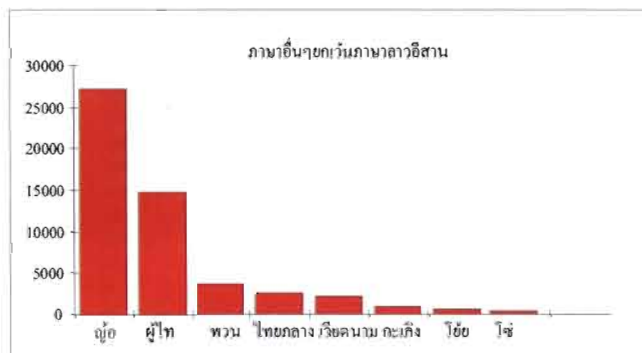

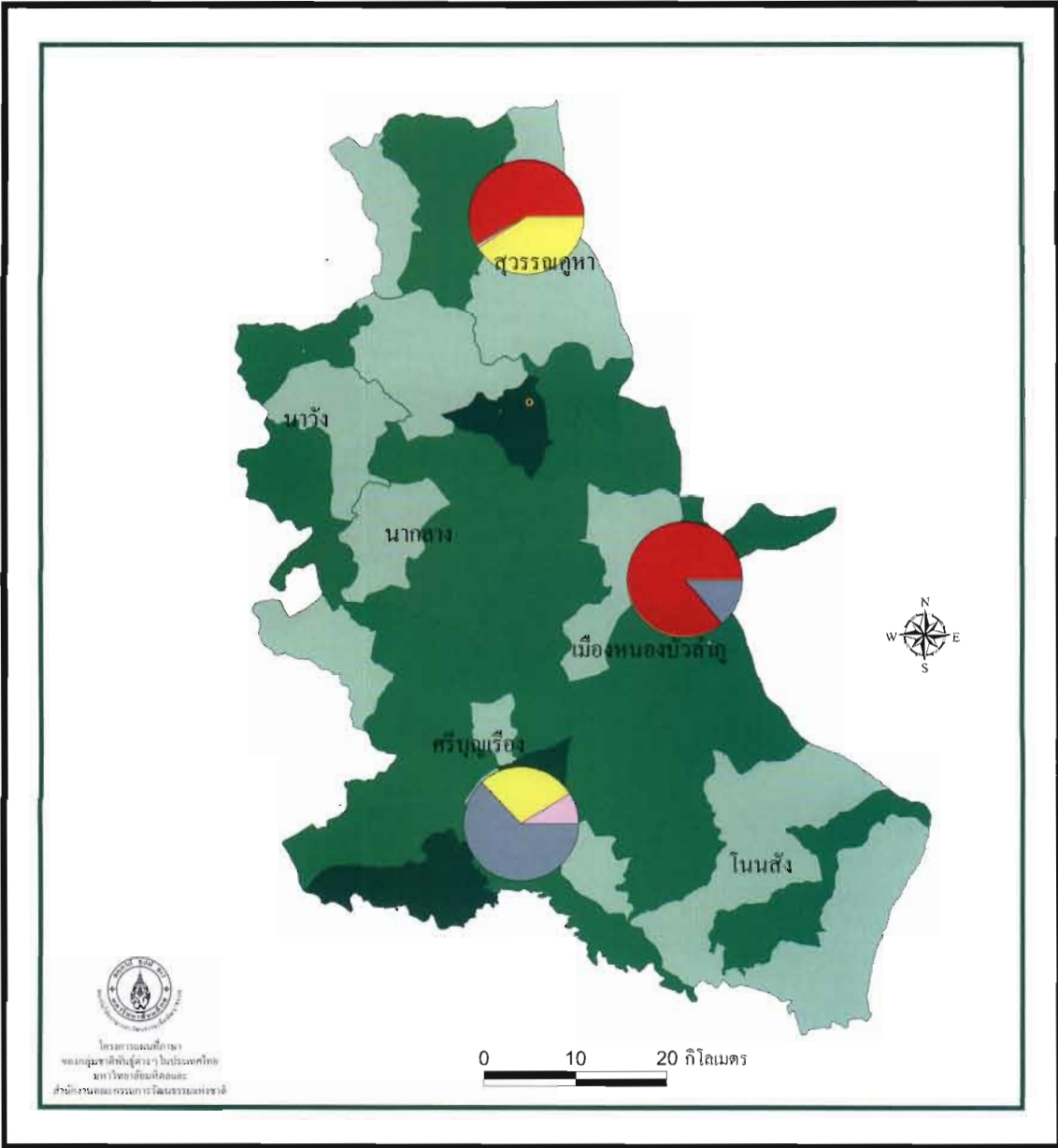

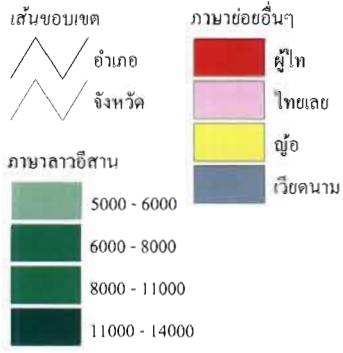
หนองกาย

ภาษาหลักในจังหวัดหนองคาย คือลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนตามพื้นที่
ภาษาข้อยื่นมาแสดงในระดับสีแสงด้วยแผนภาพวงกลม

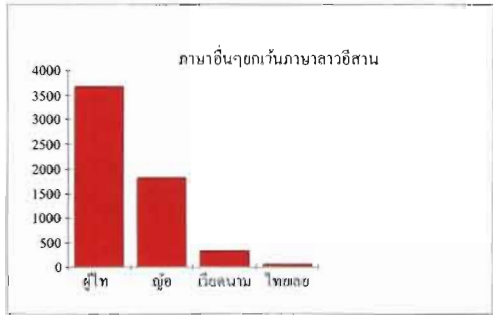

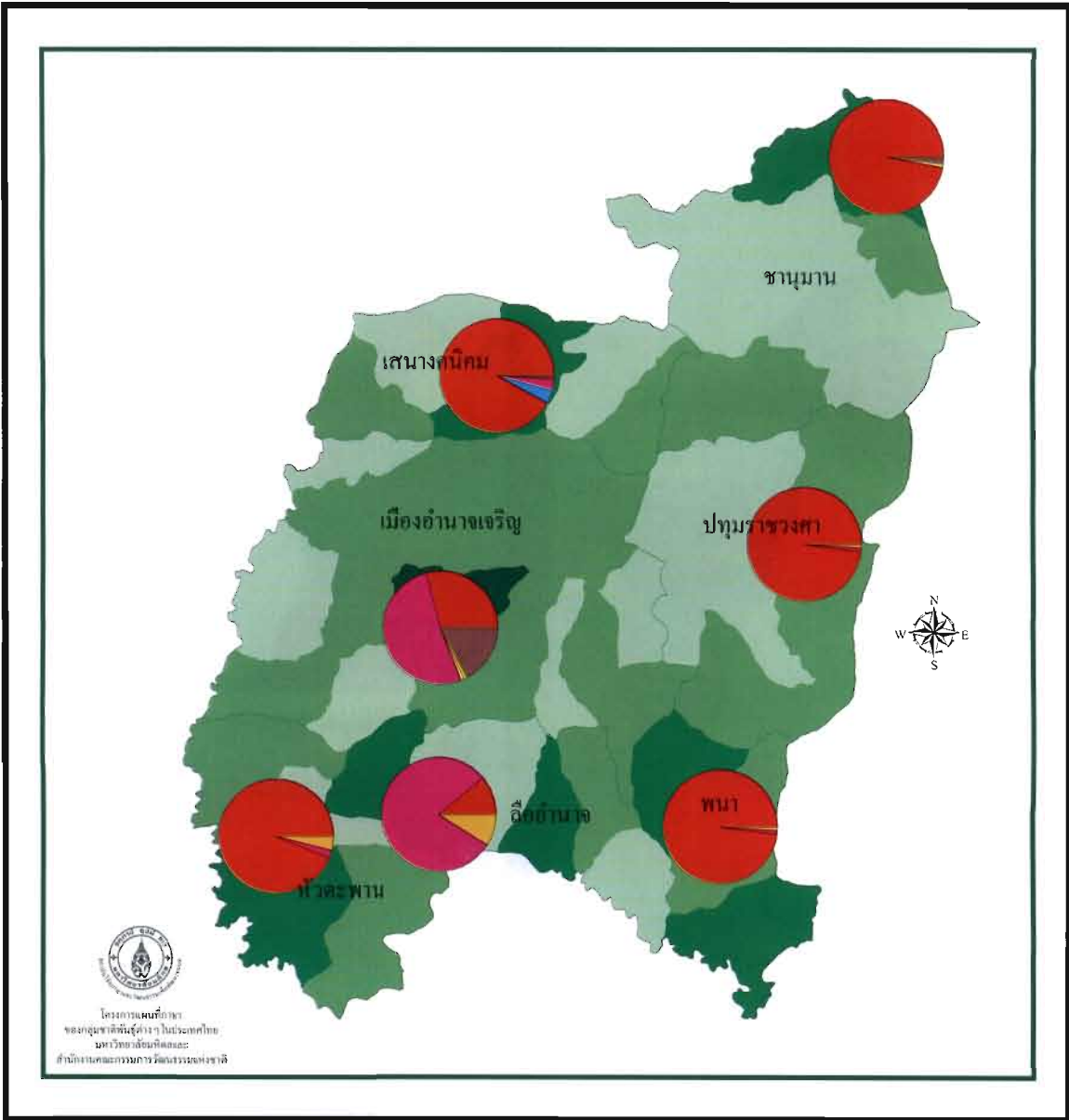

หนองบัวลำภู

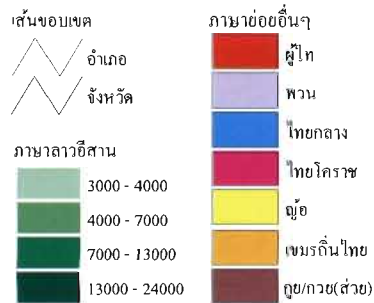

ภาษาหลักในจังหวัดหนองบัวลำภู คือลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข้อยื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

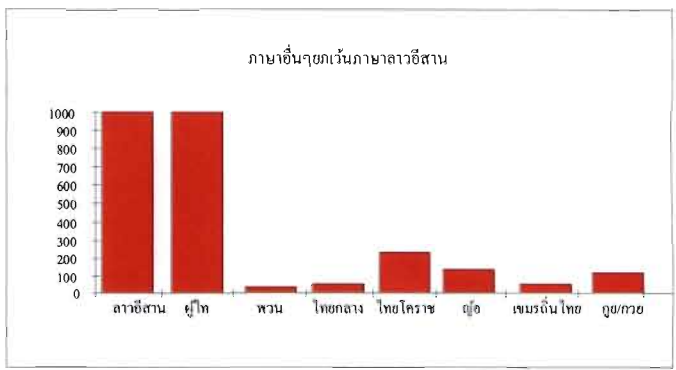

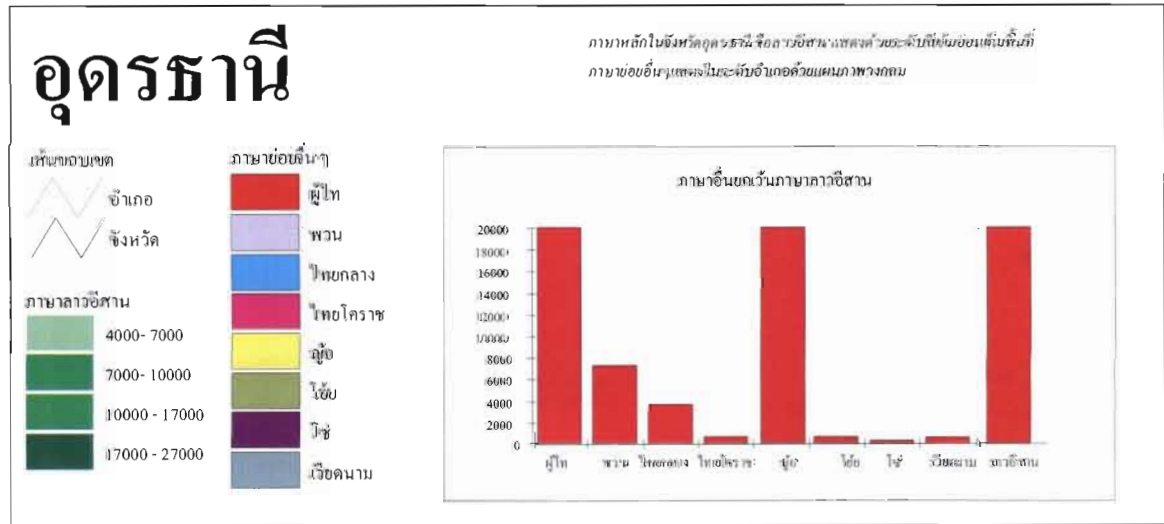
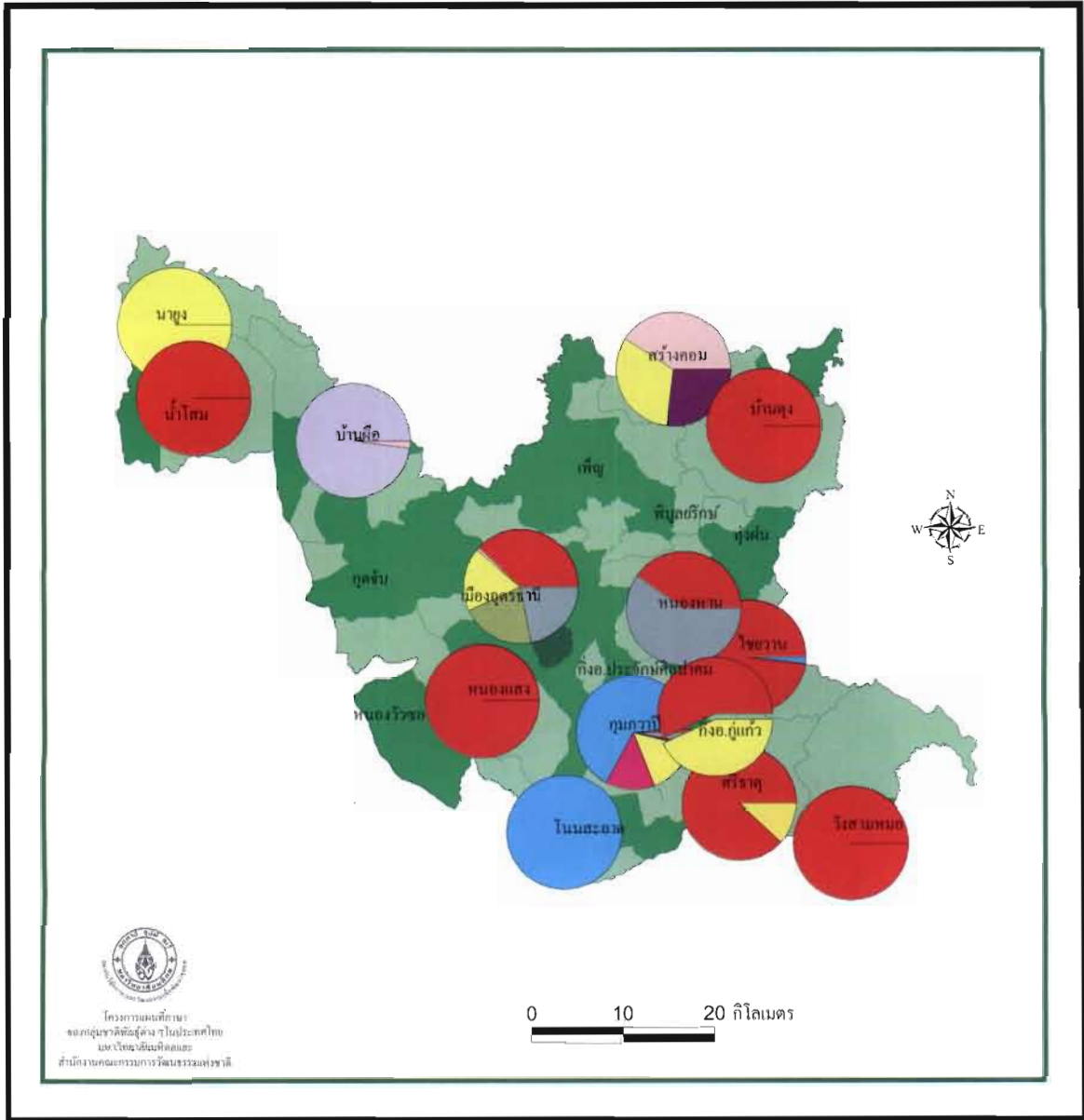

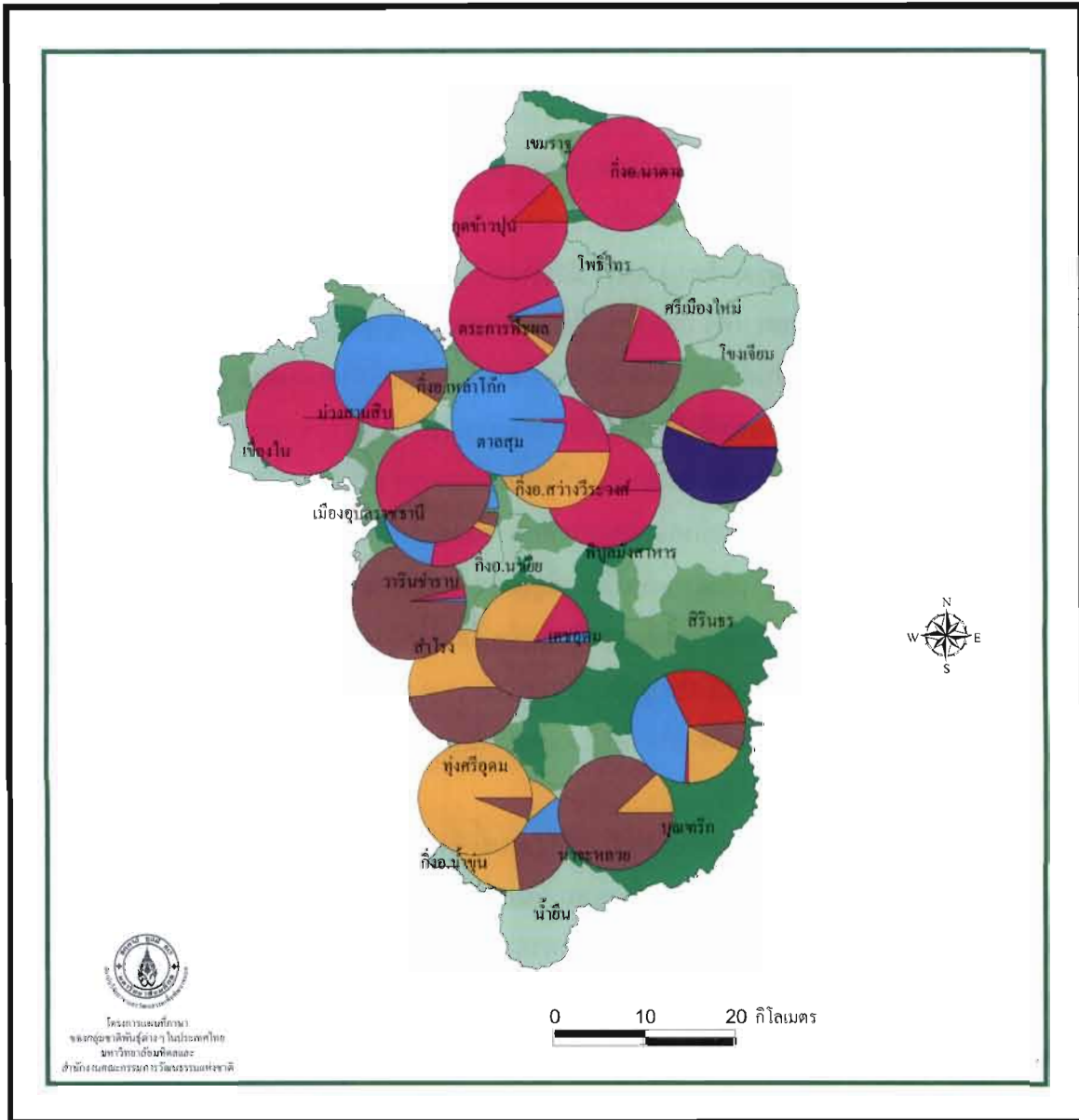
อำเภอเจริญ

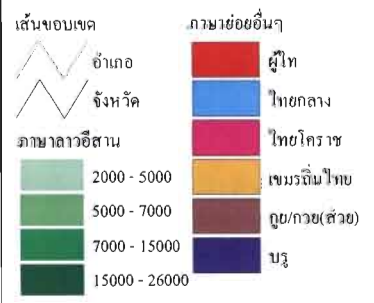
ภาษาหลักในจังหวัดอำเภอเจริญ คือลาวอีสาน แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

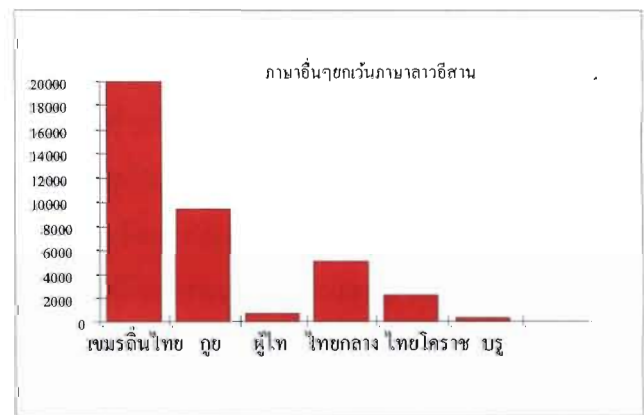

อุปสรรค

ภาษาหลักในจังหวัดอุบลราชธานี คือ ภาษาอีสาน แสดงด้วยระดับสีฟ้าเข้มในพื้นที่
ภาษาอื่น ๆ แสดงในระดับเข้มอ่อนตามแผนภาพวงกลม

3.2.2 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคเหนือ

ดินแดนภาคเหนือของประเทศไทยในปัจจุบันนับได้ว่าเป็นดินแดนที่มีความซับซ้อนของภาษาและชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากเขตภาคเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับสหภาพพม่า จีนและลาว มีการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรกลุ่มต่างๆ เข้าสู่ดินแดนแถบนี้อยู่เสมอตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ประชากรในเขตภาคเหนือมีทั้งสิ้นกว่าสิบสามล้านคน พื้นที่ในเขตภาคเหนือครอบคลุม 16 จังหวัด แบ่งออกเป็นภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา ประกอบไปด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยชนหรือคำเมือง และเขตภาคเหนือตอนล่างซึ่งประกอบไปด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ตาก อุดรดิตถ์ กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี ซึ่งเป็นเขตที่เชื่อมต่อกับภาคกลาง ในเขตนี้ประชากรจะพูดภาษาไทยกลางเป็นส่วนใหญ่ ในเขตภาคเหนือตอนบนนั้นภาษาคำเมืองเป็นภาษากลางของประชากรไทยในเขตนี้ มีผู้พูดประมาณร้อยละ 50 มีจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของการศึกษาและการปกครองมีอายุกว่า 700 ปี นอกเหนือจากชาวล้านนาหรือชาวไทยชนแล้ว ในเขตภาคเหนือยังมีผู้พูดภาษาตระกูลไทกลุ่มต่างๆ ที่มีถิ่นฐานนอกประเทศ และได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตภาคเหนือของไทย เช่น ลื้อ ของ ไทใหญ่ ไทจีน ไทหย่า ไชง พวน เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน และตระกูลจีน-ทิเบตอีกหลายกลุ่ม เช่น ลีซู ละหู่ อาข่า กะเหรี่ยงกลุ่มต่างๆ อิมปี บิซุ จิงพ้อ เป็นต้น และภาษาจีนฮ่อ เช่น ที่บริเวณคดอยแม่สะลอง จังหวัดเชียงราย เป็นต้น โดยมีผู้พูดกลุ่มละไม่เกินร้อยละ 2

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนดั้งเดิมของดินแดนแถบนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่พูดภาษากลุ่มมอญ-เขมรที่รู้จักกันในนามว่า "ลัวะ" ในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ชนกลุ่มนี้พูดภาษาซึ่งเรียกในภาษาพื้นบ้านว่า "ละเวือะ" เป็นกลุ่มชนที่เดิมมีความเจริญในระดับรัฐ มีเจ้าผู้ปกครอง มีระบบสังคมซับซ้อน ปัจจุบันมีจำนวนผู้พูดน้อยกว่าร้อยละ 1 หรือประมาณไม่เกินหนึ่งหมื่นคน กลุ่มนี้มีชื่อที่รู้จักกันอีกชื่อหนึ่งว่า "ลัว้า" สำหรับกลุ่ม "ลัวะ" อีกกลุ่มหนึ่งพบในเขตจังหวัดน่านต่อเนื่องกับเขตไชยบุรีของลาว มีชื่อที่ทางราชการว่า "ถิ่น" แต่มีชื่อที่เรียกกลุ่มตนเองและภาษาของตนเองว่าภาษามัลและภาษาปรัย มีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 1 หรือประมาณหนึ่งหมื่นคนเช่นกัน นอกจากนี้มีกลุ่มชนหลายหมู่บ้านในเขตจังหวัดลำปาง เชียงราย และน่าน โดยเฉพาะบริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศลาว จำนวนทั้งหมดประมาณกว่าหนึ่งหมื่นคน ชาวมุขในประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชาวมุขในตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ซึ่งกระจายอยู่ทั้งในประเทศไทย ลาว เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) รวมจำนวนทั้งสิ้นในเอเชียอาคเนย์ถึงกว่าห้าแสนคน กลุ่มที่ใกล้เคียงมุขและมัล-ปรัยคือ มลาปรี ((ผี)ตองเหลือง) พบในจังหวัดแพร่และน่าน โดยเป็นกลุ่มที่เคลื่อนย้ายในเขตสันเขาจังหวัดแพร่และน่าน มีเฉพาะบางส่วนที่อยู่ในเขตอำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ที่มีการตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่ง ชาวมลาปรีหรือตองเหลืองมีจำนวนทั้งหมดไม่เกินสองร้อยคน อาจมีบางส่วนในลาวแต่จำนวนไม่ปรากฏแน่นอน และยังมีปัญหาชื่อกลุ่มสับสนในลาวอีกด้วย ส่วนภาษามอญ-เขมรอื่นๆ ในภาคเหนือเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยที่อพยพจากเขตพม่าหรือลาวเข้ามาในไทย ซึ่งเอกสารฝ่ายราชการจะเรียกว่า "ลัวะ" เป็นส่วนมาก กลุ่มเหล่านี้ได้แก่ ปลัง ปะหล่องหรือดาอั้ง ดาละอั้ง วั ละเมียด ภาษาต่างๆ ในกลุ่มมอญ-เขมร มีจำนวนแต่ละภาษาไม่ถึงร้อยละ 1 ของประชากรทั้งหมด

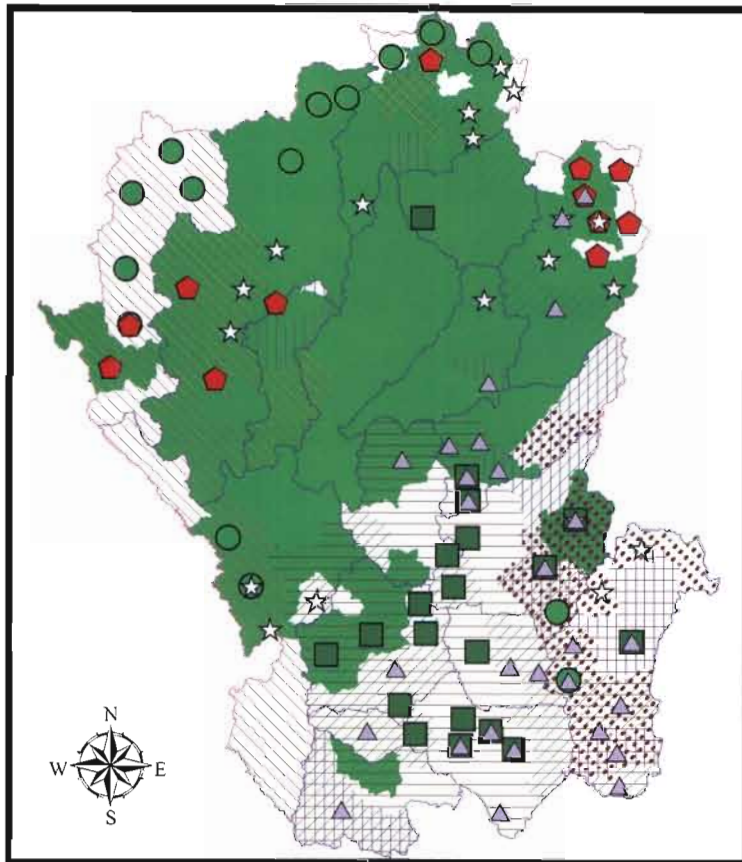
สำหรับในเขตภาคเหนือตอนล่างนั้น คนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยกลางๆ จึงเป็นภาษากลางของเขตนี้ นอกจากนี้มีเขตที่พูดคำเมืองในหลายตำบลในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และมีบางส่วนที่พูดภาษา

ลาว เนื่องจากมีชายแดนที่อยู่ติดต่อกับประเทศลาว เช่น ลาวเวียงหรือลาวกลาง ลาวหล่ม ลาวประเทศลาว เป็นต้น รวมทั้งภาษาพวน โชนัง เป็นต้น ในเขตภาคเหนือตอนล่างมีกลุ่มมอญ-เขมรคือกลุ่มญ้อฮกหรือชาวบน หรือที่เรียกกันในเขตนี้ว่า "ละว้า" ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตเพชรบูรณ์ส่วนที่ต่อเนื่องกับจังหวัดชัยภูมิและนครราชสีมา ซึ่งเป็นเขตการกระจายตัวของกลุ่มคนญ้อฮก เฉพาะในเขตเพชรบูรณ์มีจำนวนไม่ถึงร้อยคนที่พูดภาษาญ้อฮกได้

ในภาคเหนือปัจจุบันมีประชากรที่พูดภาษาต่างๆ กันถึงกว่า 34 ภาษา โดยทั้งหมดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ 4 ตระกูล คือ ตระกูลไท 12 ภาษา ตระกูลจีน-ทิเบต 11 ภาษา ตระกูลม้ง-เมี่ยน 2 ภาษา และตระกูลออสโตรเอเชียติก 9 ภาษา ดังนี้

ตระกูลไท	ตระกูลจีน-ทิเบต	ตระกูลม้ง-เมี่ยน	ตระกูลออสโตรเอเชียติก
1. คำเมือง	1. จีน	1. ม้ง(ม้งดำและม้งขาว)	1. ละเวือะ
2. ไทลื้อ	2. จีนฮ่อ	2. เมี่ยน	2. มอญ
3. ยอง	3. พม่า		3. ปลั่ง
4. ไทจีน	4. ลีซอ (ลีซอ)		4. ว้า
5. ไทใหญ่	5. ละหู่ (มุเซอ)		5. ละเมียด
6. ไทหย่า	6. อะข่า (อีเก้อ)		6. ปะหล่อง (ดาละอั้ง)
7. โชนัง	7. ก๋อง (อุก๋อง)		7. ขมุ
8. พวน	8. อิมปี		8. ปรีย-มัล (ถิ่น)
9. ลาวอีสาน	9. บิซู		9. มลาปรี
10. ลาวหล่ม	10. กะเหรี่ยง (กลุ่มต่างๆ)		
11. ไทยเลย	11. จิงพ้อ (คะฉิ่น)		
12. ไทยกลาง			

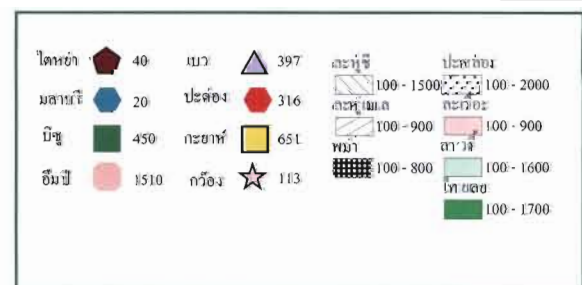
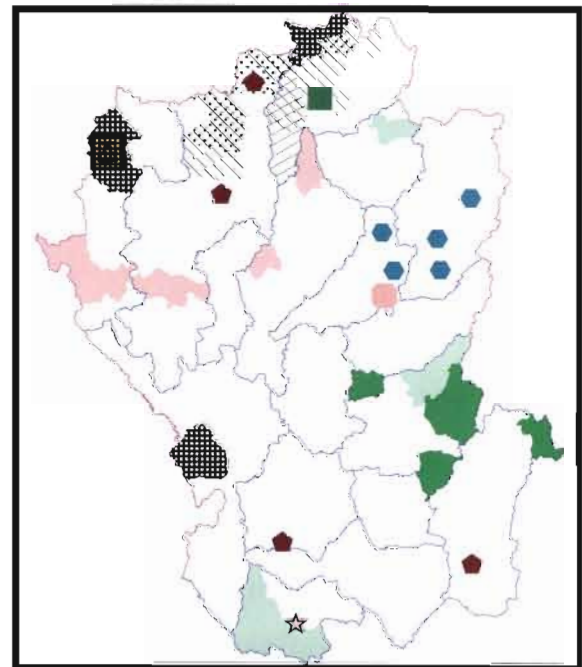
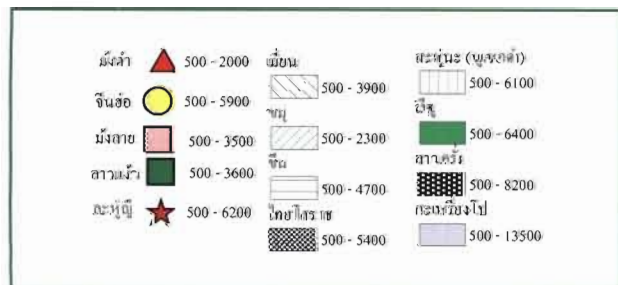
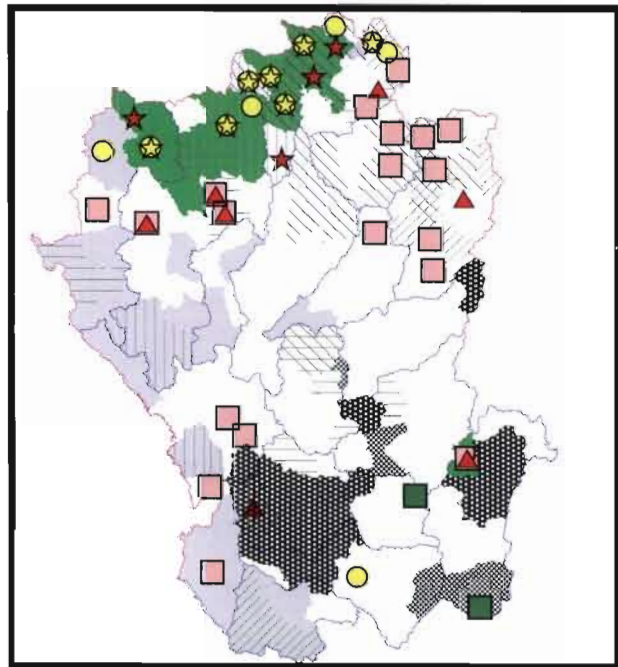
ทั้งนี้โดยที่มีผู้พูดภาษาในตระกูลไททั้งสิ้นถึงร้อยละ 92 ภาษาตระกูลจีน-ทิเบตร้อยละ 5 ตระกูลม้ง-เมี่ยนร้อยละ 1.5 และตระกูลออสโตรเอเชียติกร้อยละ 0.9 ภาษาคำเมืองเป็นภาษาที่มีผู้พูดมากที่สุด คือ ประมาณเกือบร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมดในภาคเหนือ เนื่องจากเป็นภาษากลางของเขตล้านนา 8 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน และมีผู้พูดภาษาไทยกลางทั้งสิ้นประมาณเกือบร้อยละ 27 เนื่องจากเป็นภาษากลางของเขตภาคเหนือตอนล่าง ส่วนกลุ่มภาษาตระกูลจีน-ทิเบตนั้นมีคนพูดภาษากลุ่มกะเหรี่ยงประมาณเกือบร้อยละ 4 นอกจากนี้มีพม่า ลีซอ มุเซอ อิมปี บิซู ก๋อง อีกกลุ่มละไม่ถึงร้อยละ 1 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีภาษาไทยโคราชและภาษาลาวกลุ่มต่างๆ อีกด้วย สัดส่วนจำนวนประชากรที่พูดภาษาแต่ละภาษาในภาคเหนือ แสดงด้วยแผนภูมิและแผนที่การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในภาคเหนือ และแผนที่การกระจายของภาษาในแต่ละจังหวัดทั้ง 16 จังหวัด

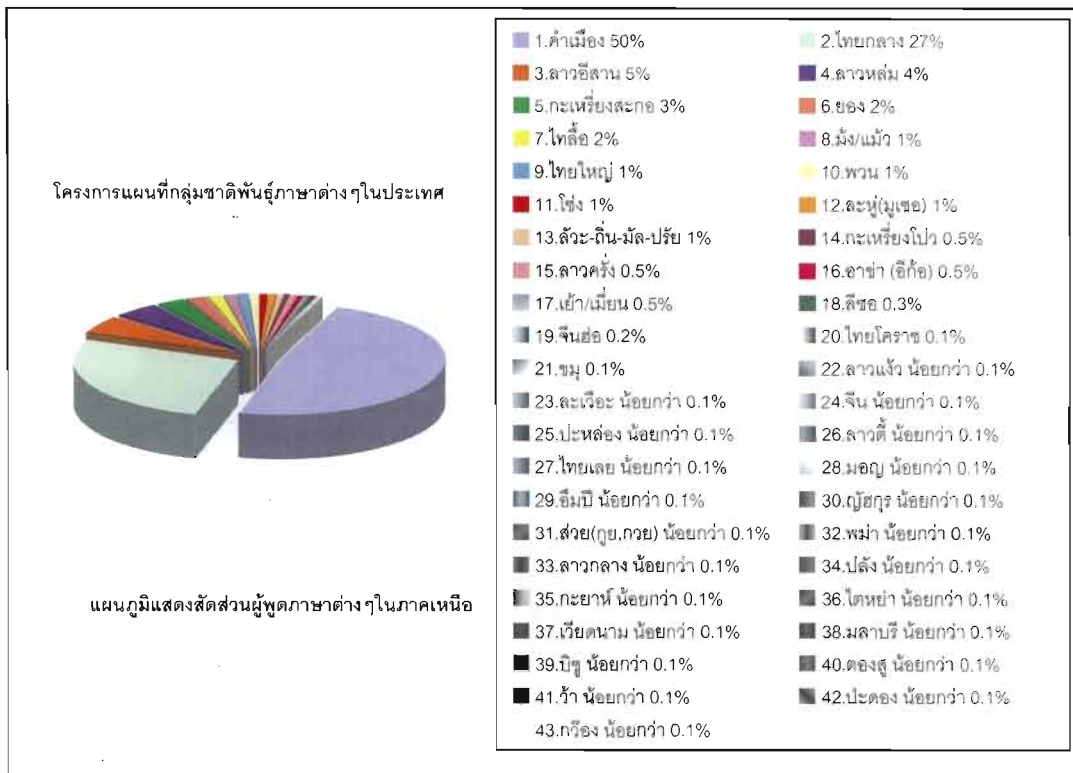

แผนที่ภาษา ของชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคเหนือ

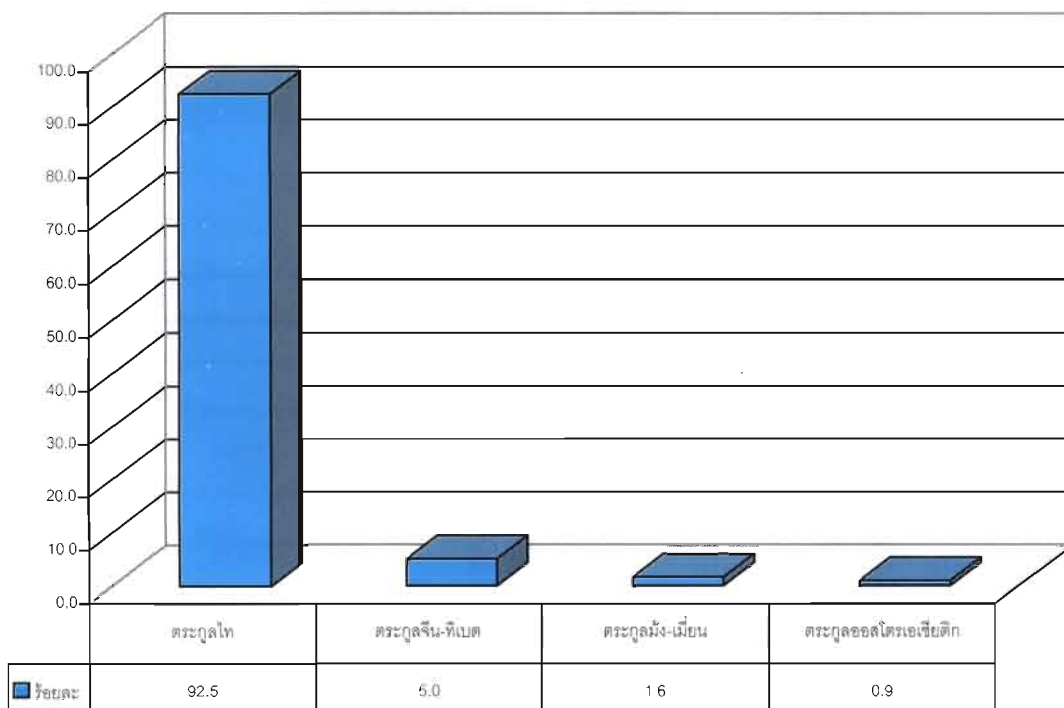

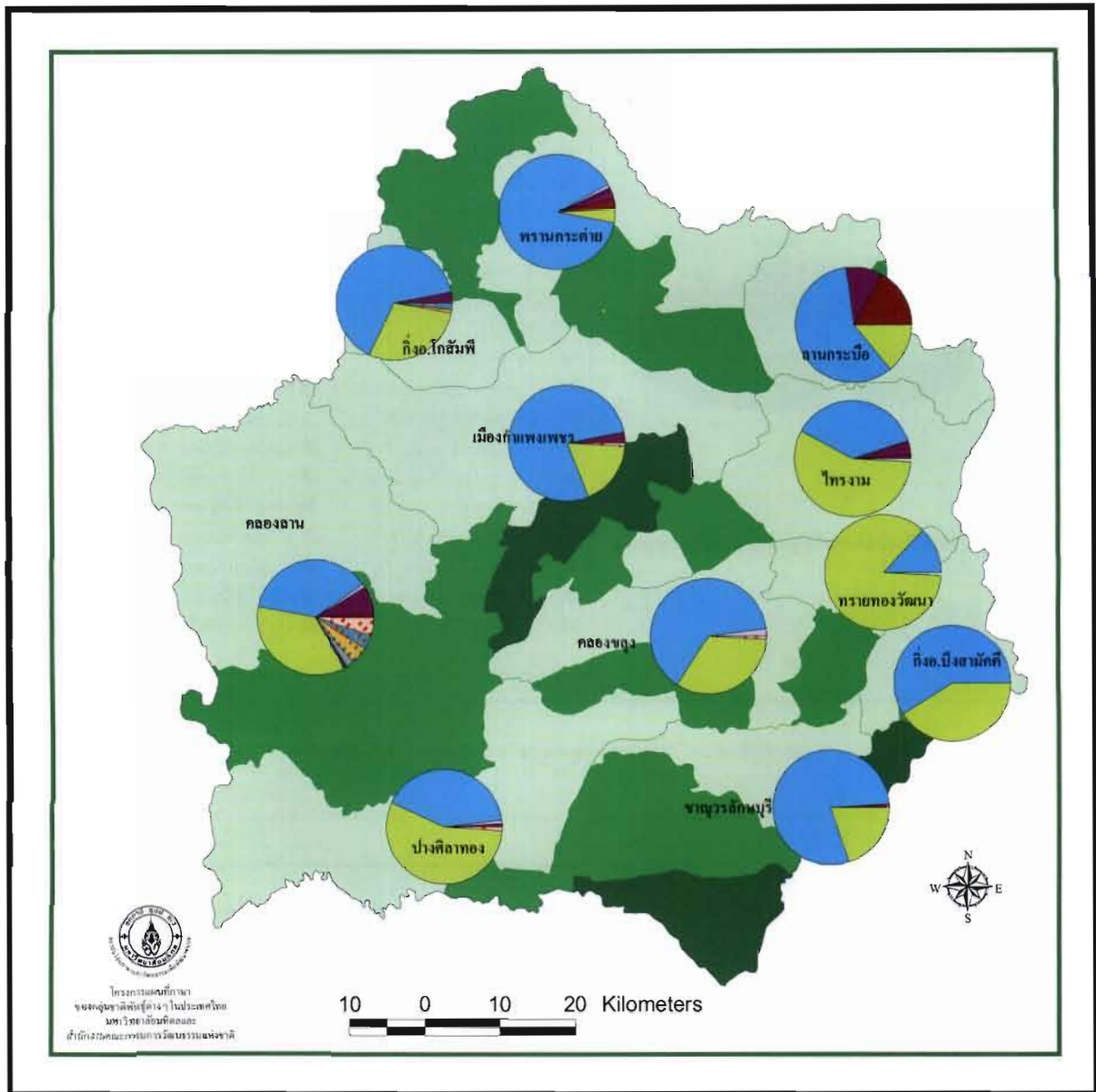
ศูนย์วิจัยภาษา
และวัฒนธรรมเพื่อศึกษาระบบ
การสื่อสารของมนุษย์
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อศึกษาระบบการสื่อสารของมนุษย์

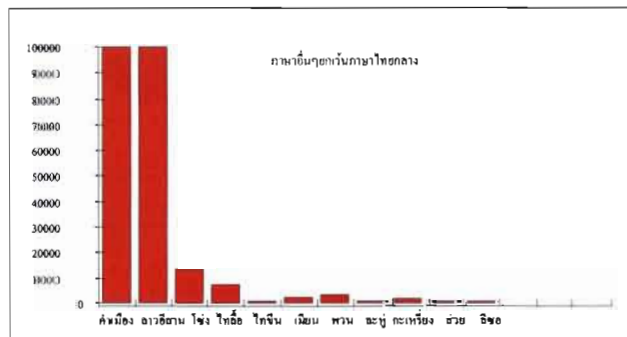
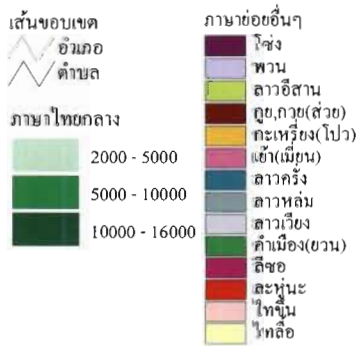
แผนภูมิแสดงร้อยละของผู้พูดภาษาตระกูลต่างๆ ในภาคเหนือ

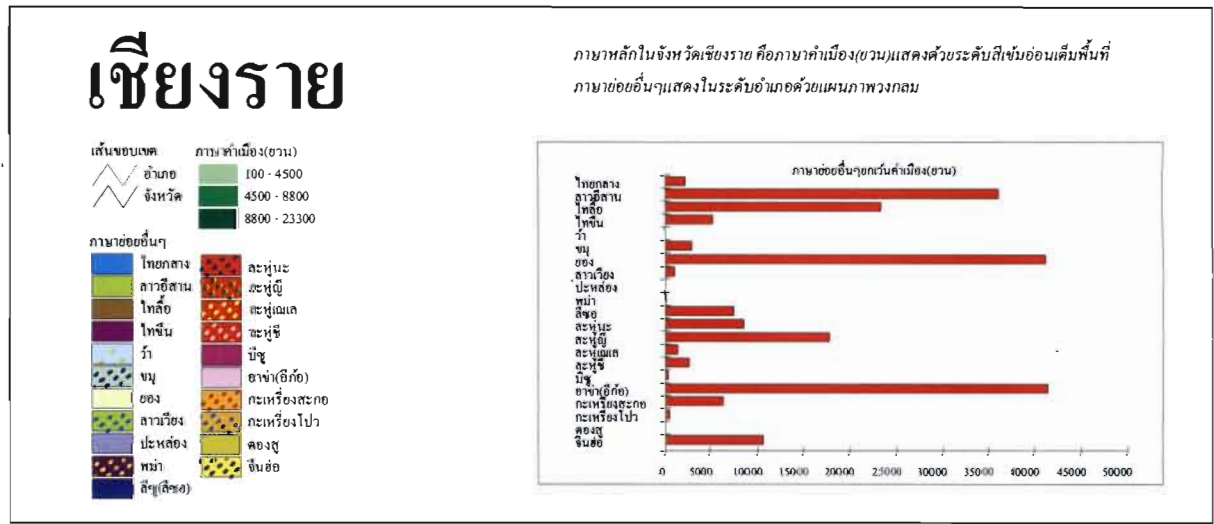
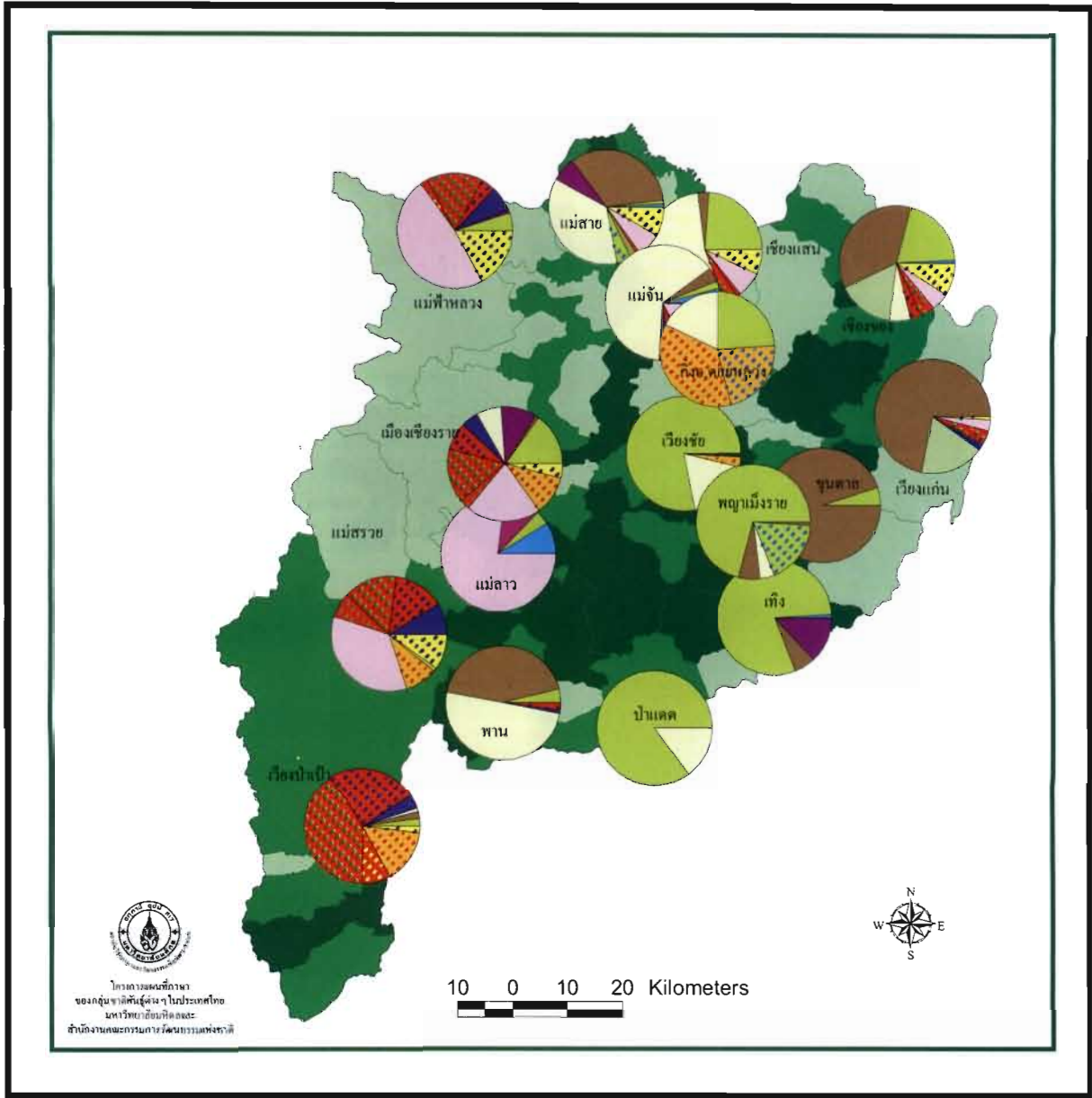

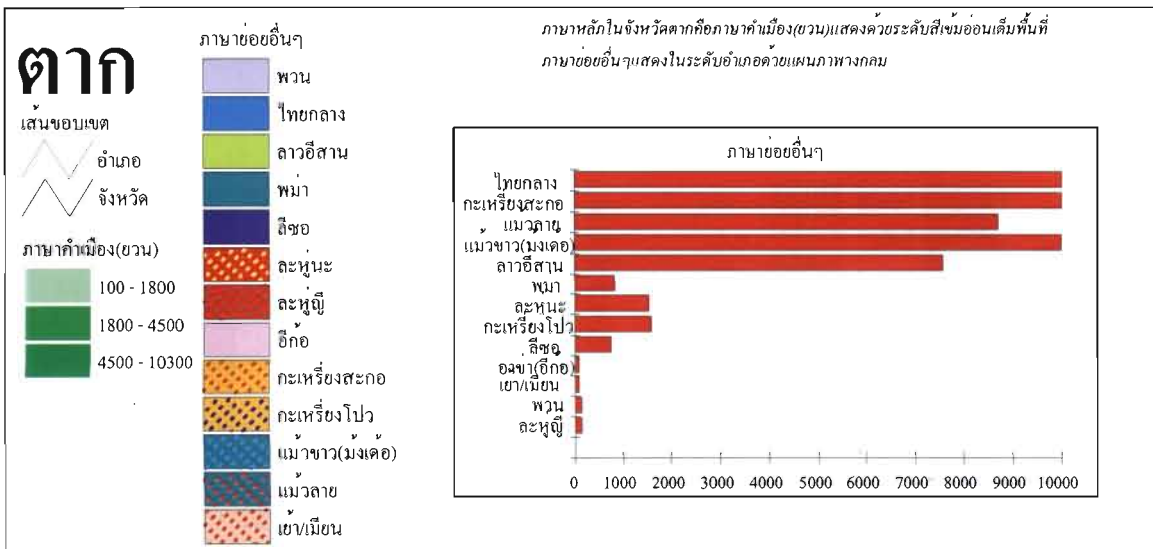
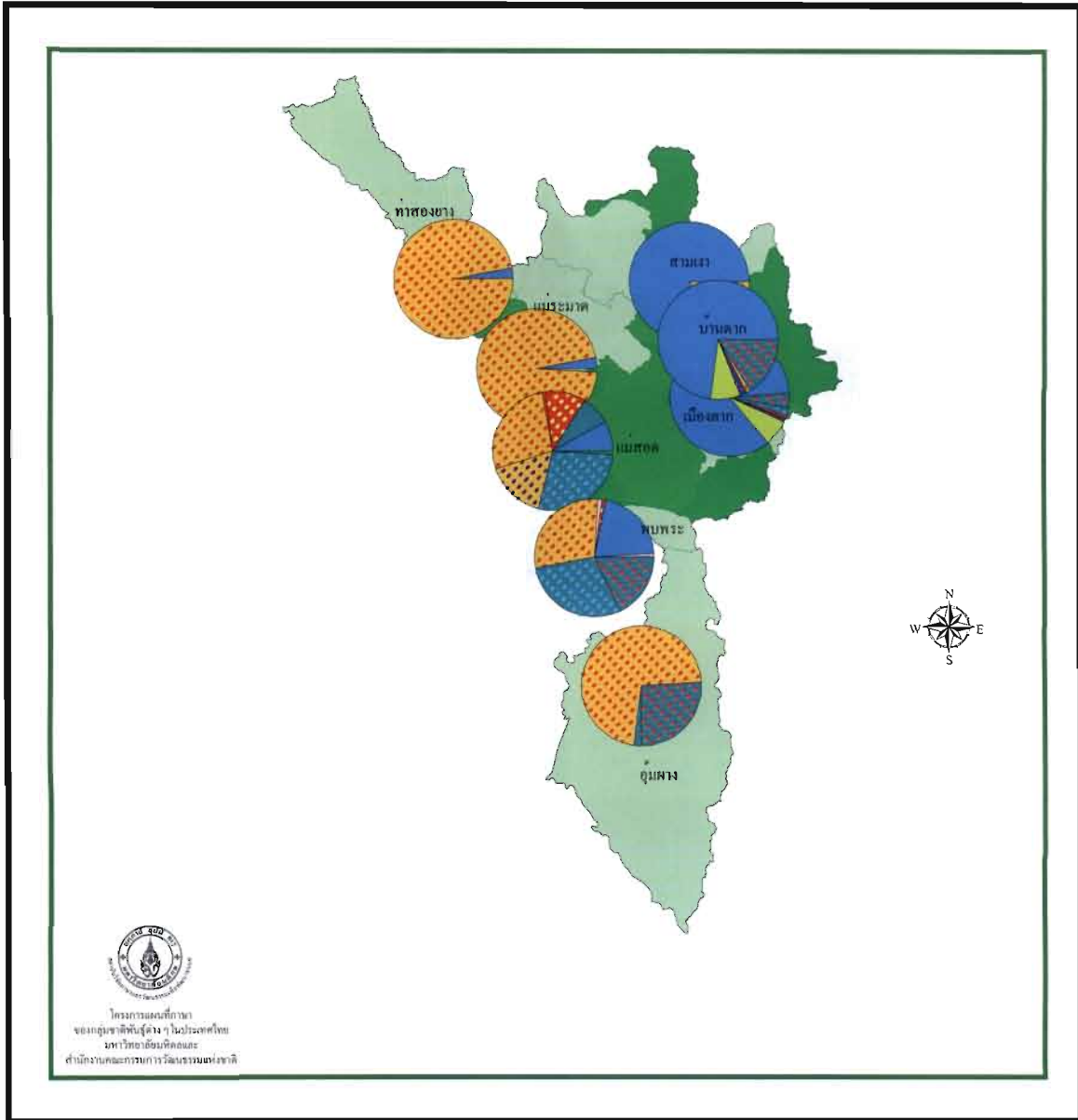
กำแพงเพชร

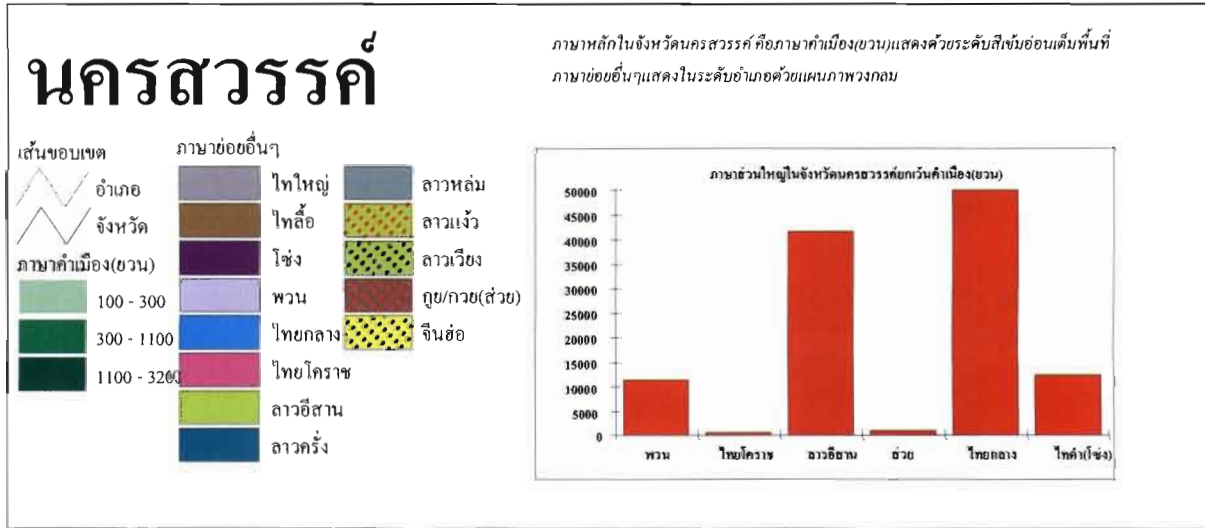
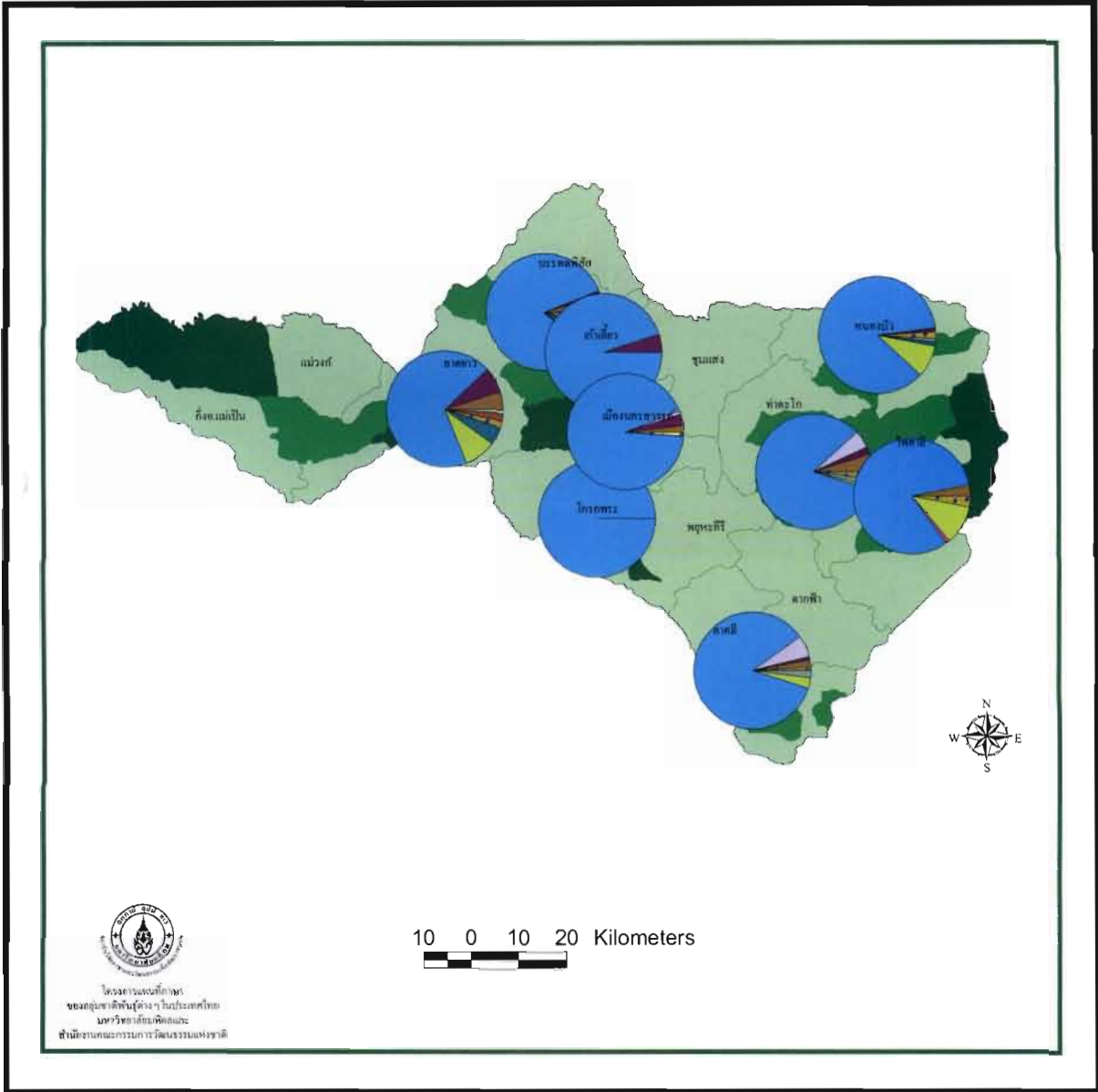
ภาษาหลักในจังหวัดกำแพงเพชรคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข้อย่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

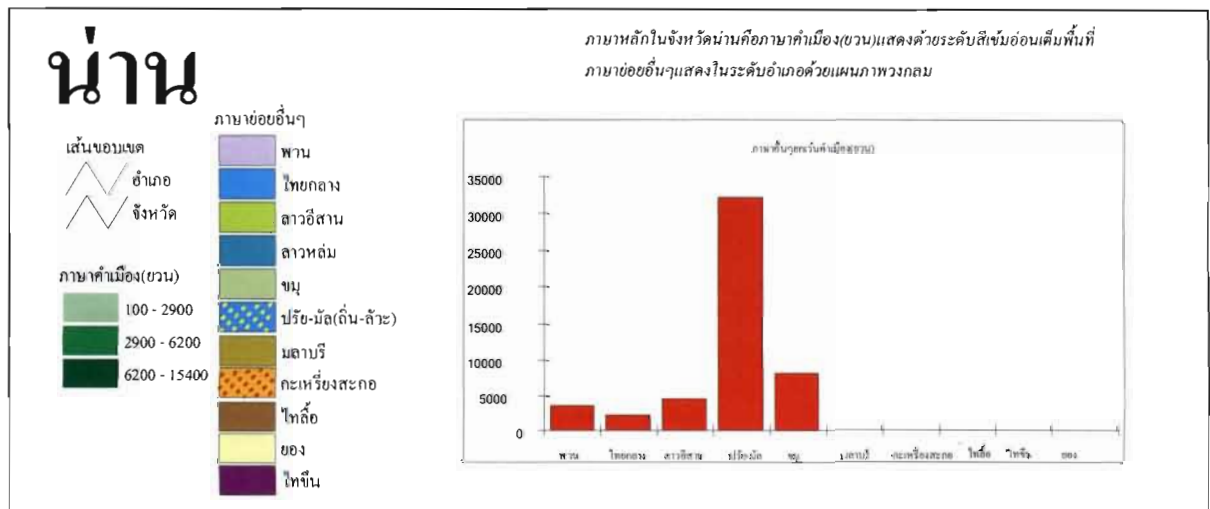
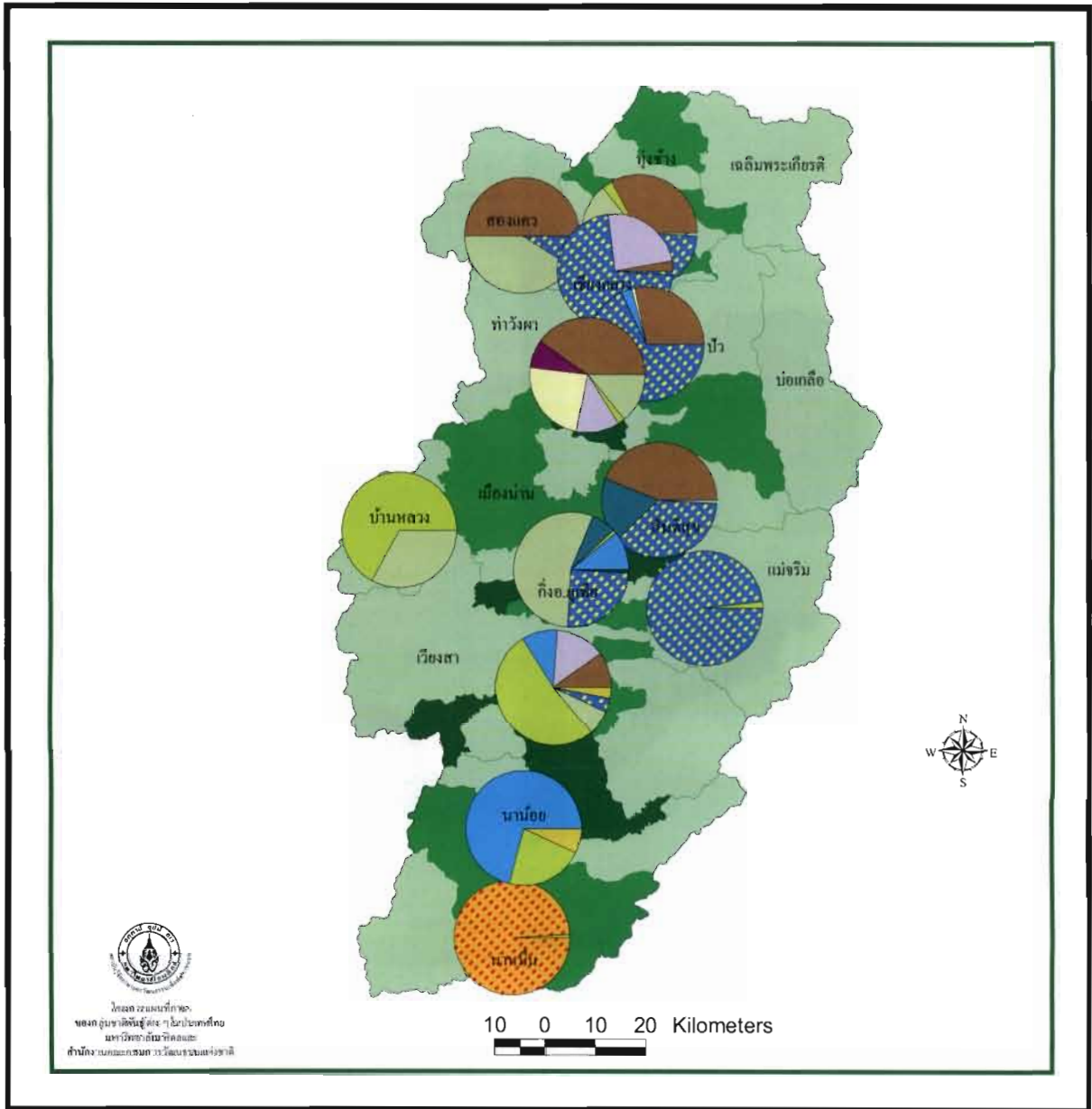

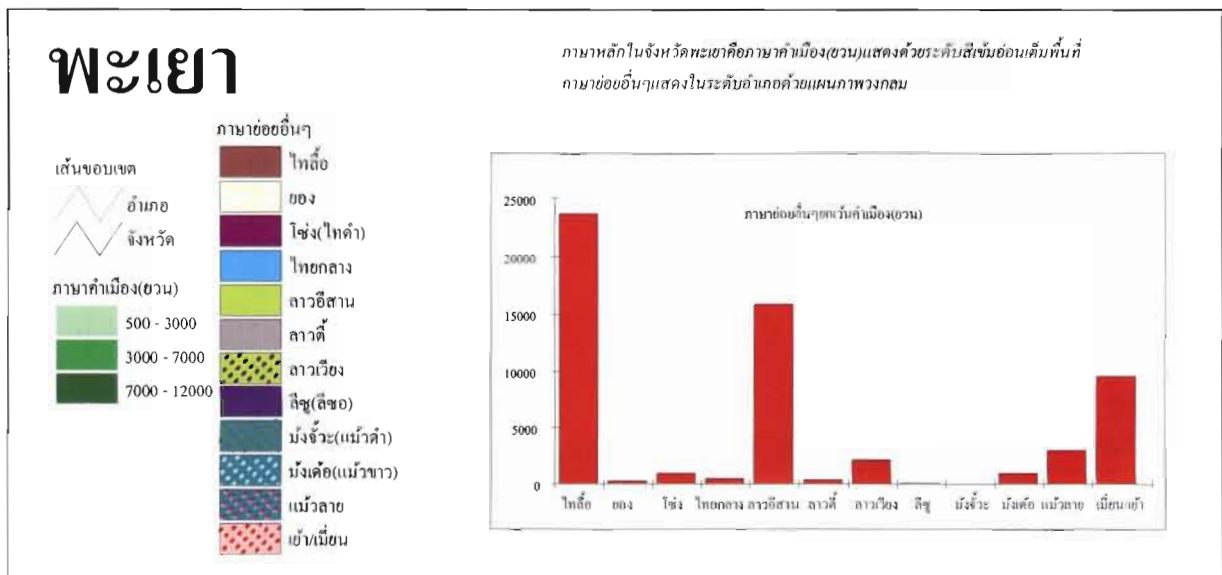
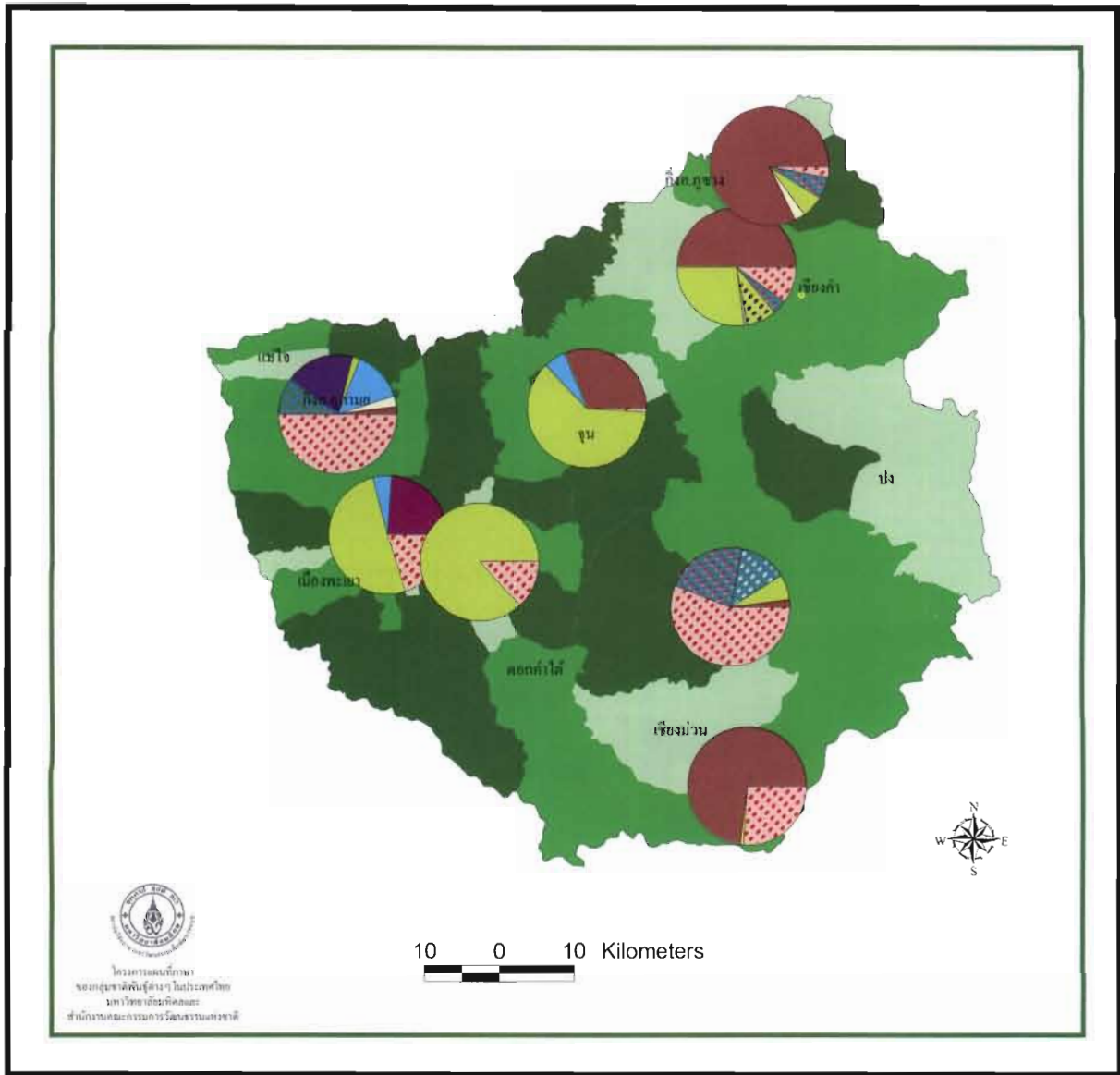

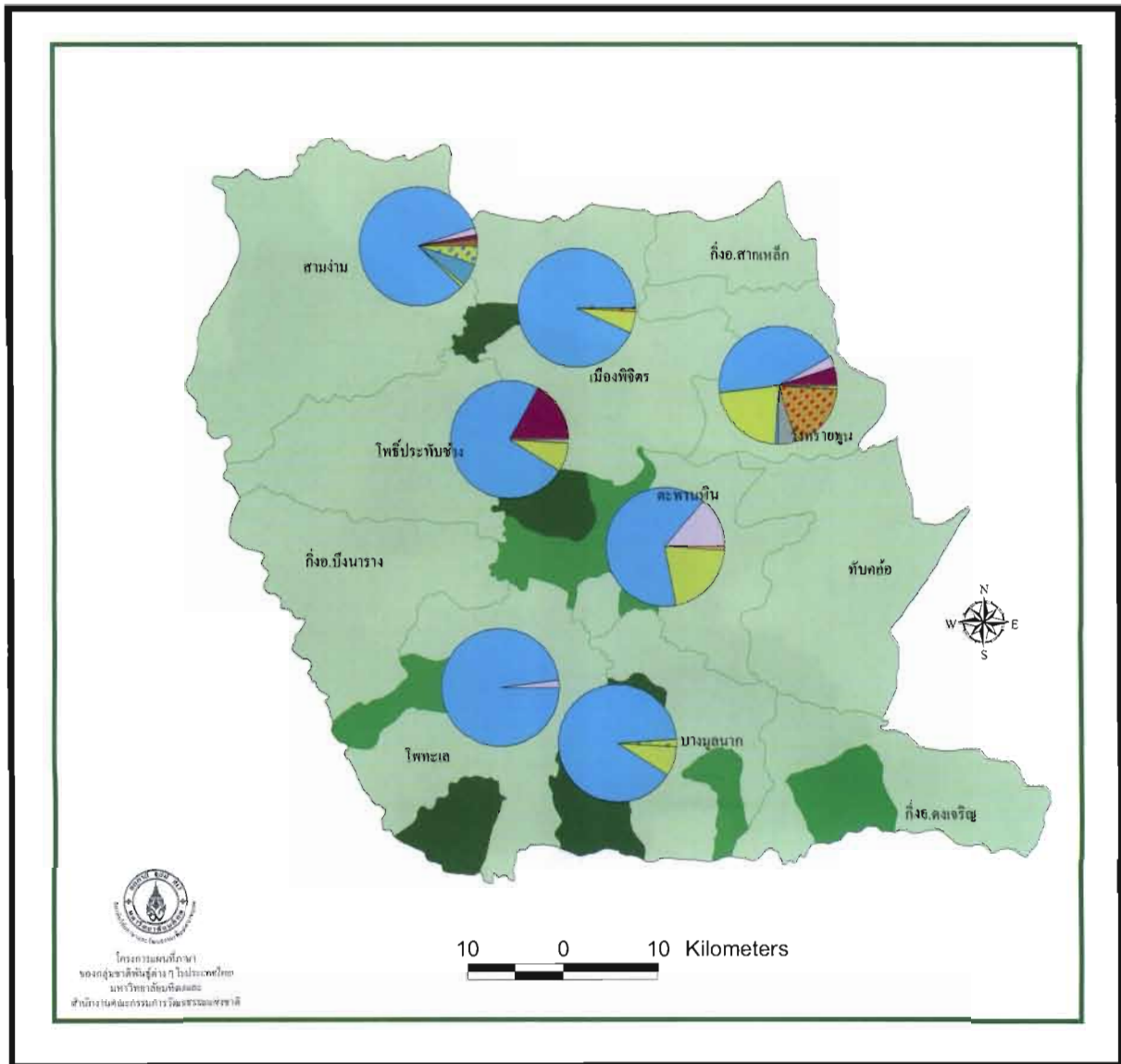

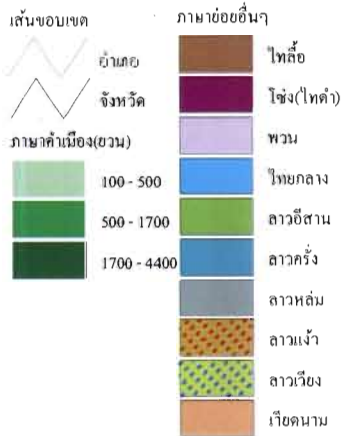

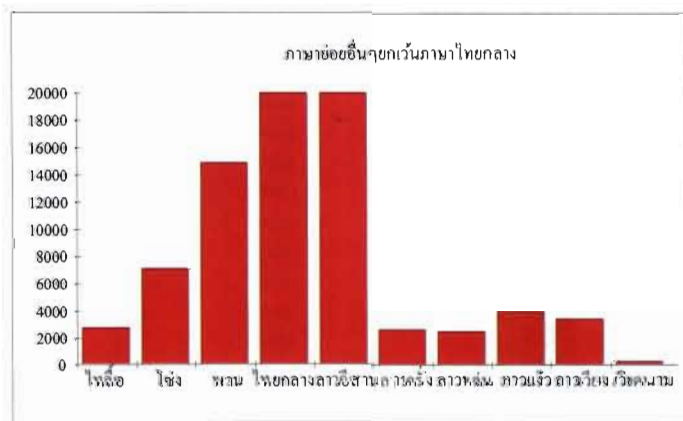

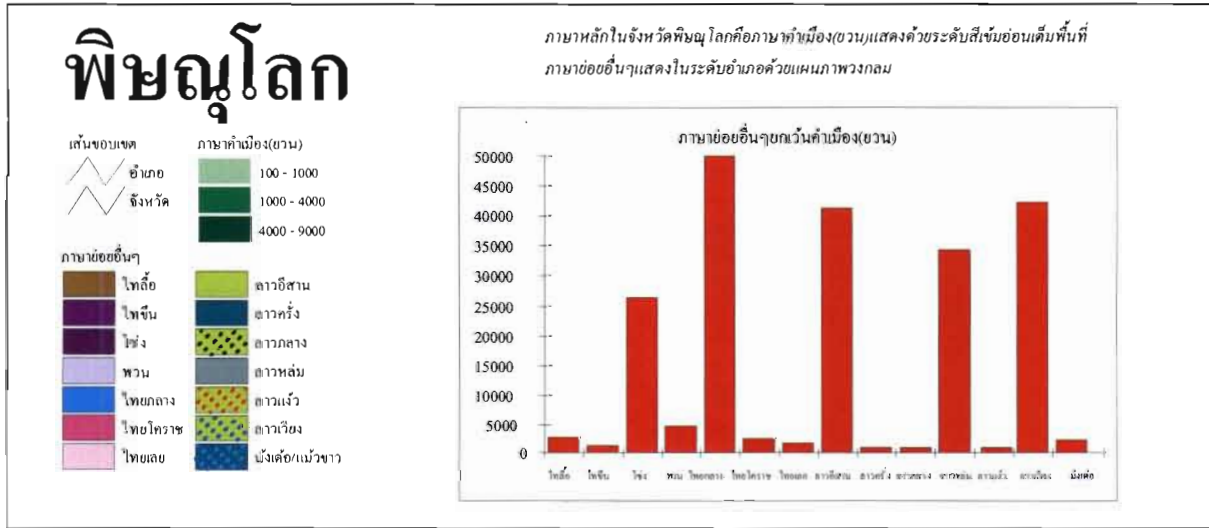
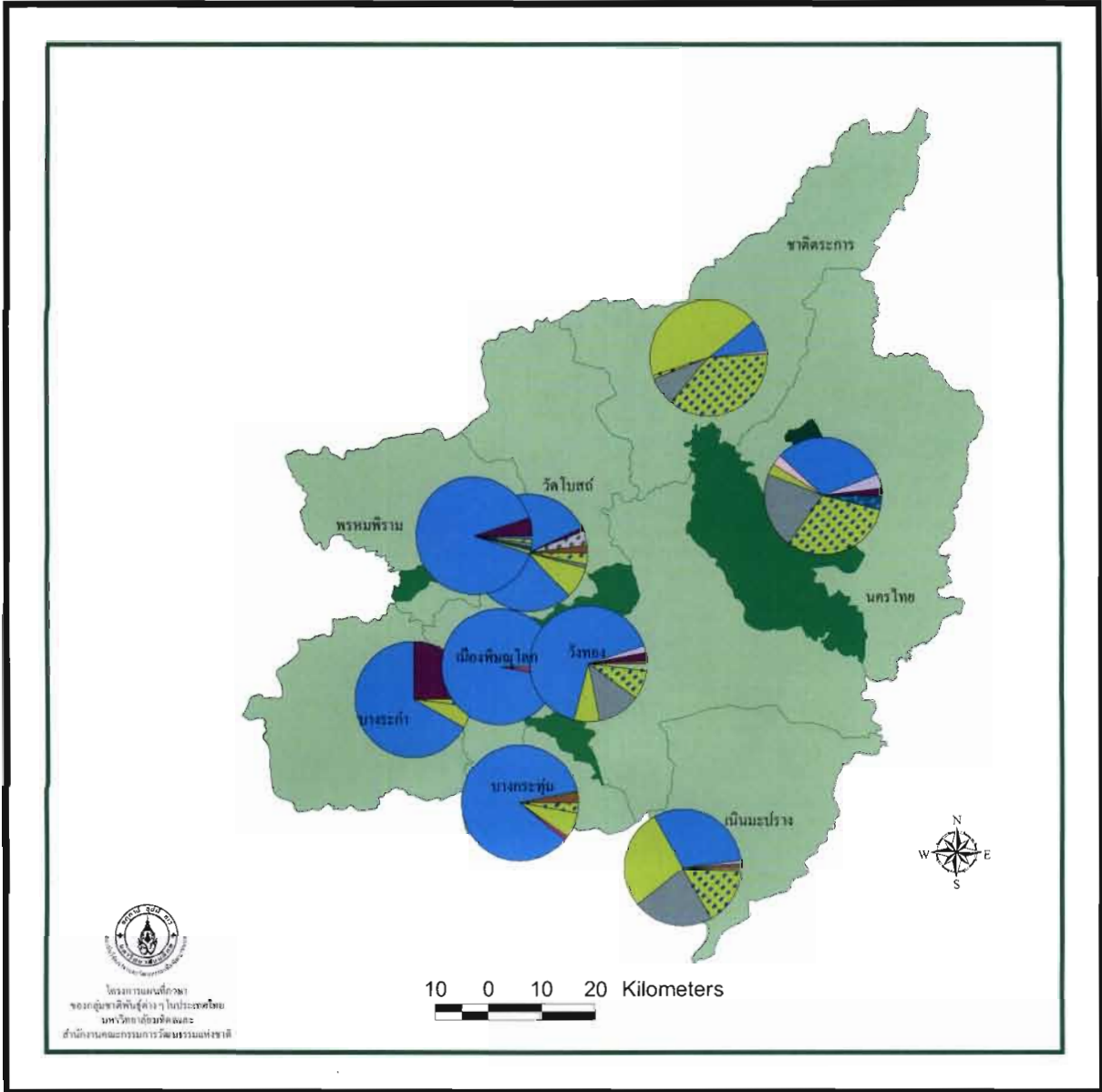

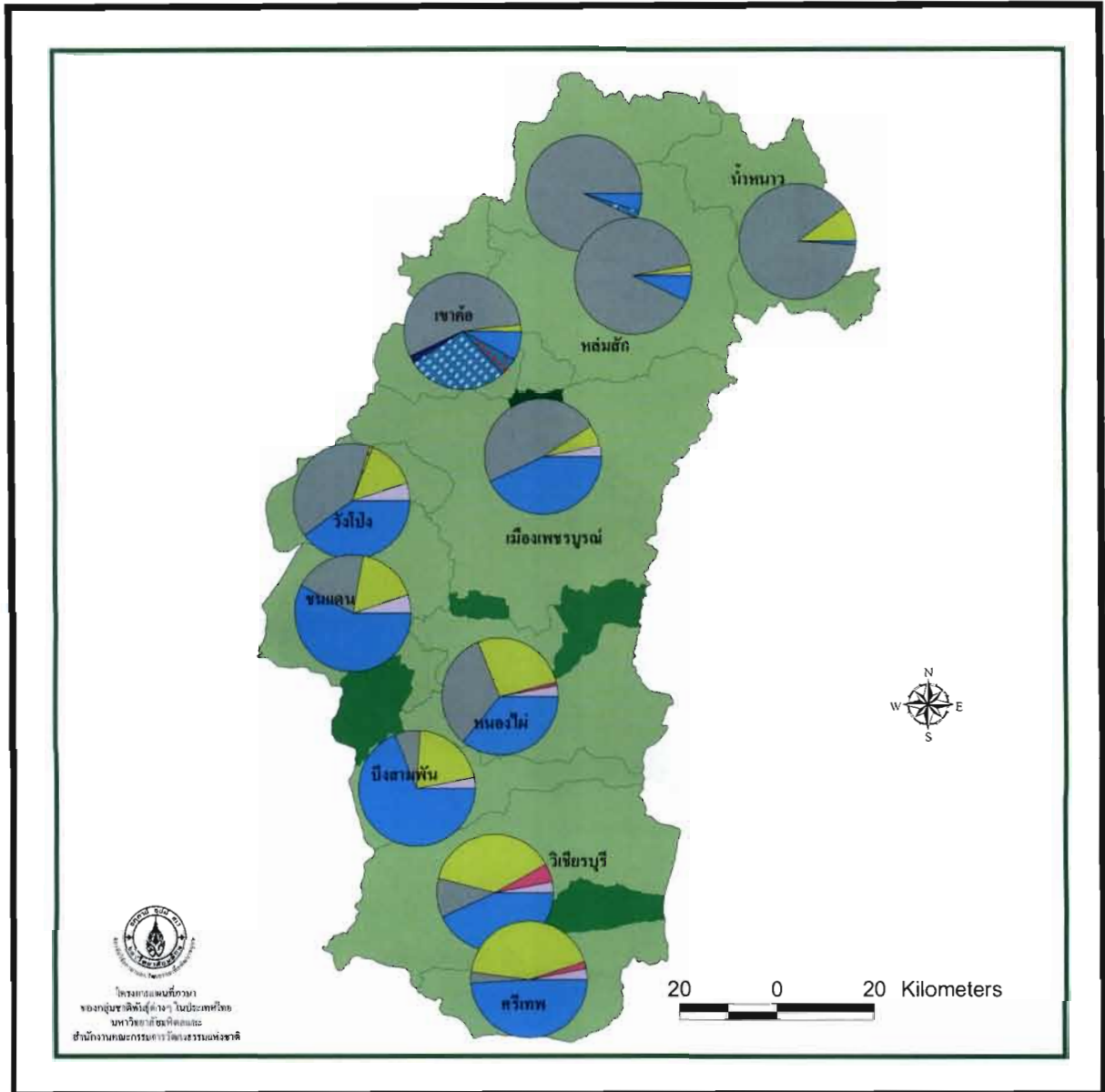
พิจิตร

ภาษาหลักในจังหวัดพิจิตรเรียงภาษาถิ่นเมือง(ขอนแก่น)แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาถิ่นอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

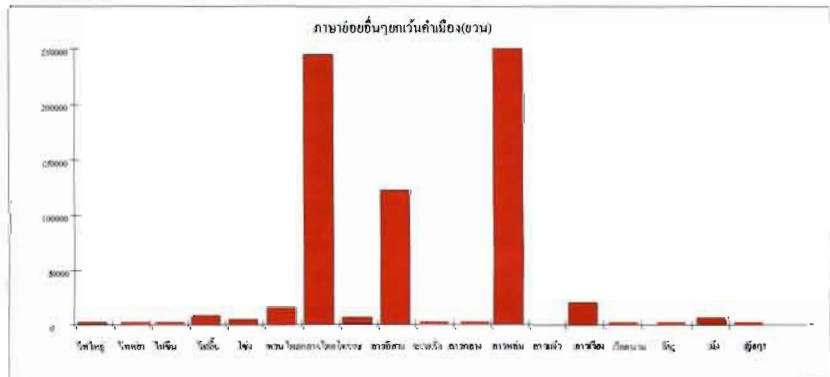

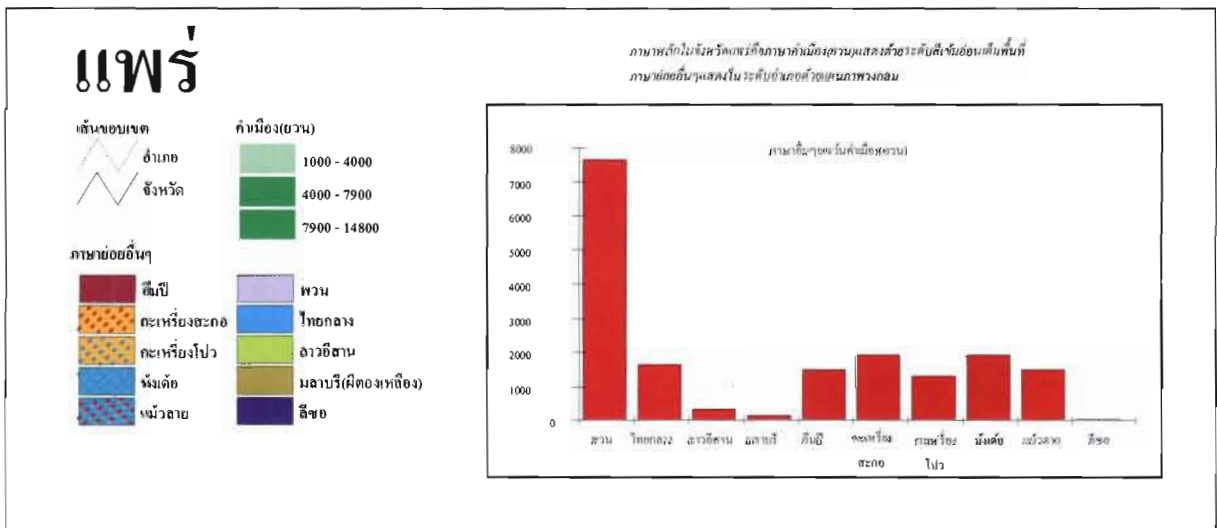
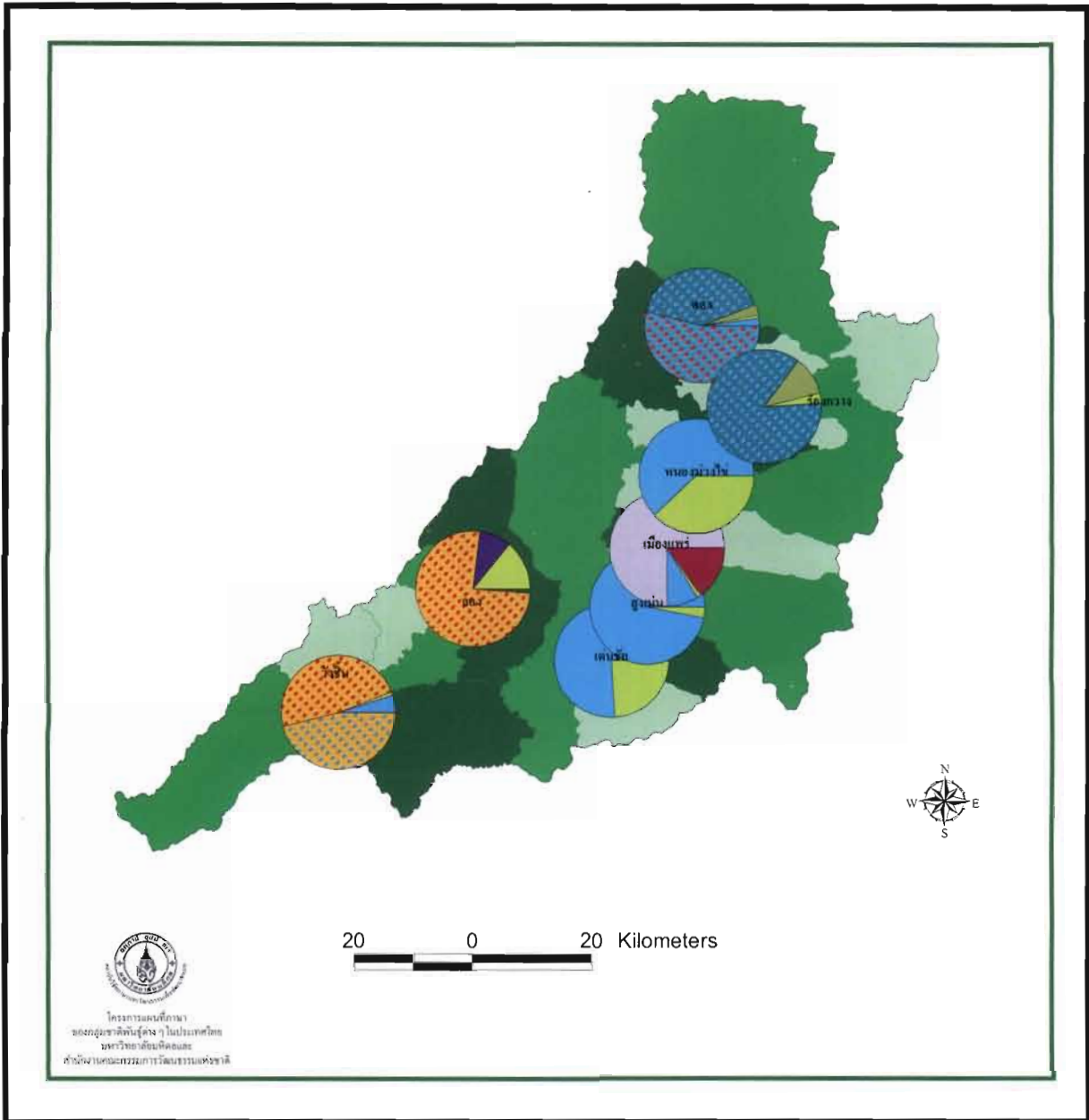

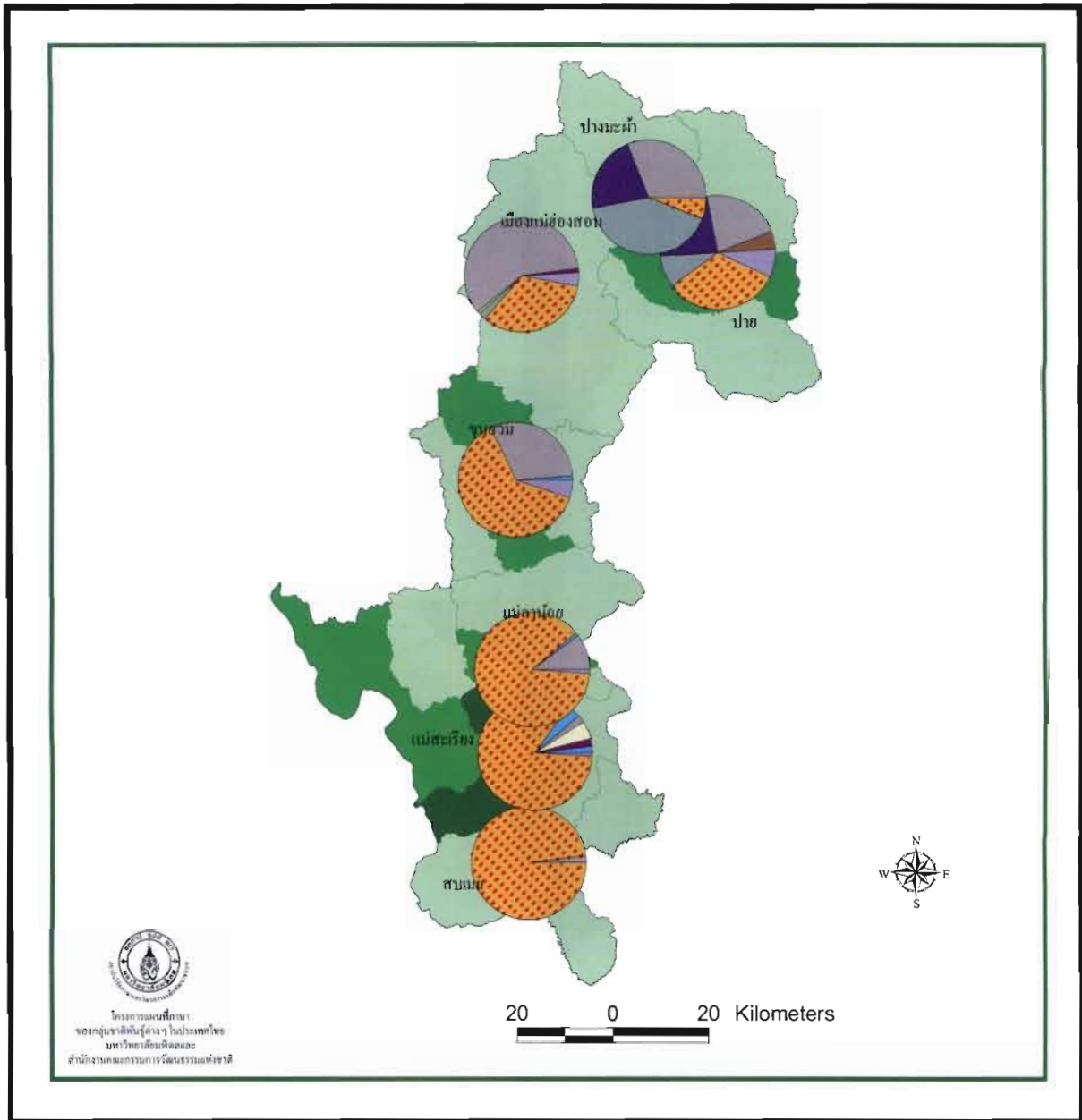

เพชรบูรณ์

ภาษาหลักในจังหวัดเพชรบูรณ์คือภาษาคำเมือง(ขวน)แสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาย่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

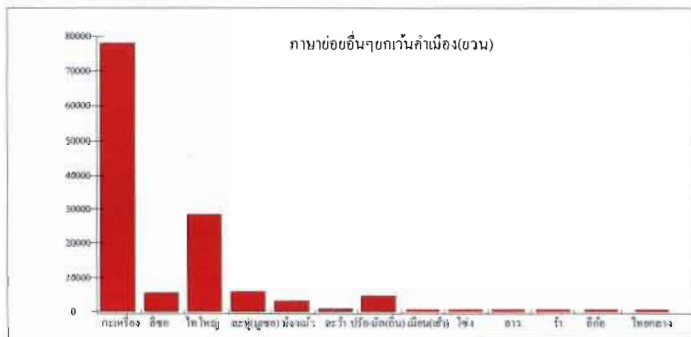

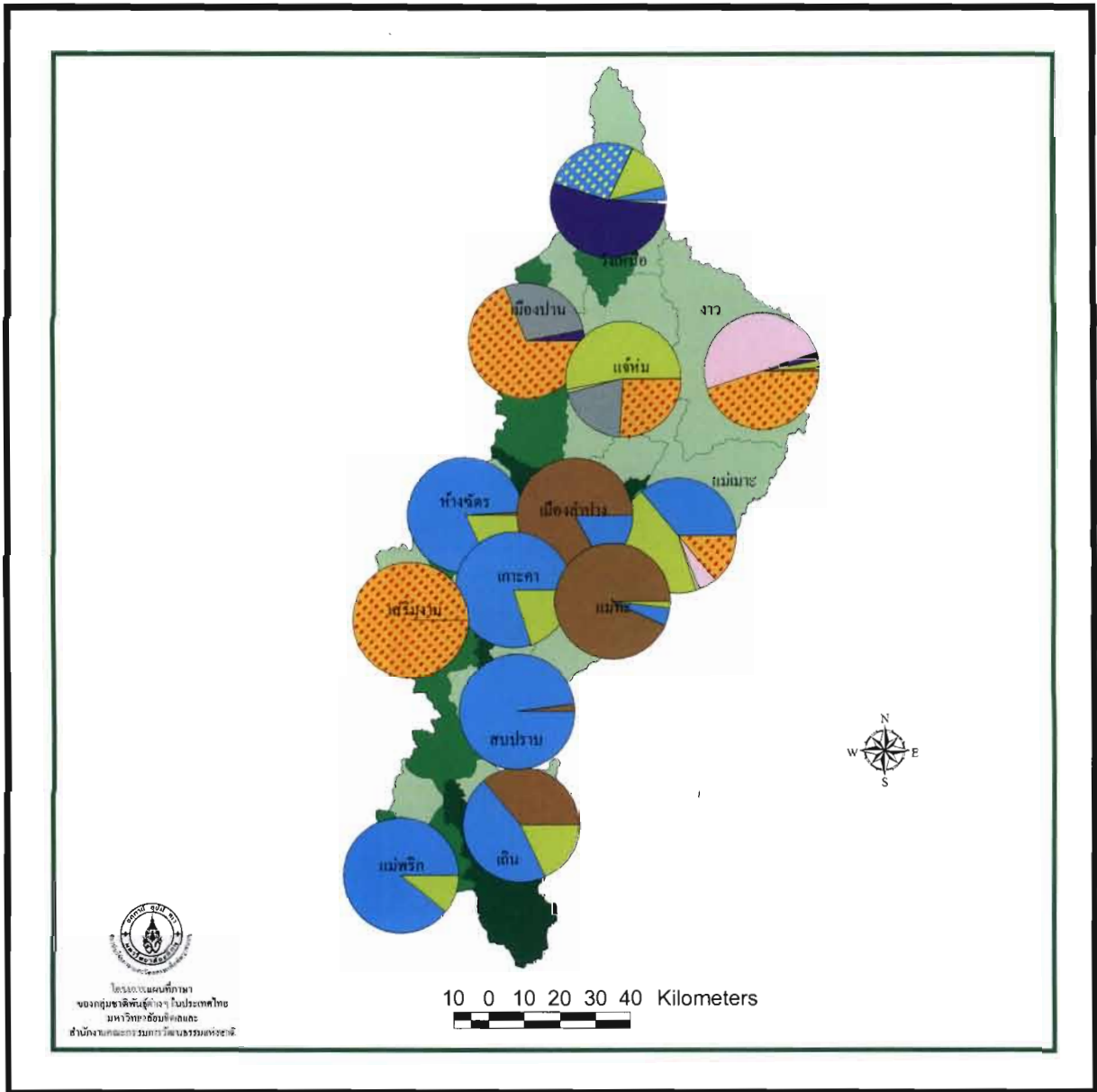

แม่ฮ่องสอน

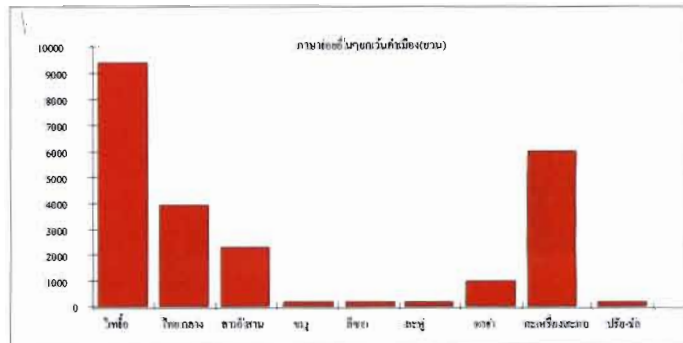
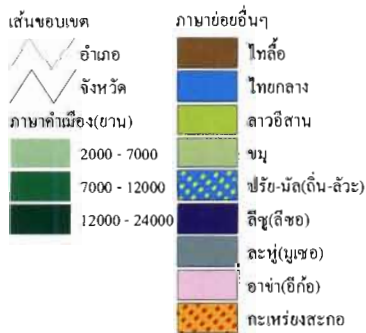
ภาษาหลักในจังหวัดแม่ฮ่องสอนคือภาษาคำเมืองสุพรรณแต่ลงหัวระดับที่ชนฮั่นพื้นที่ภาษาอื่น ๆ แสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

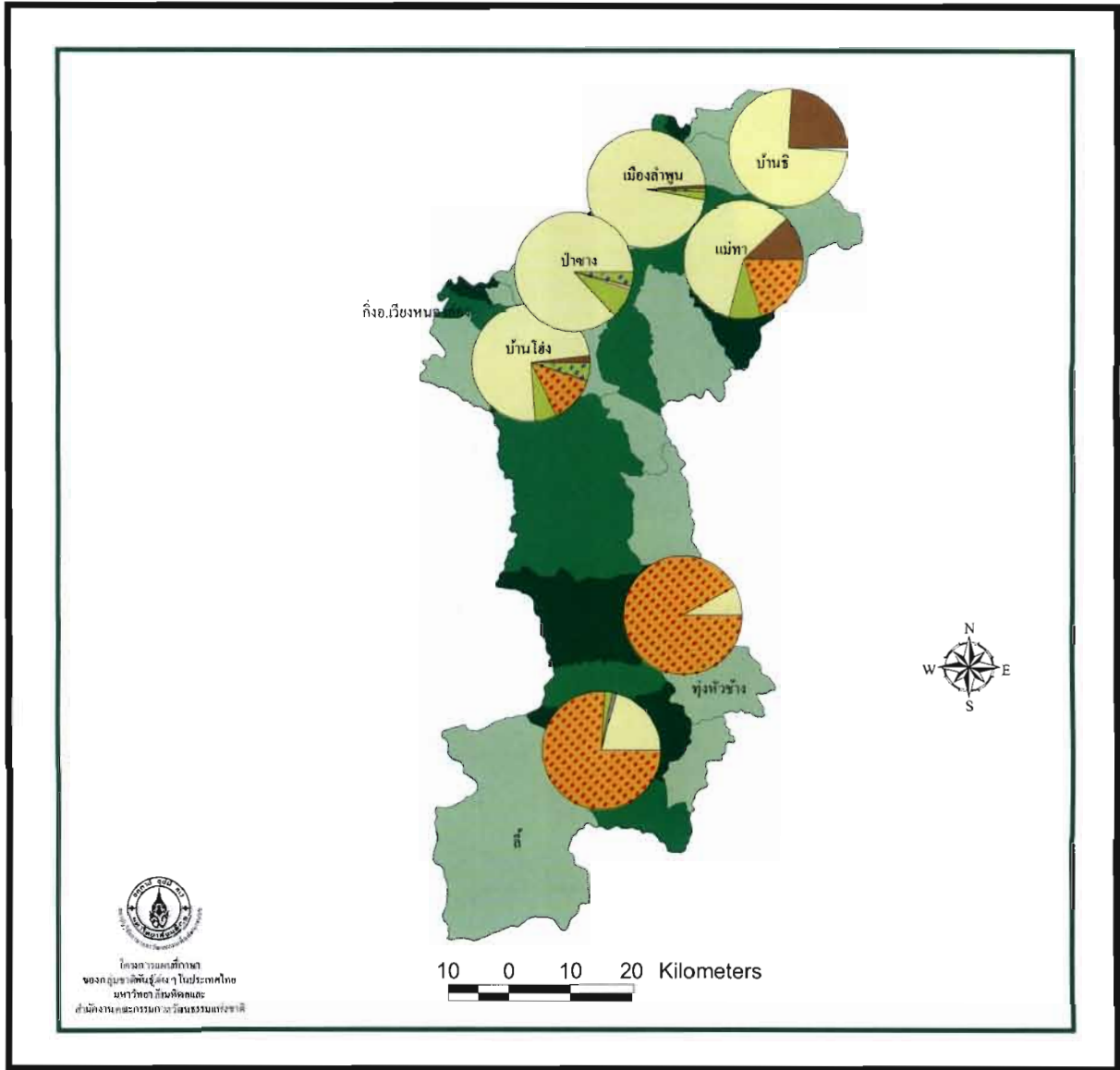

คำปาง

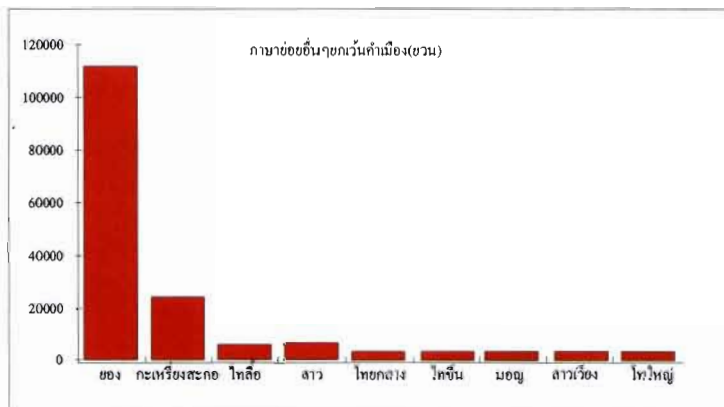
ภาษาหลักในจังหวัดลำปางคือภาษาคำเมือง(ขาน)แสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

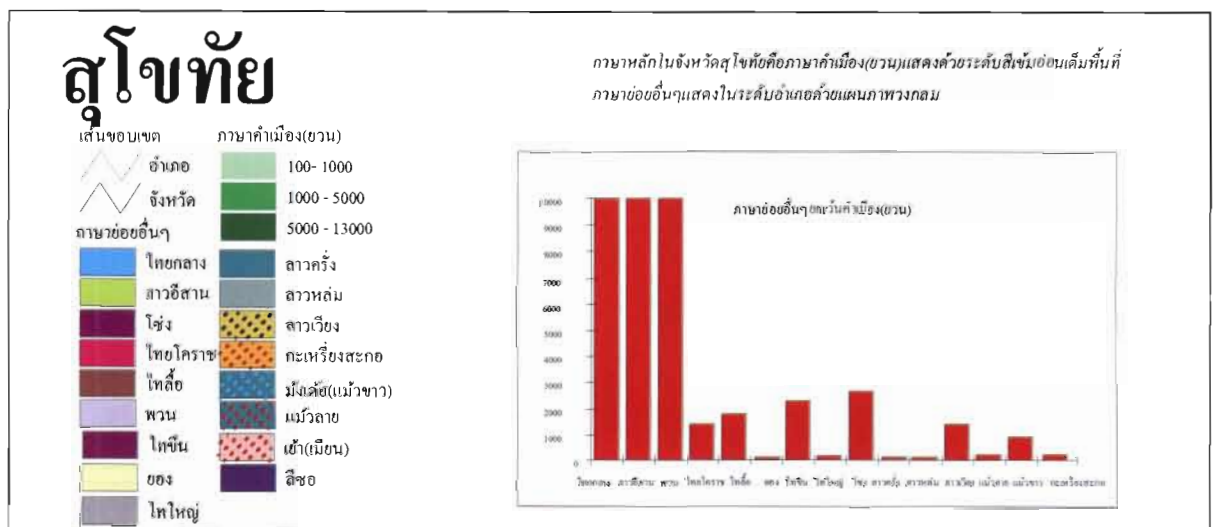
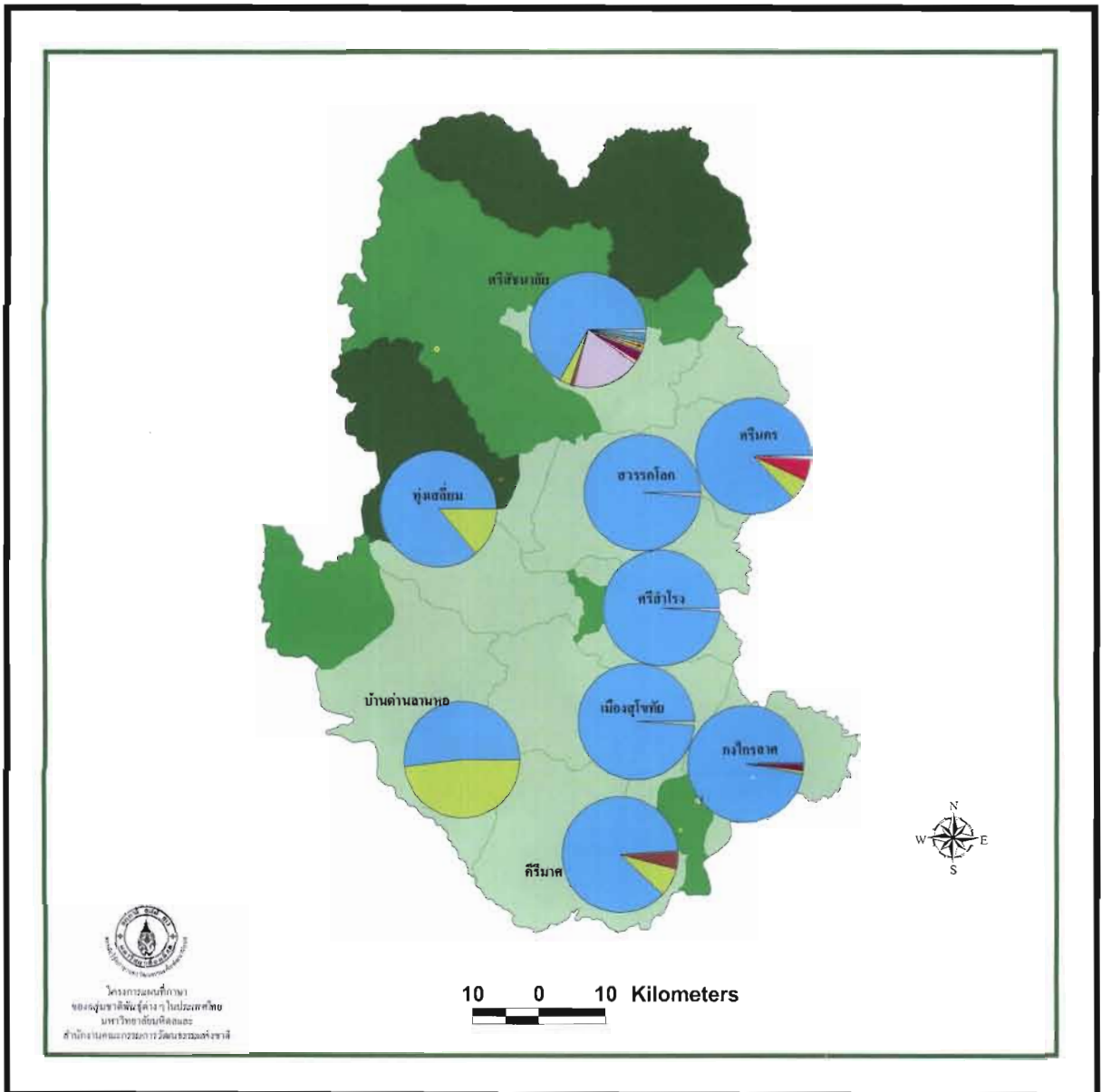

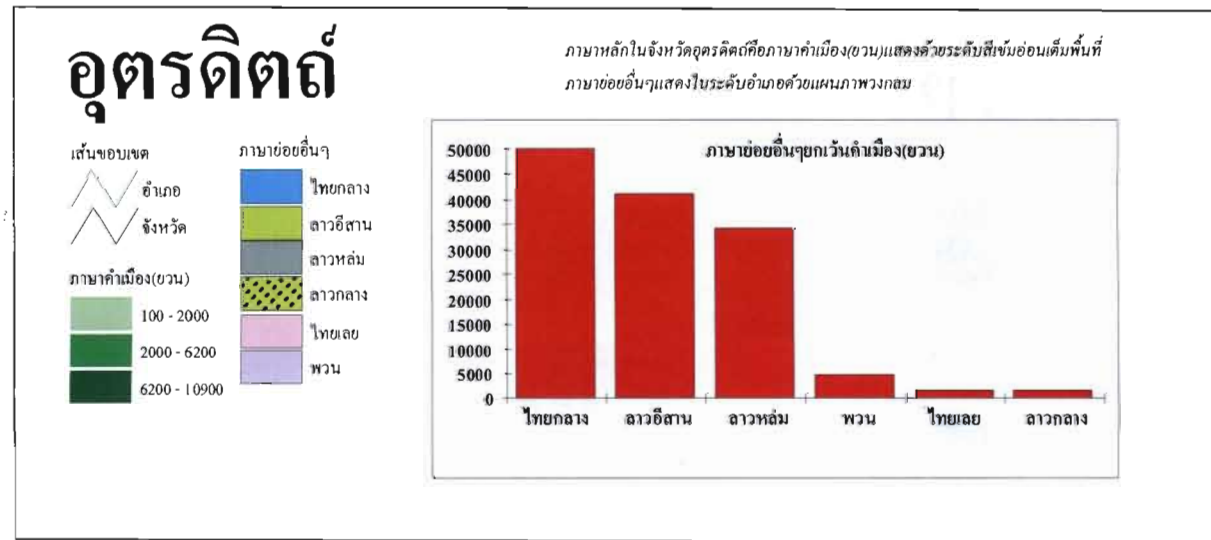
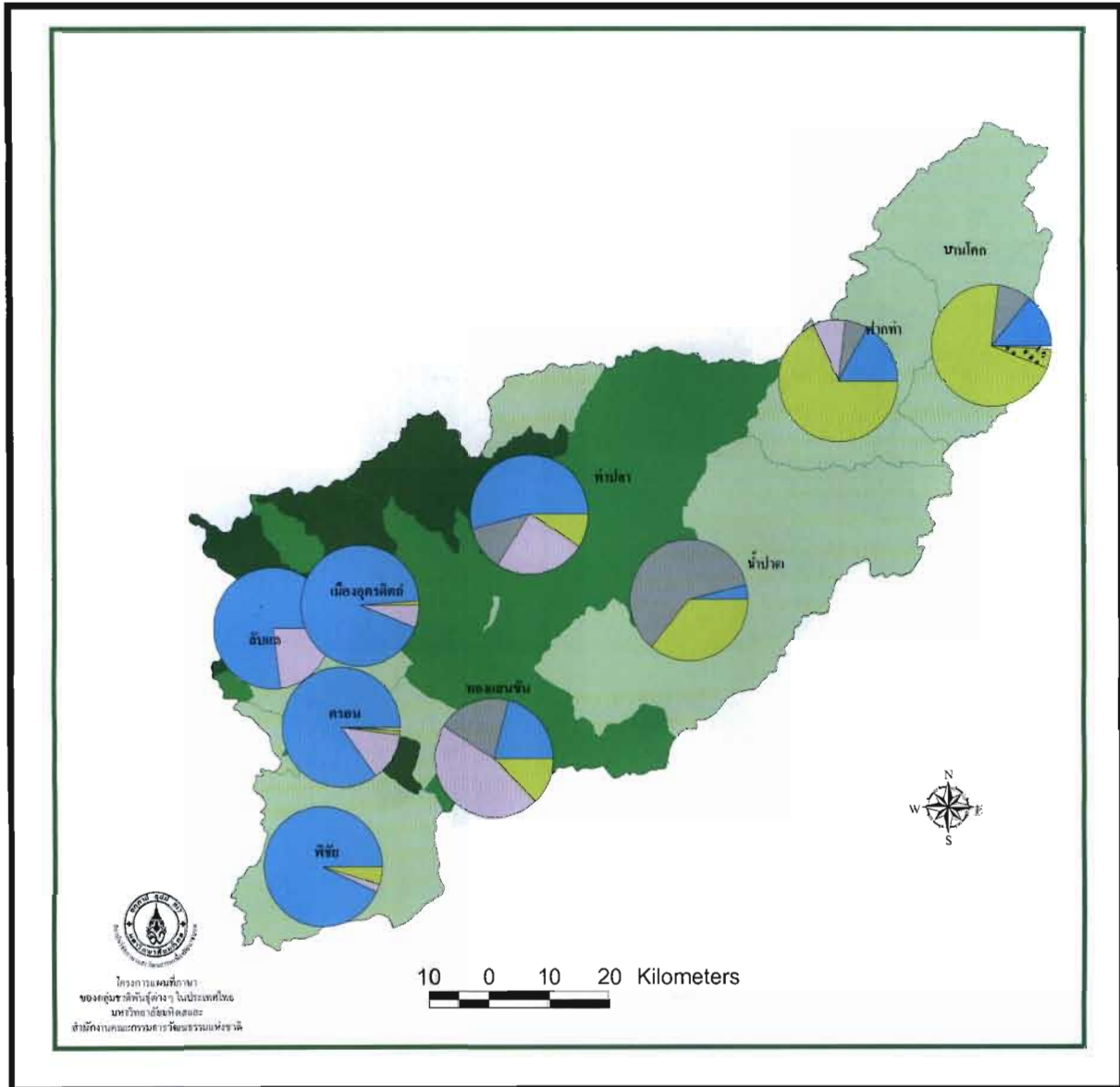

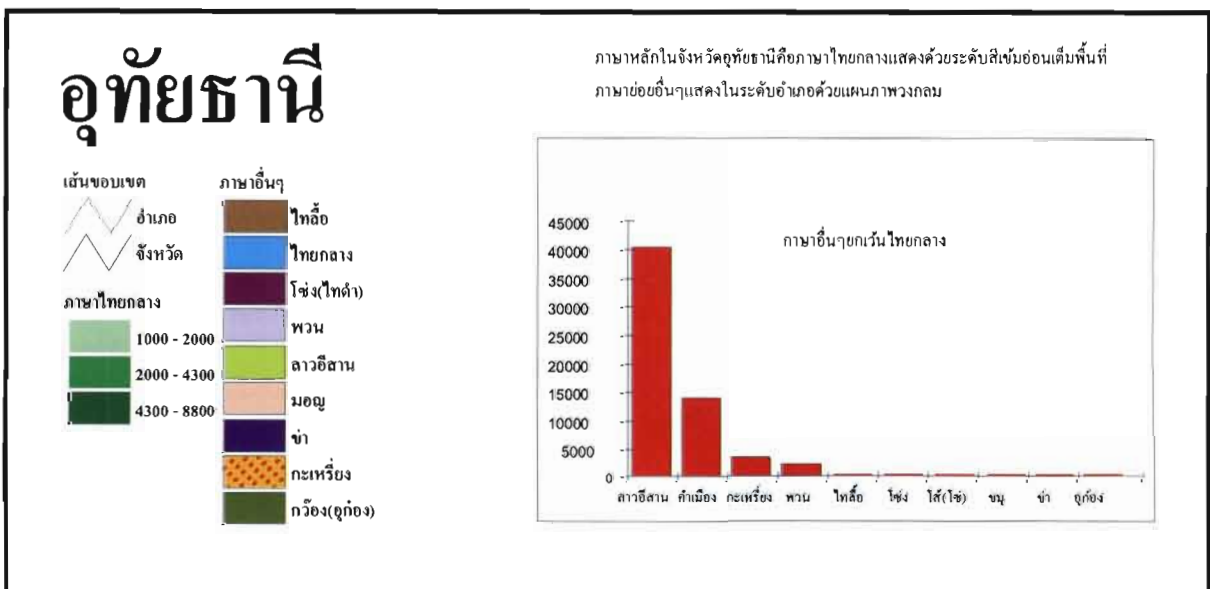
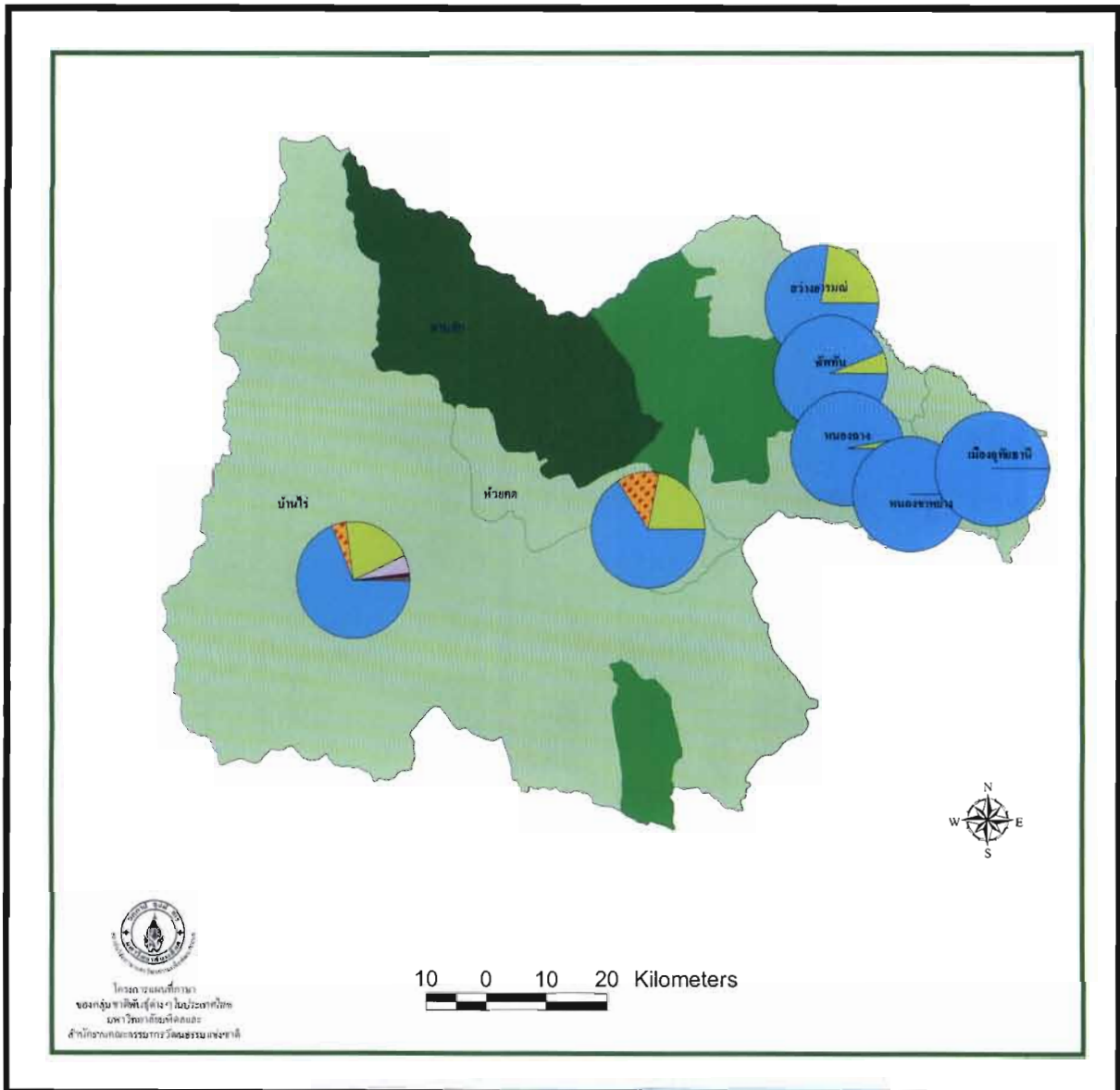
ลำพูน

ภาษาหลักในจังหวัดลำพูนคือภาษาพื้นเมือง(ขวน)แสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเข้มที่
ภาษาอื่น ๆ แสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

3.2.3 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคกลาง

ภาคกลางเป็นบริเวณที่มีความซับซ้อนหลากหลายของกลุ่มภาษาและชาติพันธุ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ มีพื้นที่ครอบคลุม 27 จังหวัด มีประชากรทั้งสิ้นกว่าสิบล้านคน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ ดินแดนนี้เป็นที่ตั้งราชธานีของไทยมาหลายยุคหลายสมัยตั้งแต่สุโขทัย อโยธยา ธนบุรี จนถึงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังปรากฏร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าดินแดนนี้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนและเป็นแหล่งอารยธรรมมาช้านาน เป็นศูนย์กลางการค้าขายแลกเปลี่ยน เป็นแหล่งของวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างหลากหลาย และเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สืบต่อกันมาช้านานนับเป็นพันๆ ปีจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้คนจากภาคอื่นๆ หลังไหลเข้ามาอยู่ในเขตภาคกลางเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การเมืองการปกครองยังไม่สงบเรียบร้อย ราชธานีเพิ่งตั้งใหม่ มีการปราบกบฏต่างๆ และการขยายอาณาเขต จึงเกิดศึกสงครามระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านขึ้นหลายครั้ง และได้มีการกวาดต้อนผู้คนจากลาว เขมร เวียดนามเข้ามาอยู่ในเขตจังหวัดต่างๆ ใกล้เคียงกับพระนครเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในปัจจุบันประชากรที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้จึงมีลักษณะที่หลากหลาย ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาที่ต่างๆ กันถึงกว่า 25 กลุ่ม ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยกลาง โดยมีจำนวนร้อยละ 90 ชาติพันธุ์ต่างๆ นั้นบางกลุ่มอาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาแต่ดั้งเดิม บางกลุ่มได้มีการอพยพย้ายถิ่นมาอยู่ในเขตนี้เป็นระยะหลายครั้งหลายคราจนถึงปัจจุบัน

ภาคกลางแบ่งออกได้เป็นภาคกลางตะวันออก ภาคกลางตะวันตก และบริเวณใจกลางของภาคกลาง ภาคกลางตะวันออกได้แก่บริเวณที่ต่อเนื่องจากภาคอีสานไปออกชายทะเลตะวันออก ประกอบไปด้วยจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ภาษาและชาติพันธุ์ในเขตนี้จะมีความคล้ายคลึงและต่อเนื่องจากเขตอีสานใต้และกัมพูชา ได้แก่ ภาษาเขมรถิ่นไทย กูย/กวย ไทยโคราช รวมทั้งของกะซอง ชัมเร ลาวอีสาน ฉว้อ ที่อพยพมาจากเขตอีสานเหนือ เป็นต้น บริเวณภาคกลางตะวันตกเป็นบริเวณที่ติดต่อชายแดนประเทศพม่า และภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วยจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ลพบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ในเขตนี้จะมีภาษาและชาติพันธุ์กลุ่มต่างๆ ที่ต่อเนื่องกับประเทศพม่า ได้แก่ พม่า กะเหรี่ยง มอญ ละว้า (ก๋อง) เป็นต้น เขตจังหวัดใจกลางของภาคเหนือ อโยธยา สิงห์บุรี อ่างทอง ปทุมธานี นนทบุรี นครนายก สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม รวมทั้งนครสวรรค์ และชัยนาท จะมีกลุ่มลาวต่างๆ เป็นจำนวนมาก ส่วนมากมีบรรพบุรุษเป็นผู้ที่ถูกกวาดต้อนมาจากลาวในยุคต้นรัตนโกสินทร์ รวมทั้งภาษาอื่นๆ เช่น ไทยยวน ซึ่งอพยพมาจากเชียงแสน เป็นต้น โดยเฉพาะเขตกรุงเทพมหานครจะเป็นศูนย์รวมของทุกภาษา อย่างไรก็ตามเห็นได้ชัดว่า กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆ ในภาคกลางแม้จะมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่ก็ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและภาษาไทยภาคกลางเป็นอย่างมาก ส่วนมากนับถือพุทธศาสนาและพูดภาษาไทยกลางได้ นอกเหนือจากภาษาประจำกลุ่มของตน ในปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่ามีเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่จะยังคงมีการใช้ภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมประจำกลุ่ม ในขณะที่เยาวชนจะได้รับอิทธิพลของไทยภาคกลางเป็นอย่างมากจากสื่อสารมวลชนและระบบการศึกษาที่ใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการ รายละเอียดกลุ่มภาษาที่พบในเขตภาคกลางมีดังนี้

1. *กลุ่มภาษาตระกูลไท* ซึ่งประชากรส่วนใหญ่พูดไทย ภาษาไทยกลางในแต่ละท้องถิ่นอาจจะมีสำเนียงแตกต่างกันไป เช่น สำเนียงสุพรรณบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม กาญจนบุรี นครปฐม และสำเนียงกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ส่วนภาษาไทยเบิ่ง/ไทยเค็งหรือไทยโคราชในภาคกลาง จะพบในเขตจังหวัดลพบุรี และฉะเชิงเทราเป็นส่วนมาก สำหรับกลุ่มลาวซึ่งมีจำนวนมากในภาคกลาง แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ลาวภาคกลางและลาวอีสาน กลุ่มลาวในเขตภาคกลางประกอบด้วยกลุ่มลาวหลายกลุ่ม ที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในยุคต้นรัตนโกสินทร์ ได้แก่ ลาวเวียงหรือลาวกลาง ลาวใต้ ลาวครั้ง ลาวแวง ลาวหล่ม รวมทั้งพวน ฉ้อ โข่ง เป็นต้น กลุ่มลาวที่ตั้งถิ่นฐานในเขตนี้มีประวัติการถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยศึกสมัยสงครามขยายพระราชอาณาเขต และปราบผู้ที่เป็นกบฏแข็งข้อตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและต้นรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสงครามกับลาวในสมัยรัชกาลที่ 3 ของไทยราวปีพ.ศ. 2371 ในปัจจุบันชนเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ในภาคกลางนั้นมีอยู่ในเขตจังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร ชลบุรี ปราณบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา นครนายก ลพบุรี สระบุรี นครสวรรค์ สิงห์บุรี เป็นต้น ลาวกลุ่มต่างๆ นี้เรียกว่าลาวชั้นใน เนื่องจากอยู่ใกล้หรือรายล้อมพระนคร ในขณะที่กลุ่มลาวอีสานจะเรียกว่าลาวชั้นนอก ซึ่งอพยพมาทำมาหากินในบริเวณเขตภาคกลางเป็นจำนวนมาก กลุ่มลาวชั้นใน ได้แก่ กลุ่มลาวเวียงหรือลาวกลาง เป็นกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์ ลาวใต้มาจากเขตจำปาศักดิ์ ในขณะที่กลุ่มลาวหล่มและลาวครั้งมาจากหลวงพระบาง เช่นเดียวกับลาวแวง กลุ่มพวนมาจากแขวงเชียงขวาง สำหรับกลุ่มฉ้อนั้นมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองปทุมธานี ในลาวใกล้ชายแดนเวียตนาม และ โข่งหรือไทดำหรือบางครั้งถูกเรียกว่าลาว โข่งนั้น มีถิ่นฐานอยู่เขตเมืองแกลงหรือเมืองเดียนเบียนฟูในบริเวณสิบสองจุไทย ทางเหนือของเวียตนาม ในประเทศไทยจะพบในเขตเพชรบุรี (เขาชัย) สุพรรณบุรี พิชณุโลก นครปฐม เป็นต้น ในปัจจุบันลาวเวียงหรือลาวกลางจะพบมากในเขตนครปฐม นครนายก ฉะเชิงเทรา ลาวครั้งจะพบในเขตสุพรรณบุรี นครปฐม เป็นต้น กลุ่มพวนพบมากในเขตลพบุรี ราชบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี เป็นต้น กลุ่มฉ้อซึ่งพบมากในภาคอีสานเขตสกลนคร นครพนม สำหรับในภาคกลางจะพบที่จังหวัดสระแก้ว ประชาชนกลุ่มลาวต่างๆ มีทั้งสิ้นประมาณร้อยละ 30 หรือเกือบห้าแสนคน นอกจากนี้ยังมี *กลุ่มภาษาไทยขวน* หรือภาษาคำเมืองในเขตล้านนาภาคเหนือ สำหรับในภาคกลางพบมากในเขตจังหวัดสระบุรีและราชบุรี เป็นกลุ่มที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเชียงแสน ซึ่งตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ต่อมาเมืองเชียงใหม่ชนะพม่าและยึดครองเมืองเชียงแสนได้ และเพื่อป้องกันการเข้ามาตั้งมั่นของพม่าในเขตนี้ จึงได้ย้ายครัวเรือนชาวเชียงแสนออกไปไว้ที่เขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง น่าน และส่วนหนึ่งให้ส่งไปที่สระบุรีและราชบุรี และต่อมาได้ขยายไปยังจังหวัดอื่นๆ หลายจังหวัด ได้แก่ ดาก กำแพงเพชร สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิจิตร พิชณุโลก เป็นจำนวนมาก ประชากรที่พูดภาษาไทยขวนหรือคำเมืองในภาคกลางทั้งสิ้นมีเกือบห้าแสนคน นอกจากกลุ่มไทต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอื่นๆ อีก เช่น กลุ่มไทลื้อไทใหญ่ ซึ่งอพยพมาจากเขตอื่นๆ และตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในเขตต่างๆ ในภาคกลางอีกด้วย

2. *กลุ่มภาษามอญ-เขมร* ที่พบในเขตภาคกลางได้แก่ *กลุ่มภาษามอญ* จากหลักฐานทางโบราณคดีภาษามอญโบราณน่าจะเป็นภาษากลางของคนในเขตภาคกลางมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยปรากฏในจารึกต่างๆ ว่าภาษามอญโบราณนั้นมีความแตกต่างจากภาษามอญปัจจุบัน เป็นคนละภาษา กัน แต่มีความสัมพันธ์กัน สำหรับในปัจจุบันพบคนพูดภาษามอญมีถิ่นฐานอยู่ในสหภาพพม่าและประเทศไทย จำนวน

ประชากรถึงกว่าสองล้านคน สำหรับในภาคกลางของไทยในปัจจุบันพบกลุ่มชาวมอญอยู่ในกรุงเทพมหานคร นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร กาญจนบุรี เพชรบุรี เป็นต้น กลุ่มมอญ มีประวัติการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและต่อเนื่องมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากปัญหา การเมืองภายในประเทศพม่า จำนวนกลุ่มชนเชื้อสายมอญในเขตภาคกลางของไทยมีประมาณร้อยละ 0.3 หรือ กว่าสี่แสนคน แม้ว่าส่วนมากจะปะปนกับคนไทยและคนรุ่นเยาว์และมักจะพูดภาษามอญไม่ได้ กลุ่มคนที่พูด ภาษาเขมรถิ่นไทย นอกจากจะพบเป็นจำนวนมากในเขตอีสานใต้แล้ว ยังพบในเขตภาคกลาง โดยเฉพาะเขต อำเภอบึงนาราง จันทบุรี อำเภอดาพระยาและอำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อำเภอราชสาสน์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนคน กลุ่มชาวเขมรในภาคกลางนี้โดยเฉพาะในเขต จันทบุรีและสระแก้ว เป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาแต่ดั้งเดิม ไม่ใช่กลุ่มเขมรที่อพยพหนีสงครามจาก กัมพูชาเข้ามา ในขณะที่กลุ่มเขมรในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะตำบลดงน้อย อำเภอราชสาสน์และ ไกล่เคียง มีประวัติการอพยพเข้ามาในการสงครามสมัยต้นรัตนโกสินทร์ สำหรับ ภาษากลุ่มของ กะชอง ชัมเร และชะโอง ทั้ง 4 กลุ่มนี้มีลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกัน เชื่อว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้เป็นส่วน หนึ่งของคนที่สืบเนื่องมาจากอาณาจักรเขมรมาแต่โบราณ กลุ่มของ กะชองและชัมเร ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาค กลางด้านตะวันออก โดยกลุ่มของพบในเขตจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะเขตกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏและบึงนาราง กลุ่มชนนี้มีประวัติศาสตร์ในการปลูกกระวาน ซึ่งเป็นเครื่องเทศสำคัญมาแต่โบราณ ปัจจุบันประกอบ อาชีพโดยการทำสวนผลไม้และยางพารา นอกเหนือจากการทำนาปลูกข้าว ในขณะที่กลุ่มกะชองและชัมเร ส่วนมากยังหาของป่า ทำไร่ และทำสวนยาง นอกจากนี้ยังเชื่อว่าเคยมีคนชองในเขตรยอง เช่นที่อำเภอแกลง จำนวนคนของมีทั้งหมดประมาณ 2,000-4,000 คน โดยความสามารถในการใช้ภาษาของคนชองแตกต่างกัน ไป ส่วนกลุ่มกะชองและชัมเรพบในเขตอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ปัจจุบันมีผู้พูดน้อย ไม่เกินกลุ่มละห้าสิบ คน และคนที่พูดภาษาได้ดีมีไม่เกินภาษาละสิบคน นอกจากนี้ยังมีหลักฐานการบันทึกถึงกลุ่มชัมเรในเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ปัจจุบันจากการสำรวจของผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะไม่มีผู้พูดภาษาดั้งเดิมแล้ว สำหรับกลุ่ม ชะโองนั้นพบอยู่ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ เป็นกลุ่มชนเล็กๆ ที่ถูกกวาดต้อนเป็นเชลยในสมัยการ รบกับประเทศกัมพูชาในตอนต้นรัตนโกสินทร์ ชนกลุ่มนี้เรียกภาษาของตนเองว่า “ซุฮั้ง” มีอยู่จำนวนไม่เกิน ห้าสิบคนที่ยังพูดภาษาของตนได้ กลุ่มภาษาขมุ ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่พบในหลายประเทศในตอนเหนือของเอเชีย อากาศรวมทั้งภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับในเขตภาคกลางพบชาวขมุอยู่ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัด กาญจนบุรีหลายหมู่บ้าน มีประวัติถูกกวาดต้อนมาสมัยการศึกสงครามตอนต้นรัตนโกสินทร์ ส่วนมากมีผู้พูด ภาษาดั้งเดิมได้จำนวนไม่มาก

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มกวย (ฮ่วย) ซึ่งพบมากในเขตอีสานใต้ แต่สำหรับในภาคกลางจะพบคนกลุ่มนี้ ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากได้ถูกกวาดต้อนมาจากฝั่งลาวในสงครามตอนต้นรัตนโกสินทร์ และมีกลุ่ม ที่อพยพจากเขตอีสานมาอยู่ในภาคกลางรวบรวมจำนวนทั้งสิ้นประมาณถึงหมื่นคน และมีกลุ่มเวียดนามกลุ่ม เล็กๆ ที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยกว่า 100 ปีมาแล้ว กลุ่มเวียดนามที่พบในภาคกลางมีที่เขตจันทบุรี อยุธยา นครนายก สระแก้ว มีจำนวนไม่มากนักและส่วนมากเด็กรุ่นหลังก็ไม่สามารถพูดภาษาดั้งเดิมได้แล้ว

3. *กลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ในตระกูลจีน-ทิเบต* กลุ่มชนต่างๆ ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบตส่วนมากอยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ที่พบในภาคกลางได้แก่ *กลุ่มจีน* ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มจีนแต้จิ๋ว มักจะพบอยู่ในเขตเมืองหรือเขตการค้าต่างๆ กลุ่มคนจีนได้เดินทางเข้ามาทำมาหากินในเมืองไทยมาแต่สมัยปลายอยุธยา และได้แต่งงานกับคนไทยเป็นส่วนมาก คนไทยภาคกลางเป็นจำนวนมากจึงมีเชื้อสายจีน โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร *กลุ่มกะเหรี่ยง* ซึ่งเป็นชาวเขาที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย คือ มีถึงกว่าสองแสนคน แบ่งออกได้เป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ สะกอ โปว ปะโอ คะยา ตองสู เป็นต้น สำหรับกะเหรี่ยงที่พบในภาคกลางส่วนมากจะเป็นกะเหรี่ยงโปว (พล่งหรือโพล่ว) คนไทยเรียกว่ายางแดง และมีกะเหรี่ยงสะกอจำนวนไม่มากนัก รวมทั้งสิ้นประมาณเกือบสี่หมื่นคน ชาวกะเหรี่ยงมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตรัฐกะเหรี่ยง สหภาพพม่า และได้อพยพมาอยู่ในเขตไทยเนื่องจากปัญหาการเมืองภายในประเทศพม่า เมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว โดยข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้ามาทางอำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี จากนั้นจึงแยกย้ายไปอยู่ในเขตอื่นๆ ปัจจุบันกลุ่มกะเหรี่ยงในภาคกลางจะตั้งถิ่นฐานในจังหวัดกาญจนบุรี (อำเภอศรีสวัสดิ์ สังขละบุรี เป็นต้น) ราชบุรี (อำเภอสวนผึ้ง) เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ *กลุ่มก๋องหรืออุก๋อง* ซึ่งเป็นกลุ่มชนเล็กๆ ที่พบในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี (และอุทัยธานีในภาคเหนือ) จำนวนประชากรทั้งสิ้นไม่เกินห้าร้อยคน เฉพาะในเขตสุพรรณบุรีมีไม่เกินสองร้อยคน ชนกลุ่มนี้เรียกชื่อกลุ่มและภาษาของตนเองว่า “ก๋อง” แต่คนทั่วไปจะเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ละว้า” เอกสารราชการเรียกว่า “ลัวะ” เชื่อว่าถิ่นฐานดั้งเดิมของชนกลุ่มนี้อยู่ในสหภาพพม่า แต่ถูกกวาดต้อนมาในการสงครามสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เมื่อกว่า 200 ปีมาแล้ว

4. *กลุ่มภาษาและชาติพันธุ์ในตระกูลออสโตรเนเซียน* ที่พบในภาคกลางคือภาษามลายู ถิ่นฐานของกลุ่มชนที่พูดภาษามลายูส่วนมากอยู่ในเขตภาคใต้ กลุ่มชนที่พูดภาษามลายูในภาคกลางพบในเขตจังหวัดปทุมธานีและนนทบุรี ประชากรกลุ่มนี้ถูกกวาดต้อนเป็นเชลยมาจากภาคใต้ของไทยตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันในเขตจังหวัดปทุมธานีจะพบในเขตคลองประสาธน์ คลองบางโพธิ์เหนือ และคลองหนึ่ง สำหรับกลุ่มที่พูดภาษามลายูในเขตจังหวัดนนทบุรีนั้นอยู่ที่ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด โดยอพยพมาจากจังหวัดปัตตานีสมาัยหลังสงครามในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นเวลากว่า 200 ปีมาแล้ว ในปัจจุบันมีเพียงคนอายุเกินกว่า 40 ปี เท่านั้นที่จะยังพอพูดภาษามลายูได้ ประชากรกลุ่มนี้มีประมาณห้าพันคน แต่ความสามารถและการใช้ภาษามลายูแตกต่างกันไป

ภาษาและชาติพันธุ์ที่พบในภาคกลางมีภาษาตระกูลไท 11 ภาษา ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก 9 ภาษา ภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน 1 ภาษา และภาษาตระกูลจีน-ทิเบต 4 ภาษา

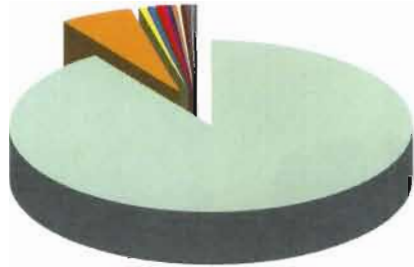
ตระกูลไท	ตระกูลออสโตรเอเชียติก	ตระกูลออสโตรเนเซียน	ตระกูลจีน-ทิเบต
1. ไทกลาง	1. มอญ	1. มลายูถิ่นไทย	1. จีน (กลุ่มต่างๆ)
2. ไทเบิ่ง/ไทโคราช	2. เขมรถิ่นไทย		2. พม่า
3. โഴ่ง	3. ขมุ		3. กะเหรี่ยง (กลุ่มต่างๆ)
4. พวน	4. เวียด (ญวน)		4. ก้อ (อุก้อ)
5. ญ้อ	5. ซอง		
6. ลาวเวียง/ลาวกลาง	6. กะซอง		
7. ลาวครั่ง	7. ซัมเร		
8. ลาวเงี้ยว	8. ซะโฮจ (ฮูจ)		
9. ลาวตี้	9. กวย/กวย (ส่วย)		
10. ลาวอีสาน			
11. ขวน (คำเมือง)			

ทั้งนี้โดยที่มีผู้พูดภาษาตระกูลไทร้อยละ 98 มีผู้พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ออสโตรเนเซียน และจีน-ทิเบตตระกูลละไม่ถึงร้อยละ 1 นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ม้ง (วัดถ้ำกระบอก) และมีไทใหญ่ ไทลื้อ และเขมรกัมพูชา จำนวนประปราย เป็นต้น

สัดส่วนจำนวนประชากรที่พูดภาษาแต่ละภาษาในภาคกลาง แสดงด้วยแผนภูมิและแผนผังการกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในภาคกลาง และแผนผังการกระจายของภาษาในแต่ละจังหวัดทั้ง 27 จังหวัด

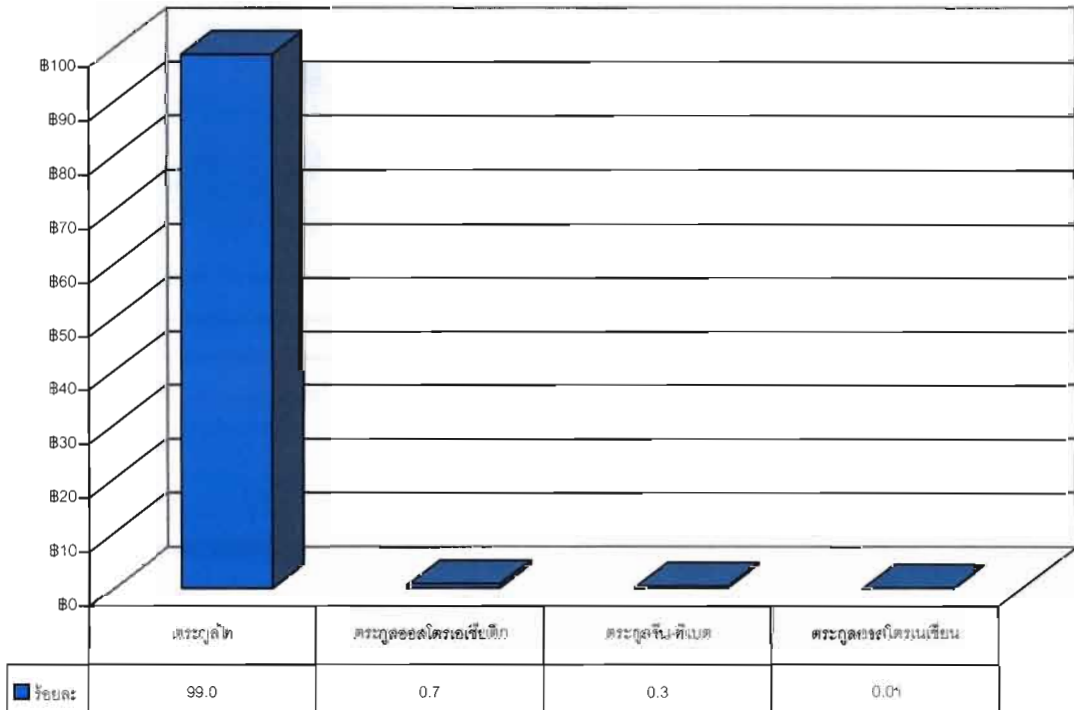
โครงการแผนที่กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆในประเทศไทย

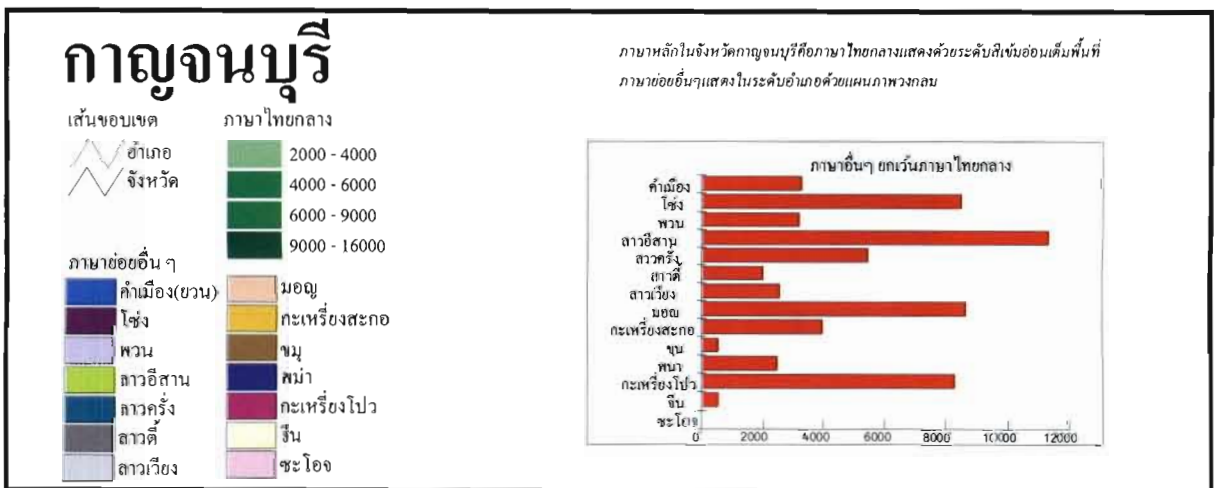
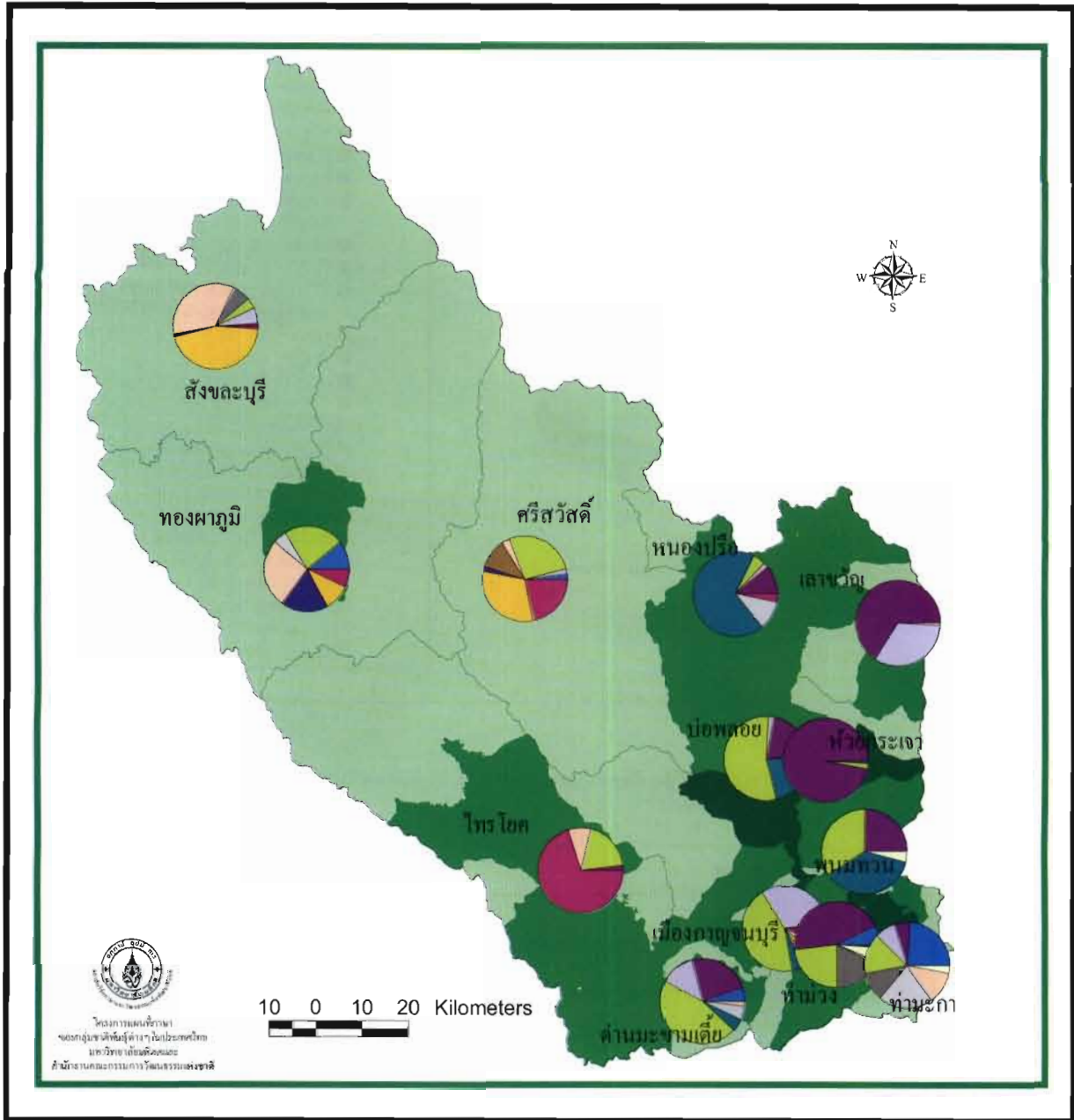

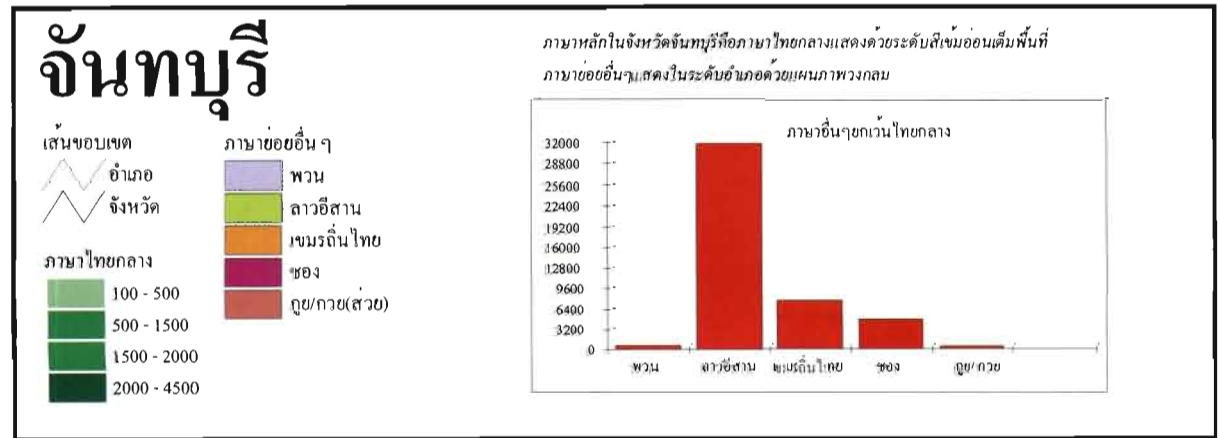
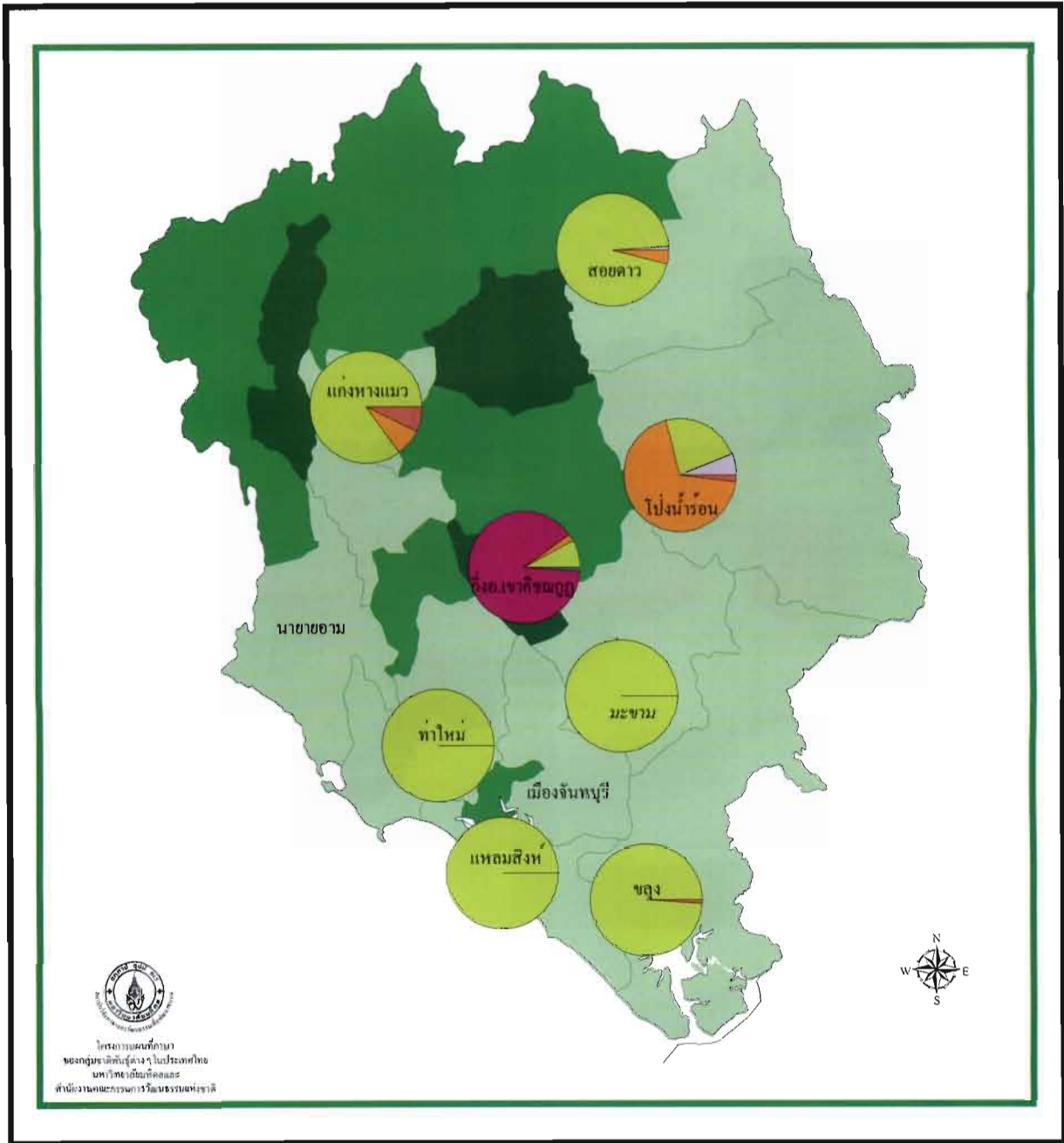
แผนภูมิแสดงสัดส่วนผู้พูดภาษาต่างๆในภาคกลาง

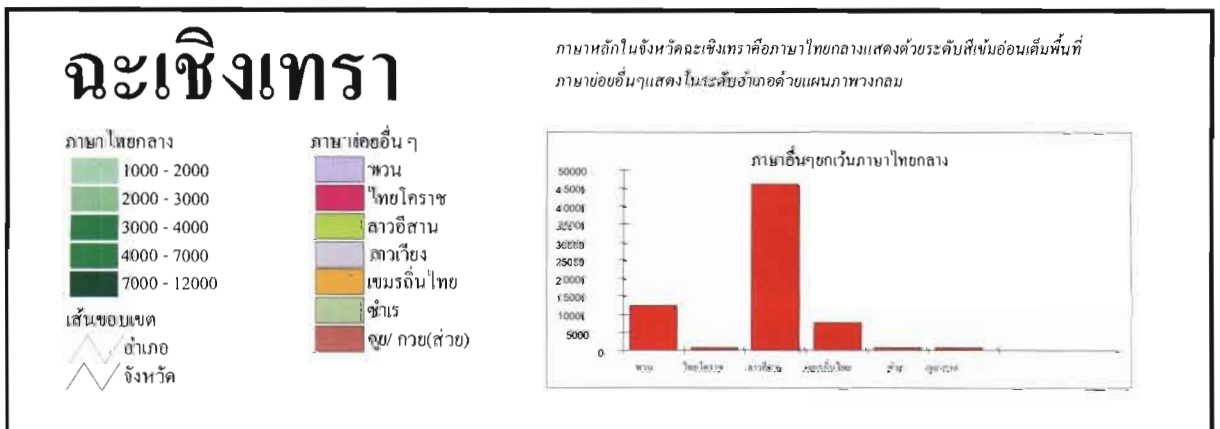
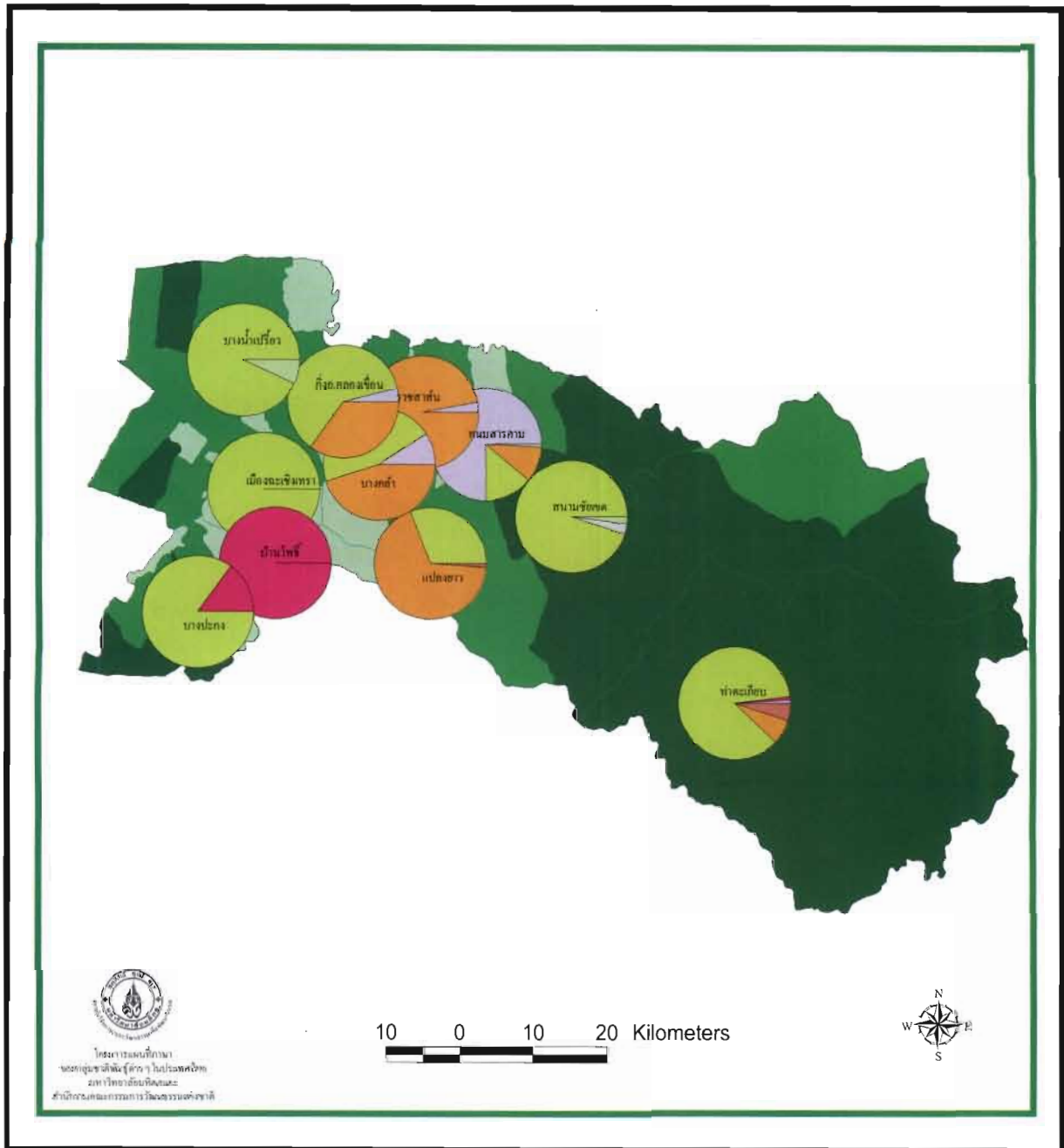
- 1.ไทยกลาง 90%
- 2.ลาวอีสาน 6%
- 3.พวน 1%
- 4.คำเมือง 1%
- 5.โซ่ง 0.4%
- 6.ไทยโคราช 0.4%
- 7.ลาวครึ่ง 0.3%
- 8.เขมรถิ่นไทย 0.3%
- 9.มอญ 0.3%
- 10.ไทยใต้ 0.3%
- 11.กะเหรี่ยงโปว 0.2% =
- 12.ลาวแจ้ว 0.1% =
- 13.ส่วย(กูย,กวย) 0.1%
- 14.ญ้อ 0.1%
- 15.ผู้ไทย น้อยกว่า 0.1%
- 16.ลาวดี น้อยกว่า 0.1%
- 17.ซอง น้อยกว่า 0.1%
- 18.จีน น้อยกว่า 0.1%
- 19.กะเหรี่ยงสะกอ น้อยกว่า 0.1%
- 20.กะซอง น้อยกว่า 0.1%
- 21.ลาวหล่ม น้อยกว่า 0.1%
- 22.พม่า น้อยกว่า 0.1%
- 23.มลายูถิ่นไทย น้อยกว่า 0.1%
- 24.ไทลื้อ น้อยกว่า 0.1%
- 25.ข่าเร น้อยกว่า 0.1%
- 26.ไทยใหญ่ น้อยกว่า 0.1%
- 27.ขมุ น้อยกว่า 0.1%
- 28.ก่อง น้อยกว่า 0.1%

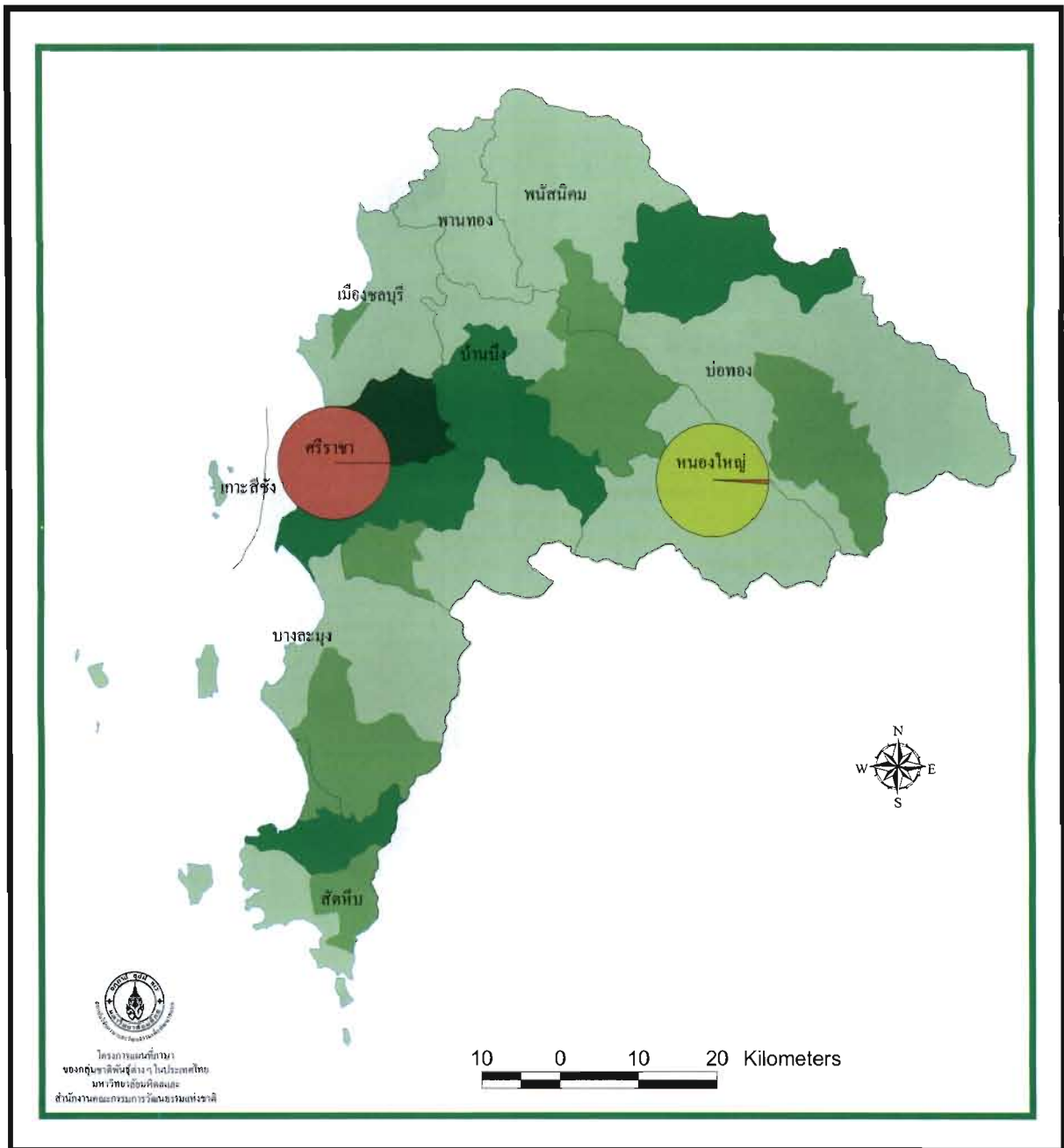
แผนภูมิแสดงร้อยละของผู้พูดภาษาตระกูลต่างๆ ในภาคกลาง

ชลบุรี

เส้นขอบเขต

- อำเภอ
- จังหวัด
- ฝั่งทะเล

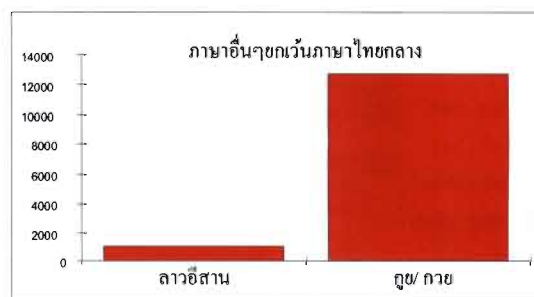
ภาษาข้อย่อยอื่น ๆ

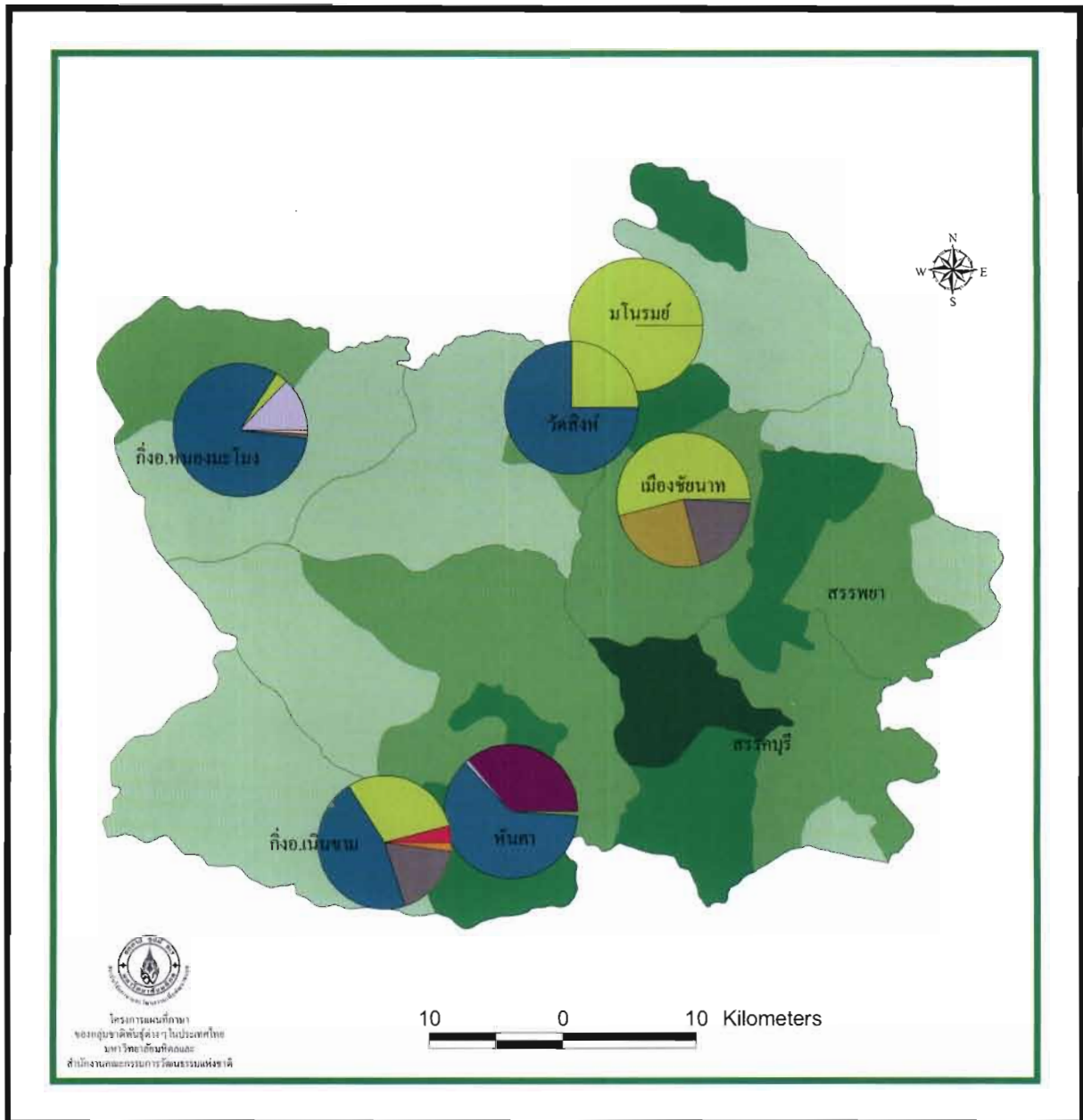
- ลาวอีสาน
- กูย/ กวย(ส่วย)

ภาษาไทยกลาง

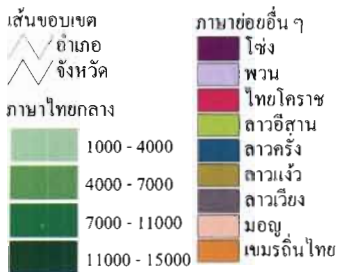
- 1000 - 10000
- 10000 - 15000
- 15000 - 25000
- 25000 - 50000

ภาษาหลักในจังหวัดชลบุรีคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข้อย่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

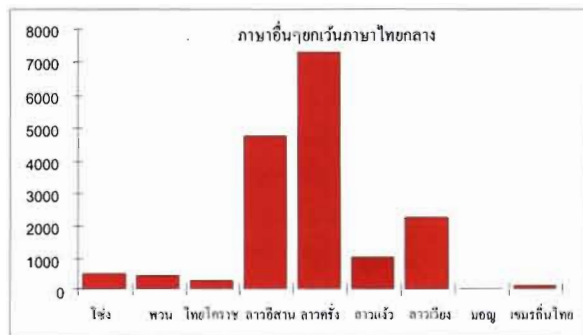

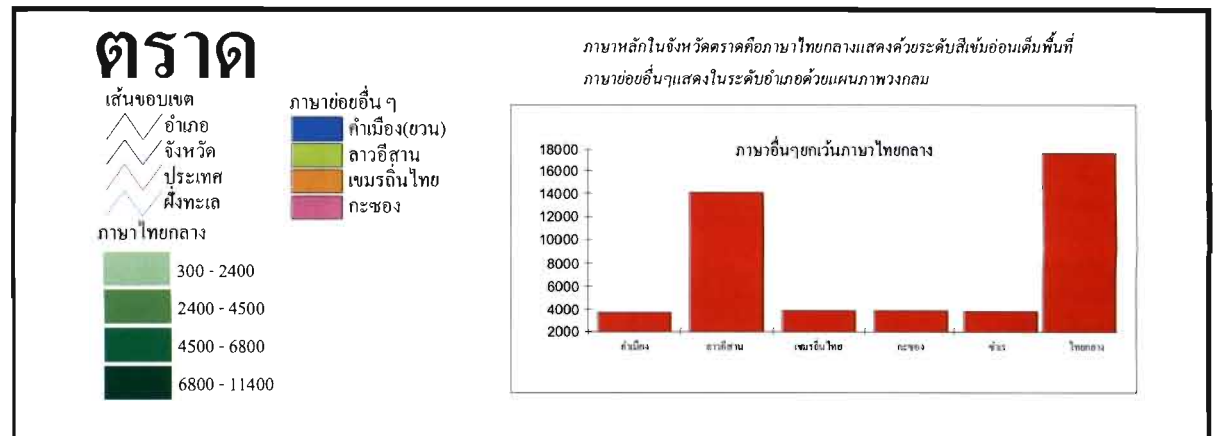
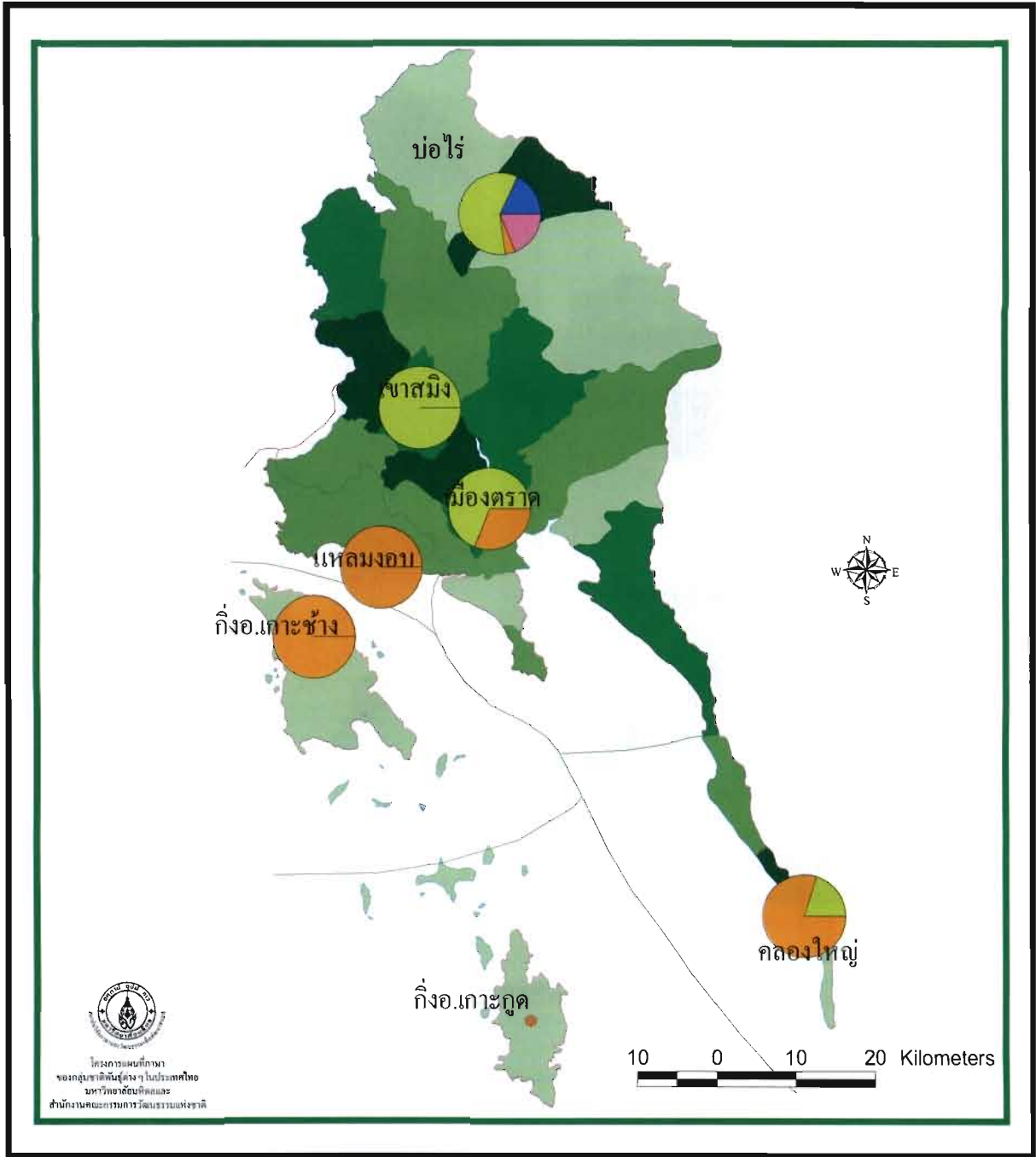

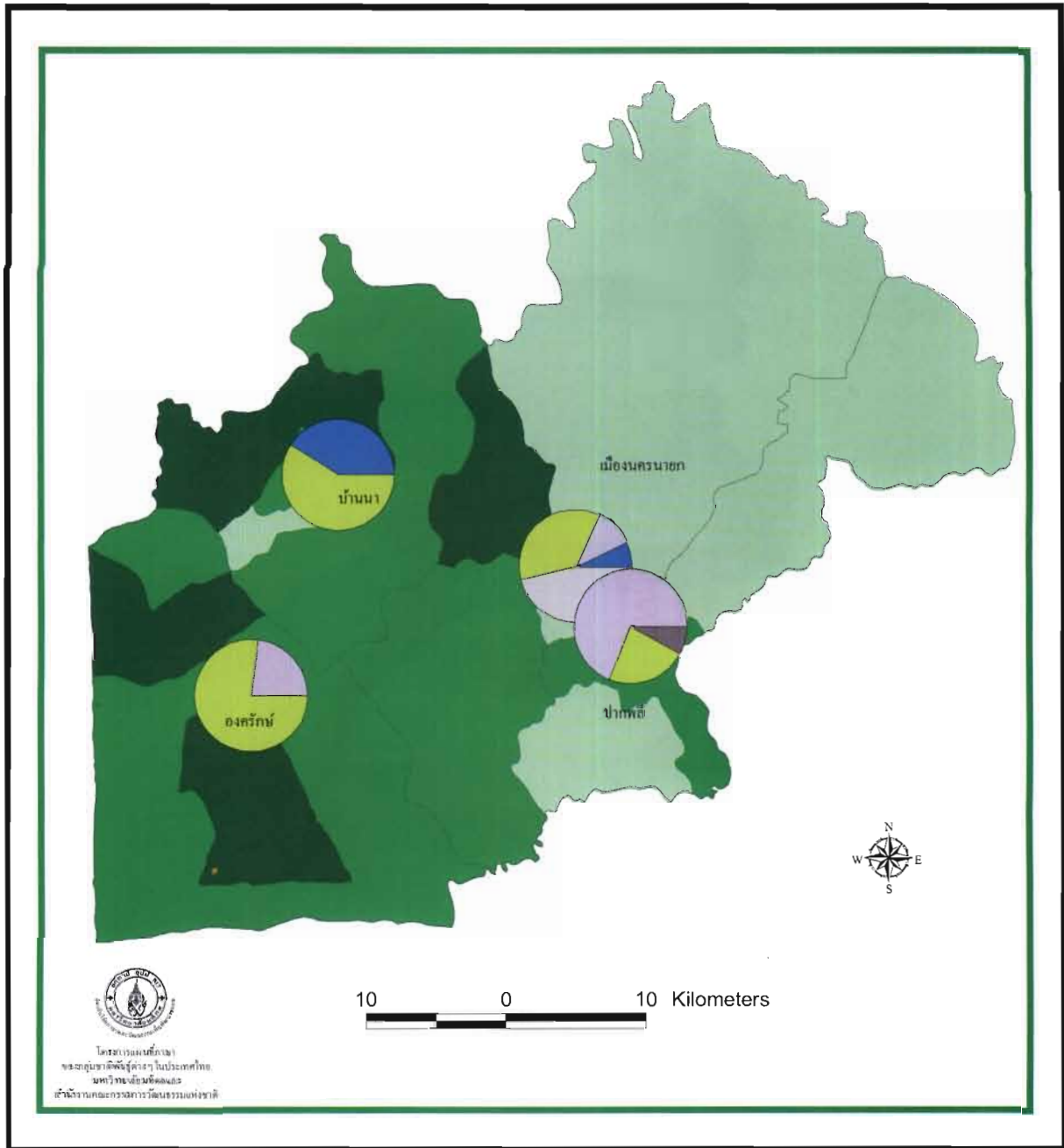
ชัยนาท

ภาษาหลักในจังหวัดชัยนาทที่ภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มย้อนเต็มพื้นที่ภาษาช้อยอื่น ๆ แสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

นครนายก

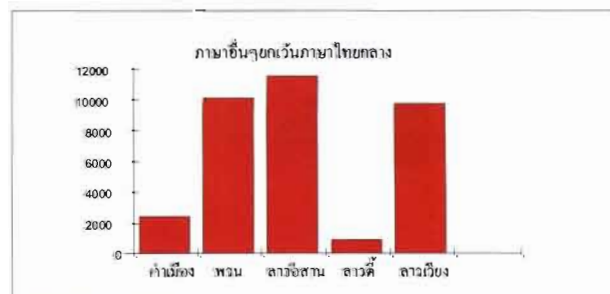
ภาษาหลักในจังหวัดนครนายกคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาย่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

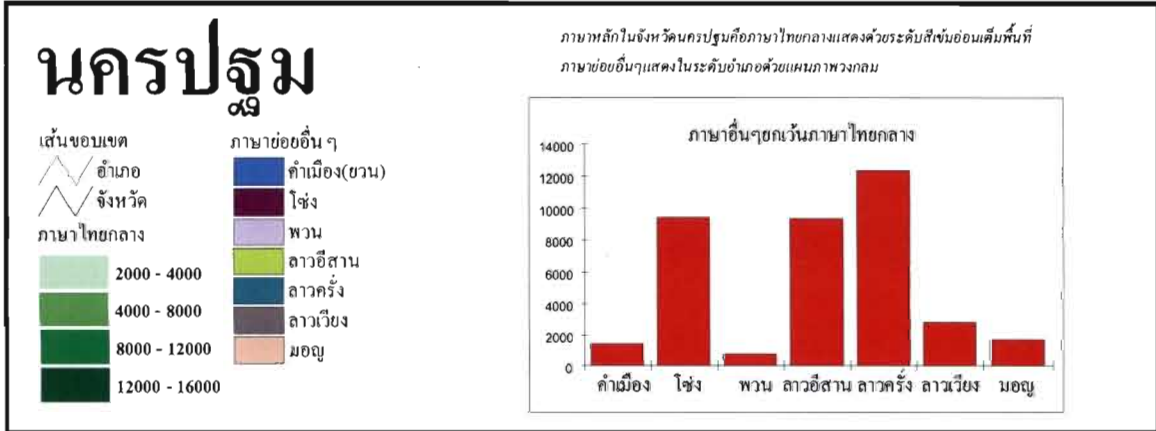
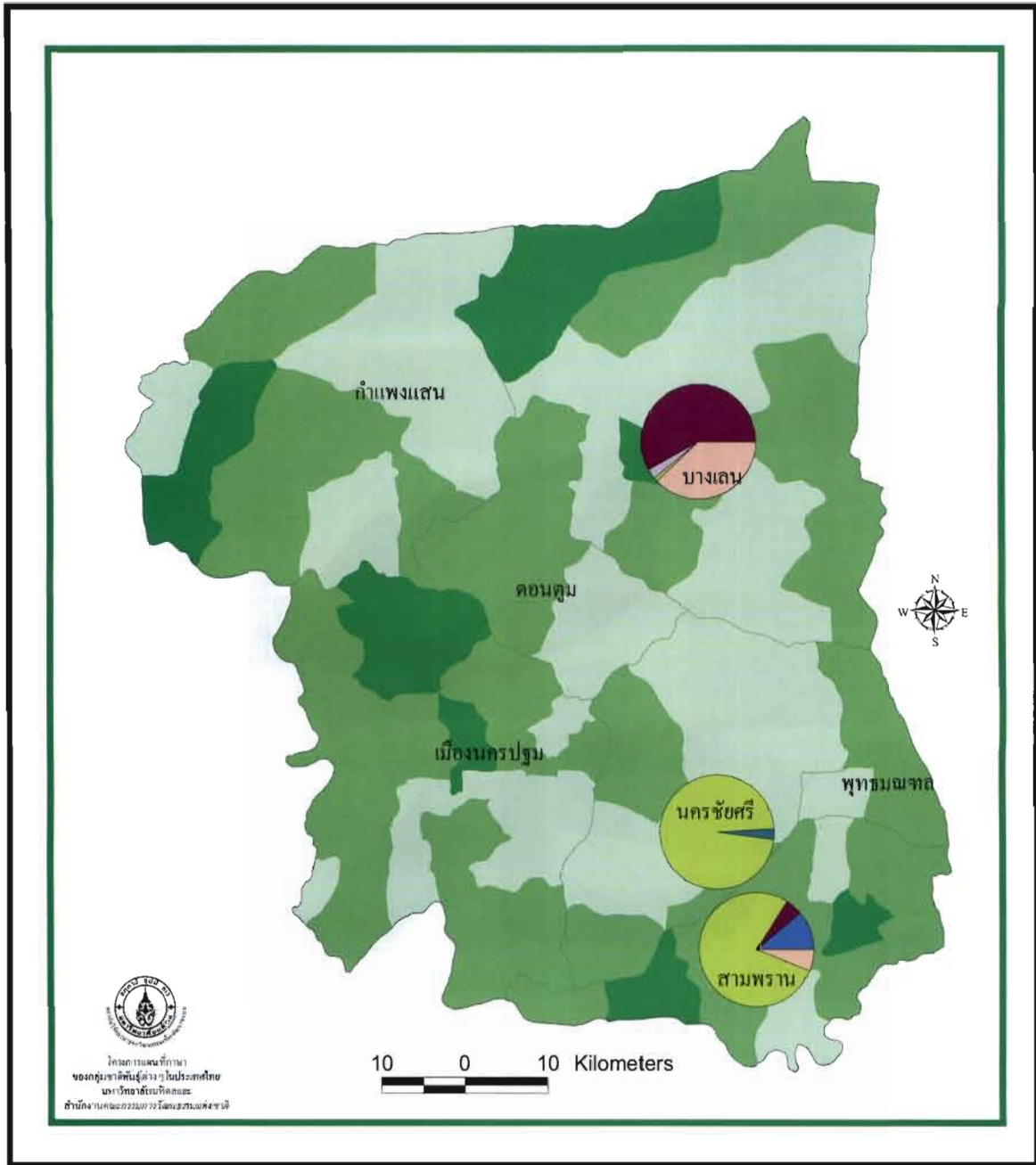
เส้นขอบเขต
อำเภอ
จังหวัด

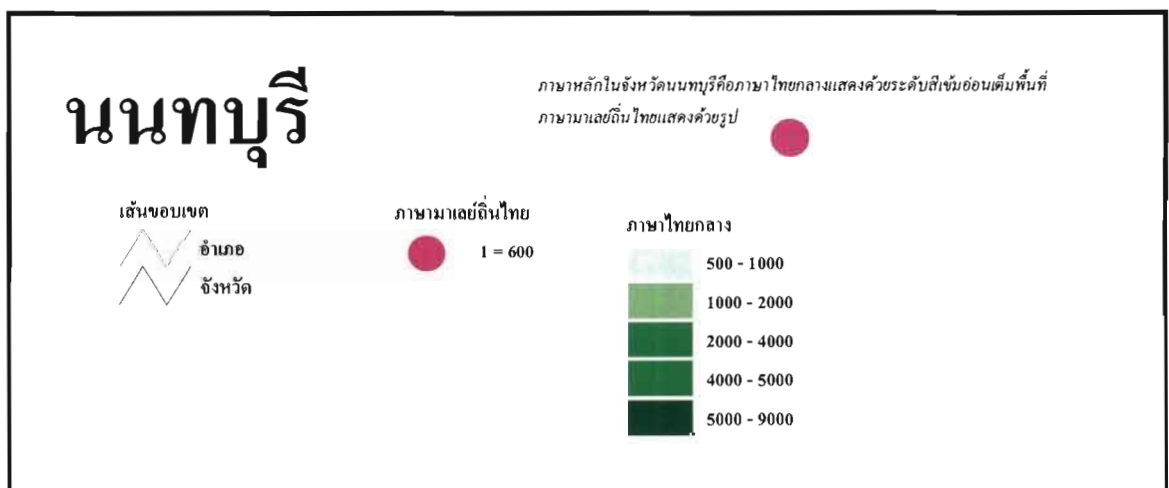
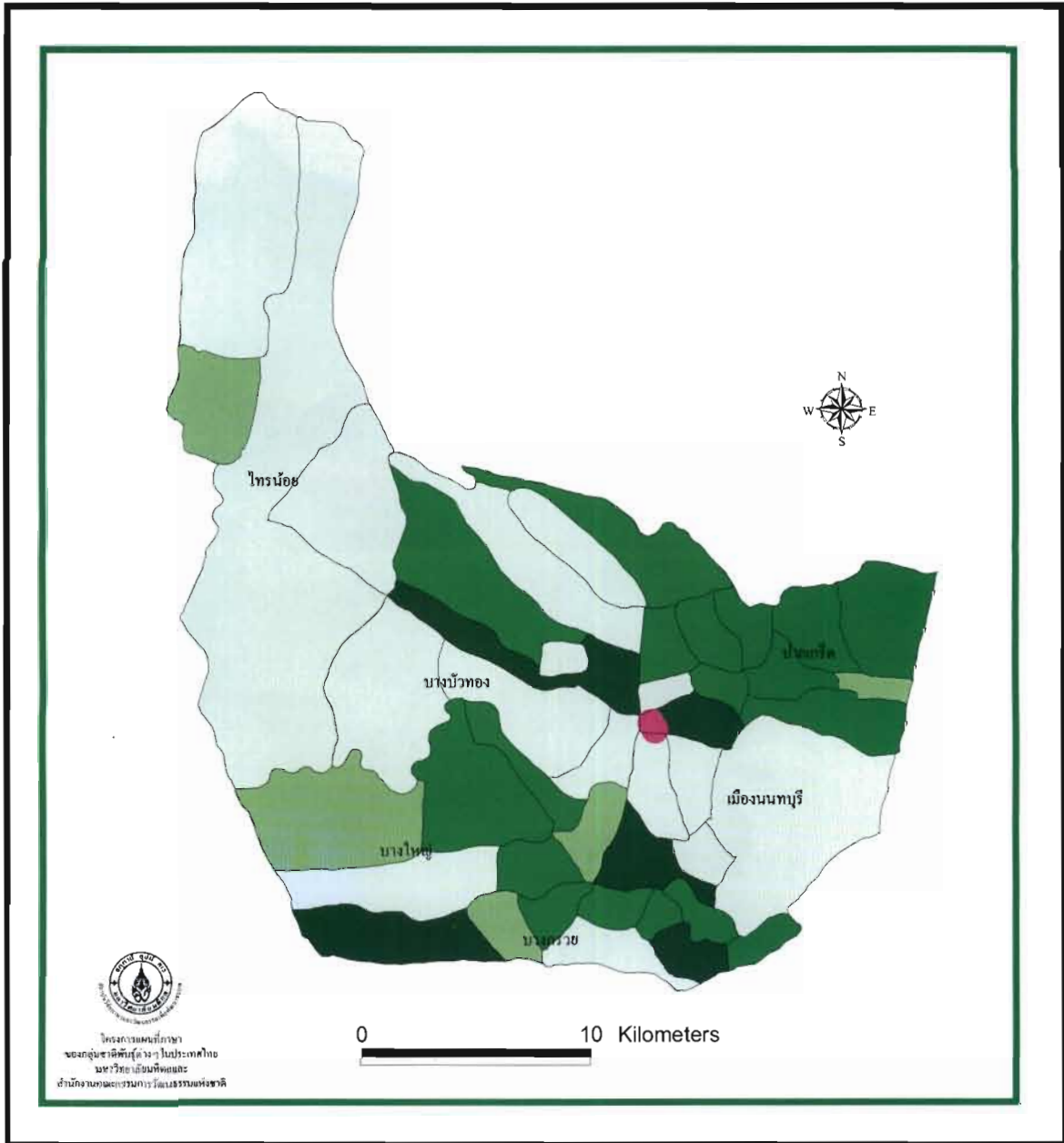
ภาษาไทยกลาง

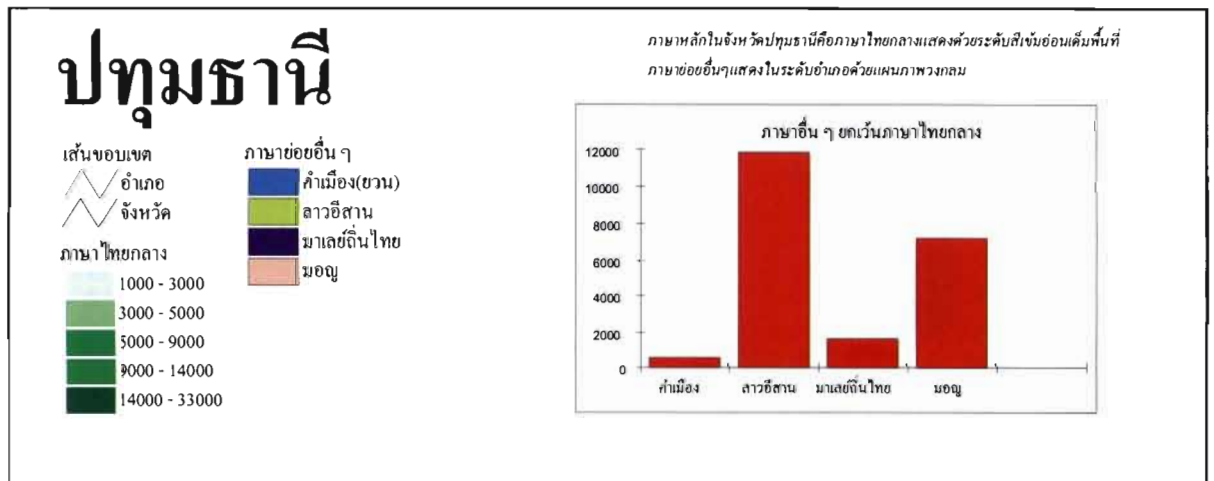
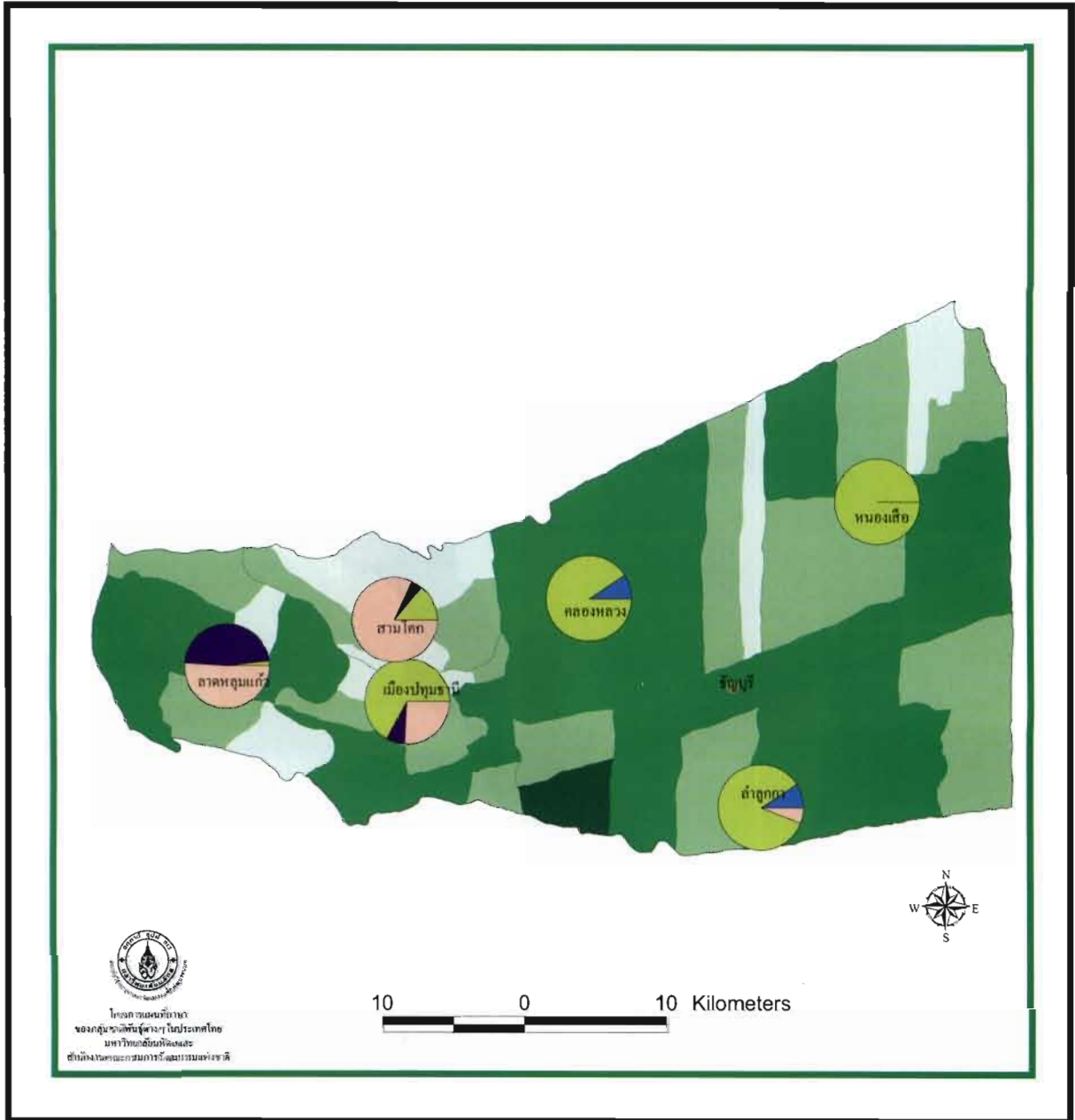

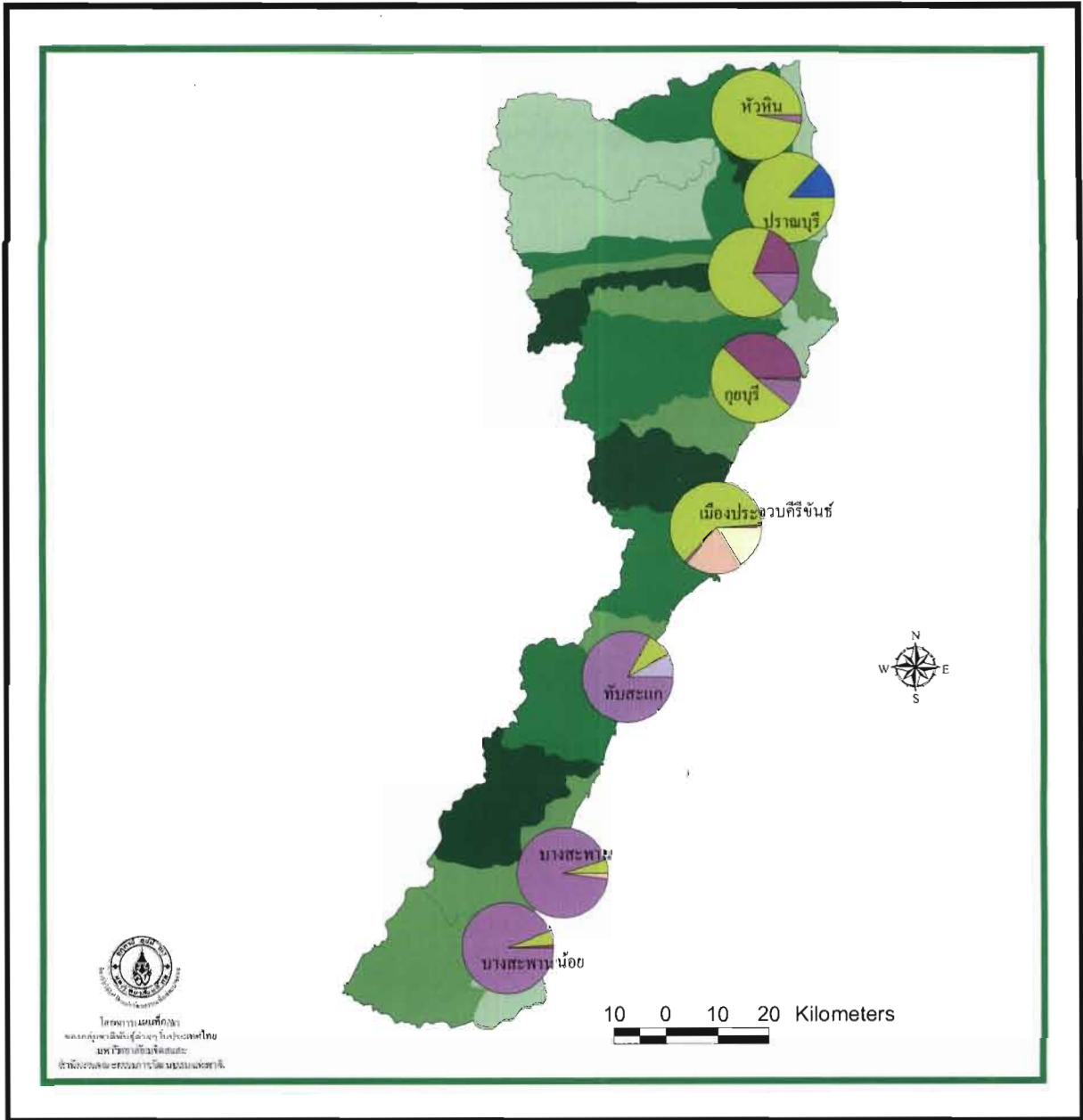
ภาษาย่อยอื่นๆ

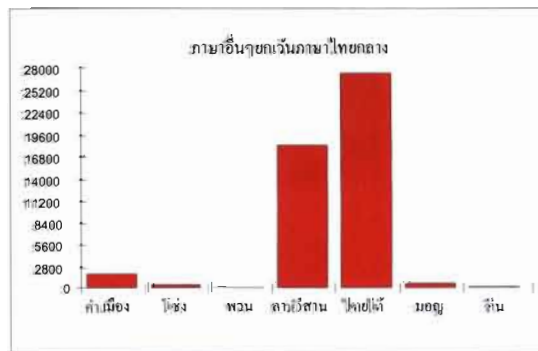
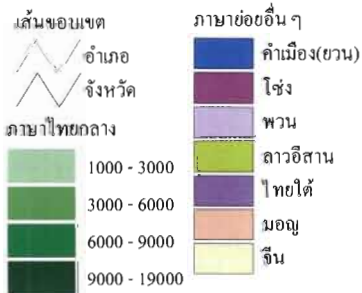

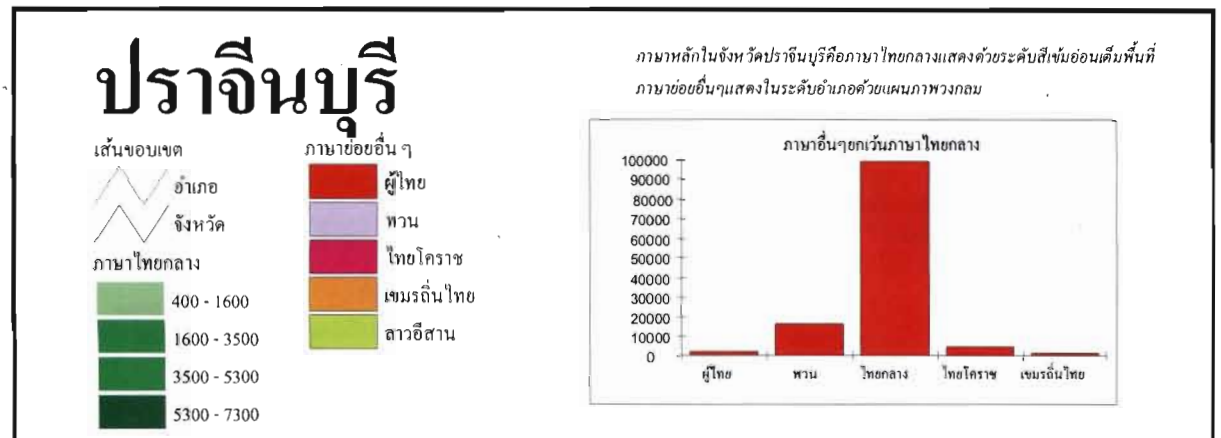
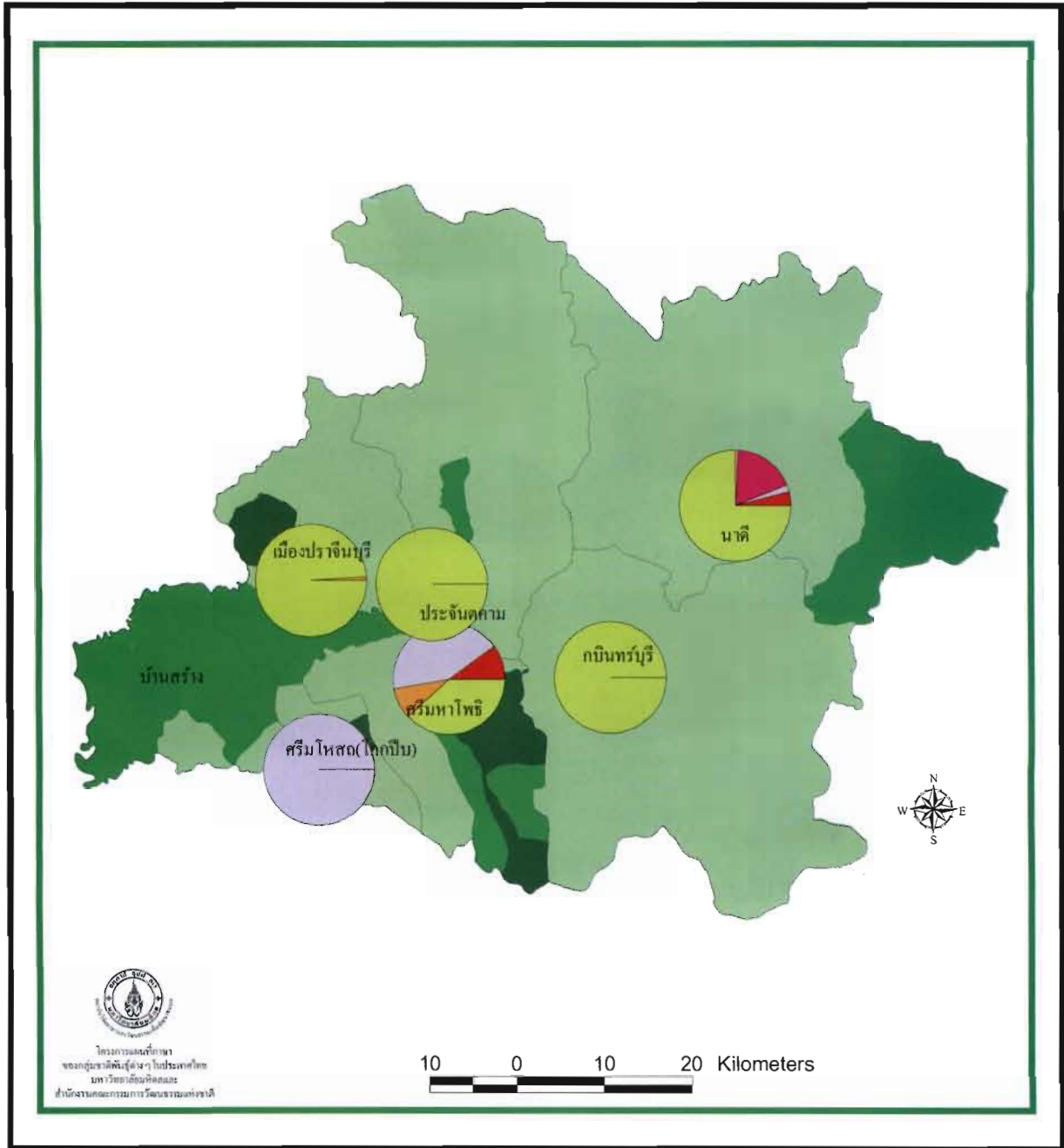

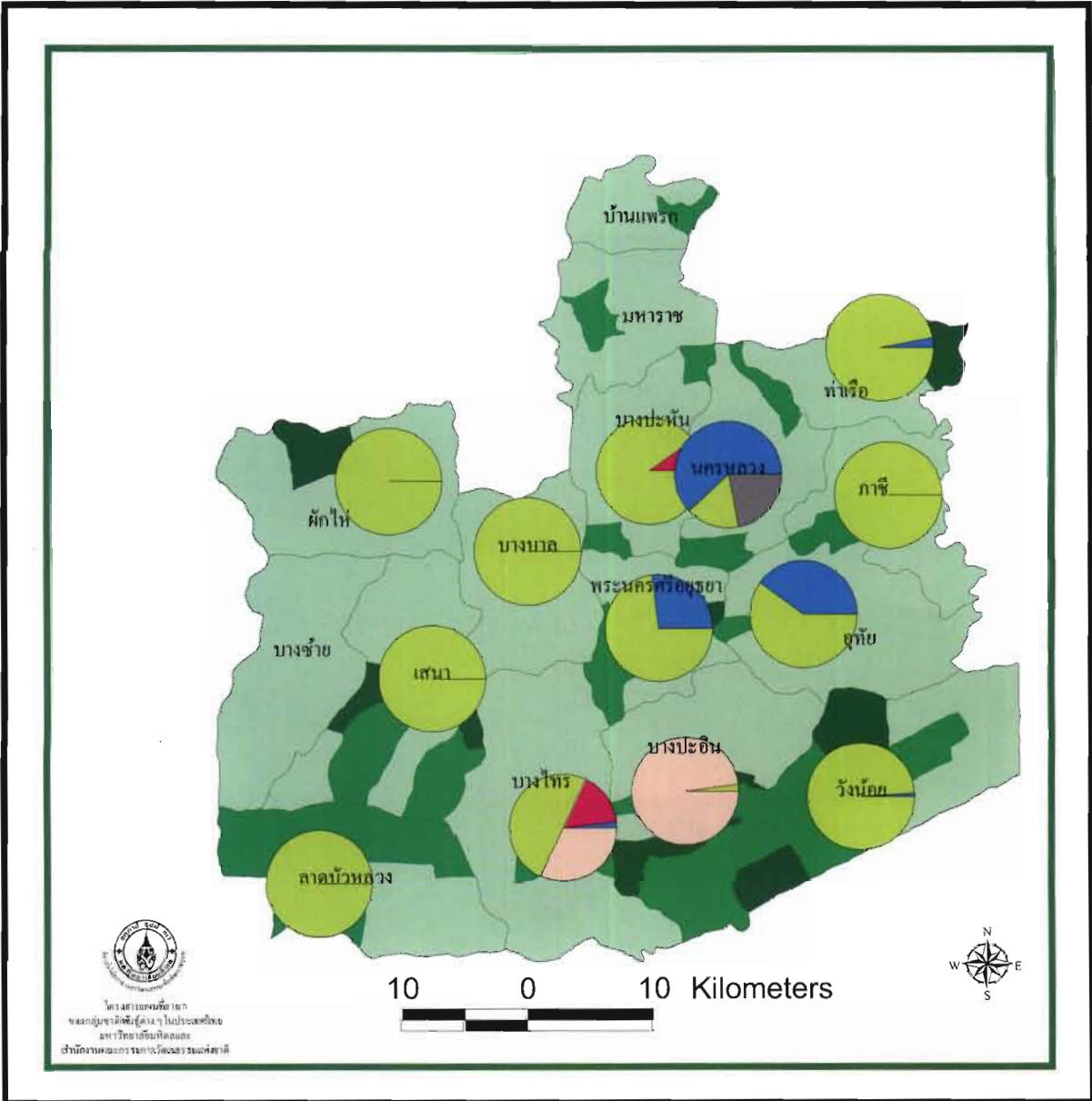

ประจวบคีรีขันธ์

ภาษาหลักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์คือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มนอ่อนเข้มพื้นที่ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

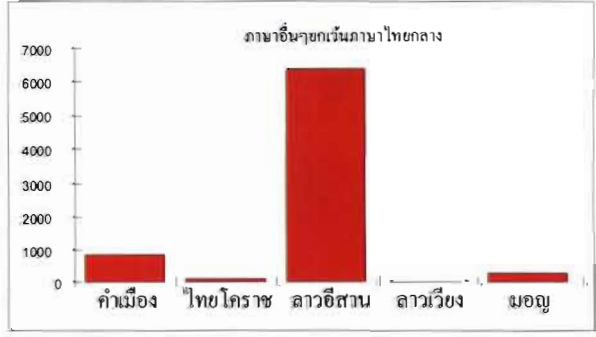
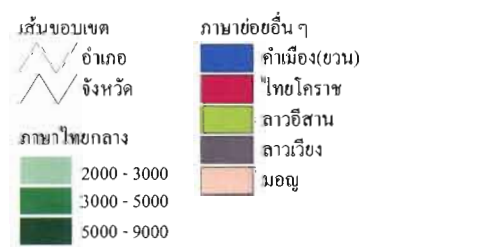

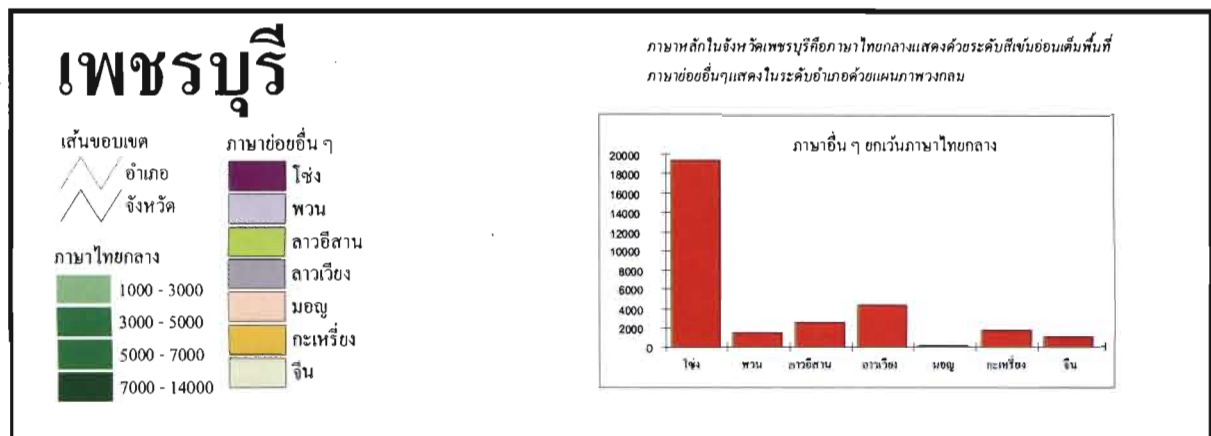
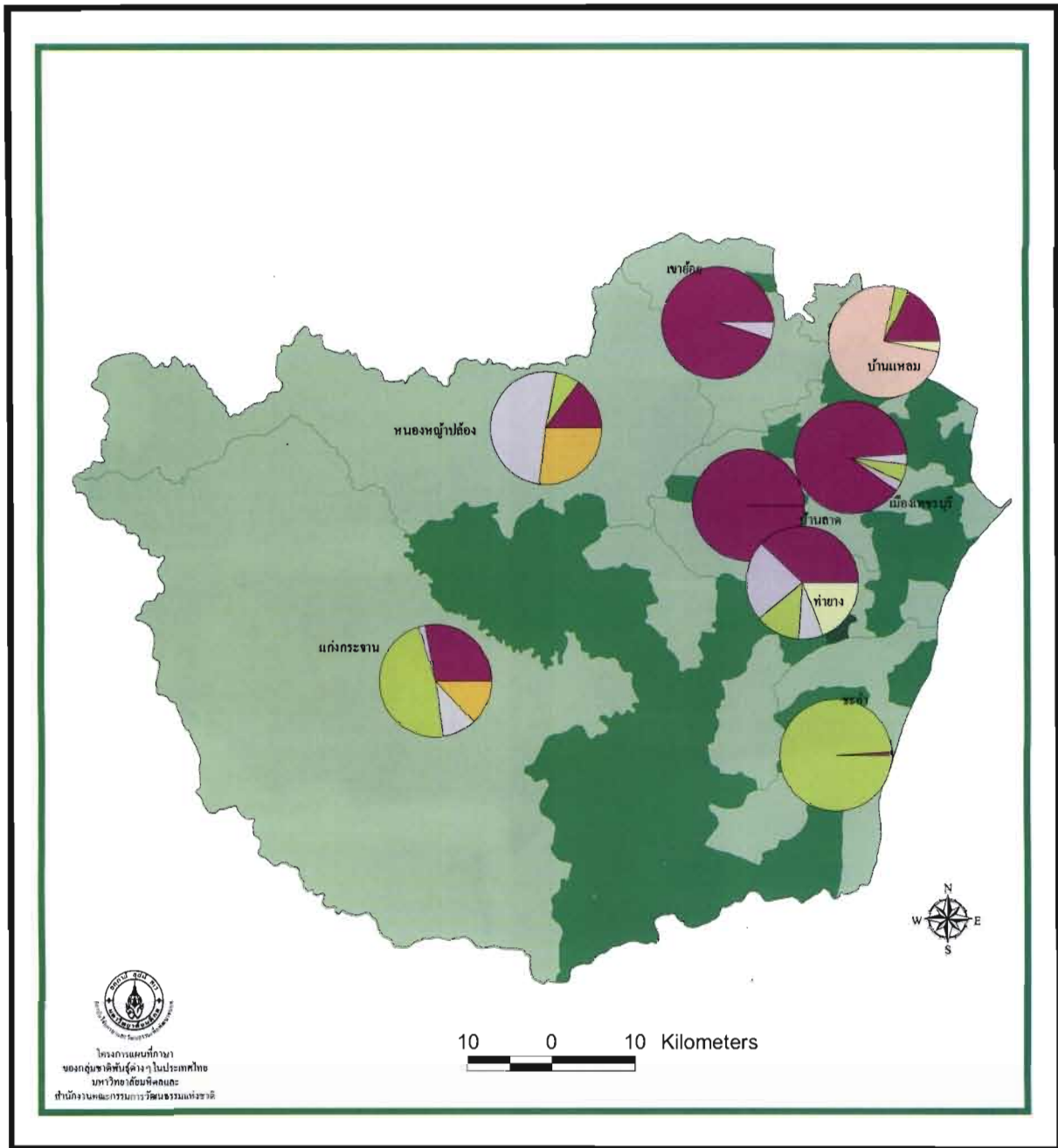

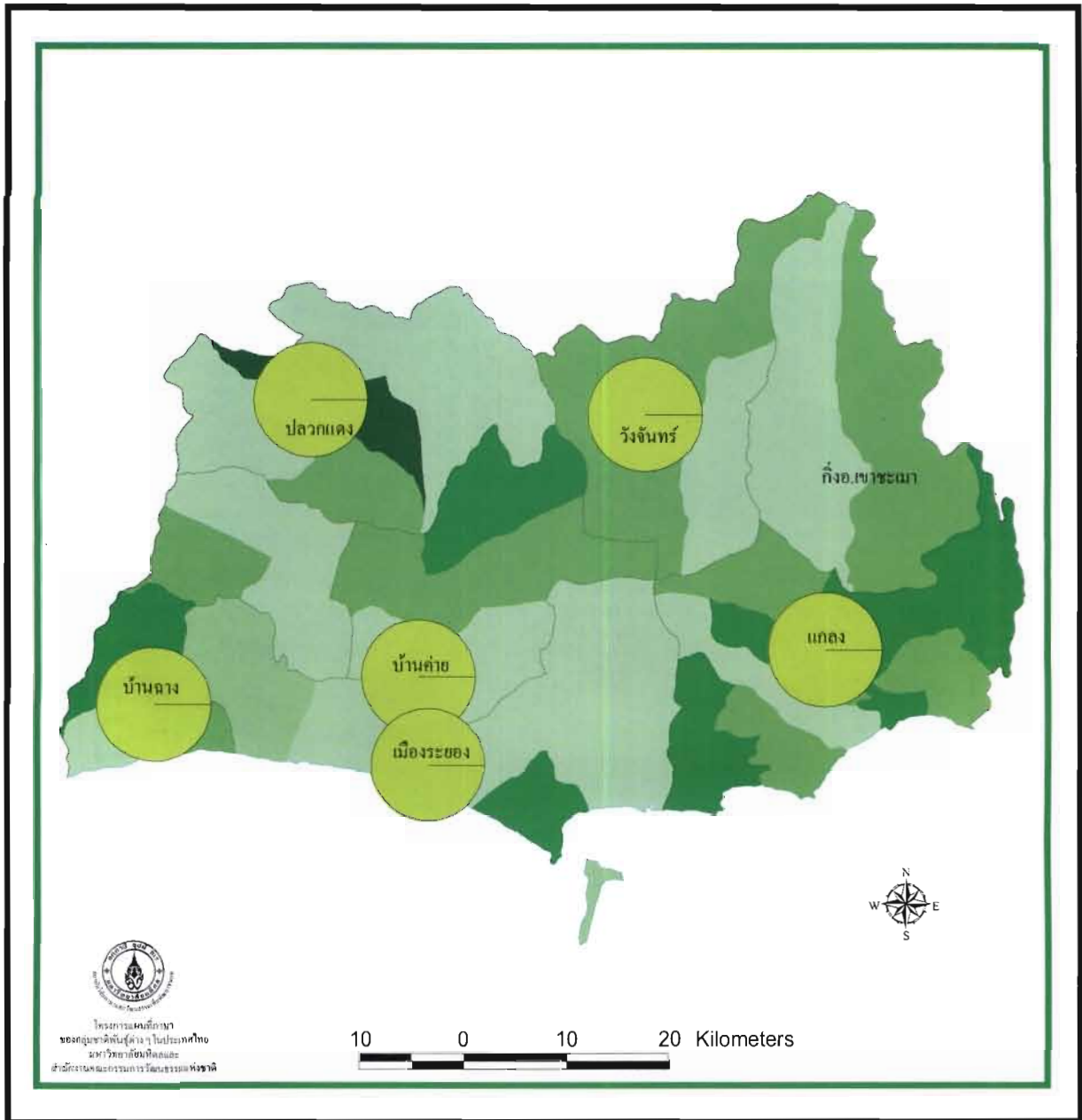

พระนครศรีอยุธยา

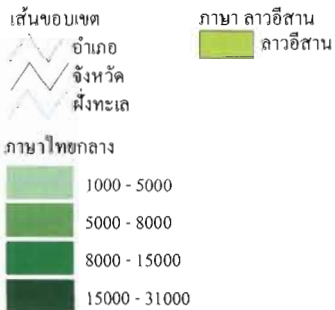
ภาษาหลักในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาคือไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

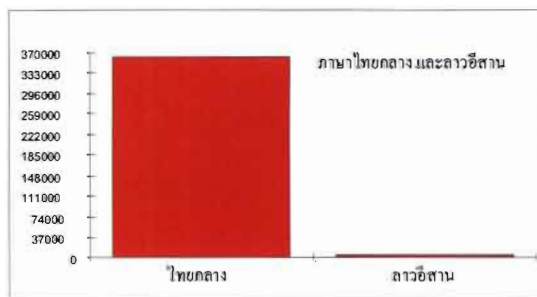

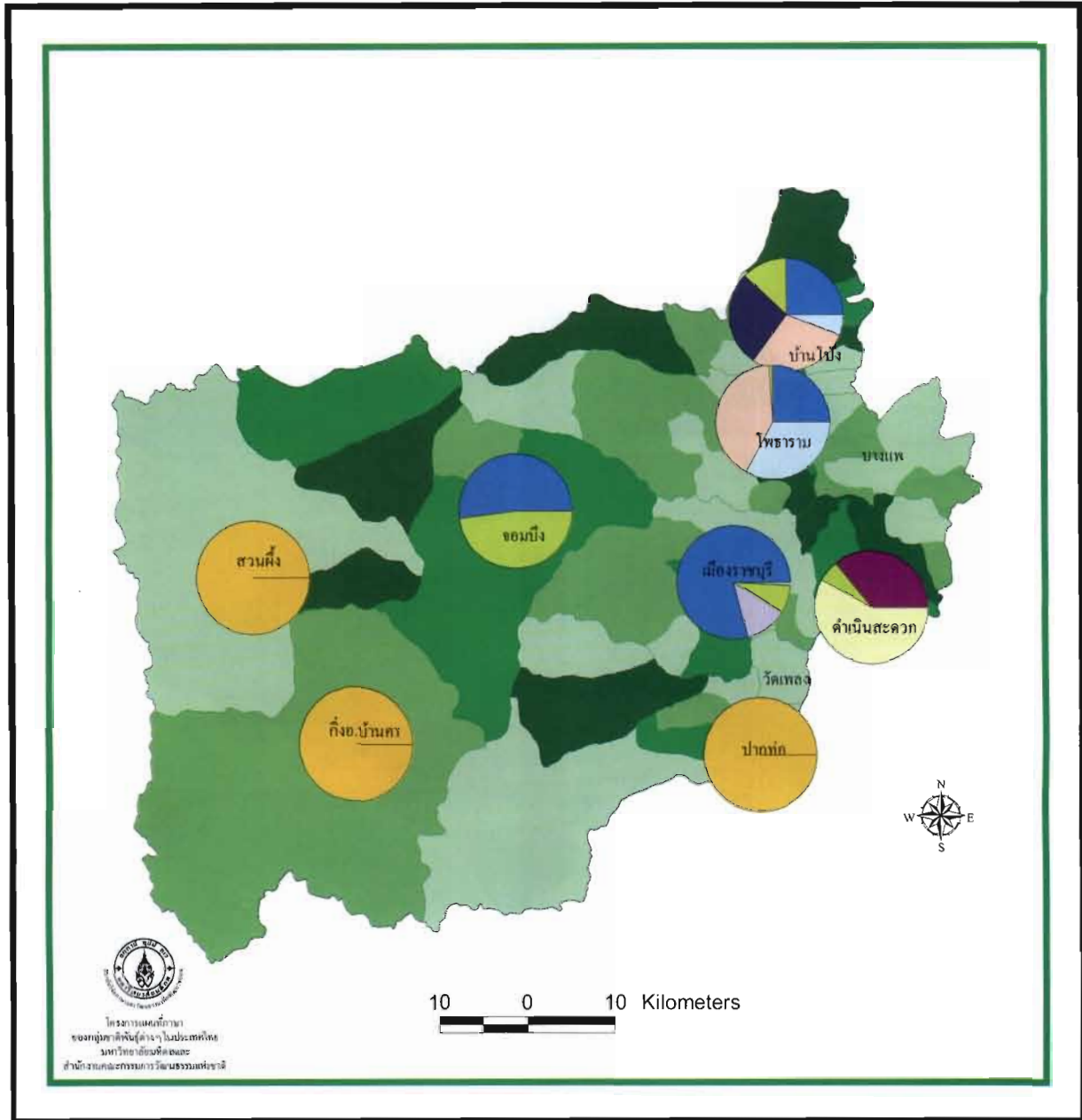

ระยอง

ภาษาหลักในจังหวัดระยองคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข้อย่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

ราชบุรี

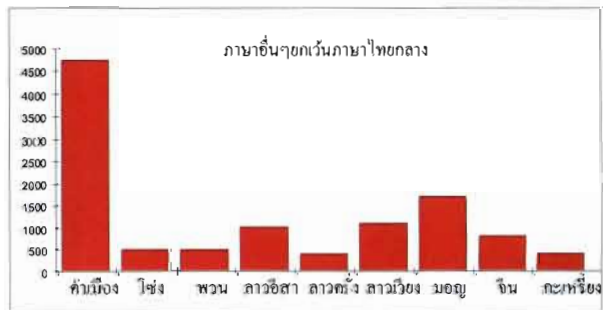
เส้นขอบเขต
อำเภอ
จังหวัด

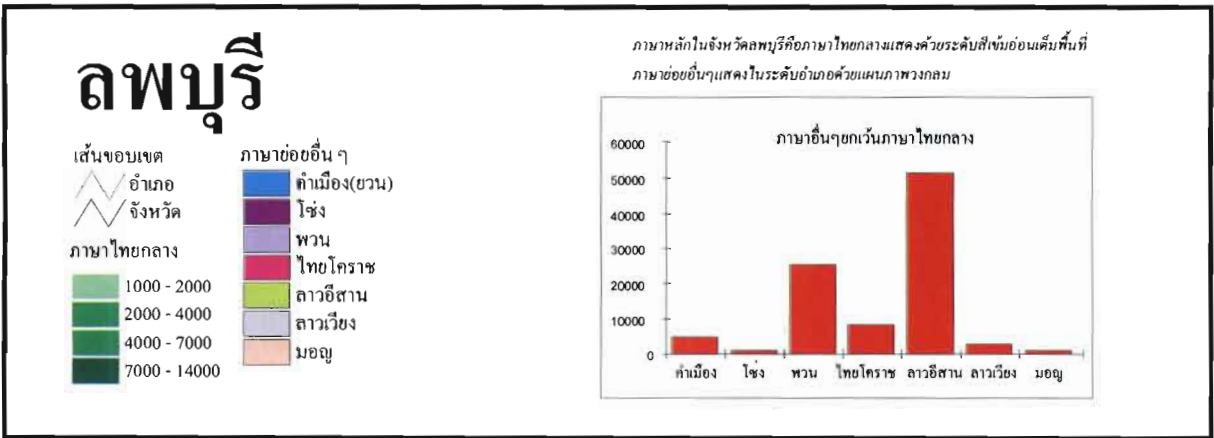
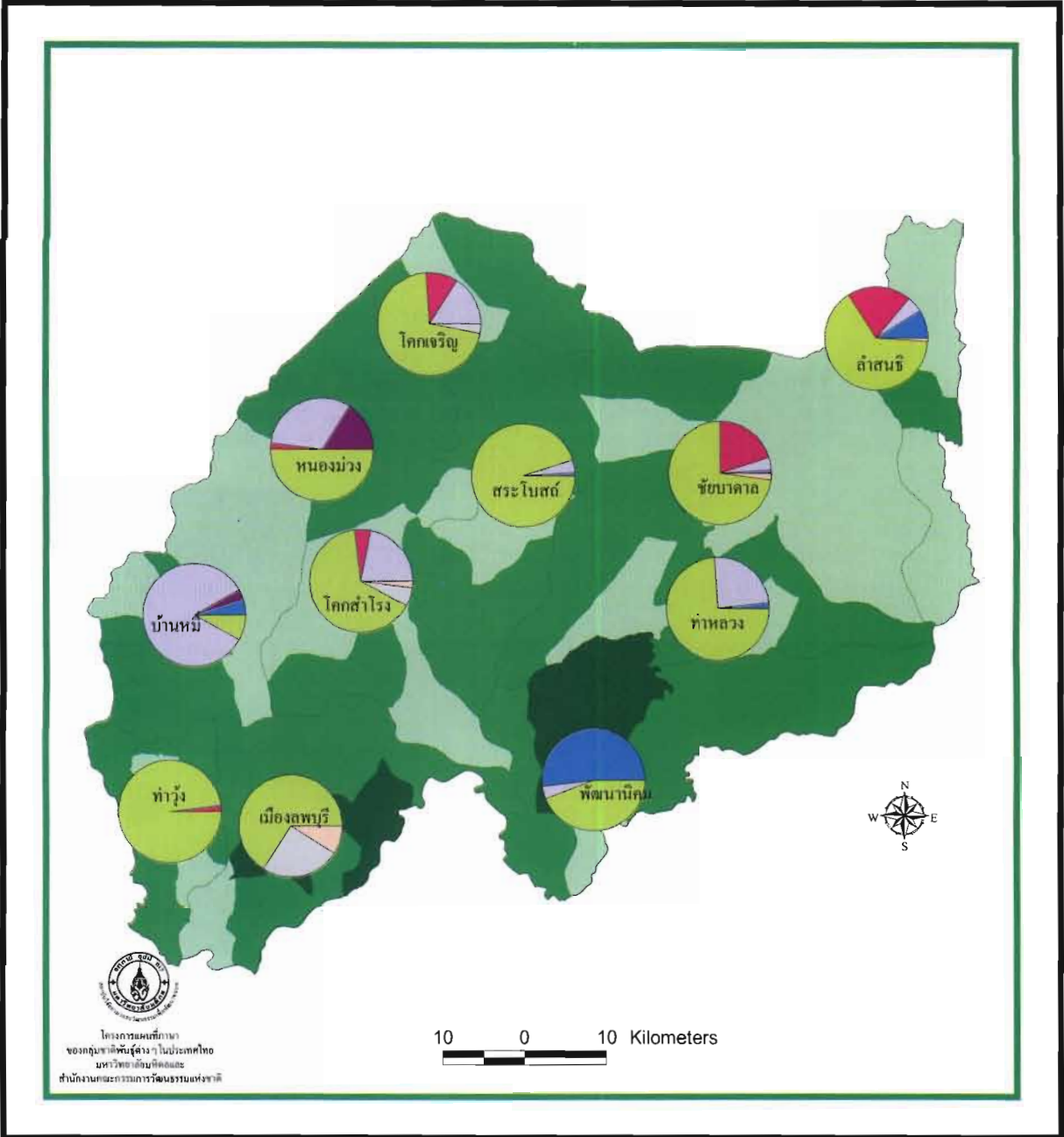
ภาษาไทยกลาง
1000 - 4000
4000 - 6000
6000 - 8000
8000 - 13000

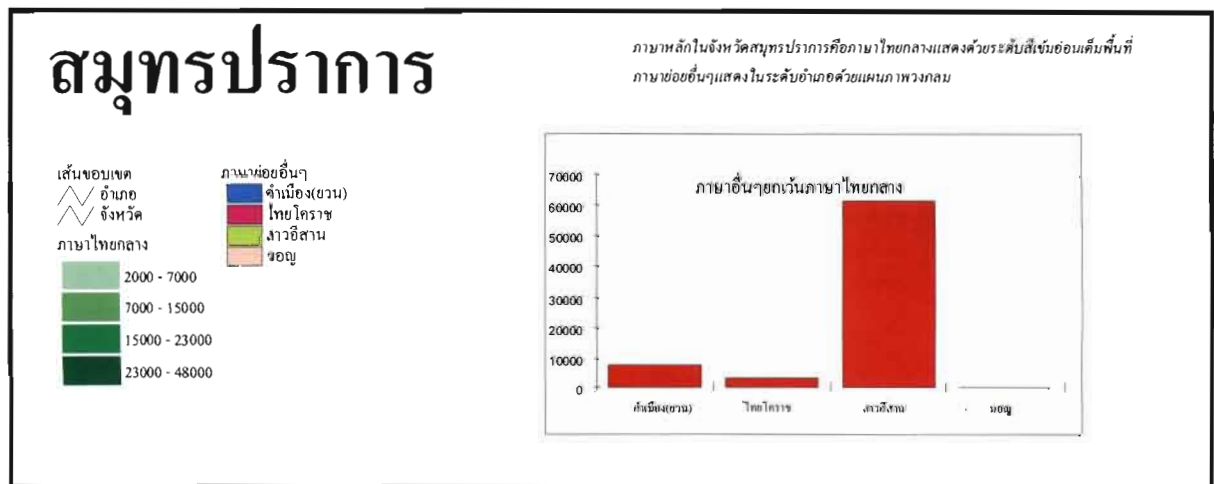
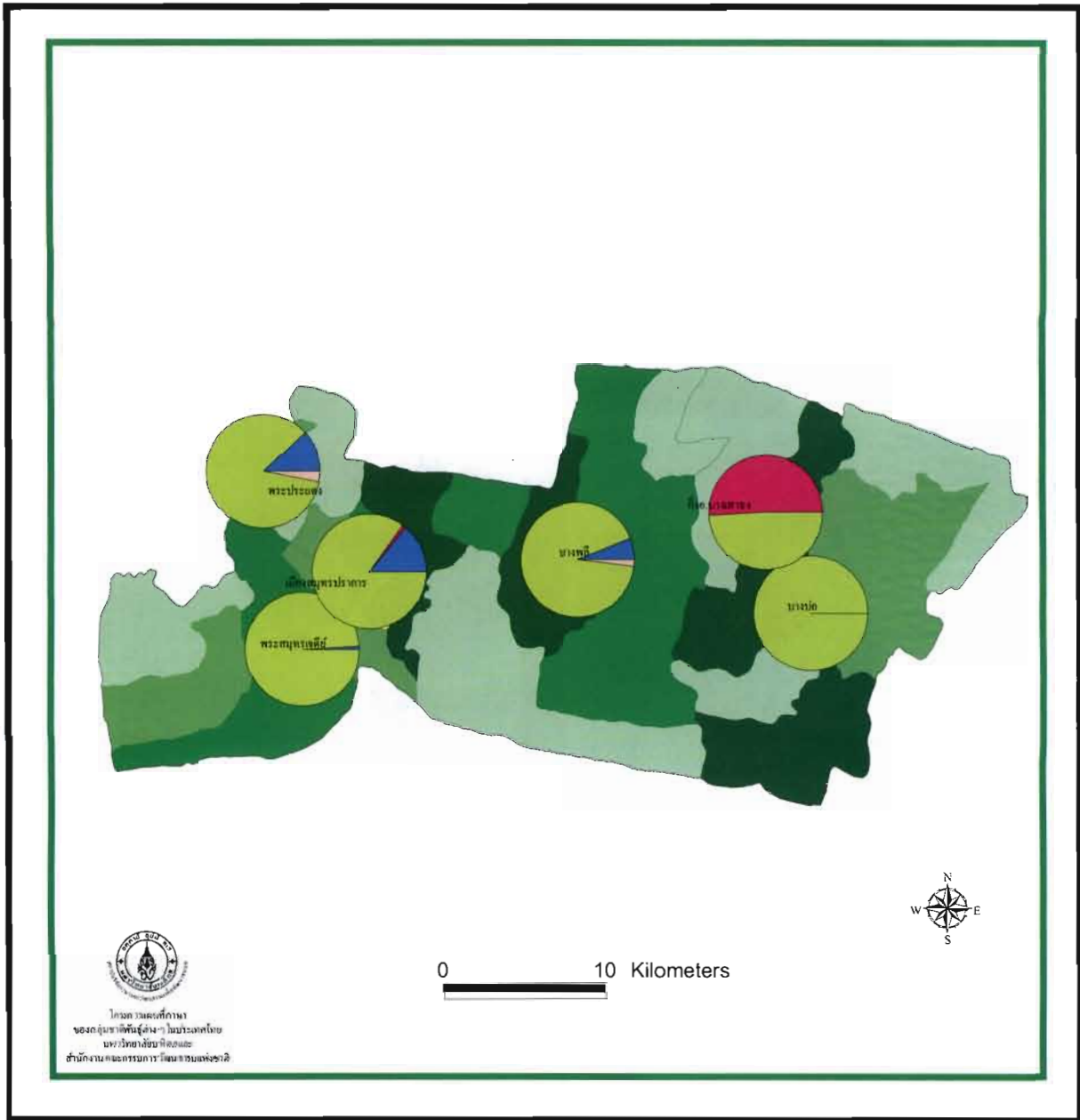
ภาษาย่อยอื่นๆ

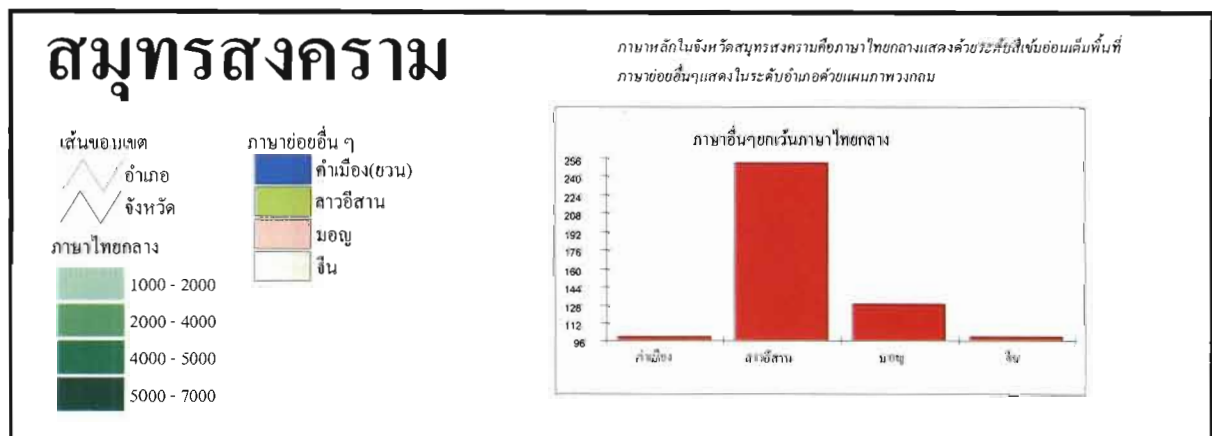
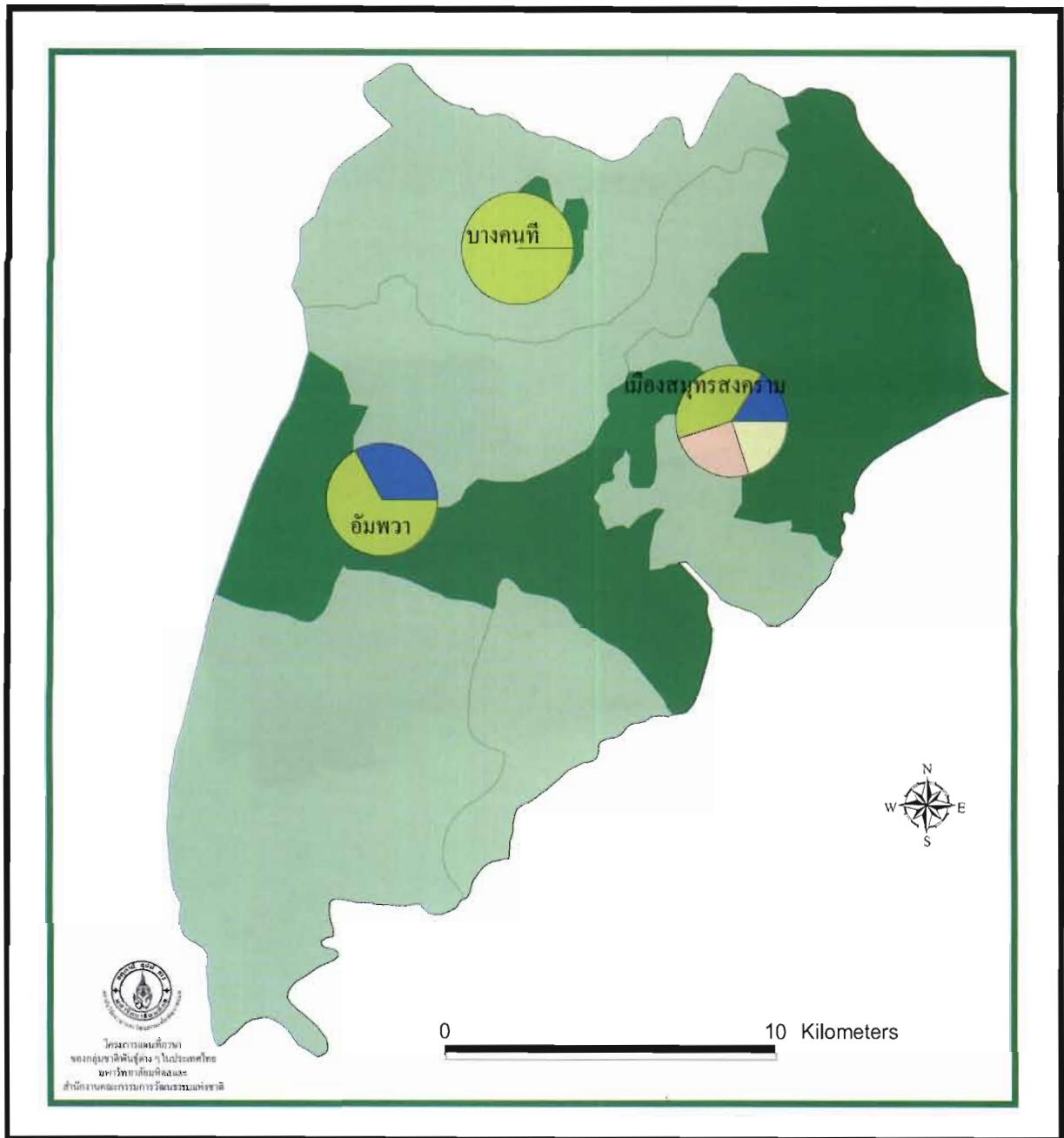
คำเมือง(ขวน)
โซ่ง
พวน
ลาวอีสาน
ลาวแจ้ว
ลาวเวียง
จีน
กะเหรี่ยง
มอญ

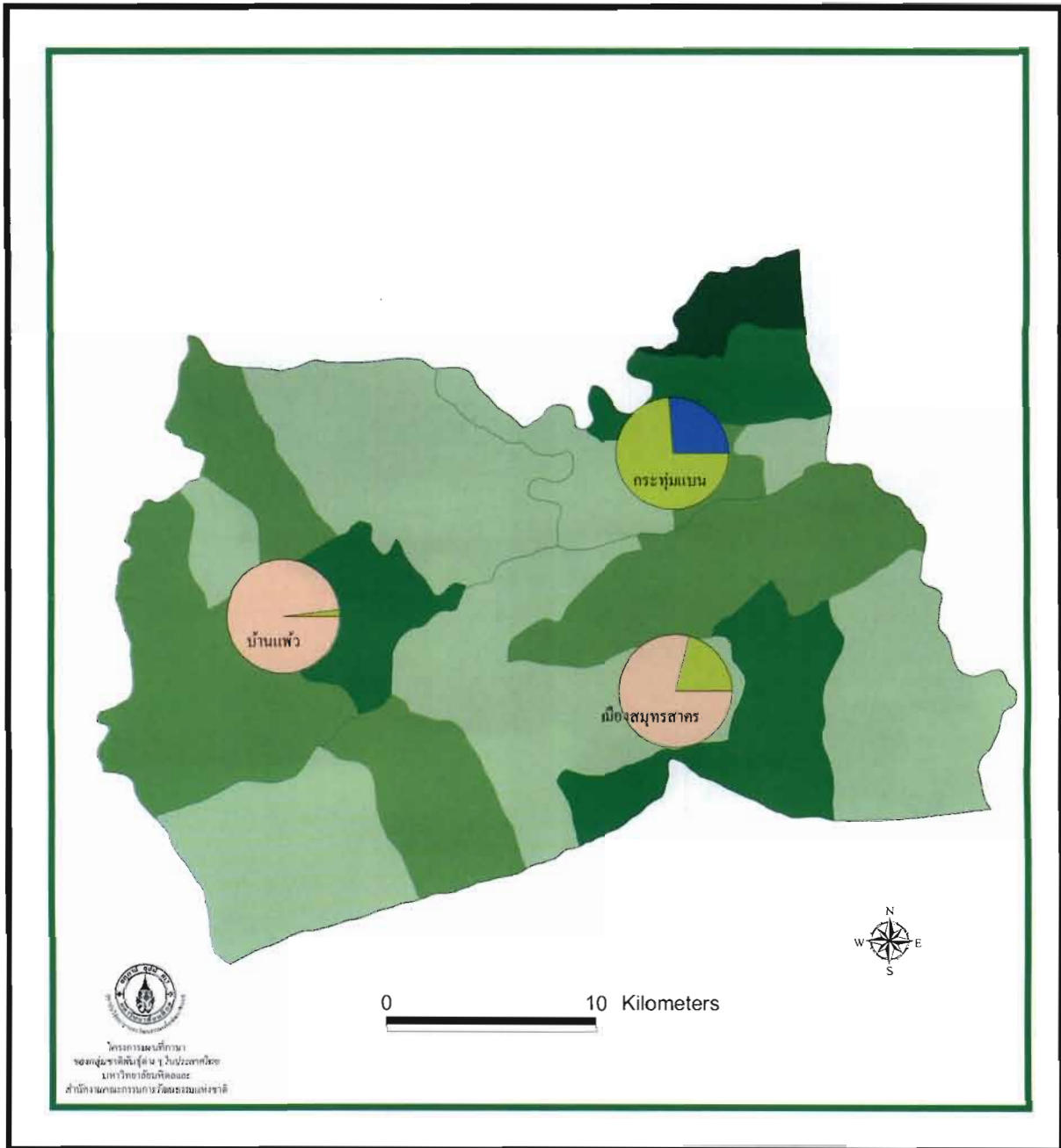
ภาษาหลักในจังหวัดราชบุรีคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนตามที่
ภาษาย่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

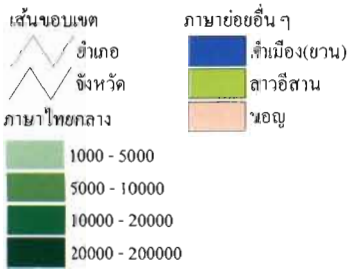

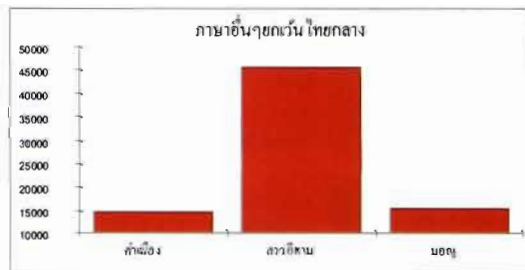

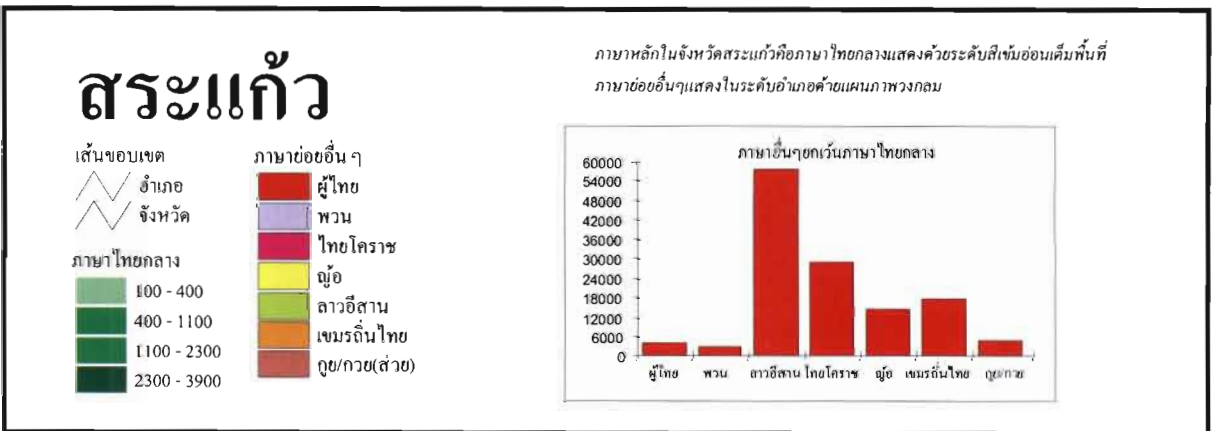
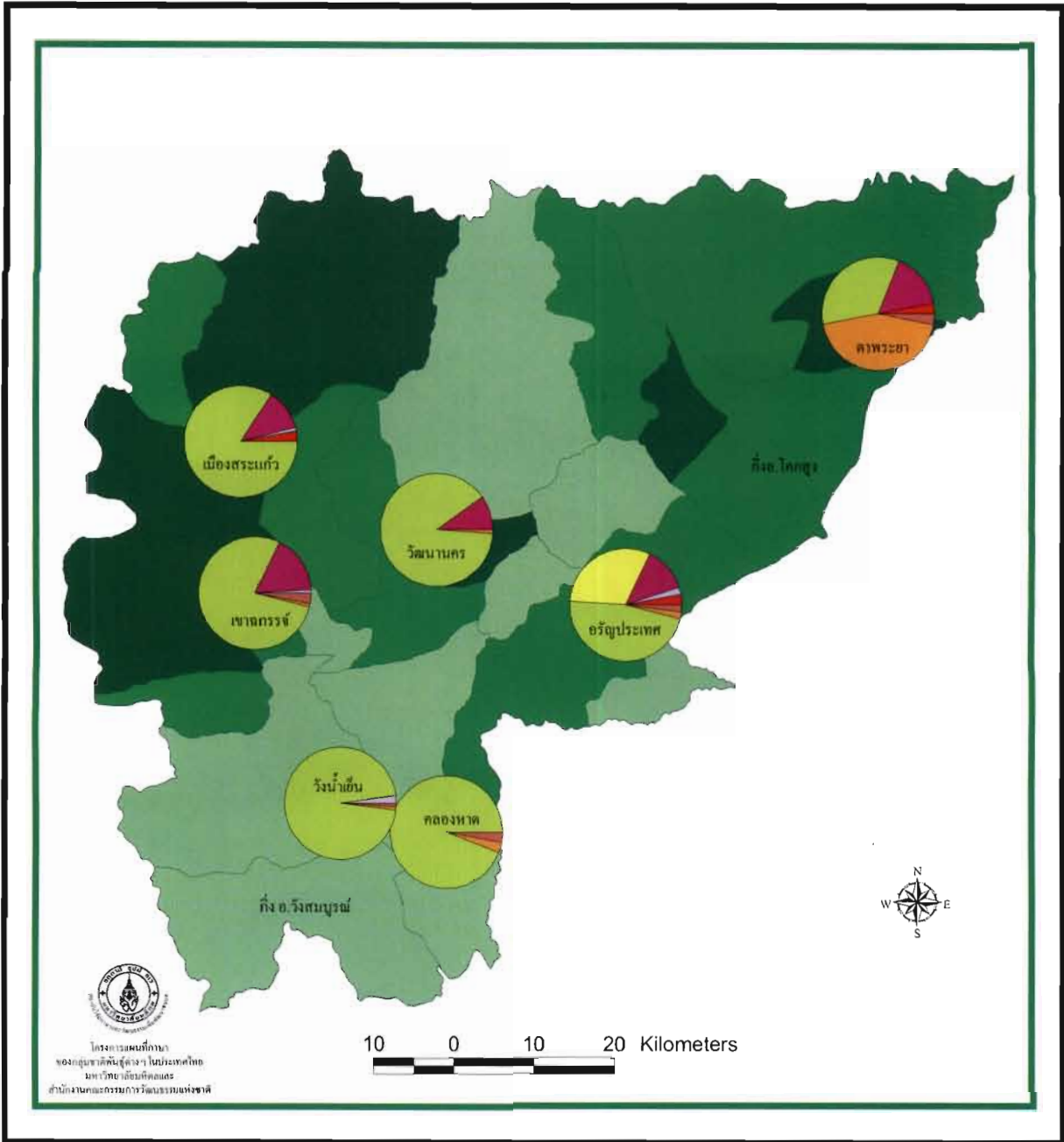

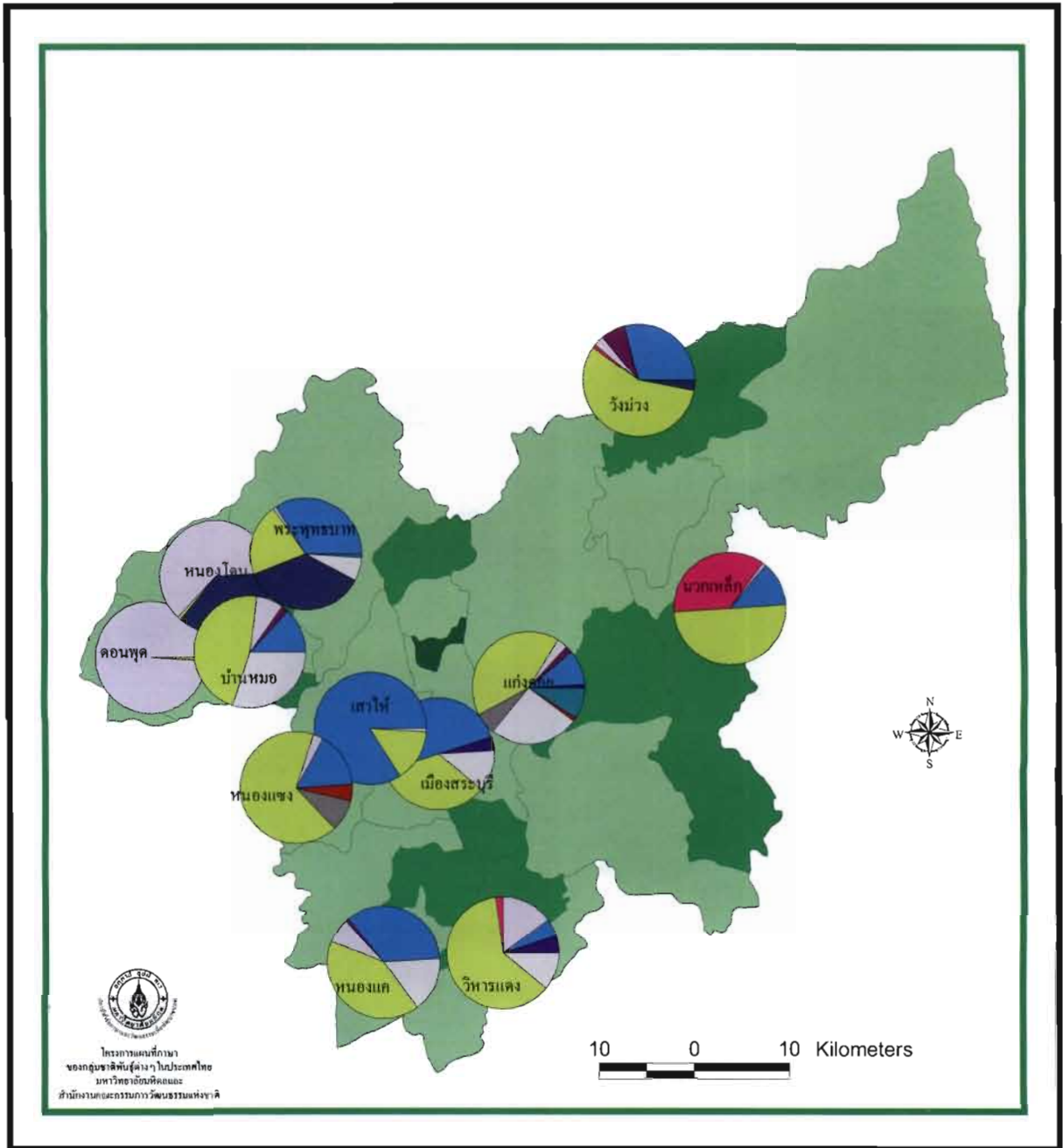
สมุทรสาคร

ภาษาหลักในจังหวัดสมุทรสาครคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเต็มพื้นที่
ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

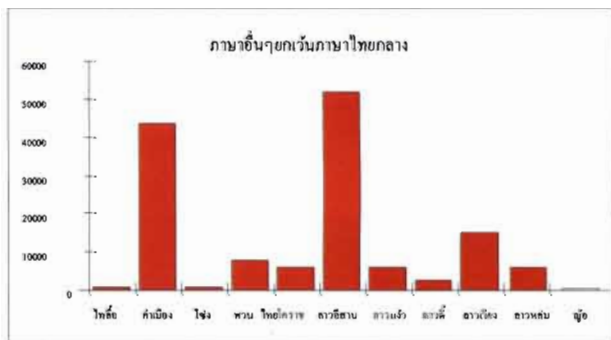

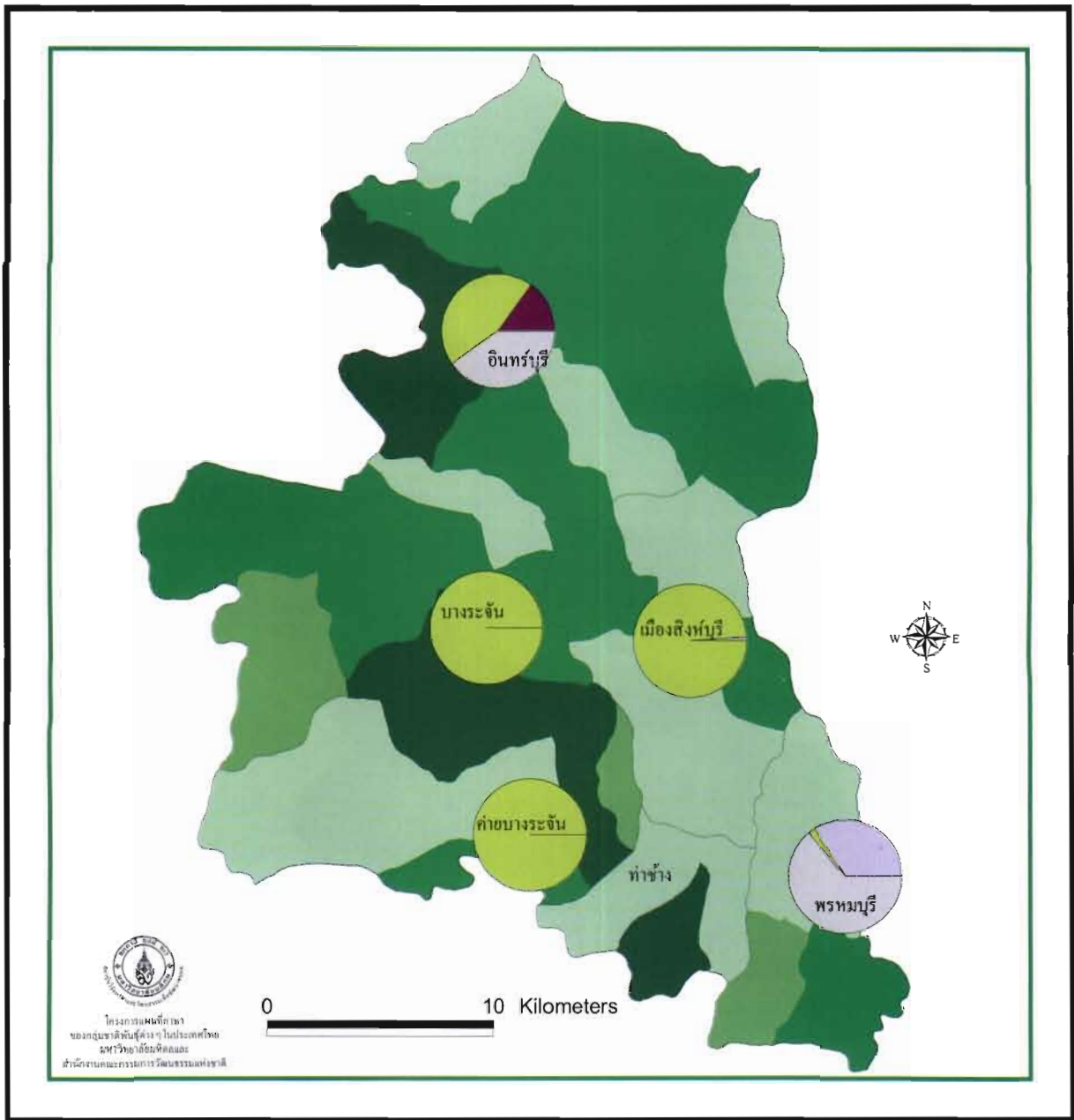

สระบุรี

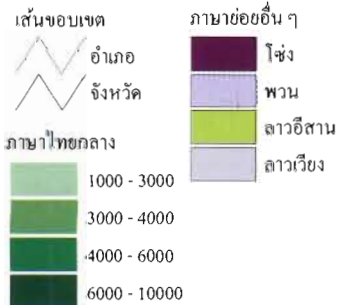
เส้นขอบเขต	ภาษาย่อยอื่นๆ
อำเภอ	ไทลื้อ
จังหวัด	คำเมือง(ขวน)
ภาษาไทยกลาง	ไช้
1000 - 3000	พวน
3000 - 5000	ไทยโคราช
5000 - 9000	ลาวอีสาน
9000 - 1719000	ลาวแฉ่ง
	ลาวดี
	ลาวเวียง
	ลาวหล่ม
	ญ้อ

ภาษาหลักในจังหวัดสระบุรีคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเขียวอ่อนเข้มพื้นที่ภาษาอื่นๆแสดงในระดับอำเภอดูด้วยแผนภาพวงกลม

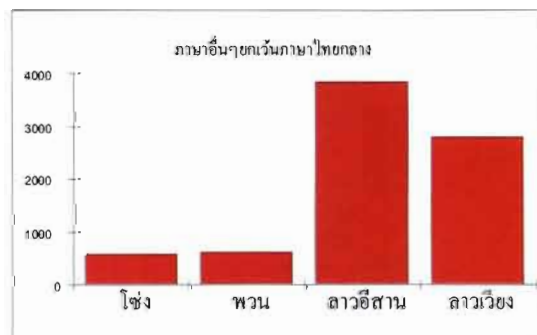

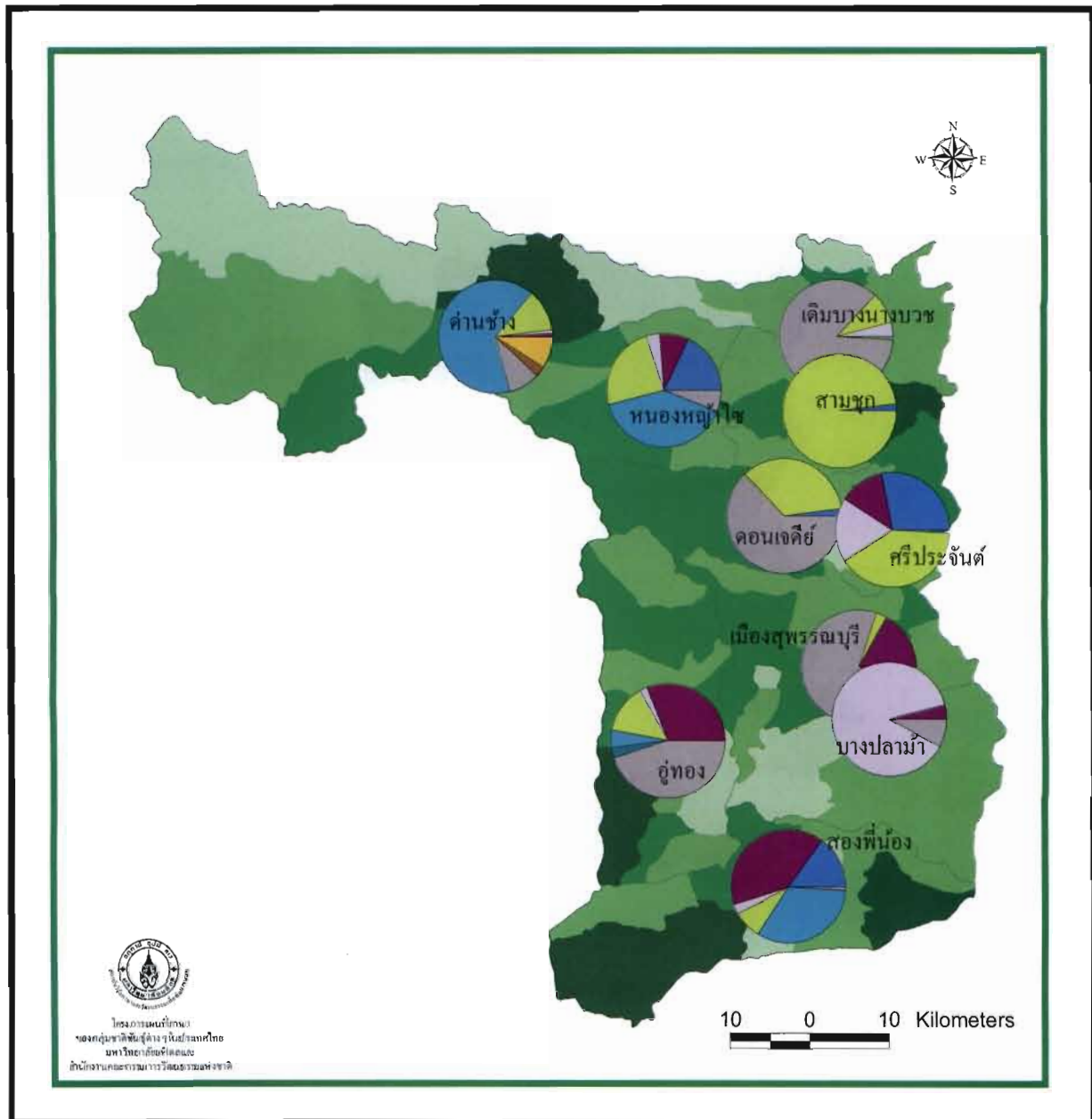

สิงห์บุรี

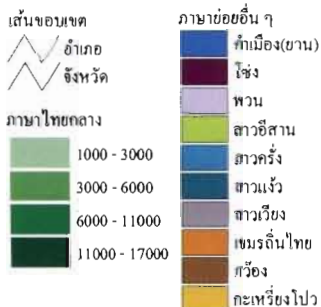

ภาษาหลักในจังหวัดสิงห์บุรีคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเพิ่มเติมที่
ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

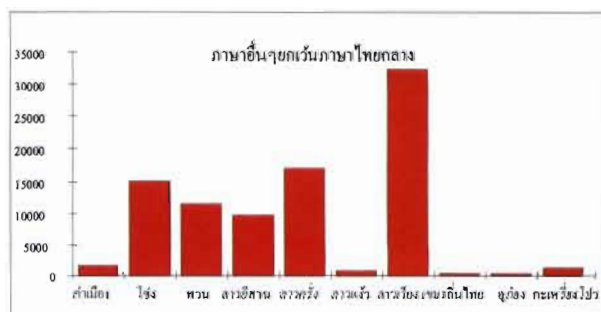

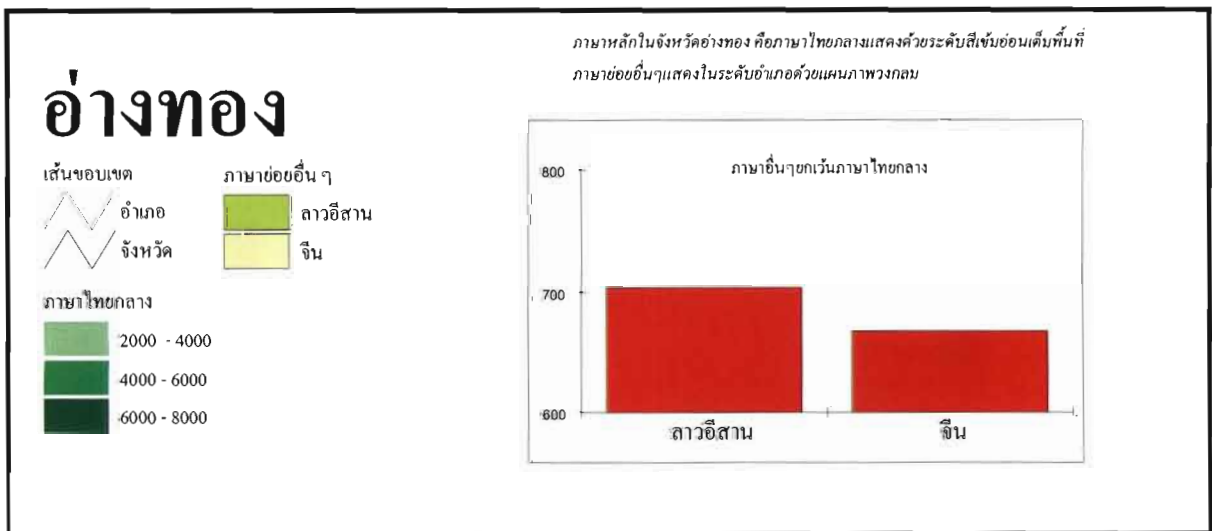
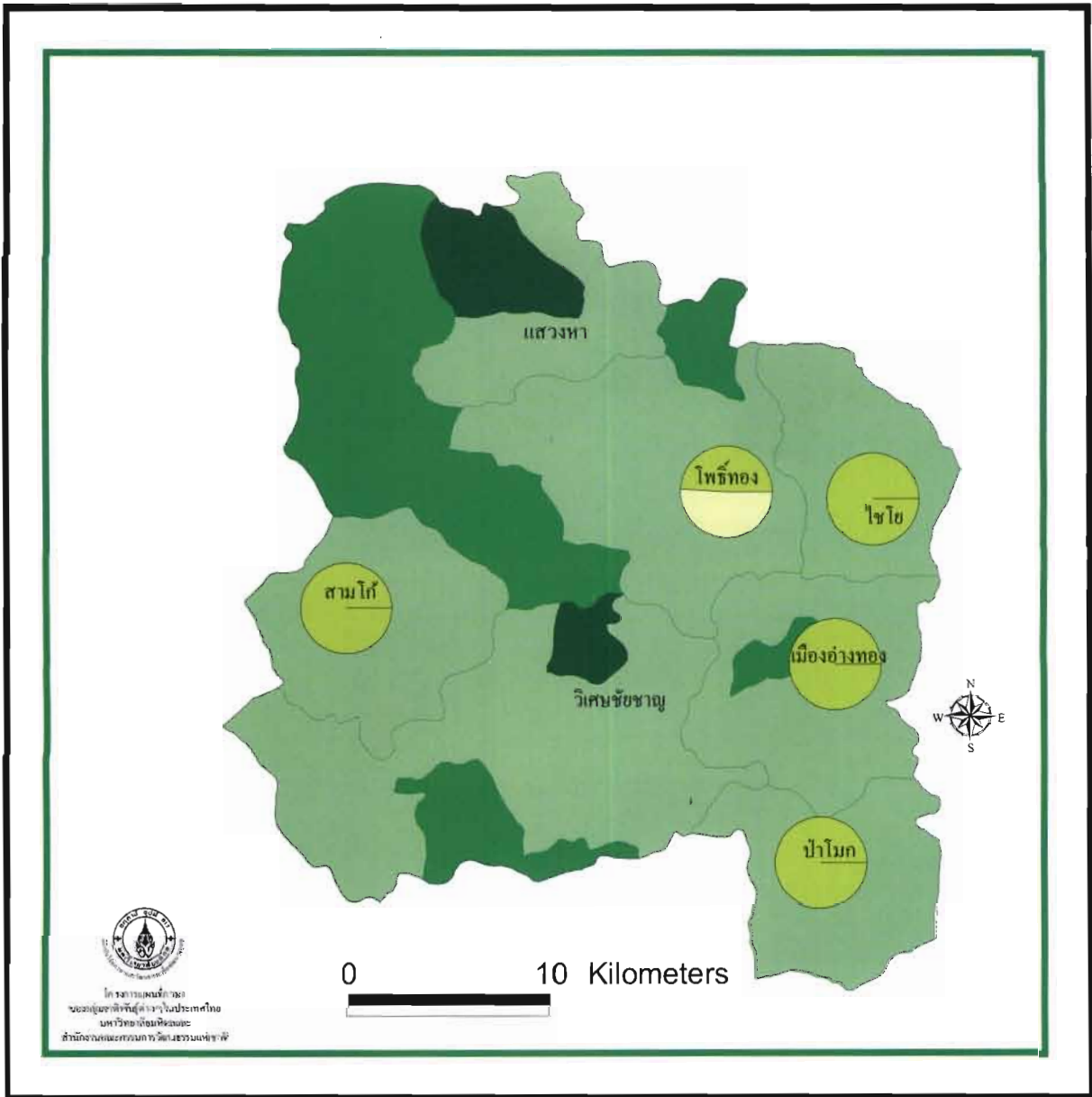

สุพรรณบุรี

ภาษาหลักในจังหวัดสุพรรณบุรีคือภาษาไทยกลางแสดงด้วยระดับสีเข้มนอ่อนเข้มพื้นที่ที่ภาษาอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

3.2.4 การกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในเขตภาคใต้

ประชากรในดินแดนภาคใต้ของประเทศไทยมีประมาณเก้าล้านคน ภาคใต้มีพื้นที่ครอบคลุม 14 จังหวัด แบ่งเป็นเขตภาคใต้ตอนบน ได้แก่จังหวัดชุมพร ระนอง สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง ตรัง พังงา ภูเก็ต และกระบี่ มีนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลาง และเขตภาคใต้ตอนล่างประกอบด้วย 4 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษามลายูถิ่น และนับถือศาสนา อิสลาม มีปัตตานีเป็นศูนย์กลาง เป็นดินแดนที่ต่อเนื่องจาก 4 รัฐภาคเหนือของมาเลเซีย ซึ่งเดิมเป็นของไทยก่อน ยกให้อังกฤษ ได้แก่ ไทรบุรี (เกอตะห์) กลันตัน ตรังกานุ และเปอร์ลิส ภาคใต้ตอนบนมีการติดต่อกับสุโขทัย และอยุธยา และเคยตกอยู่ใต้การปกครองของอยุธยา ในตอนต้นพุทธศตวรรษมีการอพยพจากภาคเหนือมาอยู่ที่ นครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง เป็นต้น ปัจจุบันผู้พูดภาษาตระกูลไทนอกจากกลุ่มคนที่พูดภาษาปักษ์ใต้ ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่มีผู้พูดร้อยละ 93 แล้วยังมีกลุ่มที่พูดภาษาดากไปอีกเป็นจำนวนร้อยละ 1 หรือ ประมาณเกือบหนึ่งแสนคน คนกลุ่มนี้ซึ่งมีประวัติไม่แน่ชัดแต่เกี่ยวข้องกับการเดินทางมาจากพื้นที่อื่นเข้ามา ตั้งรกรากในแถบนี้ เช่น เป็นทหารที่ยกมาตีหัวเมืองมลายู เมื่อเสร็จศึกแล้วตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ หรือเป็นหมอ ช่างตามทางช้างให้กษัตริย์ หรือเป็นพราน นักแสวงโชค นักละครเร่ เป็นต้น แต่โดยสรุปจากหลักฐานภาษาพูด ภาษาไทยดากไปซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยปักษ์ใต้ แต่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มภาษาในเขตภาคเหนือ จึงเชื่อว่าน่าจะเป็นกลุ่มที่เคยอยู่ตอนบนของประเทศไทย แต่ได้ตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้มากกว่า 400 ปีมาแล้ว โดยกระจายอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส เช่น อำเภอบะนาระ สายบุรี ไม้แก่น มายอ และท่ายางแดง ใน จังหวัดปัตตานี อำเภอมะนัง บาเจาะ ยี่งอ ตากใบ ระแงะ สุโหงปาดี สุโหงโกลก และแว้ง จังหวัดนราธิวาส นอกจากนี้ยังพบคนที่พูดภาษาดากไปในหลายหมู่บ้าน ในเขตรัฐกลันตันและตรังกานุ ของประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย สำหรับกลุ่มภาษาในตระกูลออสโตรเนเซียนกลุ่มใหญ่ในภาคใต้คือภาษามลายูถิ่นไทย ซึ่งเรียกในเขตภาคใต้ว่า “ยาวิ, นาย, มลายู” (คำว่า “ยาวิ” หมายถึงตัวหนังสือภาษาอาหรับที่ คัดแปลง เมื่อเขียนภาษามลายูถิ่นในประเทศไทย) มีจำนวนผู้พูดส่วนมากอยู่ในเขต 4 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล รวมทั้งเขตนครศรีธรรมราช สงขลา มีจำนวนผู้พูดทั้งหมดประมาณ หนึ่งล้านคนหรือร้อยละ 3 ของประชากรในภาคใต้ เฉพาะในสามจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส มีร้อยละ 82 กลุ่มภาษาในตระกูลออสโตรเนเซียนกลุ่มย่อยอีก 2 กลุ่ม ได้แก่ อูรักละไว และมอเก็นหรือมอเกลิน ซึ่งมีชื่อที่เรียกทั่วไปว่า “ชาวล” บางครั้งทางราชการเรียกว่า “ไทยใหม่” พบในเขตจังหวัดกระบี่ ภูเก็ต สตูล เป็นต้น ภาษาอูรักละไวมีจำนวนผู้พูดกว่าสามพันคน ส่วนมอเกลินมีประมาณพันกว่าคน

จากการที่ภาคใต้มีบทบาทสำคัญในการเป็นเมืองท่าค้าขายทางทะเลกับประเทศทั้งตะวันตกและ ตะวันออก ในเขตระนองและภูเก็ตจึงมีชาวจีนหลั่งไหลเข้าไปทำเหมืองแร่เป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันจึงมีคน เชื้อสายจีนเป็นจำนวนไม่น้อยในเขตภาคใต้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวสิงหลและทมิฬจากศรีลังกา คนอาหรับ และคนมลายู ในเขตภาคใต้จึงมีการผสมปนเปกันระหว่างคนไทยและชนชาติต่างๆ ที่เข้ามาติดต่อ นอกจากนี้ ในเขตภาคใต้ยังมีชนพื้นเมืองดั้งเดิมอาศัยอยู่ด้วย ได้แก่ กลุ่มคนป่าหรือเซมิง ซาไกหรือที่คนไทยรู้จักว่า “เงาะป่า” ชนกลุ่มนี้เรียกกลุ่มของตนเองว่า “มานิ” และส่วนมากพูดภาษาเกนชิว พบในเขตสันเขา ระหว่าง

จังหวัดตรัง พัทลุง ยะลา และนราธิวาส มีผู้พูดไม่ถึงหนึ่งร้อยคน นอกจากนี้ยังมีผู้พูดภาษาจีน พม่า ลาวอีสาน และมอญ มีผู้พูดในแต่ละภาษาและไม่ถึงร้อยละ 1 และมีผู้พูดภาษาไทยกลางซึ่งเป็นภาษาราชการเกือบร้อยละ 2

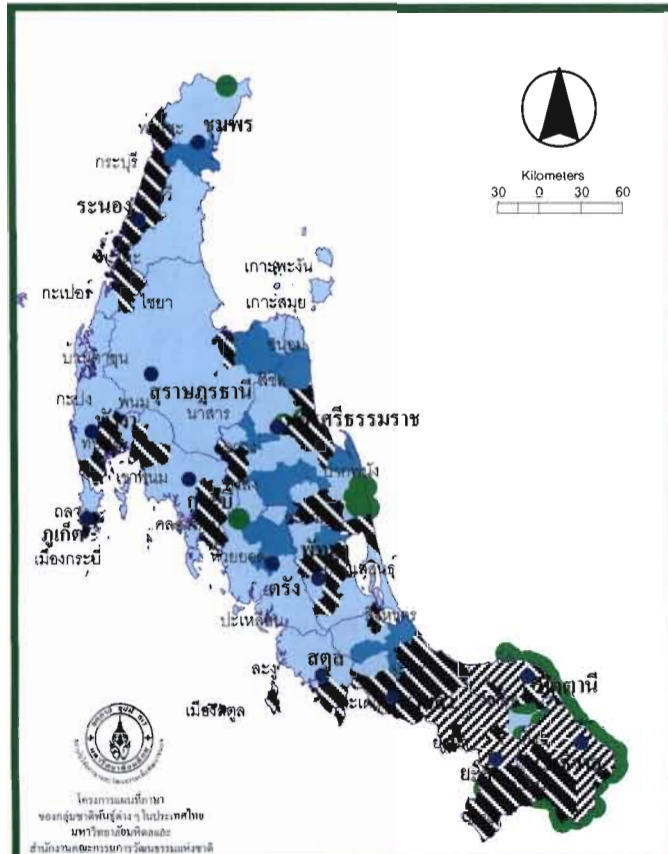
ภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ในภาคใต้ในปัจจุบัน มีทั้งหมด 11 กลุ่ม เป็นภาษาในตระกูลไท 4 ภาษา ตระกูลออสโตรเอเชียติก 2 ภาษา ตระกูลออสโตรเนเซียน 3 ภาษา และตระกูลจีน-ทิเบต 2 ภาษา ดังนี้

ตระกูลไท	ตระกูลออสโตรเอเชียติก	ตระกูลออสโตรเนเซียน	ตระกูลจีน-ทิเบต
1. ปักษ์ใต้ (ไทยใต้)	1. เกนชิว (ซาไก)	1. มลายู (ยาवी)	1. จีน
2. ไทยกลาง	2. มอญ	2. อูรักละโว้ย	2. พม่า
3. ไทยตากใบ		3. มอเกิ้ลัน/มอเกิ้น	
4. ลาวอีสาน			

ทั้งนี้โดยมีผู้พูดภาษาตระกูลไทร้อยละ 96 มีผู้พูดภาษาตระกูลออสโตรเนเซียนร้อยละ 3 มีผู้พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต และออสโตรเอเชียติก ตระกูลละไม่ถึงร้อยละ 1

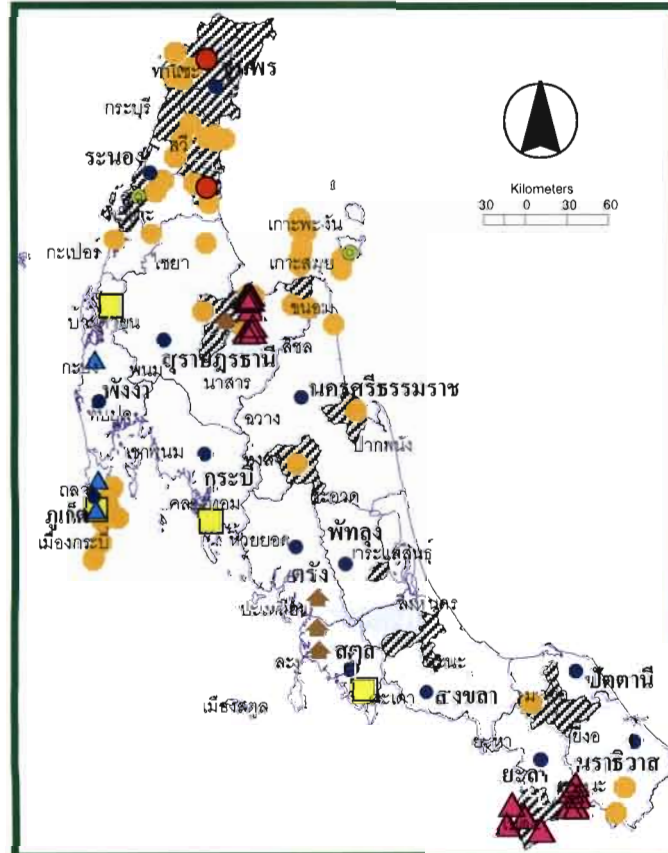
สัดส่วนจำนวนประชากรที่พูดภาษาแต่ละภาษาในภาคใต้ แสดงด้วยแผนภูมิและแผนผังการกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในภาคใต้ และแผนผังการกระจายของภาษาในแต่ละจังหวัดทั้ง 14 จังหวัด

แผนที่ภาษา ของชาติพันธุ์ต่างๆ ในภาคใต้

ภาษาที่มีจำนวนผู้พูดปานกลางถึงมาก

- ภาษามาเลย์ถิ่นไทย (ความหนาแน่นของประชากร)
- 100 - 20000
  - 20000 - 60000
- ภาษาดากไบ
- = 100
- ภาษาไทยใต้ (ความหนาแน่นของประชากร)
- 100 - 50000
  - 50000 - 150000

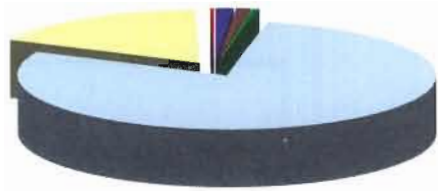

ภาษาที่มีจำนวนผู้พูดน้อย

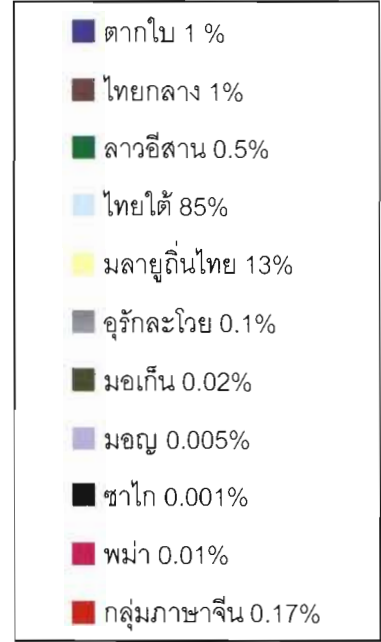
- จีน
- พม่า
- ซาไก
- มอญ
- มอเกลิ้น
- อูรักละโว้ย
- ลาวอีสาน
- ไทยกลาง

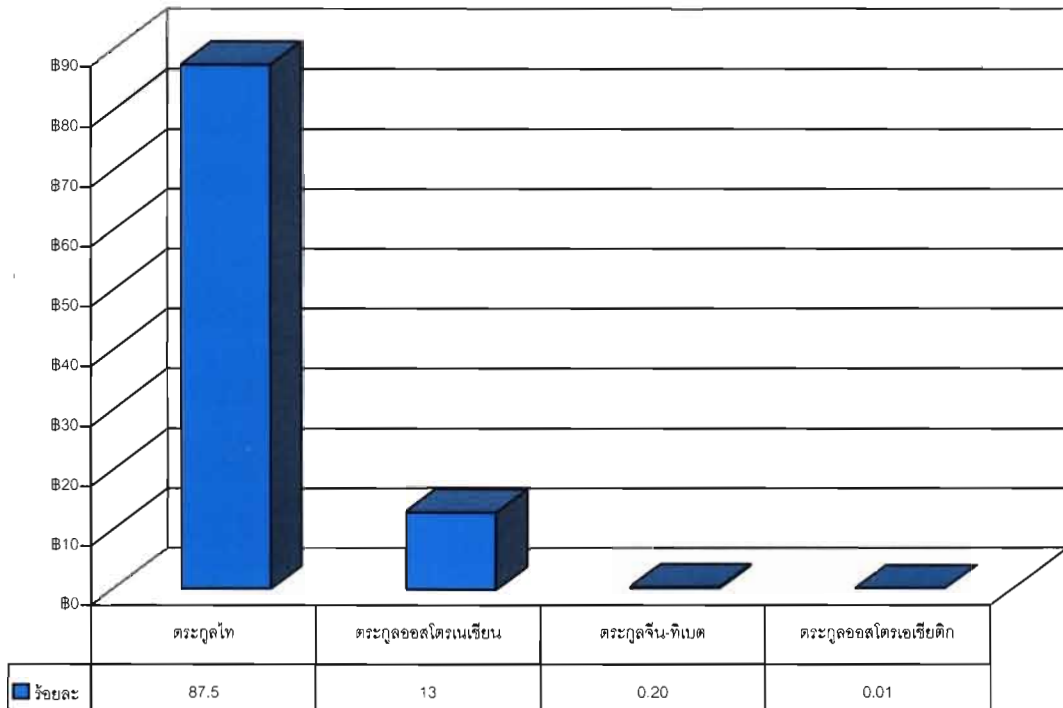
โครงการแผนที่กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่างๆในประเทศไทย

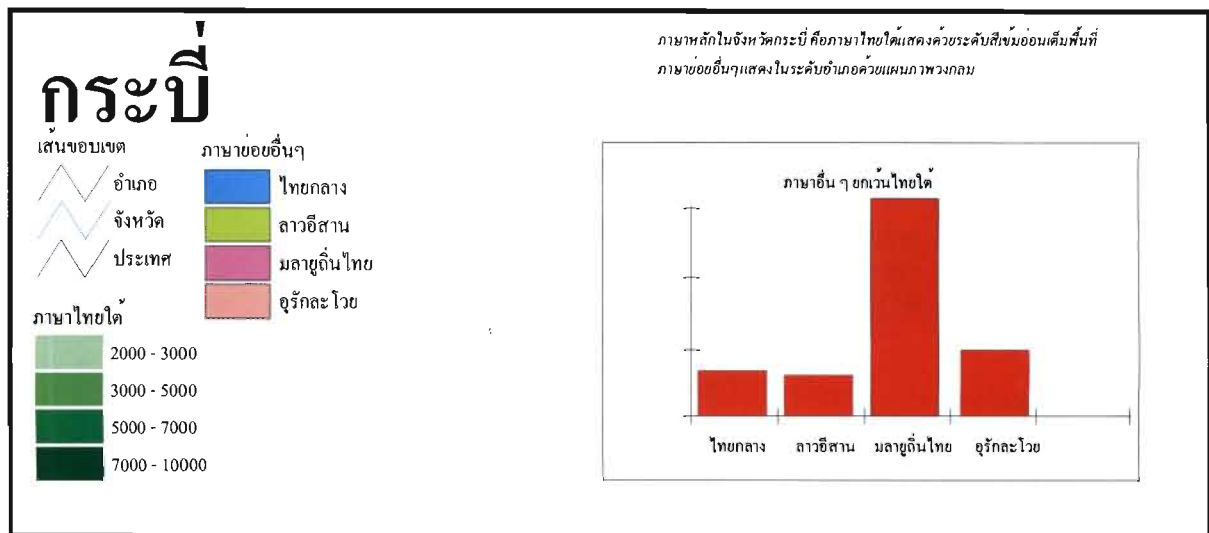
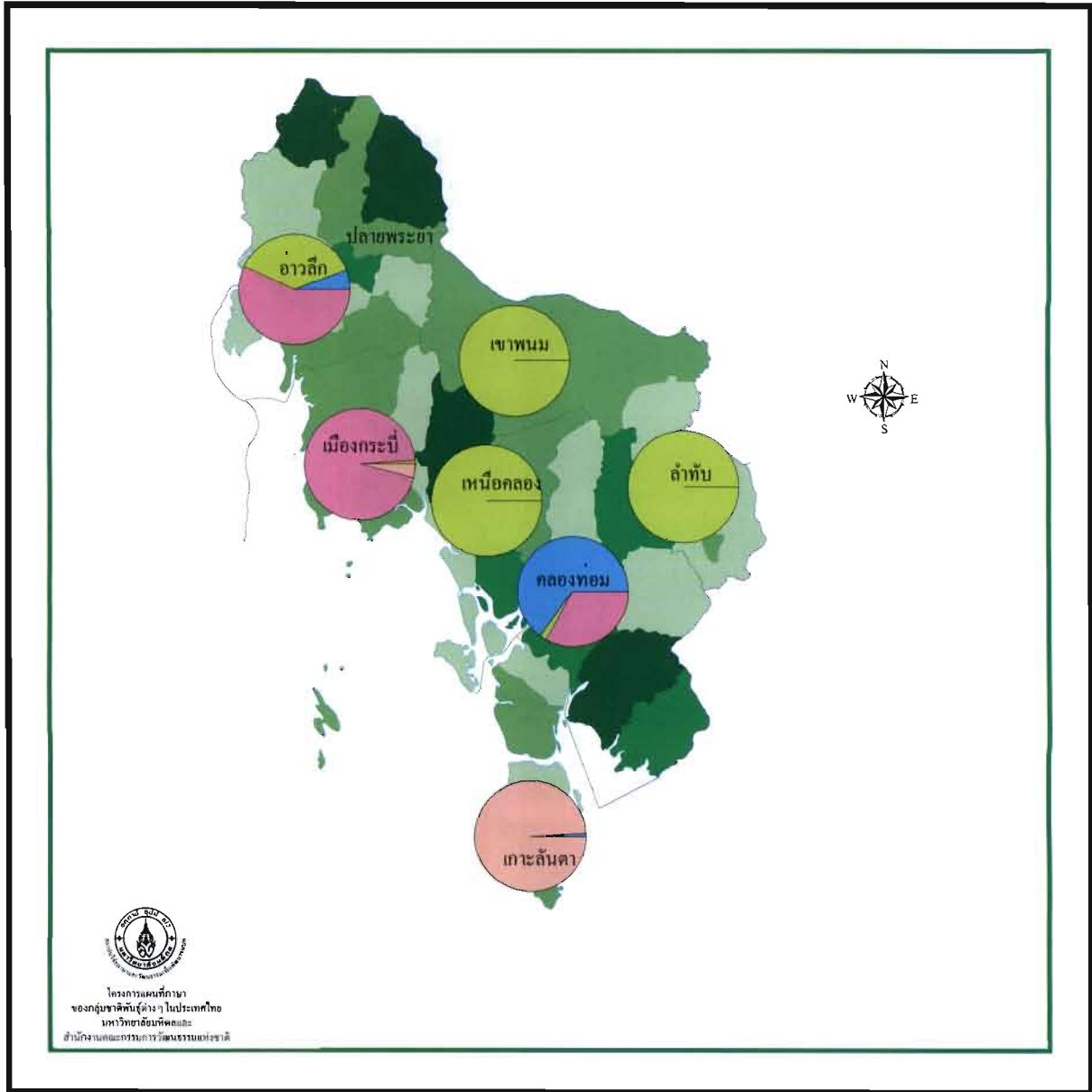

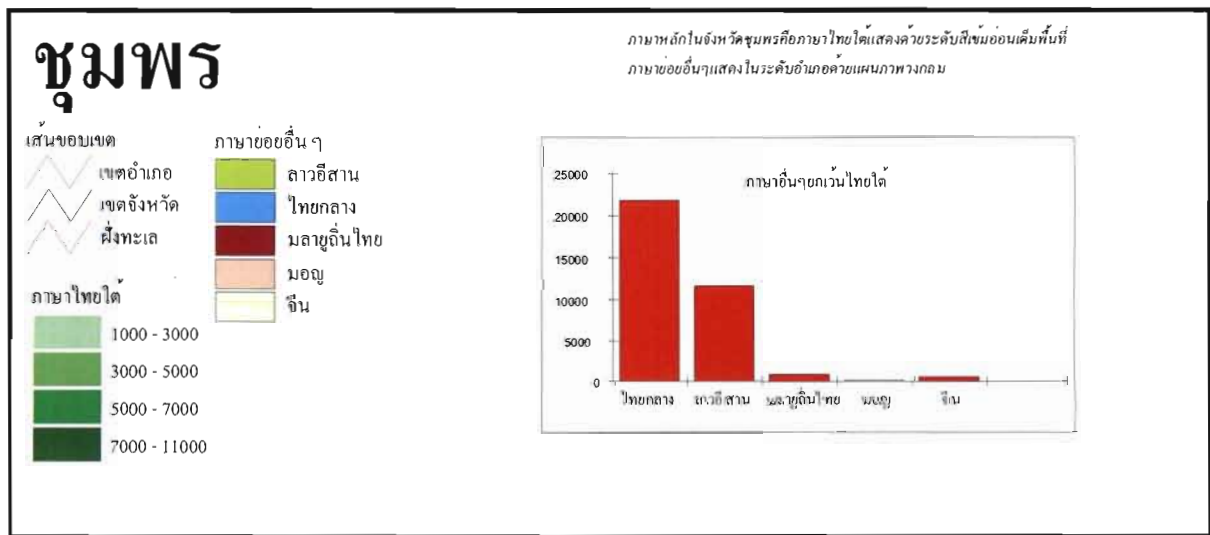
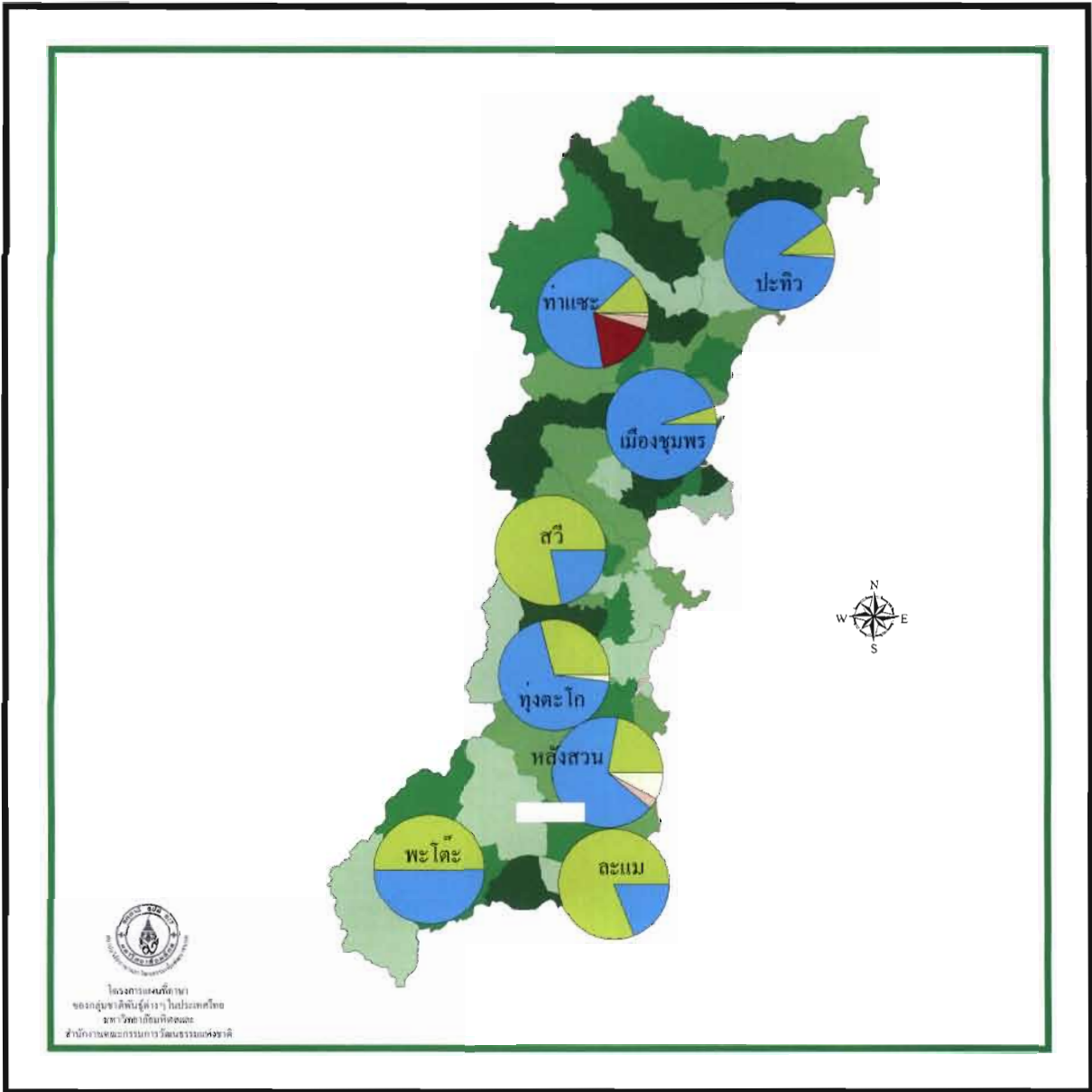
แผนภูมิแสดงสัดส่วนผู้พูดภาษาต่างๆในภาคใต้

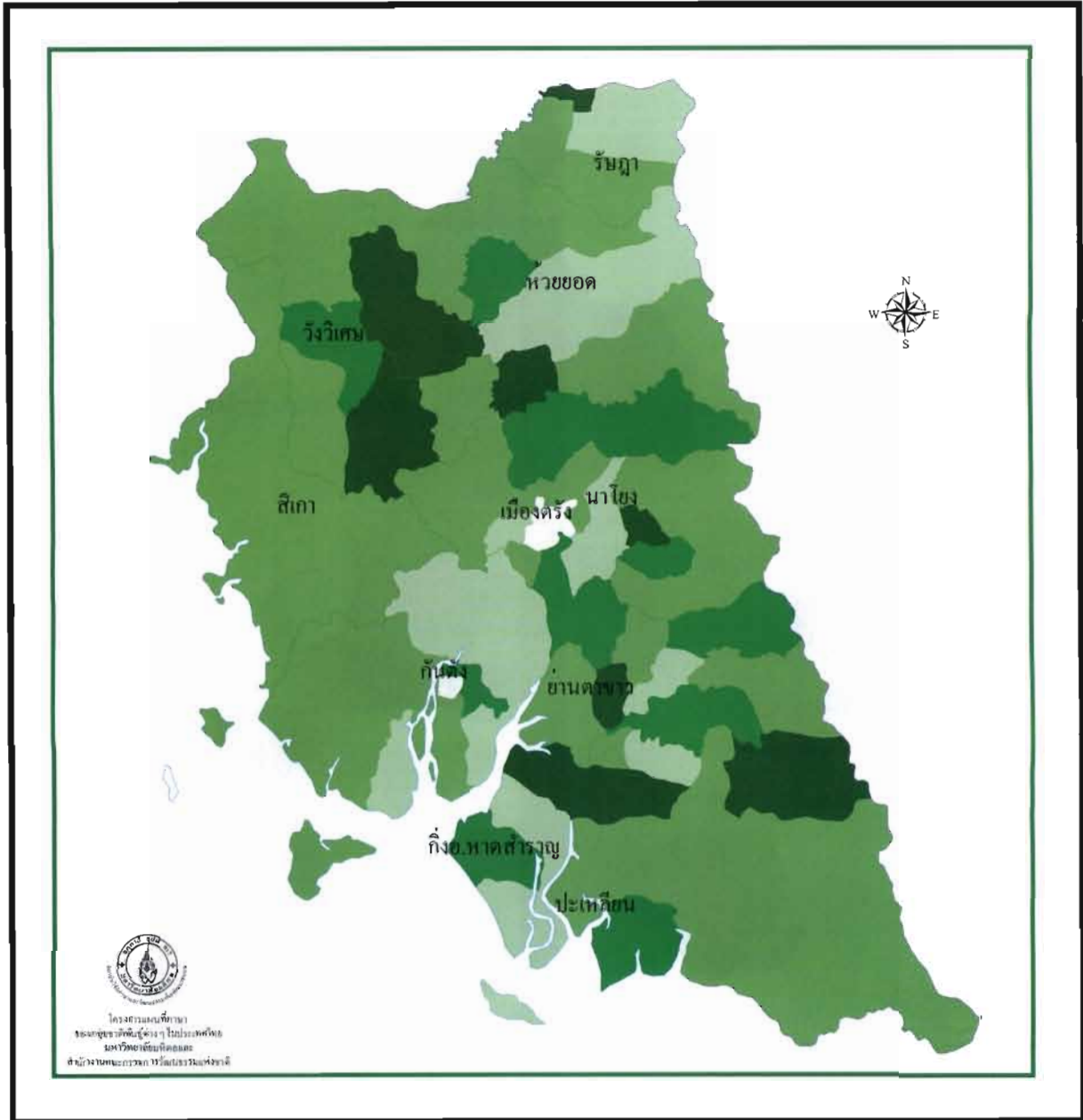

แผนภูมิแสดงร้อยละของผู้พูดภาษาตระกูลต่างๆ ในภาคใต้

ตรัง

เส้นขอบเขต

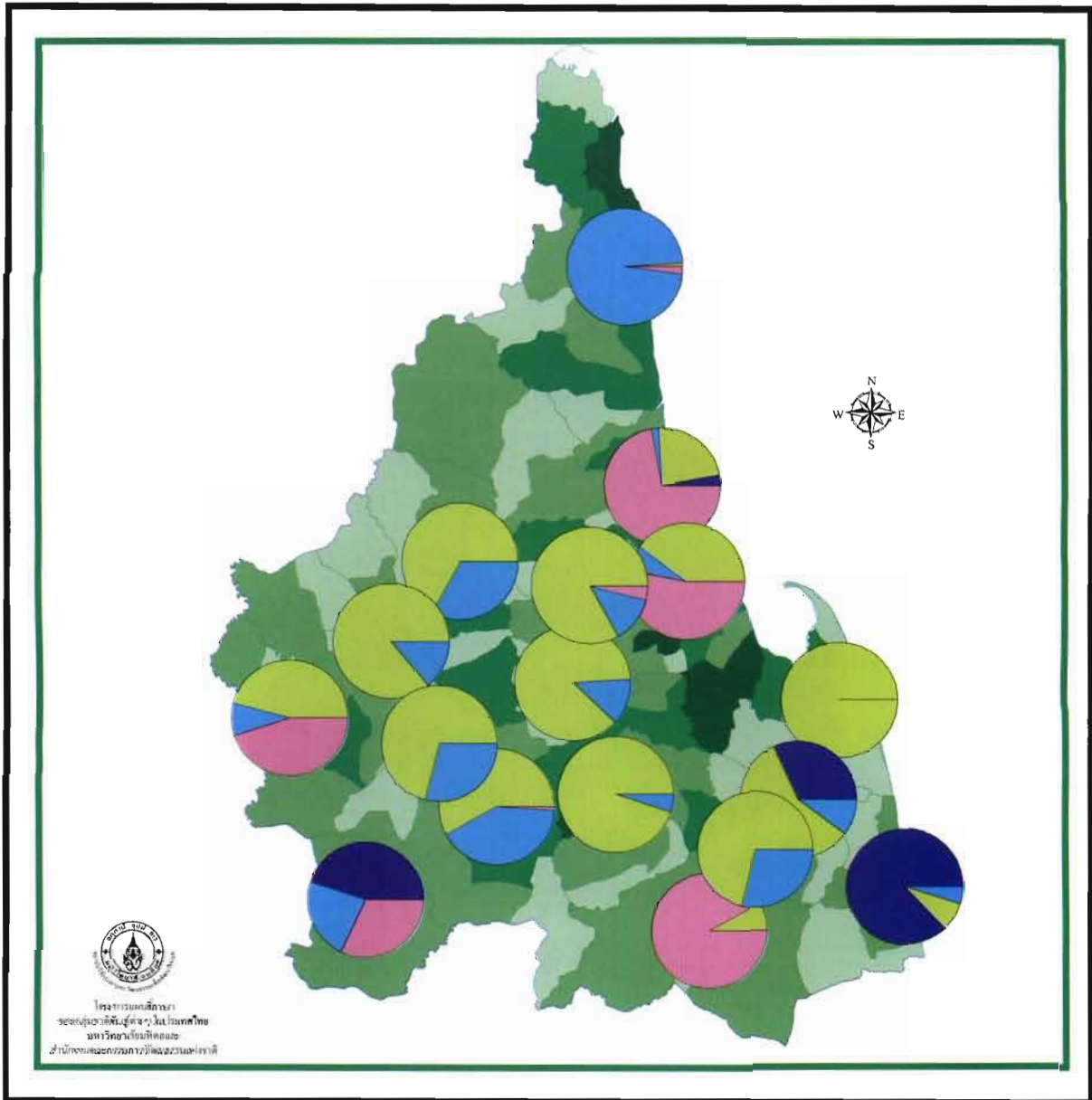
- อำเภอ
- จังหวัด
- ฝั่งทะเล

ภาษาไทยใต้

- 2000 - 3000
- 3000 - 5000
- 5000 - 7000
- 7000 - 10000

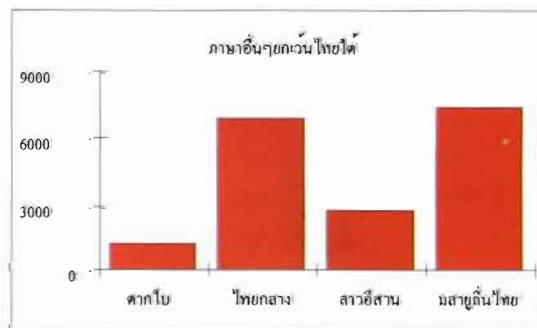
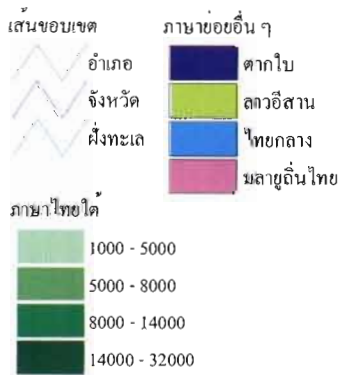
ภาษาหลักในจังหวัดตรังคือภาษาไทยใต้แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนดังนี้

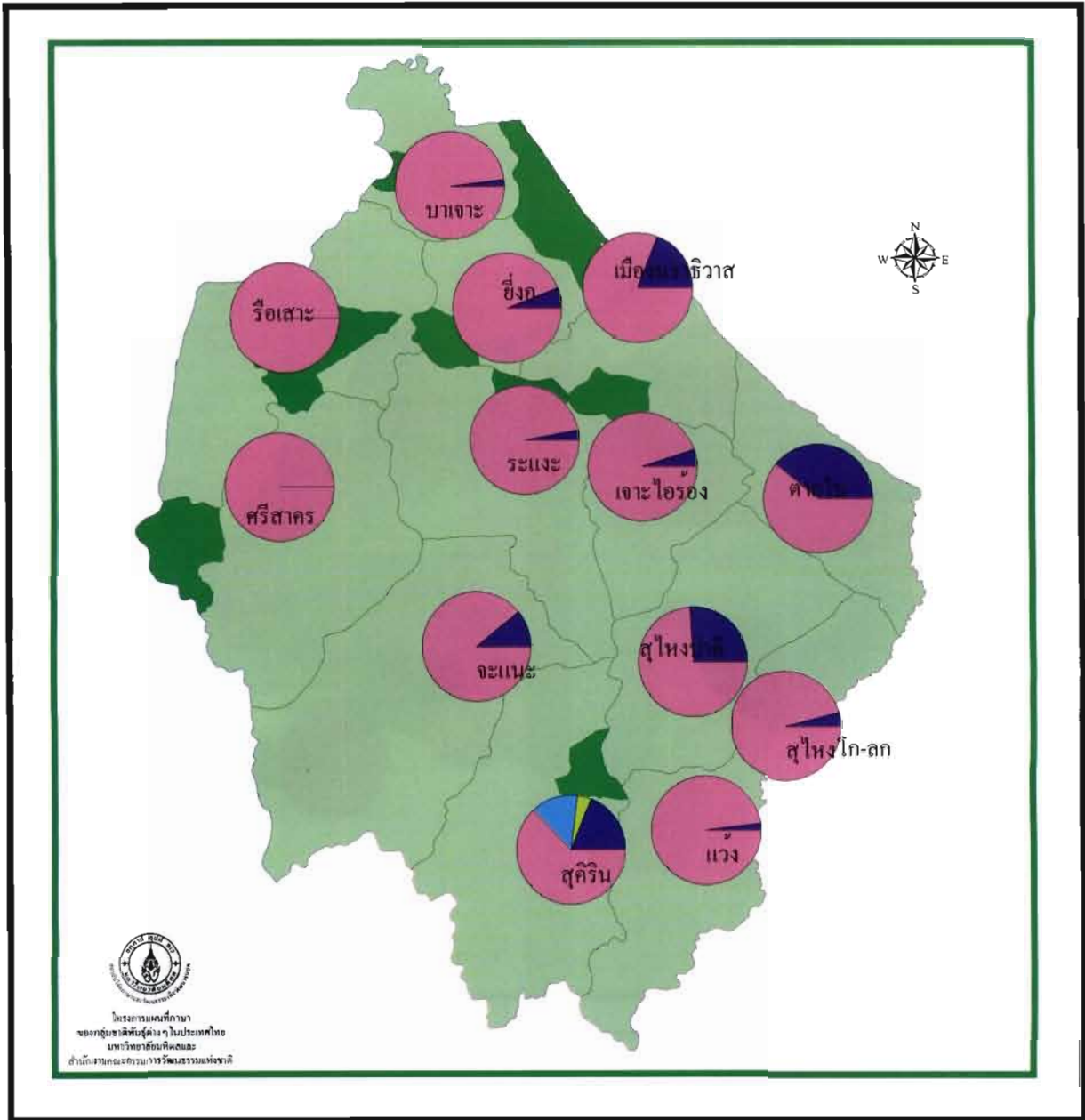

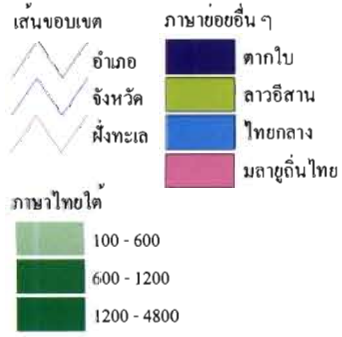
นครศรีธรรมราช

ภาษาหลักในจังหวัดนครศรีธรรมราชคือภาษาไทยใต้แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนเต็มพื้นที่ที่ภาษาอื่นๆแสดงในระดับอำเภอด้วยแผนภาพวงกลม

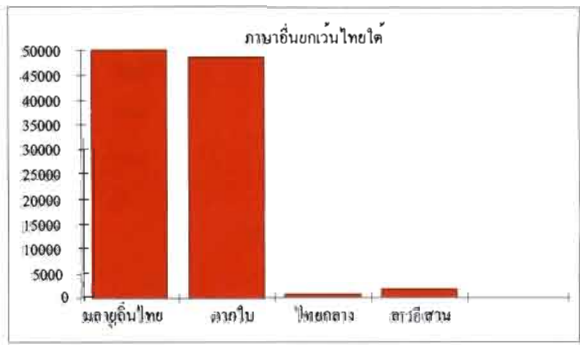

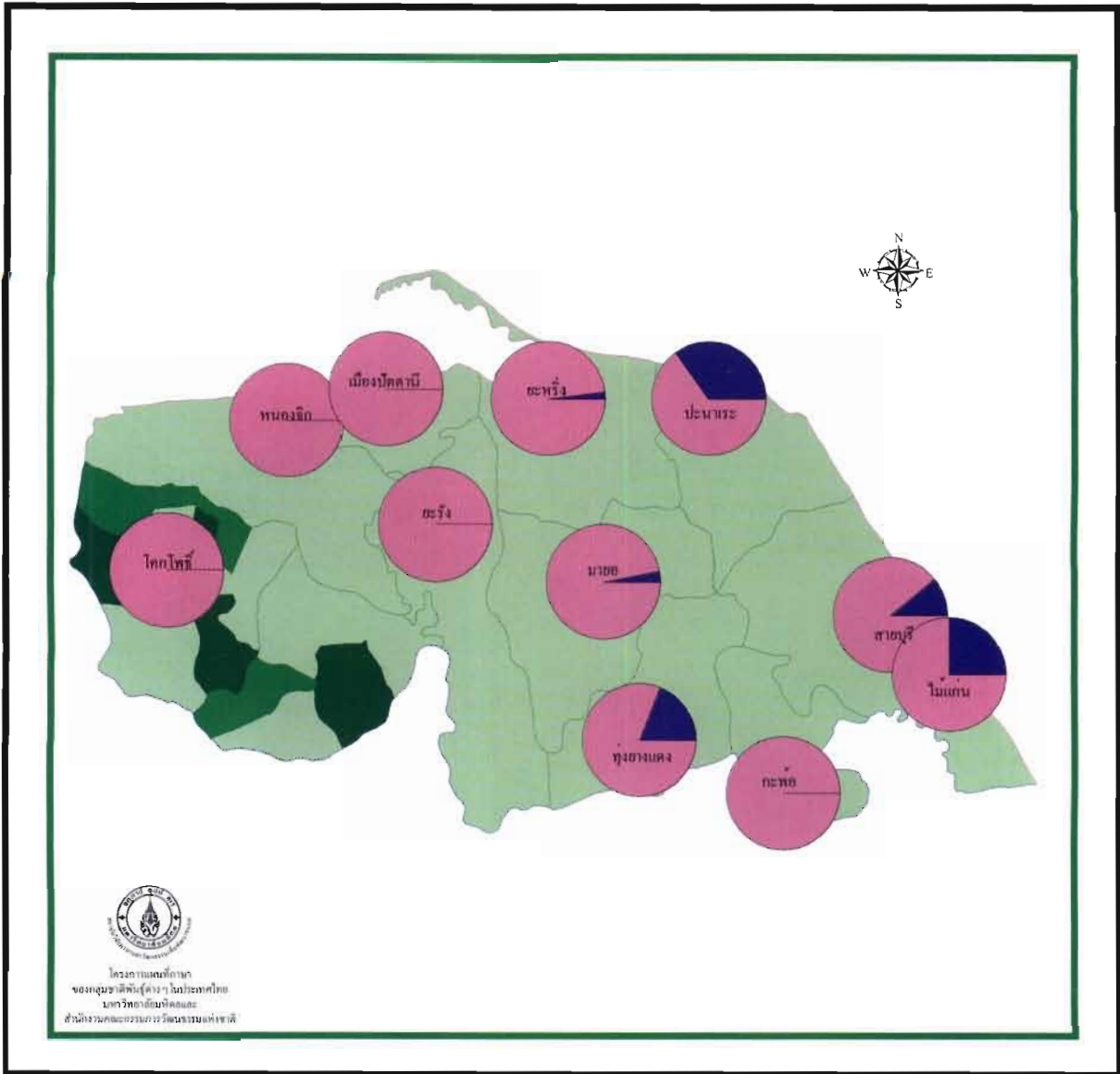

นครพนม

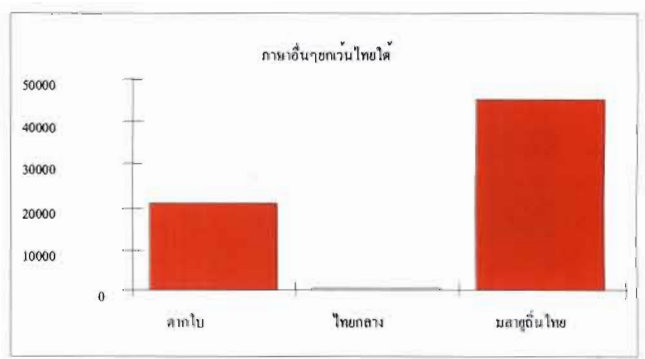
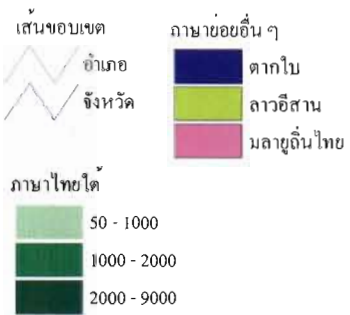
ภาษาหลักในจังหวัดนครพนมคือภาษาไทยใต้แสดงด้วยระดับสีเข้มน้อยเต็มพื้นที่
ภาษาข่อยอื่นๆแสดงในระดับอำเภอกด้วยแผนภาพวงกลม

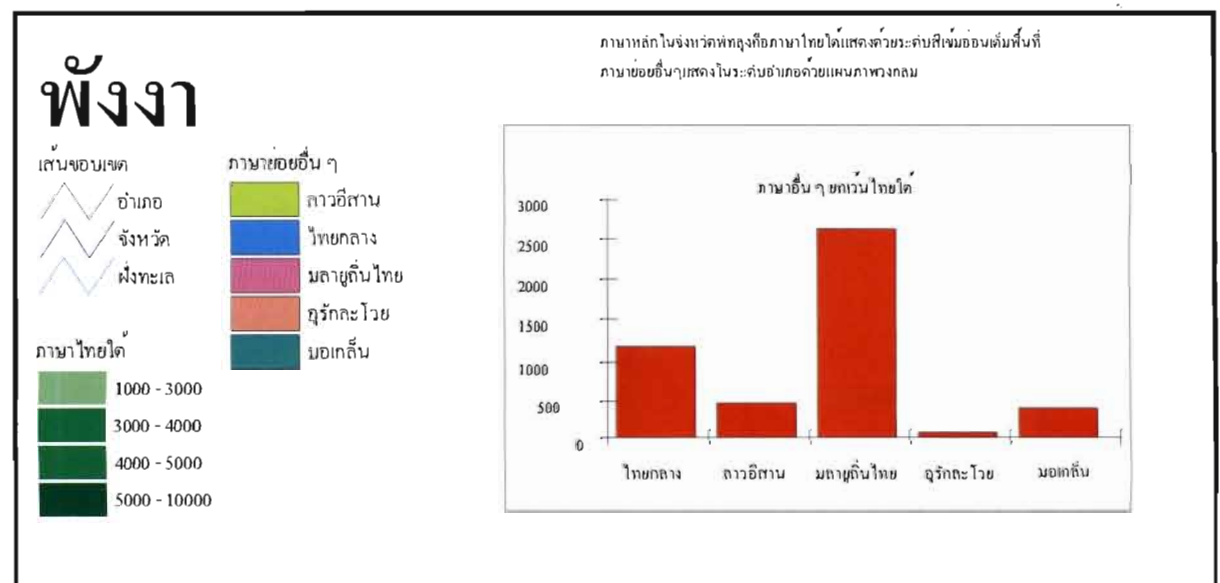
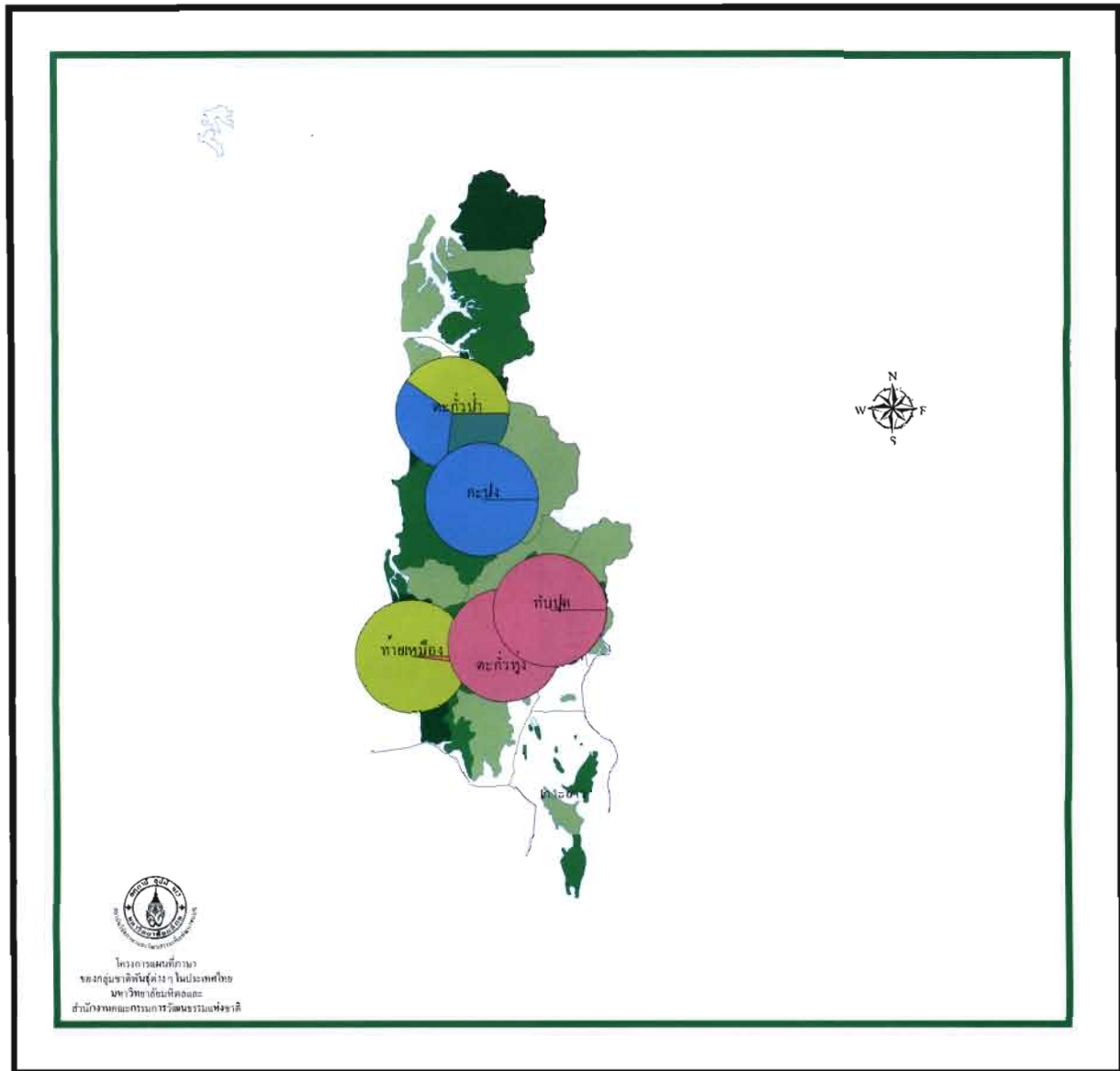

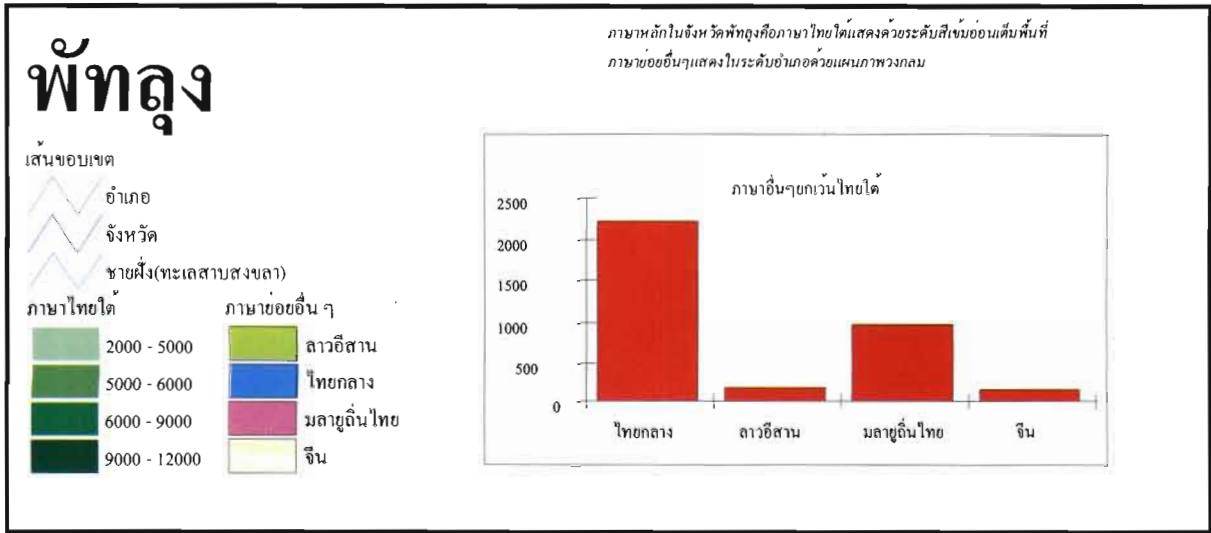
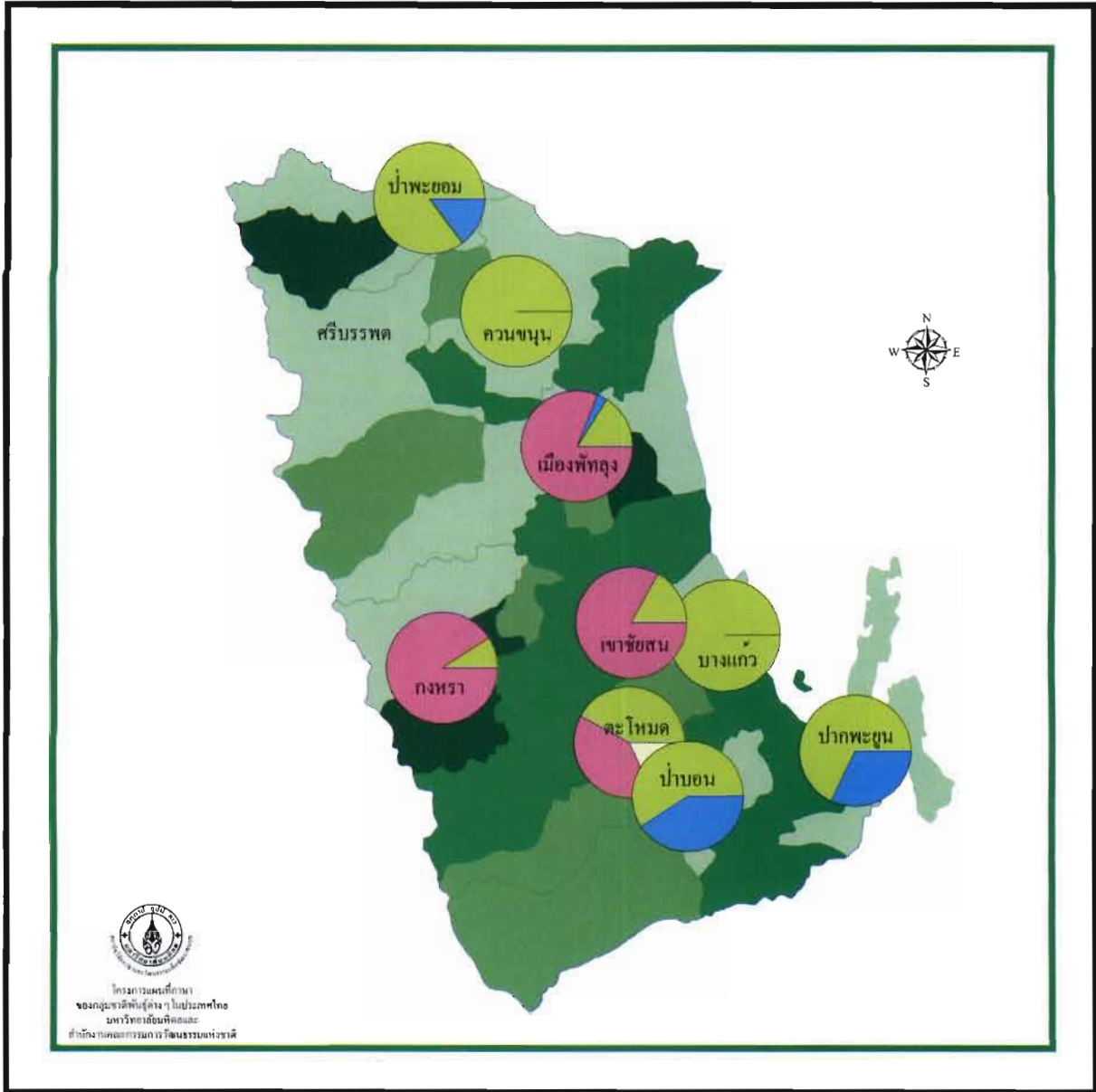

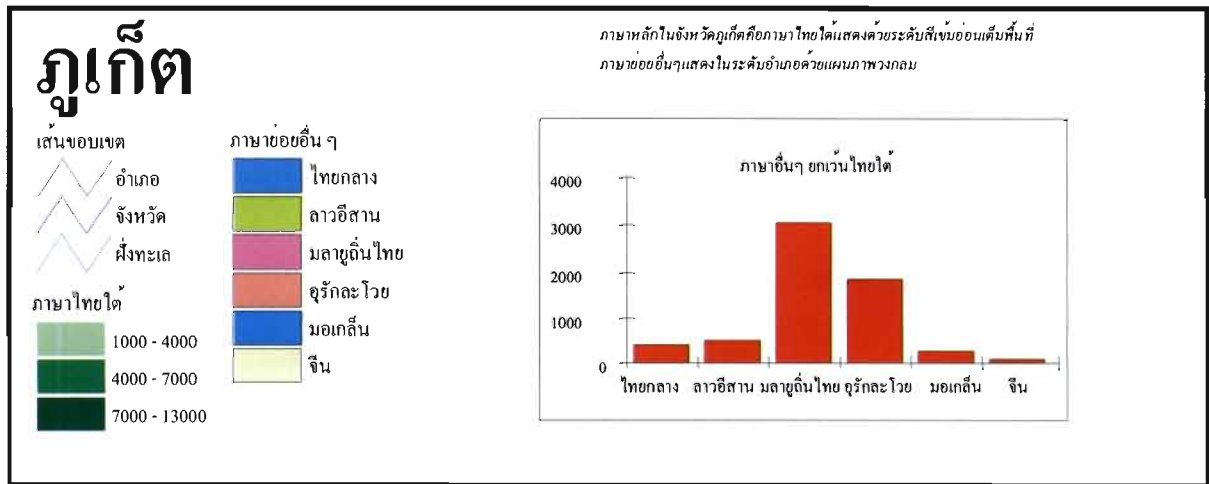
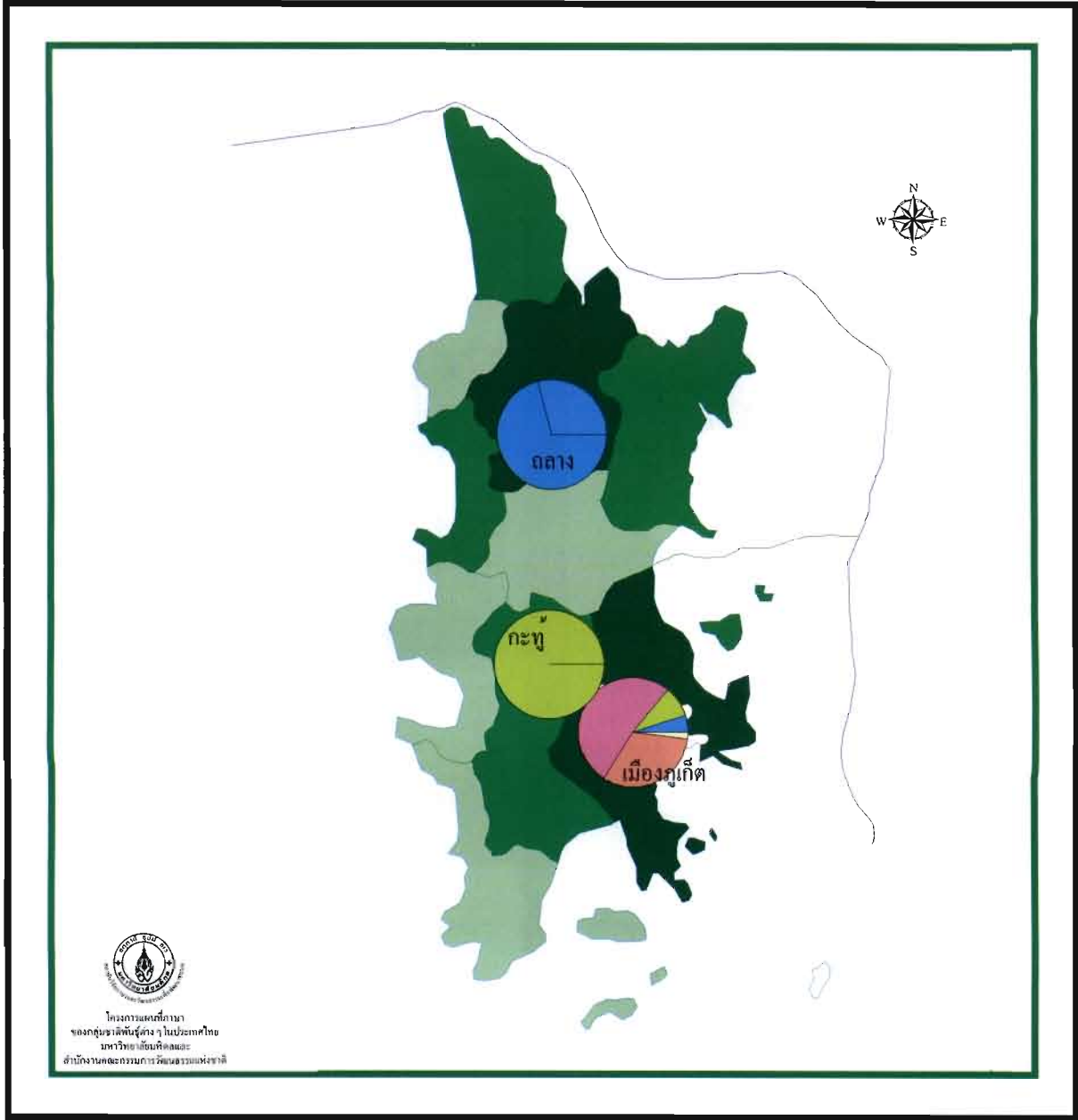
ปัตตานี

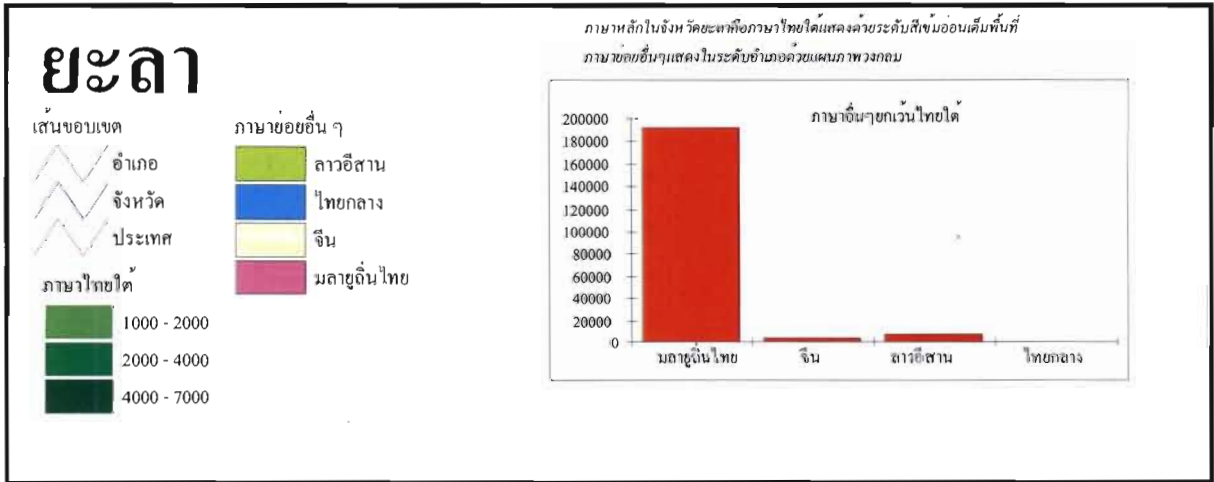
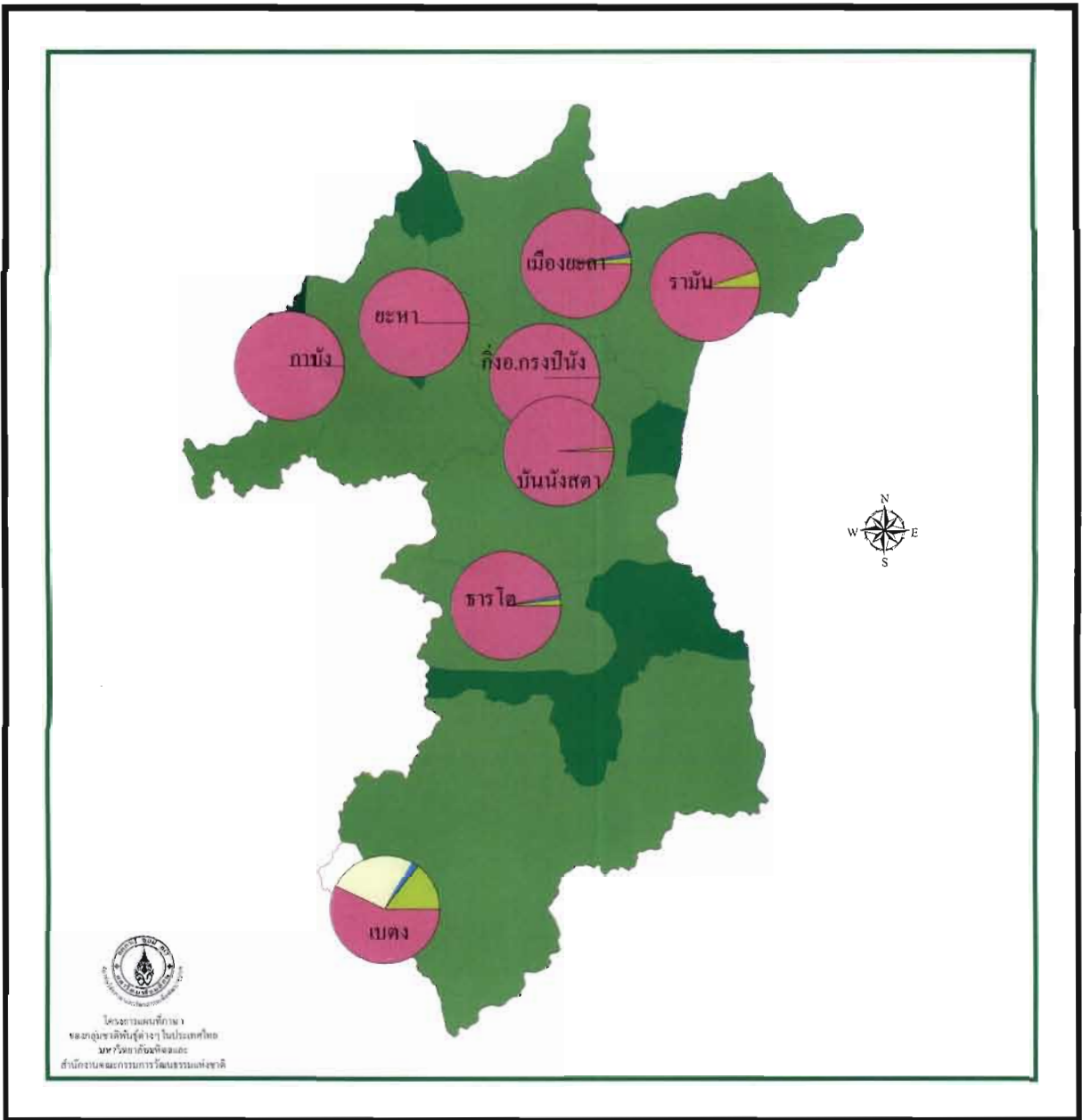
ภาษาหลักในจังหวัดปัตตานีคือภาษาไทยใต้แสดงด้วยระดับสีเข้มอ่อนแต่พื้นที่ที่
ภาษาอื่น ๆ แสดงในระดับต่ำมากด้วยแผนภาพวงกลม

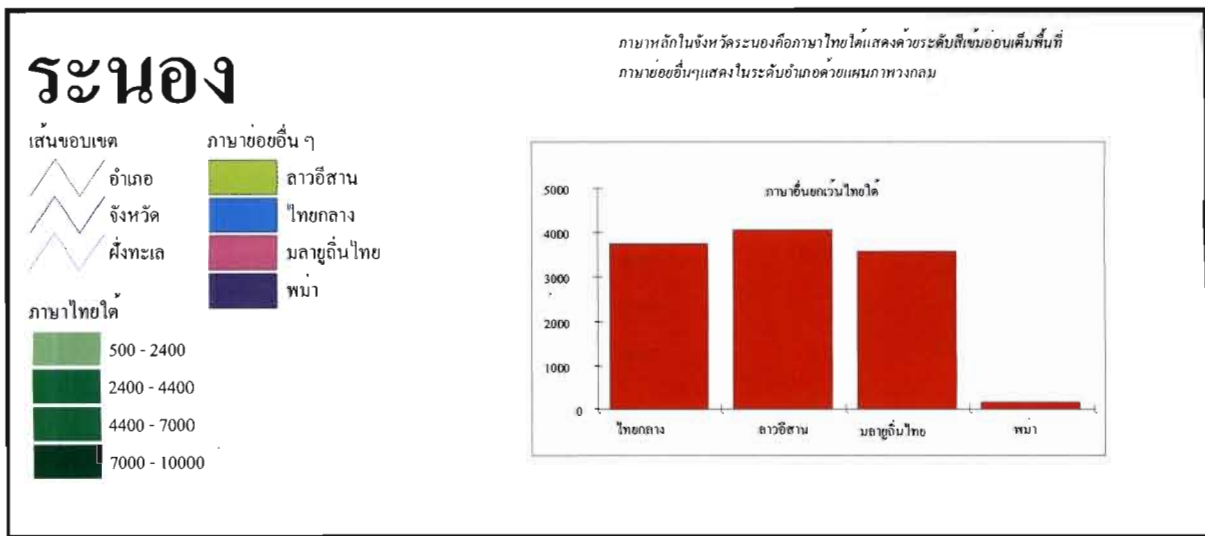
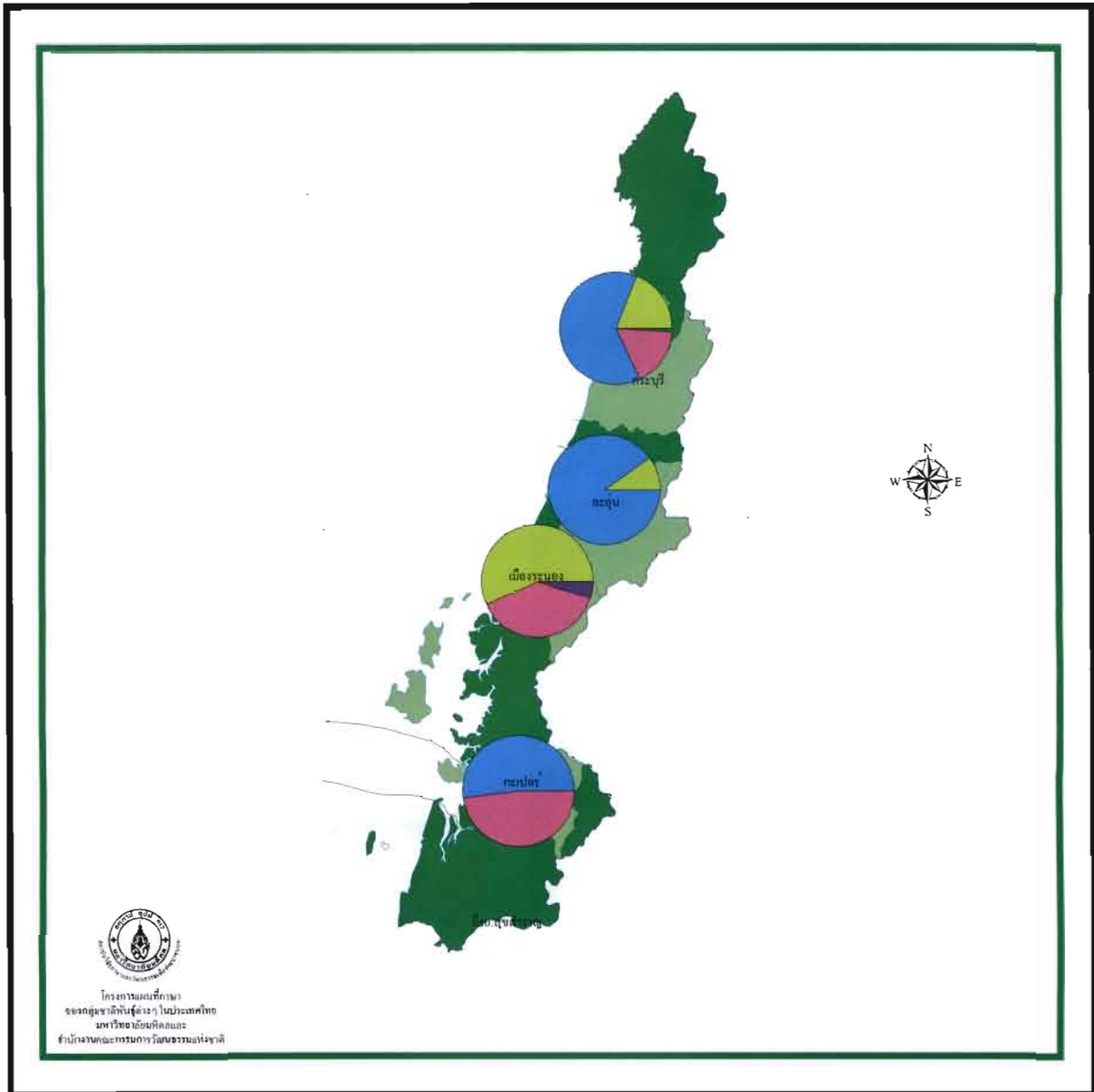

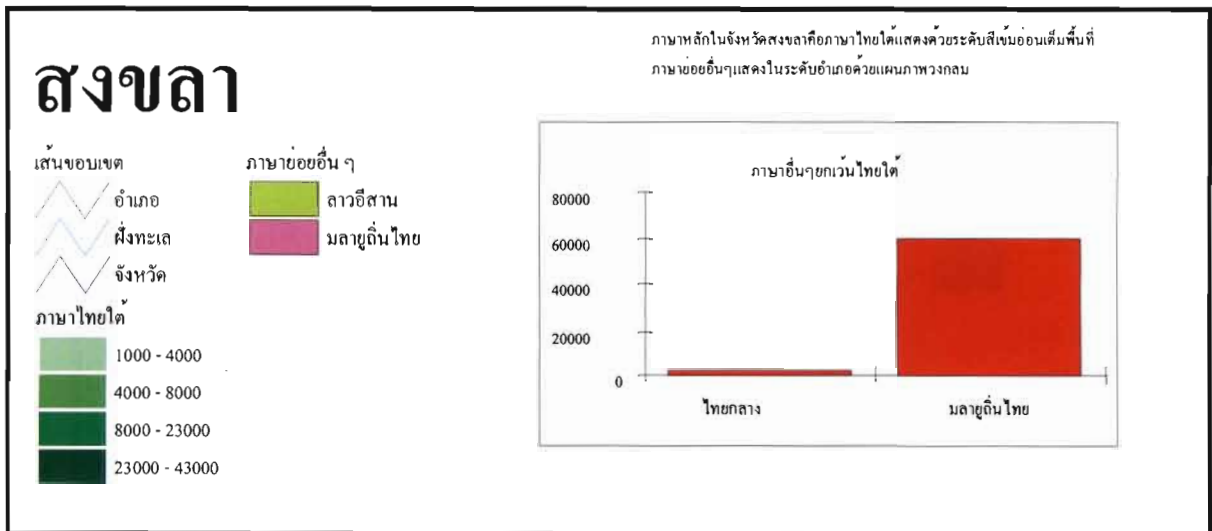
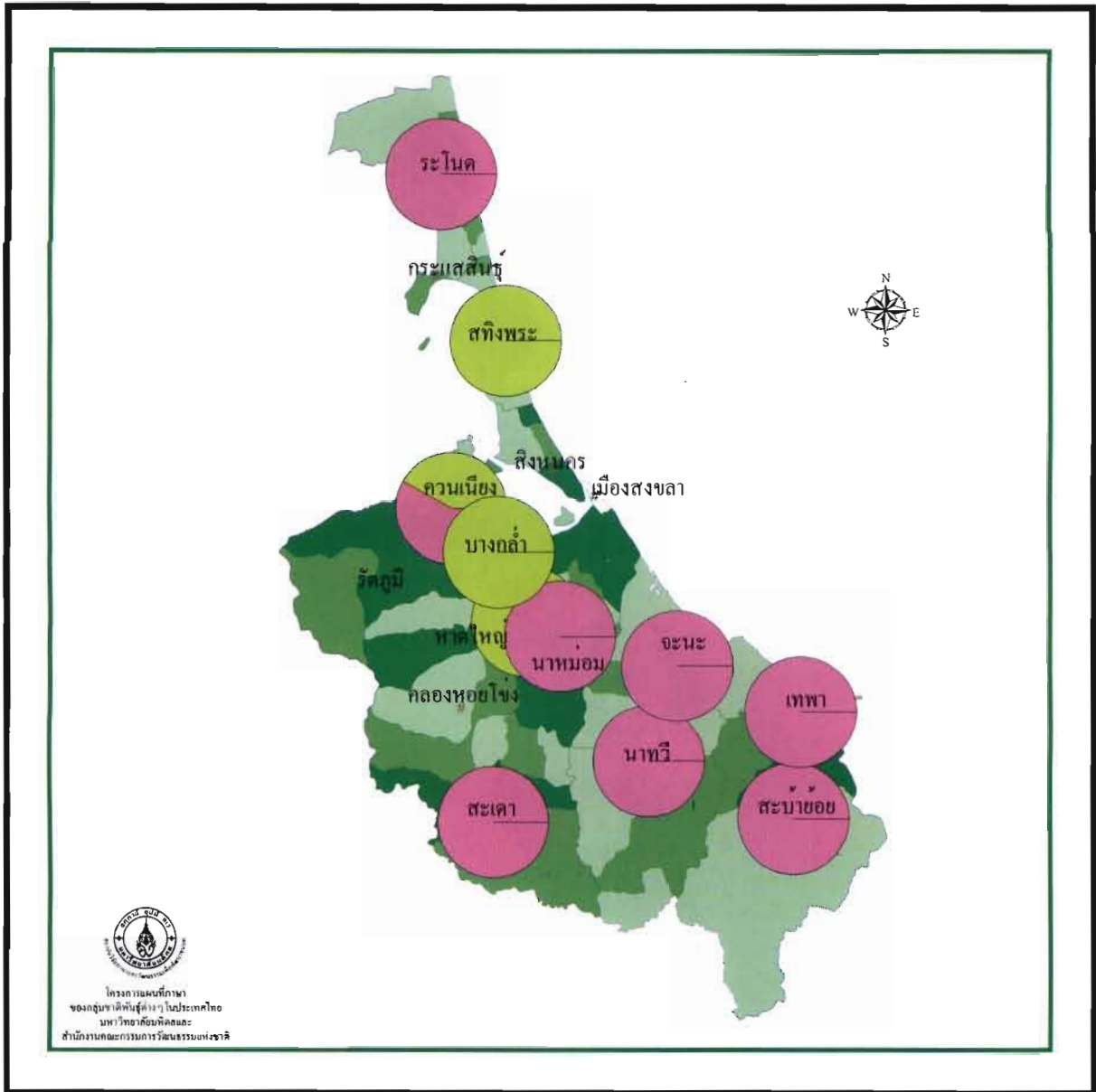

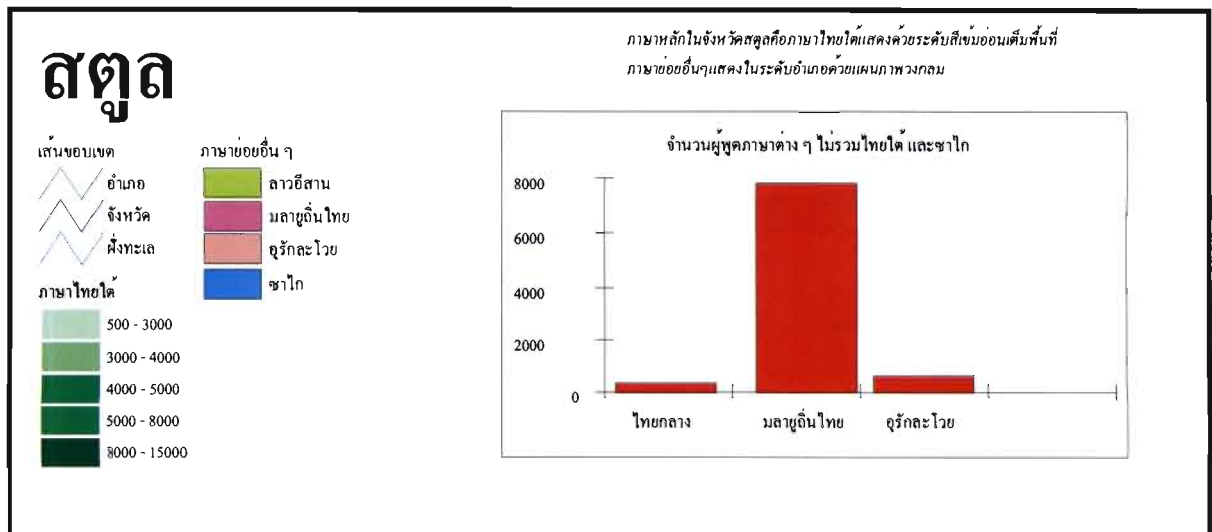
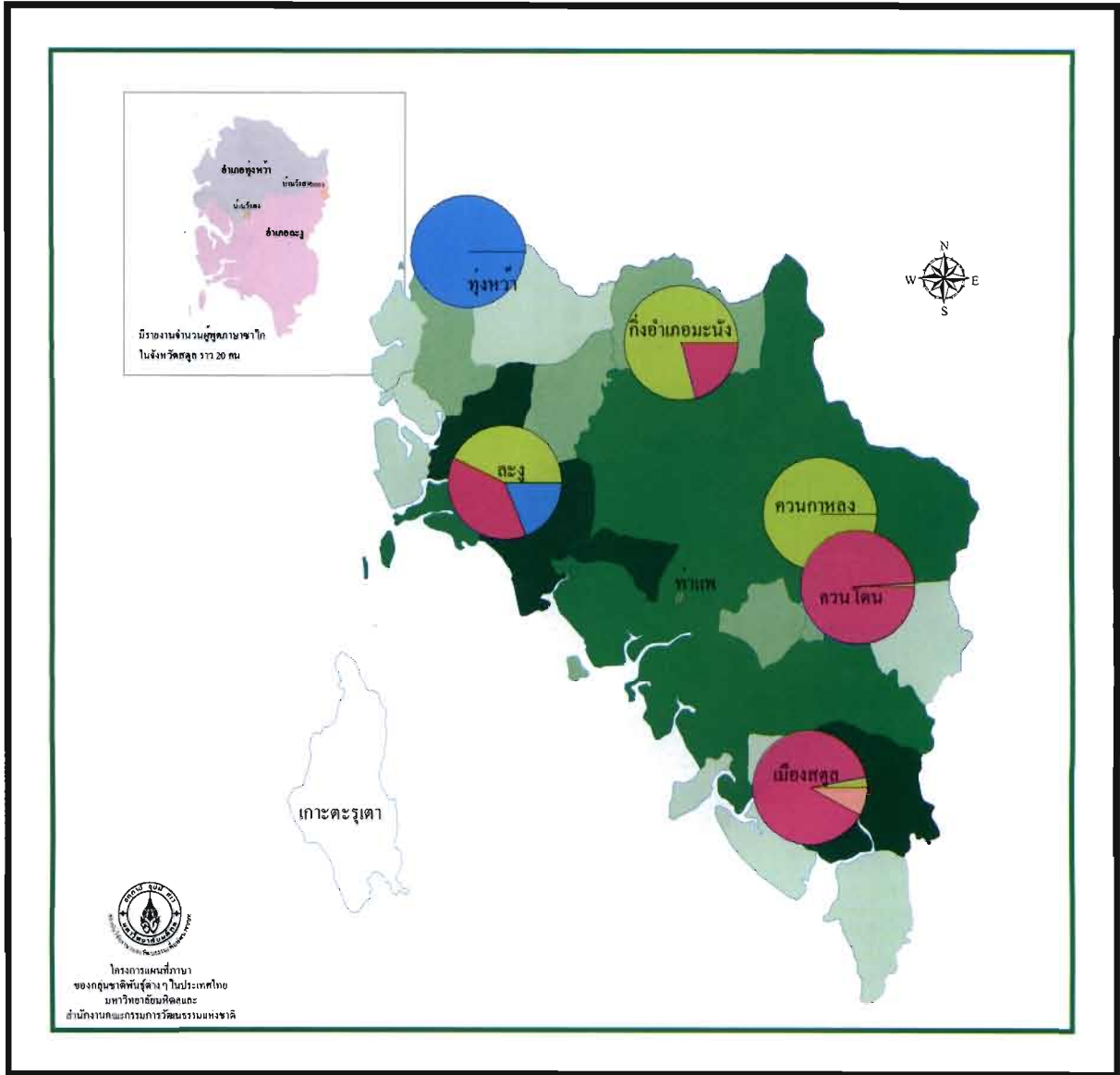

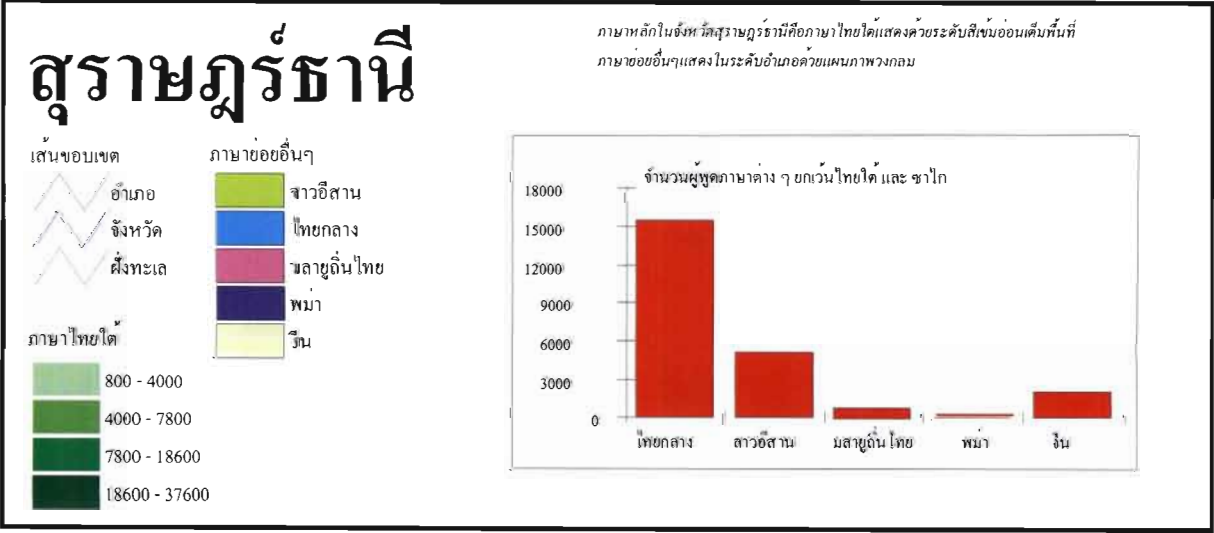
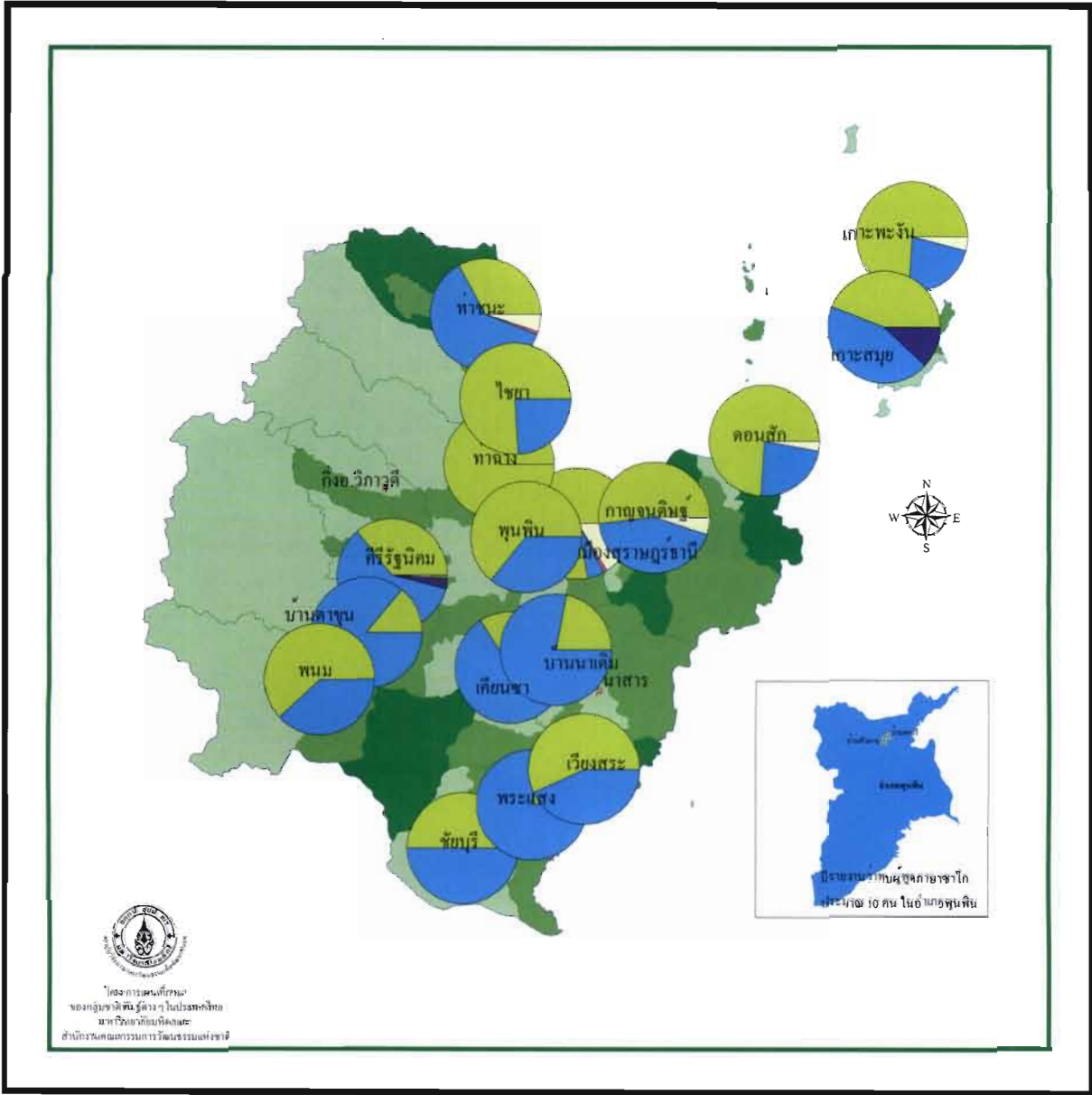

บทที่ 4

สรุปและอภิปราย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีความซับซ้อนของภาษาและชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก กลุ่มภาษาหลักทั้ง 60 กว่ากลุ่ม มีทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อยกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย แผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางวัฒนธรรม แสดงการกระจายของภาษาในตระกูลต่างๆ ทั้ง 5 ตระกูลภาษา ได้แก่ ตระกูลไท ตระกูลออสโตรเอเชียติก ตระกูลจีน-ทิเบต ตระกูลม้ง-เมี่ยน และตระกูลออสโตรเนเซียน แสดงถึงความสัมพันธ์ของภาษาต่างๆ ในด้านเชื้อสาย โดยคนส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 94 จะพูดภาษาในตระกูลไท นอกจากนั้นจะพูดในตระกูลอื่นๆ ความแตกต่างในด้านจำนวนผู้พูดภาษาและการกระจายของผู้พูดตามเขตการปกครองในภูมิภาคต่างๆ แสดงสถานภาพและความสัมพันธ์ด้านสังคมของภาษาต่างๆ ภาษากลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาคต่างๆ มีผู้พูดในแต่ละภูมิภาคเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่รู้และเข้าใจโดยทั่วไป และใช้เป็นภาษากลางของภูมิภาคนั้นๆ เช่น ภาษาคำเมืองในเขตภาคเหนือตอนบน ภาษาไทย (กลาง) ในเขตภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง ภาษาลาวอีสานในเขตภาคอีสาน และภาษาปักษ์ใต้ในเขตภาคใต้ เป็นต้น ส่วนภาษากลุ่มย่อยหรือภาษาชนกลุ่มน้อย มีขนาดของกลุ่มต่างๆ กันไป และกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ กัน ได้แก่ กลุ่มภาษาขอม ส่วนมากจะอยู่เขตชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มภาษาบางกลุ่มที่พบพูดในเขตตลาดหรือเขตเมืองเป็นส่วนมาก เช่น ภาษาจีน และภาษาเวียดนาม กลุ่มผู้ที่พูดภาษาในตระกูลไท หลายกลุ่มที่มีถิ่นฐานนอกประเทศ และได้อพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในส่วนต่างๆ ของประเทศไทยนับเป็นร้อยๆ ปีมาแล้ว เช่น กลุ่มภาษาไทลื้อถิ่น บางกลุ่มยังมีการอพยพเข้ามาเรื่อยๆ ด้วยสาเหตุจากสงครามและปัญหาการเมืองภายในของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งกลุ่มผู้พูดภาษาพื้นบ้านกลุ่มเล็กๆ หลายกลุ่มที่อยู่ในเขตทุรกันดารหรืออยู่ในวงล้อมของกลุ่มภาษาและวัฒนธรรมอื่นๆ ทั้งนี้โดยบางกลุ่มมีประวัติอพยพจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ก๋อง บิซู บางภาษาไม่ได้มีประวัติการอพยพมาจากนอกประเทศ เช่น กลุ่มอุษกรหรือชาวบน เป็นต้น นอกจากนี้คนทั่วไปยังใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งเป็นภาษาราชการในการจัดการศึกษาในโรงเรียน ในสื่อสารมวลชน และสถานที่ราชการต่างๆ เนื่องจากงานวิจัยนี้นำเสนอข้อมูลเชิงพื้นที่ จึงไม่ได้แสดงภาพของภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งใช้ในลักษณะทางการ และภาษาจีน ภาษาเวียดนามซึ่งแทรกอยู่ในเขตตลาดและเขตเมือง นอกจากนี้โครงการวิจัยนี้ได้เสนอแผนที่แสดงการกระจายของภาษาต่างๆ ตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และเขตการปกครอง ได้แก่ แผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มภาษาต่างๆ ในระดับประเทศ ภาคต่างๆ ทั้ง 4 ภาค และจังหวัดต่างๆ ทั้ง 76 จังหวัด ซึ่งแสดงให้เห็นความซับซ้อนของภาษาและกลุ่มชนในประเทศไทยอย่างชัดเจน

จากงานวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่ภาษาเองชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย ผู้วิจัยขอเสนอข้อสังเกตและแนวทางการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

4.1 ประวัติการตั้งถิ่นฐานและข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม ในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย หลายกลุ่มมีประวัติการอพยพโยกย้ายมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยปัญหาสงคราม ปัญหาภายในของประเทศเพื่อนบ้านหรือปัญหาการทำมาหากิน เช่น มาจากประเทศพม่า เขมร ลาว เวียดนาม และจีน หลายกลุ่มมาจากฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำโขงเข้าสู่ภาคอีสาน เช่น ลาวอีสาน ฉ้อ โย้ย กะเลิง ผู้ไท เป็นต้น หลายกลุ่มมาจากเขตพม่า ลาวเหนือ และจีนตอนใต้ เข้าสู่ภาคเหนือและตะวันตก ได้แก่ ชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง ลีซู มูเซอ อาข่า ม้งและเมี่ยน เป็นต้น กลุ่มไทต่างๆ เช่น ลื้อ ของ ไทใหญ่ เป็นต้น กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ปลั่ง วัว ปะหล่อง ขมุ ละเมิด เป็นต้น อย่างไรก็ตามมีภาษาในกลุ่มมอญ-เขมร เช่น เขมรถิ่นไทย ละเวือะ ของ และญ้อกร (ชาวบน) อยู่ในพื้นที่ประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ไม่มีประวัติการอพยพโยกย้ายมาจากที่อื่น บางกลุ่มเช่นกลุ่มไทโคราช ประวัติยังไม่เป็นที่แน่ชัด อาจจะเป็นกลุ่มภาษาที่เกิดขึ้นใหม่ โดยการผสมกลมกลืนกันของภาษาไทย-ลาวกับภาษากลุ่มมอญ-เขมรที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เป็นต้น

โดยทั่วไปนั้นเชื่อกันว่าในดินแดนเอเชียอาคเนย์ กลุ่มชนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกเป็นกลุ่มชนดั้งเดิม ในเอเชียอาคเนย์ปัจจุบันมีคนพูดภาษาออสโตรเอเชียติกทั้งหมดประมาณ 150 ภาษา แบ่งออกเป็น 13 สาขา (Diffloth 1980) กระจายอยู่เป็นบริเวณกว้างในเอเชียอาคเนย์ตั้งแต่อินเดียถึงเวียดนาม (อ่าวตังเกี๋ย) และตอนใต้ของจีนถึงแหลมมลายู เฉพาะในประเทศไทยปัจจุบันพบว่ามีภาษาในตระกูลนี้ทั้งสิ้น 22 ภาษา และทุกภาษาอยู่ในสาขามอญ-เขมร โดยเฉพาะในภาคอีสานมีร่องรอยกลุ่มชนดั้งเดิมเป็นกลุ่มมอญ-เขมร โดยอาจจะเป็นทั้งมอญและเขมร ทั้งนี้เนื่องจากดินแดนภาคอีสานและภาคกลางบางส่วนมีหลักฐานของอารยธรรมโบราณมากมาย ทั้งเมืองเก่าก่อนประวัติศาสตร์และสิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่นปราสาทตามวัฒนธรรมเขมร ในปัจจุบันพบว่ามีการที่พูดภาษาเขมรหนาแน่นมากกว่า 1 ล้านคนเฉพาะในเขตนี้ และจากผลของการศึกษาทางภาษาศาสตร์ยังได้พบว่า ภาษาเขมรในเขตนี้ยังรักษาลักษณะสำคัญดั้งเดิมของภาษาเขมร ซึ่งได้แก่พยัญชนะท้าย <r> หรือ /r/ ไว้ โดยมีการใช้ในบริเวณกว้างในเขตชุมชนหนาแน่นในเขตอีสานใต้ ได้แก่ สุรินทร์ บางเขตของบุรีรัมย์ และศรีสะเกษ และอื่นๆ ในขณะที่เขมรก็พูดภาษาได้สูญเสียเสียงนี้ไปแล้ว ยังคงมีเหลืออยู่เฉพาะในรูปเขียนตัวเขมร ใจฺร “เขมร” (Suwilai 1995, สุวิไลและอรวรรณ 2539) เขตอีสานใต้จึงน่าจะเป็นชุมชนเก่าแก่ของผู้พูดภาษาเขมร นอกจากนี้ยังพบผู้พูดภาษาเขมรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีดินแดนต่อเนื่องกับภาคอีสาน และประเทศกัมพูชาด้วย นอกจากนี้ในบริเวณนี้มีผู้พูดภาษามอญ-เขมรกลุ่มเป็ริกซึ่งได้แก่ ชอง กะชอง และซัมเร ซึ่งก็น่าจะเป็นกลุ่มคนในอาณาจักรเขมรโบราณเช่นเดียวกัน กลุ่มชนอีกกลุ่มหนึ่งก็คือ กลุ่มญ้อกร (ชาวบน) ซึ่งพูดภาษาในสาขาเดียวกันกับภาษามอญ เป็นกลุ่มที่อยู่ในเขตภาคอีสานต่อเนื่องกับภาคกลางและภาคเหนือ คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ เพชรบูรณ์ จากการศึกษาทางภาษาศาสตร์ (Diffloth 1976) ได้พบว่าภาษาญ้อกร แม้จะต่างไปจากภาษามอญปัจจุบัน แต่มีลักษณะทางภาษาที่คล้ายคลึงเป็นอย่างมากกับภาษามอญโบราณในจารึก จนนับได้ว่าเป็นภาษาเดียวกัน กลุ่มญ้อกรนี้จึงน่าจะเป็นลูกหลานของมอญโบราณสมัยทวารวดีที่ยังคงหลงเหลืออยู่ โดยเป็นชาวป่าเขาอยู่ในเขตที่ราบสูง ในขณะที่อาณาจักรทวารวดีในเขตที่ราบลุ่มภาคกลางได้ล่มสลาย ผู้คนหลายเผ่าพันธุ์ได้ผสมปะปนเปลี่ยนแปลงไปจนหมดสิ้น

สำหรับในเขตภาคเหนือ กลุ่มละเวือะ (ละว้า ลัวะ) ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน เป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างทางสังคมซับซ้อน มีประวัติที่เกี่ยวข้องกับมอญในอาณาจักรหริภุญไชย เชื่อว่าชนกลุ่มนี้

เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมของดินแดนแถบนี้ ในเขตจังหวัดน่านต่อกับเขตไชยบุรีในประเทศลาว มีกลุ่มปรีช-มัล (ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ลัวะ” และราชการเรียกว่า “ถิ่น”) เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มาช้านาน ไม่มีประวัติว่าอพยพมาจากที่ใด กลุ่มชนซึ่งพบในเขตจังหวัดน่านต่อกับประเทศลาว พบว่าดั้งเดิมเป็นบริเวณกว้างในตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตประเทศไทย ลาว เวียดนาม และจีน (สิบสองปันนา) ส่วนชาวมุในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง กาญจนบุรี และอุทัยธานี เป็นกลุ่มที่อพยพมาจากฝั่งลาวเข้ามาทำงาน หรือถูกกวาดต้อนมาสมัยสงครามในยุคดีนรัตนโกสินทร์ กลุ่มมลาบรี (ตองเหลือง) เป็นกลุ่มชนเร่ร่อนที่พบในเขตแนวเทือกเขาจังหวัดแพร่และน่าน รวมทั้งในเขตลาวที่ต่อเนื่องกัน กลุ่มมานิ (ซาไก) มีภาษาพูดที่เรียกว่า “เกนชีว” ชาวไทยเรียกว่า “เงาะ, เงาะป่า” พบในเขตแนวเทือกเขาภาคใต้ได้แก่ตรัง พัทลุง ยะลา นราธิวาส และในประเทศมาเลเซีย กลุ่มชนที่พูดภาษามอญ-เขมร ตระกูลออสโตรเอเชียติกเหล่านี้เชื่อว่าเป็นคนดั้งเดิมของดินแดนแถบนี้ โดยกลุ่มคนที่พูดภาษามอญ-เขมรเหล่านี้เชื่อมต่อกับกลุ่มมอญ-เขมรหลายชนเผ่าในประเทศลาว ทั้งลาวเหนือและลาวใต้ ในประเทศเวียดนาม ในประเทศกัมพูชา รวมทั้งในเขตพม่าและจีนตอนใต้ เป็นต้น

4.2 ลักษณะการพูดสองภาษาหรือหลายภาษา ในปัจจุบันเนื่องมาจากอิทธิพลภาษาไทยมาตรฐานจากสื่อต่างๆ และการกำหนดค่าใช้จ่ายในโรงเรียนและสถานที่ราชการต่างๆ ประชากรส่วนมากในหลายพื้นที่จึงสามารถพูดได้ทั้งภาษาพื้นบ้านของตนและภาษาไทยถิ่น (ตามภูมิภาค) และ/หรือภาษาไทยมาตรฐาน ประชากรไทยในท้องถิ่นต่างๆ จึงมักมีลักษณะการพูดได้สองภาษาหรือหลายภาษา โดยมีแนวโน้มว่าจะมีการใช้ภาษาไทยกลางหรือไทยมาตรฐานเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ภาษาไทยท้องถิ่นและภาษาพื้นบ้านมีการเปลี่ยนแปลงและลดความสำคัญลงไปเรื่อยๆ

4.3 ปัญหาด้านการตาย การย้ายภาษา หรือการเปลี่ยนแปลงของภาษา ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงจะเร็วหรือช้าหรือเป็นไปในทิศทางใดจะขึ้นกับสถานการณ์แวดล้อม ภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆ กัน มีทั้งการเปลี่ยนแปลงภายในตัวภาษา การย้ายภาษาจากการใช้ภาษาประจำกลุ่มไปใช้ภาษาใหญ่ เช่น ภาษาราชการหรือภาษาไทยถิ่นที่ใช้เป็นภาษากลางในท้องถิ่น รวมถึงการตายของภาษา ด้วยเหตุจากอิทธิพลของภาษาใหญ่ นโยบายภาษาในการจัดการศึกษา และสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ที่เข้าถึงภายในครัวเรือนแม้ในที่ห่างไกล ภาษากลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในวงล้อมจะอยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการเสื่อมสลาย มีทั้งสิ้นถึงมากกว่า 10 ภาษา ได้แก่ ฉัฐกูร โഴ (ทะเวียง) ของ กะซอจ ชัมเร ชะโอจ มลาบรี ซาไก ละเวือะ อิมปี บิซู ก่อง มอเกลิน และอุร้กละโว้ย เป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น ภาษาโซ (ทะเวียง) เป็นภาษาของกลุ่มชนที่อพยพมาจากแถบคำม่วนในฝั่งลาวมาฝั่งไทยเมื่อประมาณ 100 ปีมาแล้ว และได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ในเขตสกลนคร (อำเภอส่องดาว) กาฬสินธุ์ และอุดรธานี ในขั้นแรกคนทั่วไปคิดว่า เป็นกลุ่มโซ (สาขากะตุ) เช่นเดียวกับที่พบทั่วไปในเขตสกลนคร มุกดาหาร และอุบลราชธานี แต่ผลจากการศึกษาสำรวจของนักภาษาศาสตร์จึงได้ทราบว่าแท้จริงแล้วกลุ่มนี้เป็นคนละกลุ่มกับโซ (สาขากะตุ) แต่มีภาษาพูดเป็นภาษามอญ-เขมรในสาขาเวียดติก (Miller and Miller 1997, Suwilai 1996 and 1997) อย่างไรก็ตามจากการสำรวจครั้งสุดท้ายได้พบว่าภาษาโซ (ทะเวียง) นี้ในปัจจุบันยังคงมีพูดเฉพาะในเขตอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร ส่วนที่กาฬสินธุ์และอุดรธานีนั้น ปัจจุบันไม่มีการพูดภาษานี้แล้ว

ประชากรได้เปลี่ยนย้ายไปใช้ภาษาลาว แต่ยังมีผู้ที่พอเข้าใจอยู่บ้างเพียงเล็กน้อย และแม้แต่ภาษาโซ่ (ทะเวียง) ที่ยังมีการพูดอยู่ที่อำเภอสงคาวนั้นปรากฏว่ากำลังอยู่ในภวะของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาษาไทย-ลาว กล่าวคือ มีการใช้คำศัพท์ภาษาลาวและญ้อ ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก และเริ่มจะพัฒนาเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ แต่ยังไม่สมบูรณ์ จึงมีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันไปเป็นอย่างมากในแต่ละบุคคล แต่ก็เชื่อได้ว่าภาษานี้จะเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์โดยสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ และนอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่า ในอีก 1 - 2 ช่วงอายุ ภาษานี้อาจตายได้ เนื่องจากคนรุ่นเยาว์เปลี่ยนไปใช้ภาษาไทย-ลาวมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องมาจากเหตุปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจหลายด้าน (Suwilai 1996)

เหตุการณ์ทำนองเดียวกันนี้เกิดขึ้นกับภาษาชนกลุ่มน้อยกลุ่มเล็กๆ อื่นๆ เกือบทุกกลุ่ม ภาษากลุ่มเปีริกในประเทศไทยมีภาษาของเป็นภาษากลุ่มที่ใหญ่ที่สุด แต่คนของรุ่นเยาว์ไม่พูดภาษาของ สำหรับภาษาของ ชัมรและชะโงจอยู่ในภวะวิกฤติรุนแรง มีผู้พูดภาษาได้ดีไม่เกินภาษาละ 10-20 คน นอกจากนี้ภวะวิกฤติอาจจะเกิดรุนแรงกับภาษาหนึ่งๆ เฉพาะในบางพื้นที่ เช่น ภาษาโซ่-บรู (กตุอิก) ในบางพื้นที่ กำลังพัฒนาลักษณะที่เป็นวรรณยุกต์ บางเขตจะเปลี่ยนภาษาเป็นภาษาไทย-ลาว เช่นเดียวกับภาษาญ้อและภาษาญ้อฮูร์ ซึ่งคนรุ่นเยาว์จะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางภาษาสูงมาก และมีแนวโน้มจะเปลี่ยนย้ายไปใช้ภาษาไทย-ลาว การเปลี่ยนและการกลายของภาษาเช่นนี้อาจเป็นคำอธิบายสำหรับภาษากะเลิง ซึ่งหลายคนเชื่อว่าเดิมเป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมร แต่ปัจจุบันมีลักษณะทางภาษาที่ถือว่าเป็นภาษาลาวที่มีสำเนียงเฉพาะของตน ภาษานี้จึงอาจเป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมรในดินแดนแถบนี้ที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ถึงขั้นเปลี่ยนระบบเสียงและคำศัพท์เป็นภาษาตระกูลไทโดยสมบูรณ์ ยังคงเหลือลักษณะสำเนียงเฉพาะบางประการไว้เท่านั้น

4.4 ความหลากหลายทางภาษาและสิทธิทางภาษา ความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์มีความสำคัญเช่นเดียวกับความหลากหลายทางชีวภาพอื่นๆ เช่น พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ การที่พืชและสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ไป ทำให้เราสูญเสียความรู้ที่มีคุณค่ามหาศาลเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิตในโลก เช่นเดียวกับการสูญเสียภาษาบางภาษา จะทำให้เราขาดความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้นตามธรรมชาติเมื่อลักษณะทางนิเวศน์เปลี่ยนแปลงไป แต่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคการสื่อสารไร้พรมแดนดังยุคปัจจุบัน จะทำให้เกิดการสูญเสียบางอย่างรุนแรงและรวดเร็ว การศึกษา บันทึกข้อมูลไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และความพยายามที่จะชะลอการสูญเสียบางอย่างเป็นสิ่งที่มีนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้จากความต้องการและความพร้อมของกลุ่มชนเจ้าของภาษาและสังคม

ภาษาเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของกลุ่มชน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาคนและชุมชน ตั้งแต่ปีค.ศ. 1951 องค์การยูเนสโกได้รายงานถึงความสำคัญของภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการจัดการเรียนการสอนแก่กลุ่มชนผู้พูดภาษานั้นๆ และประกาศว่ากลุ่มชนหนึ่งๆ มีสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนในที่สาธารณะได้โดยเปิดเผย มีสิทธิที่จะเรียนรู้หนังสือโดยผ่านภาษาแม่ของตน และ มีสิทธิที่จะพัฒนาภาษาของตนให้ดำรงอยู่ได้ ความรู้เรื่องความหลากหลายของ

ภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทยจึงน่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการกำหนดนโยบายทางภาษาของประเทศ การวางแผนด้านการจัดการศึกษาและอื่นๆ รวมทั้งการศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ

4.5 แนวทางในการศึกษาวิจัยสืบเนื่อง จากการทำงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยพื้นฐานที่ทำในวงกว้าง งานในเชิงลึกที่สามารถจะศึกษาวิจัยต่อเนื้อที่เป็นประโยชน์ได้แก่

1. การศึกษาวิจัยเจาะลึกลงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง การศึกษาแต่ละพื้นที่เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับภาษาและชาติพันธุ์ วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่างๆ เป็นหัวข้อที่น่าสนใจและสามารถทำได้ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ

2. การศึกษาวิจัยภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มคนในเขตเมือง เนื่องจากเขตเมืองเป็นเขตที่มีการเคลื่อนไหว มีการอพยพโยกย้ายอยู่เสมอ ผู้คนตั้งถิ่นฐานปะปนกัน การวิจัยในเขตเมืองจึงมีความซับซ้อนและมีลักษณะเฉพาะต่างไปจากการวิจัยภาษาและชาติพันธุ์ในเขตชนบท

3. การวิจัยกลุ่มภาษาหรือวัฒนธรรมตามพื้นที่ทางวัฒนธรรม การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนหนึ่งตามพื้นที่ที่กระจายตัวอยู่ แม้เป็นลักษณะข้ามพรมแดนประเทศ ก็จะเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้เกิดความเข้าใจกลุ่มคนผู้พูดภาษาหนึ่งในรายละเอียด เช่น การศึกษากลุ่มภาษาเขมรในเขตอีสานใต้ ในกัมพูชาและเวียดนาม (เขตปากแม่โขง) การศึกษากลุ่มขมุในประเทศไทย ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้ จะทำให้ได้ภาพใหญ่ เข้าใจการเคลื่อนไหวของกลุ่มคน อิทธิพลจากกลุ่มรอบข้าง เช่น เข้าใจกระบวนการในการเกิดวรรณยุกต์ในภาษาที่ไม่มีวรรณยุกต์ เป็นต้น รวมทั้งการศึกษากลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไทในแ่งมุ่มต่างๆ ของไทศึกษา เป็นต้น

4. การวิจัยทางภาษาศาสตร์ด้านโครงสร้างภาษาและภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ กลุ่มภาษาบางกลุ่มแม้จะมีชื่อแตกต่างกันไป เนื่องจากมีประวัติศาสตร์การอพยพและการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่แตกต่างกัน มีความรู้สึกต่างกลุ่มกัน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกว่ามีบางภาษาด້ายคลึงกันหรือเหมือนกัน เช่น กลุ่มลาวหล่ม ไทยเลย ลาวครั้ง หรือมีชื่อเดียวกันแต่เจ้าของภาษามีความรู้สึกว่าแตกต่างกัน เช่น ซอง (จันทบุรี) ซอง (ตราด) งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์จะช่วยให้ความสับสนในเรื่องชื่อเกิดความชัดเจนขึ้นได้ว่าเป็นกลุ่มเดียวกันหรือคนละกลุ่ม

5. การวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่ในลักษณะนี้สามารถขยายฐานการวิจัยไปยังประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียอาคเนย์ได้ เนื่องจากมีวิธีการและเครื่องมือ อีกทั้งกลุ่มหลายกลุ่มในประเทศไทยมีภาษาและวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องกับกลุ่มคนในประเทศเพื่อนบ้าน งานวิจัยชิ้นนี้จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มคนของเอเชียอาคเนย์เป็นอย่างยิ่ง

4.6 ข้อจำกัดของข้อมูลและการปรับปรุงแก้ไขข้อมูล จากการทำงานวิจัยนี้ทำในวงกว้างทั้งประเทศ โดยการใช้แบบสอบถามจึงมีข้อจำกัดมากมาย คณะผู้วิจัยจึงยินดีรับข้อมูลจากผู้ที่ทำงานในพื้นที่ เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลภาษาและชาติพันธุ์ให้มีความถูกต้องทันสมัยอยู่เสมอ

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Diffloth, Gérard. 1984. *The Dvaravati Old Mon Language and Nyah Kur*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- _____. 1980. "Austroasiatic: The indigenous Southeast Asian language family." Talk presented at panel *New Directions in Southeast Asian Linguistics, Association for Asian Studies*, Washington, D.C.
- Em-Orn Chawsuan. 1994. "A comparative lexical study of Lao dialects spoken in Nakhon Pathom province, Thailand and the dialect spoken in Borkaew province, the Lao's People Democratic Republic." M.A.thesis, Silpakorn University.
- Gedney, William J. 1993. "The Saek Language." In Thomas John Hudak ed., *Papers on South and Southeast Asia*. Ann Arbor, MI: University of Michigan.
- Grimes, Barbara F. (Editor) 2000. *Ethnologue Vol. I Languages of the World, Ethnologue Vol. II Maps and Indexes*. Fourteen Edition. Texas: SIL International.
- Isara Choosri. 2001. "Dialects of Chong: a cartographic sketch." Paper presented at *SEALS XI Conference*, Bangkok, 16-18 May 2001.
- Matisoff, James A. 1983. "Linguistic diversity and language contact of Thailand." In John McKinnon and Wanat Bhruksasri, eds., *Highlanders of Thailand*. Kuala Lumpur, Oxford University Press, pp. 56-86.
- Miller J. and Miller C. 1997. "Lexical comparison of Katuic Mon-Khmer languages with special focus on So-Bru groups in Northesat Thailand." *MKS* 26:255-289.
- Phusit Rutjanavej. 1986. "The phonology of Ugong in Uthaithani Province." M.A.thesis, Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
- Preecha Sukgasem. 1988. "Phonological interference between Kuay and Northeastern Thai in Surin." M.A.thesis, Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
- Smalley, William A. 1994. *Linguistic Diversity and National Unity*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Suwilai Premsrirat. 2002. "The future of Nyah Kur." In Robert S. Bauer, ed. *Collected Papers on Southeast Asian and Pacific Linguistics*. pp. 155-165, Canberra : The Australian National University.
- _____. 2002. *The Thesaurus and Dictionary Series of Khmu Dialects in Southeast Asia*. Mon-Khmer Studies-Mahidol University Special Publication No. 1

- _____ and others. 2001. "Using GIS for displaying an Ethnolinguistic map of Thailand." Paper presented at *SEALS XI Conference*, Bangkok, 16-18 May 2001.
- _____. 1999. "Phonological variation and change in the Khmu dialects of northern Thailand." *MKS* 29:57-69.
- _____. 1996. "Phonological characteristics of So (Thavung), a Vietic language of Thailand." *MKS* 26:161-178.
- _____. 1995. "On language maintenance and language shift in minority languages of Thailand: A case study of So (Thavung)" Paper presented at *the International Symposium on Endangered Languages in Tokyo*, Japan.
- _____. 1989. Khmu: A minority language of Thailand (Khmu grammar of Thai and Khmer cutting words). *Southeast Asian Linguistics, Pacific Linguistics Series A 75*. Canberra: The Australian National University.
- Theraphan L. Thongkum. 1984. *Nyah Kur (Chao Bon)-Thai-English Dictionary*. Chulalongkorn University Printing House.

ภาษาไทย

- กาญจนา เกรียงยี และคณะ. 2540. "แผนที่ภาษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง." ใน *เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง ผลงานวิจัยแผนที่ภาษาและแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย* จัดโดยสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 11-20 กันยายน 2540.
- เกนีย์, เจอร์รี่ และ ชีระพันธ์ ล. ทองคำ. 2520. *คู่มือแผนที่ภาษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันศูนย์ภาษาอังกฤษ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทำเนียบชุมชนบนที่สูงในประเทศไทยปีพ.ศ. 2538. กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- ธวัช ปุณโณทก. มปป. *ศิลาจารึกอีสานสมัยไทย-ลาว ศึกษาทางด้านอักษรวิทยาและประวัติศาสตร์อีสาน*. กรุงเทพฯ: คุณพินอักษรกิจ
- นันทพร นิลจินดา. 2532. "การศึกษาคำศัพท์ภาษาอยู่ที่สกลนครและปราจีนบุรี." *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ณัฐวี ทศรฐ และ วีระพงศ์ มีสถาน. 2541. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: เมียน (เย้า)*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประภัสสร มลิวัดย์. 2530. "ภูมิศาสตร์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดสระบุรี: การศึกษาโดยใช้คำศัพท์." *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- ประภาศรี คำสอาด. 2541. *ตำนานและนิทานท้องถิ่นพม่า*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ปานดา นาคพันธ์วงศ์. 2530. “ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดอุดรดิตถ์: การศึกษาโดยใช้คำศัพท์.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัททิยา ยิมเรวัต และ สุริยา รัตนกุล. 2541. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ลัวะ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี. 2542. *รายงานการวิจัยเรื่องแนวแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นตากใบ : ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่นของเสียงสระในคำที่ใช้รูปเขียน ใ- และ ใ- ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- มยุรี ดาวรัตน์. 2540. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ก่อง (อุก๋อง)*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลักขณา ดาวรัตนหงษ์. 2539. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ลีซอ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรรณมา เทียนมี. 2533. *การกระจายของชาวกูยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วารี วิสกุล. 2526. “ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดสุโขทัย: การศึกษาโดยใช้ศัพท์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจินต์ ภาณุพงศ์. 2529. *ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมา : โครงการนำร่อง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพงศ์ มีสถาน. 2539. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: พวน*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมใจ แซ่โจ้ว และ วีระพงศ์ มีสถาน. 2541. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ไทยลื้อ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. 2543. *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. 2541. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ไทยโซ่ง*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. 2535. *รายงานการวิจัยเรื่องภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. 2524. *การศึกษาการกระจายคำศัพท์ในจังหวัดพิจิตร*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สลัป เปี่ยมเพิ่มพูล. 2529. “ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้*. มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. 2542.
- สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และ คณะ. 2542. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: มอญ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

- _____ และ สรินยา คำเมือง. 2540. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: กะเหรี่ยงโป*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภาวดี กองสุวรรณ. 2531. “การศึกษาการกระจายคำศัพท์ในจังหวัดเลย.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- สุรัตน์ ปานะรัตน์. 2533. “ภูมิศาสตร์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดลพบุรี.” *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- สุรินทร์ ภู่อจอร์ และคณะ. 2531. *ผลการวิเคราะห์กลุ่มสังคมล่าสัตว์ชนกลุ่มน้อยเผ่าเผ็ดตองเหลืองในประเทศไทย โครงการวิจัยชาติพันธุ์ทางโบราณคดี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. 2534. *รายงานเบื้องต้นการขุดค้นที่ถ้ำหม้อเขียว จังหวัดกระบี่ ถ้ำชาไก จังหวัดตรัง และการศึกษาชาติพันธุ์วิทยาทางโบราณคดีชนกลุ่มน้อยเผ่าชาไก จังหวัดตรัง*. โครงการวิจัยวัฒนธรรม โหบิเนียนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุริยารัตนกุล. 2531. *นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1 ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและตระกูลจีน-ทิเบต*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. 2545. “แผนที่ภาษาศาสตร์ราชบุรี.” *ภาษาและวัฒนธรรม* 21.1 : 65-81.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2547. “ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์: ทรัพยากรล้ำค่าหรือปัญหาที่แก้ไม่ตก” *ภาษาและวัฒนธรรม* 23.1: 15-18.
- _____. 2545. “แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย.” *ภาษาและวัฒนธรรม* 21.1 : 5-35.
- _____. 2543. “พัฒนาระบบเขียนภาษาของ.” *ภาษาและวัฒนธรรม* 19.2: 5-18.
- _____. 2541. “ภาษาและชาติพันธุ์ในเขตที่ราบสูงโคราช.” *หนังสือเปิดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- _____. 2541. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ขมุ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____ และ อื่นๆ. 2540. “แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย.” *ภาษาและวัฒนธรรม* 16(2): 5-14.
- _____ และ อรรพรรณ ภูอิสระกิจ. 2539. *ลักษณะและการกระจายของภาษาเขมรถิ่นไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของพยูชนะสะกด*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. 2534. “ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการเรียกชื่อกลุ่มชนต่างๆ” *ภาษาจารึก ฉบับพิเศษเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. 2532. *สนทนาสาธรมสุขและการแพทย์ลัวะ-ปรีญ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. 2529. “ชุมชนหลายภาษาที่บ้านเมืองสิง” *ภาษาและวัฒนธรรม* 6.2: 11-35.
- ไสวย์ สว่างวรรณ. 2534. “ภูมิศาสตร์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดชัยภูมิโดยใช้ระบบวรรณยุกต์.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล*.

- โสภณา ศรีจำปา. 2544. *โลกทัศน์ของชาวเวียดนามจากสุภายัต*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โสฬส ศิริไสย์. 2540. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ลาฮู*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิญญา บัวสรวง และ สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2541. *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ญ้อกู๋*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมร ทวีศักดิ์. 2535. *ภาษาชาวเล (Urak Lawoi)*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา ศรีสุชาติ. 2001. *สายรากภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอกพงศ์ สุวรรณเกษร์. 2542. *โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับนำเสนอ "สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย" ด้วยระบบมัลติมีเดีย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาคผนวก 1
แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น

แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น

(ภาคอีสานเหนือ)

โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

โดย สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมหิดล

- 1) ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....
- ชื่อตำบล ..... ชื่ออำเภอ .....
- ชื่อจังหวัด .....
- 2) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณ ..... คน
- 3) ที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากอำเภอ ..... กิโลเมตร (ถ้าไม่ทราบระยะทางแน่นอน ให้กรอกตัวเลขโดยประมาณ)
- 4) ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันในครอบครัวหรือภาษาของพ่อแม่ของประชากรในหมู่บ้านนี้ ได้แก่
  - ถ้าท่านทราบจำนวนผู้พูดให้ใส่จำนวนอย่างเดียว แต่ถ้าไม่ทราบจำนวนแน่นอน กรุณาประมาณเป็นร้อยละของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

ภาษาไทยอีสาน (ลาว)	จำนวนผู้พูด	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาชาวนน (ญ้อกูร)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาญ้อ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาญวน (แกว, เวียดนาม)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไซ (ซ่า, กะสี้, โซ)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไชย	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษากะเลิง	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาผู้ไทย	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
อื่นๆ คือ ภาษา	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....

ผู้ตอบ .....

.....

.....

แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น

(ภาคอีสานใต้)

โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

โดย สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมหิดล

- 1) ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....
- ชื่อตำบล ..... ชื่ออำเภอ .....
- ชื่อจังหวัด .....
- 2) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณ ..... คน
- 3) ที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากอำเภอ ..... กิโลเมตร (ถ้าไม่ทราบระยะทางแน่นอน ให้กรอกตัวเลขโดยประมาณ)
- 4) ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันในครอบครัวหรือภาษาของพ่อแม่ของประชากรในหมู่บ้านนี้ ได้แก่
  - ถ้าท่านทราบจำนวนผู้พูดให้ใส่จำนวนอย่างเดียว แต่ถ้าไม่ทราบจำนวนแน่นอน กรุณาประมาณเป็นร้อยละของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

ภาษาไทยอีสาน (ลาว)	จำนวนผู้พูด	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยโคราช	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาส่วย (กูย, กวย)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาเงอ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาเขมร	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาบรู	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาชาวนน (ญ้อฮู)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาพวน	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาผู้ไทย	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาญ้อ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
อื่นๆ คือ ภาษา	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....

ผู้ตอบ .....

.....

.....

แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น

(ภาคเหนือตอนบน)

โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

โดย สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมหิดล

- 1) ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....
- ชื่อตำบล ..... ชื่ออำเภอ .....
- ชื่อจังหวัด .....
- 2) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณ ..... คน
- 3) ที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากอำเภอ ..... กิโลเมตร (ถ้าไม่ทราบระยะทางแน่นอน ให้กรอกตัวเลขโดยประมาณ)
- 4) ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน หรือภาษาที่ใช้ในครอบครัว ได้แก่

กลุ่มภาษาของชาวเขา/ภาษาชนส่วนน้อย

☐ กะเหรี่ยงสะกอ	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อี้อ้อหละปือ	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ กะเหรี่ยงโป	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ลีซอ	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ กะยาห์ (บะเว)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ว้า	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ตองสู (ปะโอ)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ จีนฮ่อ	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ปะด่อง	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ บีซู (ละ)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ปะหล่อง	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อีมีปี่ (ก้อ)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ เข้า (เมี่ยน)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ปลั่ง (สามเต้า)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ แม้วลาย (มั่งจ๊วะ)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ลัวะ	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ แม้วขาว (มั่งเค้อ)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ จิงเป้า (ขะฉิน)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ มูเซอคำ (ละหู่ณะ)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ละเมียด	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ มูเซอแดง (ละหู่ญี่)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ละว้า/ละเวือะ	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ มูเซอเหลือง (ละหู่ซี)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ข่า	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ มูเซอเเมล (ละหู่เเมล)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ขมุ	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ อี้อ้ออุโล	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อุก๋อง/ก๊อง/ละว้า	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ อี้อ้อลอมมี	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อื่นๆ คือ	
		ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
		ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน

กลุ่มภาษาไทย

☐ คำเมือง	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ไทยหย่า	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ไทยลื้อ	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ไทยพวน	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ไทยยอง	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ไทยกลาง	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ไทยใหญ่	จำนวนผู้พูด ..... คน		
☐ ไทยจีน	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อื่นๆ คือ	
		ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
		ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน

ผู้ตอบ ..... ตำแหน่ง ..... วันที่ .....

* ถ้าชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ ตำบล ไม่ตรงกับปัจจุบัน กรุณาแก้ไขด้วย

แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น
(ภาคเหนือตอนล่าง)
โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย
โดย สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมหิดล

- 1) ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....
- ชื่อตำบล ..... ชื่ออำเภอ .....
- ชื่อจังหวัด .....
- 2) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณ ..... คน
- 3) ที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากอำเภอ ..... กิโลเมตร (ถ้าไม่ทราบระยะทางแน่นอน ให้กรอกตัวเลขโดยประมาณ)
- 4) ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน หรือภาษาที่ใช้ในครอบครัว ได้แก่

กลุ่มภาษาของชาวเขา/ภาษาพื้นเมือง/ภาษาชนส่วนน้อย

☐ เข้า (เมี่ยน)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ดองเหลือง (มลาบรี)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ แม่วลาย (ม้งจ๊ะ)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อิมปี (อิก้อ)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ แม่วขาว (ม้งเด้อ)	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ข่า	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ถิ่นมอล	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อื่นๆ คือ	
☐ ถิ่นไปร	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ลัวะ	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ขมุ	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
		ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน

กลุ่มภาษาไทย

☐ ลำเมือง	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ ไทยกลาง (ภาษาที่ใช้ในโรงเรียน, สถานที่ราชการ)	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ไทยลื้อ	จำนวนผู้พูด ..... คน	☐ อื่นๆ คือ	
☐ ไทยพวน	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ไทยโซ่ง	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ไทยลาว (ลาวอีสาน)	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ลาวหล่ม	จำนวนผู้พูด ..... คน	ภาษา	จำนวนผู้พูด ..... คน
☐ ลาวเวียง	จำนวนผู้พูด ..... คน		

ผู้ตอบ ..... ตำแหน่ง ..... วันที่ .....

* ถ้าชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ ตำบล ไม่ตรงกับปัจจุบัน กรุณาแก้ไขด้วย

แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น

(ภาคใต้)

โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

โดย สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมหิดล

- 1) ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....
- ชื่อตำบล ..... ชื่ออำเภอ .....
- ชื่อจังหวัด .....
- 2) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณ ..... คน
- 3) ที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากอำเภอ ..... กิโลเมตร (ถ้าไม่ทราบระยะทางแน่นอน ให้กรอกตัวเลขโดยประมาณ)
- 4) ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันในครอบครัวหรือภาษาของพ่อแม่ของประชากรในหมู่บ้านนี้ ได้แก่
  - ถ้าท่านทราบจำนวนผู้พูดให้ใส่จำนวนอย่างเดียว แต่ถ้าไม่ทราบจำนวนแน่นอน กรุณาประมาณเป็นร้อยละของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

ภาษาไทยกลาง	จำนวนผู้พูด	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยอีสาน	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยเหนือ (ไทยวน)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
กะเหรี่ยงสะกอ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
กะเหรี่ยงโป	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษามอญ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
มลาญ (ข่า)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ละว้า	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ส่วย (กูย, กวย)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
โซ่ง	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
พวน	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ลาวเวียง	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ลาวครั่ง	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ลาวเงี้ยว	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
อื่นๆ คือ ภาษา	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....

ผู้ตอบ .....

.....

.....

แบบสำรวจการใช้ภาษาท้องถิ่น

(ภาคอีสานเหนือ)

โครงการแผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

โดย สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยมหิดล

- 1) ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ .....
  - ชื่อตำบล .....
  - ชื่ออำเภอ .....
  - ชื่อจังหวัด .....
- 2) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณ ..... คน
  - 3) ที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากอำเภอ ..... กิโลเมตร (ถ้าไม่ทราบระยะทางแน่นอน ให้กรอกตัวเลขโดยประมาณ)
  - 4) ภาษาที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันในครอบครัวหรือภาษาของพ่อแม่ของประชากรในหมู่บ้านนี้ ได้แก่
    - ถ้าท่านทราบจำนวนผู้พูดให้ใส่จำนวนอย่างเดียว แต่ถ้าไม่ทราบจำนวนแน่นอน กรุณาประมาณเป็นร้อยละของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

ภาษาไทยใต้	จำนวนผู้พูด	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยตากใบ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยสาขามูร (ตากใบ)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยอีสาน (ลาว)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาไทยกลาง	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาชาวกู (เงาะ, มานิก)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษามลายูถิ่น (นายู, ขาวี)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาชาวเล (อุรักลาโว้ย)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาชาวเล (มอแกน, มอเกล็น)	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาจีน	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษามอญ	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
ภาษาพม่า	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....
อื่นๆ คือ ภาษา	“.....”	คน หรือประมาณร้อยละ .....

ผู้ตอบ .....

.....

.....

ภาคผนวก 2

ภาษาของชาติพันธุ์ในแต่ละจังหวัด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. นครราชสีมา: ไทยกลาง ไทยโคราช ลาวอีสาน ลาวเลย ไทยเหนือ เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย)
2. บุรีรัมย์: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยโคราช ผู้ไทย กวย-กวย (ส่วย) เขมรถิ่นไทย เญอ
3. สุรินทร์: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยโคราช เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย) เญอ
4. ศรีสะเกษ: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย ไทยโคราช เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย) เญอ
5. อุบลราชธานี: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย ไทยโคราช เขมรถิ่นไทย
6. ยโสธร: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย พวน ฉ้อ
7. อำนาจเจริญ: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย ฉ้อ ไทยโคราช กวย-กวย (ส่วย)
8. อุดรธานี: ไทยกลาง ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย พวน โข้ย ฉ้อ ไทยโคราช เวียดนาม
9. หนองบัวลำภู: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย ฉ้อ เวียดนาม
10. ชัยภูมิ: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย ลาวเลย (ลาวหล่ม) ไทยโคราช เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย)
ญ้อกูร (ชาวนน)
11. มหาสารคาม: ไทยกลาง ลาวอีสาน เขมรถิ่นไทย เญอ (กวย-กวย)
12. ขอนแก่น: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยโคราช
13. ร้อยเอ็ด: ไทยกลาง ลาวอีสาน ลาวเลย ผู้ไทย เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย)
14. หนองคาย: ไทยกลาง ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย พวน โข้ย ฉ้อ [โซ] เวียดนาม
15. สกลนคร: ไทยกลาง ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย โข้ย ฉ้อ โซ โซ (ทะวึง) เวียดนาม
16. นครพนม: ไทยกลาง ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย พวน แสก โข้ย ฉ้อ โซ เวียดนาม
17. มุกดาหาร: ไทยกลาง ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย ฉ้อ โซ
18. กาฬสินธุ์: ไทยกลาง ลาวอีสาน กะเลิง ผู้ไทย ฉ้อ [โซ]
19. เลย: ไทยกลาง ลาวอีสาน ลาวเลย ไทยโคราช มั่ง (แม้ว) เวียดนาม

ภาคเหนือ

1. แม่ฮ่องสอน: ไทยกลาง ไทยเหนือ ไทยใหญ่ ไทยลื้อ ของ ไทยจีน ลาวอีสาน ละเวอะ (ลัวะ) ว้า
กะเหรี่ยง กะยา กะยา ปะดอง มั่ง (แม้ว) ละหู่ (มุเซอ) ลีซู (ลีซอ) จีนฮ่อ
2. เชียงราย: ไทยกลาง ไทยเหนือ ไทยใหญ่ ไทยลื้อ ของ ไทยจีน ลาวอีสาน ลาวเวียง ขมุ ปลั่ง (สาม
เต้า) (ว้า) ปะหล่อง กะเหรี่ยง บิซู ทม่า มั่ง (แม้ว) ละหู่ (มุเซอ) เมียน (เย้า) อะข่า (อีก้อ)
ลีซู (ลีซอ) จีนฮ่อ
3. พะเยา: ไทยกลาง ไทยเหนือ ไทยลื้อ ของ ลาวอีสาน ลาวเวียง โซ่ง มั่ง (แม้ว) เมียน (เย้า) ลีซู
(ลีซอ)

4. เชียงใหม่: ไทยกกลาง ไทเหนือ ไทใหญ่ ไทลื้อ ของ ไทจีน ลาวอีสาน ละเวือ (ลัวะ) ปะหล่อง มอญ ว้า กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) ละหู่ (มุเซอ) เมียน (เย้า) อะข่า (อีก้อ) ลีซู (ลีซอ) จีนฮ่อ จิง เปา (คะฉิ่น)
5. ลำพูน: ไทยกกลาง ไทเหนือ ไทลื้อ ของ ลาวอีสาน มอญ
6. ลำปาง: ไทยกกลาง ไทเหนือ ของ ไทลื้อ ลาวอีสาน ลาวเวียง ขมุ ละเม็ด ละเวือะ (ลัวะ) กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เมียน (เย้า) อะข่า (อีก้อ) ลีซู (ลีซอ)
- 7.แพร่: ไทยกกลาง ไทเหนือ ไทลื้อ พวน ของ ลาวอีสาน ลาวเวียง มลาบรี (ตองเหลือง) กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) อิมปี (ก้อ) อะข่า (อีก้อ)
8. น่าน: ไทยกกลาง ไทเหนือ ไทลื้อ พวน ของ ลาวอีสาน ลาวเวียง มลาบรี (ตองเหลือง) มัล-ปรัย (ถิ่น/ลัวะ) ขมุ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เมียน (เย้า) อะข่า (อีก้อ)
9. อุตรดิตถ์: ไทยกกลาง ไทเหนือ พวน โข่ง ไทลื้อ ลาวเวียง ลาวหล่ม (ลาวเลย) ลาวอีสาน
10. สุโขทัย: ไทยกกลาง ไทเหนือ โข่ง พวน ไทจีน ไทลื้อ ไทใหญ่ ลาวครั้ง ลาวหล่ม (ลาวเลย) ลาวเวียง กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เมียน (เย้า) ลีซู (ลีซอ)
11. กำแพงเพชร: : ไทยกกลาง ไทเหนือ โข่ง พวน ไทจีน ไทลื้อ ลาวครั้ง ลาวหล่ม (ลาวเลย) ลาวเวียง ลาวอีสาน กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) ละหู่ (มุเซอ) เมียน (เย้า) ลีซู (ลีซอ)
12. พิษณุโลก: ไทยกกลาง โข่ง พวน ไทจีน ไทลื้อ ไทใหญ่ ลาวครั้ง ลาวหล่ม (ลาวเลย) ลาวตี้ ลาวเวียง ลาวอีสาน ม้ง (แม้ว)
13. พิจิตร: ไทยกกลาง โข่ง พวน ไทลื้อ ไทใหญ่ ลาวครั้ง ลาวหล่ม (ลาวเลย) ลาวแจ้ว ลาวเวียง ลาวอีสาน กวย-กวย (ส่วย)
14. เพชรบูรณ์: ไทยกกลาง ไทเหนือ ไทใหญ่ โข่ง พวน ของ ลาวครั้ง ลาวกลาง ลาวหล่ม (ลาวเลย) ลาวแจ้ว ลาวเวียง ลาวอีสาน ฉ้อฮู (ชาวบน) เวียด ม้ง (แม้ว) ลีซู (ลีซอ)
15. ตาก: ไทยกกลาง ไทเหนือ ไทจีน ไทใหญ่ พวน ลาวครั้ง ลาวอีสาน กะเหรี่ยง พม่า ม้ง (แม้ว) ละหู่ (มุเซอ) เมียน (เย้า) อะข่า (อีก้อ) ลีซู (ลีซอ)
16. อุทัยธานี: ไทยกกลาง ไทเหนือ ผู้ไทย ลาวเวียง ลาวอีสาน ขมุ ก้อง (ละว้า)

ภาคกลาง

1. กาญจนบุรี: ไทยกกลาง ลาวอีสาน ไทเหนือ โข่ง พวน ลาวครั้ง ลาวตี้ ลาวเวียง มอญ ขมุ ชะโอจ (ซุฮั้ง) กะเหรี่ยง ก้อง (ละว้า) พม่า
2. สุพรรณบุรี: ไทยกกลาง ลาวอีสาน โข่ง พวน ลาวครั้ง ลาวแจ้ว ลาวเวียง กวย-กวย (ส่วย) เขมรถิ่นไทย มอญ กะเหรี่ยง ก้อง (ละว้า)
3. นครปฐม: ไทยกกลาง ลาวอีสาน ไทเหนือ โข่ง พวน ไทลื้อ ไทใหญ่ ลาวครั้ง ลาวเวียง ลาวตี้ มอญ

4. ราชบุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน โฉ่ง พวน ลาวครั้ง ลาวเวียง มอญ ม้ง (แม้ว) กะเหรี่ยง
5. เพชรบุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน โฉ่ง พวน ลาวเวียง มอญ กะเหรี่ยง
6. ประจวบคีรีขันธ์: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยเหนือ โฉ่ง พวน มอญ พม่า
7. สมุทรสงคราม: ไทยกลาง ลาวอีสาน มอญ
8. สมุทรสาคร: ไทยกลาง ลาวอีสาน โฉ่ง มอญ
9. สมุทรปราการ: ไทยกลาง ลาวอีสาน มอญ
10. ชลบุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน เขมรถิ่นไทย ลาวเวียง
11. ฉะเชิงเทรา: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย พวน ลาวเวียง ไทยโคราช กวย-กวย เขมรถิ่นไทย [ของ] [ซัมเร]
12. ปราจีนบุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย พวน ไทยโคราช ลาวดี ลาวเวียง เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย)
13. สระแก้ว: ไทยกลาง ลาวอีสาน ผู้ไทย พวน ฉ้อ เขมรถิ่นไทย กวย-กวย (ส่วย)
14. ระยอง: ไทยกลาง ลาวอีสาน
15. จันทบุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน พวน ไทยโคราช ของ เขมรถิ่นไทย เวียดนาม [กวย-กวย]
16. ตราด: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยเหนือ กะของ ซัมเร เขมรถิ่นไทย
17. นครสวรรค์: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยเหนือ โฉ่ง พวน ไทยลื้อ ไทยใหญ่ ลาวครั้ง ลาวหล่ม ลาวแจ้ว ลาวเวียง ไทยโคราช จีน
18. ชัยนาท: ไทยกลาง ลาวอีสาน โฉ่ง พวน ลาวครั้ง ลาวแจ้ว ลาวเวียง ไทยโคราช เขมรถิ่นไทย
19. ลพบุรี: ไทยกลาง โฉ่ง ไทยเหนือ พวน ลาวแจ้ว ลาวเวียง ลาวอีสาน ไทยโคราช มอญ
20. สิงห์บุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน โฉ่ง พวน ลาวเวียง
21. อยุธยา: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยโคราช มอญ
22. อ่างทอง: ไทยกลาง ลาวอีสาน
23. นครนายก: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยเหนือ พวน ไทยใหญ่ ลาวดี ลาวเวียง
24. สระบุรี: ไทยกลาง ลาวอีสาน โฉ่ง พวน ไทยลื้อ ไทยใหญ่ ไทยเหนือ (ยวน) ฉ้อ ลาวหล่ม ลาวแจ้ว ลาวดี ลาวเวียง มอญ
25. ปทุมธานี: ไทยกลาง ลาวอีสาน ไทยเหนือ มอญ
26. นนทบุรี: ไทยกลาง มลายูถิ่นไทย
27. กรุงเทพฯ: ไทยกลาง

ภาคใต้

1. ชุมพร: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน มอญ จีน มลายูถิ่นไทย
2. ระนอง: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน มลายูถิ่นไทย พม่า
3. สงขลา: ไทยกลาง ไทยใต้ มลายูถิ่นไทย
4. นครศรีธรรมราช: ไทยกลาง ไทยใต้ ไทยตากใบ ลาวอีสาน มลายูถิ่นไทย
5. สุราษฎร์ธานี: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน พม่า
6. พัทลุง: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน
7. ตรัง: ไทยกลาง ไทยใต้ ชาไก
8. พังงา: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน มอแกน อูรักละโว้ย
9. ภูเก็ต: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน มอแกน อะรักละโว้ย
10. สตูล: ไทยกลาง ไทยใต้ มลายูถิ่นไทย อูรักละโว้ย
11. กระบี่: ไทยกลาง ไทยใต้ ลาวอีสาน มลายูถิ่นไทย อูรักละโว้ย
12. ยะลา: ไทยกลาง ไทยใต้ ไทยตากใบ ลาวอีสาน มลายูถิ่นไทย
13. ปัตตานี: ไทยกลาง ไทยใต้ ไทยตากใบ มลายูถิ่นไทย
14. นราธิวาส: ไทยกลาง ไทยใต้ ไทยตากใบ ลาวอีสาน มลายูถิ่นไทย

หมายเหตุ

0. ข้อมูลที่ปรากฏเลือกเฉพาะที่พบว่าเกิน 100 คนขึ้นไป
1. ข้อมูลในวงเล็บ [ ] หมายความว่า ยังต้องการการสำรวจในพื้นที่เพิ่มเติม
2. การศึกษานี้ไม่ได้นับรวมกรุงเทพฯ และตัวเมืองจังหวัดต่างๆ เนื่องจากต้องใช้วิธีการศึกษาที่แตกต่างออกไป
3. กลุ่มชาติพันธุ์จีน และเวียต ตัวเลขจำนวนมากไม่ปรากฏ เนื่องจากมักอยู่ในเขตเมือง
4. กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มยังสามารถแยกเป็นกลุ่มย่อยได้ เช่น กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) ละหู่ (มุเซอ) อะข่า (อีโก้)
5. แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์อาจไม่แยกกันอยู่โดยเด็ดขาด ในหมู่บ้านหนึ่งๆ อาจมีมากกว่า 1 ชาติพันธุ์ภาษา